PUNJAB VIDHAN SABHA

DEBATES

31st October, 1969

Vol. II—No. 8

OFFICIAL REPORT

CONTENTS

Friday, the 31st October, 1969

Punjab Vidhan Sabha Secretariat, Chandigarh.

Price : 5.10

ERRATA

To

PUNJAB VIDHAN SABHA DEBATES,

DATED THE 31ST OCTOBER, 1969

VOL. II-No. 8

Read	For	Page	Line
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ	ਮੱਖ ਮੰਤਰੀ	(8)5	5th from below
ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ	ਕਾਰਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ	(8)7	15
ਬਣਾਇਆ	ਬਬਾਇਆ	(8)7	17
Member	Memeber	(8)8	9th from below
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ	ਉਨ੍ਹਾਂ	(8)24	7th from below
ਮੈਂਟਲ	ਸੈਂਟਰਲ	(8)40	9th from below
ਕਿੰਨੀ	ਕਿਨ	(8)43	12th from below
which	whichs	(8)48	7
Sirdar Kapur Singh	Sirdar Kapur ingh	(8)57	13
Sirdar Kapur Singh	Sardar Kapur Singh	(8)59	20
Sardar Umrao Singh	Sirdar Umrao Singh	(8)59	23
Flatly	Filatly	(8)64	4
Vidhan	Vilhan	(8)108	Head line

PUNJAB VIDHAN SABHA

Friday, the 31st October, 1969

The Vidhan Sabha met in the Hall of the Vidhan Bhavan, Sector 1, Chandigarh, at 2.00 p. m. of the Clock. Mr. Speaker (Sardar Darbara Singh) in the Chair.

STARRED QUESTIONS AND ANSWERS

Civil Hospital, Mukerian

*877 **Chaudhri Kewal Krishan** : Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to state :

(a) whether it is a fact that a decision was taken to provincialise the Civil Hospital, Mukerian during the current year ;

(b) whether it is also a fact that some amount was also earmarked in the Budget for this purpose ;

(c) if the reply to part (b) above be in the affirmative the steps, if any taken in this regard together with the time by which the said Hospital is likely to be provincialized ?

ਸਰਦਾਰ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਜੀ ਹਾਂ।

(ਬੀ) ਜੀ ਹਾਂ।

(ਸੀ) ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਵਿਨਸ਼ਲਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮੁਕੱਰਰ ਸਮਾਂ ਦਸਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਜਟ ਦੇ ਵਿਚ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਆਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 6-7 ਮਹੀਨੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ ਤੇ ਭੀ ਇਹ ਅਜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੈ ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਕੁਝ ਫੰਡਜ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਡੈਫੇਨਿਟ ਡੇਟ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਫੰਡਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕਦੋਂ ਤਕ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ? ਹੁਣ ਸਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 1969-70 ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਪੈਸਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

चौधरी बलबीर सिंह : जब बजट में रुपया परोवाइडिड है तो फन्ड्ज़ का इन्तज़ार करने की कौन सी वजह है ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਐਸੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਹ ਫੰਡਜ਼ ਬਾਰਡਰ ਏਰੀਆ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਰਟੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਕ ਲਏ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਗਵਰਮੈਂਟ ਦੀ 1969–70 ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕਿਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਥੋਂ ਕੈਂਡੀਡੇਟ ਕਾਮਿਆਬ ਹੋਕੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ ਜੀ, ਐਸਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

चौधरी बलबीर सिंह : मैं मन्त्री महोदय से पूछना चाहता हूं कि यह जो बार्डर एरियाज़ में काम किया गया इसके लिये परोवीयन बजट में थी ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਹਾਂ ਜੀ 1970–71 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ।

चौधरी बलबीर सिंह : मैं स्पीकर साहिब, आप से पूछना चाहूंगा कि क्या कोई मन्त्री 1969–70 के फाइनैंशल साल में 1970–71 के बजट के मुताल्लिक बता सकता है ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ, 1970–71 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਇਹ 1969–70 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ।

चौधरी बलबीर सिंह : जब एक हस्पताल के लिये साल 1969–70 में रकम परोवाइडिड थी तो वह रकम और जगह इस्तेमाल करने का क्या कारण है ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

———

Recruitment of Subordinate Staff.

*890 **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Chief Minister be pleased to state the procedure now being adopted for the recruitment of subordinate staff which was heretofore recruited through the Subordinate Services Selection Board (since abolished) ?

Sardar Gurnam Singh : This work is now being done by the Departmental Committees (ਇਹ ਕੰਮ ਹੁਣ ਵਿਭਾਗਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।)

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਕੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਵੀ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹੈਡ ਆਫ਼ ਦੀ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਰੀਜਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਕਮੇਟੀ ਜਿਹੜੀ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤਸੱਲੀ–ਬਖਸ਼ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਟਿਵ ਰਿਫ਼ਾਰਮਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ? ਕੀ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਟਿਵ ਰਿਫ਼ਾਰਮਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੈਡ ਆਫ਼ ਦੀ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਕ ਰੀਕਰੂਟਿੰਗ ਹੈਡ ਵੀ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਲ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਸਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੋਸਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਜਿਹੜੀਆਂ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ ਕੀ ਉਹ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੋਸਟਾਂ ਫਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

चौधरी बलबीर सिंह : On a point of order, Sir, जो भी डिपार्टमैंटल कमेटीज़ बनाई गई हैं, क्या सरकार इनमें हरिजनों को डाल कर इन को नुमायंदगी को पूरा करेगी ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਜੇ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਠੀਕ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, क्या मुख्य मन्त्री अपने पद के साथ, आप की डियूटी भी दे सकता है ? क्या आप इनको समझा देंगे कि यह आप के काम में दखल न दें ?

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਧਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ । ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਕਿਤੇ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆਉ ।

Application made by Shri Gurnam Singh Village Fatehgarh Chhanan, District Sangrur regarding murder of his son.

*882. **Comrade Darshan Singh Jhabal :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether Government received any application on 20th June, 1969 from Shri Gurnam Singh son of Chhota Singh Harijan, village Fatehgarh Chhanan, Post Office Bahadugarhwala, District Sangrur that his son had been murdered ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, whether the police have registered a case after making any investigation ;

(c) if the reply to part (b) above be in the affirmative, the details of further action if any, taken in the matter so far ?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes Sir.

(b) Case FIR No. 73, dated 25th March, 1968 under section 364 IPC has already been registered in Police Station Kotwali Sangrur.

(c) The complainant Gurnam Singh suspected Tarlok Singh for having done away with Karnail Singh and the case was investigated by the local police initially, followed by the C. I. A. Staff but mystery could not be resolved and on 25th June, 1968 the case was sent up as untraced. The investigation of the case was re-opened on 21st July, 1968 and Tarlok Singh was arrested. He was thoroughly interrogated upto 31st July, 1968 when he was enlarged on bail by the Court. The investigation of the case is still in progress.

[(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਬੀ) ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ: 73 ਮਿਤੀ 25–3–68 ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 364 ਹ: ਡ: ਥਾਣਾ ਕੋਤਵਾਲੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ।

(ਸੀ) ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕਦਮੇ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਮਿਤੀ 21–7–68 ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਦਮ ਪਤਾ ਰਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ । ਤਫਤੀਸ਼ ਮਿਤੀ 21–7–68 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਉਸ ਤੋਂ ਮਿਤੀ 31–7–68 ਤਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਮਾਨਤ ਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਕੇਸ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਹਾਲੇ ਭੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ।]

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਿਸੇ ਉਚੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੇਸ ਲਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਇੰਪੋਰਟੈਂਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਕੇ ਹੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਛਡ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ: ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਲਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।)

चौधरी बलबीर सिंह : आन ए प्वांयट आफ़ आर्डर, सर । स्पीकर साहिब, मुख्य मन्त्री साहिब से, झबाल जी ने जो सवाल पूछा था उस का जवाब नहीं दिया गया । क्या उच्च अधिकारी से उस की इन्क्वायरी करवाएंगे ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਹੁਣ ਜੋ ਅਫਸਰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੇਗਾ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਸ਼ਕ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਲਿਆਉਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦਾ ਡੈਜ਼ਿਗਨੇਸ਼ਨ ਦਸਣਗੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਅਖਤਿਆਰ ਤਾਂ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਅਤੇ ਸੁਪਰਡੰਟ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मुख्य मन्त्री यह बताएंगे कि उन को मकतूल के वारिसों की तरफ से कोई दरखास्त मिली है कि मौजूदा इन्क्वायरी से वह सन्तुष्ट नहीं ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਮੇਰੇ ਇਲਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

STARRED QUESTION NO. 893*

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵਾਲ ਨੰ : 893 ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । (The starred question No. *893 is postponed).

STARRED QUESTION NO. 902

(ਸਵਾਲ ਨੰ: *902 ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ।)

Inquiry into the Allegations Levelled by the Panch of Village Nabi Pur District Amritsar Against the Sarpanch.

***704. Comrade Satya** Pal Dang : Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether any enquiry was held by the Vigilance Department in 1968 into a number of serious allegations levelled by Shri Sewa Singh Panch, Village Nabi Pur P. O. Patti, District Amritsar against Shri Kehar Singh Sarpanch ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative the nature of allegations so levelled, together with the date when the enquiry was completed ;

(c) the findings of the said enquiry together with the recommendations, if any, made by the Enquiry Officer ;

(d) whether any case has been registered in this connection; if so, on what date ;

(e) whether any representation was made to Government or the police department by any legislator in May, 1969 in this connection; if so, action taken thereon ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਏ) ਜੀ ਹਾਂ ।

(ਬੀ) ਸ੍ਰੀ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਪੰਚ ਵਿਰੁਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੀ ਅਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ 30-8-69 ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ।

---

*Note : For starred question No. 893 and reply thereto please see the Debate dt. 26-11-1969.

(ਸੀ) ਸ੍ਰੀ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੇਕਾਇਦਗੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ੇਰ ਦਫਾ 409/458/471 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(ਡੀ) ਜੀ ਹਾਂ। 19-10-1969 ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੰ: 312 ਜ਼ੇਰ ਧਾਰਾ 409 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਪੋਲੀਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਈ) ਜੀ ਹਾਂ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਜੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ 30-8-68 ਨੂੰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕੰਪਲੀਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ 19-10-69 ਨੂੰ ਦਰਜ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਡੀਲੇ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ? ਕੇਸ ਕਿਉਂ ਦਬਿਆ ਰਿਹਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਆਈ ਮੈਂ ਕੇਸ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਬਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕੇਸ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ; ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕੇਸ ਦਬਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਢਣਾ। (ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਹੀ ਕੇਸ ਦਬਾਏ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਕਢੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : मुख्य मन्त्री ने कहा कि अकाली मैंबर ने दबाया होता तो मैं न निकालता; मैं पूछना चाहता हूं कि क्या अब अकाली मैंबर के कहने पर जो केस दबाया गया सरकार उस को नहीं निकालेगी ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ; ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ

[ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]
ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਲਾਲ ਹੋਵੇ (ਤਾੜੀਆਂ) ਨੀਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੀਲਾ ਹੋਵੇ, ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰੇਗੀ। (ਤਾੜੀਆਂ)

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੈਲ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣਗੇ ?

ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਅਰਾਈਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

चौधरी बलबीर सिंह : मुख्य मन्त्री ने डाँग साहिब के प्रशन का उत्तर देते हुए कहा कि अगर अकाली मैंबर के कहने से केस दबा होता तो मैं न निकालता; अब दूसरे जवाब में उन्होंने कहा कि काला हो, पीला हो,लाल हो सब के साथ इन्साफ किया जाएगा। इन दोनों में से कौन सा जवाब ठीक है ?

ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ : ਦੋਨੋ ਠੀਕ ਹਨ। (ਹਾਸਾ)

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, आन ए प्वायंट आफ आर्डर। मुख्य मन्त्री कहते हैं कि दोनों ठीक हैं, यह जान बूझ कर जवाब को इवेड कर रहे हैं। अगर कोई मिनिस्टर यहां गलत जवाब दे तो हम तो कुछ नहीं कर सकते परन्तु आप ऐक्शन ले सकते हैं। आप ऐक्शन लें और हमें ठीक जवाब मिलना चाहिए कि कौन सा जवाब ठीक है ?

श्री अध्यक्ष : चौधरी साहिब, बात तो साधारण सी है। चीफ मिनिस्टर साहिब ने डांग साहिब को समझाने के लिये कहा है कि अगर अकाली मैंबर के कहने से केस दबा देता तो निकालता ही क्यों। आप उस के दो मतलब निकाल रहे हैं असल में उन्होने कोई जवाब गलत नहीं दिया। (*Addressing Chaudhri Balbir Singh* : In fact the matter is quite simple. To make the matter clear to Shri Dang the Chief Minister said that had he hushed up the case at the instance of some Akali Memeber, then he would not have reopened it. The hon. Member has not followed the Chief Minister. He has not given a wrong reply.)

चौधरी ललबीर सिंह : स्पीकर साहिब, यह मायने निकालने की बात नहीं। उन्होंने जो कुछ कहा है कि उसका एक मायना तो यह है कि अगर अकाली मैंबर के कहने से केस दबाया होता तो बाहर नहीं निकलता, यह तो हुआ एक मतलब......

श्री अध्यक्ष : तो बस फिर बात खत्म हुई (विघ्न) (That ends the matter).

चौधरी बलबीर सिंह : और दूसरा मतलब यह कि अगर अकाली मैंबर के कहने से केस दबा दिया गया तो फिर निकाला नहीं जाएगा।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣਯੋਗ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਹੋਵੇਗਾ।

चौधरी बलबीर सिंह : यह डैफिनिटली बताया जाए कि जो जवाब पहले दिया था वह ठीक है या जो बाद में दिया गया है वह ठीक है ?

Case sent by Vigilance Inspector, Amritsar for Registration.

*881. **Comrade Darshan Singh Jhabal** : Will the Chief Minister be pleased to state whether it is a fact that the Vigilance Inspector, Amritsar after holding an inquiry against two Medical College students for obtaining bogus Scheduled Castes Certificates, has sent the case to the Police Station, Majitha Police Post and the Civil Lines Police Station for registration ; if so, the steps, if any, taken so far to arrest the culprits ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : ਜੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਸ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰ: 85, ਮਿਤੀ 17-5-1969 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ।

News Papers Periodicals Approved for giving Government Advertisements.

*842. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Chief Minister be pleased to :

(a) lay on the Table of the House a list of the news papers and periodicals approved by the Government for giving Government advertisements, together with the criteria adopted for this purpose ;

(b) whether any consideration other than the large circulation of the paper is kept in view while preparing the approved lists of papers/periodicals ;

(c) the names of the daily papers which have been excluded from the list on consideration other than circulation ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ 2,000, ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ 1,500 ਅਤੇ ਮਾਸਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ 1,000 ਹੋਵੇ। ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਲਹਿਜਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ, ਛਪਣ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਗੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਮ ਪੱਧਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਆਦਿ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

[ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ, ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਪੱਤਰ/ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਸੂਚੀ ਉਪਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸਹੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਬਕਾਇਦਗੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਸੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ।

[(a) Statement is laid on the Table of the House. While giving advertisements, the Government prefers those papers which have atleast 2,000 circulation in case of dailies and 1,500 and 1,000 for weekly and monthly papers respectively. The other criteria for release of advertisements include the influence of the paper in a particular area, its tone, policy and regularity in publication, contents and general production standard.

(b) Yes, besides circulation the tone, policy and regularity in publication of a journal/paper are the main considerations for bringing papers on the approved list.

(c) No Sir.]

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਨਾਂ
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ :	
1.	ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
2.	ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਰਲਡ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
3.	ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
4.	ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
5.	ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਬੰਬਈ
6.	ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
7.	ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਬੰਬਈ
8.	ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਮਦਰਾਸ
9.	ਪੈਟਰੀਐਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
10.	ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਜ਼ਾਰ ਪਤ੍ਰਕਾ, ਕਲਕਤਾ
11.	ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਟੈਂਡਰਡ, ਕਲਕਤਾ
12.	ਹਿੰਦੂ, ਮਦਰਾਸ
13.	ਅਨੰਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਪਤ੍ਰਕਾ, ਕਲਕਤਾ
14.	ਫਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਜਰਨਲ, ਬੰਬਈ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ :

15. ਪੰਜਾਬ ਮੇਲ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
16. ਸੋਰਡ ਆਰਮ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
17. ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਲੇਡੇਰੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ
18. ਸਪੋਕਸ ਮੈਨ, ਦਿੱਲੀ
19. ਸ਼ੰਕਰਜ਼ ਵੀਕਲੀ, ਦਿੱਲੀ
20. ਇੰਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼, ਦਿੱਲੀ
21. ਇੰਡੀਅਨ ਟਰੇਡ ਜਰਨਲ, ਕਲਕਤਾ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਸਕ ਅਖਬਾਰ :

22. ਸੈਕੂਲਰ ਡੇਮੋਕਰੇਸੀ, ਦਿਲੀ
23. ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਦਿੱਲੀ

ਆਰਜ਼ੀ ਸੋਵੀਨੀਅਰ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) :

1. ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸ਼੍ਰਮਜੀਵੀ, ਭੁਪਾਲ
2. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਤੇ ਇਕਨੌਮਿਕ ਰਿਸਰਚ, ਦਿੱਲੀ
3. ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੁਲਿਸ ਅਕਾਡਮੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ
4. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਮਾਚਾਰ ਨਿਯੂਜ਼ ਅਜੰਸੀ, ਦਿੱਲੀ
5. ਈ. ਐਮ. ਈ. ਈਅਰ ਬੁਕ, ਦਿੱਲੀ
6. ਹਿਮਾਚਲ ਸੋਵੀਨੀਅਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ
7. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੋਮੇਜ, ਦਿੱਲੀ
8. ਇੰਨਫਾ, ਦਿੱਲੀ
9. ਨਟ ਬਦਨਾਂ ਡਰਾਮਾਟਿਕ ਕਲੱਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
10. ਆਲ ਇੰਡੀਅਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦੀ ਡੇਫ, ਦਿੱਲੀ
11. ਛੱਤਰੀ ਹੱਟ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ
12. ਪੰਚ ਲਲਤ ਕਲਾ ਅਕਾਡਮੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
13. ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼, ਦਿੱਲੀ
14. ਪੰਚਾਲ ਲਲਤ ਕਲਾ ਅਕਾਡਮੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
15. ਐਫ. ਐਨ. ਜ਼ੇਡ, ਆਈ 5 ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
16. ਗਾਂਧੀ ਸੈਂਚਰੀ ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ਨ ਸੋਵੀਨੀਅਰ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ
17. ਗਾਂਧੀ ਸੈਂਚਰੀ ਸੋਵੀਨੀਅਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
18. ਗਾਂਧੀ ਸੈਂਚਰੀ ਸੋਵੀਨੀਅਰ, ਬੈਂਗਲੋਰ

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ :

1. ਅਜੀਤ, ਜਲੰਧਰ

[ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]

2. ਅਕਾਲੀ ਪਤ੍ਰਕਾ, ਜਲੰਧਰ
3. ਕੌਮੀ ਦਰਦ, ਜਲੰਧਰ
4. ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ
5. ਜਥੇਦਾਰ, ਜਲੰਧਰ
6. ਰਣਜੀਤ, ਪਟਿਆਲਾ
7. ਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
8. ਡਾਕਟਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
9. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਪੰਜਾਬੀ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ :

10. ਕੁੰਦਨ, ਜਲੰਧਰ
11. ਮੌਜੀ, ਜਲੰਧਰ
12. ਪਹੁ ਫੁੱਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
13. ਸਮਸ਼ੀਰ ਹਿੰਦ, ਪਟਿਆਲਾ
14. ਦਲੇਰ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ
15. ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਗਾਰ, ਪਟਿਆਲਾ
16. ਗੈਰਤ, ਪਟਿਆਲਾ
17. ਇਤਕਾਮ, ਪਟਿਆਲਾ
18. ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
19. ਸ਼ੰਘਰਸ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
20. ਪੰਜਾਬੀ ਰਤਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ
21. ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
22. ਫਤਿਹ, ਦਿੱਲੀ
23. ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ, ਦਿੱਲੀ
24. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਤ੍ਰਕਾ, ਦਿੱਲੀ
25. ਲੋਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਦਿੱਲੀ
26. ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ, ਦਿੱਲੀ
27. ਮਨਿ ਸਰੋਵਰ, ਦਿੱਲੀ
28. ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦਿੱਲੀ
29. ਪੰਥ, ਦਿੱਲੀ
30. ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
31. ਪੰਜਾਬ ਕੋਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
32. ਕੌਮੀ ਲੀਡਰ, ਬੰਬਈ
33. ਪੰਚਾਇਤ ਅਵਾਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ
34. ਰਣਜੀਤ, ਬੰਬਈ

35. ਗਰਜ਼, ਦਿੱਲੀ
36. ਅਜ਼ਾਦ, ਦਿੱਲੀ
37. ਲੋਕ ਰੰਗ, ਦਿੱਲੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਕ ਅਖਬਾਰ :

1. ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
2. ਆਰਸ਼ੀ, ਦਿੱਲੀ
3. ਬੀਬਾ ਰਾਣਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
4. ਭਾਰਤੀ ਨਾਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
5. ਪ੍ਰਤੀਕ, ਬਰਨਾਲਾ
6. ਪ੍ਰੀਤਮ, ਦਿੱਲੀ
7. ਹੇਮ ਜਯੋਤੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
8. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
9. ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼, ਪਟਿਆਲਾ
10. ਗਿਆਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
11. ਅਮਰ ਕਹਾਨੀਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
12. ਬਾਲਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
13. ਬਾਲ ਸ਼ੰਦੇਸ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
14. ਗੁਰਮਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
15. ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਇੰਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
16. ਕੌਂਵਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
17. ਕਹਾਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
18. ਕਵਿਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
19. ਨਵਾਂ ਸਾਹਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
20. ਸਾਂਝੀ ਦੁਨੀਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
21. ਫਾਰਮੇਸੀ ਨਿਯੂਜ਼, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹਿੰਦੀ ਅਖਬਾਰ :

1. ਹਿੰਦੀ ਮਿਲਾਪ, ਜਲੰਧਰ
2. ਜਨ ਪ੍ਰਦੀਪ, ਜਲੰਧਰ
3. ਵੀਰ ਪਰਤਾਪ, ਜਲੰਧਰ
4. ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ, ਜਲੰਧਰ
5. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹਿੰਦੀ, ਦਿੱਲੀ
6. ਨਵ ਭਾਰਤ ਟਾਈਮਜ਼, ਦਿੱਲੀ
7. ਵੀਰ ਅਰਜਨ, ਦਿੱਲੀ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]

ਹਿੰਦੀ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ :

8. ਪਾਇਲਟ; ਬਠਿੰਡਾ
9. ਅਧੀਵੇਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
10. ਸੇਵਾ ਗਰਾਮ, ਦਿੱਲੀ
11. ਅਮਰ ਭਾਰਤ, ਦਿੱਲੀ
12. ਏਕਤਾ ਸ਼ੰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ
13. ਹਿੰਮ ਕੇਸਰੀ, ਦਿੱਲੀ
14. ਨਾਮ ਦੇਵ, ਦਿੱਲੀ
15. ਹਿੰਦੀ ਟਾਇਮਜ਼, ਦਿੱਲੀ

ਹਿੰਦੀ ਮਾਸਕ ਅਖਬਾਰ :

16. ਨਈਂ ਸਦੀ, ਦਿੱਲੀ
17. ਭਾਰਤ ਜਯੋਤੀ, ਜਲੰਧਰ
18. ਜਗਤ, ਦਿੱਲੀ
19. ਹੋਮੀਉਪੈਥਿਕ ਸਮਾਚਾਰ, ਪਟਿਆਲਾ

ਉਰਦੂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰ :

1. ਪਰਤਾਪ, ਜਲੰਧਰ
2. ਮਿਲਾਪ, ਜਲੰਧਰ
3. ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ, ਜਲੰਧਰ
4. ਪਰਦੀਪ, ਜਲੰਧਰ
5. ਪਰਭਾਤ, ਜਲੰਧਰ
6. ਸਵੇਰਾ, ਦਿੱਲੀ
7. ਤੇਜ, ਦਿੱਲੀ
8. ਤਰਜਮਾਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ
9. ਸਦਾਰਤ, ਲੁਧਿਆਣਾ
10. ਰੋਜਾਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਉਰਦੂ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ :

11. ਹਿੰਦੂ, ਜਲੰਧਰ
12. ਤੂਫਾਨ, ਬਟਾਲਾ
13. ਹਰੀਜਨ, ਜਲੰਧਰ
14. ਪ੍ਰਬੋਧ ਜਗਤ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
15. ਅਤਾਲੀਕ, ਦਿੱਲੀ
16. ਜਗਤ, ਦਿੱਲੀ
17. ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ
18. ਅਵਾਹਨ, ਬਟਾਲਾ

ਉਰਦੂ ਮਾਸਕ ਅਖਬਾਰ :

19.	ਬੀਸਵੀਂ ਸਦੀ, ਦਿੱਲੀ
20.	ਮਸਤਾਨਾਂ ਜੋਗੀ, ਦਿੱਲੀ
21.	ਜਾਨ ਨਿਸਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
22.	ਕਾਨੂੰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
23.	ਅੱਜ ਕੱਲ, ਦਿੱਲੀ
24.	ਪਰਵਾਜ਼, ਲੁਧਿਆਣਾ
25.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਟਾਇਮਜ਼, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

[Statement Showing the Names of News Papers to which the Punjab Government Advertisements are being issued]

S. No.	Name of the newspaper
English daily newspapers :	
1.	Tribune, Chandigarh
2.	National Herald, New Delhi
3.	Hindustan Times, New Delhi
4.	Times of India, New Delhi
5.	Times of India, Bombay
6.	Indian Express, New Delhi
7.	Indian Express, Bombay
8.	Indian Express, Madras
9.	Patriot, New Delhi
10.	A. B. Patrika, Calcutta
11.	Hindustan Standard, Calcutta
12.	Hindu, Madras
13.	Ananda Bazar Patrika, Calcutta
14.	Free Press Journal, Calcutta
English weekly newspapers :	
15.	Punjab Mail, Chandigarh
16.	Sword Arm, Chandigarh
17.	National Solidarity, New Delhi
18.	Spokesman, New Delhi
19.	Shankar, Delhi
20.	Indian Times, New Delhi
21.	Indian Trade Journal, Calcutta
English monthly newspapers :	
22.	Secular Democracy, Delhi

[Chief Minister]

23. Citizen, Delhi

English Souvenirs :

1. All India Sharmjivi, Bhupal
2. Marketing and Economics Research, Delhi
3. National Police Academy, Rajasthan
4. Hindustan Samachar News Agency, Delhi
5. E. M. E. Year Book, Delhi
6. Himachal Souvenir, Simla
7. National Homage, Delhi
8. Infa, Delhi
9. Nat Bandana Dramatic Club, Chandigarh
10. All India Federation of the Deaf, Delhi
11. Chhatri Hut Committee, Delhi
12. Panch Lalit Kala Academy, Chandigarh
13. Public Relation, New Delhi
14. Panchal Lalit Kala Academy, Chandigarh
15. F. N. Z. I. 5th Basketball Championship, Chandigarh
16. Gandhi Centenary Celebration Souvenir, Hydrabad
17. Gandhi Centenary Souvenir, New Delhi
18. Gandhi Centenary Souvenir, Bangalore

Punjabi daily newspapers :

1. Ajit, Jullundur
2. Akali Patrika, Jullundur
3. Quami Dard, Jullundur
4. Nawan Zamana, Jullundur
5. Jathedar, Jullundur
6. Ranjit, Patiala
7. Sikh, Amritsar
8. Doctor, Amritsar
9. Parkash, Chandigarh

Punjabi weekly newspapers :

10. Kundan, Jullundur
11. Mauji, Jullundur

12. Pauh Phutti, Patiala
13. Shamsheer Hind, Patiala
14. Daler Punjab, Patiala
15. Samen Di Wangar, Patiala
16. Gairat, Patiala
17. Intiquam, Patiala
18. Khalsa Samachar, Amritsar
19. Sangharsh, Amritsar
20. Punjabi Rattan, Ludhiana
21. Khalsa Advocate, Amritsar
22. Fateh, Delhi
23. Qaumi Ekta, Delhi
24. Amrit Patrika, Delhi
25. Lok Darshan, Delhi
26. Panthik Ekta, Delhi
27. Mansrover, Delhi
28. Panth Parkash, Delhi
29. Panth, Delhi
30. Mel Milap, Chandigarh
31. Punjab Cooperation, Chandigarh
32. Quami Leader, Bombay
33. Panchayat Awaz, Patiala
34. Ranjit, Bombay
35. Garj, Delhi
36. Azad, Delhi
37. Lok Rang, Delhi

Punjabi monthly newspapers :

1. Preet Lari, Amritsar
2. Arsee, Delhi
3. Biba Rana, Amritsar
4. Bharati Nari, Amritsar
5. Prateek, Barnala
6. Preetam, Delhi
7. Hem Jyoti, Ludhiana
8. Punjabi Sahit Acadamy, Ludhiana
9. Sada Desh, Patiala
10. Gian Amrit, Amritsar
11. Amar Kahanyan, Amritsar

[Chief Minister]

12. Balak, Amritsar
13. Bal Sandesh, Amritsar
14. Gurmat, Amritsar
15. Gurbani Science, Amritsar
16. Kanwal, Amritsar
17. Kahani, Amritsar
18. Kavita, Amritsar
19. Nawan Sahit, Delhi
20. Sanjhi Dunyan, Jullundur
21. Farmacy News, Ludhiana

Hindi daily newspapers :

1. Hindi Milap, Jullundur
2. Jan Pradeep, Jullundur
3. Vir Pratap, Jullundur
4. Punjab Kesari, Jullundur
5. Hindustan Hindi, Delhi
6. Navbharat Times, Delhi
7. Vir Arjan, Delhi

Hindi weekly newspapers :

8. Pilot, Bhatinda
9. Adhevta, Amritsar
10. Sevagram, Delhi
11. Amar Bharat, Delhi
12. Ekta Sandesh, Delhi
13. Him Kasari, Delhi
14. Nam Dav, Delhi
15. Hindi Times, New Delhi

Hindi monthly newspapers :

16. Nai Sadi, Delhi
17. Bharat Joti, Jullundur
18. Jagat, Delhi
19. Homeopathic Samachar, Patiala

Urdu daily newspapers :

1. Pratap, Jullundur
2. Milap, Jullundur
3. Hind Samachar, Jullundur
4. Pradeep, Jullundur
5. Prabhat, Jullundur

6. Savera, Delhi
7. Tej, Delhi
8. Tarjman, Ludhiana
9. Sadaquat, Ludhiana
10. Rohjan, Ludhiana

Urdu weekly newspapers :

11. Hindu, Jullundur
12. Tufan, Batala
13. Harijan, Jullundur
14. Prabodh Jagar, Gurdaspur
15. Atalique, Delhi
16. Jagat, Delhi
17. National Front, Ludhiana
18. Avahan, Batala

Urdu monthly newspapers :

19. Biswin Sadi, Delhi
20. Mastana Jogi, Delhi
21. Jan Nassar, Amritsar
22. Qanoon, Amritsar
23. Ajkal, Delhi
24. Parwaj, Ludhiana
25. Hoshiarpur Times, Hoshiarpur

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦਸ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ।

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਐਸੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੈਗੂਲੈਰਿਟੀ, ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰੁਚੀ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਨਸਿਡਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ? ਕਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਐਡਵਰਟਾਈਜ਼ਮੈਂਟ ਮਿਲਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੇ । ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਰਾਈਟੇਰੀਆ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਇਹ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਢੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਰਕੁਲੇਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਫਲੋਰ ਲੈਵਲ ਨੂੰ ਇਨਕਰੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤੇ ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਚੰਗੀ ਪਰੋਪੋਜ਼ਲ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਕੋਈ ਐਸੀਆਂ ਵੀ ਇਨਸਟਰਕਸ਼ਨਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਇਨਸਟਰਕਸ਼ੰਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘਟ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਘਟ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਲਿਸਟ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਹੈ ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕੁਛ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਜਿਹੜੇ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਦਿਉ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰੂਵਡ ਲਿਸਟ ਤੇ ਹੋਣ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਾਂ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮਿਲਾਪ, ਪਰਦੀਪ, ਹਿੰਦੀ ਮਿਲਾਪ, ਜਥੇਦਾਰ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਆਦਿ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਗਹੁ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਪਬਲਕ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਵਿਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਲਾਪ ਔਰ ਪਰਦੀਪ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਹੀਂ

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਣ ਨਾਲ ਇਹ ਪਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਪਬਲਿਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਅਖਬਾਰ ਹੁਣ ਗਾਰਡੀਅਨ ਆਫ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਾਈਟ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ, ਪਰਤਾਪ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਆਪਣੀ ਪਾਲਿਸੀ ਰਿਵਾਈਜ਼ ਕਰੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਹੀਂ।

Providing Street Lights in Industrial Housing Colony, Chheharata (Amritsar)

*703. **Comrade Satya Pal Dang**: Will the Chief Minister be pleased to state:

(a) whether the internal streets of the Industrial Housing Colony in Chheharata (Amritsar) constructed under the Industrial Housing Scheme have been provided street lights ; if not, the reasons therefor ;

(b) the date when the said Colony was constructed ;

(c) whether he received a representation in May, 1969 from the M.L.A. of the constituencey concerned in this respect; if so, the action, if any, taken thereon ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) : (ਏ) ਜੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਏ ਮੁਢਲੇ ਤਖਮੀਨੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਬੀ) ਸਾਲ 1962 ਵਿੱਚ।

(ਸੀ) ਜੀ ਹਾਂ। ਛੇਹਰਟਾ ਦੀ ਕਲੋਨੀ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ।

[(a) No, because for this work, no provision existed in the original sanctioned estimate ;

(b) in the year 1962 ;

(c) Yes. Administrative approval to provide street lights in the Industrial Housing Colony, Chheharata has been given.]

चौधरी बलबीर सिंह : मन्त्री महोदय ने कहा है रौशनी दे दी है। इन्हों ने सवाल की रौशनी की बात की है या बिजली की रौशनी की बात की है ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਏ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਟੱਡੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਊਂਨਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਛੇਹਰਟਾ ਉਥੇ ਬਿਜਲੀ ਲਗਾਉਣ ਲਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਉਥੇ ਲਾਈਟ ਲਗਵਾ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਅਜ ਕਈ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਉਥੇ ਲਾਈਟ ਨਹੀਂ ਲਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਗਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਨ ਕਿ ਲੇਬਰ ਕਲਾਸ ਅਤੇ ਫੋਰਥ ਕਲਾਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਫੇਸਿਲਿਟੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਲਈ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਲ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ । ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਮਾਂਡ ਮਨਜ਼ੂਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਉ, ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ ।

STARRED QUESTION NO. 857*

Mr. Speaker : Extension has been applied for in respect of of this question.

Setting up Card Board Factory at Pathankot.

*804. **Chaudhri Ram Singh** : Will the Minister for Industries be pleased to state whether the Government proposes to set up a card board factory at Pathankot in private or public sector in view of the availability of raw material in abundance there ?

Shri Balram Dass Tandon : There is no such proposal at present.

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਰਾ-ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਕਾਰਡ-ਬੋਰਡ ਫੈਕਟਰੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਰਾ-ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ । ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਾਂਗੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मन्त्री महोदय बताएंगे कि आज कल जब कि atomic war का बहुत खतरा है तब इन्डस्ट्रीज़ को decentralise करके क्यों नहीं इसको उन मुकामात पर लगाया जाता, जहां पर पहले इन्डस्ट्रीज़ नहीं लगी हुई हैं ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਜਨਰਲ ਕੁਐਸਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਲਾਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ? ਇੰਡਸਟਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਇਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ (The Industry in the Punjab is almost nil. What is there to scatter?)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਰਡਰ ਡਿਸਟਰਿਕਟਸ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵੱਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ?

***Note** : For Starred Question No. 857 and reply there to please see the debate dt. 26-11-1969.

ਮੰਤਰੀ : ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਐਕਸਪਰਟਸ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਕਾਰਡ ਬੋਰਡ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਾਸਤੇ ਰਾ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਬੜਾ ਹੈ। ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਉਥੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਥੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਖਿਆਲ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕਾਰਡ ਬੋਰਡ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਈ ਘਾਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ ਨੂੰ ਮੁਫਤੋ ਮੁਫਤ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਕਰਨ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੰਸਿਡਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਐਰਾਈਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਏਰੀਆ ਤਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ।

(ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)

चौधरी बलबीर सिंह : बैकवर्ड एरिया में इन्डस्ट्री को बढ़ावा देने के लिए क्या सरकार कोई सहूलतें देगी ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਰਡਰਜ਼ ਏਰੀਆਜ਼ ਅਤੇ ਬੈਕਵਰਡ ਏਰੀਆਜ਼ ਵਿਚ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੁਐਸਚਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ। (Now it will be taken up in the end.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਪਰ ਲੈ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣਾ ਜੀ।

Memorandum submitted by Industrial Training Subordinate Employees Association, Moga Unit

*831. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Industries be pleased to state whether he received a memorandum from the Industrial Training Subordinate Employees' Association of Moga in August/September, 1969 ; if so, the action, if any, taken thereon ?

Shri Balram Dass Tandon : A representation signed by Shri Harbhajan Singh, President, Local Unit I. T. I. Moga, has been received by the Government through Shri Roop Lal Sathi, M. L. A. The allegation regarding the irregularities alleged to have been committed by the Principal have been entrusted to the Vigilance Department for investigation. Shri Roop Lal Sathi has also been invited twice by Secretary, Industries for discussion.

चौधरी बलबीर सिंह : क्या यह चीज़ मन्त्री साहिब के नोटिस में है कि जो मैमोरेंडम दिया गया था उस में यह भी दिया गया था कि जो चीज़ें खरीदी गई, इन की कीमतों में बड़ा फर्क है यानी जो चीज़ इन्हों ने 45 रु. में खरीदी दिखाई है इस की बाज़ार में 30 रु. कीमत है। इस किसम की एक चीज़ नहीं बल्कि 351 आईटमज़ हैं। मैं पूछना चाहता हूं कि क्या सरकार ने प्राईमा फेसाई केस का फैसला कर लिया है ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਕੇਸ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਰੈਗੂਲੈਰਿਟੀਜ਼ ਡਿਸਕਵਰ ਹੋਣ ਲਗੀਆਂ ਮਤਲਬ ਜਿਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ, ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਫਿਰ ਵੀ 15 ਦਿਨ ਲਈ ਉਥੇ ਐਪੁਆਇੰਟ ਰਿਹਾ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਤਨੀ ਇਰੈਗੂਲੈਰਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਸਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

चौधरी बलबीर सिंह : जिन मुलाज़मों ने इस के बारे में सूचना दी थी उन को ही ससपैंड किया गया ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਥੀ ਰੂਪ ਲਾਲ ਨੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਈ. ਟੀ. ਆਈ. ਮੋਗਾ ਦੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੀਰੀਅਸ ਇਰੈਗੂਲੈਰਿਟੀਜ਼ ਪੁਆਇੰਟ ਆਊਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਿਹੜੇ ਕਨਫਰਮਡ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਨਫਰਮਡ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਸਪੈਂਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ? ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਮੋਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਟਾਫ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਟਾਫ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਹੀ ਸਹੀ ਦੱਸ ਸ਼ਕਦੇ ਹਨ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ? ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਕਿ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੀਰੀਅਸ ਹਾਂ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਦਸ

ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਇਰੈਗੂਲੈਰਿਟੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਤੇ ਸਖਤ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵੇਗੀ।

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, यह लाखों रुपए का गबन हुआ है। जिन मुलाज़मों ने इस के बारे में सूचना दी है, उलटा उनको ही तबदील कर दिया और टैंपरेरी मुलाज़मों को नौकरी से हटाया गया। इन्होंने कहा है कि साथी रुप लाल जी ने इनके नोटिस में यह चीज़ लाई है। मैं पूछना चाहता हूं कि क्या इसी वजह से ही मुलाज़मों को विक्टेमाईज़ किया जा रहा है ?

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਰੀਕਾਰਡ ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਔਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵਾਂਗੇ। (Now this matter has been discussed at great length. The observations of the hon. Members have also come on the record and the Govt. too, has assured to take early action in the matter.)

Proposed Closure of Lift Irrigation Scheme.

*800. **Chaudhri Ram Singh** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether any notices were served by the Government to close the Lift Irrigation Scheme which is a permanent and approved scheme and to terminate the services of its employees with effect from the 30th September, 1969 ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative the reasons therefor ?

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) & (b) No. The Government did not issue any notices. However, notices were served on the employees and the shareholders by the Executive Engineer, Gurdaspur Division (U. B. D. C.) Gurdaspur which have since been withdrawn.

[(ੳ) ਅਤੇ (ਅ) ਨਹੀਂ ਜੀ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਐਪਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਡਵੀਜ਼ਨ (ਅ. ਬ. ਦੁ. ਸ.) ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਹਨ।]

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਦਿਤੇ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਲਏ ਗਏ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੰਡਜ਼ ਸਨ, ਜੋ ਐਲੋਕੇਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਪ੍ਰੰਟਰ ਲਾਕੇ ਪੰਪ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : मैं पूछना चाहता हूं कि क्या बजट में फन्डज़ नहीं रखे थे ?

ਮੰਤਰੀ : ਫ਼ੰਡਜ਼ ਤਾਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸੀ ਉਹ ਐਨੂਅਲ ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਉਹਦੇ ਲਈ 2,74,000/- ਰੁਪਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ ਪਰ ਰੁਪਿਆ ਹੋਰ ਹੈਡ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਪੈਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਗਲਤ ਹੈਡ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਆ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਕੰਡੀ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲਿਫਟ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਦੁਆਰਾ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਡੀ ਦੇ ਏਰੀਏ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਸੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ, ਇਹ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਇਹ ਸਕੀਮ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Supply of River Ravi Water to Certain Villages of Dhar Block of Pathankot.

*801. **Chaudhri Ram Singh** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :—

(a) whether the Government has any scheme under its consideration to supply water from river Ravi under the Lift Irrigation scheme to villages Doong, Kot and Phangota in Dhar Block of Pathankot. If so, the time by which the said scheme is likely to be implemented ?

Sardar Sohan Singh Bassi : No. Question does not arise.

[(ੳ) ਨਹੀਂ ਜੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।]

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਲਾਕੇ ਹਨ ਔਰ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ 20 ਫੁਟ ਜਾਂ 30 ਫੁਟ ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪੈਸੇ ਲਾ ਕੇ ਬੈਸਟ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

Minister : There is no such scheme under consideration to supply water from River Ravi by Lift Irrigation to villages Doong, Kot and Phangota in Dhar Block of Pathankot. As such, the question of its implementation does not arise.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਖਾਹਸ਼ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਰੀਗੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਏਰੀਏ ਨੂੰ ਜ਼ੇਰੇ ਕਾਸ਼ਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਲਿਫਟ ਸਕੀਮ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਸ਼ੋਅਰ ਕਰਾਉਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਨੂੰ ਇਰੀਗੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਡੀਵਾਟਰਿੰਗ ਪੰਪ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ। ਔਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ 52 ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਗਾਉਣੇ ਸੀ (ਵਿਘਨ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਣ 20-30 ਫੁਟ ਡੂੰਘਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਾ ਵੀ ਹੈ ਔਰ ਉਥੇ ਡੀਵਾਟਰਿੰਗ ਸਕੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਵੀ ਇਨਜੀਨੀਅਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਲਾਕੇ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਰੀਗੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਅਸ਼ੋਅਰ ਕਰਾਉਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜੀ ਲਿਫਟ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਹੈ ਉਹ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ 20 ਮੀਲ ਜਾਂ 30 ਮੀਲ ਤਕ ਇਹ ਪਾਸੀਬਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਟੀਊਬਵੈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਸਕੀਮ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿੰਨੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਗ ਚੁਕੇ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਸਕੀਮ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਔਰ ਇਹ 20-22 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਪਰਕੱਸ਼ਨ ਡਰਿਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਡਰਿਲਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਹੀ ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਣਗੇ।

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, मिनिस्टर साहिब ने कहा है कि डीप बोरिंग के लिये मशीन हासिल करने की कोशिश की जा रही है सवाल यह है कि जहां दरिया चल रहा है और जो इलाके उस से एक दो मील के एरिया में हैं वहां लिफ्ट स्कीम चालू हो सकती है। 20-30 मील का यहां कोई सवाल नहीं है। इस लिये मेरा सवाल यह है कि क्या मन्त्री महोदय इस बारे में एशयोर करवा देंगे कि जहां दरिया नजदीक है वहां लिफट ईरीगेशन स्कीम द्वारा पानी देंगे ?

ਮੰਤਰੀ : ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਮੁਮਕਿਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਤੇ ਡੈਮ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਔਰ ਪਾਣੀ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪਾਣੀ

[ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ]

ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਸ ਏਰੀਏ ਨੂੰ ਇਰੀਗੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ । ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਵਾਇਦਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜਲਦੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਥੇਂਈ ਡੈਮ 1968 ਤਕ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ । ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਇਹ ਡੈਮ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਮਦੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੰਗਲਾ ਡੈਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਇਟ ਵੀ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਲਾਈ । ਇਹ ਡੈਮ ਇਤਨੀ ਜਲਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਥੇਂਈ ਡੈਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸ਼ੋਅਰ ਕਰਾਉਣਗੇ ? (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਲਿਫ਼ਟ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਯਕੀਨ ਦੁਆ ਚੁਕੇ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) (Chaudhri Sahib, the hon. Minister has already assured the House to look into the feasibility of supplying water through the Lift Irrigation Scheme.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਜਾਏ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਐਕਸਟਰੇਨੀਅਸ ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ (ਵਿਘਨ) ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਐਕਸਟਰੇਨੀਅਸ ਗਲਾਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ । (ਵਿਘਨ)

Memorandum submitted to the Director, Technical Education, Punjab.

*830. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state whether it is a fact that Haryana, Punjab and Himachal Pradesh Polytechnic Engineering Demonstrators and Instructors' Association submitted a memorandum in September, 1969 to the Director, Technical Education, Punjab regarding retrenchment in Polytechnics in the State ; if so, a copy of the same together with the action, if any, taken by the Government thereon be laid on the Table of the House ?

Sardar Sohan Singh Bassi : Yes. A copy of the memorandum from the General Secretary, H. P. H. C. Pedia, Government Poly., Amritsar, dated 26th September, 1969 is laid on the Table of the House. No action was taken on this memcrandum. The subject of retrenchment is being separately examined with a view to forming a policy.

[ਹਾਂ ਜੀ। ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਐਚ. ਪੀ. ਐਚ. ਸੀ. ਪੀਡੀਆ, ਸਰਕਾਰੀ ਬਹੁਤਕਨੀਕੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਮਿਤੀ 26-9-69 ਦੀ ਇਕ ਨਕਲ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਅੱਡ ਪ੍ਰੀਖਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਇਕ ਪਾਲਿਸੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।]

Copy of letter No. JSP/14/126, dated 26th September, 1969 from Haryana, Punjab, Himachal and Chandigarh, Polytechnic Engg. Demonstrators Instructors Association (Affiliated to P. S. S. F) H. O. Punjab Branch, Government Polytechnic Amritsar to the Director Tech. Edu., Punjab.

Subject :-RETRENCHMENT IN POLYTECHNICS.

Sir,

With due respect I on behalf of the members of the Association submit the following few lines to draw your kind attention to the suggestions on the above noted subject:

That there was a circular issued from the Directorate stating that due to lack of interest for Technical Education, there is very poor admission in the Polytechnics since last two years or so. Therefore, the staff of the Civil, Elect. Engineering Deptts. and workshop Instructors working in this Department are becoming surplus and there is every possibility that the people thus rendered surplus may be retrenched. To avert this situation and keeping in view the hardship of the staff members who has rendered long service in this Department I would like to suggest to your honour the following proposals :

1. The persons who have been serving in this Department on deputation basis should be returned back to their parental Deptts.

2. There are posts available for all such categories of Engg. in the P. W. D. (B. and R. and Public Health) and Agriculture Department. Recently Chief Engineer B & R has invited applications for the posts of Sectional Officers Civil, Elect. & Mech., Public Health Department has also advertised 64 posts of S. O. Civil.

   The heads of these Departments may please be approached and requested to absorb the surplus staff of this Department on deputation basis. The deputed staff can be called back to this Department as and when the situation demands. The staff working in the Polys. is fully competent to fulfill the requirements of these Departments.

3. There was a directive from the Central Ministry of Education that there should be no retrenchment as a measure of reducing the seats in Engineering Colleges and Polytechnics.

Keeping in view the above facts, I am hopeful that the matter will take the utmost attention of your highness so that the difficulty and hardship

[ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਮੰਤਰੀ]
of Enggs. is relieved.

Thanking you.

Yours faithfully,
Sd/- D. N. Arora,
J. Secretary.

C. C. to :-

1. The Secretary, P. W. D. (B & R) Tech. Education Punjab.
2. Minister Technical Education, Punjab.
3. Chief Secretary, Punjab Government.
4. Chief Minister, Punjab.
5. Assistant Education Advisor Technical Ministry of Education, Government of India.
6. The General Secretary, P. S. S. F., Chandigarh.

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਜਵਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 26-9-1969 ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਐਕਸ਼ਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ । ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਸਵਾਲ ਰਿਪੀਟ ਕਰ ਦੇਣ । (ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 26-9-1969 ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ । ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਐਕਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ? ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਐਸੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਲਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗਲ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਉਸ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਿਟੀ ਕਾਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵਾੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਔਰ ਜੇ ਛਾਂਟੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਆਏ ਹਨ, ਭੇਜੋ ਤੇ ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਸਟਾਫ ਸਰਪਲਸ ਕਿੰਨਾ ਹੈ । ਦੂਸਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ. ਡਬਲਿਯੂ. ਡੀ. ਵਿਚ ਉਸੇ ਹੀ ਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬੰਦੇ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰਪਲਸ ਸਟਾਫ ਉਥੇ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ । ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਔਰ ਬਾਕੀ ਜੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਸਰਪਲੱਸ ਸਟਾਫ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਹਾਲੀਂ ਤਕ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਸਟਾਫ ਜਿਹੜਾ ਸਰਪਲੱਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਹਾਲੀਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਉਸੇ ਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਗਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਹੈ । ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਗਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਡਿਸਕਸ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾਂ ।

Funds kept for Panchayats during Consolidation Operations.

*887. **Sardar Partap Singh Qadian** : Will the Minister for Revenue and Consolidation be pleased to state :

(a) the dates when the High Court and the Supreme Court gave the ruling that the area kept during consolidation for the income of Gram Panchayats is against the Constitution of India directed that schemes be amended as to return this area to the real and legal owners ;

(b) the action taken by the Government to return the lands to the owners ;

(c) the time by which the Government hopes to do this work ?

Sardar Atma Singh : (a) In writ petition No. 125 of 1966 (Bhagat Ram and others Versus State of Punjab and others), it was held by the Supreme Court of India on December 2, 1966, that no land could be deducted from the holdings of the right-holders for being reserved for the income of the Gram Panchayat without payment of compensation at the market rates.

(b) Detailed instructions were issued on 7th December, 1967 to all the Additional Directors and Settlement Officers, Consolidation of Holdings to bring the schemes of consolidation in accordance with the Supreme Court Judgment referred above.

(c) The Additional Directors and Settlement Officers, Consolidation of Holdings in the State were to take necessary action in accordance with this judgment where necessary or on receipt of applications from the right-holders to

[Minister for Revenue]

this effect. In most of the cases, the Consolidation schemes have been amended to bring them in accordance with the Supreme Court Judgment, while some cases are still pending with the Additional Directors and Settlement Officers for orders.

[(ੳ) ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ: 125 ਸਾਲ 1966 (ਭਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ), ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੇ 2-12-66 ਨੂੰ ਇਹ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹੱਕਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਕਟਾਉਤੀ ਕਰਕੇ ਮਾਰਕਿਟ ਰੇਟ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(ਅ) ਸਾਰੇ ਅਪਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ 7-12-67 ਨੂੰ ਵਿਤਿਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਚੱਕਬੰਦੀ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ।

(ੲ) ਅਪਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਚੱਕਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਜਿਥੇਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੱਕਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਚੱਕਬੰਦੀ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੇਸ ਅਜੇ ਅਪਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਫਸਰਾਂ ਚੱਕਬੰਦੀ ਕੋਲ ਹੁਕਮ ਲਈ ਲਮਕਾ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹਨ।]

ਸਰਦਾਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕਾਦੀਆਂ : ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚੋਂ ਕਟ ਕੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਾਸਤੇ ਰਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਮਿਤੀ 2-12-66 ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਉਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਇਆਂ 2-12-66 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿੰਨੇ ਮਾਲਕ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਲਹਿਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਉ।

ਸਰਦਾਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕਾਦੀਆਂ : ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੇ ਆਰਡਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਟੀਆਂ ਸਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਉਹ ਆਰਡਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ?

ਮੰਤਰੀ : ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੇਸ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਪਏ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਗਲ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਪਹਿਲੇ ਚਾਲੂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਲੂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : जब एक धारा खिलाफे कानून करार दी गई है तो उस धारा के तहित जो भी कार्यवाही की गई होगी क्या वह खिलाफे कानून नहीं होगी ? (विघ्न) चाहे वह कार्यवाही किसी भी तारीख को उस कानून के तहत की गई हो वह खिलाफे कानून होगी या नहीं ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਰਡਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(ਇਸ ਵਕਤ ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ । (*Addressing Chaudhri Balbir Singh* : There should be no discussion.)

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, इन्होंने बिल्कुल गलत जवाब दिया है । (विघ्न)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰੈਕਟ ਕਰਨ ਦੀ ਪਾਵਰਜ਼ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ (*Addressing Chaudhri Balbir Singh* : I have no powers to correct the Minister.)

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब जो फैसला कोर्ट से हो चुका है, उस के बारे में सरकार यह जवाब दे कि उस फैसले से पहिले जो कार्यवाई हो चुकी है, उस पर विचार नहीं करेगी क्योंकि वह कानून और कन्सटीच्यूशन के विरुद्ध है सरकार ने गलत जवाब दिया है, इसके बारे आप उनको कह सकते हैं ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ । ਜੇ ਠੀਕ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਰਵਜ਼ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੋਈ ਭੀ ਮਨਿਸਟਰ ਮਿਸ-ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨਾ ਕਰੇ । (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਐਸ਼ਚਨ ਆਵਰ ਵਿਚ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । (I mean to say that there should be no discussion during the Question Hour.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਜੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਿਸ-ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਤਾਂ (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਸਦੇ ਲਈ ਡੈਫੀਨੇਟ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਹੈ । (There is a definite procedure in this respect.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਮਿਸ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਿਗਰੈਟ ਸ਼ੋ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਉ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਪ੍ਰੈਕਟਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ । (According to practice it will come at the end.)

Memorandum Submitted by the Employees' Representatives.

*829. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) whether some Employees' representatives submitted a memorandum to the Cabinet Sub-Committee on 22nd September, 1969 about the removal of discrimination in pay scales of Secretariat and Non-Secretariat staff; if so, a copy of the same be placed on the Table of the House ;

(b) the details of the decision, if any, taken on the said memorandum ?

Shri Krishan Lal : (a) No.

(b) Question does not arise.

Starred Question No. 888*

Mr. Speaker : Extension has been applied for.

---

*For reply to Starred Question No. 888 please see Punjab Vidhan Sabha Debate, dated 26-11-1969.

STARRED QUESTION NO. 705*

Mr. Speaker : Extension has been applied for in respect of this question.

Complaint against a Teacher of Government Primary School Bhaini Sahib in Ludhiana District.

*886. **Sardar Partap Singh Qadian :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) whether there was any case of moral turpitude against a teacher of Government Primary School, Bhaini Sahib in Ludhiana District ;

(b) if the answer to part (a) above be in the affirmative the date when a complaint was received by the Supervisory staff of Ludhiana about this case ;

(c) whether any enquiry into the said case was conducted by the B. E. O. Mangat ; if so, the date on which the enquiry report was submitted to D. E. O.'s office and the result thereof ;

(d) whether any action was taken on the said report ; if so, when together with the nature of the action taken ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੲ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਬੀ) 9 ਦਸੰਬਰ, 1969।

(ਸੀ) ਹਾਂ ਜੀ। 17 ਅਪਰੈਲ, 1969 ਨੂੰ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਲਾਕ ਸਿਖਿਆ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਧੂਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕ ਉਪ ਸਿਖਿਆ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।

(ਡੀ) ਹਾਂ ਜੀ। ਉਸ ਉਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬਹਿਲੋਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਯੋਗ ਦੰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕਾਦੀਆਂ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਟੀਚਰ ਦੇ ਅਗੇਨਸਟ ਮਾਰਲ ਟਰਪੀਚੂਡ ਦਾ ਕੇਸ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਮਿਤੀ 17-12-68 ਨੂੰ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਸਟਾਫ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਸਟਾਫ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ?

---

*Note : For Starred Question No. 705 and reply thereto please see the Debate, dated 26th November, 1969.

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਸੀ ਉਹ ਅਧੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੂਸਰੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੜਤਾਲ ਮਿਤੀ 6-1-69 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੜਤਾਲ ਉਪਰੰਤ ਮਿਤੀ 20-10-69 ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਪਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

चौधरी बलबीर सिंह : जिस आदमी के खिलाफ मौरल टर्पीचूड का इल्जाम था और इन्क्वारी की जा चुकी है, उस को अब तक सस्पेंड क्यों नहीं किया गया है ?

ਮੰਤਰੀ : ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਰੂਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

Mr. Speaker : Question hour is over......(Interruption)

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, यह बात महत्व पूर्ण है इसके सप्लीमैंटरी कल पर रख दिये जायें।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚਲੋ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀਜ਼ ਕਰ ਲੈਣਾ। (The hon. Member may put the supplementary questions to-morrow.) Question hour is over. The remaining questions on the Order Paper will be deemed to have been answered under Rule 45.

ANSWERS TO STARRED QUESTIONS LAID ON THE TABLE UNDER RULE 45.

Adoption of Delhi Pattern by Privately Managed Schools.

*894. **Sardar Gurbanta Singh** : Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) whether any privately managed Higher Secondary, High and Middle Schools in State have not adopted Delhi Pattern ; if so, their names alongwith the reasons therefor ;

(b) whether the liability class in the Delhi Pattern is proposed to be deleted by the Government ; if so, the time by which it is likely be done.

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪਰਨਾਲੀ ਹੇਠ ਗਰਾਂਟਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਪੁਜੀ।

(ਅ) ਨਹੀਂ ਜੀ।

List of Privately Managed Schools which have not adopted Delhi Pattern.

1. Patiala District :

   Nil.

2. Ludhiana District :

   Higher Secondary Schools :

   1. Vishwa Karma Hr. Secondary School, Ludhiana.

   High Schools :

   2. Shri Guru Singh Sabha Model High School, Model Town, Ludhiana.

   Middle Schools :

   3. Panchayat Middle School, Bhadla.
   4. Panchayat Middle School, Deherk.
   5. Middle School, Daharon.

3. Jullundur District :

   Higher Secondary School :

   6. Pre-Khalsa Higher Secondary School, Bhatnura (Jullundur).

   High Schools :

   7. S. D. Girls High School, Kartarpur.
   8. B. W. S. Girls High School, Nawanshahr (Jullundur).
   9. National Girls High School, Bhogpur (Jullundur).
   10. Public High School, Mithapur (Jullundur).
   11. B. M. National Girls High School, Dorali Kalan (Jullundur).

4. Kapurthala :

   Nil.

5. District Ropar :

   12. Middle School, Ganguwal.
   13. Panchayat National Middle School, Salempur.

6. District Sangrur :

   Nil.

7. District Bhatinda :

   Nil.

8. District Gurdaspur :

   14. T. I. High School, Qadian.
   15. Nusrat Girls Middle School, Qadian.

9. District Hoshiarpur :

   16. D. A. V. High School, Kathgarh.

[Minister for Education]

10. District Amritsar :

High Schools :

17. Ajanta Co-educational High School, Dhak Khatikan, (Amritsar).
18. Ajit Vidhalaya High School, Amritsar.
19. Tagore Memoria High School, Amritsar.
20. Alexandra Girls High School, Amritsar.
21. A. N. Girls High School, Amritsar.

Middle Schools :

22. T. N. Middle School, Nawan Kot, Amritsar.
23. Shri Vinayak Nishulak Middle School, Shori Nagar, Chheh-rata, (Amritsar).
24. Shri Prakash Ashram Middle School, Guru Bazar, Amritsar.

11. District Ferozepur :

Higher Secondary Schools :

25. D. C. M. Jain Higher Secondary School, Ferozepur.

High Schools :

26. A. S. Tantia Girls High School, Abohar.
27. Public High School, Killanwali.
28. Dev Samaj Girls Middle School, Ferozeshah.

Payment of Scholarship to the Students belonging to Scheduled Castes.

***895. Sardar Gurbanta Singh :** Will the Minister for Education be pleased to state whether the amount of scholarships for the period from April to September, 1969 has been paid to the students belonging to the Scheduled Castes studying in the Schools and Colleges in the State ; if so, when ; if not, the reasons for which some of the students have not been paid their scholarships so far ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (i) ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਕਾਲਜ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਸ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਜਾ ਸਕੇ । ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੋਸਟ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਸਾਲ 1969–70 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲਾਇਬੀਲੀਟੀ ਹੁਣ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿਤੀ ਹੈ । ਸਾਲ 1969–70 ਤੋਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਸਟੇਟ ਨਾਲ ਪਲਾਨ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

(ii) ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ 16216 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 30–9–69 ਤਕ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਬੰਧਤ ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ।

Upgrading Primary and Middle Schools in Nihal Singh Wala Assembly Constituency of District Ferozepur.

*901. **Sardar Dalip Singh :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) whether it is a fact that Primary and Middle Schools in Nihal Singh Wala Assembly Constituency in district Ferozepur have not so far been upgraded ; if so, the reasons therefor ;

(b) whether the Government proposes to upgrade the schools referred to in part (a) above ; if so, when ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਏ) ਨਹੀਂ ਜੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਪਗਰੇਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਬੀ) ਇਸ ਸਾਲ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਅੱਪਗਰੇਡ ਹੋਣੇ ਸਨ, ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਹੁਣ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਅੱਪਗਰੇਡ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ।

———

UNSTARRED QUESTIONS AND ANSWERS.

Mental Hospital, Amritsar.

285. **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to state :

(a) the total number of patients in the Mental Hospital, Amritsar at present ;

(b) the number of doctors, nurses, clerical establishment and other class IV employees working in the said Hospital at present ;

(c) whether the number of doctors and others as mentioned in part (b) above is less than the required strength ; if so, whether there is any proposal under the consideration of the Government to make up this shortage ?

Sardar Ravel Singh : (a) 945 patients.

(b) 364 employees, as detailed in the enclosed statement.

(c) Yes.

[(ੳ) 945 ਮਰੀਜ਼।

(ਅ) 364 ਕਰਮਚਾਰੀ (ਵੇਰਵਾ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੀ)।

(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ।]

[Minister of State for Industries and Health]

Establishment in the Mental Hospital, Amritsar.

		Sanctioned Strength	Present Strength
1.	Medical Supdt. Class I	1	(One jointly held
2.	Senior Medical Officer (Psychiatrist) Class I	1	(at present (
3.	Medical Officers-PCMS-II	8	8
4.	Matern	1	1
5.	Staff Nurses	6	6
6.	Male Nurses	3	3
7.	Clerks	8	8
8.	Technicians	11	11
9.	Dispensers	3	3
10.	Clinical Psychologists	3	3
11.	Psychiatric Social Workers	2	2
12.	Storekeepers	2	2
13.	Sanitary Inspectors	1	1
14.	Overseer Personnel	1	1
15.	Ward Supervisors	4	4
16.	Sub-Overseers	6	6
17.	Drivers	1	1
18.	Garden Overseer	1	1
19.	Attendants	202	202
20.	Class IV	100	100
	Total	365	364

ਸੈਂਟਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ

[ਲੜੀ ਨੰ:	ਵੇਰਵਾ	ਮਨਜ਼ੂਰ ਸ਼ੁਦਾ ਤਦਾਦ	ਮੌਜੂਦਾ ਤਦਾਦ
1.	ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੰਟ ਕਲਾਸ 1	1	(ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਇਕ ਕੰਮ
2.	ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰ ਕਲਾਸ I	1	(ਕਰਦਾ ਹੈ।
3.	ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰ ਕਲਾਸ II	8	8
4.	ਮੈਟਰਨ	1	1
5.	ਸਟਾਫ ਨਰਸਜ਼	6	6
6.	ਮੇਲ ਨਰਸਜ਼	3	3
7.	ਕਲਰਕ	8	8

8.	ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ	11	11
9.	ਡਿਸਪੈਨਸਰ	3	3
10.	ਕਲੀਨੀਕਲ ਸਾਈਕੋਲੋਜਿਸਟ	3	3
11.	ਸਾਈਕੈਟਰੀਕ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ	2	2
12.	ਸਟੋਰਕੀਪਰ	2	2
13.	ਸੈਨਟਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ	1	1
14.	ਓਵਰਸੀਅਰ ਪਰਸਨਲ	1	1
15.	ਵਾਰਡ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ	4	4
16.	ਸਬ-ਓਵਰਸੀਅਰ	6	6
17.	ਡਰਾਈਵਰ	1	1
18.	ਗਾਰਡਨ ਓਵਰਸੀਅਰ	1	1
19.	ਅਟੈਂਡਟਸ	202	202
20.	ਕਲਾਸ (ਫੋਰਥ)	100	100
	ਕੁਲ	365	364

Unstarred Question No. 286.

(Reply not received from the Government.)

Dharamshalas for Harijans in Amritsar.

287. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Minister for Social Welfare be pleased to state :

(a) the total amount out of Harijan Welfare fund spent so far on the construction of Dharamshalas for Harijans in the State ;

(b) whether any amount out of the fund referred to in part (a) above has so far been spent on the construction of Dharamshalas for Harijans in Amritsar City ; if so, how much ;

(c) if no Dharamshalas have been constructed in the said City, whether Government propose to construct them ?

ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) 15,000/- ਰੁਪਏ ।

(ਬੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ਸੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ । ਇਹ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਕੇਵਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

QUESTION OF PRIVILEGE.

Mr. Speaker : I have received notice of a Privilege Motion by Sardar Kirpal Singh wherein he has stated that Sardar Basant Singh was not allowed by thePolice to collect the ashes of Martyr Sardar Darshan Singh Pheruman, which act of the Police tantamounts to a breach of privilege of an hon. Member of this House.

No breach of privilege is involved. Hence, it is disallowed.

ADJOURNMENT MOTION.

Mr. Speaker : Now we take up Call Attention Motions.

Captain Rattan Singh : Mr. Speaker, I beg to take advantage of the zero hour.

Mr. Speaker : You can raise a Point of Order.

Captain Rattan Singh : All right, I am on a Point of Order.

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਮੇਰੀ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਲੀਗਲ ਲੈਕੂਨਾ ਕਹਕੇ ਰੀਜੈਕਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਇਸ ਨੂੰ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਦਿਉ ਤਾਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਲੈਕੂਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਅਗੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਐਵਾਇਡ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਨਹੀਂ, ਰੂਲਜ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। (It is not provided for in the Rules.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਆਪ ਜੋ ਮੋਸ਼ਨ ਰੀਜੈਕਟ ਕਰੋ, ਉਹ ਹਾਉਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਤਾਂ ਦਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਮੋਸ਼ਨ ਡਿਸਅੱਲਾਉ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

Mr. Speaker : On page 397 of Kaul & Shakdhar, it is written :

> "Where, however, the Speaker is satisfied prima-facie that the notice of an Adjournment Motion is inadmissible, he refuses, his consent without bringing the matter before the House........."

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) : ਮੇਰੀ ਜੋ ਪ੍ਰਿਵਿਲੇਜ ਮੋਸ਼ਨ ਰੀਜੈਕਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਤੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮੇਰੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ। (A discussion cannot be raised on this point. The hon. Member may come to my Chamber......)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਅਗਰ ਇਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕਿਉਂ ਰੋਕੇ, ਇਹ ਹਕ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਥੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਮੇਰੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ, ਉਥੇ ਐਕਸਪਲੇਨ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ । (This cannot be discussed here. The hon. Member may come to my Chamber, I will explain it there.)

POINTS OF ORDER.

Captain Rattan Singh : I am raising a Point of Order Mr. Speaker. In a democracy the Government is responsible to the Legislature. Yesterday in his reply the Chief Minister.........(Interruptions)

Mr. Speaker : The Point of Order must relate to the business before the House.

Captain Rattan Singh : I am taking advantage of the zero hour.

Mr. Speaker : It is no Point of Order.

Captain Rattan Singh : It is a fundamental and constitutional point of order.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ੀਰੋ ਆਵਰ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਦੇ ਗਲ ਕਨਸਟੀਚੂਸ਼ਨਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । (One moment the hon. Member talks of zero hour and the next he refers to some constitutional point...)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕਾਨਸਟੀਚੂਸ਼ਨਲ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਹੈ ਸੁਣ ਲਉ । (ਵਿਘਨ) ਆਪ ਵੀ ਇਧਰ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ । ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਧਰ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਲਈ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । (ਹਾਸਾ) (One has to porform penance for it.) (Laughter)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਵਿਘਨ) ਫਿਰ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ । ਆਪ ਨੇ ਕਿਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਈ । (I did not have to undertake any penance.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਹਾਂ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਬਿਨਾਂ ਤਪਸਿਆ ਦੇ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । Yesterday when I put a question to the Chief Minister that the D. C. and S. P..... (interruption)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਇਹ ਇਨ ਕਨਟ੍ਰਾਵੇਨਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦੀ ਰੂਲਜ਼ ਹਨ । ਇਹ ਡੈਫਿਨਿਟ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਡਿਸਕਸ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਡਿਸਕਸ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ । (Such matter cannot be raised like this. It is in contravention of rules to do so. These can be raised through a definite motion and not through a point of order.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਲੋਕਲ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਦੀ ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਆਪ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ? What is local authority? Is the Municipal Committee local authority or are the D. C. and S. P. local authorities ? ਲੋਕਲ ਅਥਾਰੇਟੀਜ਼ ਦਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਕਲ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸੈਂਸ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ. ਪੀ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਲ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਉਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਾਤੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। (The Chief Minister used that word in his personal capacity.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਅਗਰ ਇਹੀ ਮਤਲਬ ਲੋਕਲ ਅਥਾਰੇਟੀਜ਼ ਦਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ. ਪੀ. ਅੰਡਰ ਦੀ ਐਕਟਿਵ ਐਡਵਾਈਸ ਆਫ਼ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਐਕਟ ਕਰਨ ..(ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਆਪ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਕੀ ਹੈ ? (What does the hon. Member want to arrive at ?)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਉਹ ਲੋਕਲ ਅਥਾਰੇਟੀਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ, ਉਹ ਕਿਸ ਦੀ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਡਰ ਐਕਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਉਹ ਸੂਓਮੋਟੋ ਐਕਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਉ ਕਿ ਇਹ ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਣ, ਅਗਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹਕ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : व्यवस्था का प्रश्न। अध्यक्ष महोदय, आप ने डिस्क्रीशन कहा है, मैं आप का ध्यान सुप्रीम कोर्ट की रूलिंग ए• आई• आर• 1967, सफा 1434 पैरा 14 की ओर दिलाना चाहता हूं :

In this context it is important to emphasise......(Interruption)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਗਿਆਤਾ ਲਈ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਰੂਲਜ਼ ਕਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਬਣੇ ਹਨ। (I would like to point out that the rules were framed under the provisions of the Constitution......)

चौधरी बलबीर सिंह : कल यहां पर बात उठी थी और उन्हों ने कहा था कि यह जो मोशन है वह आऊट आफ आर्डर है। यह इस लिए करार दी गई......

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਉਸ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਬਾਰੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਮੀਜੀਏਟਲੀ ਬੀਫ਼ੋਰ ਦੀ ਹਾਊਸ ਹੋਵੇ । (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਹਾਊਸ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹੈ । (A point of order has to be about the business which is immediately before the House. (interruption) This matter is not before the House.)

चौधरी बलबीर सिंह : आप ने कहा कि मेरी ओपीनियन में यह आऊट आफ आर्डर है। ऐडर्जनमैंट मोशन के बारे में हमारे हाऊस के रूल्ज़ हैं और सुप्रीम कोर्ट ने कहा है कि डिस्क्रीशन का इस्तेमाल विदिन रूल्ज़ करें। उन के मुताबिक न हो तो उन्हों ने कहा है कि डिस्क्रीशन का इस्तेमाल करते वक्त इन बातों का ख्याल रखना चाहिए। वह जजमैंट है।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ । (I will go through this judgement.)

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, यह सवाल तो हाऊस में उठा है।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। (This discussion cannot be raised through a point of order.)

चौधरी बलबीर सिंह : अगर कोई व्यवस्था की बात हाऊस में उठती है तो मैंबर का हक है.........

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਆਪ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹ ਲਉ । (The hon. Member may read the definition of a point of order.)

चौधरी बलबीर सिंह : यह प्वायंट आफ आर्डर नो कानफीडेंस मोशन और ऐडजर्नमैंट मोशन पर स्पीकर की डिस्क्रीशन के बारे में......

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਆਪ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਡਿਸਕਰੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਵਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈਲੇਂਜ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ । (The hon. Member concedes that the Speaker has discretionary power, yet he is challenging that very power.)

चौधरी बलबीर सिंह : अगर डिस्क्रीशन का इस्तेमाल गलत किया जाए तो मैंबर का फर्ज़ हो जाता है कि हाऊस को इतलाह दे। डिस्करीशन के इस्तेमाल के लिए सुप्रीम कोर्ट ने कुछ रूल्ज़ मुकर्रर किये हैं। इस बारे में उन की एक जजमैंट है कि डिस्करीशन का इस्तेमाल आर्बिटरेरी नहीं हो सकता, विदिन दी रूल्ज़ हो सकता है और ऐडजर्नमैंट मोशन को रोजैक्ट करने के लिए......

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਥੇ ਤਕ ਰੂਲਜ਼ ਅਤੇ ਕਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਾਵਰਜ਼ ਦਾ ਤਲੱਕ ਹੈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੈਜਿਟੀਮੇਟ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਾਂਗਾ ...... (I assure the hon. Member that I will make legitimate use of the powers given to me under the rules and the constitution.)

चौधरी बलबीर सिंह : कार्यवाही बाकायदा रूल्ज़ के मुताबिक चलनी चाहिए। रूल्ज़ में ग्राप को डिस्करीशनरी पावर्ज़ का इस्तेमाल करने का ग्रधिकार दिया गया है। जब इन पावर्ज़ का इस्तेमाल हुग्रा ग्रौर कोई केस सुप्रीम कोर्ट के सामने गया तो ऐसे किसी केस में सुप्रीम कोर्ट ने डैफीनिट कर दिया कि डिस्करीशन का इसतेमाल विदिन दिस लिमिट हो......

Mr. Speaker : It is no point of order. (Interruption) Call Attention Notice No. 93.

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, मैं ने इस के बारे में ग्रभी बात करनी है उस के बाद ही ग्राप काल ग्रटैनशन नोटिस को टेक ग्रप करें।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜੇਕਰ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੀਕਰ ਦੀਆਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਅਤੇ ਡਿਸਕ੍ਰੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਡਿਸਕਸ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਫੋਰਮ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਗਿਆਤ ਲਈ ਕੁਝ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ। (In case the hon. Member wants to discuss the powers and the use of discretion by the Speaker then this is not the forum. If he wants to bring certain facts before me for my information, then he may come to my chamber).

चौधरी बलबीर सिंह : जब ग्राप किसी चीज़ पर ग्रपना डिस्करीशन इस्तेमाल करते हैं ग्रौर किसी एडजर्नमैंट मोशन को रिजैक्ट करते हैं तो उस के बारे में मैंबर को हक है कि वह कुछ कह सकें ग्रौर इस के बारे में सुप्रीम कोर्ट की जजमैंट भी मैं लाया हूं। इस में साफ लिखा है कि...... (विघ्न)

Mr. Speaker : Now we take up the call Attention Notices.

चौधरी बलबीर सिंह : ग्रगर ग्राप किसी बात का फैसला इस हाऊस में दें ग्रौर उस में कोई कानून इन्वालव्ड हो तो कानून की वाकफियत इस हाऊस में किसी भी मैंबर को देने का हक है। इस लिए ग्राप इस बात की इजाज़त दें ताकि जो जजमैंट ग्रौर रूलिंग मैं सुप्रीम कोर्ट की लाया हूं ग्राप के सामने पेश कर सकूं।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਰੂਲਜ਼ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। (The rules do not permit of such discussion.)

चौधरी बलबीर सिंह : अगर किसी बात पर रूल्ज़ और कांसटीचूशन साईलैंट हो और कोई बात कानून के विरुद्ध की जा रही हो तो उस के बारे में आप को सुप्रीम कोर्ट का हवाला दिया जाना चाहिये ताकि आप उस को सामने रख कर फैसला दे सकें। (विघ्न)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ 93 ਨੰਬਰ ਹੈ, ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ । (ਵਿਘਨ) (The hon. Member may please move his Call Attention Notice No. 93 now.) (interruptions.)

No discussion is allowed please. Where the conduct of the Speaker is directly involved that cannot be discussed.

Chaudhri Balbir Singh : Sir, a Member has to put his case before the Speaker and if it is contradictory to the law and the Rules of Procedure, the Speaker may not allow it. After all the Speaker has to abide by the Rules. (Interruptions)

Mr. Speaker : No more discussion please. Call Attention Notice No. 93 in the name of Chaudhri Balbir Singh.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਐਡਮਿਟ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗਲ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਣੀ ਡਿਸੀਕ੍ਰੀਸ਼ਨ ਵਰਤੇ ਪਰ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗਲ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕੇ । ਤੁਸੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਡਿਸਕਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਪਰ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਲ ਇਥੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਉਸ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਤੇ ਡੀਪੈਂਡ ਕਰਕੇ ਅਲਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ । ਉਸ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁਣ ਲੈ ਆਇਆ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਆਗਿਆ ਦਿਓ ਤਾਂ 2 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਰੈਲੇਵੇਂਟ ਪਾਰਟ ਪੜ੍ਹ ਦੇਵਾਂ । (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦਸ ਦੇਣਾ । (The hon. Member can come to my chamber and let me see it. He is not allowed to read it here.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਕਲਾਜ਼ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਅਸਾਡੇ ਰੂਲਜ਼ ਆਫ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਵਿਚ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਢ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਹਕ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਬੋਲ ਸਕਣ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲਤ ਜਦ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਲ ਵਲ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ । ਕਲ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਦੇ ਫੁਲ ਚੁਣਨ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਜਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ । ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਸ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]
ਦਿਉ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਪਰਮਿਸੇਬਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਰੂਲਜ਼ ਆਫ਼ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਇਸ ਹਾਊਸ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਗਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਨ । ਜਦ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਮੈਂਡ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਰੂਲਜ਼ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ । (ਵਿਘਨ) (These Rules of Procedure, whichs have been framed by the House, are the guiding principle for me. The business of the House would be conducted according to these rules unless they are amended and replaced by the House.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਦਸ ਦਿਉ ਕਿ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਕਿਹੜੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲਾਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਸੈਪਟ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਵੋਗੇ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਿਹੜੇ ਰੂਲਜ਼ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਠੀਕ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)
(An Adjournment Motion which is in accordance with the rules can be admitted.)

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ) ।

चौधरी बलबीर सिंह : यह ठीक है कि स्पीकर साहिब, रूल्ज़ के मुताबिक काम करते हैं लेकिन रूल्ज़ 66, 67 और 68 ऐडजर्नमैंट मोशन के बारे में हैं... (विघ्न)

Mr. Speaker : No discussion please.

चौधरी बलबीर सिंह : हम भी तो यही चाहते हैं कि रूल्ज़ के मुताबिक कारवाई की जानी चाहिए और अगर कोई बात रूल्ज़ के मुताबिक न की जा रही हो तो मैंबरों को हक है कि वह कुछ कह सकें । कोई बात अगर रूल्ज़ के विरुद्ध हो जाए तो उस को प्वायंट आउट करने का मैंबरों को हक होना चाहिए। (विघ्न)

Mr. Speaker : Please take your seat. No discussion is allowed on the Ruling of the Chair. (Interruptions)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਕ

ਸਰਕੂਲਰ ਭੇਜ ਦਿਉ ਕਿ ਰੂਲਜ਼ ਇਹ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਸੰਗੀਨ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਐਕਸੈਪਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

Sirdar Kapur Singh: Mr. Speaker, Sir, the supremacy of the Rule over the conduct of business of this House is not questioned by any body. As a matter of fact, these Rules have been made by us and we have entrusted the duty of enforcing these Rules to the Speaker. But sometimes when you interpret a Rule and reply comes to the person concerned, and the hon. Member concerned is not satisfied, then we can understand that on it a discussion cannot be raised and should not be raised and he should go to you in your Chamber and discuss the matter. Either he satisfies you or gets satisfied himself. But, Sir, in regard to cases such as the present one, where you are interpreting a Rule in relation to a particular case, that is of uch a nature that it creates a wide spread dis-satisfaction to larger sections of the House, in such cases I respectfully submit, that the only proper way is that either you should permit the Member to express his view on the floor of the House, or there is then left the only other way, that is to push you off or we should ourselves go out.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ: ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਰੂਲ ਆਫ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਲਈ ਮੁਤਾਲਬਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਗਰ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਤ ਜਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰੇ ਜੋ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੇਜਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਯੂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵੇਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਰੂਲਜ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰੂਲਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਕਲੀਅਰ ਹਨ। (I would like to submit that if anything is asked for or claimed or some Member wants to express his views, feelings or sentiments in contravention of these rules, then it cannot be allowed. I have always kept the majority view of the House before me and have even allowed to raise a point which under the rules was not permissible. But the rules are quite clear in this case.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ: ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਉ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ: ਪਰ ਇਸ ਰੂਲਿੰਗ ਤੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। (No discussion can be allowed on this ruling.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ: ਇਹ ਗਲ ਜੇਕਰ ਕਲੀਅਰ ਕਰਨ ਦਿਉ ਤਾਂ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Mr. Speaker : No discussion please. (Interruptions)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰੂਲਿੰਗ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰੱਖ ਦਿਉ ਕਈ ਡਾਈਵਰਜੈਂਟ ਵਿਯੂਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਰੂਲਿੰਗ ਦੇ ਦੇਣਾ।

Mr. Speaker : No more discussion please.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦਸ ਦਿਉ ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੇ ਆਪਣੇ ਰੂਲਿੰਗ ਨੂੰ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰਖ ਦਿਉ। (interruptions)

चौधरी बलबीर सिंह : ग्राप ने कहा है कि ग्राप के चेंबर में ग्राएं तो वहां पर जाने का मकसद ही क्या रह जाता है ग्रगर ग्राप इस पर ग्रपना रूलिंग ग्रभी दे दें। मैं ने ग्राप को बताया है कि इस के बारे में सुप्रीम कोर्ट की रूलिंग्ज़ हैं ग्रौर यहां पर जो बात हो रही है वह रूल्ज़ के विरुद्ध हो रही है ग्रौर कानून के विरुद्ध हो रही है तो इस के बारे में हमें यहां पर ही उस के बारे में कुछ कहने की इजाज़त होनी चाहिए। यह कोई जनरल बात नहीं है कि जिस के मुताल्लिक ग्राप को चेंबर में ग्रा कर बता दिया जाए, यह तो एक डैफिनिट बात है। ग्रगर इस पर ग्राप ग्रपना रूलिंग पेंडिंग नहीं रखना चाहते तो हमें ग्रपने चेंबर में बुलाने से क्या फायदा होगा ? ग्रगर रूलिंग पेंडिंग ही न रही तो नई बात हो जाएगी।

Mr. Speaker : No more discussion please.

चौधरी बलबीर सिंह : ग्रगर ग्राप इसे ग्रब पेंडिंग कर दें ग्रौर हमारी बात चेंबर में सुन कर फिर इस को रिजैक्ट कर दें तो कोई बात नहीं।

CALL ATTENTION NOTICES.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੇਰੀ ਇਕ ਹੰਬਲ ਰਿਕੁਐਸਟ ਹੈ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ (ਨੰ: 18) ਦਿਤੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਡਮਿਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਲ ਅਟੈਂਨਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। (It has been converted into a Call Attention Motion.)

Call Attention Notice No. 93.

(क्रम स. 93)

चौधरी बलबीर सिंह : मैं सरकार का ध्यान लोक महत्ता के एक जरूरी मामले की तरफ दिलाना चाहता हूं, ग्रर्थात, सरदार लछमन सिंह गिल की

इन्क्वायरी के सिलसिले में एक व्यापारी मोती सागर को जगराम्रों की पुलिस ने मार पोट की और उस को पुलिस की हिरासत से पंजाब और हरियाणा हाई कोर्ट के जज के हुक्म से रिहा किया गया। जज साहिब ने पुलिस के खिलाफ स्ट्रिक्चर्ज़ पास किये। इस सदन में यह प्रश्न उठाया गया तो मन्त्री साहिब ने सदन में यह ब्यान दिया कि सरकार इस फैसले को सुप्रीम कोर्ट में अपील करेगी। अब सरकार ने यह अपील दाखिल करने की मन्ज़ूरी लेने के लिये जो प्रार्थना पत्र पंजाब और हरियाणा हाई कोर्ट में दिया था, 17-10-69 को वापिस ले लिया। सरकार इस बारे ब्यान दे और सदन को बताये कि उन अफसरों के खिलाफ क्या कदम उठा रही है जिन के खिलाफ कार्यवाही इस अपील के किये जाने के कारण रुकी हुई है।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ। (Admitted. Minister concerned may please make a statement.)

Serial No. 141.

Bawa Harnam Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the displaced persons from West Punjab suffered huge cuts in land allotments. They were not given Banjar Kadims Shamlats and Kharabas in their allotment orders. Their records are available on Jamabandies and the custodian's evacuee lands are available taken by the Punjab Government in deal from the Centre. And many of the displaced persons have not yet been allotted lands any where and many of them have been allotted in flood affected areas. They may be allotted in pucca areas. The displaced persons are still facing great hardship. The land given on records left in West Punjab should be given to the sufferers. When there is no nationalisation without compensation why the people coming from West Punjab should be deprived of their property rights and moreover when the land can be made available. The Minister should make a statement a bout this matter.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

(Serial No. 145.)

Sardar Hardit Singh : I beg to draw the attention of the Government owards an urgent matter of public importance, namely, that on the basis of a decision taken by the Government in 1964, the present Chief Minister decided in 1967. when he was Chief Minister of United Front Government that the inferior evacuee land, the surplus land and the Banjar and Gair Mumkin lands as well as the nazul land and Surplus land in erstwhile Pepsu areas would be allocated to the Member of the

[Sardar Hardit Singh]
Scheduled Castes who are actual tillers. There is a considerable slackness on the part of the Government in the implementation of this decision as a result of which now many of the Scheduled Caste tillers who developed certain barren lands in the bet area have been and are being forcibly ejected by big landlords with the connivance of the revenue and police authorities. This has created lawlessness in those areas giving rise to a great sense of insecurity and resentment amongst the Members of the Scheduled Castes and other poor people and we think if this matter is not immediately taken up by Government with a firm hand conditions like chaos are going to happen in this State.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ । (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ. 146)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਦਿਵਾਉਂਦਾ, ਹਾਂ ਅਰਥਾਤ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸਕੀਮ ਮਤਹੈਤ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਾਇਰ ਪਰਚੇਜ਼ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟਰਾਂਸਫ਼ਰ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ । 21. 0 67 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਇਮਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨਅਤੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ । ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 8-9 ਅਗਸਤ, 1967 ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਗਲਬਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹਾਊਸਿੰਗ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਘੋਖ ਕਰਕੇ 31.10.67 ਤਕ ਅਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇ । ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਾਲਕਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਪੀ. ਡਬਲਿਯੂ. ਡੀ (ਬੀ. ਐਂਡ. ਆਰ) ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਲੈਕੇ ਸਰਕਲ ਦੇ ਲੇਬਰ ਸਮਝੌਤਾ ਅਫਸਰ ਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਪਰੋਸੀਜਰ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਵੇ । ਕਾਬਜ਼ਾ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸੁਣੇ । ਅਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਵੇ । ਹਾਊਸਿੰਗ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਘੋਖ ਕਰਕੇ ਕਿ ਹਾਇਰ ਪਰਚੇਜ਼ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ 31. 10. 69 ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਮਾਮਲਿਆ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । 2. 11. 67 ਦੀ ਸਟੇਟ ਲੇਬਰ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਹੁਣ 26. 10. 69 ਨੂੰ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਏਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ । ਸ਼ਿਵ ਨਗਰ ਸਨਅਤੀ ਬਸਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਅਪਣੇ ਮਕਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ

ਹਨ । ਦੋ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਤੇ ਵਖ ਵਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. ਡੀ. (ਬੀ. ਐਂਡ. ਆਰ) ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੋ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਗੀ ਹਰਾਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਲਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ । ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਬੇਯਕੀਨੀ ਨੂੰ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਵਾਜ਼ਿਆ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ । (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ. 147)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਰਥਾਤ, ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਨਾਨ-ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਕਰੈਡਿਟ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹਰੀਜਨ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੱਦ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਕਾਟ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਗਈ । ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਦ ਕਰਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੈ ਦੂਜੇ ਇਸ ਅੱਧੀ ਕਟੌਤੀ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਦਿਕਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਮਤਰੇਏ ਸਲੂਕ ਕਰਕੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰੋਸ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਹੈ । ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸ਼ੀਘਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ ਤੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ । (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 148)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁਆਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚਿਠੀ ਨੰ: 6486-ਈ. ਡਬਲਿਊ/11/19193, ਮਿਤੀ 12 ਸਤੰਬਰ, 1963, ਚਿਠੀ ਨੰ: 278-ੲ. ਐਸ. ਡੀ. (ਡਬਲਿਯੂ)-67/27027, ਮਿਤੀ 19 ਸਤੰਬਰ, 1967 ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਚਿਠੀ ਨੰ: 7509-ਐਸ-11(5)-68/31797, ਮਿਤੀ ਅਕਤੂਬਰ 17, 1968 ਅਨੁਸਾਰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਾਫ ਹਨ । ਇਸ ਸਾਰੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਤੇ ਰਾਜ ਭਰ ਦੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਰੋਸ਼ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਹੈ । ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸ਼ੀਘਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ । (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਲ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਣ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ । ਮੇਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਟਾਈਮ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਡਿਸਐਲਾਊ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ । (Your Call Attention Motion has been disallowed.)

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜੀ । ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਲਓ । (Please see me in my Chamber.)

(ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ)

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਮੋਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅੱਜ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੋਣਾ । (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ) (Notice might not have been received from the Congress Benches.)

ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਿਤੇ ਹਨ ਜੀ , 117, 136, 138 ਆਦਿ ਵੇਖੋ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਟਾਈਮ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹੋਣੇ । (ਵਿਘਨ) (Those might have not been received in time.)

ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਪਰਸੋਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਨੰ: 149 ਲੈ ਲਓ ਬਾਕੀ ਫਿਰ ਦੇਖਾਂਗੇ । ਉਹ ਵੀ ਕਲ੍ਹ 2 ਵਜਕੇ 45 ਮਿੰਟ ਤੇ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ 24 ਘੰਟੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (Let us take up the Call Attention Motion No. 149, given notice of by Sardar Sarup Singh. The remaining Motions will be looked into later on. Notice of even this motion was received at 2-45 P. M. yesterday, whereas it is required to be given 24 hours before the start of the next sitting.)

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ : 138 ਦੇਖ ਲਓ ਜੀ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਟੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਹਨ । ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਿਹੜੀ ਵਕਤ ਤੇ ਆਵੇਗੀ ਉਹ ਹੀ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ । (ਵਿਘਨ) (ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚੀਫ਼ ਵਿਪ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗਲ ਤਹਿ ਕੀਤੀ ਸੀ । (ਵਿਘਨ) (The Motions falling within the quota of the Opposition have already been taken up. Old notices have been included. Now only those notices will be considered which are received in time. (Interruption) I have settled this matter in consultation with the Chief Whip of the Opposition, Sardar Umrao Singh.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਉ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਵਕਤ ਸਿਰ ਆਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸੋਮਵਾਰ ਲੈ ਲੈਣੀਆਂ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਠੀਕ ਹੈ । (All right.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਅਰਜ਼ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਮੋਸ਼ਨ ਡਿਸਅਲਾਊ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ ਮੋਸ਼ਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਝਬਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਲਉ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ 13 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਦਸਖਤ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਸਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ 2 ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਦਸਖਤ ਸੀ । ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਸਅਲਾਊ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਹੈ ।

ANNOUNCEMENTS.

Secretary : Sir, under rule 2 of the Punjab State Legislature (Communications) Rules, 1959, I have to inform the House that the following five Bills passed by the Punjab Vidhan Parishad on the 30th October, 1969, have been received :—

1. The Punjab Tenancy (Amendment) Bill, 1969.
2. The Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietary Rights) Amendment Bill, 1969.
3. The Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill, 1969.
4. The Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill, 1969.
5. The Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill, 1969.

I also lay a copy each of the Bills on the Table of the House.

I also beg to lay on the Table of the House a statement showing the

[Secretary]
action taken by the Government on the Non-official Resolutions passed by the Erstwhile Pepsu Vidhan Sabha.

PERSONAL EXPLANATION

Mr. Speaker : Now personal explanation by Sirdar Kapur Singh.

Sirdar Kapur Singh : I will confine myself only to those matters which come under the heading Personal Explanation.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾ ਬੋਲੋ (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਸਾਡੇ ਹਾਊਸ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। (Please do not read anything written. (Interruption) It is not the convention of this House.)

Sirdar Kapur Singh : It is an established custom that Personal Explanations are always read. There is no rule in our Rules of Procedure which prohibits that Personal Explanation cannot be read.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਪਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਹਾਊਸ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। (But it is not the convention of this House.)

Sirdar Kapur Singh : Where there is no provision in the rules there it is 'yes'. It implies 'yes' and not 'no'. It is a general maxim of interpretation of the rules.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ (You are right, but it has never been allowed in our House.)

Sirdar Kapur Singh : That convention only relates, to making speeches and not to Personal Explanation.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ। (One cannot read out any written matter.)

Sirdar Kapur Singh : Then, Mr. Speaker, there might not have been many Members who could write out their Personal Explanations.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਆਪਣੀ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਉ। (You cannot read out anything written but can give your explanation orally.)

Sirdar Kapur Singh : I beg of you, Mr. Speaker, to allow me. I have already given you an advance copy of what I have to say. I have chosen the words very carefully in view of the high status of the Chief Minister.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਇਤਨਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੈਂਗੂਵੇਜ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ। (I am sure that the hon. Member has an adequate mastery over the language and he

can express himself quite well even without reading out anything written.)

Sirdar Kapur Singh : It is with a view to keep that dignity and high status of the Leader of the House that I have written it out.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਆਬਜੈਕਸ਼ਨੇਬਲ ਵਰਡਜ਼ ਹਨ। (There are so many objectionable words in your statement.)

Sirdar Kapur Singh : If you object to any word you can cut it out and I will not read it.

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, हम ने भी वह रूल देखा है। वह केवल स्पीचिज़ के लिए है। वैसे तो हम काल अटैनशन मोशन भी यहां पढ़ते हां हैं। (तालियां) केवल डिबेट में जो मैम्बर हिस्सा लेना चाहे वह पढ़ नहीं सकता, बाकी चीज़ों पर यह रूल ऐपलाई नहीं होता।

Sirdar Kapur Singh : Formal statements are always read out and not spoken. This is a universal procedure in the Parliaments of the World that formal statements are always read rather than spoken. This is a universal rule. Why shall we establish a convention which is against the universal rule ? Why shall we establish any practice which is not prevalent in the rest of the Parliaments of the world particularly, when our Rules do not prohibit reading out Personal Explanations. I have shown you the Personal Explanation before hand. What new thing do you want from me ? If you have any objection to any word or words, I am prepared to delete it. Mr. Speaker, I have given you the option of scrutinising what I have written.

चौधरी बलबीर सिंह : इस में किसी किस्म की कन्ट्राडिक्शन का सवाल ही पैदा नहीं होता।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਊਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੈਕਟਿਸ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਇਹ ਪਰੈਕਟਿਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ। (It is the practice of the House that written matter is not allowed to be read out here and if this is allowed now, it will be going against the established convention of the House.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਪਰੈਕਟਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਡਿਸਅਲਾਓ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਔਰ ਇਹ ਕੰਮ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਪਰੈਕਟਿਸ ਹੈ ਕਿ ਡਿਬੇਟ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਮੈਂਬਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਦਿੰਦੇ। (ਸ਼ੋਰ)

ਅਵਾਜ਼ਾਂ : ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਲਫਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੋਲਣੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਲੈਣ ਦਿਉ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਫਰਦਰ ਇਨਸਿਨੂਏਸ਼ਨਜ਼ ਵੀ ਹਨ । ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਲਿਟਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰਾ ਲਉ । (Moreover, there are insinuations in your statement. You had better get it corrected before reading it out in the House.)

Sirdar Kapur Singh : You could tell me when I showed this explanation to you, that you will not allow me to read it in the House. The Chief Minister is in a position to defend himself. Deliberately I will not say anything which should offend the Leader of the House.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਾਊਂਟਰ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ । ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕਾਊਂਟਰ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ । (Counter-charges are not levelled through a personal explanation. You can not do so.)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, perhaps we are helpless before you. Do not push the matters too far. You put forth interpretations which neither the dictionary supports nor can our poor knowledge understand. We are helpless before you.

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਅਗੇ ਇਥੇ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਤੇ ਚੈਲੈਂਜਿਜ਼ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਅਜਿਹੇ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਕਦ ਹੋਏ ਹਨ ? (When was that done ?)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਐਸਾ ਕੋਈ ਰੂਲ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਡਿਬਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਊਂਟਰ ਐਲੀਗੇਸਨਜ਼ ਹਨ । (The statement contains some counter allegations.)

Sirdar Kapur Singh : Let the House judge it, Mr. Speaker. After all the House is sovereign.

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਅਗਰ ਉਹ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਕਹਿ ਦੇਣ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਤਕ ਹੀ ਰਹਿਣ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦਾ ਤਾਲੁਕ ਹੈ । (I will request the hon. Member to remain within the bounds of his personal explanation.)

Sirdar Kapur Singh : Let the House judge it, I say, this House is sovereign.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਦੇ ਹੋ । ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਸਪੀਚ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਊਂਟਰ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ । (Sirdar Kapur Singh, you want to offer a personal explanation. That means that you can neither deliver a speech nor level counter charges.)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, I repeat this House is sovereign. If I say anything undignified, I will be lowering my position before the House. I will speak with utmost sense of responsibility.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਜੋ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕਾਊਂਟਰ-ਚਾਰਜਿਜ਼ ਵੀ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। (Your written personal explanation contains counter charges also.)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, let me say what I want to say by way of personal explanation. I will not say anything undignified.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਦੋਂ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰਾਈਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕਾਊਂਟਰ-ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਉਣ। (When the hon. Member has to give his personal explanation then he has no right to give a lecture or level counter charges.)

Sirdar Kapur Singh : Either I do not know the meaning of "counter charge" or your knowledge is too much superior to mine. Mr. Speaker, I am helpless before you. I am assuring you time and again that there is not a word in it which is undignified or which is likely to offend the feelings of the great Chief Minister.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਆਪ ਦੀ ਰਿਟਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। (I have got your written statement before me.)

Sardar Kapur Singh : Mr. Speaker, we do not know how to please you. I am saying time and again that I will not say anything undignified.

Sirdar Umrao Singh : Mr. Speaker, this assurance is sufficient from the hon. Member.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣ ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। (I have requested Sirdar Kapur Singh that he might give his personal explanation but it should not contain counter charges.)

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Mr. Speaker, proviso to rule 63 is quite clear on the personal explanation It says :

> "Provided that such explanation, if permitted, shall be made at the earliest possible opportunity before the business for the day is entered upon, and shall be limited to the circumstances, which are the subject of the explanation and no speech or debate thereon shall be allowed by the Speaker."

Sirdar Kapur Singh : I will follow this rule. The Leader of the House has read the rule once again to me. I read it when I wrote this explanation. I will follow this rule literally.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਲਵੋ । (I still say that you may give your personal explanation in accordance with this rule.)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, am I to please you or to exercise my right and to do my duty to this sovereign House. If something just does not please you what can I do ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਨਹੀਂ । ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਐਲੀਗੇਸ਼ੰਜ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੇ । (No. The hon. Member can not read out the allegations which he has levelled in his written explanation.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਜਿਹੜੇ ਹਿਸੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਦਿਉ ਉਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ । ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਂਝ ਹੀ ਇਥੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ । ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਸੋ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹੀ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੈਨਸੇਟਿਵ ਨਹੀਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ । (Sirdar Kapur Singh Jee, I am not sensitive.)

Sirdar Kapur Singh : This is not the first time that I am joining issue with the Leader of the House. He understands me very well. Please do not make me exasperated. You can expunge whatever you want. Let me make my submission. Then the House will judge it.

Sardar Umrao Singh : I think this is very reasonable offer. If there is something undignified in his explanation you can expunge it.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਅਗੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ (ਵਿਘਨ) ਬਗੈਰ ਕਾਉਂਟਰ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਦੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । (I have already requested that the personal explanation (Interruption) should not contain counter charges.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਸਪੰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ । ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ । ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੀ ਤਾਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਰੋਕਾਂਗਾ ਜਿਥੇ ਉਹ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨਗੇ । (I will check the hon. Member if he reads such portions.)

(ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਵਿਘਨ)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਸ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਉ ਉਹ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ......(ਵਿਘਨ)

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ : ਜਾਹ ਬਾਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਪੀ ਆ......(ਵਿਘਨ)

Sirdar Kapur Singh : Sir, before you go further, please permit me to record my protest against the manner the hon. Member on over there, the Treasury Benches has just directly addressed me. This is not allowed here. He said, "ਜਾਹ ਬਾਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਪੀ ਆ" Please ask him to withdraw his offensive words.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਇਹ ਜੋ ਲਫ਼ਜ਼ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰੋ। (I agree with Sirdar Kapur Singh that these words are not proper. Jathedar Gurbachan Singh may please withdraw these words.)

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜੇ ਕਰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਵੈਸੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ)

Sirdar Kapur Singh : Sir, he has not withdrawn his words.

(Noise in the House)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। (The hon. Member has apologised.)

Sirdar Kapur Singh : Sir, he has not withdrawn his words. He has not done so.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਲਉ। (Jathedar Gurbachan Singh may please withdraw his words.)

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਵਾਪਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

Mr. Speaker ; Sirdar Kapur Singh, you can give only your personal explanation on the matter and not make speech. You cannot utilize this opportunity for making a long speech through personal explanation.

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ; ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੋ ਠੀਕ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਚਾਹੋ ਰੋਕ ਲੈਣਾ। ਮੈਂ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਤਾਕਿ ਇਥੇ ਬਾਹਿਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਆਦਮੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਰਿਟਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਦਰ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨਜ਼, ਇਨਸਿਨੂਏਸ਼ਨਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਐਲਾਉ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। (ਟਰੇਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਿਜ਼ ਵਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ) (*Addressing Sirdar Kapur Singh* : Your written statement contains further allegations, insinuations and so many other matters,

[ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ]

which cannot be raised by way of a personal explanation. I do not allow such things to be raised like this.) (Thumping from the Treasury Benches.)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, you have already allowed me to speak. Let me complete my personal explanation.

(At this stage the Members on the Treasury Benches started thumping the tables.)

Let the hon. Members on the Treasury Benches thump their tables, if it affords them satisfaction. You are presiding over the House. Mr. Speaker, yesterday the Chief Minister levelled five serious allegations against me. (Interruptions.) Let me complete my personal explanation in regard to these allegations. If I am not allowed, it is unfair to me.

(Noise in the House)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜੀਆਂ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨਜ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜੁਆਬ ਦਿਉ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਫਰਦਰ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨਜ਼ ਲਾਉ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। (The hon. Member can refer to only those allegations by way of personal explanation, which have been levelled against him. He can give reply in connection with those allegations. Levelling of further allegations will not be allowed.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਅੱਛਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਹੀ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ :

Mr. Speaker, Sir, yesterday, while replying to the debate on the motion of adjournment regarding Pheruman's martyrdom, the Leader of the House made some grossly inaccurate statements about me which in the interests of the debate, I tried to rebut by way of interruptions, but the Chief Minister insisted on holding the floor and [*.................]

(Interruptions and noise in the House)

Mr. Speaker : ["*..................."] is a reflection on the Chair and this House. This shall not form part of the proceedings.

Sirdar Kapur Singh : Sir, you may rule that this should not form part of the proceedings. Mr. Speaker, you yourself permitted me to give my explanation in this House. Facts are facts and what else can be stated. (Interruptions and Noise in the House.)

Voices : Punjabi, Punjabi.

Sirdar Kapur Singh : I do not know your Punjabi.

---

*Expunged as ordered by the Chair.

Sir, the Chief Minister asserted that I had submissively applied for a ticket in the last mid-term elections to Sant Fateh Singh and those who follow him. This is wholly and utterly untrue and Sardar Gurnam Singh knows it to be so. I was one of the ticket givers and I never made any application for a ticket. It was the Parliamentary Board of the Shiromani Akali Dal which requested me to fight the election from Samrala in the interests of the Panth. This is one thing.

The Chief Minister stated that I had kneeled at Shri Akal Takht (to swear undying allegiance to the person of Sant Fateh Singh). This is wholly untrue and Sardar Gurnam Singh knows it is so. I would sooner die a hundred deaths rather than degrade myself by swearing allegiance to any mortal much less Sant Fateh Singh before the Throne of the Immortal God.

The Chief Minister stated that I had received massive financial and other help from Sant Fateh Singh for my election. This is untrue, though it is true that the Shiromani Akali Dal did give me some funds including a jeep as they had done in other deserving cases and Sant Fateh Singh very kindly spoke in my favour, as was his duty to do to support the Senior Vice President of the Organisation of which he had been nominated as President. Sardar Gurnam Singh knows that he used all his available resources to get me, the Senior Vice President of his own party, defeated.

(Interruptions and Noise in the House.)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਉਹੀ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਦਿਉ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਰਾਈਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ । (Sirdar Kapur Singh can refer to only those matters which fall within the scope of personal explanation. It is not his right to touch any other matter.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਮੇਰਾ ਕਿਉਂ ਰਾਈਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹੋ । (Please read on.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰ ਦਿਉ । ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰ ਦਿਉ । (ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ) (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਥਾ ਪੈਰਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਦਿਉ । (He may read out para No. 4 also.)

Sirdar Kapur Singh : The Chief Minister stated that I had never dared to go to Amritsar to visit Pheruman ji in jail, implying that I am not only a coward but a clever thug who after pushing Pheruman into a fast unto death, fled away to save his skin. I say nothing about the cheap jibe that a person like Pheruman could be tricked by me into a situation out of which he could any time extricate himself, if he had so wanted, but I refute the untruth that I never attempted to see Pheruman ji in jail. I

[Sirdar Kapur Singh]

went four times and once with the express permission of the Chief Minister himself when I flew from Delhi for the purpose, but each time the officials filatly refused to let me see the dying martyr.

(Interruptions)

Instead of replying to the points raised in my speech, he ridiculed the Panj Kauns li which has now taken over the affairs of the defunct Shiromani Akali Dal, which would not be permissible under Rule 100(1) and he also called me names. [* ....] which is forbidden under Rule 100(2)(iii). But since the Chair let him do so, I beg permission to say that though I might be no better than a dog in the eyes of the Chief Minister and I might be near-insane, I am proud that I am not wise and sane to the extent that the Leader of the House is ; I have some scruples left.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਜਿਹੜੇ, *[... ... ...] ਲਫਜ਼ ਹਨ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ । (The expvession (*...........) is improper.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ [*......] ਹੈ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ—'ਅੱਗ ਲਾਈ ਡਬੂ ਕੰਧ ਤੇ' ਨਾ ਮੈਂ [*.....] ਕਿਹਾ ਹੈ ਔਰ ਨਾ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ ਜੋ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲਫਜ਼ ਕੋਈ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਐਕਸਪੰਜ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗਾ । (ਵਿਘਨ) (I will examine the record and if there are any such words, those would be expunged.) (Interruption.)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਫਹਿਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

LEGISLATIVE BUSINESS AND RESOLUTION UNDER CLAUSE 2(A) OF ARTICLE 213 OF THE CONSTITUTION OF INDIA.

Resolution under Clause 2(a) of Article 213 of the Constitution of India—The Punjab Co-operative Societies (Amendment) Ordinance, 1969.

Sardar Umrao Singh : Sir, I beg to move—

That this House disapproves the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 10 of 1969.)

---

*Expunged as ordered by the Chair.

The Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, 1969.

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to introduce the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill

Chief Minister : Sir, I beg to move–

> That the Punjab Co operative Societies (Amendment) Bill, be taken into consideration at once.

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਦੋ ਮਿੰਟ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਹੈ ਇਹ ਬੜਾ ਹੀ ਇਨਆਕੂਅਸ ਹੈ ਔਰ ਇਹ ਬੜਾ ਅੱਛਾ ਬਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪਾਪੂਲਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਐਕਟ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਔਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਕਲੀਅਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਬਾਈ ਲਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਔਰ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬਣਨ। ਉਹ ਵੀ ਬਾਈ ਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਜੈਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਸਰਕਮਸਟਾਨਸਿਸ ਚੇਂਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਔਰ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਕੁਝ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਮੁੱਤਲਕ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਐਂਡ ਅਦਰ ਆਫੀਸਰਜ਼ ਐਂਡ ਦੇਅਰ ਪਾਵਰ ਬਾਰੇ ਨਾ ਦੱਸ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਜੁਆਇੰਟ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਡਿਪਟੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਔਰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਰਜਿਸਟਰਾਰ। ਕੁਝ ਸੈਕਸ਼ਨ 77 ਬਾਰੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਜੋ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਪਣੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਔਰ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਨਾ ਬਣਨ। ਔਰ ਇਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਪਾਪੂਲਰ ਹੋ ਕੇ ਆਮ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਬਣਨ।

ਇਕ ਵੀਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਨਟੇਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਹਰੀਜਨ ਹਨ, ਬੈਕਵਰਡ ਕਲਾਸ ਹਨ, ਸ਼ੈਡਊਲਡ ਕਾਸਟ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰਿਪ੍ਰੈਜ਼ੇਨਟੇਸ਼ਨ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਨਟੇਸ਼ਨ ਮਿਲੇਗੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਅਪੀਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਉਹ ਭੇਜੇ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਡਿਪਟੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਆਵੇ ਉਹ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਭੇਜੇ। ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਗੇ ਜਿਹੜੀ ਪਾਵਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕੋਲ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਪਾਵਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਮਹਿਕਮਾ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਅੱਛਾ ਬਿਲ ਹੈ ਔਰ ਇਸ ਵਿਚ 2–3 ਟਾਈਪ ਦੀਆਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

Mr. Speaker : The Resolution of Sardar Umrao Singh disapproving the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Ordinance, 1969, the motion moved by the Chief Minister that the Bill be taken into consideration at once and the motion proposed to be moved by Master Gurbanta Singh regarding the reference of the Bill to a Joint Select Committee will be discussed together.

ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੁਝ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਮੂਵ ਕਰ ਦਿਉ ਜਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਕਲਾਜ਼ ਬਾਈ ਕਲਾਜ਼ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਉਣੀਆਂ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) (The amendments will be moved and discussed when the bill is under consideration clause by clause.) (Interruption)

Sardar Umrao Singh (Bara Pind) ; Mr. Speaker, Sir, the Chief Minister has now stated that this is a very innocent bill and he has stated this very innocently.

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਗੁਜ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਇਨਆਕੂਅਸ ਬਿਲ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 10 ਸਤੰਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪ੍ਰੋਮਲਗੇਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਔਰ ਅਕਤੂਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਸੀ । ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਰਥਾਤ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 5–6 ਮਹੀਨੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਨਸੈਸਟੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਔਰ ਸਿਰਫ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬਿਲ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਕੋਈ ਸਰਕਮਸਟਾਨਸਿਜ਼ ਐਸੇ ਨਹੀਂ ਦਸੇ ਗਏ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਹ ਦਸਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ । ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਲਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਉਨ ਸਰਕਮਸਟਾਨਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਆ ਪਏ । ਮੈਂ ਇਸ ਗਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਫਿਰ ਕਦੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਟਾਈਮ ਲਵਾਂਗਾ । ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਅਰਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਰਕਮਸਟਾਨਸਿਜ਼ ਐਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਇਤਨੀ ਨਸੈਸਟੀ ਸੀ । ਸੋ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪਾਵਰ ਹੈ ਇਹ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਹੈ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ । ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਸੀ 'ਵਨ ਫਾਰ ਆਲ ਐਂਡ ਆਲ ਫਾਰ ਵਨ' ਇਹ ਸਪਿਰਟ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬਣੀ ਔਰ ਇਸ ਸਪਿਰਟ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਹੈ ਇਹ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਵਕਤ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ, ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਐਡਮਿਨਿਟਰੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ । ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼

ਹੈ। ਇਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਔਰ ਮੈਂ ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰਿਟ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਇਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਔਰ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਦੋ ਕਲਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕਲੀਅਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

(Sardar Jasdev Singh Sandhu, a member of the Panel of Chairmen, in the Chair.)

It is absolutely unconstitutional. It is interference in the internal affairs of a society-

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਜ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :

'That the impugned clauses of the Ordinance have the effect of converting the Co-operative Societies into Government Departments under the control of the Registrar, Co-operative Societies. This is in violation of the basic principles of 'Co-operation' and the State Government have no legislative authority to make law in this respect.

Further it has been stated :-

'That the Political Party in power in the State is acting malafide so much so that under the garb of the powers given to Government officials in the Ordinance they want to change the management of the Co-operative Societies in Punjab, which is by and for being controlled by the Congress Party'.

ਇਹ ਦੋ ਪਹਿਰੇ ਮੈਂ ਉਸ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਐਫੀਡੇਵਿਟ ਵੀ ਨਾਲ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂ ਇਸ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਸਾਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਕਨਵਰਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਕਈ ਐਸੇ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਰੈਫਰ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕਈ ਹੋਰ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨਜ਼ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਪਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 1961 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਬਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਜਿਹੜਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਡਰਾਫਟ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਜ ਬਿਲ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਰਿਜੈਕਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਰਿਜੈਕਟ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]
ਐਕਸੈਸਿਵ ਪਾਵਰਜ਼ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਅਜ ਤੋਂ 7–8 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿਤੀਆਂ ਉਹ ਪਾਵਰਜ਼ ਅਜ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਹ ਬਿਲ ਲੈ ਆਏ ਹਨ। ਰਜਿਸ-ਟਰਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬਿਗ ਬੌਸ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਕਲੀਅਰਲੀ ਪਾਵਰਜ਼ ਉਸਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਆਰਬੀਟਰੇਰੀ ਅਤੇ ਐਕਸੈਸਿਵ ਹਨ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਸਟੈਪਸ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਕਲਾਜ਼ ਚਾਰ ਹੈ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਅਗੇ ਹੀ ਬਾਈ ਲਾਜ਼ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਬਾਈ ਲਾਜ਼ ਰਕਮੈਂਡ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਈ ਲਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਕੋਈ ਅਮੈਂਡਮੈਂਡ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਪੁਛ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਨਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਹਿਸਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਇੰਡੀਵਿਜੁਅਲ ਇੰਟਰੈਸਟ ਹੈ ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਵਿਚ ਫ਼ਲਾਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਪਾਵਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ੇਰ ਜਿਹੜੀ ਕਲਾਜ਼ 6 ਹੈ ਅਮਲਗਾਮੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ; ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ 2 ਜਾਂ 3 ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲਗਾਮੇਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਡੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਡਿਵਾਈਡ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਵਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ 1961 ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਵਰਜ਼ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਨਸੈਂਟ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਨਸੈਂਟ ਨਾਲ ਡਿਵਾਇਡ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਕ ਵਡੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਕਈ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਮਿਲ ਵੀ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੇ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਕਨਸੈਂਟਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੇ ਕੋਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਅਮਲਗਾਮੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਟਾਨੋਮੀ। ਜਿਹੜੀ ਕਾਂਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਹੈ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ, ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜੀ ਕਲਾਜ਼ 7 ਹੈ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਰੇਸਟ੍ਰਿਕਸ਼ਨ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇੰਡੀਵਿਜੁਅਲ ਕਿਸੇ ਸੈਂਟਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ :—

'No member shall be admitted accept with approval of the Registrar......'

ਜੇ ਕੋਈ ਸੈਂਟਰਲ ਜਾਂ ਏ-ਪੈਕਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਸ਼ੇਅਰ ਫਿਕਸ ਸਮੇ ਤਕ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰ ਲਵੇ। ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਸੱਤ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਵੀਜੁਅਲ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਹਨ, ਕੋਅਪ੍ਰੇਟਿਵ ਮਾਰਟਗੇਜ਼ ਬੈਂਕਸ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਫ਼ਾਰਮਰ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਣੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਇੰਡੀਵੀਜੁਅਲਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਬਿਲ ਨਾਲ ਉਹ ਸੈਂਟਰਲ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇੰਡੀਵੀਜੁਅਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਫ਼ੋਰਸੀਬਲੀ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਡਰਾਮਾਟਿਕ ਸਟੇਜ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਟੇਜ ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਸੈਂਟਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਐਪਿਕਸ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਇਹ ਹੁਣ ਆਪ ਦਸਣਗੇ। ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਐਪਿਕਸ ਬਣਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸੈਂਟਰਲ ਬਣਾ ਦੇਣ। ਜੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇੰਡੀਵੀਜੁਅਲ ਨੂੰ ਕਢ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। According to this provision he is to withdraw his share. ਇਸਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸੈਂਟਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੋਏਗੀ ਉਸਦੇ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਵੀਜੁਅਲ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲਾਂ 95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਇੰਡੀਵੀਜੁਅਲ ਮੈਂਬਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਹੈ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ/ਬਿਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਹੋਏ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ, 10 ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਈ ਲਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ ਔਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤਕ ਹੈ, ਉਹ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਮੁੜ ਕੇ ਕਰਾਉਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਐਕਸੈਸਿਵ ਪਾਵਰ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ, ਐਪਿਕਸ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿੱਚ 6 ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਟਰ ਮੁਕਰਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇਨੋਸੈਂਟ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸੇ ਕਲਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਗੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਹੋਵੇਗਾ ਉਥੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਇਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਆਪਣਾ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਕਈ ਸੋਸਾਇਟੀਆ ਐਸੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਔਰ ਉਥੇ ਨਾਨ-ਅਫ਼ੀਸ਼ਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਆਫ਼ਸ਼ੀਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਬਾਖੂਬੀ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਹਨ, ਹੋਲਸੇਲ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੜਾ ਅਛਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅੱਫ਼ੀਸ਼ੈਂਟਲੀ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਿਹੜੇ ਹਨ ਉਹ ਸ਼ੇਅਰ-ਹੋਲਡਰਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਬੜੀ ਰਿਸਪੌਂਸੀਬਿਲੀਟੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਲਾ ਦਿਓ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਵੀ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਫੰਡਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਦਿਉ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੋ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿਓ-ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਸਹੀ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਾਂ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਐਸੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਹੋਵੇ। ਪਰ 1 ਜਾਂ 2% ਵਾਸਤੇ ਐਸਾ ਡਰਾਮਾਟਿਕ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਰਖਣਾ ਚੰਗੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗਲ ਲਈ ਇਕ ਨੰਬਰ ਤੇ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਬਨ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਈਟਆਂ ਵਿਚ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਫ਼ਸਰ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸਟੋਰਜ਼ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਲਵੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਗ਼ਬਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਆਫੀਸਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਜਿੰਨੇ ਗ਼ਬਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੋਈ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਿੰਦਾ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਰੂਲਜ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੈਂ ਅਗਰ ਰੈਲੇਵੈਂਟ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਖਬਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੇ ਲਖ ਦਾ ਗ਼ਬਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਦਾ 200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਰਕਿੰਗ ਕੈਪੀਟਲ ਹੈ, ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੌਣ ਹੈ ? ਰਜਿਸਟ੍ਰਾਰ। (ਵਿਘਨ) ਪਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੋ ਨਾਨ-ਆਫ਼ੀਸ਼ਲ ਸੀ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਦੇ ਇਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ।

ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ) : ਮੈਂ ਪੰਜ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਫਿਰ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਇਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਸਟੀਫਾਈਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਐਕਸੈਸਿਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਨਜ਼ੂਰੇ ਨਜ਼ਰ ਅਫਸਰ ਲਗਿਆ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਗ਼ਬਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਐਫੀਸ਼ੈਂਸੀ ਹੈ ਉਹ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਨ-ਆਫ਼ੀਸ਼ਲ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦਾ ਬੇੜਾ ਬਿਠਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਕਲਾਜ਼ 12 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੀਮੂਵਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿਚ 'ਸੁਪਰਸੈਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦੀ ਕਮੇਟੀ' ਸੀ । ਇਹ ਡਰਾਸਟਿਕ ਚੇਂਜ ਹੈ । ਸੁਪਰਸੈਸ਼ਨ ਮਗਰੋਂ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਮੁਕੱਰਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਹੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਰੀਮੂਵਲ ਦੀ ਪਾਵਰ ਕਿਸੇ ਕਮਪਨੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੀਮੂਵ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ 6 ਸਾਲ ਲਈ ਡਿਸਕਵਾਲੀਫਾਈ ਕਰ ਦੇਣਾ ਇਹ ਠੀਕ ਗਲ ਨਹੀਂ । ਅਗਰ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਗ਼ਬਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਚਾਰਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਜਦ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਰੈਮੇਡੀਜ਼ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੀਮੂਵਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕਰਨਾ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸਪਿਰਿਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸੀਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਮੇਰਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚੁਕ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਛੁਪੇ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਪਾਵਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪਈਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ । ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਰਿਟ ਪੇਟੀਸ਼ਨ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਲਿਡਿਟੀ ਚੈਲੇਂਜ ਹੋਈ ਹੈ । ਉਸ ਦੀ ਤਰੀਕ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਹੈ । ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ; ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹਨ ਜੋ ਅਨਕਨਸਟੀਚਿਯੂਸ਼ਨਲ ਹਨ ।

ਇਸ ਵਿਚ ਆਰਟੀਕਲਜ਼ 14, 19 ਅਤੇ 31 ਦੀ ਕਲੀਅਰ ਉਲੰਘਨਾ ਹੋਈ ਹੈ । ਇਕ ਇਕ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਨੂੰ ਇਕਵੈਲੇਂਟੀ ਬੀਫੋਰ ਲਾ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦਾ ਹਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹਕ ਅਤੇ ਕਮਪੈਨਸੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਕਨਸਟੀਚਿਯੂਸ਼ਨ ਨੇ ਦਿਤੀ ਹੈ । ਮਗਰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਯਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਉਲੰਘਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਦਫਾ 4 ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਫੋਰਸੀਬਲੀ ਅਮੈਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਇਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਦਮੀ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਗਵਰਮੈਂਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਇਹ ਹਨ , ਜੋ ਕਿ ਕਨਸਟੀਚਿਯੂਸ਼ਨ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਫਿਰ ਹੈ ਅਮੈਲਗਾਮੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡੀਵੀਜ਼ਨ ਆਫ਼ ਏ ਸੋਸਾਇਟੀ । ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਯਨ ਵੀ ਅਨਕਨਸਟੀਚਿਯੂਸ਼ਨਲ ਹੈ । ਇਕ ਹੈ ਕਮਪਲਸਰੀ ਵਿਦਡਰਾਵਲ ਬਾਰੇ । ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਉਹ 50 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਇਨਹੇਰਿਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਤਾਂ ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਉਣੀ ਹੈ ਇਹ ਲਓ ਆਪਣਾ 100/–ਜੋ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਅਜ ਅਨਆਫੀਸ਼ਲੀ ਉਸ ਸ਼ੇਅਰ ਦੀ ਕੀਮਤ 10,000/– ਰੁਪਿਆ ਹੋਵੇ । ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੋਸਾਈਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ । ਇਹ ਗਲ ਵੀ ਫੰਡਮੈਂਟਲ ਰਾਈਟਸ ਦੀ ਉਲੰਘਨਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਏ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਵਿਯਨ ਹੈ । ਜਦ ਕੋਈ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸੋਸਾਇਟੀ ਕਿਸ ਕੈਟੇਗਰੀ ਦੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਉਸ ਕੈਟੇਗਰੀ ਨੂੰ ਫੋਰਸੀਬਲੀ ਬਦਲਣਾ ਵੀ ਫੰਡਾਮੈਂਟਲ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਰਾਈਟਸ ਦੀ ਉਲੰਘਨਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਆਫ ਟੂ ਈਅਰ ਟਰਮ । ਇਹ ਵੀ ਵਾਇਲੇਸ਼ਨ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਇਹ ਫੰਡਮੈਂਟਲ-ਰਾਈਟ ਹੈ ਟੂ ਬੀ ਇਲੈਕਟਿਡ ਐਂਡ ਟੂ ਇਲੈਕਟ । ਸ਼ੇਅਰਹੋਲਡਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਲੈਕਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਯਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ । ਕੋਈ ਸੋਸਾਈਟੀ ਆਪਣੇ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਤਾਂ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਸੋਸਾਈਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ । ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਗਰ ਉਸ ਦੀ ਟਰਮ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣ ਸਕੇ ? ਅਗਰ ਇਸ ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਵਾਇਲੇਸ਼ਨ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਰਾਈਟ ਟੂ ਇਲੈਕਟ ਐਂਡ ਬੀ ਇਲੈਕਟਿਡ ਰੈਸਟੋਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜੋ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਸੰਸਾਈਟੀ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਨਟਰਫੀਅਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹਕ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨ ਕਿਉਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਮੋਟਿਵ ਹੈ । ਮੈਂ ਰਿਟ ਪੈਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਹੋਰ ਵੀ ਗਲਾਂ ਹਨ । 3 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟਰਮਜ਼ ਇਸ ਲਈ ਰਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਲਫ ਧੜੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਨਾ ਸਕੇ । ਫਰੰਟ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅਹਿਦ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਲਭਾ ਸਿਵਾਏ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ । ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨਕਨਸਟੀਚਿਯੂਸ਼ਨਲ ਬਿਲ ਲਿਆਏ ਹਨ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਇਹ ਇਕ ਅਨਕਾਨਸਟੀਚਿਯੂਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੋਲੀਟੀਕਲੀ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਹ ਖਾਸ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਕੀ ਨਜ਼ਰਈਆ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਲ ਲਿਆਣਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰਾਸਟਿਕ ਐਕਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦੋ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਇਨਟ੍ਰਸਟਿਡ ਹਨ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁਚਾਣ ਲਈ ਬਾਕੀ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕਲਾ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ 25 ਹਜਾਰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

It is not a question of one Society, it is a question of 25,000 Societies.

ਇਹ ਡਰਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਅਨਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਮੈਂ

ਆਪ ਵੀ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਵੀ ਕਈ ਸਜਣ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਇਕ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਲੋਨ ਦਿਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਹੋਲਡਰ ਬਣੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੀ ਨਾ ਚੁਣ ਸਕਣ । ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਲਈ ਲਿਮਟ ਮੁਕਰਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਮੈਜਾਰਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣ ਸਕੇਗਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਜਣ 50 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਾਂ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੋ ਟਰਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕਿਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੁਣ ਚੁਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ । ਇਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਹੀ ਧਕਾ ਪਹੁੰਚੇਗਾ । ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਫੰਡੇਮੈਂਟਲ ਰਾਈਟ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੁਧ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਫੰਡੇਮੈਂਟਲ ਰਾਈਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ :

Removal or disqualification of Committee or member thereof.

This is also against the fundamental rights of the Society. Nobody can be disqualified being a Member of the Society. The Goverment has no say or control.

ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਗਲ ਕਾਮਨ ਕਾਡਰ ਦੀ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਹ ਕਾਮਨ ਕਾਡਰ ਤਾਂ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਸਟੇਚੂਟਰੀ ਬਾਡੀਜ਼ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਕੰਮ ਬੜਾ ਐਫੀਸ਼ੰਟ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੰਮ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚਲਾਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਸੀਲੈਕਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਠਾ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਕਾਮਨ ਕਾਡਰ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਇਨਟ੍ਰਸਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਯੂਸਫੁਲ ਪਰਪਜ਼ ਸਰਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । (ਵਿਘਨ)

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਨਸ ਹੈ ਇਹ ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਟਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲਰੇਬਲ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਰਟ ਆਫ ਲਾ ਵਿਚ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਫਿਰ ਇਕੋ ਕਿਸਮ ਦਿਆਂ ਦੋ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦੋ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਹਨ (ਵਿਘਨ)

Mr. Chairman : The hon. Member should not repeat what he has already said. I will not allow any repetition.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਦੋ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੇ ਹਨ ਇਕੋ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਹਨ ਇਕ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਤੇ ਇਕ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਪ ਅਪਵਾਇੰਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਹ ਕੀ ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਟਰੀ ਨਹੀਂ ? ਇਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਉਸ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਡੀਬਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਦੋ ਸ਼ੇਅਰ ਹੋਲਡਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਰਾਇਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਵਲਿਜ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬਿਲਿਟੀਜ਼ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਨੂੰ ਹਕ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਹਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹਨ ਉਹ ਫੰਡੇਮੈਂਟਲ ਰਾਈਟਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਲਰੇਬਲ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ 31 ਏ ਕਲਾਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ਤਾਂ ਗਲ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ :-

Article 31-A(c) provides–

> the amalgamation or two or more corporations either in the public interest or in order to secure the proper management of any of the corporations, or

Article 31-A(d) provides—

> the extinguishment of modification of any rights of managing agents, secretaries and treasurers, managing directors, directors or managers of corporations, or of any voting rights of share-holders thereof.

This clause appears to have been enacted because of the corporations abusing of the provision of the Company Act by the managing agents or in relation to the other persons mentioned in the clause.

ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸੀਰਵਾਈ ਦੀ ਕਮੈਂਟਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਨਸਟੀਚਿਯੂਸ਼ਨਲ ਲਾ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 31 ਸੀ ਅਤੇ ਡੀ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਲਾ ਹੇਠ ਆਣ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਆਏ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਨਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੇਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੀਆਂ ਇਨਸ਼ਟ੍ਰਕਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਾਂ ਕਦੋਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ 31 ਏ ਦੇ ਥਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਹ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ 31 ਏ ਜਾਂ ਸੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕੇਵਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ਉਹੀ ਕਵਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਜਿਹੜੀ ਕਨਕਰੰਟ ਲਿਸਟ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ 32 ਲਿਸਟ

ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਲਾ ਥਲੇ ਆ ਤੇ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੈਪਰੇਟ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਨ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਸੈਪਰੇਟ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਥੇ ਸਾਫ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਖਰੀਆਂ ਹਨ ।

> Incorporation, regulation and winding up of corporations, other than those specified in List 1, and universities; unincorp rated trading, literary, scientific, religious and other societies and associations; co-operative societies.

After putting a semi-colon, they have put the words co-operative societies. It is not continuous. They have shown the co-operative societies separately. Co-operative Society is not included in the corporation under the Constitution.

There is another provision in the list.

> Incorporation, regulation and winding up of trading corporations including banks, insurance and financial corporations but not including co-operative societies.

ਜਿਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹਨ ਇਹ ਸਾਰੇ 32 ਏ ਦੇ ਥਲੇ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਥਲੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਟਰਮ ਵੀ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ । ਜੇਕਰ ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਮਨ ਵੀ ਲਉ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਪਰਵਿਊ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 31 ਏ ਵਿਚ ਨਾ ਆਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਐਕਟ ਹੀ ਫੰਡਮੈਂਟਲ ਰਾਇਟਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜਿਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹਨ ਇਹ ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਟਰੀ ਹਨ ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਏਥੇ ਨਾ ਲਿਆਉਣਾ ਇਕ ਅਨਕਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਲ ਜੇਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ਼ ਆਲਰੇਡੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੰਡਾਮੈਂਟਲ ਰਾਈਟਸ ਤੇ ਫੇਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਿਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ । ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਵੇਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗਲ ਕਲੀਨ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਨਿਹਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ।

ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਗਵਰਮੈਂਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੀਸੈਂਟ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ । ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸੋਸਾਈਟੀ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ । ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਵਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਚੇਂਜ਼ ਆਪ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਏਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਠੀਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੜਾ ਦਿਓ, ਜੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੜਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੜਾ ਦਿਓ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਜ਼ਾਂ ਛਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਬੇਸ਼ਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣ, ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਉ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਥੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਟੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਇਕ ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਊਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਐਸਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੀਨਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1960 ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਾਡਰਨ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬਿਲ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੇਜਿਸਲੇਚਰਜ਼ ਵੀ ਲਏ ਗਏ, ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਨੁਮਾਂਇਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਵਰਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਬੈਸਟ ਲੈਜਿਸਲੇਟਰਜ਼ ਦਾ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਇਕ ਰੀਕਾਰਡ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਾਇਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਨਵੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਜੇ 7–8 ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਵੀ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ 1912 ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੋਰ 1960 ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਣੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਅਤੇ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਂਇੰਦੇ ਹੋਣ, ਫੇਰ ਕੋਈ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਬਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸੋਸਾਈਟੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਰੁਸਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਇਹ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਜਿਸ-ਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਾਇਉਲੇਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਦੇ ਕਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਧੱਕਾ ਲਗੇਗਾ।

Sardar Gurbanta Singh (Kartarpur, S. C.) : Sir, I beg to move–

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, 1969, be referred to a Joint Select Committee consisting of–

1. Sardar Gurnam Singh (Chief Minister), Minister-in-charge.
2. Master Gurbanta Singh, MLA.

3. Sardar Umrao Singh, MLA.
4. Sardar Santokh Singh Randhawa, MLA.
5. Sirdar Kapur Singh, MLA.
6. Sardar Basant Singh, MLA.
7. Sardar Davinder Singh Bajwa, MLA.
8. Sardar Jasdev Singh.

and

Four Members of the Punjab Vidhan Parishad with a direction to make a report on or before the 15th of December, 1969.

ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਨਾਓਂ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, 8ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਜਸਦੇਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਛਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਹੈ ...... (ਵਿਘਨ)

चौधरी बलबीर सिंह : यहां पर एक बात सरदार उमराओ सिंह ने कही कि इस आर्डीनैंस का रिजैक्ट कर दिया जाये। इस के लिए यह प्रोसीजर है कि पहले इस पर बहस होगी, फिर सिलैक्ट कमेटी में जाने की मोशन पर बहस होगी, फिर बिल पास करते वक्त बहस होगी, इस प्रायरटी को सामने रखते हुए सरकार को बहस का मौका होना चाहिए।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਪਹਿਲੀਆਂ ਮੋਸ਼ਨਾਂ ਮੂਵ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਰ ਇਹ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮੂਵ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਕੱਠੀਆ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ। (The motions relating to the Ordinance and the consideration of the Bill have already been moved. Sardar Gurbanta Singh has also now moved his motion. All these motions are before the House.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਅਹਿਮ ਬਿਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਕ ਬੜੀ ਹੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਸ਼ੈਸ਼ਨ ਉਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਬਿਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰਾਉਂਦੀ ? ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸਟੇਟ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਬੜੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਥਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕਈਆਂ ਸਾਲਾ ਤੋਂ ਚਲੀਆ ਆ ਰਹੀਆਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

[ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ]

ਜੋ 2 ਕਰੋੜ ਦੀ ਖਰੀਦੋ ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਮਾਰਕਿੰਟਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਗਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਕਢਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਢਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਗਏ ਹਨ,– – – –

ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰੀ : ਉਥੇ ਜਿਤੇ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਬੇਸ਼ਕ ਜਿਤੇ ਹੋਵੋਂਗੇ । ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਹੈ । ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਦਾਹਵਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਕਢਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ । ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਢਣ ਲਈ ਇਹ ਕੀਤਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚੋਂ ਆਦਮੀ ਕਢਣ ਲਈ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ । ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਆ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਕ ਵਾਰ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿਰ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ । ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 20 ਲਖ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 80–90 ਲਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾ ਸਟੇਟ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ । ਨਾਂ ਹੀ ਅਪਣਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਉਥੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ । ਉਹ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ੂਗਰਮਿਲਾ ਦੀਆਂ ਸਨ, ਭੋਗਪੁਰ ਦੀ ਸੀ, ਪਾਨੀਪਤ ਦੀ ਸੀ, ਜਮਨਾਨਗਰ ਦੀ ਸੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 20–20 ਲਖ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੀ ਅਤੇ 80-80 ਲਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ, ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀਆਂ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ । ਪਰ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬੜੀ ਹੈ ਜਾਂ ਛੋਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਖਲ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਸਾਰੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨਾ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਮਾੜੇ ਹੀ । ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਹਨ । ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਏ ਹਨ ਇਸ ਦੀ ਕਲਾਜ਼ 17 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, 18 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ । ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਮੂਵਮੈਂਟ ਲਿਆਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਗੇ ਬਿਲ ਜਦ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰੂਲ 2 ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ 4–6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਬਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ । ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਸਤੀ ਕਰਕੇ ਸਾਲ ਸਾਲ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਮਿਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੂਲਜ਼ ਵੀ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 90 ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤਕ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਤਨੀਆਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ

ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੀਆਂ, ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਠੋਸ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੋਨ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸ਼ਾਰਟ ਟਰਮ ਲੋਨ, ਮਿਡ ਟਰਮ ਲੋਨ, ਲਾਂਗ ਟਰਮ ਲੋਨ ਆਦਿ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਸਾਰੇ ਡਿਊਜ਼ ਕਲੀਅਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਉਹ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤਕਰੀਬਨ 4–5 ਕਰੋੜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੋਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲੀਅਰ ਕਰਨ। 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ – – – – (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਇਥੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਡਿਫ਼ਾਲਟਰ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ। (ਵਿਘਨ) (Only a defaulter can not cast his vote; it does not apply to a loanee.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ – – – (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਇਸ ਦੀ ਇੰਟਰਪਰਟੇਸ਼ਨ ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਡਿਫ਼ਾਲਟਰ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ। The interpretation of this rule is that only a defaulter will be debarred from his vote.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੂਲ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਕਿਸੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚੋਂ ਇੰਟਰਪਰਟੇਸ਼ਨ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੈਲੇਂਜ ਕੀਤਾ। ਸੋ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਤੇ ਭਾਰ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆ ਨੂੰ ਕਢਣ ਲਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਿਲ 1960 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਬਿਲ ਉਥੋਂ ਕਢਵਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਬਿਲ ਰੀਜਨਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੂ ਰਾਮ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਠੀ, ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਥੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਉਥੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਬਿਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਦ ਅਪਰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਤਨੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਚ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਾਂ ਕਿਉਂ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਲ ਮੌਡਲ ਬਿਲ ਬਣਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਥੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੈਸਟ ਬਿਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਬੈਸਟ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਗਿਆ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਅਤਾਂ ਬਦ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਝ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਇਖਤਿਆਰ ਲਿਆ ਹੈ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵਾਸਤੇ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ 2/3 ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ

[ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ]

ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇਗਾ । ਜੇ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਗਲ ਹੈ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਦੋ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਇਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਡ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰ ਦੇਣਗੇ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਬਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ । ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਇਕ ਕੁੜਮ ਹੈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਕਢਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਂਡੀ ਦੀ ਮਝ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਚੋਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਰਸਾ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ । (ਹਾਸਾ)

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸੀ । ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਮਯਾਬ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਵਾਜੇ ਖਾਨੇ ਦਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਫਾਰਮਿੰਗ ਕਾਮਯਾਬ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਦੂਜਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਫਿਰ ਲੇਬਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਹਨ । ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣਗੀਆਂ । ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਬੰਦੇ ਕਢਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੀਆਂ (ਵਿਘਨ) ਫਿਰ ਇਥੇ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਚੀਕਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸੈਂਟਰਲ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ, ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਵੈਸੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰੋ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰ ਦਿਓ । (ਹਾਸਾ) ਸੋ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਈਲਾਜ਼ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਠੀਕ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਕਠਾ ਕਰਨਾ ਇਹ ਪਾਵਰਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ । ਤੁਸੀਂ ਡੀਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਛੇ ਸਾਲ ਬਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਟੰਡਨ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੇ ਹਨ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਇਖਤਿਆਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਹਨ । ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੂਵਮੈਂਟ ਬਣ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਇੰਤਕਾਲ ਆਰਜ਼ੀ ਐਕਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ

ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਲਿਖਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ । ਜਿਹੜਾ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਸੀ, ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਲੁਟ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬ ਲੇਬਰ ਨੂੰ, ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਰਿਲੀਫ ਦਿਤੀ ਹੈ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜੇ ਵਿਚੋਂ ਛੁੜਾਇਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ । ਪਰ ਹੁਣ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਹਨ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹੁਣ ਜਦ ਇਹ ਪਾਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਤਾ ਇਸ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਬਿਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ । (There is no provision in this amending bill pertaining to the granting of loans.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਹਦ ਮੁਕਰੱਰ ਕਰ ਦਿਉ । ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਸਾਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਦੇਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੈਸੇ ਦਿਉ ।

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਬਣ ਗਏ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿਉ। (The hon. Member should help others to become zamindars in the same way as he himself has become one.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ 15 ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਦੋ ਕਨਾਲ ਹੋਰ ਰਲਾਕੇ ਕੁਲ 17 ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵਡਾ ਲੈਂਡ ਲਾਰਡ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

(ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਟਰੈਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਈ ਘੁਮਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ)

(ਅਵਾਜ਼ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜੀ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੋਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਆਉਣ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਇਸ ਤੇ ਆਉਣ ।

ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਵੀਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵੀਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀਟਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਚਾਹੀਦੀਆਂ

[ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ]

ਸਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ । ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਲਿਖ ਕੇ ਅਗੇ ਨਾਉਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਜੇ ਇਥੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦੇਵਾਂਗਾ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਰਫਤ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਲਵੋ, ਕਿੰਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਬਣਾ ਲਵੋ, ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਆਦਮੀ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਅਗੇਂਸਟ ਹੋਣ ਅਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਤਾਕਤ ਦਿਤੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕੋਲ ਵੀ ਤਾਕਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਸਾ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇ । ਇਹ ਇਕ ਮਾੜੀ ਗਲ ਹੈ ।(ਸ਼ੋਰ)

ਬਾਕੀ ਇਹ ਗਲ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਰ ਲਾਇਆ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ, ਲੇਬਰ ਕਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਸੋਸਾਈਟੀਜ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਸਾਈਟੀਜ਼ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਹੈ । ਲੇਬਰ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਹੈ । ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਿ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਬੜੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਆਦਮੀ ਬੈਠੇ ਹਨ । ਕੀ ਇਹ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡੀਬਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਇਕ ਥਾਂ 50/- ਰੋਜ਼ ਜੁਰਮਾਨਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਕਿਹਾ 25/- ਕਰ ਦਿਉ । ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ-ਨਾਂ-ਕੋਈ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ 25/- ਹੋ ਜਾਣਗੇ । ਚੰਗੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਮਾੜੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੇ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਥੇ ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਦਿ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਸੋ ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਉਸ ਵਿਚ 80 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਹੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ? ਸੋ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁਪਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ? ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਹਨ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਵਾਓ । ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਓ । ਉਹ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਅਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਕੰਮੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਕ ਅੱਛਾ ਐਕਟ ਬਣੇ ।

Mr. Chairman (Sardar Jasdev Singh Sandhu) : Motion moved-

That this House disapproves the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 10 of 1969).

Mr. Chairman (Sardar Jasdev Singh Sandhu) : Motion moved-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Chairman (Sardar Jasdev Singh Sandhu) : Motion moved-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, 1969, be referred to a Joint Select Committee consisting of-

1. Sardar Gurnam Singh, Chief Minister (Minister-in charge).
2. Sarder Gurbanta Singh, MLA.
3. Sardar Umrao Singh, MLA.
4. Sardar Santokh Singh Randhawa, MLA.
5. Sirdar Kapur Singh, MLA.
6. Sardar Basant Singh, MLA.
7. Sardar Davinder Singh Bajwa, MLA.
8. Sardar Jasdev Singh, MLA.

and

four members of the Punjab Vidhan Parishad with a direction to make a report on or before the fifteenth of December, 1969.

ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰੂਲ 90 ਦੇ ਥੱਲੇ ਟਾਇਮ ਦੀ ਲਿਮਿਟ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ੱਹੋਰ ਵੀ 3–4 ਬਿੱਲਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਫਸਟ ਰੀਡਿੰਗ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਟਾਈਮ ਦੀ ਲਿਮਿਟ ਮੁਕੱਰਰ। ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅੰਡਰ ਰੂਲ ਜਿਹੜਾ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਮਈਅਰਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਤੇ ਟਾਇਮ ਮੁਕਰਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬਿਲ ਅੱਜ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਟਾਈਮ ਖੁਲ੍ਹਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਆਈਟਮ ਏਜੰਡੇ ਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਨਾ ਲੈ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜਿਹੜਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਭਾਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਟਾਈਮ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : ग्रान ए प्वांयट ग्राफ ग्रार्डर, सर। चेयरमैन साहिब, मैं टाईम के मुतालिक कहना चाहता हूं कि मैंबरज़ को टाईम खुले तौर पर मिलना चाहिए ताकि वे पूरी तरह बोल सकें। इसलिए टाईम मुकर्रर करने की कोई बात नहीं है।

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? (Does the hon. Member want to speak ?)

चौधरी बलबीर सिंह : हां जी।

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਜਿਹੜੇ ਪੁਆਇੰਟਸ ਆਲਰੈਡੀ ਹੋਰ ਸਪੀਕਰਜ਼ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬੋਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਰੀਪੀਟ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਪੁਆਇੰਟਸ ਹੀ ਦੱਸਣਾ। (The hon. Member may not repeat the points already referred to by other hon. Members. He may refer to only new points.)

चौधरी बलबीर सिंह (हुश्यारपुर): यह जो ग्रार्डीनैंस है, यह 10 सितम्बर को जारी किया गया ग्रौर ग्रार्डीनैंस के बारे में गवर्नर साहिब को जो पावरज़ मिली हैं, वह ग्रार्टीकल 213 के मुताबिक हैं। यह मैं ग्राप को पढ़ कर सुनाता हूं :

> If at any time, except when the Legislative Assembly of a State is in session, or where there is a Legislative Council in a State, except when both Houses of the Legislature are in session, the Governor is satisfied that circumstances exist which render it necessary for him to take immediate action, he may promulgate such Ordinances as the circumstances appear to him to require.

ग्रार्डीनैंस बनाने के लिए गवर्नर साहिब को कांस्टीच्यूशन ने इख्तयारात दिये हैं जो मैं ने पढ़े हैं। जब कोई ऐमरजेंसी ऐराइज़ हो तो इन ग्रधिकारों की ज़रूरत पड़ती है या जब यह समझें कि स्टेट का ला ऐन्ड ग्रार्डर खराब हो रहा है, किसी Department में कोई गडबड़ होने वाली हो जिस से लाखों रुपया का नुकसान होने वाला हो, तब कोई कानून शीघ्र बनाने की ज़रूरत पड़ती है; या बार्डर पर कोई समगलिंग हो रही हो ग्रौर उस को रोकने के लिए ज़रूरत महसूस हो तब एकदम कानून बनाने का ग्रधिकार है ग्रौर वह भी बिल्कुल ऐमरजैंसी पावरज़ के लिए कांस्टीच्यूशन ने गवर्नर साहिब को ग्रधिकार दिया है। तो ग्रब मैं पूछना चाहता हूं कि ग्राप बताएं कि ग्रार्डीनैंस सितम्बर में जारी हुग्रा जब कि विधान सभा का सैशन ग्रक्तूबर में शुरु हुग्रा तो यह ग्रार्डीनैंस इतना थोड़ा पहले जारी क्यों किया गया ? इस में इतनी ऐमरजैंसी क्या थी जो एक दम ही ग्रार्डीनैंस जारी कर दिया ? (विघ्न)

सी. एम. साहिब इस हाऊस के लीडर ग्राफ दी ग्रापोज़ीशन भी रहे हैं।

श्री टंडन जी जो कि अब मिनिस्टर बने हुए हैं यह भी आपोज़ीशन के मैंबर रहे हैं। तो जब वे सारे आपोज़ीशन में थे और जब भी पहली सरकार ने इस तरह से कानून बनाने की कोशिश की तो उस वक्त ही इन्हों ने उस की मुखालिफत की। लेकिन यह खुद ही ऐसे ही ढंग से कानून बना रहे हैं जिस की यह पहले मुखालिफत करते थे। आप इन की पिछली स्पीचें निकलवा कर देख लें, यह उस की मुखालिफत करते रहे हैं। लेकिन आज यह खुद ही आर्डीनेंस ला रहे हैं। उस वक्त, यह सी. एम., डाक्टर बलदेव प्रकाश और श्री टंडन जो कि आपोज़ीशन में बैठते थे सब इस की मुखालिफत करते थे। यह कहते थे कि इस तरह सहकारी सभाएं मिलजुल कर काम करना बन्द कर देंगी। लेकिन आज वे आप ही उस के खिलाफ आर्डीनेंस ला रहे हैं और वह भी बड़ी सख्त किस्म का। आप देखें इस में इतने सख्त इख्तयारात दिये जा रहे हैं......

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ? (ਹਾਸਾ)

चौधरी बलबीर सिंह : चेयरमैन साहिब, यह इस लिए आज Ordinance लाये हैं क्योंकि इन्होंने सोचा होगा कि मैंबरज़ ने अपने २ घर जाना है और इस लिये हम जल्दी में पास कर लेंगे।

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਪੀਚ ਜਾਰੀ ਰਖੋ। (The hon. Member may please continue his speech.)

चौधरी बलबीर सिंह : लीडर आफ़ दी हाऊस ने कुछ कहा है उस का जवाब तो देना ही होगा न।

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਟਾਇਮ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਰਟ ਹੈ। (The time is very short.)

चौधरी बलबीर सिंह: टाइम की शार्टेज नहीं है। बोलने का टाइम मिलना चाहिए, टाइम का सवाल नहीं है। मैं समझता हूं कि इस कानून का असर बहुत लोगों पर होगा।

यह जो 'Facts about Punjab' की किताब सरकार ने दी है इस में लिखा है कि 22005 तमाम किस्म की सोसाइटीज़ हैं और 20 लाख 8 हज़ार उन के मैंबरज़ हैं और Working Capital 2 अरब 13 करोड़ 27 लाख का है। नम्बर आफ़ सैन्ट्रल कोआप्रेटिव बैंकस 18 हैं और 21 हज़ार इन की मैंम्बरशिप है और Working Capital इन की 44 करोड़ 60 लाख रुपया है। Primary Land Mortgage Banks 29 हैं इन की मैंम्बरशिप 40 हज़ार है और Working Capital 9 करोड़ 25 लाख रुपया है। Agricultural Credit Service Societies 10,954 हैं। इन की मैंम्बरशिप 13 लाख 49 हज़ार है और Working Capital 47 करोड़ 61 लाख रुपया है। इस लिए आप

[चौधरी बलबीर सिंह]

अंदाज़ा लगाएं कि कितने लाखों लोगों के ऊपर यह कानून असर अंदाज़ होगा। और फार्मिंग सोसाइटीज़ 959 हैं। 15 हज़ार इन के मैंबर हैं। अदर सोसाइटीज़ में शूगर मिल्ज़ 5 हैं और 53 हज़ार इन के मैंबर हैं। डिस्ट्रिक्ट होल सेल सोसाइटीज़ 12 हैं और 5 हज़ार इन के मैंबर है। सैंटरल कंज़्यूमर स्टोरज़ 14 हैं और 95 हज़ार इन के मैंबर हैं। लेबर ऐन्ड कंस्ट्रक्शन सोसाइटीज़ 682 हैं और 56 हज़ार इन के मैंबर हैं। इन्डस्ट्रीयल कोग्रपरेटिव सोसाइटीज़ 3513 हैं और 63560 इन के मैंबर हैं। इस के बाद 18 सैंट्रल कोग्रापरेटिव बैंकस और पंजाब स्टेट कोग्रापरेटिव बैंक 9 हैं। इन सब पर यह कानून असर अंदाज़ होगा। आप अंदाज़ा लगाएं कि लाख के करीब सोसाइटीज़ अफैक्ट होंगी इस कानून के साथ। मेरी अर्ज़ है कि यह सोसाइटियां तब बनी थीं जब यह कानून नहीं बने थे। उस वक्त इन सोसाइटियों के मैंबर बनना इन लोगों ने तब स्वीकार किया जब कानून उस वक्त के थे। उन को देख कर यह सब मैंबर बने थे। जो एक मैंबर बन गया उस को आज काफी साल के बाद यह कहा जाये कि आप मैंबर नहीं बन सकते यह ठीक नहीं। एक कोग्रापरेटिव सोसाइटी है। कोई आदमी जिस ने उस की बुनियाद रखी हो और वह सोसाइटी ठीक ढंग से चल रही हो, और सरकार की रिपोर्ट भी इस के बारे में है कि यह सोसाइटी ठीक ढंग से चल रही है आज उस बुनियाद रखने वाले को सोसाइटी से अलग करना कि वह और सोसाइटी का ओहदेदार है, यह किस ढंग का कानून है? यह कोग्रपरेटिव मूवमैंट जितनी भी चल रही है उस में आप देखेंगे कि हर जगह कोग्रापरेटिव सोसाइटी का कोई आदमी जो उस को चलाने वाला है, कल को वही उस का चेयरमैन नहीं बन सकेगा क्योंकि उस को 6 साल हो गये हैं। (विघ्न) चीफ़ मिनिस्टर साहिब सारी उमर हाई कोर्ट में रहे हैं और जज भी रहे हैं और जजी से रिटायर हो कर अथवा 58 साल नौकरी करने के बाद यह फिर असैंबली के मैंबर बन गये। और मैंबर रहे और इस के बाद यह अब चीफ़ मिनिस्टर बन गये। इन के ऊपर कोई पाबन्दी नहीं कि 58 साल नौकरी के बाद रिटायर होकर फिर चीफ़ मिनिस्टर बन गये हैं फिर उन के ऊपर क्यों पाबन्दी हो। (विघ्न) इस लिए मेरी अर्ज़ है कि एक आदमी को यह अधिकार हो कि वह जितनी देर मर्ज़ी उस में काम करे। हर सोसाइटी के अपने असूल हैं उस के मुताबिक वह चलता रहे। यह कहना कि एक सोसाइटी का चेयरमैन 6 साल से ज़्यादा नहीं रह सकता यह कहां का इन्साफ है? जिस वक्त यह सोसाइटी बनी थी उस वक्त कोई पाबन्दी उस पर नहीं थी। अगर यह कानून बनाना चाहते हैं तो यह कर सकते हैं कि पिछली जो सोसाइटियां बनी हुई हैं उन के ऊपर यह कानून असर अंदाज़ नहीं होगा और यह सिर्फ नई सोसाइटियों

पर लागू होगा। फिर कोई नई सोसाइटी का मैंबर बने या न बने उस की मर्ज़ी होगी। मैं यह भी कहूंगा कि पहले पहले गवर्नमैंट ने सोसाइटियों को बनाने के लिये बहुत कोशिश की थी और इन के बनाने के लिये काफी इनाम वगैरह भी दिये जाते रहे हैं। अंग्रेज़ों के ज़माने में तो यह भी था कि इस बारे में खिताब आदि भी दिये जाते थे।

चेयरमैन साहिब, मैं यह अर्ज़ करना चाहता हूं कि अगर कोई सोसाइटी ठीक ढंग से चल रही है तो उस के साथ ऐसा नहीं करना चाहिए। अगर कोई सोसाइटी ठीक ढंग से नहीं चल रही है और वह कोई गबन वगैरह करती है तो उस के बारे में रजिस्ट्रार को अधिकार है और कानून मौजूद हैं और उस की इन्क्वायरी की जा सकती है। इनकी अपनी विजीलेंस है। अगर कोई सोसाइटी ऐसा करती है तो उस के खिलाफ कार्रवाई की जाये। अगर यह सरकार इस ढंग से ही करना चाहती है तो फिर मैं तो यह कहूंगा कि कोआपरेटिव सोसाइटियों को खत्म कर दें। बैंक मौजूद हैं और वह चल हो रहे हैं। डाइरैक्टरज़ का वहां अधिकार है वह अपने ढंग से चलते हैं। (घंटी) (विघ्न)

चेयरमैन साहिब, मैं यह कहूंगा कि हर चीज़ को कहने का हर एक का अपना ढंग है। (विघ्न)

तो, चेयरमैन साहिब, मैं बैंक का ज़िक्र कर रहा था। बैंक भी जो आम कम्पनियां बनाता हैं उस में और कोआपरेटिव सोसाइटी में क्या फर्क है? अगर बैंक में किसी आदमी का 5 हज़ार रुपए का हिस्सा है और दूसरे आदमी के 5-5 हज़ार रुपए के 100 हिस्से हैं अथवा 50 हज़ार रुपए के हैं तो पांच हज़ार रुपए वाले की एक वोट है और 50 हज़ार रुपए वाले की जिस के 100 हिस्से उस में हैं उस की सौ वोट होगी मगर कोआपरेटिव सोसाइटी में ऐसा नहीं है। इस में 10, 20, 50, 100 रुपए जो भी हैं, एक हिस्से वालों की भी एक वोट है और 50 हिस्से वालों की भी एक वोट है, कोआपरेटिव मूवमैंट अगर बनाई गई थी तो सिर्फ इस लिये कि जो पैसे वाले हैं वह अपने पैसे के ज़ोर से कोआपरेटिव सोसाइटी पर कब्ज़ा न कर सकें। कोआपरेटिव मूवमैंट का यह मकसद था कि पैसे वालों और कम पैसे वालों की कीमत एक हो हो और उन की एक ही वोट हो। यह मकसद था जिस के लिये यह कोआपरेटिव सोसाइटीज़ शुरू की गई थीं। आप अब अंदाज़ा लगाएं कि इस में क्या प्रबन्ध किया जा रहा है? (विघ्न) इस में लिखा है :-

> If in the opinion of the Registrar, an amendment of the bye-laws of a Co-operative Society is necessary or desirable...

चेयरमैन साहिब, यहां भी पहली अपीनियन है और फिर डिज़ायरेबिलटी

[चौधरी बलबीर सिंह]

है। एक आदमी की डिज़ायरेबिलटी पर ही सब कुछ निर्भर करना है। यह कैसा कानून है? इस कानून को जिस ढंग से बनाना शुरु किया है और जिस तरह से रजिस्ट्रार को पावर्ज़ देनी शुरु की हैं यह ठीक नहीं है। फिर क्लाज़ 4 और 6 हैं—

'Where the Registrar is satisfied that it is essential in the public interest or in the interest of the Co-operative movement.........'

अब यह देखना है कि यह जो है 'in the interest of public' है या 'in the interest of Co-operative Movement' है यह क्या है? पब्लिक के इन्टरैस्ट का तो सवाल ही पैदा नहीं होता। मैं तो यह समझता हूं कि इस का मतलब यह है कि यह जिस सोसाइटी को समझेंगे कि खत्म करना है, केवल एक शब्द, 'पब्लिक का इन्टरैस्ट' कह कर खत्म कर देंगे। अगर इस में शब्द 'इन्टरैस्ट आफ़ सोसाइटी' हो तो किसी भी सोसाइटी को खत्म करने से इन्हें उस सोसाइटी के खत्म करने के रीज़न देने पड़ते। यह ऐसा इस लिए करना चाहते हैं ताकि जितने भी अधिकार हैं वे सब इन्हीं के हाथ में रहें।

मैं यह बात सरकार के नोटिस में लाना चाहता हूं कि इन्डियन रूल्ज़ सोसाइटी की कानफरेंस हुई थी, जिस ने अपनी रिपोर्ट में बताया था कि कोअपरेटिव मूवमैंट में सरकार को ज़्यादा से ज़्यादा यह कोशिश करनी चाहिए कि वह उस में कम से कम दखल दे। वे अपने ढंग से अपने पांव पर खड़ी हों और काम करती जायें। उस वक्त इस बारे में जो कानून बने हुए थे, उस कानफरेंस में उन पर भी टीका टिप्पणी की गई थी कि सरकार ने बहुत ज़्यादा अधिकार अपने हाथ में ले लिये हैं। सरकार नौकरशाही का दबाव डालना चाहती है। यह बात अच्छी नहीं है। यहां पर आप देखें, इस में दर्ज है:

Provided further that no person shall be appointed to act as Managing Director unless he is a member of the Indian Administrative Services, Punjab Civil Service (Executive Branch) or a Deputy Registrar or a Joint Registrar or an Additional Registrar of Co-operative Societies.

अब एक और बात देख लें कि अगर मैनेजिंग डाइरैक्टर ऐप्वायंट करना है तो वह आई. ए. ऐस. या पी. सी. ऐस. का हो या डिप्टी रजिस्ट्रार, ज्वायंट रजिस्ट्रार या ऐडीशनल रजिस्ट्रार हो। अब आप इस से अंदाज़ा लगा लें कि किस किस की ऐप्वायंटमैंट करनी है। यह समझ में नहीं आता कि यह कोअपरेटिव मूवमैंट किस शक्ल में चलाना चाहते हैं। सारी की सारी

कोग्रपरेटिव मूवमैंट की बजाये, गवर्नमैंट कन्ट्रोल्ड मूवमैंट बना दी है। यह तो ठीक ढंग से सोसाइटियां चलाने वाली बात नहीं, एक बात और देखें :

> No individual shall be a member of more than two primary Societies.

अब इस के मुताबिक एक मैंबर दो सोसाइटियों से ज्यादा सोसाइटियों का मैंबर नहीं बन सकेगा। अभी सरदार बलवन्त सिंह ने कहा था कि वे पांच सोसाइटियों के मैंबर हैं। अब पांच में से तीन सोसाइटियों में से उन को कम्पल्सरी निकालना पड़ेगा। (विघ्न)

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਬਿਲ ਤੇ ਬੋਲੋ। (ਵਿਘਨ) (*Addressing Chaudhri Balbir Singh*: Please confine your remarks to the Bill.) (Interruption.)

चौधरी बलबीर सिंह : सभापति महोदय, यह मैंने बिल पर ही बात कही है। वे पांच सोसाइटियों के मैंबर हैं लेकिन बिल के मुताबिक उन्हें तीन में से निकलना पड़ेगा। जब वे उन सोसाइटियों के मैंबर बने थे, उस वक्त यह पाबन्दी नहीं थी। यह तो मैंने एक मिसाल दी थी। कई आदमी होंगे जिन्हों ने कई कई सोसाइटियां बनाई होंगी। अब वही लोग उन सोसाइटियों में से निकाल दिये जाएंगे और उनके स्थान पर नये आदमी रखेंगे।

मैं अर्ज़ करना चाहता हूं कि अगर आप कोग्रपरेटिव मूवमैंट की सारी स्टडी करें तो आप को पता चलेगा कि जिन सोसाइटियों में पहले मैंबर चले आ रहे हैं, वे सोसाइटियां ठीक ढंग से चलती जा रही है और अगर वे लोग उन सोसाइटियों के मैंबर नहीं रहे; उन्होंने काम करना छोड़ दिया या डैड होने की सूरत में और जब से उन सोसाइटियों में नये मैंबर आये, उन में नुक्स पड़ने शुरु हो गये, गड़बड़ शुरु हो गई। मैं कहना चाहता हूं कि जिस आदमी ने किसी काज के लिये अपना खून दिया होता है, वह आदमी यह चाहता है कि वह पौदा कायम रहे और वह उसके लिये कुर्बानी देने के लिये तैयार रहता है। दूसरी तरफ नये आदमी को अपने स्वार्थ के इलावा कोई इन्टरैस्ट उस में नहीं होता। यह मैं अपने तजरुबे की बात कर रहा हूं कि जब भी किसी सोसाइटी में ऐसा हुआ वह सोसाइटी ही खत्म हो गई। इस में जो भी सरकार ने बात की है वह लोगों के अधिकारों पर कब्जा जमाने की कोशिश की है।

मैं एक बात सरदार गुरनाम सिंह जी से कहूंगा कि यह ताकत तो आनी जानी चीज़ है। यह ठीक है कि जब ताकत का नशा होता है तो उस ताकत वाले को इन्सान, इन्सान नजर नहीं आते हैं, कीड़े नज़र आते हैं। कल उन्होंने

[चौधरी बलबीर सिंह]
कहा था कि यह जो पार्टियों के एक एक दो दो मैंबर हैं उन का मलियामेट करके रख दूंगा। (विघ्न) मैं सरदार गुरनाम सिंह जी आप को यह लफ्ज़ डिबेट में से निकलवा कर दिखा दूंगा आप ने यह अल्फाज़ कहे थे। ऐसी बातें पहले भी कईयों ने की थीं। सर सिकन्दर था, जिस के कदम ज़मीन पर नहीं टिकते थे, वह अब कहां है ? वह अब नज़र नहीं आता। इसी तरह एक आदमी इस पंजाब में भी था, जिसे लोह पुरुष या शेरे-पंजाब के इलावा न जाने क्या क्या कहा करते थे। वह सरदार प्रताप सिंह कैरों अब कहां है ? वह इस कुर्सी पर बैठ कर सरदार गुरनाम सिंह जी को, जब वह उधर बैठते थे मखौल किया करते थे। मैं उन से अर्ज़ करुंगा कि जैसे ज़फ़र ने कहा था :

ज़फ़र आदमी उसे न जानिये,
चाहे कितना भी हो साहिब फहमो ज़का,
जिसे ऐश में यादे-खुदा न रही,
जिसे तैश में खौफे खुदा न रहा।

(विघ्न) तो मैं उन से यह कहना चाहता हूं कि यह सरकार, यह इख्तयार आज अगर उनके हाथ में है तो कल न जाने किस के हाथ में होंगे ? यह तो आनी जानी चीज़ है। यह ताकत हमेशा के लिये किसी के हाथ में नहीं रहती। कल जब यह ताकत किसी और के हाथ में चली जायेगी तो उस वक्त आप को तकलीफ़ होगी। आप के बनाये हुए जो कानून होंगे वह आप के गले में फंदा बन सकते हैं।

तो आखिर में मैं अर्ज़ करुंगा कि यह जो आर्डीनैंस जारी किया गया था इस सिलसिले में यह बिल्कुल गैर ज़रुरी था। यह हाऊस की हत्तक है। इसके एक महीना बाद जब कि हाऊस का सैशन बुलाना था जिस में यह कानून की शकल में पास किया जा सकता था। सैशन से एक महीने पहले गवर्नर साहिब ऐसे आर्डीनैंस जारी करें, इस से और ज्यादा हत्तक हाऊस की क्या हो सकती है ? यह बहुत बुरी बात है। क्या ऐमरजैंसी इन को महसूस हुई थी ? क्या एक भी ऐसा केस है कि अगर यह आर्डीनैंस न बनाया जाता तो ढांचा टूट जाता ? यह आर्डीनैंस राज ठीक नहीं है। जब कांग्रेस की हकूमत थी तो यह इल्ज़ाम लगाया करते थे कि आर्डीनैंस राज है मगर आज वही बातें यह आप कर रहे हैं। पहले गवर्नर से आर्डीनैंस करवा ली अब हमारे सामने लाये हैं कि इस को पास कर दो। जो इन के साथ हाथ खड़ा करने वाले हैं उन को तो वोट देना ही पड़ेगा। अभी एक दोस्त कहने लगे कि यह कानून तो बहुत निकम्मा है पर क्या करें पार्टी का फैसला है। मैं अब भी सरदार गुरनाम

सिंह जी से कहूंगा कि यह बिल ठीक नहीं है इस को वापिस ले लें और फिर एक बाकायदा कमेटी बना कर इस पर गौर हो और तब बिल की शक्ल में पेश करें। धन्यवाद ।

ਸਰਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਈਆਂਵਾਲਾ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੈਂਟ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਦਸਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਇਤਫਾਕੀਆ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਵਾਮ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਹਕੂਕ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਵਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਡੰਡੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ।

ਸਰਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਲਫਜ਼ ਕਹੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਢਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਧੇਰਗਰਦੀ ਮਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ 40, 40 ਸਾਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿੱਕ ਇਹ ਗਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਟੀ. ਏ. ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਆ ।

ਆਪ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਉ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਅਪਣੀ ਮਨਾਪਲੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 4:4 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁ. ਟੀ. ਏ. ਦਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਆਪ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਥ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਦਸੋ ਆਪ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਯਨ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ? ਮਯੂਨਿਸਪਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਵਿਯਨ ਨਹੀਂ ? ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ? ਇਹ ਆਪ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇਕ ਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਬਿਲ ਲਿਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਬੜੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਕਿ ਕਈ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਕ ਇਕ ਆਦਮੀ 10–12 ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੱਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਗੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਮੌਕਾ

[ਸਰਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਈਆਂਵਾਲਾ]

ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗੇ ਆ ਸਕਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਲਸੇਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ.....(ਵਿਘਨ) ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਇਨਸਾਫ਼ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਣਗੇ। ਗਰੀਬ ਵੀ ਅਗੇ ਆ ਸਕਣਗੇ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਏਗੀ। ਮਗਰ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਹਿਮਤ ਦੇ ਬਦਲ ਆ ਕੇ ਵਸ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਜਦੋਂ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਸਲ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸਿਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਚੰਗਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜ ਤਾਂ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਈ-ਲਾਜ਼ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਲੈਂਡ ਮਾਰਟਗੇਜ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਹੋਰ ਵੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਅਗਰ ਡਿਟੇਲ ਵਿਚ ਦਸਾਂ ਤਾਂ ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਲਗੇਗਾ। ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 100 ਵਿਚੋਂ ਅਗਰ 95 ਮੈਂਬਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਦਖਣੇ ਤਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪੋਸਟਪੋਨ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਫਿਰ ਜ਼ੋਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਵਜ੍ਹਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਲਾ ਦੇਣਾ। (ਵਿਘਨ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਦਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਦਿਆਨਤੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। 8-10 ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਕੋਈ ਜ਼ਾਤੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਰਲ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, 2-2 ਹਜ਼ਾਰ ਟੀ. ਏ. ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਕਿ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਗਰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਅਜਾਰਾਦਾਰੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਲਾਇਕ ਆਦਮੀ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ? ਕੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਗੇ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣ, ਇਸ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਦੇਖਣ, ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਵੀਯਨ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗੀ। (ਵਿਘਨ) ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਕਾਮਨ ਕੇਡਰ ਦੀ ਗੱਲ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਬੜਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਚੰਗੇ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਕਰਨਗੇ, ਮਨਾਪਲੀ ਟੁਟੇਗੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹਿਸਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਦਦਿਆਨਤ ਆਦਮੀਆਂ ਤੇ ਚੈਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹੀ ਤਾਂ ਅਜ ਤਾਈਂ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫ੍ਰੰਟ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਐਕਟ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਫਿਰ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿਚ ਕਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਹੀ ਭੁਲ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਅਮੀਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਵਾਪਸ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੋਵੇ। ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਿਥੇ ਪਾਣੀ ਗੰਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਠੀਕ ਨਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਵੇਗਾ। (ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ) ਜਦ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਕੋਈ 150 ਲੇਬਰ ਕੁਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਹੋਇਆਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਿਥੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਲਿਆਣ ਨਾਲ ਸਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਬਰ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਜਾਣ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਮੁਖਤਸਿਰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਖਸ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਏ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਤਕਲੀਫ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਆਦਮੀ ਦਵਾਈ ਖੁਦ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਖਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਡੰਗਰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝ ਲਵੇ ਕਿ ਇਹ ਦਵਾਈ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਖੁਵਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਫਿਰ ਭੁਲੇਖਾ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ, ਸਰ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇੰਟਰਪਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਪਟ ਨਾ ਕਰੋ। (ਵਿਘਨ) (The hon. Member was not interrupted by any other hon. Member. I would, therefore, request him not to interrupt the proceedings of the House.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੇਰਾ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਪਰ ਅਜੇਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਤਾਂ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। (But there is no occasion for that.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਜੇਕਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਉਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਦਸ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ (ਵਿਘਨ, ਸ਼ੋਰ)

Mr. Chairman : Please take your seat.

Sardar Umrao Singh : I have a right to speak.

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਐਵੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲਗ ਪਏ ਹੋ। (It is not proper to rise and speak without the permission of the Chair).

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਢਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਐਮ. ਐਲ, ਏ. ਵਲੋਂ ਜਿਹੜੀ ਰਿਟ ਪੈਟੀਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੈਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਸੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਐਫੀਡੇਵਿਟ ਸੀ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੇਅਰਲੀ ਕਾਫੀ ਟਾਈਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਟਰਪਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। (The hon. Member had been given fairly adequate time to speak. He should not interrupt in this manner).

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹਕ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਤੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਾਜ਼ੇ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਆਦਮਪੁਰ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਵਕਤ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਅਮੈਂਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ। ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਫਸੀ ਪਈ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਆੜ ਇਸ ਦੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲੀਡਰ ਆਫ਼ ਦੀ ਹਾਊਸ ਨਾਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਲ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਚੋਣ ਦੇ ਐਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੂਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24-ਬੀ ਨੂੰ ਕਢ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਬਿਲ ਨਾਲ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਇਹ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਬਣਵਾਏ ਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ 6 ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾ ਕੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣਵਾ ਦੇਵੇ । ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਬਣਵਾਏ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਮੁਕਰੱਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਹ ਵੀ ਤਿੰਨਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਣਵਾ ਦੇਵੇ ਜਿਹੜੇ ਸਜਨ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਚੰਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਮੰਤਵ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰੋਸਟੀਅਰ ਅਤੇ ਪੌਨੀਅਰ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਉਹ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪ ਜੁਲਾਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਅਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਜਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਮੰਦਵਾੜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜੁਲਾਹੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕਲੇ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਬਚ ਗਏ ਸਨ । ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਅਸੂਲ ਹਨ, ਉਹ ਕੀ ਹਨ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਇਕ ਬਰਾਬਰੀ ਭਾਵ, ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਧ ਘਟ ਨਹੀਂ ਦੂਜਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਭਾਵ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਉਣਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਖਿਲਰਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾ ਤੇ ਇਹ ਮੂਵਮੈਂਟ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਸੀ । ਪਰ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਕ ਵੀ ਅਸੂਲ ਇਸ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ । ਰੀਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾਂ ਜਿਸ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਦਖਲ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਦਦ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਹ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦਾ ਰੋਲ ਇਕ ਫਿਲਾਸਫਰ ਇਕ ਗਾਈਡ ਅਤੇ ਇਕ ਫਰੈਂਡ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮੂਵਮੈਂਟ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਇਸ਼ ਦਾ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣਾ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ । ਇਥੇ ਇਸ ਬਿਲ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਰਚੂਲੀ ਇਕ ਡਿਕਟੇਟਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਉਸ ਦਾ ਰੋਲ ਇਕ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਦਾ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ।

ਮੈਂ ਏਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਓ ਤਰਕੀ ਉਥੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ । ਬਾਈਲਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹ । ਅੱਜ

[ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ]

ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵਜ਼ ਦਾ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਫੇਥ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਲੰਧਰ ਜਿਥੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਏ. ਆਰ. ਪੀ. ਹੈ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਸਪਾਂਸੀਬਿਲਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਕਰਨਗੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਸਰਚਾਰਜ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਤਜਰਬਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਜੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਿਸਪਾਂਸੀਬਲ ਆਦਮੀ ਅਗੇ ਆਉਣਗੇ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਸਾਈਟੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਰਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਚੀਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਪਰੂਫ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੋ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਪਰੂਫ ਨਹੀਂ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਉਥੋਂ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਦਾ ਦਾ ਸਪੈਸੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਗਪੁਰ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਪਰੂਫ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮਣ ਲੋਹੇ ਦੀ ਘਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪਾਈ ਗਈ। ਇਕ ਪੁਰਜ਼ਾ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 17,000/– ਰੁ. ਸੀ ਉਹ 58,000/- ਰੁ. ਦਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਸ਼ੂਗਰ ਮਿਲ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਸਸਪੈਂਸ ਅਕਾਊਂਟ ਹੁਣ ਤਕ ਅਨ ਐਡਜਸਟਿਡ ਪਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਹ ਫਰਮ ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਪੂਰਨ ਨਾਥ ਦੇ ਨਾਉਂ 1,40,0 0/– ਰੁ. ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਤਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੌਣ ਮਨਿਸਟਰ ਖਾ ਗਿਆ। ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਖਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਵਲ ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਨੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਮਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਕਲਾਜ਼ ਹੈ ਇਹ ਸਰਾ ਸਰ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੈ, ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੇਸਿਕ ਹਕ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਇਸ ਵਿਚ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਕਮੀ ਹੈ ਇਹ ਦੂਰ ਹੋਵੇ। ਅਗੇ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੱਢ ਵੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੋਂ ਕਿਸੇ ਵਡੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ 6 ਸਾਲ ਲਈ ਕਢ ਦੇਣ ਦੀ ਪਾਵਰ ਹੈ।......

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਟਾਈਮ ਹੋਰ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕਰ ਲਵੋ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਟਾਈਮ ਫਿਕਸ ਕਰੋ ਤਦ ਹੀ ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵਕਤ ਸਿਰ ਮੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Mr. Chairman : Please wind up now.

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਜੀ ਮੈਂ ਵਾਈਂਡ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਸ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨਿਪਟ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਏਥ ਬੇਸਿਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ, ਬਾਈ ਲਾਜ਼ ਦਾ 2/3 ਹਿਸਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਐਸੀ ਖਾਮੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਦੇ ਇਖਤਿਆਰ ਏਧਰੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਤਨੀਆਂ ਤਰਮੀਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸੁਸਾਈਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਧਰੇ ਇਕ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਰਨ ਦਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਈਟੀਆਂ ਦੇ ਹਕਾਂ ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਜੋ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਿਛੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ (ਘੰਟੀ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਜਟ ਇਕ ਘਿਉ ਦਾ ਪੀਪਾ ਲੈ ਕੇ ਗਡੀ ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਘਿਓ ਦਾ ਪੀਪਾ ਥਲੇ ਰਖ ਦਿਤਾ ਪਰ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਘਿਓ ਤਾਂ ਪਵਿਤਰ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਕ ਕੇ ਗਡੀ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਚੇਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਨਾਲ ਗਡੀ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਦ ਗਾਰਡ ਆਦਿ ਆਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗਾ "ਦੇਖਿਆ, ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ, ਗਡੀ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੂ।" (ਹਾਸਾ) ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਨਾ ਦਜਣ ਅਤੇ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੋਈ ਗਡੀ ਖੜੀ ਨਾ ਕਰਨ ਸੋ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੇਸਿਕ ਹਕਾਂ ਤੇ ਛਾਪੇ ਨਾ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਾਂ ਮੰਨ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ੁਕਰੀਆ।

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰੀ ਬੋਲਣ ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਕੀ 15 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ ਇਸ ਲਈ ਹਾਊਸ ਦਾ ਟਾਈਮ 15 ਮਿੰਟ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (Before the Food Minister starts his speech, I would like to point out that this Bill can not be passed within 15 minutes. Therefore, the sitting of the House is extended by 15 minutes.)

ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਸਜਣਾਂ ਨੇ 4, 5 ਪੁਆਇੰਟ ਮੇਕ ਆਊਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ

[ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

ਧਰਾਵਾਂ ਗੈਰਵਿਧਾਨਕ ਹਨ । ਦੂਸਰੀ ਇਹ ਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਰਾਹੀ ਡਿਸਕ੍ਰੀਮੀਨੇਸ਼ਨ ਕ੍ਰੀਏਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਤੀਸਰੀ ਗਲ ਇਹ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਰਾਹੀਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਧਾ ਦਿਤੇ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਹੈ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦਾ ਹਕ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਇਕ ਇਕ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਰੀਫ਼ਿਊਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਗਲਤ ਗਲ ਹੈ । ਇਕ ਆਦਮੀ ਭਾਵੇਂ 15 ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਵੇ ਉਸ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧ ਦਾ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਰੈਕਟਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ । ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਜਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ । ਕਈ ਸਜਣ 20, 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ, ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਨੂੰ ਰਫਿਊਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਗੈਰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗਲ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਇਥੇ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲਾਅ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਲਾਅ ਮਨਿਸਟਰੀ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਸੀ । ਕੰਸਟੀਚੂਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਉਹ ਮੈਂ ਇਥੇ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ :

Article 31-A of the Constitution.

(I) Not-with-standing anything contained in Article 13, no law providing for :

(a) the acquisition by the State of any estate or of any rights therein or the extinguishment or modification of any such rights, or

(b) the taking over of the management of any property by the State for a limited period either in the public interest or in order to secure the proper management of the property, or

(c) the amalgamation of two or more corporations either in the public interest or in order to secure the proper management of any of the Corporations, or

(d) the extinguishment or modification of any rights of managing agents, secretaries and treasurers, managing direc-

tors, directors or managers of corporations, or of any voting rights of shareholders thereof, or

(e) the extinguishment or modification of any rights accruing by virtue of any agreement, of any lease or licence for the purpose of searching for, or winning, any mineral or mineral oil or the premature termination or cancellation of any such agreement, lease or licence,

shall be deemed to void on the ground that it is inconsistent with or takes away or abridges any of the rights conferred by article 14, article 19 or article 31.

ਫਿਰ ਇਥੇ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਇਨਕਲੂਡਡ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 7ਵੀਂ ਸ਼ਿਡਿਊਲਡ ਦੀ ਸਟੇਟ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਕੋਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਇਨਕਲੂਡਜ਼ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀਜ਼ ਹੈ । ਇਕ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਬੈਸਟ ਬਿਲ ਸੀ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 (6) ਵਿਚ ਕਲੀਅਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ "ਬਾਡੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਿਚ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼" ਕੰਸਟੀਚੂਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ :

Entry 32, State List, Seventh Schedule :

'32. Incorporation, regulation and winding up of corporations other than those specified in list I and universities; unincorporated trading, literary, scientific, religious and other societies and associations; co-operative societies.'

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜੋ ਅਸੀਂ 2 ਟਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੈਂਬਰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਕਾਂ ਦੀ ਵਾਇਲੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ, ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਸਟੀਚੂਸ਼ਨਲ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਕਈ ਮੈਂਬਰ 20, 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾ ਹਨ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਾਲੇ, ਨੇ ਇਥੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਵੈਸਟਡ ਇੰਟਰੈਸਟ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਏ ਹਾਂ । ਇਹ ਵੈਸਟਡ ਇੰਟਰੈਸਟ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇਕ ਆਦਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਵੈਸਟ ਇੰਟਰੈਸਟ ਦੀ ਗਰੋਥ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਲੈਸ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ । ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੂਅਲ ਅਪਰਚੂਨਿਟੀਜ਼ ਦਿਆਂਗੇ । ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਹੈ । ਪਰ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਗਲਤ ਹੈ । ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਿਹੜੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੈ । ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਟਰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪਏਗਾ । ਫਿਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ

[ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]
ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਆਫ਼ਿਸ ਵੀਕੇਟ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੈਂਡ ਮਾਰਟਗੇਜ ਬੈਂਕ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਰਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇਕ ਉਘਾ ਅਕਾਲੀ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਕਪੂਰਥਲੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਕੁਆਪਰੇਟਿਵ ਅਦਾਰੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਲਸੇਲ ਡਿਪੂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਔਹਦੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਨ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਇਨਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਲੌਂਗ ਕਰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਇਥੇ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਹੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਸੈਕਟਰੀ ਆਦਿ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬਿਲ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਨਸੰਘੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, 2 ਟਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ। ਤਾਂਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਂਸ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਫਿਰ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਇਕਠੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ?

ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਵੈਸਟਿਡ ਇੰਟਰੈਸਟਸ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਰਬ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਆਦਿ, ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਨੋਪਲੀਜ਼ ਗਰੋਥ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਬੜੀ ਪਰੋਗਰੈਸਿਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਬਿਲ ਦਾ ਇਹ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੈਮੋ-ਕਰੇਟਿਕ ਰਾਈਟ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਕਾਮਨ ਕਾਡਰ ਕਰੀਏਟ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨਐਫੀਸੈਂਸੀ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਵੀਹ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਹ ਬੈਠੇ ਖਰਾਬੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਨਾਲ ਹੁਣ ਮੁਲਾਜਮਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਹੋ ਸਕਿਆਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਇਆ ਕਰ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਢਿਲ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕੰਮ ਐਫੀਸ਼ੈਂਟਲੀ ਚਲਿਆ ਕਰੇਗਾ।

ਬੜਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਘਟਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਾਵਰਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿਥੇ ਚਾਹੁਣ ਉਥੇ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਬਾਈ ਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਣ। ਇਸ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਅਟੈਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਕਾਂਸਟੀਚੂਐਂਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਰੂਰਲ ਬੈਂਕ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨੇ ਵੀ ਕੰਮ ਉਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਗੌਰਮੈਂਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਇਨਸਟਰਕਸ਼ੰਜ਼ ਦੇ ਅਗੇਂਸਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਦਫਾ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਨਾਂ ਕਰਨ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਅਤੇ ਬੇਕਾਇਦਗੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਟੇਟ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੇ ਫਾਈਨੈਂਸ ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸ਼ੈਲਰ ਸੀ। ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਾਲੇ ਉਥੇ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸ਼ੈਲਰਜ਼ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾ ਸ਼ੈਲਰ ਚਲਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪਿਆ। ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਹੋਰ ਪਰਾਈਵੇਟ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਏ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਮਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੈਲਫ ਇੰਟਰੈਸਟ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਾਈਵੇਟ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਕਰੀਏਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ।

1961 ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ ਵੇਲੇ 65 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲੋਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਸ਼ੋਰ) ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮਾਰਟਗੇਜ ਬੈਂਕ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਅਦਾਇਰੇ ਹਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਮਿਲਜ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਐਨੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਂਵਾਰੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੰਗੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕਰਕੇ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੋਗਰੇਸਿਵ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਲਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਪਰੋੜਤਾ ਕਰਨਗੇ। ਹੁਣ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਹ ਮੂਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ :

Sir, I beg to move :

That the Punjab Cooperative Societies (Amendment) Bill be passed.

Chaudhri Balbir Singh : On a point of order, Sir.

Mr. Chairman (Sardar Jasdev Singh Sandhu) : What is your point of order ?

Chaudhri Balbir Singh : Sir, Rule 131 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly reads as under :

"A motion that the Bill be taken into consideration or that the Bill be passed shall be made by the member-in-charge of the Bill..........."

Mr. Chairman : The motion moved by Sardar Balwant Singh is not in order. ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਸ਼ਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ । (His moving the motion that the Bill be passed makes no difference.)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਇਨਚਾਰਜ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਸਟੇਜ ਨਹੀਂ ਆਈ ।

Mr. Chairman (Sardar Jasdev Singh Sandhu) : Question is –

That this House disapproves the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 10 of 1969.)

The Motion was lost.

Mr. Chairman : Question is—

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, 1969 be referred to a Joint Select Committee consisting of—

1. Sardar Gurnam Singh, Chief Minister, Minister-in-charge.
2. Master Gurbanta Singh, MLA.
3. Sardar Umrao Singh, MLA.
4. Sardar Santokh Singh Randhawa, MLA.
5. Sirdar Kapur Singh, MLA.
6. Sardar Basant Singh, MLA.
7. Sardar Devinder Singh Bajwa, MLA.
8. Sardar Jasdev Singh, MLA.

and

four members of the Punjab Vidhan Parishad with a direction to make a report on or before the fifteenth of December, 1969.

The Motion was lost.

Mr. Chairman : Question is—

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Sub-clause (2) *of clause* 1.

Mr. Chairman : Question is—

That Sub-clause (2) of Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 2

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 3

Mr. Chairman : Amendments in regard to clause 3 are out of order.

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਗਲ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਊਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਡੀਕਲੇਅਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਇਹ ਹੈ :

In the proposed section 3(2), lines 2-4, delete "Joint Registrars, Deputy Registrars, Assistant Registrars and other persons with such designations."

ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਊਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ? ਉਰਿਜਿਨਲ ਕਲਾਜ਼ ਇਹ ਸੀ।

To assist the Registrar in his functions under this Act, the Government may appoint such number of Additional Registrars, Joint Registrars, Deputy Registrars, Assistant Registrars and other persons with such designations as it may think fit.

ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਟਰੋਡੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਰਿਜਿਨਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਉਹ ਹੈ:

To assist the Registrar in his functions under this Act, the Government may appoint such a number of Additional Registrars, etc., as it may think fit.

ਸੋ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਇਤਨੇ ਦਰਜੇ ਦੇਣੇ, ਇਤਨੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਇਤਨੀ ਆਰਮੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜੋ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ :

Mr. Chairman : Motion moved—

In the proposed section 3(2), lines 2-4, delete "Joint Registrars,

[Mr. Chairman]

Deputy Registrars, Assistant Registrars and other persons with such designations.

चौधरी बलबीर सिंह (होशियारपुर) : ऐडीशनल रजिस्ट्रार एक होता है मगर इन्हों ने पलूरल किये हैं। ज़्यादा नम्बर ठीक नहीं है। अगर यह नम्बर ज़्यादा होंगे तो काम नहीं चलेगा।

ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਮਿਸਅੰਡਰਸਟੈਂਡਿੰਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

Mr. Chairman : Question is—

That in the proposed section 3(2), lines 2-4, delete "Joint Registrars, Deputy Registrars, Assistant Registrars and other persons with such designations."

The Motion was lost.

Mr. Chairman : Question is—

That clause 3 stand part of the Bill.

The M tion was carried.

Clause 4

Mr Chairman : Amendments Nos. 14, 15 and 35 are identical. Sardar Umrao Singh may please move these.

Sardar Umrao Singh : Sir, I beg to move—

That in the proposed section 10-A (1), lines 3-4, delete "or of the co-operative movement."

Mr. Chairman : Motion moved-

That in the proposed section 10-A (1), lines 3-4, delete "or of the co-operative movement."

Mr. Chairman : Question is—

That in the proposed section 10 A (1), lines 3-4, delete "or of the co-operative movement."

The Motion was lost.

Sardar Umrao Singh ; Sir, I beg to move-

In the proposed section 10A (1), line 7, for "three" substitute "four"

Mr. Chairman : Motion moved-

Int he proposed section 10A(1), line 7, for "three" substitute "four"

Mr. Chairman : Question is-

In the proposed section 10-A(1), line 7, for "three" substitute "four"

The motion was lost.

Mr. Chairman : Question is-

That clause 4 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 5

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 5 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 6

ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਜਿਸ ਕਲਾਜ਼ ਦੀ ਮੈਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਰਪੋਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਮਲਗਾਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਔਰ ਡੀਵਾਈਡ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਬੜਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਡੀਲੀਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ।

Food & Supplies Minister (Sardar Balwant Singh) : This is no amendment.

ਕਲਾਜ਼ 7

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਕਲਾਜ਼ 7 ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਕਰਨੀ ਹੈ ? (Does any hon.Member want to move an amendment to clause No. 7 ?.)

(ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਨਹੀਂ ਜੀ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਬੜੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮੂਵ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ । (The hon. Member had said that he did not want to move it.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਬੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਨੰ : 42 ਹੈ :

Mr. Chairman : Question is-

That Clause six stand part of the Bill.

The Motion was lost.

Clause 7.

Sardar Umrao Singh : Sir, I beg to move-

In the proposed section 15-A (1) line 1, between "individual" and "shall" insert "can remain or"

ਮੈਂ ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇੰਡੀਵਿਜੂਅਲ ਮੈਂਬਰ ਸੈਂਟਰਲ ਜਾਂ ਐਪਿਕਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇਗਾ ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕਿਸੇ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਖਾਸ ਆਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ । ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗਲ ਮੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇੰਡੀਵਿਜੂਅਲ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਉਹ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇੰਡੀਵਿਜੂਅਲ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅੱਗੇ ਸਿਰਫ਼ ਲਫਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਮੇਰੀ ਗਲ ਸ਼ਾਇਦ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਤਰਮੀਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਜਾਂ ਐਪਿਕਸ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਤਰਮੀਮ ਬੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਡੀਵਿਜੂਅਲ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਰਿਸਟਰਿਕਸ਼ਨਜ਼ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਉਹ ਬੇਮਾਹਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਲਫਜ਼ "ਕੈਨ ਰੀਮੇਨ" ਨਾ ਰਖੀਏ ।

Mr. Chairman : Motion moved-

In the proposed section 15-A(1), line 1 between "individual" and "shall" insert "can remain or"

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਲੀਗਲ ਓਪੀਨੀਅਨ ਲਈ ਸੀ ਅਗਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕਲਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਟਰਾਡਿਕਟ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਹਾਊਸ ਦਾ ਟਾਈਮ 15 ਮਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । (The time of the sitting is extended further by 15 minutes.)

Mr. Chairman (Sardar Jasdev Singh Sandhu) : Question is-

In the proposed section 15-A(1), line 1, between "individual, and "shall" insert 'can remain or'.

The motion was lost.

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 7 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 8

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 8 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 9

Sardar Shashpal Singh : Sir, I beg to move–

For the clause, the following shall be substituted-

"Amendment of section 24 of Punjab Act 25 of 1961.	9. In section 24 of the principal Act, the following proviso shall be added at the end, namely- 'Provided that where the Committee of any co-operative society divided the area of operation of the society into zones in the manner laid down in sub-section (1A) of section 26, election of the members of the Committee may not be held in general meeting."

Mr. Chairman : Motion moved-

For the clause, the following shall be substituted-

"Amendment of section 24 of Punjab Act 25 of 1961.	9. In section 24 of the principal Act, the following proviso shall be added at the end, namely- 'Provided that where the Committee of any co-operative society has divided the area of operation of the society into zones in the manner laid down in sub-section (1A) of Section 26 election of the members of the Committee may not be held in general meeting."

Mr. Chairman : Question is-

For the Clause, the following shall be substituted-

"Amendment of section 24 of Punjab Act 25 of 1961.	9. In section 24 of the principal Act, the following proviso shall be added at the end, namely- 'Provided that where the Committee of any co-operative society has divided the area of operation of the society into zones in the manner laid down in sub-section (1A) of Section 26

[Mr. Chairman]

election of the members of the Committee may not be held in general meeting."

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 9, as amended, stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 10

Sardar Shashpal Singh : Sir, I beg to move-

For the first proviso to sub- clause (i)(1B), substitute the following-

"Provided that the committee of the central societies holding office immediately before the commencement of the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Act, 1969 shall cease to hold office on the expiry of ninety days, from such commencement and the committees of apex societies holding office immediately before such commencement, shall cease to hold office on the expiry of one hundred and twenty days from such commencement, during which period each committee shall arrange for constitution of a new committee, in accordance with the provisions of this Act and rules and by-laws made thereunder."

I also beg to move-

In sub-clause (ii)(a), lines 2-3, delete, directly or through another co-operative society.

Mr. Chairman : Motions moved-

For the first proviso to sub-clause (i)(IB), substitute the following-

"Provided that the committees of the central societies holding office immediately before the commencement of the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Act, 1969, shall cease to hold office on the expiry of ninety days from such commencement and the committees of apex societies holding office immediately before such commencement, shall cease to hold office on the expiry on one hundred and twenty days from such commencement, during which period each committee shall arrange for constitution of a new committee, in accordance with the provisions of this Act and rules and by-laws made thereunder."

In sub-clause (ii) (a), lines 2—3, delete 'directly or through another co-operative society.'

Mr. Chairman : Question is-

For the first proviso to sub- clause (i)(1B), substitute the following-

"Provided that the committees of the central societies holding office immediately before the commencement of the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Act, 1969 shall cease to hold office on expiry of ninety days from such commencement and the committees of apex societies holding office immediately before such commencement, shall cease to hold office on the expiry of one hundred and twenty days from such commencement, during which period each committee shall arrange for constitution of a new committee, in accordance with the provisions of this Act and rules and by-laws made thereunder."

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is—

In sub-clause (ii) (a), lines 2—3, delete 'directly or through another co-operative society.'

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 10, as amended, stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 11

Sardar Beant Singh : Sir, I beg to move-

After the proposed section 26A, add the following-

"(3) Members co-opted under sub-section (2) for serving on the Committee of a co-operative shall have the same rights and privileges and shall be subject to the same liabilities as elected members of the committee of that society."

Sardar Dalip Singh Pandhi : Sir, I have got the written authority from Sardar Manjinder Singh Behla. I, therefere beg to move-

For the proviso to the proposed section 26B(1) substitute the following-

"Provided that nothing in this sub-section shall apply to a member nominated under sub-section (2) of section 26 or to a member of the committee of an apex or central society nominated to serve on the committee of another apex or central society, as the case may be, in accordance with the provisions of their by-laws."

Mr. Chairman : Motions moved-

After the proposed section 26A, add the following-

"(3) Members co-opted under sub-section (2) for serving on the Committee of a co-operative society shall have the same rights and privileges and shall be subject to the same liabilities as elected members of the committee of that society."

For the proviso to the proposed section 26B (1) substitute the following-

"Provided that nothing in this sub-section shall apply to a member nominated under sub-section (2) of section 26 or to a member of the committee of an apex or central society nominated to serve on the committee of another apex or central society, as the case may be, in accordance with the provisions of their by-laws."

Mr. Chairman : Question is -

After the proposed section 26A, add the following-

"(3) Members co-opted under sub-section (3) for serving on the Committee of a co-operative society shall have the same rights and privileges and shall be subject to the same liabilities as elected members of the committee of that society."

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is -

For the proviso to the proposed section 26B(1) substitute the following-

"Provided that nothing in this sub-section shall apply to a member nominated under sub-section (2) of section 26 or to a member of the committee of an apex or central society nominated to serve on the committee of another apex or central society, as the case may be, in accordance with the provisions of their by-laws."

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 11, as amended, stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 12

Sardar Umrao Singh : Sir, I beg to move-

In the proposed section 27(1)(a), lines 4-6, delete "which period

may be-----does not exceed two years."

Mr. Chairman : Motion moved-

In the proposed section 27(1)(a), lines 4-6, delete "which period may be... does not exceed two years."

Sardar Shashpal Singh has also given notice of an identical amendment, he may also move it.

Sardar Shashpal Singh : Sir, I beg to move-

In the proposed section 27 (1)(a), lines 4-6 delete "which period may be extended by the Registrar does not exceed two years.'

Mr. Chairman :Motion moved-

In the proposed section 27 (1)(a), lines 4-6, delete "which period may be extended by the Registrar......does not exceed two years".

Mr. Chairman : Since the amendments moved by Sardar Umrao Singh and Sardar Shashpal Singh are identical and Sardar Umrao Singh has given notice earlier than Sardar Shashpal Singh, I will put Sardar Umrao Singh's amendment to the vote of the House.

Mr. Chairman : Question is-

In the proposed section 27(1)(a), lines 4-6, delete "which period may be......does not exceed two years".

The Motion was carried.

Mr. Chairman : There are some more amendments in the name of Sardar Shashpal Singh.

Sardar Shashpal Singh : Sir, I beg to move-

In the proposed section 27(1), lines 7-11, for wilfully disobeys .... his functions properly" substitute "makes default in the implementation of production or development programmes undertaken by the co-operative society."

Mr. Chairman : Motion moved-

In the proposed section 27(1), lines 7-11, for "wilfully disobeys... his functions properly" Substitute "makes default in the implementation of production or developments undertaken by the co-operative society"

Mr. Chairman : Question is-

In the proposed section 27(1), lines 7-11, for wilfully disobeys ..... his functions properly" substitute "makes default in the implementation of production or development

[Mr. Chairman]

programmes undertaken by the co-operative society"

The Motion was carried.

Sardar Shashpal Singh : Sir, I beg to move-

In the proposed section 27(7), line 3, for 'six years' substitute three years.

Mr. Chairman : Motion moved-

In the proposed section 27(7), line 3 for 'six years' substitute' 'three years.'

Mr: Chairman : Question is-

In the proposed section 27(7), line 3 for 'six years', substitute 'three years.'

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 12, as amended stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Chief Minister : Sir, I beg to move-

That the time of the sitting be extended by 15 minutes.

Mr. Chairman : Motion moved-

That the time of the sitting be extended by 15 minutes.

Mr. Chairman : Question is-

That the time of the sitting be extended by 15 minutes-

The Motion was carried.

Clause 13

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 13 stand part of the Bill-

The Motion was carried.

Clause 14

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 14 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 15

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 15 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 16

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 16 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 17

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 17 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 18

Mr. Chairman : Amendment by Sardar Shashpal Singh.

Sardar Shashpal Singh : Sir, I beg to move-

In line 3, for "fifty rupees" substitute "twenty five rupees

Mr. Chairman : Motion moved-

In line 3, for 'fifty rupees' **substitute** 'twenty five rupees'

Mr. Chairman : Question is-

In line 3, for 'fifty rupees' **substitute** 'twenty five rupees'.

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is-

That clause 18, as amended stand, part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 19

Mr. Chairman : Amendment by Sardar Shashpal Singh.

Sardar Shashpal Singh : Sir, I beg to move-

In the proposed section 77, lines 4-5 **between** 'order' and 'exempt' **insert** 'published in the Official Gazette'.

Mr. Chairman : Motion moved-

In the proposed section 77, lines 4-5,between 'order' and 'exempt' insert 'published in the Official Gazette'.

Mr. Chairman : Question is-

In the proposed section 77, lines 4-5, between 'order' and 'exempt' insert 'published in the Official Gazette.'

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is-

That clause 19, as amended stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 20

Mr. Chairman : Question is-

That clause 20 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 21

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 21 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 22

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 22 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Sub-clause (1) *of Clause* 1.

Mr. Chairman : Question is-

That Sub-clause (1) of Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is-

That the Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried.

Chief Minister : Sir I beg to move-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, as amended be passed.

Mr. Chairman : Motion moved-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill as, amended be passed.

Captain Rattan Singh : Sir I want to make a short submission. I want an assurance from the Chief Minister that these vast powers given to the Registrar will be used sparingly. These powers should be used in case of grave violation of rules. This should not be made a practice.

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : The law is made for judicious determination.

Mr. Chairman : Question is-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, 1969, as amended be passed.

The Motion was carried.

Mr. Chairman ; The House stands adjourned till 2.00 P.M. on Monday, the 3rd November, 1969.

7.05 P.M.]

The Sabha then adjourned till 2.00 p. m. on Monday, the 3rd November, 1969.

PUNJAB VIDHAN SABHA

DEBATES

3rd November, 1969

Vol. II—No. 9

OFFICIAL REPORT

CONTENTS

Punjab Vidhan Sabha Secretariat, Chandigarh

Price : Rs. 7.00

ERRATA

To

Punjab Vidhan Sabha Debate,

Dated 3rd November, 1969.

Vol. II No. 9

Read	For	Page	Line
ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ	ਸਰਢਾਰ ਗੁਬੰਤਾ ਸਿੰਘ	(9)21	12th from below
ਅਕਤੂਬਰ	ਅਕਤੂਬਤ	(9)35	18th from below
reasons	raasons	(9)47	4th from below
mensem	mensum	(9)49	3
district	districtt	(9)63	14
Fertilizer	Fertiliger	(9)63	7, 15, 23, 34, 35, 46, 48.
Federation Ltd.	Faderation Ltde	(9)64	21st from below
Question	Quetion	(9)72	last but one
WAIVING	WAVING	(9)79	13
Sardar Gurnam Singh	Sardar Garnam Singh	(9)83	12
3RD	2RD	(9)84	Heading

accepted	accopted	xii	7th from below
ਬੁੜ	ਬੂੜ੍ਹ	xiii	13th from below
ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰੀ	ਡਿਸਅਰੀਬਿਊਟਰੀ	xv	15
purpose	urpose	xv	11th from below
already	lready	xv	9th from below
ਗਿਆਨੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ	ਗਿਆਨੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ		
ਪਤੰਗ	ਪਤਗ	xvi	9th from below
ਬੇਚੈਨੀ	ਬਿਚੈਨੀ	xvii	17
ਵਿਚ	ਵਚ	xvii	18

PUNJAB VIDHAN SABHA

Monday, the 3rd November, 1969

The Vidhan Sabha met in the Hall of the Vidhan Bhavan, Sector 1, Chandigarh, at 2.00 p. m. of the clock. Mr. Speaker (Sardar Darbara Singh) in the Chair.

SUPPLEMENTARY QUESTIONS ON STARRED QUESTION NO. 886 FROM THE LIST DATED 31ST OCTOBER, 1969.

Mr. Speaker : The Members may put supplementary questions, if any, on starred question No. 886 contained in the list of starred questions dated the 31st October, 1969.

(No Member rose to put supplementary question.)

POSTPONED STARRED QUESTIONS AND ANSWERS.

Location of Tehsil Offices and Office of Sub Judge at Pathankot.

*790. **Chaudhri Ram Singh :** Will the Chief Minister be pleased to state whether there is any proposal under the consideration of the Government to locate the Tehsil Offices and the Office of Sub-Judge near the S.D.O's Court in Pathankot; if so, the time by which it is likely to be done ?

Sardar Gurnam Singh : Yes. It is, however, not possible to fix any time limit for finalising this proposal.

(ਜੀ ਹਾਂ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਵਕਤ ਦੀ ਹੱਦ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ।)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ 1969-70 ਵਿਚ ਸਬਜੱਜੀ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ 74 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਸਾਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਬਣ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਡੇਟ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚੋਂ ਜਵਾਬ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬ-ਜਜ ਦੀ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਹ ਪਰਾਇਰਟੀ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਨਗੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਹਨ ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕਠਾ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਤਸੀਲਾਂ ਅਤੇ ਕੋਰਟਸ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ, ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੇ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਕ ਦੋ ਜਗਾਹ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਸੀਲ ਕਿਤੇ ਤੇ ਕੋਰਟ ਕਿਤੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਔਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

STARRED QUESTION NO. 659.

(ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ)

Land acquired/sold by Improvement Trust, Ludhiana.

* 654. **Shri Sardari Lal Kapur :** Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) the number of pieces of land acquired by the Improvement Trust, Ludhiana, since its inception ;

(b) the rate separately at which the different pieces of land, referred to in part (a) above were acquired and the total cost paid on this account ;

(c) the highest price at which this land was acquired and the highest price at which it was sold ;

(d) whether the acquired land is sold by auction or given by allotments ;

(e) if the acquired land is allotted, the criteria adopted in the matter of allotments ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) : (ੲ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦੇ ਕੇ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ।

(ਸੀ) 45 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 160 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਗਜ਼ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ।

(ਡੀ) ਦੋਹਾਂ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ।

(ਈ) ਜ਼ਮੀਨ ਟ੍ਰਸਟ ਦੇ ਲੈਂਡ ਡਿਸਪੋਜ਼ਲ ਰੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

(1) Local Displaced persons i. e. whose lands are acquired for the purpose of schemes.

(2) Military personnel.

(3) Political sufferers.

(4) Social workers.

(5) Genuine housing co-operatives.

Statement

Sr. No.	Name of the Scheme	Area acquired	Rate at which acquired	Total amount awarded
1.	Tagore Nagar Part E	37 B-11 B-1 B	Ranging between Rs. 1.45 & 1.72 per sq. yard	Rs. 1,72,803/-
2.	Rajpura Development Scheme	45 B-5 B-2 B	Ranging between Rs. 1.45 & 1.98 per sq. yard	Rs. 2,60,666/-
3.	Islam Ganj Part III	376 K-18 M	Rs. 1.98 & 2.48 per sq. yard	Rs. 4,60,070/-
4.	Clock Tower Market	2880 sq. yard	Ranging between Rs. 15/- and 55/- per sq. yd.	Rs. 66,925/-
5.	Islam Ganj Part I	49 B 2 B-11 B	Ranging between Rs. 0.53 & 8.60 per sq. yard	Rs. 4,66,834/-
6.	Teacher Colony Scheme	148 B-17 B 8 B 1387 K 7 M	Ranging between Rs. 1 09 & 3.97 per sq. yard	Rs. 23,86,441 20
7.	Tagore Nagar Part E Ext.	2 B-19 B-1 B	Rs. 2.51 per sq. yard	Rs. 22,439/-
8.	Model Town Ext. Part I	150 B-16 B 8 B 121 K-2 M	Ranging between Rs 1 32 & 7.93 per sq. yard	Rs. 15,62, 580/-
9.	Link Road between Tagore Nagar & Rajpura Development Scheme.	0 B-3 B-15 B	Rs. 2 64 & 3 97 per sq. yard	Rs. 1,750/-
10.	Industrial Area Extension	27 B-6 B-17 B 304 K-18 M	Ranging between Rs. 0.82 P. & Rs 2.98 per sq.yd.	Rs. 4,58,834/-
11	Bharat Nagar Extension	44 B-1 B-1 B	Ranging between Rs. 2.25 & 5 02 per sq. yard	Rs. 4,60,029/-
12.	Gill Road Market	4 B-4 B-12 B	Rs. 5 29 & 10.58 per sq. yard	Rs. 1,33;360/-
13.	Bhadaur House Development Scheme	5 B-6 B-9 B	Ranging between Rs. 18/- & 45/- per sq yard	Rs. 3,20,770.99
14.	Gill Road Development Scheme	100 B-16 B-18 B	Ranging between Rs. 0.53 & 3.97 per sq. yard	Rs 5,30,068/-
15.	Model Town Extension Part II, V. (ii)	253 B-7 B-12 B	Ranging between Rs. 0-53 & 2 38 per sq. yard	Rs. 10,70,636/-
			Total	Rs. 83,74,156.19

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੁਸੀਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਇਸ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪਰਸੈਂਟ ਮੁਨਾਫਾ ਲਿਆ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਹ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਰੇਟ ਤੇ ਵੇਚੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਪੈਸੇਫਿਕ ਰੇਟ ਆਫ ਪਰਾਫਿਟ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਪਤਾ ਕਰ ਕੇ ਦਸ ਦੇਵਾਂਗਾ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਪਾਲੇਸੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟ੍ਰਸਟ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨੋ ਪਰਾਫਿਟ ਨੋ ਲਾਸ ਬੇਸਿਜ਼ ਤੇ ਵੇਚੇ ।

ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਜੇਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਆਈ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਾਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਐਕਨੋਮੀਕਲੀ ਬੈਕਵਰਡ ਹਨ, ਸ਼ਡੂਲਡ ਕਾਸਟ ਜਾਂ ਹਰੀਜਨ ਹਨ ਜਾਂ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਰਿਆਇਤ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਓਪਨ ਆਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰੀਪਰੇਜ਼ੇਂਟੇਸ਼ਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਜੇਕਰ ਆਈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ । ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਝਾਵ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬਧ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੋਈ ਰੀਪਰੇਜੰਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਲਮੀਕ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟ੍ਰਸਟ ਵਲੋਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਸਤੇ ਰੇਟ ਤੇ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸੀ । ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿਓ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ ਸੀ ਤਾਂ ?

चौधरी बलबीर सिंह : व्यवस्था का प्रश्न । अध्यक्ष महोदय वज़ीर साहिब, ने जवाब दिया है कि आप के वक्त में होगी, हमारे वक्त में नहीं है। गवर्नमैंट तो एक कान्टीन्यूटी है, जब तक कि कोई पुराना रूल टूट न जाए या कैंसल न कर दिया जाए । इस लिए इस तरह का जवाब देना कि आप के वक्त में होगा, ठीक नहीं ।

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉ । ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ (I agree with you, Chaudhri Sahib.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਫਲਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਜੈਨੂਇਨ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਜੈਨੂਇਨ ਨਹੀਂ ? ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਲੋ ਪੇਡ ਦੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਲੀਗਲੀ ਰਾਈਟ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਲੋ ਪੇਡ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜੈਨੂਇਨ ਹੀ ਕਹਾਉਣਗੀਆਂ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛੱਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋ ਪੇਡ ਇੰਮਪਲਾਈਜ਼ ਲਈ ਇਹੋ ਆਰਡਰਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕਾਲੋਨੀਜ਼ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜੀ ਨਹੀਂ; ਐਸਾ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਇਖਤਿਆਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੇਟ ਤੇ ਦੇਵੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਰੇਟ ਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਸ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕਿਉਂ ਚਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਤਨੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਜ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਜਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਬਕਾਇਦਾ ਰੂਲਜ਼ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ : ਕੀ ਹਰੀਜਨਾਂ ਲਈ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਕੋਈ ਕਾਲੋਨੀ ਜਾਂ ਇਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੰਦੀ ਹੈ ? ਮੈਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਨੈਚੁਰਲੀ।

Lock out Declared by M/s Sacco Rubber Industries (Pvt.) Limited, Verka, Amritsar.

*834. **Comrade Kulwant Singh :** Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) whether M/s Sacco Rubber Industries (Private) Limited, Verka, Amritsar, put up a closure notice and/or declared a lock out any time in August, 1969 or subsequently ; if so, the reasons for the same ;

(b) the total number of workmen on rolls of the said Mills as on 31-7-69 stating the number of females among them ;

(c) the minimum wages paid to the unskilled workmen—males as well as females, in the said Mills in July, 1969 ;

(d) the minimum wages for unskilled and other categories of workmen employed in the said Mills as fixed by the Government together with the date from which these wages were required to be enforced ;

(e) whether M/s Sacco Rubber Industries enforced these wages; if not, the steps taken by the Government/Labour Department to get them enforced ;

(f) the details of demands of the workmen, which led to labour trouble in the said Mills in July, 1969 or subsequently ;

(g) whether any legislator wrote to the Government or the Department regarding the demands of the workmen etc., if so, the action taken in the matter ?

ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ । ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਕਲੋਜ਼ਰ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।

(ਅ) 232 ਸਮੇਤ, 33 ਇਸਤਰੀਆਂ ।

(ੲ) ਬਾਲਗ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ 80 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਸ ਜਾਂ ਇਸਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰ ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਰ ਤੇ ।

(ਸ) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਬੜ ਉਦਯੋਗ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਕੋ ਰਬੜ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਡ. ਵੇਰਕਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਲਈ ਮਿਤੀ 22. 8. 1968 ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘਟ ਉਜਰਤਾਂ ਨਿਯਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵੇਰਵੇ ਸਦਨ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ।

(ਹ) ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਕੇਵਲ ਅਗਸਤ, 1969 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਤੇ ਸੁਲਾਹ ਅਫ਼ਸਰ, ਬਟਾਲਾ ਪਾਸ ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਆਈ ਸੀ । ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ । ਪਰ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਸਮਰਥ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ।

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

(ਕ) ਮਿਤੀ 6-9-69 ਦੇ ਡੀਮਾਂਡ ਨੋਟਿਸ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਖ) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਕੋਈ ਪੱਤਰ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(Extract from Punjab Government Gazette, dated 30.8.1968.)

LABOUR DEPARTMENT

Notification

The 22nd August, 1968.

No. SO-110-GA/11/48/S/5/48. In exercise of the powers conferred by clause (a) of sub-section (1) of section 3 read with sub-section (2) of section 5 of the Minimum Wages Act, 1948 (Central Act XI of 1948), the Governor of Punjab after considering the advice of the Committee appointed under clause (a) of sub-section (1) of section 5, is pleased to fix the following (all inclusive) minimum rates of wages in respect of the employment in Rubber Industry in the State of Punjab :

Serial No.	Type of Workers.	All inclusive minimum rates of wages.
1.	Chemist-Technical-Mechanical	Rs. 300 per mensem.
2.	(a) Boiler Engineer (License holder) (b) Electrician (Diploma holder) (c) Foreman (Diploma holder) (d) Mistri/Fitter (with at least five years experience).	Rs. 165.00 per mensem.
3.	Supervisor/Accountant/Clerk/Typist (Matriculate Clerks and Typists).	Rs. 135.00 per mensem.
4.	Mixerman/Calenderman/Tube Machine Operator/Tailor/Boilerman or Boiler Attendant/Fireman.	Rs. 120.00 per mensem.
5.	Pressman/Watchman/Boot Assembler/ Cutter/Vulcaniser/Packer.	Rs. 100.00 per mensem.
6.	Peon/Sweeper/Helper and other unskilled workers.	Rs. 80 00 per mensem.

Note :—The minimum rates of wages are linked with the cost of living index numbers taking the date of publication of this notification in the official Gazette as the base date. For every rise of 10 points there shall be an increase of 10 percent in wages of the workers. The cost of living index of the nearest station may be taken into consideration and the position may be reviewed after every six months.

The rates of minimum wages shall come into force from the date of publication of this notification in the official Gazette.

SERLA GREWAL,
Secretary to Government, Punjab,
Labour and Employment Departments.

———

Details of Demands made by the Union of Workers of M/s Sacco Rubber Industries (Private) Limited, Verka (Amritsar) through its Demand Notice, dated 6th September, 1969.

1. Closure Notice, dated 26th August, 1969 should be withdrawn.
2. All workers should be given leave cards/attendance cards.
3. Those workers who have not been paid lay off compensation for the period from 1st July, 1969 to 16th July, 1969 should be paid the same without delay.
4. The workers who were dismissed on 9th August, 1969 should be reinstated with back wages.
5. Sarvshri Navab Khan, V. K. Murti Gabreal and Jalal who have been transferred from their supervisory posts due to trade union activities should be posted on their original posts.
6. Suspension notice issued to Sarvshri Bhir Singh, Shangara Singh and Mohammad Amin should be withdrawn.
7. Attendance of all the workers should be marked on the regular attendance register instead of separate sheets.
8. Bonus should be paid for the years 1967—68 and 1968—69 at the rate of 20% per year.
9. Punjab Government Notification No. SO-110-GA/11/48/S/5/48, dated 22nd August, 1968 reaarding minimum wage rates should be implemented and arrears be paid to the affected workers.
10. Workers should be given D. A. at the rate of 20% of their wages.

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 80/– ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੇਜਿਜ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ 80/– ਰੁ. ਤੋਂ ਘਟ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੇਜਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਦਰ ਅਸਲ ਜਿਹੜੇ ਮਾਈਨਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 80/–ਰੁ. ਤੋਂ ਘਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਐਡਲਟਸ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 80/–ਰੁ. ਤੋਂ ਘਟ ਵੇਜਿਜ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਐਕਟ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਯੂਨੀਅਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਡੀਊਜ਼ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਕਾਇਦੇ ਅਧੀਨ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਫ਼ਿਕਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਕੋਲ ਕੋਈ ਇਖਤਿਆਰ, ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਚਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਖਤਿਆਰ ਹੈ ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਐਂਪਲਾਇਰਜ਼ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਇਮਪਲਾਇਰ ਅਤੇ ਇਮਪਲਾਈਜ਼ ਵਿਚ ਕੋ ਐਗਜ਼ਿਸਟ ਕਰਨੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ । ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਬੰਦ ਪਈ ਪਈ ਹੈ । ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਖ਼ੁਦ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਖਾਹਸ਼ਮੰਦ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मंत्री महोदय बतायेंगे कि सुप्रीम कोर्ट ने क्या फैसला किया था ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸ ਚੁਕਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਐਮਪਲਾਇਰ ਅਤੇ ਐਮਪਲਾਈਜ਼ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜੇਕਰ ਰੀਲੇਸ਼ਨ ਐਗਜ਼ਿਸਟ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਤਦ ਹੀ ਗਰਵਨਮੈਂਟ ਕੋਈ ਫਰਦਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਹੋ ਇਕ ਲੀਗਲ ਪੁਆਇੰਟ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿਚ ਹੈ । ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੀ ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਕਿਸੇ ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰ ਨਾਲ ਹੈ ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਿਊ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या यह जुर्म नहीं कि मिनीमम वेजिज़ ऐक्ट मुताबिक किसी को पूरी तनखाह न दी जाये ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਐਸੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਕਰੀਏਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ । ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਸਟੈਪ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ । ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਮੈਂ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਮਪਲਾਇਰ ਅਤੇ ਇਮਪਲਾਈ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤਾਲ–ਮੇਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ । That is the verdict. I can show you the judgement of the Supreme Court.

An hon. Member : There is no verdict.

चौधरी बलबीर सिंह : मैं पूछना चाहता हूं कि हाई कोर्ट की जजमैंट के मुताबिक अगर किसी को पूरी उजरत न मिले तो क्या यह सरकार ऐसे केस में मुकद्दमा चलायेगी ?

ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁਕਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਲੀਗਲ ਉਪੀਨੀਅਨ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਉਗੇ, ਜੇ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਰੂਰ ਸਟੈਪ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਰੇਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਸੂਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਤਰਫ਼ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੀ ?

ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਹਲ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਕ ਲੀਗਲ ਹਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਜੇ ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਬੰਦ ਪਈ ਹੋਵੇ ਦਖਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਨਵਿਨਸ ਕਰਾ ਦੇਣ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਫਰਦਰ ਸਟੈਪਸ ਲਵਾਂਗਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : On a point of order, Sir. मिनिस्टर साहिब ने एक सुप्रीम कोर्ट की जजमैंट का हवाला दिया। मैं इस के मुताल्लिक अर्ज़ कर दूं कि जितने भी लेबर डिस्पयन्ट्स होते हैं उनकी बाबत बाकायदा तौर पर अमल हो सकता है। जिनको तनखाह नहीं मिलतो उनको तनखाह दिलाना सरकार का फर्ज़ है। मैं आप से, स्पीकर साहिब, अर्ज़ करूंगा कि उनको कानून के मुताबिक जवाब देने के लिये कहें।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਰੀਟਰੈਂਚ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਜਿਜ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ? ਕੀ ਇਹ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਫਾਈਨਲ ਪੇਮੈਂਟ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਵੀ ਬਗੈਰ ਰਸੀਦ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਫਿਰ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਜੋ ਕੁਝ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੰਡੈਮ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਮਾਂਡਜ਼ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਵਰਬਲੀ ਹੀ ਦਸੀਆਂ ਸਨ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਰਿਟਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤੀ । ਮੈਂ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵੇ । ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੈਜ਼ੈਂਟ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੈਕਟਰੀ ਕਲੋਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ । ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਡਿਸੀਜ਼ਨ ਹੈ । I am always open to conviction.

ਅਤੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੇਬਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मंत्री महोदय बताएंगे कि जब उनकी मिल मालिक तथा मजदूरों से बात चीत हुई तो उस के बाद उन्होंने क्या ऐक्शन लेना मुनासिब समझा ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਕੇ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਮਿਲ ਬੰਦ ਹੈ, ਅਜੇ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਮੈਂ ਸਤਪਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਡਿਸੀਜ਼ਨ ਹੈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈ ਆਉਣ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਨਵਿੰਸ ਕਰ ਦੇਣ, ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵਾਂਗਾ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਮੰਗੀਆਂ ਪਰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਮੈਲਾਫਾਈਡ ਇਨਟੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਮਿਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਿਲ ਟੇਕ ਓਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਮਿਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਅਟਾਰਨੀ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਜਨਸੰਘੀ ਹਨ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮਿਲ ਟੇਕ ਓਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਬਿਗੱਰ ਕੁਐਸਚਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਬਾਕੀ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਜਨਸੰਘ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜਨਸੰਘ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇਗੀ (ਤਾੜੀਆਂ)

In erest free Loan Given to Scheduled Castes

***737 Sardar Gurbanta Singh :** Will the Minister for Social Welfare be pleased to state :

(a) the number of Scheduled Caste loanees who received from the Government interest free loan, districtwise, from April, 1967 to September, 1968;

(b) the names of loanees in Jullundur District who received this loan alongwith the amount received by each ;

(c) whether the said loanees have started the work for which the said loan was given to them ;

(d) if the reply to part (c) above be in the affirmative, the nature of work started by each of the said loanees in district Jullundur ?

ਡਾਕਟਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ :

(ੲ) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਵਾਰ ਸੰਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੈਲ 1967 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਤੰਬਰ 1968 ਤੀਕ ਬਿਨਾਂ ਸੂਦ ਕਰਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

ਲੜੀ ਨੰ :	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਂ	ਅਨੂਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੂਦ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
1.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	173
2.	ਲੁਧਿਆਣਾ	308
3.	ਕਪੂਰਥਲਾ	88
4.	ਜਲੰਧਰ	100
5.	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	254
6.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	275
7.	ਪਟਿਆਲਾ	179
8.	ਬਠਿੰਡਾ	159
9.	ਸੰਗਰੂਰ	132
10.	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	176
11.	ਰੋਪੜ	97
	ਜੋੜ	1941

(ਬੀ), (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ)

ਲੜੀ ਨੰ:	ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਤਾ	ਰਕਮ	ਕੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੇ ਜਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।	ਜੇ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜਿਸ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।
1.	ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਪੁਤਰ ਨਜ਼ਰ ਰਾਮ, ਮਹੱਲਾ ਖਟੀਕਾਂ, ਫਿਲੌਰ।	1,000/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
2.	ਅਮਰ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਚੰਦ, ਫਿਲੌਰ	1,000/-	ਹਾਂ	,,
3.	ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਪੁਤਰ ਮਨੀ ਰਾਮ, ਬੰਸੀਆਂ, ਫਿਲੌਰ।	500/-	ਹਾਂ	ਕਪੜਾ ਬੁਨਣਾ
4.	ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਕੋਦਰ।	500/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
5.	ਕਰਮ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਨੰਦੂ ਰਾਮ, ਮਹਿਤ ਪੁਰ, ਨਕੋਦਰ।	1,000/-	ਹਾਂ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਣਾ

[ਸਿਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

6.	ਰੌਣਕੀ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਛੱਜੂ ਰਾਮ, ਫੋਗਿੱਟੀ, ਜਲੰਧਰ।	1,000/–	ਹਾਂ	ਆਯੂਰਵੈਦਿਕ
7.	ਜਾਗਰ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਭਾਨਾ ਰਾਮ, ਤੱਲਵਣ, ਫਿਲੌਰ।	1,000/–	ਹਾਂ	ਆਟਾ ਚੱਕੀ
8.	ਸਵਰਨ ਦਾਸ ਪੁਤਰ ਨਾਨਕ ਰਾਮ, ਕੰਦੋਲਾ।	1,500/–	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
9.	ਗੁਰਮੇਲ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਰਾਮ	2,000/–	ਹਾਂ	,,
10.	ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਪੁਤਰ ਮੇਲੂ ਰਾਮ, ਜਲੰਧਰ।	1,500/–	ਹਾਂ	,,
11.	ਸਾਈਂਦਾਸ ਪੁਤਰ ਨਾਨਕ ਚੰਦ, ਬਰਨਾਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ।	500/–	ਹਾਂ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਣਾ
12.	ਸੂਰਜਨ ਪੁਤਰ ਮੈਂਹਗਾ, ਰਾਜਪੁਰਾ, ਫਿਲੌਰ।	1,000/–	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਿਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
13.	ਮੀਹਾਂ ਪੁਤਰ ਚੂੜ, ਖੁਰਲਾ ਕਿੰਗਰਾਂ, ਜਲੰਧਰ।	1,000/–	ਹਾਂ	,,
14.	ਗੁਟਦਾਸ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਦੂਲਾ, ਬਰਸਾਲ, ਜਲੰਧਰ।	500/–	ਹਾਂ	,,
15.	ਦਿਆਲਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਸੰਗੂ ਰਾਮ, ਸਲੋਹ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ	1,000/–	ਹਾਂ	,,
16.	ਰੂਪ ਲਾਲ ਪੁਤਰ ਅਮਰ ਚੰਦ, ਨੂਸੀ, ਜਲੰਧਰ	1,000/–	ਹਾਂ	,,
17.	ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਪੁਤਰ ਦੂਲਾ ਰਾਮ, ਬਟਾਮੰਡੀ, ਜਲੰਧਰ	500/–	ਹਾਂ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਣਾ
18.	ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਰੋਵਾਲ, ਜਲੰਧਰ	500/–	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਿਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
19.	ਕਰਤਾਰ ਪੁਤਰ ਛੱਜੂ ਰਾਮ, ਰੰਧਾਵਾਮਸੰਦਾ, ਜਲੰਧਰ	1,000/–	ਹਾਂ	,,
20.	ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਜੱਸੀ, ਬੁਲੇਨਾ, ਜਲੰਧਰ	500/–	ਹਾਂ	,,
21.	ਹਰੀਆ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਬੱਖੂ ਰਾਮ, ਤੱਲਵਣ, ਫਿਲੌਰ	500/–	ਹਾਂ	,,

22.	ਠਾਕਰ ਪੁਤਰ ਵੀਰੂ, ਅੱਦਖਲੀ, ਫਿਲੌਰ	1,500/–	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
23.	ਨਿਰੰਜਨ ਦਾਸ ਪੁਤਰ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮ, ਬਜਾਰਾ, ਫਿਲੌਰ	1,000/–	ਹਾਂ	,,
24.	ਬਖਸ਼ੀਸ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਗੁਰਦਿਤਾ ਰਾਮ, ਲਦੇਵਾਲੀ	1,500/–	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਿਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	,,
25.	ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਪੁਤਰ ਚੰਨਣ ਰਾਮ ਖੁਰਲਾ ਕਿੰਗਰਾ, ਜਲੰਧਰ	1,500/--	ਹਾਂ	,,
26.	ਸਰਵਨ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਮੈਂਗਾ ਰਾਮ ਖਤਰਾਖੁਰਦ	1,500/–	ਹਾਂ	ਬੂਟ ਬਣਾਉਣਾ
27.	ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਗੁਲਾਬ, ਖਤਰਾਖੁਰਦ	1,500/–	ਹਾਂ	,,
28.	ਅਮਰ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਕਿਸ਼ਨਾ, ਸਿਧਵਾਂਮੱਸਤੱਦੀ, ਫਿਲੌਰ	500/–	ਹਾਂ	ਦਰੀ ਬਣਾਉਣਾ
29.	ਦਰਸ਼ਨ ਪੁਤਰ ਫਕੀਰ, ਫਿਲੌਰ	500/–	ਹਾਂ	,,
30.	ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ ਰੇਸ਼ਮ ਚੰਦ, ਫਰੀਦਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ	1,500/–	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
31.	ਸੰਕਰ ਦਾਸ ਪੁਤਰ ਬਤਨਾ ਰਾਮ, ਬਾਨਾ, ਨਕੋਦਰ	1,500/–	ਹਾਂ	ਚਮੜਾ ਰੰਗਣਾ
32.	ਭਗਤ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਕਰਤਾਰ ਚੰਦ, ਬਿਲਗਾ	1,000/–	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਿਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	,,
33.	ਬਖਸ਼ੀਸ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਕਰਤਾਰ ਚੰਦ ਬਿਲਗਾ	2,000/–	,,	,,
34.	ਭਾਗ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮ, ਬਿਲਗਾ	1,000/–	ਹਾਂ	ਬੂਟ ਬਣਾਉਣਾ
35.	ਭਾਗੂ ਮਲ ਪੁਤਰ ਭਜਨ ਲਾਲ, ਬਿਲਗਾ	1,000/–	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
36.	ਜੀਵਨ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਫੁਮਣ ਰਾਮ, ਸਿੰਧਵਾ	2,000/–	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
37.	ਕਰਮ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਉਦੋ ਰਾਮ, ਬਲੰਦਪੁਰ	1000/–	ਹਾਂ	,,

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

38.	ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਪੁਤਰ ਮਾਦੋ ਰਾਮ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ	1,000/-	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	ਚਮੜਾ ਰੰਗਣਾ
39.	ਪਾਖਰ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਧੰਨਾ ਰਾਮ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ	1,000/-	ਹਾਂ	,,
40.	ਗੁਰਮੇਜ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਸਿਵ ਰਾਮ, ਅਲੋਵਾਲ	1,000/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
41.	ਚੰਨਣ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਜੀਵਨ ਰਾਮ, ਬਿੱਲੀ (ਨਕੋਦਰ)	500/-	ਹਾਂ	ਬਾਣ ਬੱਟਣਾ
42.	ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮ, ਬਿੱਲੀ (ਨਕੋਦਰ)	500/-	ਹਾਂ	,,
43.	ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਨੱਥੂ ਰਾਮ, ਜਬੋਵਾਲ	500/-	ਹਾਂ	ਬੂਟ ਬਣਾਉਣਾ
44.	ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਗੰਗੂ ਰਾਮ, ਬੀਕੇ	500/-	ਹਾਂ	ਲੋਹਾਰਾ ਕੰਮ
45.	ਰਖਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਮਾਹੀ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ	500/-	ਹਾਂ	ਬੂਟ ਬਣਾਉਣਾ
46.	ਦੀਨਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ, ਜੋਤੇਵਾਲੀ	500/-	ਹਾਂ	ਕਪੜਾ ਬੁਣਨਾ
47.	ਬੂਜਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਦੇਵੀ ਦਿਤਾ, ਪੰਡੋਰੀ ਜਗੀਰ	1,000/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
48.	ਰਾਮ ਆਸਰਾ ਪੁਤਰ ਬੂਜਾ ਰਾਮ, ਜਮਰਸ਼ੇਖੇਰਾ	1,500/-	ਹਾਂ	,,
49.	ਨਿਰੰਜਨ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਕਾਕਾ ਰਾਮ, ਚੋਗਿੱਟੀ	1,000/-	ਹਾਂ	,,
50.	ਰਖਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਸਾਮਾ ਰਾਮ, ਚੋਗਿੱਟ	1,000/-	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	,,
51.	ਧਰਮ ਦਾਸ ਪੁਤਰ ਗੁਰਬਖਸ, ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ	1,500/-	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	,,
52.	ਕੇਵਲ ਕਰਿਸ਼ਨ ਪੁਤਰ ਆਸਾ ਰਾਮ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ	1,500/-	ਹਾਂ	ਬੂਟ ਬਣਾਉਣਾ
53.	ਗੋਲਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਈਸਰਵਾਲ	1,000/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ

54.	ਠੋਲਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਘਨਈਆ, ਸਿੰਘ, ਹਰੀਪੁਰ	1,000/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
55.	ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਰਾਮ ਰਖਾ, ਜਲੰਧਰ	500/-	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	,,
56.	ਬੂੜਾਮਲ ਪੁਤਰ ਅਸੂਰਾਮ ਜਲੰਧਰ	5(0/-	,,	,,
57.	ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਜਗੀਰ ਚੰਦ, ਜਲੰਧਰ	1,500/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
58.	ਅਮਰ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਮੰਗਤ ਰਾਮ, ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ	1,000/-	ਹਾਂ	ਬੂਟ ਬਣਾਉਣਾ
59.	ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਪਰਤਾਪਾ, ਜਲੰਧਰ	500/-	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	,,
60.	ਆਸਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਈਸਰ ਦਾਸ, ਮਿੱਠਾ ਪੁਰ	1,500/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
61.	ਬਿਸਨਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਢੇਰੂ ਰਾਮ, ਮਿੱਲਾ ਪੁਰ	1,500/-	ਹਾਂ	,,
62.	ਰਖਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਚੂੜ੍ਹਾ ਰਾਮ, ਮਿੱਲਾਪੁਰ	1,500/-	ਹਾਂ	,,
63.	ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਰਖਾ ਰਾਮ, ਮਿੱਲਾਪੁਰ	1,500/-	ਹਾਂ	,,
64.	ਬੱਗਾ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਈਸਰ, ਖੁਰਲਾ ਕਿੰਗਰਾ	1,000/-	ਹਾਂ	,,
65.	ਸਵਰਨਾ ਪੁਤਰ ਅੱਛਰੂ ਖੁਰਲਾ ਕਿੰਗਰਾ	500/-	ਹਾਂ	,,
66.	ਸੰਕਰ ਪੁਤਰ ਢੇਰੂ, ਨੰਗਲ ਫੁਤਿਹਖਾਂ	1,000/-	ਹਾਂ	,,
67.	ਮਹਿੰਗਾਰਾਮ ਪੁਤਰ ਸੁਰਜਨ ਰਾਮ	1,000/-	ਹਾਂ	,,
68.	ਲੱਛੂ ਪੁਤਰ ਰਾਏਮਲ, ਵਖਾਨਸਿੰਘ	1,000/-	ਨਹੀਂ (ਨੋਟਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)	,,
69.	ਬਚਿੱਤ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਖੁਸੀ ਰਾਮ ਜੰਡਾ ਸਿੰਘ	1,500/-	ਹਾਂ	ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ
70.	ਸੰਤ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਧੰਨੂ, ਬੁਲੇਨਾ	500/-	ਹਾਂ	,,
71.	ਲਾਲ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਲੱਭੂ ਰਾਮ, ਜਲੰਧਰ	1,000/-	,,	,,

ਮੰਤਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲੈ ਆਓ ਅਸੀਂ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 100 ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 16 ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਇਸ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰੋ । ਪਰ ਬਾਕੀ 100 ਵਿਚੋਂ 68 ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਓ, ਜ਼ਰੂਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ਲ ਈਅਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਉਥੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਫ਼ਾਈਨੈਂਸ਼ਲ ਈਅਰ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਇੰਟਰੈਸਟ ਫਰੀ ਲੋਨ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੇਡ ਵਰਕਰ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਵਖਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦੇਣ, ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : वज़ीर साहिब ने जो जवाब दिया है उस में कहा है कि कांग्रेस के पेड वर्करों को लोन दिये गए हैं । लेकिन सवाल में 1967 के बाद के बारे में पूछा गया है जब कि पंजाब में फरन्ट सरकार थी जिस के मुख्य मन्त्री सरदार गुरनाम सिंह थे...

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਲਫ਼ਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

(ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਖੋ ਵੀ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ।)

चौधरी बलबीर सिंह : व्यवस्था का प्रश्न । अध्यक्ष महोदय मन्त्री महोदय ने पहले जवाब में क ा कि कांग्रेस के पेड वर्करों को लोन दिये गए । फिर इन्होंने कहा है कि कांग्रस के वर्करों को कर्ज़ा नहीं दिया गया । मैं यह जानना चाहता हूं कि कौन सा जवाब ठीक है और आप मिनिस्टरों से कहें कि वह ठीक जवाब दें ।

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਹੈ । (ਸ਼ੋਰ)

4.	Nand Kishore	Backward Class	Matric J B.T.
5.	Raghbir Dass	Scheduled Caste	-do-
6.	Prem Nath	Backward Class	-do-
7.	Mohinder Partap	-do-	-do-

Other than Backward and Scheduled Castes.

	Sarvshri	
1.	Harbans Lal	Matric, J.B.T
2.	Raj Kumar	-do-
3.	Som Singh	-do-
4.	Rattan Chand	—do—
5.	Subash Chander	—do—
6.	Dev Raj	—do—
7.	Vishwa Nath Sharma	—do—
8.	Amar Nath	—do—
9.	Smt. Mohan Devi	—do—
10.	Smt. Pavitra Devi	—do—
11.	Smt. Madhu Bala	—do—
12.	Balwant Singh	—do—
13.	Smt. Kamlesh Kumari	—do—
14.	Kishan Chand	—do—
15.	Harbans Lal	—do—
16.	Dev Raj	—do—
17.	Nek Ram	—do—
18.	Vishwa Nath	—do-
19.	Madan Gopal	-do-
20.	Som Singh	-do-
21.	Bishan Dass	—do-
22.	Jasdev Singh	-do-
23.	Jugal Kishore	-do-
24.	Dilwar Singh	-do-

[Minister for Education]

List of persons employed in Dhar Block belonging to the areas other than Dhar Block from April 1967 to-date.

Sarvshri

1. Makhan Singh
2. Jaswant Singh
3. Dev Raj
4. Sham Lal
5. Gurbax Singh
6. Parkash Chand
7. Mahesh Cander
8. Joginder Pal
9. Brahm Vir
10. Vishnu Dass
11. Ram Parshad
12. Prabhu Prem Datt
13. Jugal Kishore Sharma
14. Rattan Chand Sharma
15. Vishwa Nath
16. Chamel Singh
17. Madan Singh
18. Tharu Ram
19. Avtar Singh
20. Sham Lal
21. Janak Ram
22. Prem Nath
23. Manohar Lal
24. Karam Chand
25. Mohinder Chand
26. Ram Lal
27. Jaswant Rai
28. Rattan Chand
29. Chanan Ram
30. Puran Chand
31. Diwan Chand
32. Tarsem Nath
33. Des Raj
34. Jaswant Singh
35. Tarsem Lal
36. Subhash Chander
37. Tirath Ram
38. Khushi Ram
39. Nirander Kumar
40. Chanan Ram
41. Som Nath
42. Kishan Chand
43. Swaran Singh
44. Ramesh Chander
45. Balkar Singh
46. Prem Nath
47. Nek Ram
48. Subhash Chander
49. Tharu Ram
50. Kirpal Singh
51. Madan Gopal
52. Raj Kumar
53. Shamir Singh
54. Janak Raj
55. Mohan Lal
56. Kartar Chand
57. Ram Kishan

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਧਾਰ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਕੁਲ 88 ਨੌਕਰ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਵਿਚੋਂ 57 ਬਾਹਰਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰਲਿਆਂ 57 ਵਿੱਚੋਂ 54 ਆਦਮੀ ਉੱਥੇ ਰਖੇ ਗਏ। ਦੂਸਰੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ 88 ਵਿਚੋਂ 7 ਸ਼ੈਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਅਤੇ ਬੈਕਵਰਡ ਕਲਾਸ ਦੇ ਬੰਦੇ ਰਖੇ ਗਏ ਜਦ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਐਨਰੋਲਮੈਂਟ ਤੇ ਸਨ।

ਮੰਤਰੀ : ਜੋ ਐਂਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਹੈ, ਉਥੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਬਲੌਕ ਵਾਈਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਬਲਕਿ ਤਹਿਸੀਲ ਵਾਈਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਕੈਂਡੀਡੇਟਸ ਹੋਰ ਬਲਾਕਾਂ ਦੇ ਆ ਗਏ ਸੀ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ

ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਉਸ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਹੋਰ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚੋਂ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ । ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਕੋਈ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । (It is no point of order)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਏਰੀਆ ਵਿਚੋਂ ਟਰਾਂਸਫਰਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਹਨ । ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਬਟਾਲਾ ਵਿਚ ਗਏ ਹਨ । ਇਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਟਰਾਂਸਫਰਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ । ਭਾਵੇਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ । ਬੰਦੇ ਉਥੇ ਉਹ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਨਹੀਂ । ਅਜਿਹੇ ਉਥੇ 57 ਬੰਦੇ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਕੋਈ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ (It is no point of order (ਸ਼ੋਰ) ਆਰਡਰ, ਆਰਡਰ (Noise) Order, order.

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : *x x x x x (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਿਹੜੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਗੈਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬੋਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ । (The words spoken by Chaudhri Ram Singh, without permission of the Chair, should not form part of the proceedings.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਅਗਰ ਕੋਈ ਮਨਿਸਟਰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਜਾਂ ਮਿਸਲੀਡਿੰਗ ਸਟੇਮੈਂਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮਨਿਸਟਰਜ਼ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨੋ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਅਤੇ ਉਸ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੈਂਸ਼ਰ ਮੋਸ਼ਨ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਰੂਲਜ਼ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ (ਵਿਘਨ) (The hon. Member is fully conversant with the rules.) (Interruption)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਆਇੰਟ ਆਊਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਸਪੀਕਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਹੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : It is not proper for the hon. Member to direct the Chair.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਅਗਰ ਕੋਈ ਮਨਿਸਟਰ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਔਰ ਮਿਸਲੀਡਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇਵੇ ਤਾਂ the Speaker can call for the papers. In the past the Speaker has called for the papers in such cases and later on the Minister had to apologise.

---

*Expunged as ordered by the Chair.

[ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ]

(ਡੀ) ਡਾ: ਯੁਧਵੀਰ ਸਚਦੇਵਾ ਅਤੇ ਡਾ: ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 'ਬੀ' ਭਾਗ ਵਿਚ ਲੜੀ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 5 ਤਕ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ 24.12.57 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਜਿਹੜਾ 50% ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰਿਕਵਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਵਿਵਰਣ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(ਈ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਐਫ)

	ਡਾ: ਦਾ ਨਾਂ	ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ
1.	ਡਾ: ਯੁਧਵੀਰ ਸਚਦੇਵਾ	15.9.1947
2.	ਡਾ: ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ	1.6.1956
3.	ਡਾ: ਆਰ. ਪੀ. ਮਲਹੋਤਰਾ	9.5.1955
4.	ਡਾ: ਸੀ. ਫਿਲੀਪਸ	5.12.1962
5.	ਡਾ: ਵਾਈ. ਐਸ. ਬਾਵਾ	11.7,1961
6.	ਡਾ: ਕੇ. ਐਸ. ਕੋਛੜ	1.4.1963
7.	ਡਾ: ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ	18.2.1960

(ਜੀ) 30.6.1968 ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਰੈਕਟਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1.7.68 ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਪਰੈਕਟਿਸ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ 23.10.1968 ਤਕ ਲਾਗੂ ਰਹੀ ਲੇਕਿਨ ਫਿਰ 24.10.68 ਤੋਂ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਹਟਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ।

(ਐਚ)

	ਡਾ: ਦਾ ਨਾਂ	ਸੇਵਾ ਨਿਵਰਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ
1.	ਡਾ: ਯੁਧਵੀਰ ਸਚਦੇਵਾ	10.8.1971
2.	ਡਾ: ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ	13.11.1971
3.	ਡਾ: ਆਰ. ਪੀ. ਮਲਹੋਤਰਾ	1.2.1970
4.	ਡਾ: ਸੀ. ਫਿਲੀਪਸ	12.8.1979
5.	ਡਾ: ਵਾਈ. ਐਸ. ਬਾਵਾ	26.5.1970
6.	ਡਾ: ਕੇ. ਐਸ. ਕੋਛੜ	17.12.1977
7.	ਡਾ: ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ	20.6.1978

ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਟ

ਲੜੀ ਨੰ:	ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਨਾਂ	ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਦਾ 50% ਹਿਸਾ ਰਿਕਵਰ ਹੋਣਾ ਹੈ	ਅਸਲ ਰਕਮ ਜੋ 50% ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰਿਕਵਰ ਕਰਨੀ ਹੈ
(1)	(2)	(3)	(4)
1.	ਡਾ: ਯੁਧਵੀਰ ਸਚਦੇਵਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ਼ ਸਰਜਰੀ	24–12–57 ਤੋਂ 3–9–62	ਮਿਤੀ 24–12–57 ਤੋਂ 3–9–62 ਤਕ ਦਾ ਰੀਕਾਰਡ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੀ. ਜੇ. ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੰਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਲਭਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 3–9–62 ਤੋਂ ਡਾ: ਯੁਧਵੀਰ ਸਚਦੇਵਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਤੇ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਕੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਤੇ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
2.	ਡਾ: ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ਼ ਅਪਥਲਮਾਲੋਜੀ	24–12–57 ਤੋਂ 31–10–69	ਮਿਤੀ 24–12–57 ਤੋਂ 31–1–66 ਤਕ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਲਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 1966–67 ਸਮੇਤ 1965–66 ਦੇ ਅੰਤਮ ਦੋ ਮਹੀਨੇ 635/– 1967—68 415/– 1968—69 440/– 1969—70 283/- (31–10–69 ਤਕ) ਕੁਲ 1773/–

			1966-67 ਸਮੇਤ 1965-66 ਦੇ ਅੰਤਮ ਦੋ ਮਹੀਨੇ	455/-
			1967-68	525/-
			1968-69	523/-
			1969-70	190/-
			(30-10-69 ਤਕ) ਕੁਲ	1693/-
6.	ਡਾ: ਕੇ. ਐਸ. ਕੋਛੜ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ਼ ਕਲੀਨੀਕਲ ਸਰਜਰੀ	24-8-66 ਤੋਂ 31-12-69	ਮਿਤੀ 24-8-66 ਤੋਂ 31-3-67 ਤਕ	92/-
			1967-68	138/-
			1968-69	131/-
			1969-70	120/-
			(31-12-69 ਤਕ) ਕੁਲ	481/-
7.	ਡਾ: ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ਼ ਐਨਾਥਿਸੀਆ	18-2-60 ਤੋਂ 31-10-69	ਮਿਤੀ 18-2-60 ਤੋਂ 31-1-66 ਤਕ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਲੇਕਿਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਲਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।	
			1966-67 ਸਮੇਤ 1965-66 ਦੇ ਅੰਤਮ ਦੋ ਮਹੀਨੇ	441/-
			1967-68	309/-
			1968-69	324/-
			1969-70	185/-
			(31-10-69 ਤਕ) ਕੁਲ	1259/-

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਪਰ ਐਸੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂਕਿ ਲੋਕੀਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਣ ।

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸਦੇ ਵਿਚ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਲਈ ਰਖਿਆ ਹੈ ? ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੁਣਾਂਉਦਾ ਹਾਂ :

> "The 500th birth anniversary of Shri Guru Nanak Dev Ji is to be celebrated at State level in Sultanpur Lodhi which is a very important historic place. A big mela will be held there on this occasion. In order to provide essential amenities, it is necessary to provide watet and make sanitary arrangements in the Mela. Apart from this, it is necessary to clear the jungles, construcr approaches, etc...."

ਮਗਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜਿਥੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 17 ਸਾਲ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ ਔਰ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਨੇ...(ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਤੁਸੀਂ ਸਪਲਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਵੇਲੇ ਕਰ ਲੈਣਾ (ਵਿਘਨ) (The hon. Member can raise this point during discussion on the Supplementary Estimates.)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਬਜਟ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਸਕੀਮ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ (ਵਿਘਨ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀ ਹੁਣ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਈ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ : ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਕੁਲੈਕਟ ਹੋਣੇ ਹਨ ਉਹ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਕੀ ਕੁਲੈਕਸ਼ਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਧਾ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂਕਿ ਪੈਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਲੈਕਟ ਹੋ ਸਕਣ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਜੇ ਤਾਂ ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਰੀਕੁਐਸਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੈ । ਕੀ ਇਹ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਉਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਰਚਾਰਜ ਲਗਾ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਰੁਪਿਆ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕਠਾ ਹੋ ਸਕੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਅਜੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਸ਼ਾਰਟ ਨੋਟਿਸ ਕੁਐਸ਼ਚਨ ਪੁਟ ਕਰਨਗੇ । (The supplementaries on this question are postponed till tomorrow and the remaining starred questions will be deemed to have been answered under Rule 45 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly, Comrade Satya Pal Dang will now put the short notice question) ?

STARRED QUESTIONS DEEMED TO HAVE BEEN ANSWERED UNDER RULE 45 OF THE RULES OF PROCEDURE AND CONDUCT OF BUSINESS.

Damage caused to Mahatma Gandhi's Statue at Phagwara.

*903. **Chaudhri Balbir Singh** : Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether the statue of Mahatma Gandhi was found broken at Phagwara on 2nd October, 1969 ; if so, the action taken by the Government in the matter ;

(b) whether any culprits have been rounded up in this connection or not ?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes ; case FIR No. 309, dated 2nd October, 1969, u/s 295-A/427 IPC, P. S. Phagwara was registered in this connection which is being investigated by a Special Staff under direct supervision of a D. S. P.

(b) Not so far.

[(ੲ) ਜੀ ਹਾਂ ; ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ: 309, ਮਿਤੀ 2-10-69, ਜ਼ੇਰ ਧਾਰਾ 295-ੲ/427, ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ., ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਟਾਫ਼, ਇਕ ਉਪ-ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ, ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

(ਬੀ) ਅਜੇ ਨਹੀਂ ।]

Recognition of Employees' Associations/Unions.

*832. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether it is a fact that Punjab Government issued new recognition rules for recognising Employees' Associations/Unions ; if so, a copy of the same be laid on the Table of the House ;

(b) whether the Punjab Subordinate Services Federation had sought recognition under the said instructions ; if so, the action taken in the matter ;

[Chief Minister]

13.	198	Sh. Gian Singh Bluidman s/o Sh. Nihal Singh c/o Ram Singh Prem Singh Mewa Merchants, Bazar Papran.	30/- Adhoc
14.	211	Smt. Gulab Kaur wd/o Chanan Singh Rara, Village Daudpura, P. O. Mahmood Pura, Teh. Patti.	30/- Adhoc
15.	212	Sh. Gulzar Singh Comrade s/o Amar Singh, President, Mehdal Congress Committee, Niwin Gali, Purani Laker Mandi.	40/- Adhoc
16.	278	Sh. Hem Singh s/o Bhoop Singh, V. & P.O. Lalrura, Teh. Tarn Taran.	30/- Adhoc
17.	25	Sh. Asa Singh s/o Shri Pardhan Singh, V. & P.O. Bathal Bhaike, Teh. Tarn Taran.	30/- Adhoc
18.	284	Sh. Inder Singh Giani s/o Gujar Singh, village Kakhowal, Teh. & P.O. Ajnala.	40/- Adhoc
19.	317	Sh. Jawand Singh s/o Ram Singh, village Kaler Guman. P. O. Vadala Kalan, via Beas.	30/- Adhoc
20.	326	Sh. Jodh Singh s/o Shameer Singh, village Khera, Teh. Patti.	30/- Adhoc
21.	357	Sh. Kapur Singh s/o Chet Singh, village Bhamniwala, Teh. Patti.	30/- Adhoc
22.	371	Sh Khazan Singh s/o Sh. Boor Singh, village Bur Chand, P. O. Patti, Teh. Patti.	40/- Adhoc
23.	381	Sh. Krishan Singh s/o Lehna Singh, Kucha Jandiwala, Namak Mandi.	30/- Adhoc
24.	393	Sh. Lachhman Dass s/o Chaudhri Ram Rajpur, Radhaswami Colony, V. & P. O. Dera Bawa Jaimal Singh via Beas.	40/- Adhoc
25.	432	Sh. Mangal Singh s/o Sh. Nihal Singh, village Choudhriwala, P. O. Naushehra Punnuan.	30/- Adhoc 'Dead'
26.	434	Sh. Mansa Ram Chopra s/o Sh. Amar Chand Chopra c/o Diwan Mohan Lal Chopra, Goods Transport Co., near Gole Bagh.	30/- Adhoc

[Chief Minister]

41.	28	Ishar Singh Chahal s/o Deva Singh V.Chahal P. O. & Teh. Faridkot.	30/-
42.	42	Rulia Singh s/o Hazara Singh, V.&P.O. Barnagari, Teh. Faridkot.	45/- Adhoc.
		District Ferozepur (General)	
43.	8	Sh. Kaviraj Dr. Man Singh Bedi alias Satnam Singh s/o Bawa Thakar Singh Prop: Shibzade, Medical Hall Regd. village Makhu, Teh. Zira.	30/- Adhoc
44.	9	Sh. Shadi Ram B.A. National s/o D.Kartam Moga, Distt. Ferozepore	100/- Adhoc
45.	10	Sh. Vijay Kumar s/o Atma Ram, Hostel Superintendent, Arya Anathalaya, Ferozepur Cantt.	70/- Adhoc
		District Gurdaspur. (General)	
46.	37	Sh. Boota Singh s/o Sahib Singh, V.&P.O. Veela Tega Teh. Batala.	50/-
47.	43	Ch. Chaman Singh s/o Sh. Nidhan V.&P.O. Jhuganwala	75/-
48.	44	Sh. Hakim Chuni Lal s/o L. Chaina Lal c/o Distt. Congress Committee Gurdaspur.	50
49.	65	Smt. Gopal Devi wd/o Amolakh Ram Gopal Bhawan, Chocki Bazar, Batala.	75
50.	142	Smt. Lajia wati wd/o Hem Raj Marwaha, Dhangu Road, Pathankot	100
51.	158	Sh. Munshi Ram Nathwan s/o Radha Ram, Railway Road, Pathankot.	100
52.	159	Sh. Mela Ram, Tavar, P.G. Batala.	50
53.	204	Smt. Saraswati wd/o Bawa Gurdas Singh C/o Distt. Congress Committee, Batala.	50
54.		Sh. Sohan Singh s/o Lal Singh village. Veehla Teja, Teh. Batala	60
55.	246	Smt. Vidya Wati wd/o Behari Shah House No.B-IV-143-244 Achli Gate Batala.	50

56.	49	Sh. Dawarka Dass s/o Namee Nath. Mohalla Tathiaran, Batala.	40/- Adhoc
57.	131	Sh. Khushi Ram (Malkhan) s/o Rollu Ram V&P.O. Targarh, Teh. Pathankot,	30/- Adhoc
58.	133	Sh. Kharak Singhs/o Devi Singh village Anup Sehar, P.O. Sunder Chak Purbian.	30/-
59:	155	Sh. Mohindar Lal Bedi s/o Bawa Ganpat Singh Bedi, village Ghoghia Teh. Batala.	30/- Adhoc
60.	170	Sh. Tarlok Singh s/o Sunder Singh village Ghuman, Teh. Batala.	40/- w.e.f. 1.8.68
61.	173	Smt. Pritam Devi wd/o Amar Nath Kalia. Mohalla Sat Kartarian, Shri Hargobindpur.	30/-
62.	180	Smt. Pritam Kaur wd/o Bhag Singh, c/o Kartar Singh, Sadar Bazar,.	75/- w.e.f 1.3.68
63.		Sh. Puran Singh s/o S. Narain Singh, V.&.P.O Bhattian	30/-Adhoc basis.
64.	252.	Smt. Ishar Kaur wd/o Hari Singh village Kauluwal, P.O. Bhangali.	30/-
		District Hoshiarpur. (General).	
65.	19	Sh. Ganda Singh s/o Narain Singh V.&.P.O Sarhalar. Kalan.	50/- -do-
66.	20	Sh. Harjap Singh s/o Kartar Singh, village and P.O. Mahilpur.	150/- -do-
67.	21	Sh. Khushal Singh Hira s/o Labh Singh V.&.P.O. Bulowal.	30/- Adhoc basis.
68.	22	Smt. Kirshna Devi wd/o Jagat Ram V.&.P.O Hariana.	75/- -do-
69.	23	Sh. Lachhman Singh s/o Wazir Singh, V. Bhagroli, P.O. Mukerian.	30/- -do-
70.	24	Smt. Mohinder Kaur wd/o Professor Chanan Singh, V. Memhmowal, P.O. Bhatian Brahamana.	30/- -do-

[Chief Minister]

71.	25	Sh. Shivcharan Dass Akhtar s/o Sh. Hans Raj, village and P.O Bhangala.	30/- Adhoc
72.	26	Sh. Thola Singh s/o Ganda Singh, V.Baghe P.O. Gardhiwala, Distt. HSR.	50/- -do-
73.	27	Sh. Ujagar Singh s/o S. Mansha Singh, V. Paniali Kalan, P.O. Kathgarh, Distt. Hoshiarpur.	50/- -do-
		District Jullundur (General)	
74.	35	Sh. Chamba Ram s/o Labhu Ram village and P.O. Mehatpur, Teh. Nakodar.	50- -do-
75.	36	Sh. Dev Raj Sharda s/o Pt. Ram Kishan, House No. E.P.240, Pacca Bagh.	125/ -do-
76.	37	Sh. Gurbux Singh s/o Ishar Singh, village Mangat, P.O. Pharala, Teh. Nawanshahr.	50/- -do-
77.	38	Sh. Hans Raj Wireless s/o Girdhari Lal, R-250, Model Town.	75/- -do-
78.	39	Sh Ishar Singh s/o Bhagwan Singh, V&PO Kangniwala, Teh. Phillaur.	30/ -do-
79.	40	Sh. Jagan Nath s/o Uttam Chand, House No. N.N-103, Nilla Mahal,	30/- -do-
80.	41	Swami Jai Ram Dass s/o Chela Ram Nar Singh Dass, village and P.O. Alawalpur,	50/- -do-
81.	42	Sh. Jawahar Singh s/o Jiwan Singh House No. 110. W.H Adda. Kapurthala, Jullundur.	30/- -do-
82.	48	Sh. Jawala Singh s/o Deva Singh, village and P. O. Barapind, Teh. Phillaur.	30/- -do-
83.	44	Sh. Kabul Singh Gobindpuri s/o Ralla Singh, village and P.O. Gobindpur,	200/- -do-
84.	45	Sh. Kartar Singh Charkha s/o Hari Singh, village and P.O. Logra Van.	50/- -do

[Chief Minister]

		District Kapurthala (General)	
100.	1	Smt. Amar Kaur d/o Kishan Singh villaga Dalipur, Distt. Kapurthala.	40/-
101.	2	Shri Harnam Singh s/o Sunder Singh, village Kala Sanghiana.	50/- -
102.	3	Shri Kabul Singh s/o Jaga Singh village and P.O. Kala Sanghiana, Teh. Kapurthala.	30/- -do-
103.	4	Shri Kartar Singh s/o Bagga Singh V&P.O Domeli, Teh. Phagwara.	50/- -do-
104	5	Shri Man Mohan Singh Nathwan s/o Tej Partap Singh, House No. WE-9/ 300, Niab Abadi Top Khana, Kapurthala.	60/- -do-
		District Ludhiana	
105.	53	Shri Gajjan Singh s/o Rattan Singh village Gobindgarh, P.O. Jagiana,	75
106.	57	Shri Gopal Singh, Village and P.O. Sohiana, Teh. Jagraon.	50
107.	116	Shri Lal Chand s/o Sh. Kirpa Ram, Arya Samaj Mandir, Ludhiana.	50
108.	128	Smt. Mehtab Kaur wd/o Sh. Naginder Singh s/o Shri Bazxa Singh, V. Jartaulli P. O. Kila Raipur.	50
108-A	New	Sh. Surjan Singh s/o Sh. Mohan Singh, village. Gujjarwal.	50
109	36	Chaman Lal s/o Shri Sikh Ram c/o Congress Office, Ludhiana.	30/-Adhoc base
110.	122	Mangat Rai s/o Bansi Ram, V. Raikot Teh, Jagraon.	30/- -do-
111.	128	Smt. Mehtab Kaur wd/o Naginder Singh V.Kotla Rahallon, P.O. Jagraon.	50/-do-
112.	138	Munshi Ram s/o Babu Ram, H. No. 1305, Nadhupuri, Ludhiana.	30/- -do-
113	155	Niranjan Singh s/o Raulia Singh V&P.O. Chak Kalan.	40/- -do-

143.	97	Sh. Sham Singh s/o Sh. Budha Singh, V. and P. O. Bhattlan.	40/- Adhoc
144.	107	Sh. Sunder Singh s/o Sh. Narain Singh, V. and P. O. Kurar, Tehsil Barnala.	50/-
145.	111	Sh. Tirlok Singh s/o Sh. Nihal Singh, V. and P. O. Kothala, Teh. Malerkotla.	40/- Adhoc w.e.f. 1-4-66 as decided by the Sub-Committee on 16-5-66.
		District Amritsar (INA Personnel)	
146.	25	Lt. Balwant Singh s/o Sh. Fateh Singh, village Pringari, P. O. Patti, District Amritsar.	30/- Adhoc
147.	85	Smt. Gurbachan Kaur wd/o Budh Singh, village Wadapur, P. O. Sathiala.	30/- -do-
148.	120	Sh. Inder Singh s/o Bur Singh, village Varnala, P. O. Lalpur, Teh. Tarn Taran.	30/- -do-
149.	140	Capt. Karnail Singh Dhillon s/o Sh. Jashar Singh, V. and P. O. Jeobala Teh. Tarn Taran.	40/- -do-
150.	235	Sh. Suba Singh s/o Labh Singh, V. and P. O. Sabhra (Patti Sarwain Ki) Teh. Patti.	40/- -do-
		District Bhatinda (INA Personnel)	
151.	51	Gurmukh Singh s/o Jagat Singh, V. and P. O. Salbara, Tehsil Phul.	30/- Adhoc
152.	100	Mehar Singh s/o Bhag Singh, V. Kotli Khurd, P. O. Mansa Mandi.	30/-
153.	140	Teja Singh s/o Bhagwan Singh, V. and P. O. Bargarwi.	30/-
		District Ferozepur (INA Personnel)	
154.	11	S. Balwant Singh s/o Ghuna Singh, V. & P. O. Mehron, Teh. Moga.	30/- Adhoc
155	12	S. Bachan Singh s/o Narain Singh, V. & P.O. Daudhar, Teh. Moga.	30/- -do-

Fertilizer Depot

*906 **Sardar Dilbagh Singh :** Will the Chief Minister be pleased to state—

(a) the name of the authority competent to allot fertilizer depots in the State ;

(b) whether there are any Government instructions regarding allotment of such depots ; if so, a copy of the same be laid on the table of the House ;

(c) whether it has come to the notice of Government that the said instructions are not adhered to properly ; if so, the action, if any, taken or proposed to be taken in the matter ?

Sardar Gurnam Singh : (a) (i) Co-operative fertilizer depots are allotted by a district level Committee.

(ii) In view of the recent change in fertilizer policy allowing the free sale of fertilizer mixtures and 25% of nitrogenous fertilizer to the manufacturers through their agents, the licenses are being issued by the Agriculture Department to the agents appointed by the manufacturers.

(b) Yes. Copies of Government instructions issued from time to time are laid on the table of the House.

(c) No such case has come to the notice of the Government.

[(ੲ) ਖਾਦ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਡੀਪੂਆਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਾਦ ਦੇ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਰਲੀ ਮਿਲੀ ਖ਼ਾਦ ਅਤੇ 25% ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਖਾਦ, ਖਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫਰੀ ਸੇਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਲਾਈਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

(ਬੀ) ਜੀ ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਤਾਰੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਰਖੇ ਹਨ ।

(ਸੀ) ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।]

Copy of Govt. Instructions Regarding Distribution of fertilizer.

From,

Shri Pritmohinder Singh, I.A.S.

Development Commissioner and Secretary to Government, Punjab, Agriculture Department.

[Chief Minister]

2 You are requested to take immediate steps to implement the above policy and also to issue suitable instructions for the grant of licences under the Fertilizer (Control) Order, 1957, to the manufacturers, their agents and retailers nominated by them.

Sd/—

Development Commissioner and Secretary to Government, Punjab, Agricultural Department.

No. 4845-Agr. VIII—69/3214, Chandigarh, dated the 25th July, 1969.

A copy is forwarded to the :-

(i) Registrar, Cooperative Societies, Punjab,

(ii) Managing Director the Punjab State Cooperative Supply and Marketing Federation Ltd. Chandigarh for information and necessary action.

Sd/—

Development Commissioner and Secretary to Government, Punjab, Agriculture Deptt.

Copy of letter No 6357 Coop. IIL 60/3012, dated the 28th May, 1960, from Shri Prem Sarup, IAS, Secretary to Govt. Punjab,

Cooperation Department, addressed to Registrar Coop Societies, Pb.

Subject : Fertilizer Distribution-Constitution of a district level Committee.

Ref : Your memo No. 43-F/2557-D2/RCS, dated 21st May, 1960.

The Governor of Punjab is pleased to constitute a Committee in each District consisting of the Deputy Commissioner or his nominee, Assistant Registrar, Cooperative Societies, District Agricultural Officer and Manager, District Wholesale Society. This Committee will assess the requirements of fertilizer for the district (ii) opening of new depots (iii) fixing of the rates or transportation charges of fertilizer (iv) and work out plans for increasing sales of fertilizers in the district.

2. The Deputy Commissioner will be the Chairman and the Assistant Registrar Cooperative Societies will act as Convener of the Committee.

3. Necessary instructions may be issued to all concerned.

Sd/-

Copy of letter

From

Shri S. S. Grewal, I. A. S.

Secretary to Government, Punjab,

Cooperation Department, Chandigarh.

ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਚਨ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸ਼ੋਰ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਖਾਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਸਬ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵਿਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਹਿਕਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮਨਾਪਲੀ ਤੇ ਬਦਲਣੇ ਸੁਚਜੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ; ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਏਜਟਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਖਾਦ ਵੇਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਗਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਨਬਿਨ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ –

1. ਅਜੇ ਯੂਰੀਆ ਅਤੇ ਕੈਨ ਖਾਦ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ 75% ਹਿਸਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਲਿ. ਨੂੰ ਦੇਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦਾ 25% ਤਕ ਹਿਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਯਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਏਜੰਟਾ ਅਤੇ ਸਬ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਪਰਬੰਧ ਉਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਂਕੜਾ ਨਿਸਚਿਤ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਾਈਟਰੋਜਨਸ ਖਾਦਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਪਰਾਈਵੇਟ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕ ਸਕਣ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਲਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਮਾਰਕਫ਼ੈਡ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਮਾਰਕਫੈਡ ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਤੋਂ ਕੈਨ ਅਤੇ ਯੂਰੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੂਜੀਆਂ ਨਾਈਟਰੋਜਨਸ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ (ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ, ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ) ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

2. ਹਰ ਪਰਾਈਵੇਟ ਡੀਪੂ ਜਾਂ ਰੀਟੇਲ ਡੀਪੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਫ਼ਰਮਾਂ ਦੇ ਏਜ਼ੰਟ ਜਾਂ ਸਬ ਏਜੰਟ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਫਾਸਫੇਟਿਕ ਅਤੇ ਪੋਟਾਸ ਖਾਦ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਵੀ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਖਾਦ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਰਖਣਗੇ। ਇਹ ਲਿੰਕਿੰਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਲੋਂ ਦਸੇ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਖਪਤਕਾਰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਦ ਦੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਭੋਂ ਦੀ ਉਪਜ ਨੂੰ ਹਿਤ ਰਖਦਿਆਂ ਵਰਤ ਸਕੇ। ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਕਫੈਡ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

3. ਪਰਾਈਵੇਟ ਏਜੰਟਸ ਦੇ ਮੁਖ ਡੀਪੂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਪਧਰ ਤੇ ਵੱਡਿਆ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਸਗੋਂ ਇਹ ਛੋਟਿਆਂ ਛੋਟਿਆਂ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਦੀ ਪਧਰ ਤੇ ਹੋਣਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਾਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇਗੀ। ਰੀਟੇਲ ਪਰਾਈਵੇਟ ਡੀਪੂ ਜੇਕਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਧਰ ਜਾਂ ਵਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਥੋੜੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੀ ਭੰਡਾਰ ਵੇਚ ਸਕਣ ਤਾਂ ਜੋ ਡੀਪੂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।

4. ਮਨਾਪਲੀ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਏਜੰਟ ਸਬ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਰੀਟੇਲ ਡੀਪੂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ।

5. ਮੁਖ ਡੀਪੂ ਉਤੇ ਹਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਗਰੇਜੂਏਟ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ

[*Starred Question No. 920]

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ,
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ।
ਅ. ਸ. ਨੰਬਰ 954–ਸੀ (5)-69/
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਿਤੀ ਅਕਤੂਬਰ, 1969.

ਵਿਸ਼ਾ : ਸਰਦਾਰ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਸਟਾਰਡ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 920, ਕੋ–ਆਪਰੇਟਿਵ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਆਡਿਟ ਬਾਰੇ।

ਪਿਆਰੇ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ,

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਟਾਰਡ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 920 ਜੋ ਮਿਤੀ 3 ਨਵੰਬਰ, 1969, ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦਰਜ ਹੈ, ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸਬੰਧਤ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 11 ਨਵੰਬਰ 1969 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਮਿਤੀ ਲਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਹਿਤੂ,
ਸਹੀ/–
(ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ)

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ,
ਸਪੀਕਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

Putting up Challans for Offences Connected with Opium, Illicit Distillation etc.

*708. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Chief Minister be pleased to state :—

(a) whether the police station etc. are expected to file a specified number of challans in courts for offences connected with opium, illicit distillation etc., if so, the basis on which these quotas are fixed ;

(b) the nature of action taken against officers/officials who are not able to fulfil their quotas ?

Sardar Gurnam Singh . (a) No Sir,

(b) Does not arise.

[(ਏ) ਨਹੀਂ ਜੀ,

(ਬੀ) ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ।]

---

*For Starred Quetion No. 920 and reply there please see the appendix to this Debate.

[ਸਿੰਜਾਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ]

ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ। ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਪਰਸੈਂਟੇਜ਼ ਵਿਚ ਸਾਲ 1969 ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸ) ਹਾਂ ਜੀ। 20% ਕੋਟਾ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।]

INTER SE-SENIORITY LIST OF ASSISTANT RESEARCH OFFICERS & CIVIL SUB DIVISIONAL OFFICERS OF THE IRRIGATION BRANCH, PUNJAB.

*916 **Chaudhri Kewal Krishan :** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :

(a) whether it is a fact that an inter-se seniority list is maintained and published in the Irrigation Branch in respect of temporary Assistant Research Officers both direct recruits and promotees, and their confirmations are made in accordance therewith;

(b) whether it is a fact that the inter-se seniority list in respect of Civil Sub Divisional Officers, direct recruits vis-a-vis promotees of the Irrigation Branch is not published; if so, the reasons therefor ?

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ : ੳ) ਹਾਂ ਜੀ।

ਅ) ਹਾਂ ਜੀ। ਸਿਧੇ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤਰਕੀ ਨਾਲ ਬਣੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਵਖੋ ਵਖ ਰਖੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜਦ ਇਹ ਅਫ਼ਸਰ ਪੀ. ਐਸ. ਈ. ਕਲਾਸ 2 ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਲਿਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਛਾਪ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੀ. ਐਸ. ਈ. ਕਲਾਸ 2 ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਲਿਸਟ ਨਹੀਂ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂ ਕਿ ਵਖੋ ਵਖ ਲਿਸਟਾਂ ਰਖੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

[(a) Yes.

(b) Yes. Lists of Sub Divisional Officers recruited direct and those promoted departmentally are being maintained separately and their inter-se-seniority list is prepared and published on their becoming members of P.S.E. Class II. Before coming into P.S.E Class II, a Joint seniority list is not maintained as separate lists are being maintained.

Memorandum From Irrigation Clerks Association

*833. **Comrade Babu Singh Master :** Will the Minister for Finance be pleased to state whether any Memorandum was submitted to him in May, 1969 by the Irrigation Clerks' Association in connection with the

time during the last three years to the effect that thousands of rupees given as grants to Guru Ka Bagh Khalsa High School, Amritsar had been misappropriated;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, whether any enquiry was held into the said complaint; if so, when together with the findings of the enquiry,

(c) whether it is a fact that the Government has stopped the payment of any further grants to the said School; if so, the reasons theretor ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ :

(ਏ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ। 19.12.67 ਨੂੰ। ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਂ ਕੁਝ ਇਕ ਤਰੁਟੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸੰਬੰਧੀ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਈਆ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਡਿਸਕਰੀਸ਼ਨਰੀ ਫੰਡਾ ਵਿਚੋਂ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਸੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ।

EXECUTIVE OFFICER, MUNICIPAL COMMITTEE, PATHANKOT

* 707. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) the name of the present Executive Officer, Municipal Committee, Pathankot and the date when he was appointed as such;

(b) whether it is a fact that when his name was first received by the Government for necessary sanction, some objections were raised by the Government; if so, the nature of these objections and the date on which they were raised;

(c) the nature of reply given by the Committee to these objections;

(d) the date when the necessary sanction was given ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) :

(ੳ) ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਮੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ, 27-2-1969

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਾਦ ਪਤੱਰ ਮਿਤੀ 20-9-68 ਰਾਹੀਂ ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਪਠਾਨਕੋਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਕਰਾਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਮੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਜਦੋਂ ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਾਧਕ ਅਫਸਰ ਲਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ

Shri Balram Dass Tandon : (a) Yes.

(b) Details of the scheme are at annexure 'A' It was circulated on 8. 10. 1968.

(c) The matter is under consideration.

[(ਏ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਬੀ) ਸਕੀਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਨੁਲਗ 'ਏ' ਤੇ ਹੈ। ਇਹ 8 ਅਕਤੂਬਰ, 1968 ਨੂੰ ਸਰਕੂਲੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(ਸੀ) ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।]

ANNEXURE 'A'

Scheme for Financial Assistance to Engineers/Technicians and other Technically Qualified Enterpreneurs for setting up Small Scale Industries.

Objectives.

1. The main objective of the scheme is to encourage and assist technicians, engineers and also other qualified persons who are keen and capable of setting up and operating small scale industries, but are unable to do so owing to in-adequate financial resources of their own.

As regards qualified persons the selection should be on the following basis :

(a) Engineers with business training.

(b) Engineers without business training :

and

(c) Other graduates i. e. Graduates in Science and Commerce but excluding Graduates in Arts.

In order that the Government may get back the money, the training should be given in such industries which yield a profit of at least 20 per cent per annum. Such industries would be chemical industries and other sophisticated industries.

Implementing agency.

2. The scheme will be operated by the State Governments and Administrations of Union Territories, who may designate their Industries Directorate, State Small Industries Corporation, State Industrial Development, the State Financial Corporation, the National Small Industries Corporation or any other suitable agency as an agent to implement the scheme. The agency designated by the State Government and Administrations may set up a suitable committee to screen the applications, alongwith the views of the State Directorates or the Small Industries Service Institutes, particularly in regard to the background of entrepreneurs as well as the technical feasibility and economic viability of projects for starting small scale industries. The agency should help in preparation of project reports, purchase of machinery, supply of raw materials and also in maintaining books of accounts and records of manufacturing operations.

The loans given for the purchase of machinery etc. should be repaid in 7 years whereas the other assistance given for other purposes should be repaid in 5 years subsequent the 7 years. The period of total repayment would therefore amount to 12 years. To facilitate this, all surplus generated by the projects may not ordinarily be allowed to be withdrawn from the concerns, but should be utilised for repayment of loans.

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਫਿਨਾਂਨਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਨਐਮਪਲਾਈਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਹਨ, ਗੌਰਮਿਟ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋ ਸੋ ਰੁਪਿਆ ਇਮਦਾਦ ਲਈ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਹੜੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਰੀਇਮਬਰਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਚੀਜ ਟਰਬਿਊਨ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੀ ਸੀ ? (ਵਿਘਨ)

(ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ)

ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਮਿਤੀ 1.10.68 ਤੋਂ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਇੰਜੀਨਿਅਰਜ ਬੇਕਾਰ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਹੋਰ ਕਦੋਂ ਤਾਈਂ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਦੇਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਸਕੀਮ ਬਾਰੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨਾਲ ਕਾਰਸਪੋਂਡੈਂਸ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਈਨਲ ਹੋਣ ਤੇ ਛੇਤੀ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ।

(ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਇੰਜੀਨਿਅਰਜ ਅਨਐਮਪਲਾਇਡ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਪ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਚਾਲੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ੇ ਆਦਿ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਵਰਕਸ਼ਾਪਸ ਆਦਿ ਖੋਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ ।

ਮੰਤਰੀ : ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਜਿਹੜੇ ਵਰਕਚਾਰਜ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਬੀ. ਐਂਡ. ਆਰ ਵਿਚ ਮਕੈਨੀਕਲ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ ਸਾਲ ਦੋ ਦੋ ਸਾਲ ਲਗੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਗਰ ਉਥੇ ਪੋਸਟਾਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰੈਫ਼ਰੈਂਸ ਦੇਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਅਰਾਈਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या वजीर साहिब बतायेंगे कि इस पर विचार डिपार्टमैंट कर रहा है या कोई कमेटी बनाई गई है ?

(Serial No. 162)

Vaid Gian Chand : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that there is great resentment prevailing among the Hindi Lecturers working in the colleges affiliated to the Punjabi University due to discrimination against Hindi. The position of Hindi has been relegated to an insignificant position in the curriculum prescribed for B. A. course. This has also caused great resentment and the lecturers have been compelled to submit memorandum to the Governor. This fact has also appeared in the form of a news item in Tribune, dated 30th October, 1969. The Government may be requested to make a statement.

Mr. Speaker : Admitted. The hon. Minister concerned may please make a statement.

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 163)

ਗਿਆਨੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਰਾਏਕੋਟ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਅਜੇ ਤਕ ਕਾਤਰੋਂ ਤਕ ਬਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੜਕ ਲਈ ਥਾਂ ਛਡੇ ਨੂੰ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੜਕ ਛੇਤੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਸੜਕ ਅਜੇ ਤਕ ਪੂਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨ। (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

(Serial No 167)

Comrade Kulwant Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that much against the rules J. B. T. teachers of Ludhiana District have been transferred outside the District, with a view to victimising them. These illegal transfers have created great dis-satisfaction amongst the teachers of District Ludhiana. The Punjab and Haryana High Court have recently held that the transfer of J. B. T. teachers outside the District was illegal and against the rules.

The Government may please make a statement in the House.

Mr. Speaker : Admitted. The Minister concerned may please make a statement.

(Serial No. 168)

Comrade Babu Singh Master : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that hundreds of Trained Graduate Teachers who passed their B. T./B. Ed. Examination in 1966, 1967, 1968 and 1969 have not yet been given promotion to the higher scale inspite of the fact that they have acquired

[Comrade Babu Singh Master]

all the requisite qualifications of a trained graduate. Most of them are actually teaching to the Middle, High and Higher Secondary classes and are shouldering all the responsibilities that of a teacher working in Master's scale where as they are paid in the J. B. T. scale of Rs. 125/300. The delay in their regular adjustment in the Master's scale has caused much justified resentment and frustration among them. In view of the obvious urgency of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

Mr. Speaker : Admitted. The Minister concerned may please make a statement.

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 170)

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੂੜ੍ਹਾ, ਚਮਾਰ ਆਦਿ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਮਾਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਪਿੰਡ ਕੈਰੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖਾਨਾ ਨੰ: 9 ਵਿਚ "ਚੂੜ੍ਹਾ ਸੇਪੀ", "ਚੂੜ੍ਹਾ ਆਥੜੀ' ਆਦਿ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਸਾਲ 1958-59 ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬ੍ਹੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿਟੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨ। (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

(Serial No. 172)

Comrade Babu Singh Master : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the failure of the Government in draining out the water scattered on the Barnala-Baja Khana Road near Dialpura Bhai-Ka Bus stop.

The road has been destroyed and more over closed for traffic purposes. This has caused frustration, anger and restlessness in the area against the negligence of the Department and hence statement by the Government.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਖੇਚਲ ਕਰਨ (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

Mr. Speaker : Now the Secretary will make some announcement.

ANNOUNCEMENT BY THE SECRETARY

Secretary : Uuder Rule 2 of Punjab State Legislature (Communications) Rules, 1959, I have to inform the House that the following four Bills which were passed by the Punjab Vidhan Sabha on the dates indicated against each and transmitted to the Punjab Vidhan Parishad for its concurrence/recommendations have been agreed to by the said Vidhan Parishad without any amendment/recommendation on the 31st October, 1969 :-

		Date on which passed by the Vidhan Sabha.
1.	The Punjab Official Language (Amendment) Bill, 1969	22.10.1969
2.	The Punjab Public Premises and Land (Eviction and Rent Recovery) Amendment Bill, 1969.	22.10.1969
3.	The Punjab State Aid to Industries (Amendment) Bill, 1969.	22.10.1969
4.	The Punjab Land Revenue (Amendment) Bill, 1969.	29.10.1969

Further, that the Good Conduct Prisoners Probational Release (Amendment) Bill, 1969, passed by the Punjab Vidhan Parishad on the 31st October, 1969, has been received for concurrence.

I also lay a copy of the Bill on the Table of the House.

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਜਨਾਬ, ਮੇਰੀ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਕੀ ਇਸ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । (The reply to that Call Attention Notice has not yet been laid on the Table of the House.)

DISCUSSION ON THE ESTIMATES OF THE EXPENDITURE CHARGED ON THE REVENUES OF THE STATE.

Mr. Speaker : Those hon. Members who want to raise discussion on the charged items may do so.

(No one rose to speak.)

VOTING OF DEMANDS FOR GRANTS IN RESPECT OF SUPPLEMENTARY ESTIMATES (FIRST INSTALMENT), 1969-70.

Mr. Speaker : If the House approves, according to the previous practice, all the Demands for Supplementary Grants, will be deemed to have been read and moved.

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ (ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਐਸ. ਸੀ.) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜ ਸਤ ਆਈਟਮਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ)

ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਆਇਟਮ 2 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਲੱਖ ਦੀ ਡੀਮਾਂਡ ਨੰ: 6 ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਰੇਨਾ ਪੁਟਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪੁਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਵਾਟਰਲਾਗਿੰਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਡਰੇਨਾਂ ਪੁਟੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਪੁਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਇਟਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਬਣਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਡਰੇਨਾਂ ਸੇਮ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁਟੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁਛੇ ਸਨ ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਂਦੇ ਰਹੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਰਾਦਤਨ ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੇਮ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਰਾਂ ਫੁਟਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੇਮ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਵਾਟਰ ਲਾਗਿੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾ ਕੁਝ ਹਿਸਾ ਐਸਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੇਮ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਜਾਊ ਇਤਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨਾ ਉਗਲਣ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਜੇ ਕਹੋ ਤਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਸੇਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਰਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਏਥੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਆਬਾਦ ਹਨ, 2-4 ਅਤੇ 10 ਏਕੜ ਤੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਭਰ ਇਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜਲੰਧਰ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਅਗੇ ਕਢਣ ਦੇ ਲਈ ਇਹੋ ਇਲਾਜ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਦਮਪੁਰ ਤੋਂ ਜੋ ਇਕ ਪੱਕੀ ਨਹਿਰ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੇਮ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਏਥੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਤਨਾ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਦਮ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਵਡੇ ਵੱਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਫਸਰ ਆਏ ਉਥੇ ਉਥੇ ਉਸ ਏਰੀਆ ਦੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਸੇਮ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਨਗੋਜੇ ਤੋਂ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਤੱਕ ਜੇ ਕੋਈ ਡੂੰਘਾ ਨਾਲਾ ਖੋਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਸੇਮ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਮ ਦੇ ਕਾਰਨ 8-10 ਮੀਲ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਇਸ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ

ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਕਈ ਕਈ ਮੀਲ ਦਾ ਵਿੰਗ ਪਾਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਈ ਦਫਾ ਰੀਕੁਐਸਟ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਏਧਰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਇਹ ਨਾਲਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇਵੀ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਨਾਗਰੇ ਤਕ ਨਿਕਲ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਏਧਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹਿਣ ਤੇ ਵੀ ਹੁਣ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਡਿਮਾਂਡਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਰੁਪਿਆ ਬਸਾਂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਦੋ-ਢਾਈ ਸੌ ਬਸ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਫਾਲਤੂ ਕਰਾਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਹੋਰ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਰਾਈਵੇਟ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਟ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਫੇਰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੂਟ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ 60% ਵਿੱਚੋਂ 40% ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਥੇ ਵੀ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਰੂਟ ਪਰਾਈਵੇਟ ਆਪਰੇਟਰਜ਼ ਦੇ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ ਇਹ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬਸਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬਸਾਂ ਫਾਲਤੂ ਹਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਵੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਕਿਉਂ ਪੈਸਾ ਜ਼ਾਇਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫੇਰ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਬਸ ਅਡਿਆਂ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਬਸ ਅਡੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਲੈਂਡ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਸਾਰਾ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਹੋ ਹੀ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧ ਮੁਲ ਚਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 5 ਰੁਪਏ ਦੇ ਰੇਟ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਨੇ 500/- ਮਰਲਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਉਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਡੇ ਵਾਸਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਦੋਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਵਾਬ ਦਵਾ ਦਿਤਾ। ਅੱਜ ਜੇ ਉਥੇ ਅਡੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਜਾਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਕੰਧਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੈ। ਏਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਾਊਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਅਡੇ ਵਾਸਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਾਕਸ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਐਕੁਆਇਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਏਥੇ ਇਸ ਗਰਾਂਟ ਰਾਹੀਂ ਨਵੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਗਰੇਨ ਮਾਰਕੀਟ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਮੰਡੀ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੀ

[ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ]
ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਗਫ਼ਲਤ ਨਾਲ ਸਟੇਟ ਦੇ ਐਕਸਚੈਕਰ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿ ਅਫ਼ਸਰ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਵ੍ਹੀਲ ਬਾਰੋਜ਼ ਜਾਂ ਹੈਂਡ ਕਾਰਟਸ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਦਗੀ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਗਡੀਆਂ ਖਰਾਬ ਤੇ ਨਕਾਰਾ ਪਈਆ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਖੇ ਕਈ ਗਡੀਆਂ ਨਕਾਰਾ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਹੋਰ ਮੰਗ ਲਿਆ ਹੈ; ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਕਾਰਾ ਗਡੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜੇ ਲੋੜ ਪਏ ਤਾਂ ਹੋਰ ਟਰੱਕ ਵਗੈਰਾ ਲਿਆਣ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਨਕਾਰਾ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਗ ਲੈਣ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫਿਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਗਰਾਂਟ ਨੰ: 44, ਡਿਮਾਂਡ 6, ਵਿਚ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਡਰੇਨਜ਼ ਵਰਕ ਤੇ ਪੁਲੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਅਰਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2 ਕਰੋੜ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਹੁਣ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸੜਕਾ ਤੇ ਪੁਲੀਆਂ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲਤਾੜਾ ਡਰੇਨ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਭਾਨ ਡਰੇਨ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਵਡੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਕੰਸਟੀਚੂਐਂਸੀ ਵਿਚ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਡੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਪੁਲ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ, ਭੁਦੜ ਅਤੇ ਭਦਿਆੜਾ ਜੋ ਕਿ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਉਥੇ ਵੀ ਨਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਪੁਲ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ 2 ਕਰੋੜ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਲੈਪਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਹਨ ਉਹ ਰਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਦੌੜ, ਜੰਗਿਆਣਾ, ਲਸਿਆਣਾ ਜਿਥੇ ਕਿ ਫ਼ਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਵਲ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਪਾਸੇ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਉਸ ਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਇਹ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਇਸ ਫੰਡ ਦਾ ਗ਼ਬਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਰੇਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਉਪਰ ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫੰਡ ਗ਼ਬਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ]
ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦਸ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਡਿਪੋ, ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਅਤੇ ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਅਤੇ ਅਡੇ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਮੀਂਹ ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਨੂੰ ਮਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਯੋਗ ਪਰਬੰਧ ਅੱਡਿਆਂ ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਡਿਮਾਂਡ ਨੰਬਰ 9 ਤੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ 2/3 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਬਤੌਰ ਐਕਸ-ਗਰੇਸ਼ੀਆਂ ਗਰਾਂਟ ਦੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸਾਨ ਹੈ, ਗਰੋਅਰ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵੀ ਯੋਗ ਪਰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੀੜਾ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਯੋਗ ਪਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਠੀਕ ਪਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਆਬਾ ਮਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਿਲਾਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਸਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਰਕੇ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਰਕਮ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਚੌਕਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਮਿਸਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿਲਾਂ ਕੋਅਪਰੇਟਿਵ ਬੇਸਿਜ਼ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਅਜਾਈਂ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗਰੋਅਰ ਨੂੰ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਵੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਫਰੀ ਸੇਲ ਲਈ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਵਲ ਗਹੁ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨੀ ਦੀ ਬਲੈਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨਸੈਂਟਿਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਜ ਹੋ ਸਕੇ। ਜਿਥੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਦ-ਇੰਤਜ਼ਾਮੀ ਹੈ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਖਰਾਬੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮੁਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰੋਸੀਜਰਲ ਨੁਕਸ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ, ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਰਕੂਲਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਡ ਪੁਆਇੰਟਸ ਪਕੜੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਡਿਪਾਰਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਵੇਂ ਅਫ਼ਸਰ ਗੋਲਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਅਗੋ ਨੂੰ ਉਹ ਪਰਾਪਰਲੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਕਣ। ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛਾਪਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਗਲਤੀਆਂ ਲੱਭੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਮਲੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਘੰਟੀ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਬਟਾਲਾ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਉਥੇ

ਦਫਾ 144 ਨਹੀਂ । ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ । ਫੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠ ਮੂਠ ਅਤੇ ਜਾਲ੍ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ) : ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਡਿਮਾਂਡ ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਇਸ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਆਦਮੀ ਫੇਵਰਟਿਜ਼ਮ, ਨੈਪੋਟਿਜ਼ਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਦੀ ਐਕਸਟਰੀਮ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਬੈਠਦਾ ਹਾਂ ।

चौधरी बलबीर सिंह (हुश्यारपुर] : उपाध्यक्ष महोदय, यह सप्लीमैंट्री डिमांड्ज़ 13,60,00,000 रुपए की सरकार मांग रही है। एक तो मैं इस की असूली तौर पर मुखालिफत करता हूं। दूसरे इस साल के आखीर तक यह supplementary list दो बार और आएगी। क्यों नहीं ऐसा होता कि सारी डिमांड्ज़ एक ही दफा बजट में आ जाए। बजट बनाने वाली जो एजन्सी है, जो फाइनैंस डिपार्टमैंट है वह ठीक ढंग से बजट नही बनाता।

4-00 P. M. |

तमाम महकमों में काम ठीक ढंग से नहीं चलता। सिंचाई विभाग का 2 करोड़ का बजट था और अब 2 करोड़ 35 लाख रुपया और इन्हों ने मांगा है। संगरूर और पटियाला में नल खोदने के लिए सप्लीमेंटरी डिमांड में 2 करोड़ रुपया मांगा है। इस में बात यह है कि सरकार जिन २ को फायदा देना चाहती है उन को बिना किसी रूल की परवाह किये देना शुरु कर देती है। हुशियारपुर की सकीम कई सालों से उसी तरह पड़ी है, सब चीज़ें मन्ज़ूर हो चुकी हैं, सर्वे हो चुका है, लेकिन काम नहीं हुआ। एक दम 2 करोड़ 35 लाख की सप्लीमैंटरी डिमाँड ले आये हैं, दो ज़िलों को खुश करने के लिए, यह प्रापर बजटिंग नहीं कहला सकती।

डिमांड न० 3 में 2 लाख 21 हज़ार रुपया डिग्रीज़ का इन्हों ने मांगा है। 5 हज़ार रुपया डैमेज़ का देना पड़ा है। ट्रेनिंग स्कूल के लिये पैसा मांगते हैं। मैं कहता हूं कि ट्रेनिंग स्कूल जहां ज़मीन का किसी प्रकार का झगड़ा न हो वहां बनाना चाहिए। सरकार अकल की बात तो मानती नहीं है पर मैं इनको बताता हूं कि कोई भी ज़मीन acquire करनी हो या खरीदनी हो तो सरकार को वहां खरीदनी चाहिए जहां कोई झगड़ा न हो। मैं कहता हूं अगर अंधों को स्कूल बनाना ही था तो और कुछ फासले पर या किसी और जगह पर भी बन सकता था जहां किसी प्रकार का कोई झगड़ा न होता इस को लुधियाना,

[चौधरी बलबीर सिंह]
है इस लिये टरांसपोर्ट की नैशनलाईज़ेशन मुकमल नहीं हो सकती और जब यह समझौता टूट गया तो उस वक्त यह को जाएगी। एक तरफ तो यह नाहरा देते हैं कि ट्रांसपार्ट नैशनलाईज़ करेंगे और दूसरी तरफ 40:60 की रेशो से लोगों की आंखों में धूल डालने की बात की गई है। (विघ्न) (घंटी) डिप्टी स्पीकर साहिब, मैं यह अर्ज़ करना चाहता हूं कि जितने भी लम्बे रूट हैं वह सारे के सारे स्टेट ट्रांसपोर्ट के पास होने चाहियें। और लोकल रूट जो डिस्ट्रिक्ट में हैं वह प्राईवेट आपरेटर्ज़ को दिये जाएं। और यह जो ट्रांसपोर्ट सिस्टम है इस को इम्परुव करने की ज़रुरत है। मगर मुसीबत यह है कि इन से यह फैसला नहीं होता कि किस मिनिस्टर को कौन सा महकमा दिया जाए और यह जो सारा इम्पॉर्टेंट काम है, चीफ मिनिस्टर साहिब ने अपने पास रखा हुआ है, जिन के पास कोई फुरसत नहीं है कि अच्छी तरह से देख भाल कर सकें। (विघ्न)

Mr. Deputy Speaker : Please wind up now.

चौधरी बलबीर सिंह : जनाब, दो मिन्ट में मैं खत्म कर दूंगा। तो डिप्टी स्पीकर साहिब, मैं यह कह रहा था कि चीफ मिनिस्टर साहिब के पास फुरसत नहीं है और उन के लिए यह नामुमकिन सी बात है कि अच्छी तरह देख भाल कर सकें। फिर आप देखें कि सूबे का ला ऐन्ड आर्डर इन के पास है जो सब से बड़ा महकमा है। आज ही आप ने अखबार में देखा होगा वहाँ खबर था कि एक आदमी को गोली मार के उड़ा दिया गया है। कोई दिन ऐसा खाली नहीं जाता जिस दिन कोई ऐसा केस न हुआ हो। अभी कुछ दिन पहले की बात है कि खन्ना में पुलिस वालों ने एक ट्रक को रोक लिया और उस आदमी ने पुलिस वालों से झगड़ा किया। जब वह उस आदमी को गिरफतार करके हस्पताल उस का मैडीकल करवाने के लिये ले जा रहे थे कि इस आदमी ने शराब पी हुई है तब उस की पार्टी के लोगों ने जबरदस्ती उस आदमी को पुलिस से छीन लिया और पुलिस की हथकड़ी और उस सिपाही की पेटी अम्बाला में पकड़ी गई। उस बेचारे मुलाज़म के खिलाफ परचा दर्ज है और दूसरे जिन के खिलाफ परचा हुला वे ज़मानत पर बाहर आ गए और उस सिपाही बेचारे को ससपैंड कर दिया गया लेकिन बतलाया यह गया कि वह एक महीने पहले ससपैंड है। (विघ्न) (घंटी) इस लिये डिप्टी स्पीकर साहिब, मैं अर्ज़ करुंगा कि चीफ मिनिस्टर साहिब को महकमों की बांट कर देनी चाहिये ताकि काम ठीक तरह से हो सके।

डिप्टी स्पीकर साहिब, ट्रांस्पोर्ट के बारे में तो आप को भी तजरुबा होगा, अगर आप कार में जाते हैं तो फिर इतना तजरुबा नहीं होगा। अगर बस में आप जाएं तो पता चलेगा कि स्टेट ट्राँस्पोर्ट की बसें हर जगह खराब ही मिलती

ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਭਾਰੀ ਰਕਮਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਜਸਟਿਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਕਸ ਕੇ ਰੱਖੇ। ਖ਼ਾਹ ਮਖ਼ਾਹ ਉਹ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਈਆ ਜ਼ਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇ ਦੇ ਬੈਠੇ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰਾ ਤੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਿਉਰੋਕਰੇਸੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 55 ਸਾਲਾ ਰੀਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਤਾਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਤੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਵੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸੁਥਰੀ ਅਤੇ ਕਲੀਨ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਜਾਂ ਹੋਰ ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ. ਨੌਜਾਵਨ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ।

ਇਸ ਬਜਟ ਅਤੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਲਾਅ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵੇਖੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਈ ਐਸੇ ਕੇਸ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਲ 1964–65 ਤੋਂ ਕੋਈ ਡੀਸੀਯਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪੁਰਾਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼–ਸ਼ਾਹੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕਸੂਰ ਦੇ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਲੋਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਚੇਂਜ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਫਸਰ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਇਕ ਪਬਲਿਕ ਰੀਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਫਸਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਧੇਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹੈ ਫਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੈੜੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਫਰੀ ਟੈਲੀਫੂਨ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਟੈਲੀਫੂਨਾਂ ਦੇ ਬਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ ਸੀ। ਟੈਲੀਫੂਨ ਘਰ ਲਗਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਝੀਲ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਉ ਕਾਰ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੀਆਂ ਬੀਬੀ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ ਘਰ ਦਾ ਖਰਚ ਟੂਰਾਂ ਤੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਦਾ ਟਾਈਮ 9 ਤੋਂ 5 ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਟਾਈਮ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਵੀ 9 ਵਜੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਪਟਿਆਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਥੇ ਆਈ ਨਹੀਂ। ਲੋਕ ਦੂਰੋ ਪੈਦਲ, ਸਾਈਕਲਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਰਿਕਸ਼ੇ ਕਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ

[ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ]
ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਘਰ ਪਕੜ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਦਫਤਰ । ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹਦ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਰਖੀਆਂ ਹਨ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਵਾਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਈ ਹੈ। ਮਿਊਨਿਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕਵਾਟਰ ਬਣਾ ਦੇਣੇ ਹਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਬਡਵੀਯਨ ਲੈਵਲ ਤੇ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸਕੀਮਾਂ ਚਾਲੂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਮਗਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਅਫਸਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਣਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕੋਗੇ। (ਘੰਟੀ) ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੋ ਭੈੜੇ ਅਤੇ ਨਾਲਾਇਕ ਅਫਸਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਢੋ ਅਤੇ ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲਿਆਉ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਰੀਮੈਂਟਸ ਦਿਉ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰੋ।

ਫਿਰ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਅਫ਼ਸਰ ਪੱਥਰ ਖਾ ਗਏ, ਸੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਲੋਹਾ ਪਚਾ ਗਏ, ਪਾਣੀ ਮੁਕਾ ਗਏ। ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਅਫਸਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਛਡਦਾ। ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. ਡੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਪਟਿਆਲੇ ਹੈ ਮਗਰ ਚੀਫ ਇੰਜਨੀਅਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੈਠਾ ਹੈ ਇਹ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਟੀ. ਏ. ਅਤੇ ਡੀ. ਏ. ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਹਿਬੂਦੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਕਈਆਂ ਤੇ ਪੁਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪੁਲ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ : ਬੈਠੋ ਜੀ। (The hon. Member may now resume his seat please).

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੁਲ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਸਾਡਾ ਵਸ ਨਹੀਂ ਚਲਣ ਦਿੰਦੀ। ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਉਥੇ ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਪੁਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਗੋਲਮੋਲ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਫਿਰ ਪੈਪਸੂਰੋਡਵੇਜ਼ ਵਿਚ...

Mr. Deputy Speaker : Please take your seat.

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਪੀ. ਆਰ. ਟੀ. ਸੀ. ਪਟਿਆਲਾ ਜੀ. ਐਮ. ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੈਟਰੀਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਚੋਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ। ਉਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇਗੀ।

[ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ]
ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਲਾਰੀਆਂ ਬੇਕਾਰ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ 1000 ਜਾਂ 500 ਰੁਪਿਆ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਇਆ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਬਚਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Deputy Speaker : Please take your seat now.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਖਰਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜ਼ਾਇਆ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। (ਘੰਟੀ)

ਇਕੋ ਗੱਲ ਮੈਂ ਡਰੇਨੇਜ ਦੀ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਰੇਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਥਾਈਂ ਡਰੇਨਾਂ ਪੁਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਛਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਵੀਆਂ ਲਈ ਰਕਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਵੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਲਾ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ ਹਰੀਜਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਵਾਣ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਧਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕਢ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਥ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸਰਦਾਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ (ਡਕਾਲਾ) ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਈ ਐਂਡ ਲਾਰਜ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਨਾਲ ਜੋ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਐਗਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਕ ਖਾਸ ਹੱਦ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗਲਾਂ ਨਾਲ ਐਗਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਦਾ ਹਾਂ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਲਾਟਰੀ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਟ੍ਰੈਂਡ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਾਟ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਟ੍ਰੈਂਡ ਸਟੇਟ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਚਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ 20 ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਰਲ ਡੀਟੀਰੀਓਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਮਾਰਲ ਵੈਲਿਊਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਆਪ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈ ਹੁਕ ਆਰ ਬਾਈ ਕਰੂਕ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ

ਦਾ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਟੇਟ ਦੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਲਈ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਲਈ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਡੀਫੈਂਸ ਲਈ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਪਰ ਮਨੀਨਾਟ ਐਟ ਆਲ ਕਾਸਟਸ ਨਹੀਂ ਇਕਠੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋਵੇ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ ਕਿ ਲੋਕ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਟਰੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਲੋਕ ਦੇਖੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ 125 ਜਾਂ 150 ਰੁਪਏ ਮਾਹਵਾਰ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਰੁਪਿਆ ਹੀ ਲਾਟਰੀ ਵਿਚ ਇਨਵੈਸਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਟਾ ਖਾਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਹ ਸਕੀਮ ਇਥੇ ਤਕ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਵਿਚ ਲਾਗਰਤਾ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਕੀ ਵੀ ਬੇਬਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਜੂਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਦਾਅ ਲਗ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਨਿਕਲ ਹੀ ਆਵੇ ਤੇ ਸਾਰਾ ਘਰ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨਫਿਲਟ੍ਰੇਟ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਜ਼ੁਅਲਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਐਂਗਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ। ਸਟੇਟ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਡਾਇਰੈਕਟ ਮਾਰਲ ਵੈਲਿਊਜ਼ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ ਲੈਟਰ ਲਾਟਰੀ ਅਨਕਾਨਸਟੀਚੂਸ਼ਨਲ ਨਹੀਂ, ਬਟ ਇਟ ਇਜ਼ ਅਗੇਂਸਟ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਆਫ਼ ਦੀ ਕਾਨਸਟੀਚੂਸ਼ਨ। ਹਰ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਨਾ ਲਾਟਰੀ, ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਲਾਟਰੀ, ਉੜੀਸਾ ਲਾਟਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਲਾਟਰੀ ਆਦਿ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਗੈਂਬਲਿੰਗ ਡੈਨਜ਼ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਗੇਂਸਟ ਮਾਰਲ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਆਰਗੂਮੈਂਟ ਕੀ ਦੇ ਸਕੋਗੇ ?

ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਮੈਂ ਏਥੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਇਤਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਬਾਈ ਲਾ, ਬਾਈ ਏਕਟ ਜਾਂ ਬਾਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅੱਛਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਸਖਤ ਮੁਖਾਲਫਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਕ ਹੋਰ ਆਈਟਮ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਡੀਮਾਂਡਜ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਏਥੇ ਜਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਪਾਸ ਅੱਗੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਸਾਂ ਹਨ। ਜੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਕਰਨ ਪਰ ਇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਣਾ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹੋ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਤਾਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੂਸਰੇ ਤੱਰਕੀਯਾਫਤਾ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇਕਦਮ ਤ ਚਲਣ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਵਰਲਡ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੈਸਟ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਜ਼ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਆਪਰੇਟਰਜ਼ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਵਿਚ ਵੀ ਲੰਬੋਈ ਚੋ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ 87 ਮੀਲ ਲੰਬਾ ਨਾਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਚਾਰ ਮੁਖਤਲਿਫ ਕਨਸੀਚੂਐਂਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਪਾਸ ਔਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 250–275 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਇਹ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੱਕੀਆਂ ਫਸਲਾਂ, ਮਕੀਆ, ਨਰਮਾ ਅਤੇ ਪੈਡੀ ਵਗੈਰਾ ਹਰ ਸਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਪੂਰਾ ਯੂਟੀਲਾਈਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹ ਲੈਪਸ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਕੰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਖਰਾ ਸਰਕਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਯੂਟੇਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਵੀ ਇਸ ਗਰਾਂਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਹਰ ਕੋਈ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਪਣੀ ਡੀਮਾਂਡ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਗਾ ਕਿ ਮੰਡੀ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਕਲ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ 8–10 ਮੀਲ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਤੈ ਕਰਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਮੰਡੀਆਂ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੈ।

ਇਕ ਬੜੇ ਅਛੇ ਕਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਲਈ ਇਸ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬੜਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਗੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰ 40–50 ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਪੈਸੀਫਾਈਡ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਟੋਮੈਟੀਕਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵਕਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਨਰੈਸਟ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਨਡਿਸਪਲਨ ਫੈਲੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਂਗੁਏਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਉਲਝੇਵੇਂ ਵੀ ਆਟੋਮੈਟੀਕਲੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੈ ਰਕਮ ਦੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਸੈਚੂਰੇਸ਼ਨ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਹਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਲਈ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਹੋਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਸ ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਫੰਡਜ਼ ਇਕੱਠੇ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਉਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਏਮ ਇਕ ਮਹਿਜ਼ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ,

[ਸਰਦਾਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ]

ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਵੇਖੋ ਉਥੇ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਇਕ ਯੂਨਿਵਰਸਟੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਬੜੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਲਈ 5-7 ਲੱਖ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਵੀ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਅਪ-ਟੂ-ਡੇਟ ਟਾਰਗੇਟ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਾਈਮ ਲਿਮਟ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫੰਡਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਰੁਕਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਭਾਵੇ ਟੈਕਸ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਾਉਣੇ ਪੈਣ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੂਸਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸਬਤ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪੈਕਿਊਲੈਰਿਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਬਜੈਕਟ ਟੀਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕੇ ਕੀ ਆਪ ਕਿਤਨੀ ਵਡੀ ਹਸਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਨੀ ਵਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ।

ਇਕ ਗਲ ਮੈਂ ਸੀਵਰੇਜ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਵਰੇਜ ਸਿਸਟਮ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਏਧਰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਘਟ ਧਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਵੇਖੋ ਕਿ ਲਾਈਟ ਸਾਇਲ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਉਠਾ ਕੇ ਲਈ ਫਿਰਨਾ ਕਿਤਨੀ ਕਿ ਬੁਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਇਕ ਮੈਂਟਰਲ ਆਈਡੀਏ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਏਧਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਰ ਕੈਪੀਟਾ ਇਨਕਮ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ ਡਰਟੀਮੈਂਟ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਪਣੇ ਪੁਆਇੰਟ ਏਥੇ ਹੀ ਛਡਦਾ ਹਾਂ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਚੇਅਰ ਵਲੋਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਏਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : (ਅਟਾਰੀ, ਐਸ. ਸੀ.) ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ 13,60,000/- ਦੀ ਡੀਮਾਂਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਡੀਮਾਂਡ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਜਟ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰਚੇ ਨਿਕਲ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਡੀਮਾਂਡ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਖਰਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿ ਕੰਮ ਰਹਿ ਜਾਣ ਜਾਂ ਰੁਕ ਜਾਣ। ਇਹ ਖਰਚ ਤਾਂ ਬਜਟ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ......

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਗਲ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕਿ ਨਹਿਰਾਂ, ਡਰੇਨਾ ਅਤੇ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਦੀ ਡਿਮਾਂਡ ਨੰ: 6 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਬੜੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਨਹਿਰੀ ਐਕਟ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਕਿ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਅਬਿਆਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਗਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਿਹੜੀ

ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਡਿਮਾਂਡ ਵਿਚ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ, ਡਰੇਨਾਂ ਅਤੇ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਅਗੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਪਲੈਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਖਾਦ ਕਿੰਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ, ਬੀਜ ਕਿੰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਰੁੜ੍ਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਹਥ ਤੇ ਹਥ ਧਰ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਉਚੇਚੀ ਤਵਜੋ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਖਾਮੀਆਂ ਕੀ ਹਨ, ਮੈਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਰੇਨਾਂ ਹੁਣ ਨਕੰਮੀਆਂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕੰਡਾ ਇਤਨਾ ਉਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਖੁਦਾਈ ਵਲ ਠੀਕ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਡਰੇਨਾਂ ਬੇਮਤਲਬ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ ਗਲ ਮੈਂ ਪੁਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣੀ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਸੂਰ ਨਾਲਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਆਉਣ ਤੇ 10, 15 ਆਦਮੀ ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਮਰ ਗਏ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਡਰੇਨਾਂ ਤੇ ਪੁਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਮੇਰੇ ਹਲਕੇ ਦੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਪੁਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਐਕਸ. ਈ. ਐਨ. ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪੈਸਾ ਤੁਸੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜਾਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾਓ। ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਡਰੇਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਾਏ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਪੈਸਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਆਵਾਜਾਈ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲ ਸਕੇ।

ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਅਜ ਨਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਤਾਂ 3, 3, 4, 4 ਦਿਨ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦਾ ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੇ ਚੁਪ ਚਾਪ ਜਾਕੇ ਸੌਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਲੈ ਲੈਣੇ ਹਨ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਸਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਕਮ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ

[ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ]

ਵਧਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਰੌਣਕ ਹੈ, ਇਹ ਰੌਣਕ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ।

ਫਿਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਿਫੈਂਸ ਲਾਈਨ ਦੀ ਡਰੇਨ ਦੀ ਗਲ ਲੈ ਲਓ। ਉਥੇ ਅਧਾ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਾ ਖਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਹੋਰ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੁਪਿਆ ਲਗੇ।

ਫਿਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਡਿਮਾਂਡ ਨੰ: 8 ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਡਿਮਾਂਡ ਵਿਚ 1 ਕਰੋੜ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਲਈ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਹਾਲਤ ਐਨੀ ਮਾੜੀ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਸਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਇੰਨੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾੜੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖਲੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬੇਸ਼ਕ ਰੁਪਿਆ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾਲੜੇ ਤੋਂ ਪੱਟੀ ਤਕ 51 ਦੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਵਲ ਦੋ ਵਕਤ ਹੀ ਬਸਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਲੋਕ ਕਚਿਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਰੂਟ ਹੀ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤੇ ਅਸਰ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਸਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਬਸਾਂ ਚਲਾ ਦੇਣ। ਤਾਕਿ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸਫਰ (suffer) ਨਾ ਕਰਨ।

ਤੀਸਰੀ ਡਿਮਾਂਡ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ। ਲੋਕ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਨਿਹੰਗ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੇਰਨ ਵਾਂਗ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲੇ। ਫਿਰ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਿਲ ਲਿਆਵੇਗੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੱਲ ਜਾਂ ਪਰਸੋਂ ਇਹ ਬਿਲ ਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਲ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਦੀ ਸਿਕਉਰਿਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਫਿਰ ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਸਮਾਂਦਾ ਜਾਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 6 ਰੁਪਏ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਾਂ 6 ਰਪਏ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਪਗਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੰਗੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਹੁਣ ਤਾਂ ਰੰਗ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।(ਹਾਸਾ)

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਇਸ ਲਈ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਵਧਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਦੱਸੋ ਕਿ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ 6 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਫਿਰ ਇਹ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਏ ਕਿ 6,6 ਮਹੀਨੇ ਮਗਰ ਫਿਰਦੇ ਰਹੋ। ਫਿਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਵਿਹਲੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਟੀਚਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਪਧਰ ਵੀ ਉਚੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਟਾਫ਼ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਟਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲੜਾ ਵਿਚ ਹੈਡਮਾਸਟਰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਪੁਛੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਛੁੱਟੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਪੀ ਆ, ਤੂੰ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰ ਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਮਿਲੇਗਾ, ਉਥੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪਧਰ ਵੀ ਉਚਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਰੁਪਿਆ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਦੁਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਇਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਇਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ

[ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ]
ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ।

ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਸਬੰਧੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਵੀਹ ਸਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਰਹੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ । ਹੁਣ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਇਹ ਅਕਾਲੀ-ਜਨਸੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਜਿਥੇ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਰੀਜਨ ਹਨ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ 1962 ਦੀਆਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਨਵੇ ਸਿਰਿਉਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ । ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇ-ਦਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਹ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਉਨਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ । ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਹ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਾਨ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਥੋੜੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਧਰਮਸਾਲਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਕੋਈ ਐਨਾ ਖਾਸ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ । (ਘੰਟੀ) ਮੈਂ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਉਨਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇ । ਲੋਕ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ । ਹੁਣ ਪਰ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸੇਂਜਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੇ ਲੋਕ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕਢਦੇ ਹਨ । ਇਕ ਵੇਰੀ ਮੈਂ ਬਸ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਤਾਂ ਇਕ ਬੀਬੀ ਬਸ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਕੰਡਕਟਰ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਟਿਕਟ ਦੇ ਘਟ ਪੈਸੇ ਦਿਤੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਟਿਕਟ ਦੇ ਪੈਸੇ ਕਿਉਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਪੈਸੈਂਜਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੀਬੀ ਬੋਲੀ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਦ ਇਹ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਲਗ ਗਏ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹੀ ਪਾਰਟੀ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਉਹੀ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਅਕਾਲੀ ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਵਾਇਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ । ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬਾਸੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਅੰਦਰ ਇਤਨੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬਾਸੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਫ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ : ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਲਵੋ । (Please resume your seat now.)

ਬਾਵਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਕਪੂਰਥਲਾ) : ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਡਿਮਾਂਡ ਨੰਬਰ 7,2 ਅਤੇ 6 ਤੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਡਿਮਾਂਡ ਨੰਬਰ 7 ਵਿਚ 41 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਡਿਮਾਂਡ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਡਿਮਾਂਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਮਾਂਡ ਨੰਬਰ 6 ਵਿਚ 2.35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਡਿਮਾਂਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੈਂਟੀਨਰੀ ਜਿਹੜੀ 500 ਸਾਲਾ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਉਦਮ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਸੀ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਿਚ ਜੇ ਤਾਂ ਤਾਲੀਮ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਲਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ । ਇਹ ਜਿਹੜੀ 500 ਸਾਲਾ ਸੈਂਟੀਨਰੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਪਰਭਾਵ ਹੋਏਗਾ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਲ ਕੋਈ ਕਦਮ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰਿਲੀਜਨ ਸੀ, ਫੇਥ ਸੀ, ਇਹ ਬੜਾ ਲੇਟੈਸਟ ਫੇਥ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਬੜੇ ਲੇਟੈਸਟ ਹਨ :

"ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ ਮਨ ਕੀਤਾ ਭਾਉ,
ਅੰਤਰ ਗਤ ਤੀਰਥ ਮਲ ਨ੍ਹਾਉ"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਿਤਨਾ ਪਰਚਾਰ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕਰੈਕਟਰ ਉਤੇ ਹੈ । ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿਤਰ ਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਸੜਕਾਂ, ਡਰੇਨੇਜ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ । ਪਰ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਉਤੇ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੈਕਟਰ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਠ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾ ਨੰਦ ਵਲੋਂ ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਰੈਕਟਰ ਉਤੇ । ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੈਕਟਰ ਉਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਕਰਿਸ਼ਚਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬਾਈਬਲ ਫਰੀ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਮਠ ਨੇ ਜੋ ਕਿ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਹੁਣ ਜਿਹੜੀ 500 ਸਾਲਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਸਿਰਫ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੈਕਟਰ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਵੀਹ ਬਾਈ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਨੂੰ ਪਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਰੈਕਟਰ ਦਾ ਪਲਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਸ 500 ਸਾਲ ਬਾਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਆਈ । ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਰੈਕਟਰ ਦਾ

[ਬਾਵਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ]

ਪਰਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਇੱਟਾਂ, ਸੀਮੈਂਟ ਵੀ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਉਤੇ ਪੰਜ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੀ ਕਮੀ ਹੈ, ਮਹਾਤਮਾਂ ਗਾਂਧੀ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੈਕਟਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਖਰਾਬ, ਹੁਣ ਕਰੈਕਟਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਰਾਵਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਮਗਲਿੰਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਰੈਕਟਰ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜ ਕਲ ਕੋਈ ਐਨਕਰੈਜਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਬਦਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਹੀ ਛਕ ਛਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਛੋਟੇ ਬਚਿਆਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪਨੀਰੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਫੈਲ ਜਾਵੇ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਭ ਇਕ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਗਰੰਥਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਛਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਮਤ ਚਲਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਕੱਢਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਰਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੱਤ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਰਾਗੀਆਂ, ਢਾਡੀਆਂ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਜ਼ੀਫੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਕਈ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਪਰੱਸਤੀ ਬੜੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਰੰਥਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਨਾਮ ਆਦਿ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਗੀਤਾ ਦਾ ਵੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਛੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ, ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰੈਕਟਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਲਿਟਰੇਚਰ ਆਦਿ ਛਾਪਕੇ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨਹੀਂ ਮਨਾ ਸਕਦੇ।

ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੜਤਾਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਦੇ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਵਿਹਲੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੜਤਾਲਾਂ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਰੈਕਟਰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਕੇ ਬੱਜਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਕੁਝ ਸਿਖਿਆ ਲੈ ਸਕਣ। (ਘੰਟੀ)

ਡਰੇਨੇਜ਼ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੀ ਵੇਂਈ ਨਦੀ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ (ਘੰਟੀ) ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵੇਂਈ ਨਦੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਕੇ, ਕੋਈ ਐਸੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਫਸਲਾਂ ਤੱਕ ਪੰਹੁਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।

Mr. Deputy Speaker : Please take your seat.

Bawa Harnam Singh : Thank you, Sir.

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੂਰਬ) : ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਹੈ ਔਰ ਉਥੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਉਥੇ ਬਿਜਲੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੈ। ਦੋ ਦਿਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ 72 ਘੰਟੇ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਰਿਹਾ। ਸਨਅਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬੇਕਾਰ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਨਅਤੀ ਵਿਉਪਾਰੀ ਤੰਗ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਮਹੱਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕੱਲ੍ਹ ਔਰ ਪਰਸੋਂ ਤੋਂ ਲਾਈਟ ਬੰਦ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਐਨੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੂਰਤੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ। ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬੜਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਫਿਰ ਵੀ 2 ਵੇਰ ਬਿਜਲੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ। 50% ਮਿਉਨਸੀਪਲ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਵਾਲੇ ਬਿਜਲੀ ਸਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਐਨਾ ਸੁਤੇਲੀ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਦੋਂ ਉਥੇ ਪਵੇਗੀ ? ਲਾਈਨ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਿਸਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਬਿਜਲੀ ਦੇਈ ਜਾਣ, ਭਾਵ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਭਾਪਤੀ ਨਾਮਾਵਲੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ, ਸਰਦਾਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਇਕ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ

[ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ]

ਨਹੀਂ, ਬਿਜਲੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੱਛਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਬਿਜਲੀ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਨਅਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਜੋ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਟਾਈਮ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰੀਕਵਰੀ ਹੋਰ ਪਿਛੇ ਪਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।

ਡੀਮਾਂਡ ਨੰਬਰ 8 ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਤੇਲੀ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 4 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਜਦ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ 5 ਵਜੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 5 ਵਜੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ 1 ਵਜੇ ਵਾਲੀ ਟਰੇਨ ਤੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਬੱਸ ਚਲਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਅੱਡੇ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਡੇ ਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ 20–25 ਮਿੰਟ ਜ਼ਾਇਆ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰਵਿਸ ਵਾਸਤੇ ਸੜਕ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਰਵਿਸਾਂ ਚਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਟਰੇਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਸਰਵਿਸਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਲੋਕਲ ਬੱਸਾਂ ਚਾਲੂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲੋਕਲ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਹੀ ਉਥੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਕਿ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ। ਪਰ ਮਹਿਕਮਾ ਐਨੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟੂਰਿਸਟ ਜਿਹੜੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾ ਕਿ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਹੂਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਧਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. ਡੀ. ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਪੰਡਾਰੀਪੁਰ ਤਕ ਦੀ ਸੜਕ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਸਿਰਫ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਅਵਲ ਤਾਂ ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. ਡੀ. ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. ਡੀ. ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਿਤੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ । ਕੋਈ ਸ਼ੈਡ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਕੋਈ ਰੀਪੇਅਰ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ । ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਸਾਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ । ਕੋਠੀਆਂ ਉਸਾਰਨ ਵੱਲ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫੋਰਥ ਕਲਾਸ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ਲੈਟਰੀਨਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ । ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਫਲੱਸ਼ ਸਿਸਟਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ । ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. ਡੀ. ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸੜਕਾਂ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ–ਪਠਾਨਕੋਟ ਰੋਡ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਔਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਐਕਸਪਰੈਸ ਬੱਸਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਐਕਸਪਰੈਸ ਔਰ ਨਾਨ ਸਟਾਪ ਬੱਸਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਹੈ । ਉਥੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ । ਉਥੇ ਵੀ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਚੌੜਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਬਰਸਾਤੀ ਨਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬਰਸਾਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਓਵਰ ਫਲੋ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਸਫਾਈ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਥੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਉਥੇ ਦਾ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਲੋਕ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਉਥੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਉਥੇ ਅੱਡੇ ਤੇ ਇਕ ਯੂਰੀਨਲ ਹੈ ਔਰ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ 10–10 ਮਿੰਟ ਯੂਰਿਨ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਜਾਲ੍ਹੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਔਰ ਮੈਂ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਨਾ ਟਿਕਟ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਔਰ ਜਾਲੀ ਟਿਕਟਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਵਿਚ ਮੰਡੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰੁਪਿਆ

[ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ]
ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਬੜੀ ਅੱਛੀ ਗਲ ਹੈ। ਜਿਤਨੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਉਤਨੀ ਹੀ ਅੱਛੀ ਗਲ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਫੀਸ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗਲ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਕਸ 40 ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਹਨ, ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਓ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ 40 ਪੈਸੇ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਵਧਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। (ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਇਨਫ਼ਰਮੇਸ਼ਨ, ਸਰ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕੀ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਅਗਲੀ ਅਰਜ਼ ਮੈਂ ਇਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਾਸਤੇ ਰੁਪਿਆ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਗਲ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੇਲੇ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਰ ਖਿਆਲਾਤ ਦੇ ਆਦਮੀ, ਹਰ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਸਣ ਲਈ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (ਘੰਟੀ) ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਖਿਆਲਾਤ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਪੜ੍ਹਦਾ ਔਰ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਟੁਨਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਤੀਆ ਜਾਣ। (ਘੰਟੀ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਲਾਸਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬਾਰੇ। ਸਾਨੂੰ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੜੀ ਕਿੱਲਤ ਹੈ। ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਔਰ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬੜੀ ਦਿੱਕਤ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਇਹ ਹਿਦਾਇਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਉਹ ਬਣਾਉਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਔਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਕਸ਼ਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਅਪਣੇ ਮਕਾਨ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਇਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਲਾਟ ਵੀ ਆਕਸ਼ਨ ਲਈ ਰਖੇ ਜਾਣ ਤਾਕਿ ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਵੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਕਣ। ਔਰ ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹੀ ਆਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਗੇ ਕੋਈ ਪਲਾਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਔਰ ਵਡੀਆਂ ਵਡੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹਿਸੇਦਾਰ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ, ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰਿਕੁਆਇਰਮੈਂਟ ਵਲ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ। (ਵਿਘਨ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ (ਟਾਂਡਾ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਟਾਇਮ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ

ਐਸਟੀਮੇਟ ਬਜਟ ਵਿਚ ਲੋਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਲੋਨ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮਕਰੂਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਖੁਦ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਜਿਹੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਸਸਤੇ ਭਾ ਤੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਔਰ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਹਮਾਇਤੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਔਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਦੂਸਰੀ ਅਰਜ਼ ਮੈਂ ਲਾਟਰੀ ਬਾਰੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਲਾਟਰੀ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਝ ਵੈਲਇਜ਼ੂ ਹਨ ਸਾਡੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਥਨ ਹਨ ਔਰ ਲਾਟਰੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮਹਜ਼ਬ ਵਿਚ ਅੱਛੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਔਰ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਔਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਔਰ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰੈਕਟਰ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਲਾਟਰੀ ਨੂੰ ਐਨਕੱਰੇਜ ਕਰੀਏ ਔਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਐਨਕੱਰੇਜ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਹੈ ਡਰੇਨੇਜ ਸਕੀਮ। ਡਰੇਨੇਜ ਸਕੀਮ ਲਈ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਇਸ ਐਸਟੀਮੇਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਕੀਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਲ ਵੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਫੰਡ ਇਕਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਇਕ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਉਥੇ ਕਿਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੀ ਬਗੈਰ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਮਨਿਸਟਰ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ? ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਖ਼ਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਖ਼ਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਥੋੜਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਰਚ ਹੈ ਇਹ ਉੜਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ

[ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ]

ਕਲਾਸਿਜ਼ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਚੀਜ਼ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਹੀ ਸੋਟੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਧੋਤੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਹੜੇ ਕਲ ਘਰ ਘਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਅਜ ਜੇ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੇ ਉਹ ਅਜ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। (ਵਿਘਨ)

ਜੋ ਫੰਡਜ਼ ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਰਵੈਂਟਸ ਲਈ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਗਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਰਵੈਂਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਤੁਅਲਕਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਅਲੁਕਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੰਪਾਰਸ਼ਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਛੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਹੈਡ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਨ ਇਸ ਸਿਲਸਲੇ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਵਾਂਗਾ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਈਟ ਸੁਆਇਲ ਕੈਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਇਹ ਚੋਪਾਲਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੈਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਸਾਡੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਰਿੱਚ ਅਤੇ ਪੂਅੱਰ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਦ ਤਕ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵਿਤਕਰੇ ਫ਼ਾਰਨ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਏ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਖਿਤਾਬ ਦੇ ਕੇ, ਪਰ ਅਜ ਆਪਣੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਠੀਕ ਗਲ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਇੰਨਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ): ਜਨਾਬ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੱਜ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਡਿਸਕਸ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਬੜਾ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਵਲ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਖਿਆਲ ਦਿਲਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਗਲਾਂ ਇਸ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਬਜਟ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਈ ਗਲਾਂ ਐਸਟੀਮੇਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ

ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਐਸਟੀਮੇਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਗਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲੋਂ ਪਰਮੀਸ਼ਨ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ ਯਾ ਨਹੀਂ । ਜਿਹੜਾ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਰਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਰਖਿਆ ਸੀ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਤੇ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਦੇਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਔਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਫ਼ਖ਼ਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। 50 ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬਣ ਜਾਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਗੌਰਮਿੰਟ ਐਮਪਲਾਈਜ਼ ਲਈ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਐਂਟੀਸੀਪੇਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼. ਅਤੇ ਐਮ. ਐਲ. ਸੀਜ਼. ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਐਮਪਲਾਈਜ਼ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਊਸ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇੰਪਾਰਸ਼ਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਅੱਜ 22 ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਕਰੈਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਆਦਿ ਬਣਵਾ ਕੇ ਦਿਆਂਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਅਫ਼ਸਰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਢਾਈ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਕਲਾਸ ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਪੋਜ਼ਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਿਹੜਾ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦਿਓ (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਡੀ.ਸੀਜ਼, ਐਸ. ਪੀਜ਼. ਆਦਿ ਵਾਸਤੇ ਹਨ। ਕਲਾਸ ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਾ ਨੰਬਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਕੰਪਲੀਟ ਕਰ ਲੈਣ ਦਿਓ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। (ਵਿਘਨ)

ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਾਸਤੇ, ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬਜਟ ਉਠਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਰੁਪਈਆ ਰਖਿਆ ਹੈ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕਦਮ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਚੈਨਲਜ਼ ਅਤੇ ਪੁਲ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਦੇ ਵੀ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ 30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਈਆ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਚੈਨਲਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਝਗੜਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾਟਰ ਲੌਗਿੰਗ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ। ਇਹ ਸਾਡੀ 124 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕਾਰਸਪਾਂਡੈਨਸ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਰੁਪਈਆ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਰਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲੀ ਕਿ 2/3 ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਮਕਾਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਮਰ ਗਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਰੁਪਈਆ 2.35 ਲੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦੇ ਦਿਤਾ । ਹੁਣ ਚੈਨਲਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੈ ਆਏ ਹਾਂ । ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਵਾਟਰ ਲੌਗਿੰਗ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਰ ਨਾਲ ਚਲੇਗੀ । ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਅਗੇ ਅਸੀਂ 2.35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਇਸ ਲਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਤਾਕਿ ਸਾਡੇ ਪੇਂਡੂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕੇ । (ਵਿਘਨ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਘਗਰ ਦੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ (ਵਿਘਨ) ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਸ਼ਾ ਕੀਤੀ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਖਸ਼ਾ ਕੀਤੀ, ਸਾਡੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਰਖਸ਼ਾ ਕੀਤੀ, ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਨ ਲਈ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਲਈ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਰਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਉਸਤੇ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਲਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ । ਇਹ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਛਡ ਕੇ ਬੜਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ । ਹੁਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ 50 ਪਿੰਡ ਪਾਣੀ ਬਿਨਾ ਪਿਆਸੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਹੋ । (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਦੇਵਾਂਗੇ ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਥੇ ਡੀਕਰੀਟਲ ਐਮਾਊਂਟਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ । ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਆਪ ਪਿਛਲੇ 5-6 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਗਰਜ਼ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਮਦ ਤੇ ਘਟ ਖ਼ਰਚ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅਗਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਲੂਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਧਾਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਸਟਰੀਮ ਲਾਈਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਪਾਸੇ ਘਟ ਖ਼ਰਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟ ਹੋਵੇਗਾ । ਅਗਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਕੋਈ ਕਨਸਟ੍ਰਕਟਿਵ ਸਜੈਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ।

ਇਕ ਗੱਲ ਇਥੇ ਇਹ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਜ਼ਾਇਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਸੀਡਾਰ ਹਾਊਸ ਹੀ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਮਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਤਕਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਦਾ ਉਥੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੜੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਮੈਂ ਮਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਭਾਜਨ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ਅਤੇ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਵਿਚ ਜੋ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਸੀ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਮਗਰ ਇਸ ਦੀ ਰਿਸਪੌਂਸੇਬਿਲਟੀ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੈਟਸ ਅਤੇ ਲਾਇਬਿਲਿਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਕਸੈਪਟ ਕੀਤਾ । ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਇਨਹੈਰਿਟ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਸੋ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹਾਊਸ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਤਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਥੇ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਲਈ 2,35,000/- ਰੁਪਏ ਖ਼ਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ । ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਸਮਸਿਆ ਹੈ । ਉਥੇ ਠਹਿਰਣ ਲਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਘਟ ਹੈ । ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਥੀ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਰਚ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਟੇਸਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਤੰਗੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜੋ ਹਾਊਸ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਖ਼ਰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਅਗਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸਟੇ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕਰ ਦਈਏ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਵਰਨਾ ਨਹੀਂ ।

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਪਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ)

ਲਾਟਰੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹੋਈ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਡਿਪਾਰਟ- ਮੈਂਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੈਟ ਇਨਕਮ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਿਤੀ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੋ 5ਵਾਂ ਡਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਲਾਟਰੀ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 48 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ । (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਪੰਜਾਬ ਕਨਸਾਲੀਡੇਟਿਡ ਫੰਡ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਸ ਸਾਲ 1 ਕਰੋੜ 80 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਫੰਡ ਵਿਚ ਦਿਆਂਗੇ । (ਵਿਘਨ) ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

ਭਲਾਈ ਲਈ ਅਗਰ ਪੈਸਾ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਵੇਗਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਨਡਾਇਰੈਕਟ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ । ਅਗਰ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਆਮਦਨ 180 ਲੱਖ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਹੁਣ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦੇ ਭਲ ਲਈ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ । ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣਗੇ ਕਿ ਜੋ ਇਸ ਲਈ ਕੋਅਰਸ਼ਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਕੋਅਰਸਿਵ ਮੈਥਡ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ । ਡੀ. ਸੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਜੋ ਇਸ ਵਿਚੋਂ 25% ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ । ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 15-20% ਰੀਲੀਫ ਫੰਡ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਇਥੇ ਫਾਲਤੂ ਬਸਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ । ਸਾਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਬਸਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਪੈਸਿਟੀ 38-40 ਹੈ । ਮੈਦਾਨੀ ਬਸਾਂ ਦੀ ਕਪੈਸਟੀ 50-54 ਹੈ । ਛੋਟੀਆਂ ਬਸਾਂ ਅਨਇਕਨਾਮਿਕ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਕੁਲੂ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 250 ਵੱਡੀਆਂ ਬਸਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖਰੀਦੀਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਬਸਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਸੀ । ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਢ ਕੇ 250 ਹੋਰ ਬਸਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਗ੍ਰੈਸਿਵ ਪਾਲਸੀ ਹੈ । 50-50 ਵਧਾ ਕੇ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿਸਾ 60 ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਯਾਨੀ 10% ਹੋਰ ਰੂਟਸ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੂਟ ਦਿਤੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਲਏ ਹਨ, ਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਸੋ । ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਵੇਟ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਗ੍ਰੈਸਿਵਲੀ ਰੂਟਸ ਲੈਣ ਦੀ ਪਾਲਸੀ ਹੈ । ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ ਪੂਰੀ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਵਾਜ਼ਹ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਪੇਸ਼ਨਜ਼ਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਲਤਫਹਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹਦੀ ।

ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸਿਸਟਮ ਕਾਫੀ ਡਿਵੈਲਪਡ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ । ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵਜ਼ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਰਸਪੌਂਡੈਂਸ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ । ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ । ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰੀਕਮੈਂਡੇਸ਼ਨ ਆਈ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਥ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਲਤ ਗੱਲ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਡੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਆਈ। ਇਕ ਜ਼ਿਮੇਦਾਰ ਮੈਂਬਰ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਅਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਖਤ ਹੀ ਮਿਲਿਆ, ਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹੀ ਆਈ। ਇਥੇ ਅਕਸਮਾਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੀ ਲਗਾ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੇਣ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਇਨਕੁਵਾਇਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਟਾਂਸਪੋਰਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

GUILLOTINE

Mr. Deputy Speaker : It is 6–00 p. m. and now I apply the Guillotine.

DEMAND NO. 1

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Chaudhri Ram Singh.

Mr. Deputy Speaker : Question is—

That the demand be reduced by Re. 1/-.

The Motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Question is—

That a supplementary sum not exceeding Rs. 1,25,000 be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of 26—Miscellaneous Departments.

The Motion was carried.

DEMAND NO. 2

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Chaudhri Ram Singh.

Mr. Deputy Speaker : Question is—

That the demand be reduced by Re. 1/-.

The Motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Question is—

That a supplementary sum not exceeding Rs. 50,00,000 be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of 28–Education.

The Motion was carried.

DEMAND NO. 3

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Chaudhri Ram Singh.

Mr. Deputy Speaker : Question is—

That the demand be reduced by Re. 1/-.

The Motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Shri Gian Chand Kharbanda.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That the demand be reduced by Re. 1/-.

The Motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That a supplementary sum not exceeding Rs. 6,91,300 be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of 30-Public Health.

The Motion was carried.

DEMAND NO. 4

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Shri Gian Chand Kharbanda.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That the demand be reduced by Re. 1/-.

The Motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That a supplementary sum not exceeding Rs. 75,000 be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of charges on Public Works Department, Building and Roads Establishment.

The Motion was carried.

DEMAND NO. 5

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That a supplementary sum not exceeding Rs. 60,51,100 be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of 71-Miscellaneous.

The Motion was carried.

DEMAND NO. 6

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That a supplementary sum not exceeding Rs. 2,35,00,000 be

granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of 99-Capital Outlay on Irrigation, Navigation, Embankment and Drainage Works (Commercial.)

The Motion was carried.

DEMAND NO. 7

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Chaudhri Ram Singh and Sardar Santokh Singh.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That the demand be reduced by Re. 1/-.

The Motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Shri Gian Chand Kharbanda.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That the demand be reduced by Re. 1/-

The Motion was carried.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That a supplementary sum not exceeding Rs. 41,00,000 be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of 103-Capital Outlay on Public Works.

The Motion was carried.

DEMAND NO. 8

Mr. Deputy Speaker : Cut Motion by Chaudhri Ram Singh.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That the demand be reduced by Re. 1/-

The Motion was lost.

Mr, Deputy Speaker : The next cut-motion (serial No. 10) to this Demand stands in the name of Shri Gian Chand Kharbanda, MLA.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That the Demand be reduced by Re. 1/-.

The Motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Question is -

That a supplementary sum not exceeding Rs. 1,12,20,000/- be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970 in respect of 114-Capital Outlay on Road and Water Transport Schemes.

The Motion was carried.

(DEMAND NO. 9)

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That a supplementary sum not exceeding Rs. 8,54,58,000/- be granted to the Governor to defray the charges that will come in course of payment for the year ending the 31st March, 1970, in respect of Q-Loans to Local Funds Private Parties etc.

The Motion was carried.

Mr. Deputy Speaker : The House stands adjourned till 2-00 P. M. tomorrow.

6. 10.P.M.

(*The Sabha then adjourned till* 2-00 *p. m. on Tuesday, the 4th November,* 1969.)

APPENDIX

to

Punjab Vidhan Sabha Debate

Dated 3rd November, 1969

Vol. 11, No. 9.

Auditing of Accounts of Co-operative Marketing Societies, Hoshiarpur.

+920 Sardar Dilbagh Singh Will the Chief Minister be pleased to state :—

(a) Whether the accounts of Co-operative Societies in the State are audited by the Government;

(b) if the reply to part (a) above be in the afffirmative, whether the accounts of the Marketing Co-op. Society Hoshiarpur have ever been audited :

(c) if the reply to part (b) above in the afffirmative. the details of the audit of the society between the period from 1967 to 1969 alongwith the action if any, taken by the Covernment thereon, be laid on the Table of the House;

(d) if no action has so far been taken, whether the Government propose to take action on the said report;

(e) whether any case of embezzlement of fertilizers has been detected during the audit of the said society; if so, the action taken by the Government in this regard?

Sardar Sarjit Singh (Minister for Co-operation) :(a) Yes.

(b) Yes, the accounts of the Co-operative Marketing Society Hoshiarpur were audited for the year ending 30.6.67, 30.6.68 during 1967 to 1969.

(c) The details of audit report for the years 1966-67, 67-68 which were audited during 1967-69 are appended at Annexure "A" and "B".

Twenty cases of embezzlement/ misappropriations involving total amount of Rs. 26636.05 were reported. The cases were sent to District Attorney for soliciting his legal opinion. Out of these 8 fit cases are with the police and others are under examination.

(d) Action taken is given in part (c) above.

(e) In the audit report for the year 1967-68, the auditors have reported big differences in fertilizer accounts to the tune of Rs. 3,86,411.15. Since fertilizer account of the

society was incomplete and was not Properly maintained the society has been asked to reconcile the differences and rewrite the accounts. After the accounts are re-written, rechecking of fertilizer accounts which has been suspended temporarily due to the imcompletion of reecord would be completed. Matter regarding comple tion of record is under action

[(ੳ) ਜੀ ਹਾਂ ।

(ਅ) ਹਾਂ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਮੰਡੀਕਰਣ ਸਭਾ ਦੇ 30.6.67, 30.6.68 ਦੇ ਲੇਖਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ 67 ਤੋਂ 69 ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

(ੲ) ਵਿਸਤਾਰ ਪੂਰਵਕ ਲੇਖਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਰਪੋਟ ਸਾਲ 1966-67 ਅਤੇ 67-68 ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਾਲ 1967-69 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਨੈਕਸ਼ਚਰ "ਏ" ਅਤੇ ',ਬੀ" ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਲ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਗਬਨ ਦੇ 20 ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਰਪਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 26636-05 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 8 ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਰਏ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਕੇਸਾ ਦੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

(ਸ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਪਰ ਦਿਤੇ ਪੈਰਾ 'ੲ' ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

(ਹ) 1967-68 ਦੇ ਲੇਖਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਆਡੀਟਰਾਂ ਨੇ ਖਾਦ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 3,86,411-15 ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਰਕ ਦੱਸਿਆ ਸੀ । ਇਸ ਸਭਾ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਅਧੂਰਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਫਰਕ ਪਿਆ ਹੈ । ਸਭਾ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।]

ANREXURE "A"

Details of serious irregularities detected during the audit of Hoshiar pur Marketing Society for the period from 23.3.67 to 30.6.67.

(I) Register of members of the Society is incomplete for want of nominees from S.No. 102 to 120. Further persons enrolled as members since registration of the society lacks approval of the Managing Committee.

(2) Cash in hand has not been correctly worked out such as:—

(i) on 29.8.67 cash in hand was less worked out by Rs. 2098/-.

(ii) on 15.9.67 Rs. 200/- were excess worked out as this amount was not entered on the expenditure side.

(iii) on 20.9.67 cash in hand was less worked out by Rs. 1885/30 which was however got corrected at the spot.

(3) Limit for keeping C.I.M has not been fixed by the Managing Committee which needs to be done.

(4) Physical verification of fertilizer has not been conducted by the Inspector Co-operative Marketing Hoshiarpur during the period under audit as is clear from the stock register.

(5) Requisite securities have not been furnished by the employees of the society.

ANNEXURE "B"

Details of serious irregularities and cases of misappropriations detected during the audit of Hoshiarpur Marketing Society for the year ending 67-68.

(1) Register of member of the society is incomplete such sa names of nominees have not been entered in the register.

(2) Members are not admitted according to byelaws of the society as approval from the Managing Committee was not secured.

(3) General body meeting of the Society was not held since registration.

(4) During the period, under audit cash in hand was not checked even once by the members of the Managing Committee.

(5) Receipts in support of amounts received were not issued in all the cases and amounts were not received by the authorised persons

(6) Produces are not being sold through the society by the members of the society in almost all the cases and no action has been taken in this respect.

(7) No record regarding produce has been maintained by the society and proper arrangement for storing the Produce in the godowns was also not made. No register having detail of stock in the godowns is maintained.

(8) Stock register regarding Barden was not introduced by the society.

(9) During the course of audit it has been observed that the following amounts have either been not entered in the cash book or less accounted for.

Date	Amount	Remark
25.1.68	1000-76	Not entered in the cash book
25.10.67	590-00	-do
25:9.67 to 23:10. 67	120-62	Less accounted for.

25.10.67	48-00	Not entered in the cash book.
8.12-67	10000/-	Less accounted for.
27.6.68	25/19	-do-
18.10.67 to 19.10.67	125/- 23/27	-do-
7.11.67	125/-	-do-
16.11.67	200/-	Entered twice in the cash book.
16.5.68	130/-	-do-
1,2.68	475/-	-do-
12.7.67	32/-	-do-
22.3.68	230/17	Less accounted for in the cash book.
27.6.68	27/69	Less accounted for in the cass book.

(10) **Cash in Hand**: Cash in hand is worked out less or excess. For instance on 3.11.67 Rs.10000/-on 16.11.67 and 20.1.68 Rs. 1000/- has been worked out in excess and the necessary correction entries have been made in the cash book after wards.

Limits for holding cash in hand has not been fixed and heavy cash balances remained in hand.

(11) **Advances**: On 5.2.68 the society advanced Rs. 6500/- for the purchase of the Timpals and on 29.2.69 the amount was refunded without making any purchase. Thus the amount has been misutilised.

(12) **Transport Charges**: under this head payments have been paid for transporting fertilizer for marketing society to service societies/ depots but the receipt attached with the vouchers, does not contain quantity of fertilizer supplied the full address of the persons receiving the amount and the attestation of the Manager. It could also not be verified from the receipt whether the fertilizer reached its destination. The receipts were also not duly stamped.

(13) **Supply of Fertilizer**: The accounts relating to fertilizer have not been maintained Properly for instance :-

(a) Reliable and authenticated record regardiig R.R. and G.R. is not available with the Society. The register maintained for this Purpose contains so many cnttings and overwritings and as such the entrires made there could not be considered as correct.

(b) The fertilizer stock registers have not been maintained kind wise.

(c) The stock registers are not signed by the salesman correctly and datewise.

(d) The stock and sale registers bear so many cutting and over writings due to which correctness of entries made therein could not be verified.

(e) There are no receipts, to show that fertilizer has reached the sub-depots.

(f) Receipts from the societies in token of receipt of goods sent were not obtained and on the stock register the signatures of the salesman receiving the fertilizer are not obtained.

(g) Securities have not been obtained from the salesman.

(h) Proper register, in respect of supply of fertilizer to sub depots have not been maintained. The register maintained bears so much cuttings and overwritings that these can not be compared with the main stock register.

(i) No separate register has been introduced in respect of supply of fertilizer made through two local depots.

(j) From the checking of the entries in the stock register it has been revealed that in so many cases the stock has been received back from the society but there is no document from the concerned society. So verification of entries made in the stock register could not be made.

(k) The R. R. register has been compared with stock register and it has been noticed that generally entries made in the stock register do not tally with the R.R. Register. In addition there is no record with the Society from where corrections of entries in the R.R·Register could be verified.

(e) In the stock register weight wise accounts of fertilizer have not been maintained.

(m) Some cases have been noticed where as per stock register the stock has been shown supplied to sub-depots but in the sub-depots either there is no such entry or where it exists it has been cut off.

(n) As per fertilizer record produced for audit heavy shortages, in stock of fertilizer have been noticed. Even excluding railway shortage, the value of shortage of stock comes to Rs.3,86,000/ In addition the physical verification report of fertilizer conducted on 31.8.68 was not available either with the Marketing Societies or D.W.S, the physical verifications of stocks were also done on 31.3 69 on the verification report reveals heavy differences between opening balances in the said report and balances shown in the stock register. The detail is as under.

Kind of fertilizer	Balance as per stock register.	Opening balance as per verification report of 31.3.69.	Differences
Can 25%	63-1.0	107-1-0	44·0·0
A.S. 100K.C.	0-3-00	91-2-79	90-9-79
A.S. 50 K.G.	103-8.0	1-8-47	·101.9 53
Dyia	1384-4.61	133-4-78	1250.9 83

In view of the discrepancies pointed out above it has been felt by auditor that the audit of the society for the yelr ending 30.6.69 should be got conducted at the earliest so that true state of affairs may come to light.

[ਅਨੈਕਸਚਰ 'ਏ'

ਮਿਤੀ 23.3.67 ਤੋਂ 30.6.67 ਤਕ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸਭਾ ਦੀ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਟ ਵਿਚ ਪਾਈਆ ਗਈਆਂ ਗੰਭੀਰ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਦਰਜ ਹੈ :—

(1) ਸਭਾ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮੁਕੰਮਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੜੀ ਨੰ: 102 ਤੋਂ 120 ਤਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਭਾ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬਕ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸੋਂ ਮੰਜੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਬਕਾਇਆ ਨਕਦੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਕਢਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤਰ ਤੇ :—

(ੳ) ਮਿਤੀ 29.8.67 ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਨਕਦੀ 208/-30 ਰੁਪਏ ਘਟ ਕੱਢੀ ਹੈ।

(ਅ) ਮਿਤੀ 15.9.67 ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ 220 ਰੁਪਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੱਢੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਇੰਦਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਖਰਚ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ੲ) ਮਿਤੀ 20.9.67 ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਨਕਦੀ 1885/30 ਘਟ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ।

(3) ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਭਾ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਦੀ ਹੱਦ ਨਿਯਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(4) ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸਭਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਖਾਦ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸਮੇਂ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਭਾ ਦੇ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

(5) ਸਭਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ।

[ਅਨੈਕਸ਼ਚਰ 'ਬੀ']

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਮੰਡੀਕਰਣ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੜਤਾਲ ਸਭਾ 67-68 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗਭੀਰ ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੁਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਦਰਜ਼ ਹੈ :

(1) ਰਜਿਸਟਰ ਮੈਂਬਰਾਨ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਜਿਹਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਇਸ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(2) ਮੈਂਬਰਾਨ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(3) ਸਭਾ ਦਾ ਅਜਲਾਸ ਆਮ ਸਭਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਮਿਤੀ 23.3.67 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(4) ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਬਕਾਏ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(5) ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰਸੀਦਾਂ ਨਹੀ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਰਕਮਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

(6) ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਉਪਜ ਸਭਾ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਵੇਚਦੇ। ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(7) ਸਭਾ ਨੇ ਉਪਜ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਉਪਜ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਦਾਮਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਗੋਦਾਮ ਲਈ ਵਿਚਲੇ ਮਾਲ ਸਬੰਧੀ ਵੇਰਵਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਗੁਦਾਮ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਹੈ

(8) ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਬਾਰਦਾਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(9) ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਰਕਮ ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਘਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :—

ਮਿਤੀ	ਰਕਮ	ਵੇਰਵਾ
25.1.68	1,000–76	ਰਕਮ ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।
(25.10.67 28.9.67 ਤੋਂ)	590–00	,,
23.10.67	120–62	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਘਟ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ।
25 10.67	48–50	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

8.12.67	10,000-00	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਘਟ ਹੋਏ ਹਨ।
27.6.68	25-19	
18.10.67 ਤੋਂ	125-00	
19.10.67	23-27	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਘਟ ਦਰਜ਼ ਹਨ।
7.11.67	125-00	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।
16.11.67	200-00	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਦੋ ਬਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ।
16.5.18	130-00	,,
1.2.68	475-00	,,
12 7.67	32-00	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ।
22.3.68	230-17	ਰੋਕੜ ਵਿਚ ਘਟ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ।
27.6.68	27-69	,,

(10) ਨਕਦੀ ਬਕਾਇਆ : ਨਕਦੀ ਬਕਾਇਆ ਘਟ ਵਧ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਤੀ 3.11.67 ਨੂੰ 10,000 ਰੁਪਏ ਮਿਤੀ 16.11.67 ਅਤੇ 20.1.68 ਨੂੰ ਇਕ ਹਜਾਰ ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਵਧ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਰੋਕੜ ਬਹੀ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਭਾ ਪਾਸ ਨਕਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਖਣ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾਂ ਨਿਯਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆ ਰਕਮਾਂ ਹੱਥ ਨਕਦੀ ਵਿਚ ਰਖੀਆ ਗਈਆ ਹਨ।

(11) ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ :—ਸਭਾ ਨੇ ਮਿਤੀ 5.2.68 ਨੂੰ 6,500-00 ਪੇਸ਼ਗੀ ਤਰਪਾਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦਿਤੀ ਹੈ ਮਿਤੀ 29.2.69 ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ ਨਕਦੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਪਿਸ ਕਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਸੇ ਲਈ ਇਸ ਰਕਮ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

(12) ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਚਾਰਜਿਜ਼ :—ਇਸ ਮੱਦ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਖਾਦ ਨੂੰ ਮੰਡੀਕਰਣ ਸਭਾ ਤੋਂ ਸਰਵਿਸ ਸਾਭਵਾਂ ਦੇ ਡਿਪੂਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਕਰਾਏ ਵਜੋਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਾਉਚਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਸੀਦਾਂ ਤੇ ਖਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਰੁਪਏ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ, ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਪੰਹੁਚ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਰਸੀਦਾਂ ਤੇ ਰਸੀਦੀ ਟਿਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ।

(13) ਖਾਦ ਦੀ ਸਪਲਾਈ :—ਰਸਾਇਨਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਲੇਖੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ :—

(ੳ) ਸਭਾ ਪਾਸ ਆਰ. ਆਰ ਅਤੇ ਜੀ. ਆਰ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਰਜਿਸਟਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੱਟ

ਵੱਢ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

(ਅ) ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਖਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ।

(ੲ) ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਤੇ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਮਿਤੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

(ਸ) ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਸੇਲ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ।

(ਹ) ਸਰਵਿਸ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ, ਪਹੁੰਚ ਰਸੀਦਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਮਾਲ ਦੀ ਰਸੀਦ ਤੇ ਮਾਲ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨਾਂ ਦੇ ਦਸਖਤ ਨਹੀਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ।

(ਕ) ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ।

(ਖ) ਸਪਲਾਈ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਸਬ ਡਿਪੂਆਂ ਸਬੰਧੀ ਉਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਸਪਲਾਈ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਕੱਟ ਵੱਢ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।

(ਗ) ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਲੋਕਲ ਡਿਪੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਖਰਾ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ।

(ਘ) ਸਟਾਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਏ ਅੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲ ਵਾਪਿਸ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਬੰਧਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਮਾਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ।

(ਙ) ਆਰ. ਆਰ, ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਕਿ ਆਰ. ਆਰ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਅੰਦਰਾਜ਼ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਆਰ. ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੰਧੀ ਸਭਾ ਪਾਸ ਕੋਈ ਰੀਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

(ਚ) ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਤੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ ।

(ਛ) ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਸਭਾ ਨੇ ਸਬ ਡਿਪੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਭਾ ਦੇ ਡਿਪੂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰਾਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਪੜਤਾਲ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਦਾਂ ਦੇ ਸਟਾਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕਮੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸ਼ਾਰਟੇਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਵੀ ਖਾਦ ਦੀ ਕਮੀ ਤਕਰੀਬਨ 3,86,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਜੋ ਸਭਾ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਪੜਤਾਲ 31.8.68 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆ ਸਭਾ ਦੇ ਅਤੇ ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. ਐਸ. ਦੇ ਰੀਕਾਰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਪਰੰਤੂ 31.3.69 ਨੂੰ ਜੋ ਵਾਸਤਵਿਕ ਪੜਤਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਮੁਢਲੇ ਬਕਾਏ ਤੇ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਰੋਲ ਹੈਡ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਹਨ :—

ਨਾਮ ਖਾਦ	ਬਕਾਇਆ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ	ਮੁਢਲਾ ਬਕਾਇਆ 31.3.69 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ	ਫਰਕ
ਕੈਨ 25%	63–1–00	107–1–00	44–00
ਏ/ਐਸ 100 ਕਿ:	0–3–00	91–2–79	90–9–79
ਏ/ਐਸ 50 ਕਿਲੋ	103–8–00	1–8–47	101–9–53
ਡਾਇਆ	1384–4–61	133–4–78	1250–9–83

ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੀਆਂ ਖਾਦ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਤਰੁਟੀਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਡੀਟਰ ਨੇ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਦੀ 30.6.69 ਤਕ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਜਲਦੀ ਕਰਵਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।]

———

APPENDIX

To

PUNJAB VIDHAN SABHA DEBATES

Dated 3rd November, 1969.

Vol. II-No. 9

Statements in Reply to

Call Attention Notices Under Rule 73.

(Serial No. 86)

Chaudhri Tulsi Ram Chauhan : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, there is great dearth of drinking water in Balachaur Tehsil. State Government formulated the following Drinking Water Schemes in Kandi Area of Tehsil Balachaur :—

Kukar Suha Drinking Water Works Scheme :

Bhaddi Drinking Water Works Scheme :

Pojewal Malwal Drinking Water Works Scheme :

For accomplishing these Drinking Water Works Schemes in a proper manner, the Government also collected money from the Panchayats of the illaqa, but for the last three years, these Drinking water Works Schemes have not been implemented by the Government. The villagers of this illaqa have to go to distances of five to ten miles to fetch Water. The drinking water position in this illaqa being very unsatisfactory, the Chief Minister may be pleased to make a statement on the floor of the House as to what the Government propose doing for the supply of drinking water in the Kandi area of Tehsil, Balachaur, Hoshiarpur, District.

Chief Minister : The following schemes were framed for providing drinking water supply in the rural areas of Tehsil Garhshanker Kandi Area Hoshiarpur. The position of these schemes is as under :—

(1.) PROVIDING W/S SCHEME IN GROUP OF VILLAGE KUKARSUHA, MAJHOT ETC. IN KANDI AREA DISTRICT HOSHIARPUR.

Rs. 4, 39, 318/—

The work against this scheme is in progress. The pipe lines have been laid in all the nine villages to be covered by this scheme. Water to two villages is already being given from an existing well in the water-works area. Further work at the water-works is in progress. The scheme will be completed very soon and all the villages will get drinking water by 28-2-1970

(2.) PROVIDING W/S SCHEME IN GROUP OF VILLAGES SHAHBAZPUR BHADDI ETC. IN KANDI AREA DISTRICT HOSHIARPUR.

Rs. 2, 58, 867/—

A revised estimate for Rs. 2, 58, 867/- was administratively approved by the Sanitary Board, Punjab in 8/68 and technically approved from the Government of India in 7/68. Funds amounting to Rs. 1,50,000/- were also sanctioned by the State Sanitary Board against this scheme. Material worth Rs. 70, 000/- was also carted to the site of work. However, the Director of Panchayats Punjab intimated during 12/68 that the Panchayats concerned are unable to deposit the 12% Beneficiaries Share because of their unsound financial position. The execution of work could not, therefore, be taken in hand.

However, considering the loan financial position of the Panchayats and the acute shortage of drinking water in the area, it has now been decided by the Punjab Government that the Government will give loan equivalent to the beneficiaries share to the Panchayats for depositing it with the Chief Engineer for the execution of the work. The work on the scheme has, therefore, already been started and the scheme will be completed by 31-3-1970. From this scheme the people of seven villages will be benefited.

(3) Providing w/s Scheme in Mallewal, Pojiwal etc. group of Villages in Kawdi area District Hoshiarpur. Rs. 19,95,960/-

Against this scheme, two number percolation wells of 20 ft. diameter have been constructed and 9"i/d steel rising main has been laid. The water is already being supplied by installing temporary pumping sets at the Head Works and a posting station to the existing 31 villages of the Bet Illaqa, the supply of water to which was stopped due to the transfer of the existing head-works to the Himachal Pradesh. Further work could not be carried out, as the beneficiaries share was not deposited by the villagers. It has now been decided by the Punjab Government that loan equivalent to the beneficiaries share will be made available to the Panchayats by the Government for its deposit with the Chief Engineer, Punjab, P. W. D./P. H. Branch, Patiala for the execution of work. Further work of laying pipe lines in other villages has, therefore, been taken in hand and the work is in progress. The scheme will be completed by 31.3.1970 and in all 52 villages will be benefited.

(4) Providing w/s Scheme Nighi, Beghowal, Mohan Majra, Dundiwal etc. (Nighi group of villages in Kandi area Distt. Hoshiarpur. Rs. 3,64,140/-

This estimate was sent to the District Development and Panchayat Officer, Hoshiarpur by the Chief Engineer, Punjab P.W.D./P.H. Branches Patiala vide his office Memo. No. 8-A-23/11101-PH/W (2) dated 21.5.1964 for acceptance from the Panchayats concerned.

It has not been received back duly accopted by the Panchayats concerned up till now.

(5) Providing w/s Scheme in villages Takrola, Adhowal Pind Tiprian, etc. (Takrola group of villages) in Kandi area, District Hoshiarpur. Rs. 3,89,792/-

This estimate was sent to the District Development and Panchayat Officers, Hoshiarpur by the Chief Engineer, Punjab P. W.D./P. H.

Branch, Patiala vide his office Memo No. 8-A-23/33951-PH/W (2) dated 22.11.1965 for acceptance from the Panchayats concerned. It has not been received back duly accepted by the Panchayats uptil now.

[ਕੰਡੀ ਏਰੀਆ ਤਹਿਸੀਲ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੀਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ।

(1) ਕੁਕੜ ਸੂਹਾ ਮਜੋਟ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਕਾਂਡੀ ਏਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਕੀਮ 4, 39, 318/- ਰੁਪਏ।

ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਕੰਮ ਚਾਲੂ ਹੈ, ਸਾਰੇ 9 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਹੇਠ ਆਂਦੇ ਹਨ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਸਕੀਮ ਛੇਤੀ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾ ਨੂੰ ਪਾਣੀ 28-2-1970 ਤੱਕ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਸ਼ਾਹ ਬਾਜ਼ਪੁਰ ਭੱਦੀ-ਪਿੰਡਾ ਕਾਂਡੀ ਏਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਕੀਮ 2, 58, 867/- ਰੁਪਏ।

ਇਸ ਸਕੀਮ ਲਈ 2, 58, 867 ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਤਖਮੀਨੇ ਨੂੰ ਸੈਨੀਟਰੀ ਬੋਰਡ ਪੰਜਾਬ ਨੇ 8/68 ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ 7/68 ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤੀ 1, 50, 000/- ਰੁਪਏ ਸਨੀਟਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ 70, 000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲ ਕੰਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਪਰ 12/68 ਵਿਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੰਚਾਇਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਬੰਧਿਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਆਪਣਾ 12% ਦਾ ਲਾਭ ਲੇਵਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਪਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਥੁੜ੍ਹ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਲੇਵਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਇੰਜਨੀਅਰ, ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ, ਜਨ ਸਿਹਤ ਸਾਖਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਕੋਲ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਣ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੀਮ 31-3-1970 ਤੱਕ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨਾਲ 7 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

(3) ਮੱਲੇਵਾਲ ਭੋਜੇਵਾਲ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਕਾਂਡੀ ਏਰਿਆ ਜਿਲ੍ਹਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਕੀਮ 19, 95, 960/- ਰੁਪਏ।

ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਹੇਠ ਦੋ ਖੂਹ ਬਣਾਏ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ 9" ਦੀ ਰਾਈਜ਼ਿੰਗ ਮੈਨ ਵਿਛਾਈ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ ਹੈਡਵਰਕਸ ਉਤੇ ਅਤੇ ਬੂਸਟਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇਂ ਆਰਜ਼ੀ ਪੰਪ ਲਗਾ ਕੇ ਬੀਟ ਇਲਾਕੇ ਦੇ 31 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਹੈਡ ਵਰਕਸ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਹੁਣ ਇਸ ਸਕੀਮ ਹੇਠ ਪਾਣੀ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਲਾਭ ਲੇਵਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ

ਕਰਵਾਇਆ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭ ਲੇਵਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਜਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ । ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਰਕਮ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪੰਜਾਬ ਲੋ: ਨਿ: ਵਿਭਾਗ ਜਨ ਸਿਹਤ ਸ਼ਾਖਾ ਪਟਿਆਲਾ ਕੋਲ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦੇਣ । ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਵਿਛਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਹੈ । ਇਹ ਸਕੀਮ 31–3–1970 ਤਕ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਲ 52 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ।

(4) ਨਿਘੀ ਬੋਗੋਵਾਲ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਕਾਂਡੀ ਏਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਕੀਮ 3, 64, 140/– ਰੁਪਏ ।

ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਤਖਮੀਨਾਂ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਪੰਜਾਬ ਲੋ: ਨਿ: ਵਿਭਾਗ ਜਨ ਸਿਹਤ ਸ਼ਾਖਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿੱਠੀ ਨੰ: 8.–ਏ. 23/11101/ਪੀ. ਐਚ./ਡਬਲਯੂ (2) ਮਿਤੀ 21–5–1969 ਦਵਾਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਇਹ ਤਖਮੀਨਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਸਬੰਧਤ ਪੰਚਾਇਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਕੇ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।

(5) ਟਕਰੋਲਾ ਅਧੋਵਾਲ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ, ਕਾਂਡੀ ਏਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਕੀਮ 3, 89, 792/– ਰੁਪਏ ।

ਇਸ ਕੰਮ ਦਾ ਤਖਮੀਨਾਂ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਪੰਜਾਬ ਲੋ: ਨਿ: ਵਿਭਾਗ ਜਨ ਸਿਹਤ ਸ਼ਾਖਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿਠੀ ਨੰ: 8–ਏ–23/33951–ਪੀ. ਐਚ. /ਡਬਲਯੂ (2) ਮਿਤੀ 22–11–1965 ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।]

(Serial No. 138.)

Chaudhri Sunder Singh : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely, that UBDC Rajbah, Nano Nangal, District Gurdaspur, was originally stopped for one week, but a month has passed and it has not been started so far. The crops of the area, served by this Rajbah, are being damaged for lack of water. This shows discriminatory attitude of the Department towards the Kisans of this Illaqa. People of the Illaqa are very much agitated over this inefficiency of the Irrigation Department. This is, therefore, a fit case on which the Minister concerned should make a statement on the floor of the House , so that the anxiety of the Kisans may be alleviated.

Sardar Sohan Singh Bassi : The Upper Bari Doab Canal takes its supply from river Ravi at Madhopur headworks. There is no storage dam on river Ravi, and, therefore, the supplies in the canal are restricted to the free flow discharge in the river Ravi. The discharge of the river Ravi has been falling rapidly since the middle of September from 11534 Cs (on 16-9-1969) to 2194 cs (on 3-11-1969). The full supply dishcarge of Upper Bari Doab Canal at head is 6400 cs. Thus the available supply for distribution to various channels of Upper Bari Doab Canal is only about 33%. To meet this shortage the rotational programme had to be introduced in the Upper Bari Canal channels from middle of September, 1969.

Nano Nangal Disty. had been running upto 6-10-1969 and again it has been opened w. e. from 1-11-1969 as per rotational programme. During the period 7-10-1969 to 31-10-1969 the Nano Nangal Disty had to be kept closed as per rotational programme as to water was available. No discriminatory treatment was meted out to this Disty. which was given its share of supply according to the rotational programme.

[ਅਪੱਰ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਨਹਿਰ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਤੋਂ ਮਾਧੋਪੁਰ ਹੈਡਵਰਕਸ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਪੁਰ ਕੋਈ ਸਟੋਰੇਜ ਡੈਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਪਾਨੀ ਦਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅੱਧ ਤੋਂ ਬਾਦ 11534 ਕਿਉਸਕ (19-9-1969) ਤੋਂ 2194 ਕਿਉਸਕ (3-11-1969) ਤਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਡਿਸਚਾਰਜ 6400 ਕਿਊਸਕ ਹੈ। ਸੋ ਅਪਰ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਨਹਿਰ ਦੀਆਂ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਪਲਾਈ ਕੇਵਲ 33% ਹੈ। ਇਸ ਕਮੀਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਪੱਰ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਨਹਿਰ ਦੀਆਂ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹੀਨਾ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅੱਧ ਤੋਂ ਰੋਟੇਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਾਲੂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਨਾਨੂੰ ਨੰਗਲ ਡਿਸਅਰੀਬਿਊਟਰੀ 6-10-1969 ਤਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰੀ 1-11-1969 ਤੋਂ ਰੋਟੇਸ਼ਨਲ ਪਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਲ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। 7-10-1969 ਤੋਂ 31-10-1969 ਤਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਨਾਨੂੰ ਨੰਗਲ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰੀ ਨੂੰ ਰੋਟੇਸ਼ਨਲ ਪਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦ ਰਖਣਾ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਰਾਜਬਾਹੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰੇ-ਭਰਿਆ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਜਬਾਹੇ ਨੂੰ ਰੋਟੇਸ਼ਨਲ ਪਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(Serial No. 157)

Chaudhri Satya Dev : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely that the memory of national martyrs is always a source of encouragement for the Nation as also inspire the feelings of patriotism among the people.

The memory of Shaheed-e-Azam Bhagat Singh has always inspired the young people of our country to sacrifice their lives. The public has been impressing upon the Government from time to time to raise a suitable memorial in their memory. Moved by this demand Sardar Partap Singh Kairon announced to raise a memorial worth 15 lacs of rupees. Comrade Ram Krishan announced to invest Rs. 25 lacs on this scheme and an amount of about Rs. 2½ lacs/3 lacs, was even collected for the urpose. After that late Sardar Lachhman Singh Gill got a tankconstructed and placed busts of three martyrs along the wall with the amount lready collected in this connection. The sculptor of these busts has made a cruel job while portraying their faces, may be unintentionally. No face of the busts resemble the faces on the photographs. The tradition order has also not been maintained. Some time back weeds and abominable stench appeared in the water of the tank and dead snakes and frogs were seen floating on the water. Now the tank is dry. In the absence of any enclosure walls the cemented floor has been damaged due to the passing of bullock carts, tractors and trucks etc. The platform has collapsed due to rains. During summer season one cannot walk bare-footed on

the burning hot floor. There is no shady place there. The place of performing last rites of the martyrs is without any shed. There is dust allaround.

India of S. Bhagat Singh's conception included Pakistan and Burma as well People of those countries as well as of all the other countries of the world draw inspiration from the sacrifice made by him on the altar of patriotism. His patriotic feelings left an indelible mark on the revolutionary movements started in these countries. When tourists from all the world over coming from Pakistan side enter India through Hussainiwala border situated on the international highway, they are simply dismayed to see the memorials of those great martyrs in such a discarded position which is a blot on the fair name of this country as well as a matter of shame for all of us.

The Chief Minister may kindly make a statement as to the steps proposed to be taken by the Government in the direction.

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : ਬੇਸ਼ਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਧੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਫੁਲ ਬੂਟੇ ਆਦਿ ਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਰਕਮ ਰਖੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਈ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 21-8-1969 ਨੂੰ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡਜ਼ ਰਾਖਵੇਂ ਰਖੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹਦਾਇਤ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮਾਧੀ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਮਾਧੀ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛਡੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ।

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 163)

ਗਿਆਨੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ : ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਰਾਇਕੋਟ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਅਜੇ ਤਕ ਕਾਤਰੋਂ ਤਕ ਬਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੜਕ ਲਈ ਥਾਂ ਛਡੇ ਨੂੰ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੜਕ ਛੇਤੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਸੜਕ ਅਜੇ ਤਕ ਪੂਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ : ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਰਾਇਕੋਟ ਸੜਕ ਨੂੰ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1. ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਕਾਤੌਰ।
2. ਕਾਤੌਰ ਤੋਂ ਬਰਨਾਲਾ।

3. ਮੁਨਾਲ ਤੋਂ ਬਰਨਾਲਾ।

4. ਰਾਇਕੋਟ ਸੜਕ ਤਕ ।

ਕਾਤੌਰ ਤੋਂ ਮੁਨਾਲ ਤਕ ਦੀ ਸੜਕ ਕੰਕਰ ਰੋਡ ਕਮਿਉਨਿਟੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਸੀ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸੜਕ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਨਾਲ ਤੋਂ ਬਰਨਾਲਾ ਰਾਇਕੋਟ ਸੜਕ ਤਕ ਦਾ ਭਾਗ ਇਸ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਧੂਰੀ ਦਾ ਰਾਏਕੋਟ ਨਾਲ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧ ਜੁੜ ਜਾਵੇਗਾ ।

(ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਊ ਨੋਟਿਸ ਨੰ: 170)

1. **ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ :**

2. **ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ :** ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੂੜ੍ਹਾ, ਚਮਾਰ ਆਦਿ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਪਰ ਮਾਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਾਜਬ ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਪਿੰਡ ਕੋਰੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਥਾਨਾ ਨੰ: 9 ਵਿਚ "ਚੂੜਾ ਸੀਪ", "ਚੂੜਾ ਆਧੜੀ" ਆਦਿ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਹ ਵਾਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਸਾਲ 1958-69 ਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਬਿਚੈਨੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿਟੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਵਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ : ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਰੈਵੀਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਾਤ, ਮਜ਼ਹਬ ਕੁਨਬਾ ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ ਆਦਿ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਅਤੇ ਦਾਦੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਪਿੰਡ ਕੋਰੋਂ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ 1958-69 ਦੀ ਵਾਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ।

(Serial No. 172)

Comrade Babu Singh Master: To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the failure of the Government in draining out the water setteled on the Barnala-Baja Khana Road near Talpura Bhai-ka Bus stop.

The road has been destroyed and more over closed for traffic

purposes. This has caused frustration, anger and restlessness among the people of the area against the negligence of the Department and hence request for statement by the Government.

Sardar Sohan Singh Bassi : The function level of Barnala-Baja Khana Road in mile no. 13 and 14 is lower than its surrounding area. On 15.9.69 the Bhadaur Distributory passing nearby breached. With the result full discharge followed from it for two days. Besides, heavy rains as occurred during these days and a lot of water got accumulated on this low reach. At some places, the depth of water was even 4 feet and obviously the traffic was suspended. Efforts to drain out the water were made with the help of pumping sets and the water was ultimately drained out. Operations of earth-work-filling were also done and traffic was restored on 10.11.69. It is thus clear that all possible efforts were made to over-come this natural calamity.

क्रम संख्या–143

चौधरी केवल कृष्ण : मैं सरकार का ध्यान सार्वजनिक हित के अत्यन्त महत्वपूर्ण मामले की ओर दिलाना चाहता हूं कि पंजाब में ही नहीं अपितु सारे संसार में श्री गुरु नानक देव महाराज जी का पांच सौ साला जन्म उत्सव बड़े उत्साह तथा समारोह से मनाया जा रहा है। परन्तु पजाब सरकार के सरकारी कर्मचारी जनता की श्रद्धा भरी पवित्र भावनाओं के विरुद्ध इस समारोह के लिए जनता से जबरी तंग करके चन्दा वसूल कर रहे हैं। चन्दा के लिए जबर और सरकारी कर्मचारियों का, इस समारोह की महानता, पवित्रता और उच्चता के नितांत विप्रीत है। सरकार को इस सम्बन्ध में अपनी नीति सदन में स्पष्ट करनी चाहिए ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੰਚ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਖਰਚ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਚੰਦੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦਾ ਸਵੈ ਇਛਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇਣ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਪੁਛਗਿਛ ਕਰਕੇ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ।

PUNJAB VIDHAN SABHA

DEBATES

4th November, 1969

Vol. II—No. 10

OFFICIAL REPORT

CONTENTS

Tuesday, the 4th November, 1969 — Page

Punjab Vidhan Sabha Secretariat, Chandigarh.

Price : Rs. [illegible]

ERRATA

PUNJAB VIDHAN SABHA DEBATES,

Dated the 4th November, 1969.

Vol. II. No. 10.

Read	To	Page	Lins
Starred	Starrad	(10)1	14th from below
Scheduled	Schednled	(10)4	3
Would	Woul	(10)20	12
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ	ਮੰਖ ਮੰਤਰੀ	(10)24	6
ਮੈਂਬਰ	ਮੈਂਬਚ	(10)26	10th from below
ਡੈਥ	ਡੈਬ	(10)38	14th from below
Journey to	journeyt	(10)41	8th from below
on	an	(10)43	3rd from below
November	Novemoer	(10)43	2nd from blow
Insurance	Insruance	(10)45	11th from blow
situation	istuntion	(10)50	21
ਐਮ. ਐਲ਼. ਏ.	ਐਮ. ਐਲ,	(10)55	18th from blow
create	creat	(10)59	4
teachers	theachere	(10)59	5
precipitate	pxecipated	(10)59	6
ਕੋਡ	ਬਕੈ	(10)63	2
Government	Goverment	(10)63	13,14
spread	spreed	(10)65	9
ਬੜਾ	ਬੜ	(10)94	15
ਮੈਨੂੰ	ਮਨੂੰ	(10)94	10&12
ਵਿਚ	ਵਿਰ	(10)102	10th from blow
ਪੈਸੇ	ਪੈਮੇ	(10)102	8th from blow
ਨਹੀਂ	ਨਹੀਂ	(10)105	4
ਤਾਂ	ਤਤਾਂ	(10)105	8the from bleow
ਨਰੋਟ ਮਸਿਰਾ	ਨਰੋਟ ਹਿਮਰਾ	(10)109	8
Principles	principals	(10)116	16
than	then	(10)130	18
As he is	As he	(10)132	15
ਬਾਵ੍ਹਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ	ਬਾਵ੍ਹਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿਘ	(10)132	17

Read	To	Page	Lins
Mr. Speaker	Mr. Sperker	(10)140	5
institution	iustitution	(10)141	13th from bleow
Question	Quesfion	(10)142	5th from bleow
Mr. Speaker	Mr. Sbeaker	(10)144	3
Punjab School Education Board Bill	The Punjab Appropriation	(10)145	Heading.

PUNJAB VIDHAN SABHA

Tuesday, the 4th November, 1969

(The Vidhan Sabha met in the Hall of the Vidhan Bhavan, Sector 1, Chandigarh, at 2.00 p.m. of the Clock. Mr. Speaker (Sardar Darbara Singh) in the Chair.

STARRED QUESTIONS AND ANSWERS

Supplementaries to Starred Question No. 731.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵਾਲ ਨੰ- 731 ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਪੁਛ ਲੈਣ (Comrade Satya Pal Dang may now ask supplementaries on Starred Question No. 731.)

ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲ੍ਹ ਤਕ ਪੋਸਟਪੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੋਸਟਪੋਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ । (This question is postponed. Now the next question stands in the name of Comrade Babu Singh Master.)

POSTPONED STARRAD QUESTIONS.

Daily/Weekly papers supplied to Government Offices and in the Jails.

*748. **Comrade Babu Singh Master :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) the names of Daily/Weekly papers which have been approved for supply to the Government Offices and in the Jails in the State ;

(b) whether any dailies/weeklies have been put on the black-list, if so, their names together with the reasons for the same ?

Sardar Gurnam Singh : (a) The requisite lists of newspapers purchased by the various departments, including Jails, are placed on the table of the House.

[Chief Minister]

(b) No Sir.

[(ੲ) ਜਿਹੜੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮਹਿਕਮੇ, ਸਮੇਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਖ਼ਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚੀ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੈ ।

(ਬੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।]

Names of the Newspapers (dailies and weeklies) approved for supply to the prisoners in Jails.

Dailies.

English

1. The Tribune.
2. The Statesman.

Punjabi

1. The Qaumi Dard.
2. The Akali Patrika.
3. The Ajit.

Urdu

1. The Pradeep.
2. The Hind Samachar.

Hindi

1. The Jan Pradeep
2. The Punjab Kesri.

Weeklies and other magazines.

English

1. The Advance.
2. The Progressive Farming.
3. The Illustrated Weekly of India.
4. The Citizen.
5. The Spokesman.

Punjabi

1. The Jagriti.
2. The Sada Desh.
3. The Punjabi Duniya.
4. The Jan Sahit.
5. The Changi Kheti.
6. The Khalsa Advocate.

Hindi

1. The Jagriti.
2. The Unnat Kheti.

The following newspapers/weeklies are allowed to the detenus in the Punjab Jails.

English

1. The Tribune.
2. Hindustan Times.
3, The Indian Express.
4. The Patriot.
5. The Times of India.
6. The Statesman.
7. The Economic Review.
8· The Advance.
9. The Readers Digest.
10. The Illustrated. Weelky of India.
11. 12. The Shankar's Weekly.

Hindi

1. The Hindi Milap.
2. The Vir Partap.
3. The Nav Bharat Times,
4. The Hindustan Saptahik.
5. The Jagriti.
6. The Panchayati Raj.
7. The Navneet.
8. The Dharam Yug.

Punjabi

1. The Ajit (Jullundur).
2. The Akali Patrika.
3. The Kanwal.
4. The Fateh.
5. The Jagriti.
6. The Mel Milap (Chandigarh)
7. Ranjit.
8. Pritam (Delhi).

Urdu

1. The Asia)Delhi).
2. The Milap (Jullundur).
3. The Partap (New Delhi)
4. The Tej (Delhi).
5. The Parcham-I-Hind,
6. The Jagat.
7. The Pasban (Chandigarh).
8. The Shamma (New Delhi).

List of newspapers purchased by the office of the Financial Commissioner, Punjab.

1. The Tribune.
2. The Statesman.
3. The Hindustan Times.
4. The Indian Express.
5. The Parbhat (Urdu).
6. The Illustrated Weekly of India.
7. The Eastern Economist (English Weekly)
8. The Milap (Urdu).

List of newspapers purchased by director Local Bodies Punjab.

I. The Tribune.
2. The Pratap.

List of newspapers purchased by Lotteries Department.

1. The Statesman.

[Cheif Minister]

2. The Hindustan.

... ...

List of newspapers purchased by Director of Schednled Castes and Backward Classes.

I. The 'Tribune'.

2. The 'Ajit'.

... ...

List of newspapers purchased by the S. I. A. Office.

1. The 'Statesman'.
2. The 'Hind Samachar'.

... ...

List of newspapers purchased by C.I.D. for headquarters and Units.

1. The 'Tribune'.
2. The 'Hind Samachar'.
3. The 'Qaumi Dard'.
4. The 'Prabhat'.
5. The 'Nawan Zamana'.
6. The 'Pradeep'.
7. The 'Pakistan Times',
8. Thc 'Ajit' (Punjabi).
9. The 'Indian Express'.
10. The 'Hindustan Times'.
11. The 'Patriot'.
12. The 'Statesman',
13. The 'Milap'.
14. The 'Partap'.
15. The 'Lok Lehar'.
16. The 'New Age'.

List of newspapers purchased by the Punjab Civil Secretariat Library. English.

1. The 'Tribune'.
2. The 'Hindustan Times'.
3. The Statesman'.
4. The 'Indian Express'.
5. The 'Economic Times'.
6. The 'Illustrated Weekly of India'.
7. The 'Blitz'.
8. The 'Shankars Weekly'.

9. The 'Time'.

Punjabi.

1. The 'Ajit',
2. The 'Akali Patrika'.
3. The 'Jathedar'.
4. The 'Nawan Zamana'.
5. The 'Ranjit'.
6. The 'Qaumi Dard'.

Hindi.

1. The 'Hindustan'.
2. The 'Hindi Milap'.
3. The 'Dharam Yug'.
4. The 'Saptahik Hindustan'.

List of newspapers purchased in the Labour and Employment Departments.

Employment Department.

1. The 'Tribune'.
2. The 'Hindustan Times'.
3. The 'Akali Patrika'.

Labour Department.

1. The 'Tribune'.

List of Newspapers purchased by the Revenue Training School.

1. The 'Tribune'.
2, The 'Statesman'.
3. The 'Ajit' (Punjabi).
4, The 'Illustrated Weekly of India.
5. The 'Readers Digest'.
6. The 'Carvan'.
7. The 'Dharam Yug'.
8. The 'Preet Lari'.

List of newspapers purchased by the Director of Industries.

Dailies	Weeklies
1. The 'Financial Express.	1. The 'Commerce'.
2. The 'Economic Times'.	2. Weekly Bulletine of Import issued by the Government of India.
3. The 'Tribune'.	
4. The 'Ajit'.	
5. The 'Vir Pratap'.	

[Chief Minister]

The District Industries Officers, Hoshiarpur, Malerkotla, Bhatinda, Ferozepore have also been authorised to subscribe to the 'Tribune' beside the District Industries Officer, Patiala who has been authorised to subscribe to Economic Times (all dailies).

List of newspapers purchased by . . R's. Office.

1. The 'Tribune'.
2. The 'Hindustan Times'.
3. The 'Statesman',
4. The 'Times of India'.
5. The 'Indian Express'.
6. The 'Patriot'.
7. The 'Partap'.
8. The 'Milap'.
9. The 'Hind Samachar'.
10. The 'Pradeep'.
11. The 'Prabhat'.
12. The 'Tej'.
13. The 'Hindi Milap'.
14. The 'Vir Partap'.
15. The 'Punjab Kesari'.
16. The 'Nav Bharat Times'.
17. The Hindustan'.
18. The 'Akali Patrika'.
19. The 'Ajit'.
20. The 'Jathedar',
21. The 'Nawan Zamana'.
22. The 'Ranjit'.
23. The 'Qaumi Dard'.
24. The 'Punjab Mail' (Weekly).
25. The 'Jan Pradeep',
26. The 'Patriot' (Hindi weekly).
27. The 'Mukta-dhara' (weekly).
28. The 'National Herald'.

List of newspapers purchased by the Transport Department.

1. The 'Tribune'.
2. The 'Hindi Milap'.
3. The 'Hind Samachar'.
4. The 'Ajit'.

Purchased by Non-Commercial Wing.

1. The 'Statesman.'
2. The 'Ajit'.

Purchased by the Regional Transport Authorities, Patiala and Jullundur.

1. The 'Tribune'.
2. The 'Hind Samachar'.

Purchased by General Manager Pepsu Road Transport Corporation, Patiala.

Daily papers	Weekly papers
1. Ajit (Punjabi).	1. The Daler (Punjabi).
2. The 'Akali Patrika'.	2. The Motor Transport Gazette (Chandigarh).
3. The Ranjit (Punjabi).	3. The Transport Gazette (Jullundur).
4. The Tribune.	4. The Driver (Jullundur).
5. The 'Partap'.	

... ...

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਸਣਗੇ ਕਿ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਮੰਗਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿਸੇ ਵਿਚ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਤੇ ਹਨ। ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਫਿਰ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਜੋ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਵਾਈਆ ਜਾਂਦਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਇਕ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਐਪਰੂਵਡ ਲਿਸਟ ਵਿਚੋਂ ਅਖਬਾਰ ਮੰਗਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਵੀ ਮੰਗਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਹਾਸਾ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰ ਐਪਰੂਵਡ ਲਿਸਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕੀ ਕੋਈ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਤੇ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਲਿਸਟ ਐਪਰੂਵ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਡੈਟਿਨਿਊ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਤੇ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਲ ਗੌਰਮੈਂਟ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਤੇ ਜਨ ਸੰਘੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਮੰਗਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मुख्य मन्त्री बताएंगे कि क्या कोई कैदी ऐपरूव्ड लिस्ट से अखबार अपने खर्चे पर मंगवा सकता है ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਹਾਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਐਪਰੂਵਡ ਲਿਸਟ ਤੇ ਹੋਵੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੋਰ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰ ਐਪਰੂਵ ਲਿਸਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕੀ ਕੋਈ ਕੈਦੀ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਤੇ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦਾ । ਜੇ ਮੰਗਵਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਉਰਦੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਵੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਐਪਰੂਵਡ ਲਿਸਟ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਐਪਰੂਵਡ ਲਿਸਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਇਕ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਦੇਖੀ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਐਪਰੂਵ ਕਰੀਦਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? (ਵਿਘਨ) ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਸੰਘ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਮੰਗਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਹੀਂ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੀਰੀਅਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਲਿਸਟ ਦਿਤੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਖਬਾਰ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਵੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ :-

The following newspapers/weeklies are allowed to the detenus in the Punjab Jails :

English.

1. The Tribune
2. The Hindustan Times.
3. The Indian Express
4. The Patriot.
5. The Times of India
6. The Statesman,
7. The Economic Review
8. The Advance.
9. The Readers Digest
10. The Illustrated Weekly of India.
11. The Shankar's Weekly.

Hindi :

1. The Hindi Milap
2. The Vir Pratap
3. The Nav Bharat Times
4. The Hindustan Saptahik.
5. The Jagriti
5. The Panchayati Raj
7. The Navneet
8. The Dharam Yug.

Punjabi :

1. The Ajit (Jullundur)
2. The Akali Patrika
3. The Kanwal
4. The Fateh
5. The Jagriti
6. The Mel Milap (Chandigarh)
7. Ranjit
8. Pritam (Delhi)

Urdu :

1. The Asia (Delhi)
2. Milap (Jullundur)
3. The Pratap (New Delhi)
4. The Tej (Delhi)
5. The Parcham-I-Hind
6. The Jagat
7. The Pasban (Chandigarh)
8. The Shamma (New Delhi)

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਐਸੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

चौधरी बलबीर सिंह : कल मुख्य मन्त्री ने बताया था कि मिलाप तथा प्रताप को ऐडवरटिज़मैंट नहीं दो जाती लेकिन आज कह रहे हैं कि वह

[चौधरी बलबीर सिंह]
अखबारें ऐपरूव्ड लिस्ट पर हैं; यदि वह ऐपरूव्ड लिस्ट पर हैं तो उन को एड-वरटिज़मैंट क्यों नहीं दी जाती ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਹ ਐਡਵਰਟਿਜ਼ਮੈਂਟਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

चौधरी बलबीर सिंह : अगर उनको ऐपरूव्ड लिस्ट पर रखा गया है तो क्यों नहीं ऐडवरटिज़मैंट दी जाती ? किसी को दी जाती है किसी को नहीं, इस के क्या कारण हैं ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ)

Demand Charter Submitted by Punjab Dehati Mazdoor Sabha.

*747. **Comrade Babu Singh Master :** Will the Minister for Revenue and Rehabilitation be pleased to state whether any Charter of Demands was submitted to the Government by the Punjab Dehati Mazdoor Sabha ; if so, the decision, if any, taken on their demands ?

ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ :

(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ।

ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਲੋਂ ਮਿਤੀ 15-11-1968 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਵਿਚੋਂ ਮਾਲ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸਾਉ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ "ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤੇ ਉਚਤਮ ਸੀਮਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਰਥਾਤ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟਾਂ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣ" ਬਾਰੇ ਟੂਕਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(ਅ) ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

(ੲ) ਵਾਧੂ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਦੇ ਰਬੀ 1965 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਹਕ ਪਾਤਰ ਕਾਬਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੀ ਭੋਂ 5 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਜਾਂ 10 ਸਾਧਾਰਨ ਏਕੜ ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਸਮੇਤ ਜੇ ਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੇਚ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਧੂ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਪੈਪਸੂ ਅਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਏਕੀਕਰਣ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕੀ ਨਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਕਦੋਂ ਬਣੀ।

ਮੰਤਰੀ : ਨਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼. ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਕਦੋਂ ਤਕ ਫਾਈਨੇਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਲਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਲਦੀ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਲਏਗੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1965 ਦੀਆਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਐਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਲੇ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। 1965 ਦੀਆਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਹੁਣ ਤਕ, ਉਹ 16-10-1967 ਤਕ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਰਰਾ ਰੇਟ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਹੜੀ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਪੈਕੇਜ ਡੀਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਇਵੈਕੂਈ ਲੈਂਡ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਟਿਬੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੈਕੇਜ ਡੀਲ ਨਵਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਇਹ ਜਿਹੜਾ 15.11.1968 ਦਾ ਰਿਪਰੀਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿੰਨੀ ਫਾਲਤੂ ਜ਼ਮੀਨ ਕਢੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੇਟੈਸਟ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਉ, ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਦਸ ਦਿਆਂਗੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਜੇ ਸਦਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 447 ਦੇ ਮੁਕਦਮੇਂ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਅਨਆਥੋਰਾਈਜ਼ਡ ਬੰਦੇ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मुख्य मन्त्री बताएंगे कि इस सिलसिले में सदन में कोई प्रस्ताव लाया जाएगा ? (शोर)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਪਾਲਿਸੀ

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦਨ ਦੀ ਰਾਏ ਪੁਛੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਲ ਲੀਗਲ ਆਕੂਪੈਂਟਸ ਨੂੰ ਅਨਆਥੋਰਾਈਜ਼ਡ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਕਢ ਦੇਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਾਂਗੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। (ਥੰਪਿੰਗ)

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨਆਥੋਰਾਈਜ਼ਡ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਦਮੇਂ ਚਲਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਕਦਮੇਂ ਚਲਾਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਅਨਆਥੋਰਾਈਜ਼ਡ ਤੌਰ ਤੇ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ।

चौधरी बलबीर सिंह : अभी मुख्य मन्त्री ने कहा है कि ज़मीन हरिजनों को दे दी जाएगी। क्या मुख्य मन्त्री बताएंगे कि कौनसी ज़मीन उन के लिए earmark की गई है जो उन को दी जाएगी ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪੈਕੇਜ ਡੀਲ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ।

ਵੈਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ 1965 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਕਰਾ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਅਗਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਉਸਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਗੌਰ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 5 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵਧ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਕਰਾ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ? ਕੀ ਜਿਹੜੇ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 5 ਏਕੜ ਤਕ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਮੀਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : 1967 ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਨਆਥੋਰਾਈਜ਼ਡ ਤੌਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਰਾਬਲਮ 1965 ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਲਾ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਪਰਾਬਲਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਤਕ ਦੇਕੇ ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਪਾਲੀਸੀ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਤਾਂ ਇਹ

ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਦਬੋ ਜ਼ੋਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰੋਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੈਸੇ ਦੇਕੇ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਕਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਗਿਰਦਵਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇ ਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੀ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਨੀਅਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਕਰੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਇਨਟਰੈਸਟ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਛ ਹਰੀਜਨ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼. ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਕੀ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਹੈ ਇਹ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਇਕ ਪਿੰਡ ਰਾਹੋਂ ਬੇਟ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੈ ਉਥੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇਕੇ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਕਰਾਕੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਲਿਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ ਜੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : 1965 ਤਕ ਐਕਚੁਅਲ ਪੁਜ਼ੈਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, 5 ਏਕੜ ਦੀ ਹਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਧ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਕਢਾਉਂਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕਢਾ ਦਿਆਂਗੇ।

चौधरी बलबीर सिंह : मुख्य मन्त्री ने कहा है कि लोग जल्दी जल्दी ज़मीन पर कब्ज़ा कर रहे हैं। क्या इनके नोटिस में है कि अब भी लोग महकमें के अफसरों से मिल कर जमीनों पर कब्ज़ा कर रहे हैं।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ ਐਸੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਪੈਕੇਜ ਡੀਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਫੇਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ । ਕੀ ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਾ ਪੈਕੇਜ ਡੀਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹਾਲੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ।

चौधरी बलबीर सिंह : काल अटैनशन नोटिसों के ज़रिए और पिछले बजट सैशन में भी सरकार का ध्यान दिलाया था कि लोग अफसरों से मिल कर ज़मीनों पर नाजायज़ कब्ज़ा कर रहे हैं पर सरकार ने इस सम्बन्ध में कोई कार्रवाई नहीं की है।

ਚੌਧਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ : ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਕੀ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਨਾਉਂਸਮੈਂਟ ਇਸੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਪਰ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਸਾਥੀ ਰੂਪ ਲਾਲ : ਕੀ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਲਮ ਵਿਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਸੌ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ; ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆ ਦਿਓ ਫਿਰ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗੇ ।

NOTIFIED AREA COMMITTEE, NAYA NANGAL.

*692. **Comrade Dana Ram :** Will the Minister for Finance be pleased to :

(a) state the date on which the Notified Area Committee, Naya Nangal was reconstisuted by the present Government ;

(b) lay on the Table of the House a list showing the names of new members of the said Committee ;

(c) tate the names of political parties/unions given representation on the said Committee ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ : (ਏ) ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ, ਨਯਾ ਨੰਗਲ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਸਥਾਪਣਾ ਹਾਲੇ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ।

(ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

Transfer of Teachers in Government Colleges and Primary and Middle Schools.

*767. **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the number of teachers employed in the Government Colleges and Primary and Middle Schools, districtwise at present ;

(b) the number of cases in which orders of transfers of the said teachers were issued during the current financial year and the number of cases in which these transfers have been effected ;

(c) the number of such transfer cases in which husband and wife have been posted at different places ;

(d) Whether the Government has received any representations from the teachers and or the public against the said transfers ; if so, the action, if any, taken thereon ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ :

(ੲ) ਜ਼ਿਲਾਵਾਰ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ ।

(ਬੀ) 4424 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ 4150 ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸਾਰੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ।

(ਸੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ।

(ਡ) ਹਾਂ ਜੀ । ਯੋਗ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

———

STATEMENT

Serial No.	Name of the District.	A Number of the teachers employed in the Govt. Colleges, Primary and Middle Schools.	B Number of cases in which orders of transfers of said teachers were issued during the current financial year.	Number of cases in which these transfers have been effected.	C No. of such transfer cases in which husband and wife have been posted at different places.
1	2	3	4	5	6
1.	Hoshiarpur	4750	4424	4150	Nil
2.	Gurdaspur	3029			
3.	Amritsar	5779			
4.	Jullundur	3680			
5.	Kapurthala	1008			
6.	Ropar	2126			
7.	Patiala	2479			
8.	Bhatinda	1950			
9.	Sangrur	1960			
10.	Ludhiana	5265			
11.	Ferozepur	3561			

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 9% ਜਿਹੜੀਆਂ ਟਰਾਂਸਫਰਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ !

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਟੀਚਰ ਜਾਂ ਟੀਚਰੈਸਿਜ਼ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਟਰਾਂਸਫਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਰਾਂਸਫ਼ਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਐਸਾ ਕੇਸ ਲਿਆ ਦਿਉ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : दो दिन पहले मेरे एक सप्ल मैंटरी के जवाब में इन्होंने कहा था कि कोई म्याद मुकर्रर नहीं की गई । अब इन्होंने कहा है कि जो आदमी एक जगह 7 साल से बैठे हैं उनको ट्रांसफ़र किया है । मुझे यह समझ में नहीं आया कि यह क्या बात है ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ 7 ਸਾਲ ਦਾ ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ । ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੇਰਾ ਇਕ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਨਾਭੇ ਦੀ ਇਕ ਟੀਚਰੈਸ 1941 ਦੀ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਦਲੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੁਕੱਰਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਕਪਲ ਦੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਨਮੈਰੀਡ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਲਾਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਕੇਸ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਹੋਵੇਗਾ । ਮੈਨੂੰ ਪਰਟੀਕੁਲਰਜ਼ ਦੇ ਦਿਓ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੈਟੇਗਰੀਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਜਿੰਨੇ ਟੀਚਰਜ਼, ਟੀਚਰੈਸਿਜ਼ ਆਦਿ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ?

ਮੰਤਰੀ : 41 ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਦਲੇ ਗਏ ਹਨ ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਲਿਆਵਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਰਾਂਸਫਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਕੁਐਸ਼ਚਨ ਵਿਚੋਂ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉ ਮੈਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ ।

———

Oustees Drinking Water Supply Scheme Received by the Government from the Pong Dam Control Board

* 909 **Ch. Kewal Krishan** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether it is a fact that the Pong Dam Control Board formulated and implemented the Oustees Drinking Water Supply Scheme for supplying drinking water to villages Talwara, Nangal, Bhera, Daura, etc. and requested the Punjab Government to take control of the same on which an annual expenditure of about rupees twenty seven thousand was to be incurred;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, the decision, if any, taken by the Government in respect of the expenditure mentioned in part (a) above;

(c) if the Government does not accept the request of the Board to agree to incur the expenditure mentioned in (a) above, whether there is any other Scheme under the consideration of the Government to supply drinking water to the residents of the said backward hilly area ?

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ :

(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਅ) ਤੇ (ੲ) ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

[(a) Yes.

(b & c) The matter is under consideration of the Punjab Government.]

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪੌਂਗ ਡੈਮ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਮੇਨਟੇਨਿਸ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਹੜੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਸੋਚੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸੋਚਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

Mr. Speaker. It does not arise.

Captain Rattan Singh : Sir, it does. ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੌਂਗ ਡੈਮ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਨੇ, ਪੈਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਂਟੇਨੈਂਸ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਮੰਨ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਹੀ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। (The supplementary asked by the hon. Member that no village should be left out is not relevant.)

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਹਿਮਾਚਲ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਡਿਵੈਲਪ-ਮੈਂਟ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਕੁਝ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਲਦੀ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਾਡੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮੇਨ ਫੈਸਲਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ 3 ਲੱਖ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਪਲਾਨ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਮੇਂਟੀਨੈਂਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਾਸਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਂਟੀਨੈਂਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਾਨੂੰ ਦਿਓ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਮੇਂਟੀਨੈਂਸ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਅਸੀਂ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ, ਫਾਈਨੈਂਸ ਸੈਕਟਰੀ, ਐਲ. ਆਰ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਔਰ ਜਿੱਥੇ

[ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਮੰਤਰੀ]

ਤੱਕ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਅਸੀਂ ਪਲਟਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਪੌਂਗ ਡੈਮ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਪਾਣੀ ਦਿਓ ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਾਲੋ ਕਰੋ । ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੱਡੇ ਨਾਲ ਕੱਟਾ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹੋ ...... (ਵਿਘਨ) ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਸ਼ੋਅਰੈਂਸ ਦਿਓ ਫਿਰ ਕਰਾਂਗੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂਟੀਨੈਂਸ ਲਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। (Captain Sahib, the Govt. has made a commitment for the maintenance.)

Captain Rattan Singh : Sir, what is required is this. The Government should write to Pong Dam authorities to construct it and that they (Government) woul maintain it.

ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ । ਮੈਂ ਉਥੇ ਖੁਦ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । I have gone there in person and told them repeatedly, five times (Cheers from the Treasury Benches).

Service Rules of P.S.E. Class II in the Irrigation Branch Punjab

***917 Chaudhri Kewal Krishan** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether it is a fact that the Punjab Government in 1960 constituted a Committee consisting of Secretary to Government Punjab, Irrigation Branch, Chief Engineer and General Manager, Bhakra Dam to revise comprehensively the P.S.E. Class II Service Rules;

(b) whether it is also a fact that the Chief Minister, Punjab, decided on 30-5-1962 that the Service Rules of P.S.E. Class II of the P.W.D. (B&R Branch) be made applicable to the P.W.D. (I.B.) as early as possible;

(c) if the reply to parts (a) and (b) above be in the affirmative whether any decision has so far been taken in this connection, if so the details thereof; if not, the reasons therefor ?

Sardar Sohan Singh Bassi :

(a) Due to re-organisation of Punjab State, the relevant case of 1960, is not available, hence it is not possible to explain the exact position of the matter.

(b) Yes.

(c) P.S.E. Class II Rules in Irrigation Branch are being framed on the basis of the Rules of P.W.D., B&R Branch.

[(ੳ) ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਦਾ 1960 ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਸਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ।

(ਅ) ਜੀ ਹਾਂ ।

(ੲ) ਸਿੰਜਾਈ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਪੀ. ਐਸ. ਈ. ਕਲਾਸ II ਦੇ ਰੂਲ ਭੀ ਭਵਨ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਰੂਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।]

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਰੀਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਇਹੋ ਹੀ ਕੇਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਹੋਏ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦਸ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਅਜੇ ਤਕ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 2 ਕੈਟੇਗਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕੀ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਕੈਟੇਗਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫ਼ਰਕ ਕੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਟੈਮਪ੍ਰੇਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰ ਹਨ ਔਰ ਉਥੇ ਟੈਂਮਪ੍ਰੇਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰ ਨਹੀਂ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਕੈਟੇਗਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ)......

Setting up separate works Sub-Division for maintenance of Buildings of Education Department.

*816 **Ch. Ram Singh :** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state whether the Government propose to set up a separate Works Sub-Divison for the maintenance of the buildings of Education Department in the State ?

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ : ਨਹੀਂ ਜੀ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਡਵੀਜ਼ਨ ਵਖਰਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੈਟ ਅੱਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਖਰਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਹੈ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਇਕ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਔਰ ਇਹ ਸਕੂਲ ਇਤਨੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਇਕ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਬੜਾ ਕਲੀਅਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੀ ਮੁਰੱਮਤ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵਖਰਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਖੋਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਜਾਂ ਇਕ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਬੀ. ਐਂਡ ਆਰ. ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਸ਼ੈਕਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਲਗ ਕਰ ਦੇਈਏ ਅਰਥਾਤ ਸਕੂਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅੱਲਗ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਲਗ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਦਸੀ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ ਔਰ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹਨ ? ਜੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਿਪੇਅਰ ਲਈ ਫੰਡਜ਼ ਹੀ ਇਤਨੇ ਘੱਟ ਅਲਾਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਪੇਅਰਜ਼ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ; ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਫੰਡ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਔਰ ਉਥੇ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਤਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹੜੀ ਗਲ ਨੂੰ ਪਰੇਫ਼ਰੈਂਸ ਦੇਣਗੇ ਆਇਆ ਫੰਡ ਨੂੰ ਜਾਂ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨਗੇ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਐਲੀਆ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਦਸ ਰਹ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਛੱਤ ਡਿਗੇਗੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਸਟਰ ਹੀ ਮਰਨਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜੇਹੀ ਛੱਤ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਖਤਰਾ ਕਿਧਰੇ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੋ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਗਾਰਡੀਅਨ ਹਨ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨਗੇ। (ਵਿਘਨ)

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, सवाल न० 57 के जवाब में सरकार ने कहा है कि सरकार के नोटिस में है कि कुछ बिलडिंग्ज़ ऐसी हैं जो

खतरनाक हालत में हैं और इन के गिरने का खतरा है। अब यह जवाब दिया गया है कि ऐसी कोई बात नहीं जिस से मरने का खतरा हो। दोनों में से कौन सा जवाब ठीक है। (विघ्न) स्पीकर साहिब, बार २ सवाल होते हैं और मिनिस्टर साहिब अलग २ जवाब देते हैं। अब जैसे कि मैं ने कहा है दो जवाब दिये हैं। आप को इस बारे में कोई नोटिस लेना चाहिये। (विघ्न) जब फिर हम इस बारे में कोई privilege motion देते हैं तो फिर आप कहते है कि privilege motion नहीं हो सकता। मिनिस्टर साहिब दो दो जवाब देते हैं। जब दो २ जवाब देते हैं तब privilege को मोशन बन जाती है (विघ्न)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਅਗਰ ਦੋਹਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁਛ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। (Addressing Chaudhri Balbir Singh: I will examine both the replies and if there is any variation, the hon. Minister will be consulted in that connection.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨੂੰ ਪੁਛ ਕੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਸਾਲਮ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਦਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬਚੇ ਵਰਗੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲ ਹੋਈ ਕਿ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਅਗ ਲਗ ਗਈ, ਸਾਰੀਆਂ ਮਛੀਆਂ ਦਰੱਖਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਐਸੀ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਫਲਾਂ ਫਲਾਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸੋਰਸ ਹੈ? (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਐਕਸਪਰਟਸ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦੇਖੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਸਕੂਲ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

ਮੰਤਰੀ : ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. ਡੀ. ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖੜੀਆਂ ਸਕੂਲ ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਫਿਰ ਬਣਵਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕੀ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੁਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ ਤਾਕਿ ਬਚੇ ਤਾਂ ਨਾ ਮਰਨ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸ਼ੈਡਜ਼ ਬਣਵਾ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ? ਕੀ ਉਸ ਪੈਸੇ ਬਾਰੇ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਜ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿ ਉਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਦੇ ਦਿਉ ਫਿਰ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਤਸੀਲ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਮਾਧੋਕਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿਠੀ ਪਾਈ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ? ਉਹ ਇਮਾਰਤ ਅਜ ਗਿਰੀ ਕਿ ਕਲ ਗਿਰੀ ।

ਮੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਸ ਦੇਣ ਕਿ ਕਿਨੀ ਦੇਰ ਹੋਈ ਹੈ ਚਿੱਠੀ ਪਾਈ ਨੂੰ ।

ਚੌਧਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਇਕ ਮਹੀਨਾ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਗਿਰੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜ ਗਿਰੀ ਕਲ ਗਿਰੀ । (ਹਾਸਾ)

ਚੌਧਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਗਿਰੀ । ਕੀ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਗਿਰਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਖਬਰ ਲੈਣਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਨਾਉਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਫਰੈਂਸ ਦੇਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫੰਡਜ਼ ਅਲਾਟ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਲਤਰਤੀਬ ਮੇਨਟੈਨੈਂਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Setting up Committees to Implement Schemes for the Welfare of Harijans.

* 709. **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Minister for Social Welfare be pleased to state :-

(a) whether any High Powered Committee to ensure proper implementation of the Scheme for Harijans Welfare at State level as announced in the April 1969, Issue of 'Punjab on the March' has actually been set up, if so, its composition;

(b) whether any such committees have been set up at the District level; if so, a statement giving the names of members there of be laid on the Table of the House;

(c) if such committees have not yet been set up, the reasons therefor and the time by which these are proposed to be set up;

(d) whether the Government have received any representation suggesting inclusion of representatives of all parties in these committees?

ਡਾਕਟਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ :

(ਏ) ਹਾਂ ਜੀ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪੱਤਰ ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ, ਪਰੰਤੂ ਭਿੰਨ 2 ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆ ਗਈਆਂ

(ਸੀ) ਹਨ। ਜ਼ਿਲਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਾਈ ਪਾਵਰਡ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਨਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ।

(ਡੀ) ਹਾਂ ਜੀ।

ਹਾਈ ਪਾਵਰਡ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

1. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ।
2. ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ।
3. ਸਿੰਚਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ।
4. ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ।
5. ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਐਮ. ਐਲ. ਏ., ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਰੋਇਯਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
6. ਸ: ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਪਿੰਡ ਹਰਜ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਭੁਟੀਵਾਲਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਮੁਕੱਤਸਰ, ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
7. ਸ. ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਦਾਖਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ।
8. ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਾਂਧੀ, ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਪਟਿਆਲਾ।
9. ਸ: ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਹਿੰਮਤ ਪੁਰਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਮੋਗਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ।
10. ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ।
11. ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਭਾਗ।
12. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੰਜਾਬ।
13. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ।

[ਡਾਕਟਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

14. ਮੁੱਖ ਇੰਨਜੀਨੀਅਰ, ਸਿੰਚਾਈ, ਪੰਜਾਬ ।

15. ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਮੈਂਬਰ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ, ਪਟਿਆਲਾ ।

16. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਹਾਈ ਪਾਵਰਡ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ 4 ਮਨਿਸਟਰ 4 ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਅਫਸਰ ਲਏ ਹਨ । ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਸਰਦਾਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸਵਤੰਤਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੂਟੇਬਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਇਸ ਵਿਚ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਹੀ ਮੈਂਬਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਉਣਾ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛ ਲਵੋ ।

चौधरी बलबीर सिंह : डांग जी ने सवाल किया है कि क्या यह उन मैंबरों को ही इस कमेटी का मैंबर बनाते है जो इन को लिख कर दे दें कि हम आप की पार्टी में शामिल होने वाले हैं।

ਮੰਤਰੀ : ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਗਲ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜੋ ਮੈਂਬਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਸੀ ਕੀ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੂੰ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ? (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਹੁਣ ਜਦ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਕਰਜ਼ ਮਿਲਣਾ ਕਦ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੰਤਰੀ : ਸ਼ੋਰ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਦੋਹਰਾ ਦਿਉ ।

(ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ ਨੇ ਉਪਰਲਾ ਆਪਣਾ ਅਨੁਪੂਰਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੋਹਰਾ ਦਿਤਾ)

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਵਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਵਾਲ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਹੈ :

"Whether the Government have received any representation suggesting inclusion of representatives of all parties in these Committees."

ਇਸ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ 'ਜੀ ਹਾਂ' ਇਹ ਜੋ ਹੋਲਸਮ ਪ੍ਰੋਪੋਜ਼ਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਕਨਸਲਟੇਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਰਖਾਂਗਾ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਕਨਸਲਟੇਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਰਖਣੇ ਹੀ ਹਨ । ਇਹ ਜੋ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਲੀਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘੀਕਰਨ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਲਏ ਹਨ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਸੀ । ਸਾਡੇ ਵਲ ਆਪ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ । ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹਾਂ ।

ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੀ ਰੀਕੁਐਸਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ।

....

Construction of Dharamshalas For Harijans

*710. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Social Welfare be pleased to state :-

(a) the amount out of the provision made in the Budget for the year 1969-70, for the construction of Dharamshalas for Harijans that has already been spent so far ;

(b) the names of the villages in which Dharamshalas have been constructed and names of the villages in which construction of Dharamsalas has begun ;

(c) the criteria, on the basis of which, these villages have been selected ;

(d) whether any rules have been framed in this respect ?

ਡਾਕਟਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ : (ੲ) 15000/- ਰੁਪਏ

(ਬੀ) ਅਜੇ ਤੀਕ ਕੋਈ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੇਠ ਦਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :—

ਲੜੀ ਨੰ:	ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ	ਤਹਿਸੀਲ/ਜ਼ਿਲਾ	ਰਕਮ
1.	ਬਲੇਹਰ	ਕਪੂਰਥਲਾ	2500/-
2.	ਮੀਰਾ ਕੋਟ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	2500/-
3.	ਸਾਦਕ	ਫਰੀਦ ਕੋਟ/ਬਠਿੰਡਾ	2500/-
4.	ਮਤਾ	ਬਠਿੰਡਾ	2500/-
5.	ਮਲੋਦ	ਪਾਇਲ/ਲੁਧਿਆਣਾ	2500/-
6.	ਕਾਉਂਕੇ	ਜਗਰਾਉਂ/ਲੁਧਿਆਣਾ	2500/-

(ਸੀ) ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਡੀ) ਜੀ ਹਾਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ੲ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਇਹ ਰਕਮ 15 ਲਖ ਹੈ ਜਾਂ 15000/- ਹੈ ?

ਸਮਾਜਕ ਮੰਤਰੀ : 15000/- ਰੁਪਏ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਫਿਨਾਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਜਟ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ 5 ਲਖ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਕਮ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਂ ਲਈ ਰਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੁਣ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ 5 ਲਖ ਨਹੀਂ ਰਖੀ ਸੀ, 25 ਲਖ ਰਖੀ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜੋ ਸਟੈਂਡਰਡ ਪਲੇਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਲੋਂ ਕਾਸਟ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ : ਕੀ ਇਹ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਮੁਕੱਰਰ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀ ਚਾਹੇ ਦੇਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਸੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫ਼ੇਅਰ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ

ਹੋਈ ਹੈ । ਜੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਦੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਉਹ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਨਸਲਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲਿਸਟ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ **ਪਿੰਡਾਂ** ਨੂੰ ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਕੀ ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਆਪਣੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਹੈ ਉਥੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਆਪ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਵਾ ਦਿਉ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਪੈਸਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਕੇਵਲ ਰੂਰਲ ਏਰੀਆ ਲਈ ਹੀ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਸ ਲਈ ਰੂਲ ਕੋਈ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਦਿੰਦੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਵੇ । 'ਸੀ' ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਨਡੀਸ਼ਨਜ਼ ਹਨ ਇਤਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇ, ਇਤਨੀ ਲੇਬਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਲਈ ਇਤਨਾ ਪੈਸਾ ਦਿਆਂਗੇ । ਪਰ ਜਿੰਨੀਆਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਆ ਜਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕ੍ਰਾਈਟੇਰੀਆ ਕੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਲਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਹੋਏ । ਰੂਲ ਹਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹਲਕੇ ਦੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मन्त्री महोदय बताएंगे कि 25 लाख रुपया बजट में रखा गया है और सरकार इस के लिए प्रापेगंडा कर रही है कि हरिजनों के लिए धर्मशालाएं बनाई जा रही हैं और इस में से सिर्फ 15 हज़ार पिछले 6 महीनों में खर्च किया गया है तो क्या बकाया रकम साल खत्म होने से पहले खत्म हो जाएगी या नहीं ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਰਕਮ ਫਿਨਾਨਸ਼ਲ ਯੀਅਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਪਲਾਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੌਣ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. ਡੀ. ਜਾਂ ਲੋਕ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਆਪ ਹੀ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਗਲ ਕੌਣ ਵੇਖੇਗਾ ਕਿ ਬਿਲਡਿੰਗ ਪਲਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਵੇਖੇ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਕਿਤੇ ਪਿਲਫਰੇਜ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ) ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਤਸੀਲਦਾਰ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸੈਕਟਰੀ ਤਸੀਲ ਭਲਾਈ ਅਫ਼ਸਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਹਰੀਜਨ ਸ਼ੈਡੂਲਡ ਕਾਸਟ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਬਿਲਡਿੰਗ ਠੀਕ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਸਪੈਂਡੀਚਰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਲ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੌਰਮੈਂਟ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਪਬਲਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਰੂਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਸਟਡੀ ਵਿਚ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਦੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਲੇ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਡਰਾਫ਼ਟ ਰੂਲ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਨਾਂਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਐਪਰੂਵ ਕਰਕੇ, ਏ. ਜੀ. ਨੂੰ ਐਪਰੂਵਲ ਲਈ ਭੇਜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਐਗਜ਼ੇਕਟਿਵ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਸਰ । ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੀਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਬੇਸਿਜ਼ ਲਈ ਰੂਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰਾਫ਼ਟ ਰੂਲ ਅਜੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਅਪਰੂਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਰੂਲਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਡਰਾਫ਼ਟ ਰੂਲ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਥੇ 100 ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 60 ਅਕਾਲੀ ਜਾਂ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਬਨਾਣ ਲਈ ਰਕਮ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਗਲ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਮੈਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਪਿੰਡ ਕੌਂਕੇ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਪਰ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਥਾਂ ਤੇ ਇਹ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ ; ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਤੀ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਲਈ ਗਰਾਂਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਬੈਕਵਰਡ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਇਥੇ ਜਿਹੜੇ ਹਰੀਜਨ ਵਸਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਕਲੇ ਕਿਸੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਖਰਚਿਆ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।

Complaint Against Shri Harbans Singh, Moharrir, P.S. Hajipur and others

*908. **Chaudhri Kewal Krishan :** Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) whether the Deputy Commissioner and the Superintendent of Police, Hoshiarpur have received any complaint against Shri Harbans Singh, Moharrir, Police Station Hajipur, and his three associates Sarvshri Ujagar Singh, Gurmail Singh and Bawa Singh of Primary Health Centre Hajipur who under the influence of liquor, are stated to have given a beating to the shopkeepers on the night of 7-10-69 at 10.30 P.M. ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, whether the S.D.M., Dasuya has been asked to hold an inquiry in the matter and submit his report; if so, a copy of the inquiry report alongwith the action taken thereon be laid on the Table of the House ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ । ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦਸਣਗੇ ਕੀ ਥਾਣਾ ਹਾਜੀਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੈਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੈਲਥ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ 7 ਅਕਤੂਬਰ,

[ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ]

1969 ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਦਸ ਵਜੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁਟਿਆ, ਦੋ ਦਿਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਸਹਿਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਹੀ ਕਾਰਨ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਤਕ ਇੰਨੇ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੀ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਦਕਿ ਅਜ 4 ਨਵੰਬਰ, ਹੋ ਗਈ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੇਲ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ, ਉਹ ਫੀਮੇਲਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਟਦੇ ਹਨ, ਥਪੜ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ? (ਵਿਘਨ)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਛਾਂ ਪੁਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਲੂਹੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਇਹ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਕੀ ਜਿਹੜੇ ਅਫ਼ਸਰ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਖਿਲਾਫ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Construction of New Building for Sadar Thana Pathankot

*814 **Chaudhri Ram Singh :** Will the Chief Minister be pleased to state :—

(a) whether Government propose to construct a new building for the Saddar Thana, Pathankot ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, the place where Sadar Thana is likely to be located and whether quarters for the officials are also proposed to be constructed there ?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes Sir ;

(b) The building for Police Station Sadar Pathankot alongwith its residential quarters is likely to be constructed on the G.T. Road on Jullundur bye-pass opposite petrol pump situated in the jurisdiction of village Bharoli at a point where Amritsar-Pathankot road and Jullundur bye-pass meet.

[(ਏ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਬੀ) ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਟਰ ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ ਜਾਲੰਧਰ ਬਾਈਪਾਸ ਉਤੇ, ਪਟਰੋਲ ਪੰਪ (ਪਿੰਡ ਭੜੋਲੀ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਥੇ ਕਿ ਅੰਮਿਰਤਸਰ-ਪਠਾਨਕੋਟ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਬਾਈ ਪਾਸ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।]

Setting up an Advisory Committee to Recommend Changes in the Jail Manual

*723. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Chief Minister be pleased to state whether during the last Budget Session of the Assembly an assurance was given by the Chief Minister on behalf of the Government that an Advisory Committee would be set up to recommend changes in the Jail Manual, if so, whether such a Committee has been set up; if not, the time by which it is proposed to be set up ?

Sardar Gurnam Singh : No Sir, The question of amending the Jail Manual is however under consideration.

[ਨਹੀਂ ਜੀ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚ ਯੋਗ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।]

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਨੂੰ ਅਮੈਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕਢਵਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈਣ ? ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਇਹ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਚੁਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਦ ਤਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ (ਹਾਸਾ) ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਐਫੀਸ਼ੈਂਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਰੇ

(ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ)

ਵਿਚ ਜੋ ਰਾਏ ਹੈ ਕੀ ਉਹ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਪੁਛ ਰਹੇ ਹਨ ਇਥੇ ਤਾਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਿਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਵਾਈਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਹਾਉਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਬਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣਗੇ ? (ਹਾਸਾ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜੇ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਲ. ਆਰ. ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵਾਂਗਾ । (ਹਾਸਾ)

Mr. Speaker : Question Hour is over. The remaining question on today's list will be deemed to have been answered under Rule 45 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly.

Answer to starred Question laid on the Table of the House under Rule 45

Fair held each year in memory of Thakur Shri Ram Singh Pathania in Dhar Block of Pathankot

*815. **Chaudhri Ram Singh :** Will the Chief Minisier be pleased to state whether the Government propose to hold the fair on Government level which is being held in Dhar Block of Pathankot every year on the 17th August in the memory of Thakur Shri Ram Singh Pathania, as was done previously ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜੀ ।

ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਠਾਨੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ । ਧਾਰ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਗੰਠਨ ਨਾਲ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੇਲਾ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

PRIVILEGE MOTIONS

(Nos. 3 and 4)

3.00 p. m.

Mr. Speaker: There are two notices of Privilege Motions by Comrade

Satya Pal Dang, regarding and wrong and misleading replies to Unstarred Question No. 225 given by the Labour Minister. I am getting the matter examined.

Now I will take up the Adjournment Motion (No. 26) given notice of by Comrade Satya Pal Dang. (Interruptions)

ADJOURNMENT MOTION

(No. 26)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੁਆਇੰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕਲੀਅਰ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਾਊਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਇਹ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮੈਟਰ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੈਰੀਫਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਕੋਈ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਤਕਰੀਰ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕਲੀਅਰ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਹ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਫਿਊਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker: The adjournment motion is ruled out of order in view of the statement made by the Chief Minister (Interruptions).

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਇਹ ਉਮਰ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੀ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਹਾਸਾ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ ਜੀ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਲਾਲ ਸਾਫ਼ਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। (ਹਾਸਾ)

Call Attention Notices

(ਨੰ 159)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿਤੀ 30-10-69 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਚੁਣਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਖਤਲਿਫ਼ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ, ਬੜੀ ਨਾਵਾਜਬ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਫੇਰੂਮਾਨ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ-

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਵਿਚ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦਾ ਇਕ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੋਕ ਰਖਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਅਤੇ ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਈ ਨਾਮਵਰ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟੀ ਸਬੰਧ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨਦਿਹ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਵਾਕਿਆਤ ਪੰਜਾਬੀ ਅਵਾਮ ਦੇ ਗੁਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਘਟਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਕਿਆਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਣ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

(Serial No. 176)

Shri Gian Chand Kharbanda: I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the large number of labourers have become unemployed because of the closure of power looms of Artificial Silk Industry, mainly in Amritsar. As a consequence, the owners of Artificial Silk Factories have also become unemployed. This is, therefore, a very important matter, on which the Industries Minister should make a statement on the floor of this House, so that the anxiety of the labourers and factory owners concerned may be allayed.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਬਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨਾ (Admitted, Minister concerned may please make a statement).

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 178)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਰਥਾਤ, ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਬੈਰੀਅਰ ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਜੋ ਪੱਥਰ ਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਖਾਹਮਖਾਹ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਟਰੱਕਾ ਤੋਂ 25/50 ਰੁਪਏ ਮਾਹਵਾਰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਥਰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਡੀ ਫਾਰਮ 24 ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ 6 ਰੁਪਏ ਟਰੱਕ ਵਾਧੂ ਵਸੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੀ. ਐਨ. ਟੀ. ਨੰ: 9685, 3727 ਤੇ 9819 ਆਦਿ ਟਰੱਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰਕਮ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰਕੇ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸ਼ੀਘਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ

ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। (Admitted, Minister concerned may please make a statement.)

(Serial No. 179)

Comrade Babu Singh Master : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, widesp.e.d discontentment amongst rickshaw owner-drivers at the exorbitant black market prices at which rickshaw tyres and tubes are actually available in the market. Rickshaw Drivers Union (Regd) Amritsar has already started an agitation which is likely to spread to other places in the State, as well.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। (Admitted, Minister concerned may please make a statement in this respect).

(Serial No. 180)

Comrade Satya Pal Dang : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely, the widespread discontentment amongst the indust-rial workers of Amritsar because of loss of employment and wages suffered by them due to almost continous failure of electricity from 20 10.1969 onwards. Paid already low wages, this loss of employment wages has been a severe blow to thousands of industrial workers.

The Textile Mazdoor Ekta Union has demanded that the Govern ment should pay compensation to the workers.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please make a statement in the House.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। (Admitted, Minister concerned may please make a statement in this respect).

(Serial No. 181)

Comrade Satya Pal Dang : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the Zila Parishad Ropar came into existence on 1.9.1969. The present employees of the Zila Parishad Ropar were, before 1.9.1969, employees of the Zila Parishad Ambala.

These employees have not been paid their salaries for the months of July, 1969 and August, 1969 either by the Zila Parishad Ambala or by its successor, the Zila Parishad Ropar. They have also not been paid

[Comrade Satya Pal Dang]

salaries for the months of September and October, 1969 by the Zila Parishad Ropar.

Although the Zila Parishad Ropar came into existence on 1.9.1969, no Committee or body of this Parishad has yet been formed nor has any Administrator or Secretary been appointed by the Punjab Government. The result is that the employees of Zila Parishad Ropar have not received their salaries for the last months and there is no body having the necessary authority to pay them their salaries. The result is that these employees face starvation and there is much resentment and discontentment not only amongst them but also amongst the public in general.

In view of the obvious and urgent importance of the matter. the Government may please be asked to make a statement in the House.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। (Admitted, Minister concerned may please make a statement in this respect).

ਚੋਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੋਹਾਨ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਇਕ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਨੰ: 151 ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਟੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (That has been included in the quota of the party to which the hon. Member is affiliated.)

ਚੋਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਕੋਟੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਦੀ ਡੈਥ ਹੋਈ ਹ, ਉਸ ਦਿਨ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ 6–7 ਦੁਕਾਨਾਂ ਲੁਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਉਹ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨੇਟਿਵ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਹ ਡਿਸ ਐਲਾਉ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। (That has been disallowed.)

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਹ ਬੜੀ ਇੰਮਪਾਰਟੈਂਟ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਚੈਂਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲ ਲੈਣਾ। ਉਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਦਿਆਂਗੇ। (The hon. Member may see me in my Chamber, I will give him the reasons.)

(Serial No. 184)

Chaudhri Sunder Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that no District Attorney or Assistant District Attorney, belonging to a Scheduled Caste is working in the Punjab State at present. Eight posts of

Assistant District Attorneys are yet to be filled through regular selection and against those posts eight Assistant District Attorneys are working on temporary basis. Out of them none belongs to a scheduled caste, whereas two posts being reserved were required to be filled by the scheduled caste candidates. One Shri Ajit Singh Shant, Advocate, Gurdaspur was appointed on temporary basis against a reserve post, on 25.2.69 at Gurdaspur as Assistant District Attorney, but his services were terminated on 13.8.69 without assigning any reasons and a regular Assisttant District Attorney has been accommodated by transfer, in his place It is against standing order of the Punjab Government that the reservations shall be applicable to temporary and short term vacancies also and no scheduled cast employees' services shall be terminated without a complaint against him The Chief Minister should therefore, make a statement about this important matter on the floor of the House.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। ਨੰ. 185 ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : (Admitted. The Minister concerned may please make a statement. Now Call Attention Motion No. 185 by Chaudhri Balbir Singh.)

(क्रम नं० 185)

चौधरी बलबीर सिंह : मैं सरकार का ध्यान एक सार्वजनिक महत्व के विषय की ओर आकर्षित करना चाहता हूं, अर्थात 20 सितम्बर, 1969 को खन्ना जिला लुध्याना में पुलिस ने एक आदमी दयाल सिंह को गिरफ्तार किया। दयाल सिंह के कुछ साथी पुलिस की हरासत से दयाल सिंह को हथकड़ी और पेटी समेत ले गए। उन्होंने सिपाहियों को मार पीट भी की। आठ आदमियों के खिलाफ पुलिस मुकाबला का केस दर्ज हो कर चालान किया गया। हथकड़ी और पेटी अम्बाला से मिली। अब दो दिन हुए जिन सिपाहियों को मार पीट हुई थी उन को ही ससपेंड कर दिया गया है। पता लगा है कि मुलजमान ने 6-10-69 को गोलियां चलाई। 9-10-69 को एक सिपाही को बरदी फाड़ दी लेकिन वह एक एस० एस० पी० के रिश्तेदार हैं। लोगों में काफी खौफो-हरास फैला हुआ है। लोग अपनी जान और माल को महफूज नहीं समझते। सरकार इस बारे में कदम उठाए और ब्यान दे।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ : ਮੋਸ਼ਨ ਨੰ. 188, ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : (Admitted. The Minister concerned may please make a statement. Now Call Attention Motion No. 188 by Captain Rattan Singh)

(Serial No. 188)

Captain Rattan Singh : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the unadjusted (B T./B. Ed) Masters Association, Punjab is agitating over their following demands :

[Captain Rattan Singh]

(a) That 25% J. B. T. Trained Graduates should be immediately appointed to posts lying vacant in Schools.

(b) All the J. B. Ts. or Language students when they do B. T./B. Ed. they should be immediately adjusted in the next grade.

(c) As soon as a Teacher passes B T./B. Ed, from that very date he should be considered in the Master Cadre and should be given the B. T./B. Ed. Grade from the date of his becoming Trained Graduate.

(d) All the vacant B. T./B. Ed. posts should be filled up by unadjusted B. T./B. Ed. of the Education Department.

(e) Though the students have increased by the thousands, for the last four years no new post of B. T./B Ed. has been sanctioned. Because of increase of students, the Education Department needs 5,000 more B. T./B. Ed. Teachers in Punjab. These posts should be sanctioned at the earlierst possible moment, so that the standard of education may not be lowered in this State.

These problems are agitating the minds of the Unadjusted B. T./B. Ed. Masters in this State and this is, therefore, a fit case on which the Minister for Education should make a statement on the floor of the House, as to what he proposes doing with a view to allay the anxiety of B T. B. Ed. Association in regard to this important matter of public importance.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। ਨੰ: 191, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸੈਣੀ। (It is admitted. The Minister concerned may please make a statement. Now call attention Motion No. 191 by Shri Gurdial Saini.)

(Serial No. 191)

Shri Gurdial Saini : I beg to draw theattention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, about 600 four marla quarters were constructed some years ago on Pritnagar–Sodhal Road, Jullundur. These were allotted to six hundred persons who paid the price thereof. So far the registration regarding the sale of these quarters to 600 persons has not been effected even though the price of these quarters has been paid in full some years ago. The purchasers of these quarters, who have paid the price in full, are very much agitated over this matter. It is, therefore, a fit case in which the Chief Minister should make a statement on the floor of the House and clear the position of the Government as to when the registrations would be effected and the deeds handed over to the purchasers of these quarters.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। ਨੰ : 194 ਡਾਕਟਰ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ। (It is admitted. The

Minister concerned may please make a statement. Now Call Attention Motion No. 194. by Dr. Kewal Krishan.)

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸੈਣੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮੋਸ਼ਨ ਨੰ: 193 ਵੀ ਸੀ. ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਹ ਡਿਸਐਲਾਓ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ । (That has been disallowed.)

(Serial No. 194)

Shri Kewal Krishan : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely according to the Audit Report of the Hoshiarpur District wholesale Cooperative Supply and Marketing Society for the year 1967-68/S. Gurbakhsh Singh, Ex-Manager and Cooperative Inspector of the Society has been misappropriating the funds of the Society to a great extent. He go: advanced the sum of Rs. 25,000 to a person for purchasing Wheat, who was not even a member of the Society. This amount was paid in advance on the pretext of purchasing Wheat and was taken back after some time. The Society has no rights to purchase Wheat directly from any person. Similarly some amount was taken from the society on the false plea of purchasing potatoes and many a time amounts have been taken out for meeting the personal needs. According to the audit report the Cooperative Inspector, who was the Managers of the Society as well has been utilizing the funds of the Society for his personal ends. The Government may state if any action has been taken on the said audit report of 1967-68. The reasons why the Inspector against whom these allegations in the audit Report have been levelled is being appointed as an Assistant Registrar.

The Government may clarify their policy in their behalf.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ । ਨੰ: 196 ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ । (It is admitted. The Minister concerned may please make a statement. Now call Attention Notice No. 196 by Capt. Rattan Singh.)

(Serial No. 196)

Captain Rattan Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the grief-stricken family of the late Sardar Darshan Singh Pheruman Ji has appealed to the public not to undertake journeyt village Pheruman to participate in his "Bhog" and suffer humilition and face threats of arrest at the hands of the State Government. Because of these threats, on the part of the Government, the family of this great Hero of Punjab has decided not to perform the Bhog on a large scale, unless the life-long associates of the departed Leader are released and the Police Force is with drawn from village Pheruman. This is a very important matter, affecting the fundamental rights of every citizen in this State. As this

[Captain Rattan Singh]

is a matter of vital public importance, the Chief Minister may be pleased to make a statement on the floor of the House, as to the action the Government propose to take to meet with the wishes of the family members of late Sardar Darshan Singh Pheruman Ji.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਐਰਜੈਂਟ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੇ ਕੱਲ ਹੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿਵਾ ਦਿਉ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ, ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਜਲਦੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ (I would request the Chief Minister to make a statement about it soon.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਜਲਦੀ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਰਤ ਕੇ ਗੱਲ ਗੋਲ ਮੋਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਲ ਨੂੰ ਇਹ ਹਾਊਸ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ— (ਵਿਘਨ) ਤੁਸੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ । (ਹਾਸਾ) ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਲ ਹੀ ਮੰਗ ਲਓ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਛੇਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨ । (It is admitted. The Minister concerned may please make an early statement.)

* * * * * *

PRESENTATION OF THE FOURTH REPORT OF THE BUSINESS ADVISORY COMMITTEE

Mr. Speaker : I have to report the Time Table of the Punjab Vidhan Sabha fixed for the period from 4th to 6th November, 1969, as contained in the 4th Report of the Business Advisory Committee. The report reads as under :

The Committee, after some discussion, recommended that the following business be transacted from 4th to 6th November, 1969:-

Date	Business to be transacted.
Tuesday, the 4th November, 1969.	(i) The Punjab Appropriation (No. 3) Bill, 1969
	(ii) The Punjab School Education Board Bill, 1969.
	(iii) The Punjab Agricultural Produce Markets (Amendment) Bill, 1969.
	(iv) The Punjab Motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill, 1969.

(v) The Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill, 1969.

(vi) The Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill, 1969.

Wednesday, the 5th November, 1969 (i) Censure Motion against Shri Krishan Lal, Finance Minister (2½ hours)

(ii) The Punjabi University (Amendment) Bill, 1969.

(iii) The Guru Nanak University Amritsar Bill, 1969.

(iv) The Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietary Rights) Amendment Bill, 1969.

(v) The Punjab Tenancy (Amendment) Bill, 1969.

(vi) The Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill, 1969

(vii) The Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill, 1969.

(viii) The Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill, 1969.

(ix) The Good Conduct Prisoners Probational Release (Amendment) Bill, 1969.

(x) Any other Bills that may be received from the Punjab Vidhan Parishad.

2. The Committee further recommended that on Wednesday, the 5th November, 1969, the House should meet from 9.00 A. M. to 6.30 P.M. with a lunch break for an hour at 1.30 P.M.

3. The Committee also recommended that official business fixed for 5ih November, 1969, if not completed on that day, be taken up and completed on Thursday, the 6th November, 1969 by suspending Rule 30 to that extent. If, however, the official business included in the list of business for the 5th November, 1969 is completed an that very day, non-official business be taken up on Thursday, the 6th Novemoer, 1969.

Captain Rattan Singh : Sir, I beg to move-

That this House agrees with the recommendations contained in the Fourth Report of the Business Advisory Committee.

Mr. Speaker : Motion moved-

That this House agrees with the recommendations contained in the Fourth Report of the Business Advisory Committee.

Mr. Speaker : Question is-

That this House agrees with the recommendations contained in the Fourth Report of the Business Advisory Committee.

The Motion was carried.

STATEMENTS RE : CALL ATTENTION NOTICES LAID ON THE TABLE

Minister For Local Government (Shri Manmohan Kalia) : Sir, I beg to lay on the Table replies to Call Attention Notices Nos. 9, 17, 19, 24, 29, 33, 36, 37 41, 45, 47, 50, 51, 54, 58, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 81, and 98.

(Serial No. 9)

Comrade Satya Pal, Dang, to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the acute discontentment prevailing in the public of Phagwara because of the failure of the Government to launch a criminal case against Shri Harjit Singh a Police official and even to take any other action against him.

Only recently this Police official committed a heinous crime against respectable citizens leading to a very big agitation by the public under the leadership of an All-Parties Action Committee. As many as ten citizens have filed affidavits about the criminal offence committed by Shri Harjit Singh but not withstanding this fact no case has been registered against him nor has any other action been taken against him.

All Parties Action Committee is planning a new round of agitation and this may lead to a serious situation in Phagwara and in the neighbouring areas.

In view of obvious and urgent public importance the Govt. may please be asked to make a statement in the House.

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) :

ਇਸ ਬਾਰੇ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ: 355 ਮਿਤੀ 23.10.69 ਅ: ਧ: 323/352/342/343/147/506 ਹਿੰਦ ਡੰਡਵਾਲੀ, ਥਾਨਾ ਫਗਵਾੜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

Case FIR No. 355 dated 23-10-69 u/s 323/352/342/343/147/506

IPC, P.S. Phagwara has been registered against ASI Harjit Singh in this connection and is being investigated.)

(Serial No. 17)

Note on the Call attention Notice (Serial No. 17) asked by Comrade Satya Pal Dang, Comrade Dana Ram, Comrade Babu Singh Master and Comrade Kulwant Singh M.L As. under Rule 73.

In Amritsar town State Insurance Seheme covers the Industrial Population of 20, 750 workers. The Medical Care is provided through 41 panel doctors.

Medicines to the Insured Persons and their family members are dispensed through departmental Drug Depots located at the following places :-

1. ESI Hospital, Amritsar.
2. Hall Bazar,
3. Chheharta;
4 Putlighar.
5. Verka and
6. Tiunda Talab

on the basis of prescription issued by the Panel Doctors. Three Drug Depots, namely Hall Bazar, Chheharta and Putligarh work round the clock, whereas the other depots are opened for 16 hours daily.

Every effort is made to obtain supply of Medicines from the approved sources. According to Government instructions supplies are to be obtained from the Medical Store Department, Karnal and in case of non-availability of any Medicine, the Department has to approach the second approved source. This process, of course, sometimes results in minor delays However to overcome the difficulty the Medical Superintendent, E S I. Hospital Amritsar has been directed to arrange supply of such drugs to insured persons by resorting to local purchase or if it cannot be done due to any reason, the Incharges of Depots have been directed to record" Non availibility certificate on the prescripition" so that insured persons may purchase it from the Market and claim reimburstment of the cost subsequently.

It may be mentioned that medicines are arranged by the "Chemical names" as per instructions of E.S.I. Corporation. The Insruance Medical Practitioners generally prescribe medicines by brand /Proprietory names which causes confusion to the workers. The particular Drug may be available and could be dispensed if prescribed in chemcial name.

In case of emergency. Insurance Medical Practitioners who maintain "emergency kit" are also required to dispense special medicines included in the approved list from their own stocks and have it recouped from Government under Rule 16 (3) (iii) of the Schedule I of the E.S.I Medical Benefit Rules 1953. It may be mentioned that in emergency the insured persons can also be admitted in the ESI Hospital which is open round the clock.

[ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ]

Representatives of the Insurance Medical Practitioners are also being associated to inspect Drugs Depots in their respective areas to ensure effective working of the Drug Depots.

At Jullundur there are 12,000 workers to whom medicines are dispensed through only Drug Depot. This Depot has been working smoothly since May, 1968 and there has been no complaint regarding the non-availability of medicines there.

(ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਈ. ਐਸ. ਆਈ ਸਕੀਮ ਵਿਚ 20750 ਵਰਕਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 41 ਪੈਨਲ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਡਰੱਗ ਡਿਪੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਡਰੱਗ ਡਿਪੂਆਂ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :—

1. ਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
2. ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ।
3. ਛੇਹਰਟਾ।
4. ਪੁਤਲੀ ਘਰ।
5. ਵੇਰਕਾ।
6. ਟੁੰਡਾ ਤਲਾਵ।

3 ਡਰੱਗ ਡਿਪੂ, ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਛੇਹਰਟਾ ਅਤੇ ਪੁਤਲੀ ਘਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਖੁਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਡਿਪੂ ਦਿਨ ਵਿਚ 16 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਰਮਾਣਿਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਵਾਈਆ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਡਿਪੂ ਕਰਨਾਲ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਦਵਾਈਆਂ ਉਥੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੂਸਰੇ ਪਰਮਾਣਿਤ ਵਸੀਲੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਦੇਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਔਕੜ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੰਟ ਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਹਸਪਤਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਵਾਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬੀਮਾ ਸ਼ੁਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਦਵਾਈ ਡਿਪੂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਡਰੱਗ ਡਿਪੂਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੀ ਪਰਚੀ ਤੇ ਨਾ ਮਿਲਣ ਯੋਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬੀਮਾਂ ਸ਼ੁਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉਹ ਦਵਾਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿ ਪੂਰਤੀ ਲੈ ਲਵੇ।

ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਸਾਇਣਕ ਨਾਮਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਖਰੀਦਿਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਈ ਐਸ. ਪੀ. ਆਮ ਤੌਰ

ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਰਸਾਇਣਕ ਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ ਜੋ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇ ਉਹ ਦਵਾਈ ਡਿਪੂ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਰਸਾਇਣਕ ਨਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ ।

ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਵਿਚ ਆਈ. ਐਮ. ਪੀ. ਜੋਕਿ ਇਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਕਿਟ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀਆਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਦਵਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸ਼ੁਦਾ ਲਿਸਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸਟਾਕ ਵਿਚੋਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਮੈਡੀਕਲ ਬੈਨੀਫਿਟ ਰੂਲ 1953 ਦੇ ਰੂਲ 16 (3) (111) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿ ਪੂਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਵੀ ਦਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਵਿਚ ਬੀਮਾ ਸ਼ੁਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਆਈ. ਐਮ. ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਵੀ ਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਡਰੱਗ ਡਿਪੂਆਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਡਰੱਗ ਡਿਪੂ ਪਰਭਾਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ।

ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ 12000 ਵਰਕਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਡਰੱਗ ਡਿਪੂ ਵਿਚੋਂ ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਡਰੱਗ ਡਿਪੂ ਮਈ 1968 ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਆਈ ।)

(Sr. No. 19)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ, ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ, ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਦਾਨਾ ਰਾਮ, ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼. ਵਲੋਂ ਰੂਲ 73 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਊ ਨੋਟਿਸ (ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. 19, ਬਾਰੇ ਨੋਟ ।

ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਰਸਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਫੇਲ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ, 16. 5.1969 ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਮਿਲੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਫੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨਤੀਜਾ ਠੀਕ ਕਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਸ੍ਰੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਉਕਸਾਨ ਤੇ ਇਹ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਪਾ ਕੇ ਨਰਸਿੰਗ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ । ਇਹ ਨਾ ਸਮਝ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਗੜਬੜ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਨਰਸਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ । ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੰਟ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਿਠੀਆਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੂਨ ਦੁਆਰਾ ਦਸਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਬਿਗੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੈਰਾ ਮੈਡੀਕਲ

[ਸ਼ਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ]

ਕਰਮਚਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਢਿਲੋਂ ਦੇ ਉਕਸਾਨ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਨੂੰ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੰਟ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਗੜਬੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ 20.6.1969 ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਡਾ. ਕੇ. ਮੋਤੀ ਸਿੰਘ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਨਰਸਿੰਗ) ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ 6. 7. 1969 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ। ਉਸ ਵਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵਫਾਦਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਂ ਸੁਣਨ ਦਿੱਤੀ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੈਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹਨ :—

(1) ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਦੂਜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਨਗੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਲਾਉਣ-ਗੀਆਂ।

(2) 20-6-69 ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਭ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(3) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜੀ 5-7-69 ਨੂੰ ਡਾ. (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣਗੇ, ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਅਜਮਾਉਣ ਲਈ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਗੇ।

(4) ਲੜਕੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣ ਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਕੋਲ ਰੱਖ ਦੇਣਗੀਆਂ ਉਹ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੰਟ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਸਟਲ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਵੜ ਸਕਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਖਿਲਾਫ ਵਰਦੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

(5) ਨਰਸਾਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਅੰਦੋਲਨ 6. 7. 69 ਤੋਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹੀ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਨਕਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਤੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਨਰਸਿੰਗ) ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਦੀ ਥਾਂ ਸਹੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਸਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਕੀਤੇ।

ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ :—

(1) ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਰਸਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਵਾਂ ਮੌਕਾ ਦੁਬਾਰਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਵੀ. ਐਮ. ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(2) 20.6.1969 ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਨਰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(3) ਨਵੇਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੇ 13.8.1969 ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ।

(4) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਰਸਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਕੋਲ ਰਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆ ਮੰਗਾਂ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਜਦੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਦੋ ਸਟਾਫ ਨਰਸਾਂ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਨਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਪਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਦੇ ਆਰਡਰ 15. 9. 69 ਅਤੇ 23.9.69 ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਨਰਸਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਰਸਿੰਗ ਸੁਪਰਡੰਟ ਦਾ ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਅਫਸਰਾਂ ਯਾਨੀ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ/ਸਕੱਤਰ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਧਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਟਿਊਟਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਰਸਾਂ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2 ਅਗਸਤ, 1969 ਨੂੰ ਹੋਈ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਬਣਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦਸ ਦੇਣੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਰਸਿੰਗ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜ਼ਾਬਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਉਪ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਐਮ. ਸੀ. ਡਬਲਯੂ. ਐਨ) ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭੈੜੇ ਵਤੀਰੇ ਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਅਤੇ

[ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ]

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਬੀਰ ਢਿਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ।

ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਢਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮੰਗਾ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਨਰਸਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਪੇਸ਼ਾ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਜ਼ਾਬਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

[Some of the Student Nurses who had failed four times in the first year examination saw the Director, Health Services, Punjab, on 16th May, 1969 and they pointed out about the injustice done to them by failing them purposely. The Director, Health Services sent for the answer books and verified the marking of the papers. According to him the result was correctly declared and no injustice was done to them. These girls went on creating lot of trouble on the instigation of Shri Ranbir Signh Dhillon and Shri Prem Singh Sandhu, who tried to misguide these girls and thus spoil the name of Nursing Profession. These innocent girls were used as a tool of agitation and some of younger girls in the staff were also made to join the group. The Medical Superintendent of the Hospital informed the Director, Health Services, Punjab by letters and on telephone that the situntion is becoming worse day by day as these para-medical staff at the instigation of Shri Dhillon are spoiling the discipline of the staff and patients are suffering On the advice of the Medical Superintendent the ring leaders of the agitation were transferred on 20.6.69. These girls sat Dharna in front of the Hostel. Dr. K. Moti Singh. Director, Health Services accompanied by Assistant Director (Nursing) went to Amritsar on 6 7.69 in order to probe into the allegations and counter allegations. At that time Shri Ranbir Singh Dhillon and other staff stood in front of the gate of the hostel and prevented the good workers of the hospital to go on duty. They even did not let the Directors Health Services listen to loyal workers and they went on making their own stories. The decisions arrived at between Shri Ranbir Dhillon, other para-medical staff and Director, Health Services are as follows :-

(i) the failed students shall be given another chance to appear in the examination but they will be shifted to other institutions in the State which will be done by the D.H.S. They will proceed to their homes and will be called one month before the examination for training by the concerned institution.

(ii) All the transfers done on 20.6.69 will be cancelled.

(iii) The D. H. S. will hold an enquiry on 5.7.69 tentatively and will be accompanied by Dr. Mrs. Cheena and other officials as he desires.

(iv) The luggage will be taken away as much they can take home and the rest of it will be deposited with their friends. They will not enter the hostel without the permission of the Medical Superintendant and any lapse on their part will not be tolerated.

(v) All agitation reg. Nurses Hostel is being called off on 6 7.69,

The same agreement was copied by Shri Ranbir Singh Dhillon on which A. D Nursing signed on behalf of the D. H. S. No signatures of the P. S. S F. representative on one hand and the D. H. S. on the other hand were made.

These demands were fulfilled by :—

(i) The failed student Nurses were given the fifth chance to reappear from the V. M. C. Jullundur.

(ii) Stay orders were issued to the Nurses who were transferred on 20 6.69.

(iii) The new Director Health Services held an inquiry on 13.8.69.

(iv) The luggage of students was kept back with their friends.

It is not understood as to why they say that their demands were not met out.

After about two months when the conditions did not improve and these two staff Nurses viz. Smt, Balwinder Kaur Manan and Smt. Kanwaljitpal continued to spoil the situation in the hospital, their transfers were again ordered on 15.9.1969 and 23-9-1969.

There is no proposal to withdraw the police cases against Nurses and para-medical employees who had been arrested in connection with the above agitation as they may have repercussions in future.

Nursing Superintendent has not been transferred from this hospital as various officers namely D. H. S./Secretary Health and Health Minister etc. visited Amritsar and did not think that there was any need of her transfer. However, a Principal Tutor has been posted at Amritsar to take over charge of the trainees.

As regards 2nd August, 1969 strike, it has been decided that all the strikers may be given leave of the kind due.

It may be pointed out that Nursing Profession needs a particular discipline and if this discipline is not kept in the hospital, there will

(ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ)

be very little future for the patients of this State. Some of the ring leaders of this agitation came to the Deputy Director (MCWN) and tendered their apology for their misbehavior as they said that they were badly misled by Shri Ranbir Singh Dhillon and others.

It may be pointed out that administration feels that a very long rope has been given to the Para-medical Staff and their requests have been acceded to and it is not in the interest of the patients in the Punjab that this type of situation should occur amongst the Nurses. This profession is like a soldier's profession. it If does not have any discipline, the Health Department will not be able to give the care to the patients that they deserve.

(Serial No. 24)

Sardar Gurbanta Singh : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely the supply of electric energy for tubewells in Jullundur District, remains disrupted for three days in a week as a result of which the crops are being dried up and the sowing of Rabi Crops will also be delayed. This shortage of energy has resulted in harassment and resentment among the Kisans of the area because of the damage caused to their crops. The Government should take early steps or remove their grievances and make a statement in the House,

NOTE

Rotational operation of tubewells has been introduced in all districts of the Punjab, on the basis of study of water requirement of crops. It is seen that on the average tubewells run for only 1,000 hours per year. To enable optimum utilisation of available energy staggering of supply feederwise has been resorted to. The supply of tubewells in Jullundur district is made for four to five days in a week. This serves two ends, one the optimum utilisation of available energy and second the reduction of simultaneous demand on substations to eliminate overloading of the same.

It may be added that a number of sub-stations have already been augmented and the work of augmentation of the other substations and lines is in hand,

---

(Serial No. 29)

Sardar Kirpal Singh : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely, that the complaints by the Government Primary Teachers Association against Shri Dharmpal Malhotra, Block Education Officer, Naushera Pannuan Block be got enquired into. The teachers sat in Dharna in front of the District Education Officer's office on 15.10.1969 and they are observing chain-hunger-strikes with effect from 20.10.1969. The S. E S. Teachers Union and Classical Vernacular Unions are also supporting their cause. The Primary Teachers Union have levelled serious charges against Shri Dharampal Malhotra. Resentment prevailing among teachers may any time take the shape of an agitation. This is causing a great loss to the students. The Government be asked to make a statement in this behalf,

ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ) :

ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਧਰਮਪਾਲ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਬੀ. ਈ. ਓ. ਨੁਸ਼ਹਿਰਾ ਪਨੂੰਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 10-10-69 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਕਿਰਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿਟ ਟੀਚਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦਸਿਆ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਲ ਭੀ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਬੀ. ਈ. ਓ. ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਬੀ. ਈ. ਓ. ਨੂੰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤਕ ਵਲਟੋਹਾ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਟੀਚਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਭੁਖ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਪਤਾ ਕੀਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਨੂੰ 21-10-69 ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੂਚਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੁਖ ਹੜਤਾਲ ਜਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਹੋਈ।

(Serial No. 33)

Comrade Darshan Singh Jhabal : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely that on 1-3-1969 the B. E. O. Bhikiwind, District Amritsar, went to the State Bank of Patiala at Patti, District Amritsar to draw the pay of the teachers working under him. The B.E.O. returned after drawing the full amount. Afterwards the Bank officials called him saying that they wanted to recount the amount as the cash in hand was short. On this pretext the B. E. O. was brought to the Bank and while recounting the amount Rs. 3600/- were taken away He raised a hue and cry but no body cared. Then he lodged a report in the Police Station, Patti, but the Bank officials got the case hushed up in connivance with the Police authorities. The arrears of pay of the teachers have not been paid so far as a result of which there is a great unrest among the teachers. The Minister concerned may please make a statement.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) :

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਰਿਪੋਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਕ ਸਿਖਿਆ ਅਫਸਰ ਭਿਖੀ ਵਿੰਡ ਬਲਾਕ 1-3-69 ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਪਟਿਆਲਾ,

(ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ)

ਪੱਟੀ, ਵਿਚ ਗਏ । ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 3600 ਰੁਪਏ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ । ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਪਾਸ ਰਿਪੋਟ ਕੀਤੀ । ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪਰਸਿਊ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਚੋਂ 3600 ਰੁਪਏ ਕਢਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ।

(Serial No. 36)

1. **Comrade Satya Pal Dang :**

2. **Comrade Dana Ram :** To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, acute discontentment that has arisen amongst the industrial workers of Amritsar. This is because of the utter failure and virtual refusal of the Government to take any effective steps to protect the interests of the workmen in connection with the following besides other matters :

(a) Non-implementation of a number of agreements by the managements of the Hindustan Embroidery Mills and New India Embroidery Mills, Chhehrata ;

(b) Non-payment of wages for more than two months by M/s. Hindustan Embroidery Mills, Chhehrata and continuous lay off of workmen by the Mills ;

(c) Malafide closure of Sacco Rubber Industries, Verka, Amritsar.

(d) Retrenchment of a number of workmen by M/s. New India Embroidery Mills (Private) Ltd., Chhehrata.

In view of the obvious importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in this House.

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ) :

(ੳ) ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਪਰ, ਮੈਸਰਜ਼ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਐਮਬ੍ਰਾਇਡਰੀ ਮਿਲਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਿਡ, ਛੇਹਰਟਾ ਦੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਤੀ 31-3-64 ਨੂੰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਿਤ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 1967-68 ਲਈ ਬੋਨਸ ਹੁਣ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਪ ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ, ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਨੇ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ 25-7-69 ਅਤੇ 24 9-69 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਥੁੜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਬੋਨਸ ਤਰੰਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਰਕਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਲੇਮ ਕੰਪਿਊਟ ਕਰਵਾ ਲੈਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ "ਬਣਦੀ ਰਕਮ" ਨੂੰ "ਮਾਲਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਬਕਾਇਆ—ਜਾਤ" ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ "ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਮਬ੍ਰਾਇਡਰੀ ਮਿਲਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਿਡ ਛੇਹਰਟਾ" ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਰੀਖ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ 11. 11. 68 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ ਐਮ. ਐਲ ਏ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਸਾਲ 1967-68 ਲਈ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਨਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ 31. 7. 1968 ਤੀਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ 90, 000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਚਾਲੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ, ਜਿਤਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 31. 12. 1958 ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਲੇਮ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਬਕਾਇਆਂ ਜਾਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਆਦਰੇ ਵਲੋਂ ਉਜਰਤ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਮੇ ਵਲੋਂ ਖੁਦ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮਰਥ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ "ਲੇ ਆਫ' ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਹੈ।

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

(ਸੀ) ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਕਟਰੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਯੂਟਸ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ "ਮਾਲਕ ਤੇ ਨੌਕਰ' ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

(ਡੀ) ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਕਰਨਾ ਭੀ ਮਾਲਕ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਤੀਕ ਕਿਸੇ ਕੁਟਲ-ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(Serial No. 37)

1. **Comrade Babu Singh Master :**
2. **Comrade Dana Ram** : To draw the attention of
3. **Comrade Kulwant Singh :**

the Government towards an urgent matter of public importance namely, the serious situation that has arisen Batala where instead of taking steps to force the employees to implement the Minimum Wages Notification relating to the Embroidery Engineering Industry, the Government ordered the arrest of a number of Trade Union Workers.

Hundreds of workers of the Engineering Industry in Batala have struck work and have brought out huge demonstrations.

The press has reported a move for Batala Bandh.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ) :

ਘਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤ ਐਕਟ ਬਟਾਲੇ ਵਿਖੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਗ ਤੋਂ ਘਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ। ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਫੀਲਡ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਉਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹਨ।

ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਪਾਸ ਬਟਾਲੇ ਵਿਖੇ ਇੰਨਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੰਮ ਬਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਪੋਟ ਨਹੀਂ ਪੁਜੀ ਨਾ ਹੀ ਬਟਾਲਾ ਬੰਦ ਲਈ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਨਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਰਕਰ ਦੀ ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(Serial No. 41)

Dr. Amir Singh : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely

the frequent failure of the electricity in Tanda Grid Sub Station of the State Electricity Board, the trippings in a day are to the extent of 19 to 20. There is a great resentment against this amongst the public of Tanda Ilaqa. It is an importannt matter on which the Minister concerned should make a statement on the floor of the House.

NOTE

The main cause for frequent failure of electricity from Grid Sub Station Tanda is due to over-loading of the electrical equipment installed in the Sub Station, inspite of the best effort made by the Department for staggering of the loading by rotational operation of the Rural feeders emanating from the sub-station.

2. In order to reduce the number of trippings from this Sub Station, which are mainly due to over loading of the system. S. E. Jullundur and Executive Engineer, Hoshiarpur are being requested to look into the matter and take suitable remedial steps.

(Serial No. 45)

Sardar Dalip Singh Pandhi : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the labourers working in the office of the Chief Engineer, P.W.D. (B&R) Patiala, have staged a dharna in support of their demands in front of the said office since long. They have demanded action against Shri Gurbux Singh S.D.O. in one of their demands. The Government had not paid any attention to their demands so far, as a result of which resentment among the labourers of the P.W.D. in particular and public in general prevails. The Government should take notice of this matter immediately.

ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ)

ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਦਾਸ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ, ਬਠਿੰਡਾ ਬ੍ਰਾਂਚ, ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਐਸ. ਡੀ. ਓ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬੀ. ਐਂਡ. ਆਰ) ਸਬ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਭੈੜੇ ਵਰਤਾਉ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ 29. 4. 69 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ਬਦਲੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਰਤ ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਅਫ਼ਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਬਾਰੇ ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਪਾਸ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਧਰਨਾ ਆਦਿ ਮਾਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ।

(Serial No 47)

Shri Gurdial Saini, : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the Industries Officer, Jullundur, indulges in malpractice of arbitrary distribution of steel sheets to those persons who are not registered as having Small Scale Industries Units. Because of this malpractice, there is great resentment amongst the public Few favourites are being patronised by the Industries Officer, Jullundur, while the bonafide persons, who deserve the steel sheets, are, in majority of cases, ignored. Some persons who have not even paid the rent of sheds, are also being given the sheets by the Industries Officer. All these irrigularities need to be looked into and this deserves an axplanation on the floor of the House by the Minister concerned. He may please be asked to make a statement on the floor of the House, in this connection.

Shri Balram Dass Tandon : (Industries Minister)

The specific cases of malpractice on the part of District Industries Officer. Jullundur, in the alleged arbitrary distribution of steel sheets may be brought to the notice of Government. The enquiries into thoses will be held and in case, any instances of malpractice of irregularitie, have been proved, suitable action will be taken by the Government, against the officers according to rules.

(Serial No. 50)

Comrade Babu Singh Master : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that underhand methods of Block Development Officer Mukandpur towards its employees. There is great resentment amongst the Development Department employees and District President Gram Sewaks Union Jullundur, has asked the B.D O. to retrace from the path of harassment failing which the union has threatened direct action and hence this notice.

ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਨ, ਮੰਤਰੀ) :

ਖੰਡ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ, ਮੁਕੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਤੀ 10-10-1969 ਰਾਹੀਂ ਬਲਾਕ ਦੇ 23 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡੀ. ਸੀਂ ਜਲੰਧਰ, ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ (ਸੀ) ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਡੀ. ਸੀ. ਜਲੰਧਰ ਇਸ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੜ੍ਹੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮਿਤੀ 2.-10-69 ਨੂੰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਲਾ ਬੜਾ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੰਡ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੰਗੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਡੀ. ਸੀ. ਜਲੰਧਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।

(Serial No. 51)

Comrade Babu Singh Master : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the salaries have not been paid to the teachers working in

Government Primary School Kotli Afgana District Ludhiana for the last 3 months. Numerous representations of teachers have become ineffective. The Union of Government Teachers of Doraha Block have served notice upon the authorities which may creat tension amongst the great theachers. The Government should take immediate steps to avert any pxecipated action and hence this notice.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) :

ਸਬੰਧਤ ਬਲਾਕ ਸਿਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।ਗੌਰਮਿੰਟ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ, ਕੋਟਲੀ ਅਫ਼ਗਾਨਾ, ਦੁਰਾਹਾ ਬਲਾਕ, ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਪੈਂਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਯੂਨਿਅਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਤਿਬੇਨਤੀ ਆਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

(Serial No. 54)

Shri Balmukand Sharma : To draw the attention of the Government to wards an urgent matter of public importance, namely, the situation created at Hoshiarpur at the entrance of Police in the College premises and manhandling of some students. It is said that the students were given severe beating even to the extent of causing injuries to their persons. There is great resentment among the students and stir in the whole town.

The Government should make a statement in the House in this respect.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) :

It has been reported that as a result of College elections, some three months back, relations between two students of Government College, Hoshirapur, namely, Anil Kumar and Surrinder had become strained. On the complaint of Surrinder, Head Constable Gurmukh Singh and Constable Baldev Singh had gone to Government College, Hoshiarpur on 17.10.69 and asked Anil Kumar to accompany them to Police Station City Hoshiarpur, but the latter refused. On 21.10.69, Head Constable Gurmukh Singh alongwith 4 constables manhandled Anil Kumar in the College premises and took him to Police Station City Hoshiarpur.

About 100 students of Government College, Hoshiarpur staged a demonstration outside the Principal's Office on 21. 10. 1969 to register their protest against manhandling of Anil Kumar. The Superintendent of Police reached the spot and pacified the agitating students and assured them full justice. An enquiry was held at the spot by Shri Umrao Singh, D.S.P. Hoshiarpur. The Head Constable and 2 Constables who were found at fault were placed under suspension on 22.10.1969. for grave misconduct. A regular departmental enquiry against them will be held. Immediate action taken by the District Authorities against the defaulting Police Officers has pacified the agitating students and now peace is prevailing there. Students are attending the College and there is no stir in the town.

(Serial No. 58)

Sardar Dalip Singh Pandhi : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, due to heavy rains this year water has accumulated in villages Balpur, Ghataunda, Dharana, laeg, Chalela, Fagon Majra, Kasiana, Tahlpura in Sirhand Tehsil and villages Lot, Ditupur, Dadarala Charaud, Toura, etc. in Tehsil Nabha and Malaria has spread in most of these villages. Houses of many Harijans have been ruined. As Jhambwali cho is not straight and wide enough and there is no drainage of water. Extensive damage has been done to the crops. Due to the shortage of small drains, water ruins the crops every year. Since a very long time this ilaqa is being ruined by rains and non-drainage of water each year and so great resentment is prevailing in the public. The Government should pay immediate attention towards this matter.

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) :

ਇਸ ਸਾਲ ਸਰਹੰਦ, ਭਾਦਸੋਂ ਅਤੇ ਬਸੀ ਪਠਾਨਾ ਦੇ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ 147, 33 ਅਤੇ 13, ਮਲੇਰੀਆ ਦੇ ਕੇਸ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਲੇਰੀਆ ਦੀ ਰੋਕ ਥਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨ ਵਰਤੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਲੇਰੀਆ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਰੇਡੀਕਲ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਦਿਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਲੇਰੀਆ ਦੇ ਕਟਾਣੂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਸਲਾਈਡਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਡੀ. ਡੀ. ਟੀ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਛਿੜਕਾਓ ਭੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਕਿ ਮਲੇਰੀਆ ਅਗੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਾ ਚੁਕ ਸਕੇ। ਸਰਵੇ ਲੈਂਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਗੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਬੋਂ ਵਾਲੀ ਚੋ ਦੀ ਕਤਾਰਬੰਦੀ ਵਾਸਤੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜਨੀਅਰ (ਜਲ–ਨਿਕਾਸ), ਸਿੰਜਾਈ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਮੰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਵੋਟ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਚੰਬੋਵਾਲੀ ਚੋ ਦੀ ਪੁਟਾਈ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

(Serial No. 60)

Shri Kewal Krishan : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that in Block Talwara there are Bindraban and Karumpu Bamboo forests of about 6000 acres known as Mukerian Range. The Gopal Paper Mills Jagadhri has taken this forest on contract for 15 years for Rs. 15000/- for cutting the Bamboos from there. The Gopal Paper Mills Jagadhri cuts the Bamoos from this forest worth about Rs. 2. lacs every year. And in contravention of the rules they cut the bamboos from the outskirts of the forest and not from the groves. By paying the fine of about Rs. 2000/-, 2500/- at the rate of one anna per Bamboo, the Jagadhri Paper Mills are ruining this huge forest. The national property is being ruined by flouting the rules. The Government should pay an adequate attention towards this and make its position clear.

Sardar Satnam Singh Bajwa (State Minister for Finance and Forests) :

Prior to 1947 there was a keen demand for the Bamboos occuring in the forests of Mukerian range situated near Talwara. The demand for these bamboos was practically all in the region now forming West Pakistan. There was a large quantity of Bamboos available in Uttar Pradesh which was more than sufficient to serve the need of that State and the East Punjab. After the partition of Punjab in 1947 the demand for bamboos from these forests disappeared. There was some demand for a short period in connection with providing accommodation to the refugees from Pakistan but this demand also vanished soon. Thereafter it was not possible to work these forests and the bamboos remained unsold and unfelled for several years and the Government could not derive any income from them by sale in the open market. The negotiations were then started with Shree Gopal Paper Mills for the use of bamboos in the manufacture of paper at Jagadhri. The price offered by Shree Gopal Paper Mills, Jagadhri was very low but the Punjab Government had to accept it as there was no alternative for disposal of these bamboos. Shri Gopal Paper Mills obtained a lease of bamboos not only for the Mukerian forest but also for other bamboos forests situated in Punjab namely Beas and Kangra Forest Divisions. Simultaneously on the merger of Pepsu with Punjab they also obtained a lease of bamboo forests that were situated in erstwhile Pepsu at a very low price compared with the price they obtained for the Beas and Kangra Forest Division. Because the Mills had purchased practically the entire quantity of bamboos available in the forest of Punjab, and also because most of the bamboo areas in Uttar Pradesh had also been meanwhile leased out to various paper Mills, the market experienced an acute shortage of bamboos and this led to a steep rise in their market price The lease of the Forests to Shree Gopal Paper Mills was settled for a period of 15 years from 1.4.56 to 21 3.1971. At that time a penalty of one anna per bamboo was settled for the felling of such bamboos which were found by forest officials to be not covered by principles of forest. In case of felling of trees which are required to be felled according to the principles of forests are marked and numbered before hand and the contractor is allowed to fell only such marked trees after their sale. In case of bamboos, however, as the number to be felled from the forests runs into many lakhs and often it is not possible to approach the interior bambo s in the clump unless some of the bamboos on the outskrits are cut, therefore, prior marking and numbering of bamboos that are fit to be felled is not practicable. At the same time it is not possible strictly to control the felling of the bamboos according to the principles of forestry because a large number of labourers are working simultaneously in a large area. Therefore, certain principles have been laid down according to which the labour of Shree Gopal Paper Mills has to fell the bamboos. Mistakes in such fellings often arise because the work has to be done by labour and strict control is not possible on the fellings of every clump. Any fellings that are done against the principle of forestry are therefore discouraged by imposing a penalty and the number checked subsequently. The penalty cannot be too serve, because it is only a matter of opinion of the forest staff as to whether any fellings have been in

[Sardar Satnam Singh Bajwa]

accordance with the forestry principles or there has been some negligence. At the time when the agreement with Shree Gopal Paper Mills, Jagadhri was executed the penalty of one anna per bamboo laid down in the agreement was considered to be fairly deterrant Subsequently on account of the steep rise in the market rate of bamboos, the rate of penalty as laid down in the agreement deed at present is not deterrant. Threfore, some difficulties have arisen in the working of the lease deed. There is a clause No. 32 of the agreement deed according to which the Government has the option to cancel the lease deed in the public interest after giving six months notice to the lessee. Taking into consideration the difficulties that had arisen on account of the low rate of Penalty for felling of bamboos as compared to market rate, it was pointed out to Government by the Department during 1968 that on account of the high rates pre vailing for bamboos in the open market, it would be possible to get several times the revenue from these bamboo forests as compared with revenue which we have been getting from Shree Gopal Mills.

The Administrative Department intended to serve a notice to Shree Gopal Paper Mills under clause No. 32 of the agreement for termination of the lease. The case was subsequently discussed with the then Chief Minister the late Shri Lachhman Singh Gill in the presence of the representatives of Mills after a similar notice had been served on the mills in connection with the lease of Bhabbar grass. L.R. had also advised that there were not adequate reasons to cancel the agreement Also if the agreement entered into with an Industrial Firm is cancelled, it might give a set back to other Industrialists intending to set up industries in this State. Further raw material for paper is in short supply and if we had suddenly cut off the same by cancellation of the agreement, it would have hard hit the Country in this regard. The Chief Minister, therefore, decided that the proposed notice in case of bamboo lease deed should not be issued. The lease deed of these forests is due to expire on 31 3 1971. It is only after that date that it will be possible for the State Government to do away with this agreement and get the maximum possible revenue.

(Serial No. 62)

Vaid Gian Chand : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, young men even below the age of 18 years are generally seen smoking in the bazars and on the road side and some times taking wine. Such habits have put to the future of coming generation in great danger. The teachers are solely responsible for this evil. The parents send their children for education in the age of six years The teachers asked the children to bring cigarettes for them and they smoke in the class room or the School, compoud in the presence the students. In certain Schools, the teachers take wine telling the same as Coca Cola. It leaves a very bad effect upon the impressionable minds and health of the students The Government should make statement about the steps proposed to be taken to remove this dangerous evil?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) :

ਪੰਜਾਬ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 220 ਅਨੁਸਾਰ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਤੰਮਬਾਕੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਖਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਿਤੀ 1-11-1966 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆ ਹਨ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਤੰਮਬਾਕੂ ਪੀਣਾ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਗਰਾਨ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਤੰਮਬਾਕੂ ਪੀਣਾ ਤਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰ ਭੀ ਤੰਮਬਾਕੂ ਦੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆ ਦੀ ਤੰਮਬਾਕੂ ਪੀਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਣ।

ਮਹਿਕਮਾ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਬੇਹਦ ਕੋਸ਼ਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਤੰਮਬਾਕੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(Serial No. 63)

Sardar Kirpal Singh : To draw the attention of the Govrerment towards an urgent matter of public importance, namely, that the Class IV Employees in the Education Department are put to duty for 24 hours. They are not provided with uniforms in time. Class IV Employees have served a notice on the Government to get this iujustice undone. The leader of employees sit in Dharna on 27th October, 1969 in front of Vidhan Sabha. The union of the employees has decided that in case the Government do not concede to its demands, it would give a toughfight. In order to save the situation the Government should immediately make a statement in this regard.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) :

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਆਸਾਮੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਚਪੜਾਸੀ-ਕਮ-ਚੌਕੀਦਾਰ ਯਾ ਸਵੀਪਰ ਕਮ-ਚੌਕੀਦਾਰ ਡੈਜ਼ਿਗਨੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆ ਹਨ। ਤਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਜ ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਕੂਲ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਉਠਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਸ਼ਤੀ ਚਿੱਠੀ ਨੰ: 1720-ਬੀ.ਪੀ ਐਂਡ. ਐਸ. 69/9336, ਮਿਤੀ 1. 5. 69 ਵਿੱਚ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਚਪੜਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬਿਨਾਂ ਲਿਹਾਜ਼ ਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਵਰਦੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕੂਲੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਪੰਜਾਬ ਫਾਈਨੈਸ਼ਲ ਰੂਲਜ਼ ਵੋਲਯੂਮ–1 ਦੇ ਨਿਯਮ 19.6 (ਲੜੀ ਨੰ: 33) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਦੀਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਜੋ ਫੁਟਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧ ਹਨ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਰਦੀਆਂ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਦੀਆਂ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਦਿੱਤਿਆ ਜਾਣ।

(Serial No. 64)

Chaudhri Ram Singh : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely the Irrigation Department of Punjab Government has, without any rhyme stopped the Madhopur Lift Irrigation Scheme, which was a permanent Scheme. This Scheme has been discontinued with effect from 1.10.1969, resulting in great damage to the paddy crop. The public of Dhar Block (Pathankot) are very much agitated on this account. This is a very important matter meriting a statement on the floor of the House by the Minister concerned.

Sardar Sohan Singh Bassi (Irrigation and Power Minister) :

The Shahpur lift Irrigation Scheme which provides Irrigation facilities to the barren tract of Shahpur Kandi area of Dhar Block Teh. Pathankot, has not been stopped by the Government. Executive Engineer, Gurdaspur Division Gurdaspur, who is incharge of this scheme, issued notices to the Workcharged staff for discontinuing their services w.e.f. 1.10.69 on account of some misunderstanding regarding the budget provision. The working of pumps was, however, not stopped and the pumps were kept running by the workshop staff of Madhopur Headworks The notices issued by Executive Engineer, Gurdaspur Division, to the Workcharged staff have since been withdraw and the pumps are running with the available supplies in the river Ravi. These pumps are installed on the left bank of river Ravi, but this year the main creak of the river has swung to the right side resulting in shortage of water at pump sites. This problem is being tackled by constructing cunnettes and small spurs for diverting water towards the left side where pumps are installed and it is hoped that the situation will improve shortly.

[ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਸਿਜਾਂਈ ਉਠਾਈ ਯੋਜਨਾ ਜੋ ਕਿ ਪਠਾਨਕੋਟ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਧਾਰ ਬਲਾਕ ਦੇ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਕੰਡੀ ਦੇ ਬਜੰਰ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸਿਜਾਂਈ ਦੀਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡਵੀਜ਼ਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੰਮ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਵਰਕਚਾਰਜ ਕਰਮਚਾਰੀਆ ਨੂੰ 1/10/69 ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਕੁਝ ਬਜਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਐਪਰ ਪੰਪਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਪ ਮਾਧੋਪੁਰ ਹੈਡ ਵਰਕਸ ਦੇ ਅਮਲੇ ਰਾਹੀਂ ਚਾਲੂ ਰਖੇ ਗਏ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਰਕਚਾਰਜ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਸਨ। ਪੰਪ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਪ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ

ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਸਾਲ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੀ ਮੁਖ ਕਰੀਕ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਖਾ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਜਿਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੰਪ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਸਿਆ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਊਨੈਟ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਪਰ ਲਾਊਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਖਬੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਪੰਪ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੁਧਰ ਜਾਵੇਗੀ ।]

(Serial No. 65)

The 11 K.V. line Milk plant original Cable bursted at 9.02 hours on 20.10.69 there by damaging the transformer Oil pipe and set fire in the Cable trench which instantaneously spreed to the cable gallery. The efforts to extinguish the fire were made immediately by throwing sand and using fire extinguishers but the fire could not be controlled and thus damaged the Electric equipment of the transformer and thus causing failure of Electric supply in the city of Amritsar. With the failure of electric supply in the city the electric tubewells were also stopped causiug failure of water supply in the city as well.

The work of restoration of electric supply was immediately taken in hand after the fire was extinugished. The supply to the Municipality feeder was restored at about 7.30 P.M. on 20.10.69. The supply to the area which could be fed from Diesel Plan was also restored immediately.

As some of the Central Cables were got damaged, new D.C. Bus bar was set up and the supply to the 30 K.V. Station at Naraingarh, Harsa Chhina, Taran Taran, Patti, Chabbal Bhikiwind, Amarkot etc., was resorted at 1.00 A.M. on 21.10.69 The supply to Chattiwind area of the Municipal Committee was arranged by backfedd from Jandiala at 11.00 P.M on 20.10.69.

The matter is under investigation

(20 ਅੱਕਤੂਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9.02 ਵਜੇ ਮਿਲਕ ਪਲਾਂਟ ਵਾਲੀ 11 ਕੇ. ਵੀ. ਓਰੀਜਨਲ ਕੇਬਲ ਫਟ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਟਰਾਂਸਫਾਰਮਰ ਦੇ ਆਇਲ ਪਾਈਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕੇਬਲ ਟਰੈਂਚ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੇਬਲ ਗੈਲਰੀ ਵਲ ਨੂੰ ਫੈਲ ਗਈ । ਰੇਤ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਫਾਇਰ ਐਸਟਿੰਗਵਸ਼ਰਜ਼ ਨਾਲ ਅੱਗ ਬੁਝਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਹ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਟਰਾਂਸਫਾਰਮਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ । ਬਿਜਲੀ ਫੇਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਟਿਯੂਬਵੈਲ ਵੀ ਖੋਲੇ ਗਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ।

ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਬੁਝ ਗਈ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਗਏ । ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੀਡਰ ਨੂੰ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 7.30 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਬਿਜਲੀ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਭੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਡੀਜ਼ਲ ਪਲਾਂਟ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ

[ਸਿੰਚਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ]

ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਿਜਲੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਬਲਜ਼ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ । ਇਸ ਲਈ ਨਵਾਂ ਡੀ.ਸੀ. ਬਸ ਬਾਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 33 ਕੇ. ਵੀ. ਸਬ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਜੰਡਿਆਲੇ ਬੈਕਫੀਡ ਰਾਹੀਂ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਬਿਜਲੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

ਮਾਮਲਾ ਪੜਤਾਲ ਅਧੀਨ ਹੈ ।)

(Serial No. 66)

1. **Comrade Satya Pal Dang :**
2. **Comrade Kulwant Singh :** To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the Jullundur Police has threatened B.Ed. students on peaceful strike with firing and Victimization. This has created a serious situation in Jullundur. In view of the obvious and urgent importance of the matter Government may please be asked to make a statement in the House.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) :

Punjab University B.Ed. students Union gave a call to B.Ed. students of Punjab, Haryana, Himachal Pradesh and Union Territorry Chandigarh to observe 3 days strike from 16. 10. 69 to 18.10.69 for the acceptance of their demands regarding restoration of 50% internal assessment marks, choice of medium of instruction, permission to graduate teachers to appear in B.Ed. examination and guarantee of service after passing B.Ed. Examination.

In response to this call, the B.Ed students of Montgomery Basic Training College Jullundur observed strike from 16 to 18.10.69. The College, however, remained closed up to 21.10.69. on 22.10.69, there was incomplete attendance in the class but no girl students joined the strike The demonstrators tried to disturb the classes. The demonstrators used abusive language towards the college going students. The Police on duty dispersed them. No threat of firing or victimization was given. On 24.10.69, the demonstrators again obstructed about 30 girls students from joining their classes. Some hot words were exchanged between the demonstrators and the college authorities. No untoward incident took place The strike was abandoned at Jullundur on .4.10.69. The situation is now quite peaceful.

(Serial No. 69)

Statement of Shri Balram Dass Tandon, Industries Minister, Punjab, on Call Attention Notice No. 69 given by Comrade Babu Singh Master, M. L. A.

Shri Harbhajan Singh and Shri Jagat Singh, the two Instructors working in the Industrial Training Institute. Moga were found responsible for indulging in unlawful activities, deliberately and openly creating hinderances in admissions to the Industrial Training Institute, Moga.

They threatened the Principal who was specially deputed to push through the programme in the Industrial Training Institute and instigated candidates not to get themselves admitted in the Institute. Inspite of the persuasive approach made by the Principal for not indulging in such unlawful activities, these two Instructors continued to create hinderances in the smooth working of the Institution and obstructed its normal working. They also instigated the other staff members to indulge in these unlawful activities. In view of the gross misconduct of these two officials, Shri Harbajan Singh, who is a temporary hand was discharged and Shri Jagat Singh was placed under suspension, pending inquiry against him.

It is incorrect that the aforesaid Departmental action was taken with a view to curbing the Trade Union activities of these officials or as a retaliatory measure for making allegations against the officers of the Department. In fact, no such allegations were made by these two individual Instructors prior to the above Departmental action.

Serial No. 70.

Sathi Rup Lal : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the firing was resorted to by the Police recently on the Harijans of village Daudhar, Police Station Mehna, Tehsil Moga at the instance of S.H O. of the said Police Station without adequate reason and on the other hand a case was registered against them. Consequently the people of Tehsil Moga demanded that the enquiry of the said firing be made by the S. D. M., Moga, with the direction to give his findings as early as possible so that the people may get justice to their satisfaction and the Government be asked to give a statement on the floor of the House.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) :

This Call Attention Notice relates to case F. I. R. No. 200, dated 11th October, 1969 under Section 307/342/332/148/149 I. P. C., P. S. Mehna. The report made by the police is that on 11-10-69, S. I. Bant Singh, Officer-in-Charge, Police Station Mehna had gone to village Daudhar, P. S. Mehna to execute warrant under Section 109 Cr. P. C. issued by the Court of Executive Magistrate, 1st Class, Moga, for the recovery of Shrimati Mohinder Kaur, wife of Balbir Singh from the house of one Jarnail Singh son of Bishan Singh, Harijan of that village. where she was allegedly being unlawfully detained. Police party reached the house of Jarnail Singh at 6-00 A. M. and found the woman to be present in the courtyard. Karnail Singh, brother of Jarnail Singh, also happened to be present in the house. The S. I. showed them the warrant and consequently Mohinder Kaur accompanied the Police party. Hardly they had gone a few yards when Karnail Singh raised an alarm saying that Bant Singh S. I. was taking away Mohinder Kaur and they should resist it. On this Karnail Singh his father Bishan Singh and other relatives, pursued the Police party after having, armed themselves with spear, lathis etc. They attacked the Police party. The woman slipped away from the custody of Police when asked to run away by the assailants, The Police was surrounded in the neighbouring courtyard of one Kheta Singh, Harijan. The assailants beat Salig Ram Constable No. 516 and the S. I. who rushed to

[Chief Minister]

save Constable Salig Ram was hit on his left side of the chest with a spear and also injured on the left arm. The S. I. in self defence fired two shots as a result of which Bishan Singh received injuries on his thighs. They again attacked the police party in fury. The S I. fired two more shots in self defence to scare away the assailants. The S. I. along with his party managed to climb over the roof of the house of Kheta Singh with the help of a wooden ladder. The accused removed the wooden ladder, 'gherraoed' the Kotha and shouted to set the house on fire to burn the Police party. The S. I. got 7 rounds fired in air from the Constable's rifles intermittently to keep the accused away. The accused resorted to brick batting the police. During this time Constable Hari Singh of Mounted Police happened to reach the spot and seeing the Police in this condition, he rushed to Police Station Mehna, lodged F I. R with A. S. I. Gurcharan Singh who in turn informed D. S P.; Moga on phone. The District Inspector with a contingent of police reached the village from Moga and rescued the police party, S I. Bant Singh Constable Salig Ram and Chhote Lal and Mukhtiar Singh received injuries during the attack. The case is still under investigation S D. M. Moga has started Magistrial enquiry. The enquiry should bring out true facts in case the Police report is found to be wrong or distorted.

[ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਊ ਨੋਟਸ ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ: 200 ਮਿਤੀ 11.10.69 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 307/ 342/ 332/ 148/ 149 ਹਿੰਦ ਡੰਡਵਾਲੀ ਥਾਣਾ ਮੇਹਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 11.10.69 ਨੂੰ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਅਫਸਰ ਥਾਣਾ ਮੇਹਣਾ ਪਿੰਡ ਦੋਧਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਵਾਰੰਟ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਰਜਾ ਅਵੱਲ ਮੋਗਾ ਨੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 100 ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਦੀ ਤਕਮੀਲ ਲਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਪੁਜੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੀਂਵੀਂ ਨੂੰ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਵੇਖਿਆ। ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਈ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਦਿਖਾਇਆ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਟੁਰ ਪਈ। ਉਹ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਹੀ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪਿਛਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਾਠੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰਛੇ ਚੁਕ ਲਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਤੀਵੀਂ ਹਮਲਾ ਆਵਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥੋਂ ਖਿਸਕ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਦੇ ਗਵਾਂਡੀ ਖੇਤਾ ਸਿੰਘ ਹਰੀਜਨ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਈ ਹਮਲਾਆਵਰਾਂ ਨੇ ਸਾਲਗ ਰਾਮ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਢਾ ਲਿਆ ਤੇ ਜਦ ਥਾਣੇਦਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਭਜਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੱਬੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਬਰਛਾ ਵਜਾ ਅਤੇ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਤੇ ਸਟ ਵਜੀ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਫਾਜ਼ਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੱਟੜ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ

ਦੇ ਪਟਾਂ ਤੇ ਸਟ ਵਜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਫਿਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਫਾਜ਼ਤ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਆਵਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਖੇਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੌੜੀ ਚੁਕ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕੋਠੇ ਦਾ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਤੇ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਥੋੜੇ ਥੋੜੇ ਵਕਫੇ ਬਾਦ ਸਤ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰ ਕਰਵਾਏ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਉਤੇ ਇੱਟਾਂ ਵਰਸਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਘੋੜ ਸਿਪਾਹੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਹ ਥਾਣੇ ਮੇਹਣਾ ਵਿਚ ਸਰਪਟ ਗਿਆ ਇਤਲਾਹ ਦਰਜ ਕਰਾਈ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੀ ਐਸ. ਪੀ ਮੋਗਾ ਨੂੰ ਬਜ਼ਰੀਆ ਟੈਲੀਫੂਨ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਪੁਲਿਸ ਇਕ ਕੰਟਿੰਜੈਂਟ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੁਜਾ ਅਤੇ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੜਾਇਆ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਥਾਣੇਦਾਰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਿਪਾਹੀ ਸਾਲਗ ਰਾਮ, ਛੋਟੇ ਲਾਲ, ਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਮੁਕਦਮਾ ਜ਼ੇਰ ਤਫਤੀਸ਼ ਹੈ। ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮੋਗਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਇਨਕੁਆਰੀ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹਾਲਾਤ ਪਤਾ ਲਗਾਣਗੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।]

Serial No. 81

1. **Comrade Babu Singh Master :**

2. **Comrade Kulwant Singh** : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely, the step-motherly treatment meted out to the field staff of the Punjab Co-operative Department, though the Inspectors and Sub-Inspectors have to shoulder great responsibilities in getting success of the different compaigns launched by the Government with a view to boost Agricultural production and development of the rural areas.

Inspite of all this no attention has been paid by the Government in regard to their grades pay scales and promotion percentage.

Hence the statement of the Government requested to impart justice to the agrieved.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) : After the recommendations of the Punjab Pay Commission the pay scales of Inspectors/Sub-Inspectors Co-operative Societies, of this State were raised from 100-10-200/10-300/60-4-80/5-120 to 160/400 T. S. -350-450 S. G/110-200 with effect from 1.2.1968. The question of removal of anamolies in their pay scales is being considered. Regarding fixation of percentage of promotion from the post of Sub-Inspectors Co-operative Societies to that of Inspectors and from the Inspectors to that of Assistant Registrar the position is as under :—

(i) Percentage quota of promotion from the post of Sub-Inspectors to that of Inspectors Co-operative Societies.

The appointment to the posts of Inspectors Co-operative Societies

[Chief Minister]

is governed by the Punjab Co-operative Subordinate Services Rules, 1936. Under these rules the posts of Inspectors are left to be filled up either by direct recruitment or by promotion from Sub-Inspectors but no percentage between the two modes of recruitment has been fixed in these rules. The Government, therefore, decided in May, 1958, that 66 2/3% posts of Inspectors should be filled up by promotion from Sub-Inspectors and the remaining 33 1/3 by direct recruitment. The question of revision of these rules as well as the fixation of percentage of quota of promotion posts is under consideration of the Government.

(ii) Percentage of quota of promotion from the posts of Inspectors Co-operative Societies to that of Assistant Registrars Co-operative Societies.

According to the provision of Rule 5(2) of the Punjab State Co-oprative Service Class II, Rules, 1958, the recruitment to the posts of Assistant Registrar is made against two third vacancies by promotion or transfer and one third by direct recruitment. These service rules are applicable at present. But these rules are proposed to be revised according to the model service rules. It is, therefore incorrect to say that no attention has been paid by Government in regard to the grade pay scales and promotion percentage of Sub Inspectors and Inspectors.

[ਪੰਜਾਬ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਫਾਰਸ਼ਾਂ ਆਣ ਮਗਰੋਂ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਸਬ-ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮਿਤੀ 1/2/68 ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ 100-10-200/10-300 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ

———————————

60-4-80-/5-120

160-400 (ਟਾਈਮ ਸਕੇਲ)/350—450 (ਸਲੈਕਸ਼ਨ ਗਰੇਡ) ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ।

——————————————————— ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਸਕੇਲਾਂ

110-200 ਵਿਚ ਤਰੁਟੀਆਂ ਹਟਾਣ

ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਬ ਇਨਸਪੈਕਟਰ, ਸਹਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਪਰਸੈਂਟੇਜ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

(1) ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਤੋਂ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਪਰਸੈਂਟੇਜ।

ਇਨਸਪੈਕਟਰ; ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ 1936 ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਰੂਲਾਂ ਅਧੀਨ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਧੀ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਸਬ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਭਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰਸੈਂਟੇਜ ਮੁਕਰਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਈ, 1958 ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ $66\frac{2}{3}\%$ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਬ-ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ $33\frac{1}{3}\%$ ਸਿਧੀ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਲਾਂ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਪਰਸੈਂਟੇਜ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਮੁਕਰਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਕੋਟੇ ਦੀ ਪਰਸੈਂਟੇਜ

———

ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸਰਵਿਸ ਕਲਾਸ ਦੀ ਰੂਲਜ਼ 1958 ਦੇ ਰੂਲ 5 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਾਇਕ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਚੋਂ 2/3 ਆਸਾਮੀਆਂ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਬਦਲੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ 1/3 ਆਸਾਮੀਆਂ ਸਿਧੀ ਭਰਤੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰੂਲ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਖ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਸਬ ਇਨਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਪਰਸੈਂਟੇਜ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਅਤੇ ਗਰੇਡਾਂ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।]

Serial No. 98

Chaudhri Satya Dev : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the great resentment prevailing amongst the Kisans of Abohar area due to the reasons that inspite of great shortage of water in the canals of Abohar Division cuts are made in large numbers, and unauthorised pipes are fixed as a result of which 'Narma' Cotton crop in thousands of acres of land has been absolutely destroyed and there is no possibility of sowing of Rabi Crops. The villages at the tail have to go without drinking water even.

Recently, the Chief Miniter, Sardar Gurnam Singh paid a visit to Abohar and assured the cultivators that strict measures would be taken to check the making of cuts in canals and that the shortage of water in the canals would be removed as early as possible. Moreover, the Chief Minister stated that the sub-soil water level being very low and it being brackish it was very difficult to instal tube-wells in that area and that in order to remove this difficulty boring machines would be sent to start boring operations there.

But the cuts have not been stopped nor the shortage of water in the canals been removed so far and neither the boring machines have been sent for installing tube-wells. The Minister concerned may kindly make a statement in this regard.

Sardar Sohan Singh Bassi (Irrigation and Power Minister) :

The water supplies in the canals of Abohar Division have been normal during the current year, There is no doubt that the incidents of "Cuts and unauthorised Pipes" had been increasing of late due to greater value of water for the improved type of cultivation methods but on account of strict measures taken this year in close collaboration of the

[Irrigation and Power Minister]

Police, there has been some improvement and the incident of cuts and unauthorised pipes was reduced. The supply at the tails of the Channels is quite satisfactory. In order to punish the persons who were responsible for making cut, all cases of cuts have been reported to Police. Also it is under the consideration of the Government to give powers of levying Tawan for unauthorised irrigation to the Divisional Canal Officers so that the culprits were fined speedily.

As regards, installation of Government tubewells in the area, it is stated that suitable water is not available in the area and, therefore, the installation of Government tubewells in this area is not possible. The present shortage being felt by the zamindars is due to the rotational running of channels which had to be resorted to with effect from 1-10-1969 due to fall in river supplies. The supply of river Beas had fallen from 32384 cusecs on 17-9-1969 to 12828 Cusecs on 1-10-69 and the present supply is only 6670 cusecs (26-10-69) with the result that full requirements of channels could not be met and the channels had to be run in rotation. This difficulty will be solved to some extent with the construction of the Beas Dam at Talwara because at present there is no storage dam available on the river Beas and the supplies have to be restricted to the free flow supplies available in the river.

[ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਅਬੋਹਰ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾਰਮਲ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੋਂ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਦੇ ਉੱਨਤ ਟਾਈਪ ਦੇ ਢੰਗ ਅਪਣਾਉਣ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਕਦਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਟ ਅਤੇ ਅਣ-ਅਧੀਕਾਰਤ ਪਾਇਪਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ । ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਸਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਿਕਟ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਖਤ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਅਤੇ ਕਟਾਂ ਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਪਾਈਪਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟ ਗਈਆਂ । ਨਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟੇਲਾਂ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਬਿਲਕੁਲ ਸੰਤੋਖ ਜਨਕ ਹੈ । ਕੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਕੱਟਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਪੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ । ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਿੰਜਾਈ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਤਵਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ । ਤਾਂਕਿ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਯੋਗ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਗਾਉਣੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਜਿਮੀਦਾਰ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਚਲਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੈ । ਜੋ ਕਿ 1/10/69 ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਘਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ । ਦਰਿਆ ਵਿਆਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ 17/9/69 ਨੂੰ 32381 ਕਿਊਸਿਕ ਤੋਂ ਘਟਾਕੇ 1/10.69 ਨੂੰ 12828 ਕਿਊਸਿਕ ਰਹਿ ਗਿਆ । ਮੌਜੂਦਾ ਸਪਲਾਈ (26/10/69/ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 6670 ਕਿਊਸਿਕ ਰਹਿ ਗਈ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਬਨ੍ਹਕੇ ਚਲਾਉਣਾ ਪਿਆ । ਇਹ ਸਮਸਿਆ ਤਲਵਾੜੇ ਤੇ ਬਿਆਸ ਬੰਧ

ਬਣ ਜਾਣ ਪੁਰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਪੁਰ ਕੋਈ ਸਟੋਰੇਜ ਡੈਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।]

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁਛਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਉ।

(No reply)

The Punjab Appropriation (No. 3) Bill. 19 9.

Minister for Finance (Shri Krishan Lal) : Sir, I beg to introduce the Punjab Appropriation (No. 3) Bill.

Minister for Finance : Sir, I beg to move :—

> That the Punjab Appropriation (No. 3) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : Motion moved—

> That the Punjab Appropriation (No. 3) Bill be taken into consideration at once.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ (ਬੜਾ ਪਿੰਡ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜੋ 13 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਦਾ ਅਪਰੋਪਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। (**ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ**) ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਕਲ੍ਹ ਰੈਫ਼ਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਜੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਇਹ ਡਿਮਾਂਡ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੀ। ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਆਈਟਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਿਕੁਮੈਂਡ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਈ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਲ ਬਿਲਕੁਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਕੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਇਹ ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੱਤਕ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੈਜਾਰਿਟੀ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਨਸਰੰਡ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਨਵਿਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਕ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਲੈਂਡ ਐਕੁਈਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰਡ ਬਦਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਰਡ 28–10–1968 ਦਾ ਵਾਰਡ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਡਹਾਕ ਬਜਟ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਐਨੂਅਲ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਬਜਟ ਆਇਆ। ਪਰ ਉਹ ਵਾਰਡ ਉਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰਡ ਦਾ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸੂਦ ਬਣਿਆ। ਇਕ ਸਾਲ ਡੀਲੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਗੌਰਮੈਂਟ ਉਤੇ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਸਟੇਟ ਐਕਸਚੇਕਰ ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਬਗਹਿ 6% ਸੂਦ ਦੇ ਕਾਸਟ ਉਤੇ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜਿਹੜੀ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਆਈ ਹੈ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਿਕ ਵੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੋ ਐਕਸਪੈਂਡੀਚਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਐਕਸਪੈਂਡੀਚਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ 4 ਡਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ 19 ਲਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 48 ਲਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ 8 ਡਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ 60 ਲਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਡਬਲ ਡਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਖਰਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲਾਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਗੇ 19 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ 60 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਉਤੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੋਇਆ।

ਕਲ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ਕੋਠੀ ਪਾਉਣ ਬਾਰੇ 2–3 ਦਫਾ ਕਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਹੀ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਕੋਠੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਆਏ। (ਘੰਟੀ) (ਸ਼ੋਰ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਠੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗਲ ਨਹੀਂ। (ਵਿਘਨ)

(ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰਦਾਰ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਚੇਅਰ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ।)

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਲਾਕੇ ਛਡ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਾਈਏ, ਇਕ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਥੇ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਗਵਰਨਰ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੇ ਜਾਂ ਲੇਬਰ ਕਲਾਸ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਾਈਏ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੋਝ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਉਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ

ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਐਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਐਸੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕੇ । ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸੂਟੇਬਲ ਥਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸੂਟੇਬਲ ਥਾਂ ਸੀ, ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੀਕੁਮੈਂਡ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਨਿਸਟਰ ਸਹਿਬ ਨੇ ਮੰਡੀ ਹੋਰ ਥਾਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀ । ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, 160 ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਮੱਦ ਹੈ । ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਰਿੱਟ ਪੈਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਪਰ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੇ–ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਂ ਸਰਪੰਚਾਂ ਤੇ ਉਲਟਾ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ । ਪੰਚਾਂ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਸਸਪੈਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ । ਜਦ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹਦਾਇਤ ਕਿਉਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ?

ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਹੋਰ ਵੀ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਹਨ । ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਸ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਗਰ ਸਾਡੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹੋਵਾਂਗੇ । ਸੋ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਬੜੀ ਅੱਛੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜੋ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ, ਡੇਹਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਡਿਸਟਰਿਕਟਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੰਟੀਚੂਐਂਸੀ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ । ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ, ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਥੋਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ । (ਵਿਘਨ) ਕਮ ਅਜ਼ ਕਮ ਨਾਨ–ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਡਰੇਨਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਡੀਮਾਂਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਲੀਅਰ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਹੀ ਮਹਿਕਮਾ ਸਾਨੂੰ ਕਨਵਿੰਸ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜਿਹੜਾ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਔਰ ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਕੰਸਟੀਚਿਊਐਂਸੀਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਸੀ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਫਿਲੌਰ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਸਕੀਮ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਫਿਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਸਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। (ਵਿਘਨ) ਡਰੇਨਾਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਵਾਟਰ ਲਾਗਿੰਗ ਅਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼. ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਥੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੰਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਵੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੇ ਲਫਜ਼ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਲਉ। (The hon. Member may please withdraw his words about Sangrur.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਵਾਪਿਸ ਲੈਂਦਾਂ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, 35 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਐਸੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਕਾਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ 31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਹ ਪੈਸੇ ਨਿਕਲਣਗੇ? ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਹਨ, ਸਾਰੀਆਂ ਡੀਮਾਂਡਜ਼ ਨੂੰ ਪਰੋਪੋਰਸ਼ਨੇਟਲੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਐਸੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਕਾਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਰਾਇਟੇਰੀਆ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਟਰਾਂਸਫਰਜ਼ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਐਪਵਾਇੰਟਮੈਂਟ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 120 ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 160 ਵਾਰ ਟਰਾਂਸਫਰਜ਼ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਰਾਂਸਫਰਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਦੀ ਐਲਾਟਮੈਂਟ

ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਉਹ ਕੈਂਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਕਾਨ ਮਿਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਰੂਰਲ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੰਡੀ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੰਡਜ਼ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਤੋਂ ਆਉਣੇ ਹਨ। ਸੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੰਡੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀਆ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਦਿਹਾਤਾਂ ਵੱਲ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਚੇਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਰੋਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਿਕ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। 60% ਅਤੇ 40% ਦੀ ਸਕੀਮ ਕੋਈ 9 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ 9 ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਗਜ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵੀ ਆਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕਦਮ 125 ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਲੈਣਾ, ਇਹ ਕੋਈ ਠੀਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਡੀਆਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਨਗੀਆਂ। ਐਨੀ ਭਾਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਸਪੀਰੀਅਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਡਰਾਈਵਰ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਕੰਡਕਟਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਬੱਸ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਿਰੇ ਪਹੁੰਚਾਏਗੀ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪਾਸੇ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਰਵਿਸ ਪੰਕਚੂਅਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਐਰ ਇਫੈਕਟਿਵ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਹੈ।1966 ਵਿਚ 6 ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1968 ਵਿਚ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦਾ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਰ 1969 ਵਿਚ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਕੈਂਡਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਲ ਮੈਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਲਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਐਰ ਨਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਪਬਲਿਕ ਇੰਟ੍ਰੈਸਟ ਵਿਚ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੰਟ੍ਰੈਸਟ ਵਿਚ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਰਾਈਟੇਰੀਆ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਅਰਥਾਤ ਕਰਾਈਟੇਰੀਆ ਮੁਕੱਰਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ? ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰਿਆ ਕਰੇ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਫ਼ਿਲਮ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਇਸ ਵਿਚ ਲੱਖਾ ਰੁਪਏ ਬਣਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਫ਼ਿਲਮ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਨੇ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਹ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਪਲੈਜਡ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਿਲਮ ਪ੍ਰੋਡੀਊਸਰਜ਼ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਜੋ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਫਜ਼ੂਲ ਜ਼ਾਇਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਲ ਧਿਆਣ ਦੇਣ।

ਸਰਦਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ (ਪਾਇਲ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਪਰੋਪ੍ਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਲਿਆ ਕੇ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਵਿਲਜ਼ ਬਰੇ ਜੋ ਸਕੀਮ ਬਣੀ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸਕੀਮ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਮਹਾਤਮਾਂ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਹਰੀਜਨ ਹਾਲੇ ਤਕ ਸਿਰ ਤੇ ਟੋਕਰੀ ਢੋਹ ਕੇ ਗੰਦਗੀ ਸੁਟਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕਿਆ ਔਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦਗੀ ਚੁਕਣ ਵਾਸਤੇ ਰੇੜ੍ਹੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆਂ ਕੀਤੀਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਸਤੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਕਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਕ ਚਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਨ ਔਰ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭੁਲ ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰੀਏ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨੇਹਾ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹੁਚਾਣ ਲਈ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ ਜੋ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਔਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ

ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਾਸਤੇ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ । (ਥੰਪਿੰਗ) ਅਗਰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਕਈ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰੈਫਰੈਂਸ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਟਾਲਾ ਔਰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਛਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕੀਏ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ (ਵਿਘਨ)......

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿਸ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ? (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਸਰਦਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਿਆ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਈਏ ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਤਨੇ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚਲੀਏ । ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ

'ਰੰਗਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੀਚਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ ਉਹ ਹਾਲੀਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ । ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਜੋ ਲੀਡਰ ਬਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਹਰੀਜਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਮੈਂ ਹੁਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜੋ ਕੰਮ ਅਧੂਰੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆ ਜਾਣ ।

ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਮੰਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਘੱਟ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗਰੀਨ ਰੇਵੋਲਿਊਸ਼ਨ ਆਇਆ ਔਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬੜੀ ਕਣਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪੰਜ ਪੰਜ ਮੀਲ ਤੇ ਮੰਡੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੋ ਸਕੇ । ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । ਮੈਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਪਾਲਿਸੀ ਬਣਾਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿਕਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਦਾ ਭਾਅ ਕਣਕ ਨਾਲੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ, ਮੱਕੀ ਦਾ ਭਾਅ, ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ

[ਸਰਦਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ]

ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਦਾ ਭਾਅ ਉਚਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ 70 ਰੁਪਏ ਕੁਅੰਟਲ ਹੋਵੇ ਔਰ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਦਾ ਭਾਅ 110 ਰੁਪਏ ਕੁਅੰਟਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੈਸਾ ਰਖਿਆ ਹੈ ਔਰ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਮੈਂ। ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਦੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ 125 ਬਸਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਡੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 125 ਤਾਂ ਕੀ ਜੇ ਇਤਨੀਆਂ ਹੋਰ ਬਸਾਂ ਵੀ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇਤਨੇ ਮਕੈਨਿਕ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਲੀਸੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਹੈ ਔਰ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਸਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤਨੇ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਔਰ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਇਸ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ।

ਅਗੇ ਵਾਟਰਲਾਗਿੰਗ ਲਈ 2.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਗਿਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਕਿਉਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਜੋ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ। ਸਰਹੰਦ-ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਸੜਕ ਤੇ ਗੋਡੇ ਗੋਡੇ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਹਿਰ ਕਟਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਰਕੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਰਖਕੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੇ ਸਕੀਮ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਣਾਉਂਦੇ ਉਦੋਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਬਾਰਿਸ਼ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਵੇ। ਡ੍ਰੇਨਜ਼ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਣ ਵਰਨਾ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੰਬੋਲਵਾਲਾ ਚੋ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਘੋਲ ਡ੍ਰੇਨ ਹਾਲੇ ਬਣਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਿਕਮਾ ਇਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਬਣਾਵੇ। ਇਹ ਨਹਿਰ ਅਗੇ ਜਾਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਦੇ ਡੀ. ਸੀ. ਵਗੈਰਾ ਨਾਲ ਗੱਲ

ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਘੋਲ ਡ੍ਰੋਨ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉ ਤਾਕਿ ਇਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਹ 2.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਰਖਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਥੇ ਲਾਟਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਆਖਿਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਜੂਆ ਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਦੋਸਤ ਇਥੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ ਤੌਰ ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਕਈ 2 ਸਾਲ ਦੇ ਇਥੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਨਿਸਟਰੀ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਕਾਮਰੇਡ ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜੋ ਚੀਫ਼ ਮਿਨਿਸਟਰੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਲਾਟਰੀ ਹੀ ਸੀ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਅਗਰ ਲਾਟਰੀ ਸਟੇਟ ਦੇ ਕੰਸਾਲੀਡੇਟਿਡ ਫੰਡ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੁਰਾਈ ਕੀ ਹੈ? (ਵਿਘਨ) ਇੰਨੀ ਆਮਦਨੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਹ ਆਮਦਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਣਗੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਟਰੀ ਨਾ ਪਾਉ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਟੈਕਸ ਨਾ ਲਗਾਵੇ। ਆਖਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੁਪਿਆ ਕਿਥੋਂ ਆਵੇ, ਉਸ ਪਾਸ ਰੁਪਿਆ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਫਿਨਾਂਸ ਮਿਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਚੰਗੀ ਸਕੀਮ ਚਲਾਈ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਫਿਰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪਬਲਿਕ ਵਰਕਸ ਦਾ ਡਿਵੀਯਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਸੀਵਰੇਜ ਅਤੇ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜਿਜ਼ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਾਡਲ ਪਿੰਡ ਬਣਨਗੇ। ਉਥੇ ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਨਵਾਂ ਡਿਵੀਯਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਰ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸੀਵਰੇਜ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਾ ਗੰਦ ਨਾ ਉਠਾਉਣਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਫਿਰ ਐਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਦੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਮਪਾਉਂਡਰ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਗਰ ਹੁਣ ਲੋਕ ਪੁਰਾਣੇ ਸੁਪਰਸਟੀਸ਼ਨਜ਼ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਉਹ ਵੀ ਹੁਣ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਐਕ ਪਾਸੋਂ ਜਾਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇ ਕੇ ਨਿਹਾਇਤ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਉਠਾਇਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਐਪਰੋਪਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੱਖਣ): ਮਾਨਯੋਗ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਸਦਨ ਸਾਹਮਣੇ ਐਪਰੋਪ੍ਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਕਲ੍ਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਪਰ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰੀਪੀਟ ਕਰਾਂ, ਪਰ ਅਜ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਇਥੇ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਮੈਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋਸਤ ਟ੍ਰੈਯਰੀ ਬੈਂਚਿਜ਼ ਤੋਂ ਬੋਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਦੋਂ ਲਾਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਬਹੁਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜੈਨਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜੂਏ ਵਿਚ ਟ੍ਰੇਂਡ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੈਨਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਵਾਰੀਏ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਾਂਗੇ, ਪੁਲਿਸ ਆਦਿ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਲਾਟਰੀ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਇਸ ਹਦ ਤਕ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਲਾਟਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਮਾਲ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ, ਬਿਨਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਦੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ, ਬਿਨਾ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਡੋਲ੍ਹੇ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਦਾ ਚਾਅ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਇਖਲਾਕ ਨੂੰ ਉਚਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਖਲਾਕ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਦਮ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਇਖਲਾਕੀ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਣ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਇਖਲਾਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲਾ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰਲਜ਼ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਗਾੜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ 20 ਸਾਲ ਕੁਝ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਅਗਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਕੁਝ ਨਵੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ ਲਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚਲਨ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਾਟਰੀ ਤੋਂ ਵਧੀ ਹੋਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰੋਤਸਾਹਨ ਦੇਣਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਖਲਾਕ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਮਮਾਰੈਲਿਟੀ ਦੀ ਟੈਂਡੈਂਸੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਗਲਿੰਗ ਅਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਰਾਹੀਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਵਰਗੀ ਟੈਂਡੈਂਸੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਰਗੀ ਗਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਖਰਾਜਾਤ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਵਾਰਟਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਜੋ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਵਾਰਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਲਾਸ 1 ਅਤੇ ਕਲਾਸ 2 ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਲਈ। ਮਗਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਗਰ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਗੱਲ ਬਣਦੀ। ਅਗਰ ਇਹ ਕਲਾਸ 3 ਅਤੇ 4 ਲਈ ਕਵਾਰਟਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਛੋਟਿਆ ਲਈ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4. 00. P.M

ਫਿਰ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ, ਟ੍ਰੈਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਿਜ਼ ਤੇ ਹੁਣ ਬੈਠੇ ਸਜਨ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਭਰ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਗਰੀਬ ਲਈ, ਜਿਸ ਪਾਸ ਕਪੈਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਮਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਿਹੜੇ ਕਲਾਸ I ਅਤੇ II ਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਕਦ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੈਂਡੈਂਸੀ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਬਲੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਿਰਫ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਅਮਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗਰੀਬਾਂ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 60 ਪਰਸੈਂਟ ਰੂਟ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕੁਰੱਪਟ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਖੁਦ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਵਕਾਲਤ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਕਰੇ ਕਿ ਰੂਟ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਸਾਂ ਮੰਜ਼ਲੇ ਮਕਸੂਦ ਤਕ ਵਕਤ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹੁੰਚਣਾ ਗੈਰ—ਯਕੀਨੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ? ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬਸਾਂ ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਰਵਕਤ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਅਰਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਬਿਹਤਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਕਾਲਤ ਇਹ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਟੌਨ ਅਪ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਮਾਹਨਿਆਂ ਵਿਚ ਖਿਦਮਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲ ਸਕਣਗੀਆਂ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਦਣ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ ਕਮ ਸੇ ਕਮ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਸਾਲ ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਦਿਹਾਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਪਰ ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਵੀ ਸਕੂਲ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਲਈ 5 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਫ਼ੀਸ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਾਡ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਪਰ ਐਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਆਦਮੀ ਨਾਲ—ਬਸ ਕੰਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਿਉਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਲਈ 2 ਲਖ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਫਤ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੇਹਤਰ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਮੈਂ, ਮੁਖਾਲਫਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਚਿੜ ਕੇ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਵਜ਼ੀਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਹੋਰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਆਪਣੇ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ ਦੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਕਿੰਨੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੀਸ ਕਿੰਨੀ ਚਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਕੋਈ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਜੇਕਰ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਆਏ ਸਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਇਥੇ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੈਰੀਫਾਈ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (Everything in the House should be stated after verification and with full responsibility.) (Interruptions)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਜਿਸ ਵਕਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਿਹਾ ਹੈ ਮੈਂ ਇਕ ਸੈਕੰਡ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਲਤ ਗਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨਣ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕੋਟ ਕਰਨੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਇਜ਼ਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਵਾਅਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰੀਕਨਸਿਡਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲੈਕਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਇਸ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੇਕ ਓਵਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੇ ਜਿਹੜੇ

ਸਕੂਲ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਵਰਕਿੰਗ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ 1. 9. 69 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨਆਥੋਰਾਈਜ਼ਡ ਪੋਜ਼ੈਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵੇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੀ ਅਖੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸਕੂਲ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਬਦਲਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਡੀਬਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ।

ਜੋ ਸਿਲਸਿਲਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਂਦਲੀ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਤਿੰਨਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਠ ਵੇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਗਵਾਂਢੀ ਜਨਸੰਘੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਝਾੜਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੰਦ ਨੂੰ ਟੀਚਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਉਹ ਜਨਸੰਘੀ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ । ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ । ਇਲਲੀਗਲ ਕੰਮ ਤਾਂ ਅਗੇ ਵੀ ਕਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ ਪੁਰਾਣੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਇਲਲੀਗਲੀ ਲਿਆ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਕ ਮਾਰ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਟੀਚਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅਠ ਵੇਰ ਇਸ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹਸਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਟੀਚਰ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਕਿ ਇਕ ਜਨ-ਸੰਘੀ ਗਵਾਂਢੀ ਨੂੰ ਗੰਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਝਾੜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਉਸ ਟੀਚਰ ਲਈ ਇਕ ਗੁਨਾਹ ਬਣ ਗਿਆ । (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਤੁਸੀਂ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ? (What a trifling matter the hon. Member has brought in the House ?)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਠ ਵੇਰ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਿੰਨਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਬੇਗੁਨਾਹੇ ਦੀ ਅਤੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਗਾਹੇ ਦਾ ਅਤਾਬ ਉਸ ਤੇ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਵਾਂਢੀ ਦਾ ਗੰਦ ਆਪ ਨਹੀਂ ਚੁਕ ਸਕਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਡਿਮਾਂਡ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਹਊਸ ਵਿਚ ਰੈਫਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹਰਜ ਹੈ । ਕਈਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਵੇਰ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ, ਮੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਹੀ ਨਹੀ ਕੀਤਾ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ :

"ਹਕੂਮਤ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਮੇਂ ਬਸ ਇਕ ਹੂਆ ਇਸ਼ਾਰਾ" ।

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਇੰਟਰਫ਼ੀਅਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਰਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਧਾ ਦਖਲ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗਲ ਹੈ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਤਾਂ ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਓ ਕਿ ਕੀ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਕੀ ਰੈਫ਼ਰ ਨਾ ਕਰਾਂ। ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੋਸ਼ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮਹਿਕਮਾ ਤਾਲੀਮ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਟੋਨ ਅਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਚੰਦ ਦੀਗਰ ਗੱਲਾਂ ਵਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਵੱਜੁਹ ਦਿਲਾਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਐਸੀਆਂ ਸਕੀਮਜ਼ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ, ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਕਢ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ, ਨਿਹਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਸ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਬਲੇਮ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੇਕ ਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਘਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪਾਣੀ ਘਟ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੌੜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਜਿਤਨੀਆਂ ਵੀ ਸਕੀਮਾਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤਕੜੇ ਦਿਲੋ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਜ਼ਰਾਏ ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਸ਼ਤ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਖਾਸ ਤਵੱਜੁਹ ਦੇਵੇ।

ਦੂਸਰੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਚੀਜ਼ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜੇ ਵਕਤ ਸਿਰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਵਕਤ ਸਿਰ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਨੁਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ਰ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਵਲੋਂ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਹਰੀਜਨ ਤਬਕਾ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਸਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰੀਜਨ ਤਬਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਡਰਨ ਚੀਜਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਗੰਦਗੀ ਅਤੇ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਆਦਿ ਢੋਣ ਲਈ ਰੇੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਲਟੀਆਂ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਬੜਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕਨਫੀਡੈਂਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਸਕੀਮਜ਼ ਵਿਚਾਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ

ਸਾਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਤ ਹਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਸਾ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਢਾਂਚਾ ਸਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗੱਲ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਖੰਡ ਦੇ ਰੇਟਸ ਵਿੱਚ ਫਲਕਚੂਏਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਰੀਏਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਲੈਕ ਮਾਰਕਿਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਕਰੀਏਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲੈਕ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜਾ ਹੇਰ ਫ਼ੇਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਪਜ਼ ਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲੈਕ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਸਰਾ ਸਰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੜਤਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੋਸਾਈਟੀਆਂ ਫਾਈਨੈਨਸ਼ਲ ਹੈਲਥ ਦੀਆਂ ਮੁਸਤਹਿਕ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਡ ਵੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬਲੈਕ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਰੁਪਿਆ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਸਫਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸੋਸਾਈਟੀ ਨੂੰ ਨਫਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨਫੇ ਦੇ ਓਨਰ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਹੋਣ ਯਾ ਨਾ ਹੋਣ, ਪਰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਲ ਢੂੰਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਨੇਕ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੋਰ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਥੀਂ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਮਿਟੀ ਦੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਚੁਕੀਆਂ। ਅਜ ਉਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੂਰੇ 22 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇਕ ਕੰਮ ਦੀ ਜਿਤਨੀ ਵੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਤਨੀ ਹੀ ਘਟ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕਾਜ਼ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਪਲੀਡ ਕਰੇ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਸੈਟ ਅਪ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਬੜਾ ਨੇਕ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮਾਹਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਖਿਆਲ ਦੇ ਸਕਣ, ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਐਸੀ ਰੀਸਰਚ ਕਰਨ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲੇ। ਅਸੀਂ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਤਨਾ ਪੈਸਾ ਲਾ ਕੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਇਤਨੇ ਉਚੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਇਕ ਅਦਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਐਸੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਪਰਾਪਰਲੀ ਯੂਜ਼, ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲਾਟਰੀਜ਼ ਦੇ ਮੁਤੱਅਲਿਕ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਇਤਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਏਜੰਸੀ ਹੈ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ਕ ਆਮਦਨੀ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਪਿਆ ਕਮਾਉਣਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜੇ ਵੇਖੀਏ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਬੜਾ ਪੈਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਫਲਾਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਮ ਵਧਾਉਣਾ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਕੰਮ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : (ਆਦਮ ਪੁਰ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ. ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਦੋ ਚਾਰ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ 25% ਘਾਟੇ ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਵਾਧੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਏਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਟਿਕਟਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਉ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੋਰਸ ਕਰੇ ਤਾ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੈਂਟਰਲ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਕੋਲ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲਾਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਭੈੜੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲਾਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏਗੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਲਾਟਰੀਆਂ ਵਲ ਜਾਣਗੇ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹਰ ਇਕ ਤੇ ਠੋਸਣ ਲਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਾਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡਰੇਨੇਜ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2,35,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮਹਿਜ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਉਂ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੇ ਇਹ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਏਥੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਚ ਫਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋਈਆਂ ਹਨ,

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਤਨੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਾਇਆ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲ੍ਹ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਸੀਪੇਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਦੁਆਬਾ ਨਹਿਰ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਐਸਚਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ । ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕ ਰ ਨੂੰ 4 ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵੀ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ । ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਆਦਮਪੁਰ ਤੋਂ ਰਾਏ ਮਸੰਦਾ ਤਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਸਰਸਬਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਇਥੇ ਤਾਂ ਡਰੇਨੇਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।

ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਡੀਮਾਂਡ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿ ਮੁਰਿੰਡਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿਲਾਂ ਦੇ ਲਈ 22 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮੰਗਿਆ ਹੈ । ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਸਮੈਨਿਜਮੈਂਟ ਹੈ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਮਿਸਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਅਦਾਰੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਿਲਾਂ ਤਦ ਹੀ ਠੀਕ ਚਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਗੰਨੇ ਦਾ ਮੁਲ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਯੂ. ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖੰਡ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘਟ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਯੂ. ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵਧ ਖੰਡ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 8 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 12 ਰੁਪਏ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਇਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਰਿੰਡਾ ਅਤੇ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਮਿਲਾਂ ਜਿਥੇ ਮਿਸਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਉਥੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਕਿ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘਟ ਗਈ ਹੈ ਇਥੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਾਂ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਘਟ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਗੰਨੇ ਨੂੰ ਕੀੜਾ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੰਨੇ ਤੇ ਮੁਫਤ ਸਪਰੇ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਦੇਵੇਗੀ । ਪਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਜਗਾਧਰੀ ਦੀ ਮਿਲ ਦੇ ਗੰਨੇ ਤੇ ਸਪਰੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਜੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ

[ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ]

ਹੋਰ ਵੀ ਘਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਮਿਲਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪੈਦਾਵਾਰ ਗੰਨੇ ਦੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਾ ਦਿਤੀਆਂ ਤਾਕਿ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ । ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਾਂ ਕੰਸਟੈਂਟ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਉਹ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ 30% ਸ਼ੀਰਾ ਦੇਵੇ । ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਂਟਰਲ ਸਰਕਾਰ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ 30% ਖੰਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਸ਼ੀਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਸਾਧਨ ਹੈ । ਗਿਲ ਮਨਿਸਟਰੀ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ੀਰਾ 175 ਰੁਪਏ ਕੁਵਿੰਟਲ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੇਵਲ 65 ਪੈਸੇ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ । ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਿਥੇ ਗੰਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਥੇ ਮੁਫਤ ਸਪਰੇ ਦਾ ਤੁਰਤ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣ ਕੇ ਵਿਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ 30% ਮਿਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਫਿਰ, ਇਥੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮਦਾਦ ਦੇਵੇ । ਇਸ 5ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜੋ ਕਾਲਜ ਖੁਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਸਕੇ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਤਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਬੈਠਦਾ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ (ਅਮਲੋਹ ਐਸ. ਸੀ.) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜੋ ਐਪ੍ਰੋਪ੍ਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਪਰੋੜਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ । ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਬੜਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਛੋਟੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੁਆਟਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਿਆ ਹੈ । ਵਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਡਾ ਅਫਸਰ ਬਦਲ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਖਾਲੀ ਕੋਠੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਛੋਟੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ ਸੀ ਅਤੇ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਕਰਾਏ ਤੇ ਮਕਾਨ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵੀ ਸਹਿਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਕਵਾਟਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ । (ਤਾੜੀਆਂ)

ਫਿਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਰਕਮ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਪਿਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁਕਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ 5 ਸੌ ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਉਪਰ ਚੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਪਿਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਅਜ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨਰੈਸਟ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨਰੈਸਟ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਬੜੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵੀ ਵਧਾਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਰਿਵਾਜ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਯੋਗ ਗਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਪਿਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁਕਿਆ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿਵਾਏ। ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਭਰਮ, ਵਹਿਮ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਨੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਰਕੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਿਲਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿਵਾਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਇਹ ਕਦਮ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿਤਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 5 ਸੌ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਇਕ ਸਾਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗੇ।

ਔਰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ ਦੇਣ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਤੇ ਚੰਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਹਕੂਮਤ ਕਰਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਜੋ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਇਧਰ ਚੰਦੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਰੁਪਿਆ ਦੇਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ।

ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ ਹੈ (ਘੰਟੀ) ਮੈਂ ਵਧ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸੀ। 1963 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਇਕ ਇਨਸਟੀਚੂਟ ਦਾ ਨਾਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸਪਿਰਟ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਇੰਸਟੀਚੂਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈਡ ਜਿਹੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਕਲਾਸ 1 ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹਾਲੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ

[ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ]

ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੇ ਹਨ । ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਅਗੇ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਧੀਮਾਨੀ ਫੇਰ ਵਿਦਵਾਨੀ ਅਤੇ ਫ਼ੇਰ ਗਿਆਨੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਨੱਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ । ਇਸ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਐਸਾ ਗਰੁਪ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਆਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ । ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ । ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਮਿਸਿਜ਼ ਲੂੰਬਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਪਿਰਟ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਦਿਆਲੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਸਪਿਰਟ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਅਜ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਜਦ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ । ਏਧਰਲੇ ਬੈਂਚਾਂ ਵਾਲਿਆਂ (ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ) ਨੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਹਕੂਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਏਧਰ ਹਰੀਜਨ ਮੈਂਬਰ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 500 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਫੀਅਟ ਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਡੇ ਵਡੇ ਫਾਰਮ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ । ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਨਾਉਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਵਾਂਗੇ । (ਥੰਪਿੰਗ)

ਪੀ. ਡਬਲਯੂ ਡੀ. ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੁਝ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ । ਇਸ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰ ਬਾਸੀ ਸਾਹਿਬ ਹਨ । ਇਹ ਬੜੇ ਨੇਕ ਆਦਮੀ ਹਨ, ਬੜੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਹਨ । ਇਹ ਠੇਕੇਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਬੜੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਸਨ । ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਲੋਂ ਘਟੀਆ ਇੱਟਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਥਰ ਵੀ ਘਟੀਆ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇਕੋ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਚਾਂਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । x x x x x
x x x x x x x x
x x x x x (ਵਿਘਨ)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ, ਪਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਟੇਟ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਇਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਦੇਣ ਲਈ । ਸਦਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਸਦਨ ਦੇ ਰੂਲ ਨੰਬਰ 100 ਦੇ ਪਾਰਟ 3 ਦਾ ਵੀ ਮਨਸ਼ਾ ਇਹ ਹੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

---

*Expunged as ordered by the Chair.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੀ ਆਪਨੇ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਉਤੇ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਬੋਲਣਗੇ ਉਹ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਜ ਵੀ ਇਹ ਹਾਊਸ 6—30 ਵਜੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਪਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੁਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ । ਜਿਹੜਾ ਅਫਸਰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਅਲਕ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਅਛਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । (I agree with Sirdar Kapur Singh. It does not look nice to speak against an officer, who is not present in the House).

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੈਂ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ । (ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਕਲ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਪਰ ਉਸ ਤੇ ਅਜ ਗੌਰਮੈਂਟ ਅਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰ ਕਲ੍ਹ ਵੀ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਗਰਾਂਟਸ ਤੇ ਬੋਲ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜ ਫ਼ੇਰ ਉਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਅਸੀਂ ਕੋਆਪਰੇਟ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਕੋਆਪਰੇਟ ਕਰੇ ।

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੂਲਿੰਗ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ । ਜੇ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝੋ ਜਿਹੜੇ ਬਚਨ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ......(ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਜਿਹੜੇ ਬਚਨ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਖਲਾਫ ਕਹੇ ਸਨ ਉਹ ਐਕਸਪੰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ । (The words used against certain Officer may be expunged).

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਉਹ ਸਜਣ 25 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਪਰੋਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਗਰੀਬ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ? ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਸੂਲ ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਸਰ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਰਿਤੀ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਇਲਫਾਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਇਹ ਲਫਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ

[ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ]

ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਅੱਖਰ ਕਹੇ । (ਸ਼ੋਰ) ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਇਨਟੈਨਸ਼ਨਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੋਣਾ । (The hon. Member may not have used these words intentionaly.)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ । ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਕੇ ਢਾਲੇ ਗਏ । ਸਾਨੂੰ ਬੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਮੈਨੂੰ ਸਮਰਿਤੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਹਦੀ ਇੰਟਰਪਰਿਟੇਸ਼ਨ ਗਲਤ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਰਿਤੀ ਨੂੰ ਕਨਡੈਂਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਆਈ ਮੈਂ ਬੀ ਰੌਂਗ ਇਨ ਮਾਈ ਪੁਆਇੰਟ ਸਰ । ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਧਰ ਬੈਠੇ ਸਜਣ ਬੜ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਲਿਜ ਹੈ, ਹਰੀਜਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਉਤੇ ਬੋਲੀਏ । ਇਹ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਕੋਈ ਸਾਥੋਂ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ ਚਾਹੰਦਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਐਪਰੋਪਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਗਏ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਪਾਂਧੀ ਜੀ, ਵਾਂਈਂਡ ਅੱਪ ਕਰੋ । (The hon. Member may please wind up now.)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਬੜੇ ਬੜੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 30 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਦਾ ਮਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਗ ਲਗਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਹੀ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ । ਕੱਲ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਆਇਆ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਇਕ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਰੋਣੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰੋ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ । ਇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪਾਂਧੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਚੀਜ਼ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

(ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਂ ਬੜਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਰੀਰ ਸੁਣਕੇ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲ ਲੈਣ ਦੇਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਉਹ ਇਥੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਵੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਇੰਟਰਪਟ ਨਾ ਕਰਨ। ਤਾਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨਾਲ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਣੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਜੋ ਟੇਲਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। 30 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲਤ ਚੀਜ਼ ਦੱਸਕੇ ਗਲਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਗਵਾ ਲਈਆਂ। ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਝੂਠੀਆਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਝੂਠੇ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਜੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਚੰਗੇ ਕਦਮ ਪੁਟੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਢਵਾ ਕੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸ ਐਪਰੋਪਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿੱਲ ਦੀ ਬੜੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਪਰਸੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ (ਸ਼ਾਮ ਚੌਰਾਸੀ, ਐਸ. ਸੀ.) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਡਰੇਨਿਜ ਅਤੇ ਪੁਲੀਆਂ ਦੀ ਮੱਦ ਤੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 2 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਪਛੜਿਆਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਹਲਕਾ ਬੜਾ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਲਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ; ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਇਕ ਨਹਿਰ ਖੋਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਨਹਿਰ ਦੇ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹਿਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨਿਆਏ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੈਰ ਨਹਿਰ ਤਾਂ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚਾਰ, ਪੰਜ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦਾ ਵਲ ਪਾਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਥੇ ਪੁਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਦੋ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ

[ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ]

ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਐਸੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸੈਰਾਬ ਹੋ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਨਾ ਮੰਗਾਉਣਾ ਪਵੇ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਕੰਡੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਵੇਂ ਹੀ ਬੇਆਬਾਦ ਪਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਰਾਬ ਕਰਕੇ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਨ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵੀ ਵਧੇਗੀ। ਨਹਿਰ ਮਾਨਵਢੇਰ ਜੋ ਕਿ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਪੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੁਲ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 6 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਤਰਫ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦੱਸਿਆ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਤੀ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਉਪਦੇਸ ਜਾਂ ਸਬਕ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਐਫੋਰਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਜਿਹੜੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਕਿ ਗਰੀਬ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤਲੀਮ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਤਾਲੀਮ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵਿਦਿਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਗਰੀਬ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਫਤ ਵਿਦਿਆ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਕਿ ਉਹ ਬੱਚੇ ਉਥੋਂ ਵਿਦਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤਨਖਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਚਾਹੁਣ ਵਿਦਿਆ ਦਿਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਫਤ ਵਿਦਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਦੱਸ ਸਕਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਚੱਲਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਉਚਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਈ। ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ

ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਕਿ ਸਵੀਪਰ ਸਫਾਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੇ। ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣੀਆਂ(ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਫਾਈ ਵਾਸਤੇ ਬਾਲਟੀ ਸਿਸਟਮ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। (ਵਿਘਨ) ਬਾਲਟੀ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਵੀਪਰ ਲਿਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਓ ਕਿ ਸਵੀਪਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਲੜਕੀ ਸਿਰ ਤੇ ਗੰਦ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਰੱਖਕੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਬਾਲਟੀ ਥੱਲੇ ਡਿਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਟੱਟੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਹੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਾਲਟੀ ਸਿਸਟਮ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ...... (ਵਿਘਨ)

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਫਿਰ ਰੇਹੜੀ ਸਿਸਟਮ ਆਇਆ। (ਘੰਟੀ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਘੰਟੀਆਂ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਲਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ) ਕਿਸੇ ਸਵੀਪਰ ਜਾਂ ਭੰਗੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆਂ ਜਾਂਦਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਹਰ ਇਕ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਾਂ। ਮਗਰ ਸਾਡੀ ਹਰੀਜਨਾਂ ਜਾਂ ਭੰਗੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਰੇਹੜੀ ਗੰਦਗੀ ਦੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਖਿੱਚੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਟੇਟ ਦਾ ਆਦਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੰਦਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵਗਾ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਚਪੜਾਸੀ ਦੇ ਕੁਆਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤਕ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫਲੱਸ਼ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਔਰ ਕੋਈ ਟੱਟੀ ਵਗੈਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਔਰ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਫਲੱਸ਼ ਸਿਸਟਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਔਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰੇ ਹਰੀਜਨ ਵੀ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ ਔਰ ਉਹ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ। ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਔਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 30 ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੀ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਐਸੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਥੇ ਸਵੀਪਰ ਨੂੰ 80 ਜਾਂ 100 ਰੁਪਏ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਲੱਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬੀਨਜ਼ ਬਾਰੇ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੇਕ ਕੰਮ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਔਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੇਕ ਕਦਮ ਚੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਹਾਊਸ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਸ਼ ਭਾਨ ਜੀ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵੀਪਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜਾਂ ਲੜਕੀ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ

[ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ]

ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਵੀਪਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ, ਇਸ ਲਈ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੜ੍ਹੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰੇੜ੍ਹੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਹੁਣ ਵਾਈਂਡ ਅੱਪ ਕਰ ਦਿਉ। (Please wind up now.)

ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ : ਬਸ ਜੀ ਮੈਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਤੋਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਸ ਪਿਛਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਵੀਪਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜਾਂ ਲੜਕੀ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਸਵੀਪਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਔਰ ਜੇ ਕੋਈ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ 10-10 ਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਔਰ ਉਹ ਸਵੀਪਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 5 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤੈਨੂੰ ਟੱਟੀ ਦੀ ਸਫਾਈ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਦਿਆਂਗੇ। ਕਿਤਨੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਭਗਤ ਜੀ, ਬਸ ਕਰੋ, ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਲੈ ਲਉ। (The hon. Member may please now wind up and take his seat.)

ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ : ਬਸ ਜੀ, ਹੁਣੇ ਮੁਕਾ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਛੂਤ ਛਾਤ ਮਿਟਾ ਕੇ ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ ਹੈ ਔਰ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (ਘੰਟੀ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਮਕਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ 4 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹ ਖਰੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕੀਤੀ ਔਰ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਛੂਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਹਰੀਜਨ ਭਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਖਾਂਦਾ ਡਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸਰਦਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਲਾਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦੇਖ ਨਾ ਲਵੇ। ਜੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਧਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋਟਲ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। (ਘੰਟੀ)

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਭਗਤ ਜੀ, ਬਸ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਹੁਣ ਲੈ ਲਉ। (The hon. Member may please wind up now and take his seat.)

ਭਗਤ ਗੁਰਾਂ ਦਾਸ ਹੰਸ : ਅੱਛਾ ਜੀ। ਮੈਂ ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹਾਂ।

Mr. Chairman : Shri Krishan Lal Ji.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਸਰ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਲ੍ਹ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਧਰੋਂ (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੀ ਬੇਸ਼ਕ ਲਿਮਿਟ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂਕਿ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬੋਲ ਸਕਣ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਅੱਛਾ ਜੀ। ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ। (All right. Now Sardar Santokh Singh may speak.)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ (ਫਤਿਹ ਗੜ੍ਹ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਐਪਰੋਪ੍ਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ 13 ਕਰੋੜ 66 ਲੱਖ ਔਰ 97 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਜੋ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਾਸਤੇ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਗਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ 17 ਸਾਲ 8 ਮਹੀਨੇ ਤੇ 14 ਦਿਨ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਕੰਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਹਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ ਔਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਇਸ ਸਬਜੈਕਟ ਤੇ ਕਾਫੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (This subject has already been discussed at length (Interruption)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਉਥੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਸੋ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਥੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ 17 ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਹਥੀਂ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ, ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਇਕ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਕਾਲਜ ਖੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੈਕਵਰਡ ਏਰੀਆ ਹੈ ਔਰ ਬਾਰਡਰ ਏਰੀਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਔਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕਣ ਲਈ ਬੜਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਗਰ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੁਸੀਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਢੇ

[ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ,

ਸੱਤ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦੀ ਮੋਟਰ ਲਈ ਪ੍ਰੈਫਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਬਾਰਡਰ ਏਰੀਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ 10 ਮੀਲ ਦੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਉੜਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਤਰਜੀਹ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਉਹ ਗਰੀਬ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਥੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ। ਇਸ ਲਈ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਔਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਜੋ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਡੇਰਾ ਬਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ 18 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਮੰਡੀ ਹੈ ਔਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕ ਮੰਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਡੀ ਬਟਾਲੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮੰਡੀ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਫਤਿਹ ਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਤੋਂ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਪੱਕੀ ਸੜ੍ਹਕ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਥੇ ਬਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ। ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਹੈ, ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਫਤਹਿ ਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਤੋਂ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤਕ ਜਿਥੇ ਕਿ ਪੱਕੀ ਸੜ੍ਹਕ ਹੈ ਉਥੇ ਅਗਰ ਬਸ ਸਰਵਿਸ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਵਾਸਤੇ ਉਥੇ ਇਕ ਰਿਸਰਚ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾ ਜੋ ਲੋਕ ਉਥੇ ਦੇ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਣ।

5 00 p.m.

ਨਨਕਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਗਰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵਾਬਸਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਇਗਨੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਰਾਵੀ ਦੇ ਪਾਰ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ 10,000 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਇਧਰ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਦੀ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਈ ਰਹੀ ਅਤੇ ਬੇਲਾ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਵਗੈਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲਾ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਹਥੀਂ ਵਾਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਾਕੇ ਦੇਵੇ। (ਵਿਘਨ) (ਘੰਟੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 20, 20 ਮਿਨਟ ਮਿਲੇ ਹਨ ਮੈਨੂੰ 5 ਮਿਨਟ ਹੋਰ ਦਿਉ। ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਾਇਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਹੈ ਕਿ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਵਧ ਬੋਲੇ ਹਨ।

(ਵਿਘਨ) (The hon. Member is under a misunderstanding that the Ruling Party has taken more time.) (Interruption)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ 5 ਮਿਨਟ ਹੋਰ ਦੇ ਦਿਉ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ 50 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਬੜਾ ਅਛਾ ਹੁੰਦਾ ਅਗਰ ਜਿਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 22 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਉਹ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਆਈ ਹੀ ਨਹੀਂ । 500 ਸਾਲ ਜਾਂ 100 ਸਾਲ ਤਾਂ ਹੋਏ ਹੀ ਹੁਣ ਹਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ । ਪਰ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ । ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਸਾਢੇ 4 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ।

ਫਿਰ 2. 35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਲਈ ਡ੍ਰੇਨਜ਼ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਪਾਸ ਇਕ ਵਡਾਲਾ ਵਾਂਗਰ ਡ੍ਰੇਨ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰੀਵਾਲ ਦੇ ਏਰੀਆ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਉਥੇ ਆਕੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਰੋਕ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੁਟੱਣ ਵਾਲੀ ਪਈ ਹੈ । ਅਗਰ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਇਹ ਕੰਮ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਨਾ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ।

ਫਿਰ 8.33 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਅਧਾ ਰੁਪਿਆ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ ।

> Grant of loan to the Punjab State Co-operative Supply and Marketing Federation. On the basis of the debits for the supply of fertilizers during the months of January, February and March, 1969, Government of India sanctioned, in June, 1968, a short-term loan of Rs. 6, 24, 36,000 -to the State Government for the purchase and distribution of fertilizers in the State......."

ਅਜ ਜਦ ਕਿ ਖਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਰੁਪਿਆ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਸਬਸੇਡਾਈਜ਼ਡ ਕੀਮਤ ਤੇ ਦੇਣ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਇਲ ਕਨਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ । ਇਹ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਧਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 25% ਸਬਸਿਡੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ । ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ । ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਕਰਜ਼ ਹੈ । 1968 ਵਿਚ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਪਾਲੇਟੈਕਨਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ 15 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਰਫ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੈ । ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ 5600 ਰੁ0 ਕਰਜ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਮੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰਾਂਟ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫੇ ਲਈ ਅਗਰ ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ 13.66 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਇਹ ਇਨਕਮਪਲੀਟ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੋ ਗਲਾਂ ਇਸ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ। ਗਰੀਬਾਂ, ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ, ਗਰੀਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਰਕਮਾਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਨਖ਼ੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ–ਪਤਾ ਤਾਂ ਹੈ ਮਗਰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ਤਾਂਬਦੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ.....।

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਬੈਠ ਜਾਉ। (The hon. Member may now resume his seat.)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ। ਇਹ ਰਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ੂਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਪੈਸਾ ਰਖਣਾ ਸੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ (ਧਨੌਲਾ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਐਪਰੋਪਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਰੁਪਿਆ ਡਰੇਨਾਂ ਲਈ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ। ਕਈ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਲਈ ਕਿਉਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਧਰੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਲੋਂ ਪਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਸੰਗਰੂਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਬਠਿੰਡੇ ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ ਦੀ ਰੋੜ ਢੁਡਾਲਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸ਼ਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਉ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪੈਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਣਗੇ। ਇਥੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਵੀ ਸੰਗਰੂਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੀ ਰੰਗ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਪੜਿਆ ਵਰਗਾ ਸੇਮ ਕਰਕੇ ਚਿਟਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਘਾਬਦਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਕ ਗਲ ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਪਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੈਸਾ ਪਿਆ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ ਇਸ ਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜੋ ਚੋਆ ਸਰਹੰਦ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਛੀਂਟਾਂਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਲੋਕ

ਉਸ ਚੋਏ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹਿਰ ਦੀ ਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ । ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਛਲ ਕੇ ਉਹ ਫਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਾਗੇ ਪੁਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ । ਪਹਿਲਾਂ ਘਾਬਦਾਂ ਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਪੁਲ ਹਨ ਹੋਰ ਇਸ ਚੋਏ ਉਤੇ ਕੋਈ ਪੁਲ ਨਹੀਂ । ਹਰ ਵਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਸ ਪੁਲ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇ । ਫਿਰ ਖੇਪਲ ਪਿੰਡ ਹੈ ਉਥੇ ਦੋ ਪੁਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਚੀਮਿਆਂ ਦੇ ਰਾਂਹ ਤੇ । ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿੰਕ ਡਰੇਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪੁਲਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਸੁਨਾਮ ਧਨੌਲਾ, ਦੁਘ ਬਹਾਦਰਪੁਰ ਅਤੇ ਧੂਰੀ ਡਰੇਨ ਤੇ ਜਿਨੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਪੁਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ । ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਪੁਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਹੈ ਔਖਿਆਈ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਦੁਘਾਂ ਤੋਂ ਕਿਲੇ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ, ਬਹਾਦਰਪੁਰ ਤੋਂ ਭੰਬਾਬਦੀ ਤੇ ਪੁਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੋਂ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ । ਸ਼ੇਰੋ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ, ਸ਼ਾਹਪਰ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਝਾੜੋ ਤੋਂ ਤੋਗਾਲ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਪੁਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਭਠਲਾਂ ਤੋਂ ਚਟੂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ, ਤੇ ਦਾਨ ਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉਪਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਭੈਣੀ ਤੋਂ ਹੰਡਿਆਇਆ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ, ਹੰਡਿਆਏ ਤੋਂ ਛਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਇਸ ਡਰੇਨ ਤੇ ਪੁਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਲ ਛੇਤੀ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਇਕ ਗਲ ਹੋਰ ਮੈਂ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਨਵੀਆਂ ਡਰੇਨਾ ਕਢੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਕਮ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਉਥੇ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਡਰੇਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲਿੰਕ ਡਰੇਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਤਸੀਲ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਧਨੌਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਥਾਈਂ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲਿੰਕ ਡਰੇਨਾਂ ਕਢਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਮੰਡੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਲੁਟ ਖਸੁਟ ਆਮ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੁਲੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ । ਜਿਥੇ ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਣੇ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਬੜੀ ਔਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਚੀਮਾਂ ਬਲਾਕ ਹੈ, ਵਿਚ ਖਾਸ ਚੀਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 10 ਮੀਲ ਤਕ ਕੋਈ ਮੰਡੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਮਾਲ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

[ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ]

ਹੈ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੜਬਾ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਹਰ ਮੇਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਭੀ ਮੰਡੀ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੰਨੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਈਖ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਤਕ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਫਸਲਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਕੇ ਗੰਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਗੰਨੇ ਦਾ ਭਾ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੇਹਨਤ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟੋ ਘਟ ਇਹ 10 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਗਲ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗੰਨਾ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇਗਾ । ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਖੰਡ ਪਾ ਕੇ ਚਾਹਾਂ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ । ਕਿਸਾਨ ਸਸਤੇ ਭਾ ਤੇ ਗੰਨਾ ਵੇਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੂਕ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਗ ਲਾਕੇ ਸਾੜ ਦੇਵੇਗਾ । ਇਸ ਲਈ ਅਜੇਹੀ ਹਾਲਤ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੇਟ ਗੰਨੇ ਦਾ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਤਆਲੁਕ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ ਹਲਾਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁਟ ਖਸੁਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਤੇ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਆਮ ਸਮਝ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ । ਇਸ ਪਾਸੇ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਹੀ ਮਾਹਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਰਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । (ਘੰਟੀ) ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਸੀ ਇਥੇ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹੇ ਵਜ਼ੀਰ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ।

ਮੈਂ ਇਕ ਗਲ ਕਹਿ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮਹਿਕਮਾ ਤਾਲੀਮ ਹੈ ਇਹ ਕੁਝ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਲ ਬਿਲਕੁਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ । ਸੰਗਰੂਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਪਛੜਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਅਤੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ । ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ । ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਸਕਦਾ, ਗਲਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਵਕਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਮੁਕੇਰੀਆਂ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਇਸ ਐਪ੍ਰੋਪ੍ਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਇਸ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਬਜਟ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਹੀ ਮਹਿਨਿਆਂ ਵਿਚ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ; ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਜੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਵਿਨਸ਼ਿਲਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਕਮ ਰਖੀ ਗਈ ਪਰ ਜਦ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦੇਣਾ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਜਟ ਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਹਾਊਸ ਪਾਸ ਕਰੇ, ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਨ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਕ ਖਾਸ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਗਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਰਕਮ ਰਖੇ ਪਰ ਜਦ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਕਤ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਰਕਮ 1 ਲਖ 25 ਹਜਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੀਲ ਬੈਰੋਜ਼ ਲਈ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਖਰਚਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਜਿਹੜੀ ਗੰਦਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਚੁਕੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਗੰਦਗੀ ਚੁਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਕ ਗਲ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਐਸੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਵੇਰ ਅਸੀਂ ਐਸ. ਪੀ. ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਗਏ ਕਿ ਦੜਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜੂਆ ਖੇਡਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁਰਮ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਤਤਾਂ ਵਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜੂਆ ਖਿਡਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਕਮ ਜਿਹੜੀ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਨਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਲਾਟਰੀ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੜੇ ਸੱਟੇ ਜਾਂ ਜੂਏ ਨਾਲੋਂ ਘਟ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਿਆ ਇਕਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜੂਏਖਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣ ਲਈ ਲਾਇਸੰਸ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਲਾਮ ਕਰਕੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਇਕ ਲਾਈਸੰਸ ਦਾ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ

[ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ]

ਲਾਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਮਾਰਲ ਤੋਂ, ਇਖਲਾਕ ਤੋਂ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਗਲ ਹੈ । ਇਹ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਟਿਕਟਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ । ਮੇਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਛਡ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਖਲਾਕ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾਵੇ ਇਹ ਜਨਤਾ ਵਾਸਤੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦੇ ਇਖਲਾਕ ਤੇ ਅ ਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਸੈਲਾਬ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਰਕਮ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਅਤੇ 6-7 ਆਦਮੀ ਮਰ ਗਏ । ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਆਏ ਸਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਪਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕੋਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਬੈਕਵਰਡ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਇਗਨੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤੱਅਲੁਕ ਹੈ ਹਰ ਰੂਰਲ ਏਰੀਆ ਅਤੇ ਅਰਬਨ ਏਰੀਆ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ । ਕੰਡੀ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਿਲਤ ਹੈ । ਇਹ ਸਬਮਾਉਂਟੇਨੇਂਸ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇੰਨੀ ਦਿਕਤ ਹੈ ਕਿ ਤਿਨ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕੀ ਪਾਣੀ ਖੁਣੋ ਤੜਫ ਰਹੇ ਹਨ । ਔਰਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਾਣੀ ਹੀ ਢੋਂਹਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । (ਘੰਟੀ)

ਮੈਂ ਇਕ ਅਧ ਗਲ ਕਹਿ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਵਿਤਰ ਯਾਦ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਕ ਐਸੇ ਪਖ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰੀ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, 38 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜੇ. ਬੀ ਟੀ. ਟੀਚਰ ਬੇਕਾਰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਟ੍ਰੇਂਡ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟਾਂ ਦੀ ਹੈ । ਫਿਰ ਓਵਰਸੀਅਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਡੀ. ਓ. ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੇਕਾਰ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੁਝਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹੀ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਬਨਾਣ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇਕਾਰਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਅਜ ਫ੍ਰਸਟ੍ਰੇਟਿਡ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ 5 ਕਰੋੜ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਇਨਡਸਟਰੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਇਸ ਯਾਦ ਨੂੰ ਮਨਾਣ ਵਿਚ ਕਿ ਜਿਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਚੰਗਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ।

ਇਹ ਵੀ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਲਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਕ ਮੈਂ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹਫਤੇਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਕੰਪਲਸਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੰਪਲਸਰੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਸਾਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਬਿਲ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਨਤੀ ਲਈ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਸਰਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ 8,54,50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਂ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਬੜਾ ਵਡਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਤਨਾ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਭਤੀਜੇ, ਭਰਾ, ਚਾਚੇ, ਮਾਮੇ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਤੌਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦੇ ਰਖਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਿਆ ਗ਼ਬਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਲ੍ਹੀ ਦਸਖਤ ਕਰਕੇ ਰਸੀਦਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਗਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਬੜੇ ਅੱਛੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਚੀਜ਼ ਹੋਰ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਅੱਛੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 40% ਰੂਟਸ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜਾਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੜਾ ਹੀ ਨਾਕਸ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਨੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਜੇ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹੋ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਬਾਰੇ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਖਰਚ ਦੀ ਨਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਾਥੀ ਰੂਪ ਲਾਲ : (ਮੋਗਾ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਡੀਮਾਂਡਜ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ) ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਡਰੇਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪੈਸਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਰੇਨਾਂ ਦਾ ਕਢਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਥੇ ਨਵੀਆਂ ਡਰੇਨਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਡਰੇਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਤਨਾ ਪੈਸਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਨਹੀਂ

[ਸਾਥੀ ਰੂਪ ਲਾਲ]

ਹੋ ਰਹੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਰੇਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਫਾਈ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਜ਼ਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਰਪਸ਼ਨ, ਰਿਸ਼ਵਤਸਤਾਨੀ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਆਈ ਟੀ.ਆਈ. ਦੀ ਆਪਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਈਟਮ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਕ ਸਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਾਫਟ ਹੈਡ 250.00 ਰੁਪਏ ਖਰੀਦਿਆ ਪਰ ਜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਖਰਿਦੀਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ 46/- ਦਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 9..00 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਇਕ ਹੈਡ ਖਰੀਦਿਆਂ। ਇਕ ਡਬੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ 100 ਸਪ੍ਰਿੰਗ ਵਾਸ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 76.00 ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਖਰੀਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਮਾਰਕਿਟ ਰੇਟ 1.80 ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਪਥੌੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 88,00 ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਚ ਖਰੀਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿ ਤਹਿਰੀਰੀ ਰੀਕਾਰਡ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ 5-4 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ 50,000/- ਦਾ ਗਬਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਾਥੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਗਲ ਪੁਛਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਿਲ ਦੀ ਨਖੇਧੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜਦੋਂ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ?

ਸਾਥੀ ਰੂਪ ਲਾਲ : ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ, ਉਹ ਭਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹੋ ਸੋਚਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਕਰਪਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੈਸ ਇਕਠੇ ਹੋਣਗ। ਇਹ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਭੁਲੇਖਾ ਜਿਹਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ 21 ਸਾਲ ਮੌਜਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹ ਹੋਰ ਲੁਟਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਹੋ ਸੁਝਾਓ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਔਖੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਝੰਡੇ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਚਰਖਾ ਵੀ ਸਾਂਭ ਲੈਣ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਡਰ ਸਰ। ਇਹ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਦਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਉਹ ਇਤਨੇ ਸਿਆਣੇ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਨ, ਇਹ ਕੋਈ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। (The hon. Member is a seasoned parliamentarian. He should raise a point of order in a correct manner. This is not a point of order.)

ਸਾਥੀ ਰੂਪ ਲਾਲ : ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹਿਕਮਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੈ ਲਵੋ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕਰਪਸ਼ਨ ਹੈ, ਬੇਚੈਨੀ ਹੈ ਜੇ ਫੰਡਜ਼ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਰਚ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਬਚਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਰਚ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਹੋਵੇ। ਇਤਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

(ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਕੁਝ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਨੇ ਸਭਾਪਤੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਕੇ ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਵਾਇਆ।)

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਰੋਟ ਹਿਮਰਾ ਐਸ. ਸੀ.) : ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਦੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ 13 ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ 1,25,000/- ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਪਾਂਧੀ ਸਾਹਿਬ ਏਥੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ 1,25,000/- ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਹ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ ਲੜ-ਝਗੜ ਕੇ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮਨੂਸਿਮਰਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਸੰਤ ਸਿਮਰਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਹ ਮਨਿਸਟਰੀ ਬਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੀ ਮਨਿਸਟਰੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਇਤਨੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਜਿਤਨੀ ਕਿ ਇਸ ਮਨਿਸਟਰ (ਡਾਕਟਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਦੀ ਹੋਈ ਹੈ। (ਵਿਰੋਧੀ ਪਖ ਵਲੋਂ ਸ਼ੇਮ, ਸ਼ੇਮ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ) ਇਹ ਐਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਪੜਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੈਲਫੇਅਰ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੀ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਡਰੇਨਾਂ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਵੀਲ ਬਰਿਜ ਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। (ਹਾਸਾ) ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲੇਗਾ ?
ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਪਾਵਰ ਰੀਲੇਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਮੀਰ ਸਾਰੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਸਾਰੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਤਾਂ ਟੀਚਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਰਬਰ ਦੇ ਹਕ ਦੇਣੇ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਸਾਂਭ ਲਏ, ਹੋਮ ਦਾ ਮਹਿਕਮੇ, ਰੀਹੈਬੀਲੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਅਤੇ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਵੀ ਆਪ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਕ ਦਿਓ, ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸਭ ਫਜ਼ੂਲ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਬੈਠਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼ੁਕਰੀਆ। (ਤਾੜੀਆਂ)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਐਪ੍ਰੋਪ੍ਰੀਏਸ਼ਨ ਬਿਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖੇ ਹਨ । ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੋ ਰੀਐਕਸ਼ਨ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦਸੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹ ਕ੍ਰਿਟਿਸੀਜ਼ਿਮ ਐਕਸਪੈਕਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕੈਬਨਿਟ ਕੋਲੋਂ ਹੋਕੇ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਸਟੀਮੇਟ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਉਹ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਉਹ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਇਨਫਾਰਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਕੰਨਵੈਨਸ਼ਨ ਪੀ ਏ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਓਬਜ਼ਰਵ ਕਰਾਂਗੇ । ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਐਸਟੀਮੇਟ ਪਾਸ ਹੋਕੇ ਆਏ ਹੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੇਂਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ । ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਮਹਿਕਮੇ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਫਿਰ ਇਥੇ ਡੀਪੋਜ਼ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਕੀ ਦੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਹੈਡਕੁਆਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਡਿਪੋ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ । ਇਕ ਡਿਪੋ ਅਸੀ ਬਟਾਲੇ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਦਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪੋ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਹੈਡਕੁਆਟਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ । ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਅਸੀ ਇਹ ਡਿਪੋ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ਡ ਰੂਟਸ ਵਧਾਏ ਨਹੀਂ ਗਏ । ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲਾ 60:40 ਦਾ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਬਲਕ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ । ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਦੋ ਅਸੂਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ । ਅਸੀਂ ਯੂਨੀਫਾਰਮਿਟੀ ਲਿਆਂਵਾਂਗੇ ।

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਡਰੇਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੰਡੂ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੀ ਡਰੇਨ ਜੋ 12 ਮੀਲ ਤਕ ਐਕਸਕੇਵੇਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲਵਰ ਪੁਰ ਵਾਲੀ ਡਰੇਨ ਵੀ ਐਕਸਕੇਵੇਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਕ ਜਲੰਧਰ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਟਰੀ ਜੋ ਕਿ 21 ਮੀਲ ਲੰਮੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਛੇੜਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੇ ਜਿਤਨਾ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਤਨੇ ਫਾਇਦੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੰਡੂ ਚੋਅ ਅਤੇ ਸਰਹੰਦ ਚੋਅ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ 235 ਲਖ ਰੁਪਏ ਰਖੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਲਖ ਤਾਂ ਸਰਹੰਦ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ 45 ਲਖ ਜਬੋ ਚੋਅ ਵਾਸਤੇ ਰਖੇ ਹਨ । 95 ਲਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਰਖ ਰਹੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰਦਾ ।

ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਟਰੀ ਤੇ ਇਥੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਕ੍ਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਰੱਲਾ ਅਤੇ ਪਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਟਰੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਟਰੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਚੌਧਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਥੇ ... (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠ ਜਾਉ। ਬਚਪਨ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ। (Addressing Ch. Jagat Ram. The hon. Member may resume his seat. He should not behave like a child.)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਕਾਂਗਰਸੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿਥੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੀ ਲਾਟਰੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਵੀ ਲਾਟਰੀ ਗਿਲ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਪੋਰਟ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿਨਾਂ ਟੈਕਸ ਲਗਾਏ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਠੀਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੜੇ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਸਪਲੇਨ ਕਰ ਕੇ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਰਬੀ ਦੀ ਲਾਟਰੀ ਨਾਲ ਕਈ ਹਸਪਤਾਲ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲਾਟਰੀ ਗੈਂਬਲਿੰਗ ਇੰਸਟਿੰਕਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੰਡੀ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜਿਥੇ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਰਾ ਕਢਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਕਿ ਉਥੇ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਡਰਾ ਕਢੇ ਜਾਣ ਤਾਕਿ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਗੈਂਬਲਿੰਗ ਇੰਸਟਿੰਕਟ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਫਿਰ ਇਹ ਕ੍ਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਟਰੀ ਤੇ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ 40 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ 1 ਕਰੋੜ 80 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਬਚੇ। ਜੇ ਇਤਨਾ ਵਾਧਾ ਇਨਕਮ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਨੈਚੁਰਲੀ ਸਟਾਫ਼ ਵੀ ਵਧੇਗਾ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਵੀ ਖਰਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾ ਡਰਾ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ ਫਿਰ ਉਹ ਇਕ ਲੱਖ 3 ਲੱਖ ਅਤੇ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਕੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵੀ 50 ਹਜ਼ਾਰ, 75 ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤਕ ਵਧਾਉਣੇ ਪਏ। ਇਹ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਕਿਤੇ ਅਨਹੈਲਦੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ੋਨਲ ਕੌਂਸਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਲਦੀ ਹੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਹੈਲਦੀ

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੈਂਬਲਿੰਗ ਇੰਸਟਿੰਕਟ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਿਆ ਰਹੇ । (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਜੂਆ ਨਹੀਂ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਦੀਵਾਲੀ ਤਾਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ । (ਹਾਸਾ)

ਫਿਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਨੂੰ ਉਨਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਥੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਥਾਵਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਵਾਂਗੇ । (ਤਾੜੀਆਂ) ਅਗੇ 2੨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਕੀ ਕਰਾਂਗੇ । ਜੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਕਿ ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਇਨਕਲੂਡ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਕੋ ਹੀ ਬਸਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਇਗਨੋਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਗਨੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ । ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ । (ਟਰੇਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਕੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਨਾਉਂ ਉਤੇ ਹੈ ?) (ਸ਼ੋਰ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਸਿਖ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਈ ਲਾਲੋਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੈਠ ਜਾਉ । (Addressing Sardar Santokh Singh; Please resume your seat.)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਫ਼ਿਲਮਜ਼ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਂਪਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ । ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਛੋਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਸਿਰਫ

ਦੋ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਨਿਸਟਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਅਤੇ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਾਈਨੈਂਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਲਾਡੇਬਲ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਨੂੰ ਗਹੁ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੈਂਪਸ਼ਨ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹੀ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਫਿਲਮ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਬਚਿਆਂ ਦੀ ਇਨਸਪੀਰੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਫਿਲਮ 'ਜੋਤ ਜਲੇ'' ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ 8/10 ਸਟੇਟਾਂ ਨੇ ਐਗਜ਼ੈਂਪਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਮੈਂ ਇਥੇ ਦਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ, ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਖਰਾਬ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਪੈਸਾ ਫਜ਼ੂਲ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਮੰਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਡੀਆਂ ਘਟ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮੀਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਚਲਣਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਅਸੂਲ ਉਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ—"ਵਿਕਾਊ ਮਾਲ ਆ ਗਿਆ ਹੈ")

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ, ਬੈਠ ਜਾਉ। ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਿਪੀਟ ਨਾ ਕਰੋ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹਾਊਸ ਦੇ ਡੈਕੋਰਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। (The hon. Minister, Shri Krishan Lal may please take his seat. I will request Doctor Sahib that he should not repeat or say this thing, the decorum of the House is involved in it.)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਤੁਹਾਡਾ ਕਹਿਣਾ ਸਿਰ ਮਥੇ ਤੇ। ਪਰ ਇਹ ਮਾਲ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਜਨਾਬ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਲ ਇਥੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੂਗਰ ਕੇਨ ਤੇ ਸਪਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਭੋਗਪੁਰ, ਫਗਵਾੜਾ, ਧੂਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ੂਗਰ ਕੇਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਪਰੇ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਐਨਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਸਪਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਕਹੇ ਸਪਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਠੀਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ੂਗਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਿਲਾਂ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਟਾਪ ਦਾ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਲਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਮਿਲੇ ਔਰ

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੈਕਟਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਏ। ਹੋਰ ਵੀ ਜੋ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

Mr. Chairman (Sardar Shashpal Singh) : Question is-

That the Punjab Appropriation (No. 3) Bill be taken into consideration at once.

The Motion was carried

Mr. Chairman : The House will now proceed to consider the Bill Clause by Clause.

Clause 2

Mr. Chairman : Question is-

The Clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 3

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 3 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Schedule.

Mr. Chairman : Question is-

That Sehedule stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1

Mr. Chairman : Question is-

That Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is-

That Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried.

Minister for Finance (Shri Krishan Lal) : Sir, I beg to move-

That the Punjab Appropriation (No. 3) Bill be passed.

Mr. Chairman : Motion moved-

That the Punjab Appropriation (No. 3) Bill be passed-

Mr. Chairmnn : **Question is-**

That the Punjab Appropriation (No. 3) Bill be passed.

The Motion was carried.

(i) Resolution Under Clause 2 (a) of Article 213 of the Constitution.

(ii) Punjab School Education Board Bill, 1969

Sardar Umrao Singh : Sir, I beg to move-

> That this House disapproves the Punjab School Education Board Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 8 of 1969)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਟਬੰਦਾ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਸਰ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਬਿੱਲ ਡੀਫੈਕਟਿਵ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਪੜ੍ਹ ਬਿੱਲ ਉਪਰ 1969 ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ 1956 ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਕੁਰੈਕਸ਼ਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। (It needs correcting.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ (ਬੜਾ ਪਿੰਡ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੁਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਐਗਰੀ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ 8–10 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਇਸ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਕਰਨੀ, ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਤਨੀ ਜਲਦੀ ਸਾਰੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਡਿਸਐਪਰੂਵ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਡਿਸਐਪਰੂਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਹੀ ਲਿਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿ ਖਾਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲ ਹਾਊਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਲੀਗਲ ਐਸਪੈਕਟਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਐਸਪੈਕਟਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਏ।

ਕਲਾਜ਼ ਨੰ: 4 ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਲਈ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨਾਨ-ਟੈਕਨੀਕਲ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੇਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਅਟਾਨੋਮੀ ਕੀ ਰਹੀ? ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਲਗਾ ਕੇ ਪਾਵਰਜ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਖੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨਾਨ ਟੈਕਨੀਕਲ ਆਦਮੀ ਦਾ ਉਥੇ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ, ਉਹ ਕੰਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਵੇਗਾ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੇਗਾ? ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਸੈਕਟਰੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਦੋ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇਥੋਂ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਦੇ ਇਲੈਕਟਿਡ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਟੀਚਰਜ਼ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਹੈਡ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇਸ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਇਗਨੋਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਬਿਲ ਆਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੈ ਲਉ, ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੈ ਲਉ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੈ ਲਵੋ, ਸਭ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੋ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਦਾ ਤੱਅਲਕ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ 2 ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ 10 ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਆਦਮੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣੇ। (ਵਿਘਨ) (ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ) ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸ਼ਾਇਦ ਐਕਾਡੈਮਿਕ ਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਇਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ (ਬੋਰਡ) ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਡੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਰੀਪ੍ਰੀਜ਼ੈਂ-ਟੇਟਿਵ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤਾਕਿ ਉਹ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਰਕਿੰਗ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕਰ ਸਕਣ ਉਸਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਣ. According to the socialistic pattern of society according to directive principals ete. etc. ਤਾਕਿ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਣ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਿਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਤੇ ਅਛ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਲ ਹੋਵੇ ਇਹ ਸਭ ਸਾਡੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਰੈਪਰੀਜੈਂਟੇਟਿਵ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬੋਰਡ ਦਾ ਇਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਟਾਪ ਹੈਵੀ ਐਡਮਿਨਸ-ਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਸਿਟੀ ਬੋਰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ! ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੋ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਨੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਦੋ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਪੋਸਟਾਂ ਰਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਨਫੀਡੈਂਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਣਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਕਨਫਲਿਕਟ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦਾ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਰਖਿਆ ਸੀ ਹੁਣ ਉਹ 15 ਸਾਲ ਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਕੰਮ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਰਖਣੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਦ ਇਹ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਦੇ

ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸਡ ਆਦਮੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦਾ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਹੋਵੇ, ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ, 15--20 ਸਾਲ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਹੋਵੇ ਪਰ ਐਡ ਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਆਕੇ ਜਿਸਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਲੀਮ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਵ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਜੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੂਸਰੀ ਸਾਈਡ ਦੇ ਅਫਸਰ ਹੀ ਆਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਨਾਨ ਆਫੀਸ਼ਲ ਆਦਮੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਰ ਹੈ? (ਵਿਘਨ) ਇਕ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸਾਈਡ ਦਾ 10—15 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਫਰੈਂਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਚੇਅਰਮੈਨ ਔਰ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇਕ ਆਈ. ਏ. ਐਸ ਰਿਟਾਇਰਡ ਅਤੇ ਇਕ I. A. S. ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸਖਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੀ ਟਾਪ ਹੈਵੀ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਖਾਸ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਮੋਡੇਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ (ਵਿਘਨ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਫਿਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੀ। ਦੋਨੋ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਵਿਚ ਲੈਣ ਔਰ ਦੇਖਣ ਕਿ ਜੋ ਆਦਮੀ ਐਪੁਆਇੰਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਕਿਤਨਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਲਾਜ਼ 10, ਰਿਮੂਵਲ ਆਫ਼ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਐਪੁਆਇੰਟਿਡ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਬੜੀ ਨੈਰੋ ਰਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ, ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਸਯੂਜ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਲਾਈਨ ਹੈ ਇਹ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਔਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਿਮੂਵਲ ਆਫ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਪਾਵਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਣਾ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਰਬਿਟਰੈਰੀਯੂਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਲਾਜ਼ 21 ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਰਡ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਐਸੇ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸਡ ਅਫ਼ਸਰ ਲਾ ਕੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਟੁਟਦੀ ਵੇਖੀ ਹੈ? (ਵਿਘਨ) ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬੋਰਡ ਹੈ ਉਥੇ ਤੁਸੀਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ਔਰ ਚੁਣ ਕੇ ਅਫ਼ਸਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ਫਿਰ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਮਾਇਨਡੈਟਰੀ ਹੋਣ ਔਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤਅੱਲੁਕ ਹੈ ਇਸ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਬੈਲੰਸ ਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਔਰ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਕੋਈ ਉਸ ਬੋਰਡ ਦਾ, ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੀਕਰੇਸੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਖਲਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਾ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਹਾਊਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੈ । ਇਹ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਸਕਦੀਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਜਾਂ ਚੈਕ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਾਊਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਇਨਜਸਟੀਸ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਸ ਸਕਣ ਤੇ ਕੁਝ ਸੁਝਾਓ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਣ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਬੋਰਡ ਨੇ ਰੇਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ । ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਐਕਟ ਥੱਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਲ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ । ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਾਊਸ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹਨ ਉਹ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕਰਨੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਉਹ ਰੂਲ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਪਾਵਰ ਖੋਹ ਲਈ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਡਿਸਕਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ । ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਹੈ :

> Clause 25 of the Bill empowers the Board/State Government to make regulations for carrying out the purposes of the Bill. The powers sought are necessary for the proper implementation of the provisions of the Bill and are of normal character.

ਇਸ ਪਾਵਰ ਨੂੰ ਸੀਜ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਊਸ ਅਗੇ ਲੈ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜੇ ਉਹ ਹਾਊਸ ਅਗੇ ਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਡਿਸਕਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ । (ਘੰਟੀ) (ਵਿਘਨ) ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਜੋ ਐਕਟ ਬਣਿਆ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਔਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਪਾਵਰਫੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹਾਊਸ ਨਾਲ ਇਕ ਧੱਕਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦਾ ਤਅੱਲੁਕ ਹੈ, ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਸਕੇ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਸਕੇ ? ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । (ਘੰਟੀ) ਸੋ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਅਟਾਨੋਮਸ ਬੋਰਡ ਬਣਨਾ ਹੈ ਉਹ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਲਾਈਨਜ਼ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਇਹ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਲਾਈਨਜ਼ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਫਾਲਸ ਹੋਵੇਗੀ ਔਰ ਇਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸਪਿਰਟ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸਹੀ ਮਹਿਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

Mr. Chairman (Sardar Shashpal Singh) : **Motion moved-**

> That this House disapproves the Punjab School Education Board Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 8 of 1969.)

Minister For Education (Sardar Surjit Singh) : Sir, I beg to introduce the Punjab School Education Board Bill.

Minister For Education : Sir, I beg to move ,

That the Punjab School Education Board Bill be taken into consideration at once.

Mr. Chairman : Motion moved –

That the Punjab School Education Board Bill be taken into consideration at once.

The resolution dis-approving the Ordinance and the Motion for consideration of the Bill will be discussed together.

चौधरी बलबीर सिंह (होशयारपुर) : सभापति महोदय, जो एतराज़ खरबंदा साहिब ने किया है कि यह 1956 लिखा है यह ठीक करके नहीं आया वह वैसे ही छपा हुआ मिल गया है। दूसरा इस में सब से बड़ा नुक्स स्टेटमैंट आफ आबजैक्टस ऐन्ड रीज़न्ज़ में हैं।

An ordinance to the setting up of Punjab School Education Board was promulgated on 11th August, 1969. This bill seeks to replace that Ordinance.

2. The Punjab School Education Board Bill is being sponsored to implement the recommendations of the Education Commission and to provide for improvement in the standard of school education in the State.

यह दो बातें हैं। इतनी बड़ी चीज़ गवर्नमैंट सम्भाल रही है और जो इस का पिछला तजरुबा है उस से कोई फायदा उठाने की कोशिश नहीं की गई। पंजाब विश्व विद्यालय जो है वह अटानोमिस बाडी है और अगर आप पंजाब विश्वविद्यालय के ऐक्ट को देख लें तो पता चलेगा कि उस में सारे के सारे जो काम हैं वह इलैक्शन के जरिए होते है।

यहां इतने मैंबर सैनेट के चुने जाएंगे, इतने टीचर्ज़, इतने लैक्चरारज़ और इतने हैडमास्टर चुने जाएंगे। जब अंग्रेज़ों का राज था तब तो हम यह अधिकार मांगते थे और अंग्रेज़ों ने तो हम को यह अधिकार दे दिये मगर अब हम ही वह बातें भूल रहे है। आप को पता है कि यहां एक मिडल स्टैंडर्ड का बोर्ड बना हुआ है। उस का सब को तजरुबा होगा। यह इम्तिहान फरवरी में होता है पर रिज़ल्ट निकलता है अप्रैल के आखिर में। दो महीने बच्चों के इस तरह से जाया हो जाते हैं। जब यही इम्तहान स्कूल लिया करते थे तो रिज़ल्ट 31 मार्च को निकल जाया करता था। और जो अब इम्तिहान होते हैं वह क्या होते हैं ? जब पहले सरदार गुरनाम सिंह की फ्रन्ट पार्टी की मिनिस्टरी थी तो एक कमेटी इन्होंने बनाई थी। मौजूदा डी. पी. आई. श्रीमती जी. परमपाल उस की चेयरमैन थीं। उन की जो रिपोर्ट है उस से आप अंदाज़ा लगा सकते

[चौधरी बलबीर सिंह]

हैं कि मौजूदा इम्तिहानों का स्तर कितना गिर चुका है। उन्होंने कहा है कि इम्तिहान अब एक फार्स बन के रह गया है, इस में मैरिट का टैस्ट नहीं होता। मैट्रकुलेशन और यूनिवर्सिटी में अभी काफी चक लगे हैं मगर जिस तरीके से बोर्ड चल रहा है इस में कुछ नहीं हो सकता। यह जो अब जो बनाने की कोशिश को गई है यह भी गलत है। युनिवर्सिटी में कइ किस्म के कालेज होते हैं। उन की रैपरेजेंटेशन इलैक्शन के ज़रिए रखी गई थी मगर इस बोर्ड का जिन स्कूलों से वास्ता पड़ना है उन को नुमायदगी नहीं दी गई। हम फेल इस लिए होते हैं क्योंकि हम उन लोगों मे सलाह करना अपनी शान के खिलाफ समझते हैं जिन का उस काम से ताल्लुक होता है, इस में अपनी हतक समझते है। बात साफ है। कुछ स्कूल चल रहे हैं। उन के रिज़ल्टस अच्छे हैं, उन का काम ठीक है, मैनेजमैंट कमेटियां सही काम कर रही हैं। जब कभी गवर्नर साहिब, या सैंट्रल गवर्नमैंट के अधिकारी आते हैं तो वह बेस्ट स्कूल का सर्टीफिकेट देकर ज़ाते हैं। वह कहते है कि प्राईवेट स्कूलों में पढ़ाई का सिस्टम बहुत अच्छा है। यह सब कुछ तो है मगर बोर्ड बनाते वक्त न उन के मैनेजमैंटस को कन-फ़ीडेंस में लिया गया न उन हैडमास्टरों और प्रिंसिपलों को इस में लिया गया। यह आर्डिनैंस की शक्ल में ला कर अब हमारे सामने पेश कर दिया गया है। अगर पास नहीं होगा तो यह सरकार में नो कानफीडेंस के बराबर होगा, इस लिये अपनी हाथ खड़े करने वाली फौज का इस्तेमाल करेंगे और बिल पास हो जायेगा चाहे इस में कितने ही नुक्स क्यों न हों। इम्तिहान तो इस लिये होते हैं कि पता लग सके कि लड़को ने एक खास मियार तक योग्यता प्राप्त कर ली है या नहीं। उस कमेटी की रिपोर्ट सरकार के पास है। उन्होंने बताया है कि इम्तिहान में हर टीचर की यही कोशिश होती है कि दूसरे स्कूल का रिज़ल्ट हमारे स्कूल से अच्छा न हो जाए या मेरा रिज़ल्ट खराब न हो जाए। इस बात के लिये बह बूरे से बूरे साधन इस्तेमाल करते हैं और इस बात का कोई ख्याल नहीं किया जाता कि आने वाली नसलों पर इस का क्या असर पड़ेगा। इस का कोई प्रबन्ध नहीं किया गया। अब भी इन को चाहिए था कि यह बोर्ड बनाने से पहले प्राईवेट स्कूलों की मैनेजिंग बाडीज़ या पढ़ाने वालों या इन अदारों का इन्तज़ाम करने वालों से सलाह की जाती। जिन सूबों में पहले ऐसे बोर्ड बने हुए है उन बारडों के काम को देखा जाता कि उन को क्या कठिनाईयां हैं, यूनिवर्सिटी के सम्बन्धित अधिकारियो से बात की जाती फिर इस बारे में एक वाज़ेह पालिसी बनाते। मगर ऐसा करना मुनासिब नही समझा गया। राज्य सरकार समझती थी कि उन का यूनिवर्सिटी पर होल्ड नहीं है, यह बोर्ड बन जायेगा तो होल्ड हो जाएगा। जो बोर्ड दूसरे सूबों में बने है उन का काम तसल्लीबख्श नहीं है। मगर इन्होंने तो पेपर सैट करने के मामले में भी तजरुबा

कार हैडमास्टरों को कनफीडैंस में लेने की कोशिश नहीं की। होता यह है कि जब पेपर आते हैं तो आऊट आफ कोर्स सैट होने पर शोर मचता है क्योंकि सैट करने वाले स्कूलों की पढ़ाई से इनटच नहीं थे। फिर मार्कस बढ़ाए जाते हैं या दोबारा इम्तिहान होता है। यह इस लिये होता है कि काम ठीक तरह से ही किया जाता। क्या अंधेर आ जाता अगर एक साल पहला इन्तज़ाम चलता रहता और एक कम्प्रीहैनसिव बिल सारे लोगों की राय लेकर पेश किया जाता। सरदार उमराओ सिंह जी ने ज़िक्र किया था कि इस में रखा गया है कि अगर कोई बोर्ड वाला नाजायज़ बात करेगा तो उस पर कोई मुकद्दमा नहीं हो सकेगा।

Section 23 of the Punjab School Education Board, Bill, 1969, reads as under :-

> "No suit, persecution or other legal proceedings shall lie against the State Government, the Board or any of its committees or any member of the Board or a committee or the administrator appointed under section 22 or any other person in respect of anything which is in good faith done or intended to be done in pursuance of this Act or any regulation, order or direction made thereunder."

इस क्लाज़ में इन्होंने प्रोटैक्शन दी है कि कोई अफसर अगर गलती करे और कानून के खिलाफ भी काम करे तो उस के विरुध कोई कारवाई अदालत में नहीं की जा सकती। यह बात तो मानी जा सकती है कि अगर कोई अफसर अच्छा काम करता है तो उस के खिलाफ कोई मुकद्दमा नहीं चलाया जा सकता लेकिन अगर ठीक ढंग से काम न चल रहा हो तो उस आदमी के खिलाफ मुकद्दमा क्यों न चलाया जाए। इस बोर्ड में बच्चों की ज़िन्दगी का सवाल है और अगर किसी अफसर को किसी तरह की गलती का नतीजा हो और बच्चे नुक्सान उठाए तो सरकार के इस क्लाज़ में लिख देने से इम्मयुनेटी नहीं दी जा सकती। मुकद्दमे में वह जीत जाए या कसूरवार साबित हो तो उस के मुताबिक सरकार काम करे; गवर्नमैंट को अपनी ओपीनीयन के मुताबिक कारवाई नहीं की जानी चाहिए।

सभापति महोदय, आप को पता है कि जब अकाली जनसंघ सरकार कायम हुई तो पहले ही दिन श्री कृष्ण लाल जी ने जालंधर म्युनिसिपल कमेटी को तोड़ दिया फिर हाईकोर्ट में केस चला वहां पर उन्होंने आबज़र्व किया कि सरकार को किसी तरह को डिसक्रीशन का सवाल नहीं और उन्होंने बताया कि डिसक्रीशन क्या है इस का मतलब यह नहीं की कानून के विरुध जो मर्ज़ी हो किया जाए। इसलिए इन दी ओपीनीयन आफ दी गवर्नमैंट का कोई मतलब नहीं रह जाता और इस के तहत जो कमेटी को तोड़ा गया था उस को हाई कोर्ट ने बहाल कर दिया है। और मैं तो यह समझता था कि जिस मिनिस्टर

[चौधरी बलबीर सिंह]

ने उस म्यूनिसपल कमेटी को डिसमिस किया था उस को हाई कोर्ट की इस तरह की रूलिंग आ जाने से रिज़ाईन कर देना चाहिए था। लेकिन ऐसा नहीं किया गया। अब जो कानून हाऊस के सामने ले आए हैं इस में भी वास्ट पावर्ज़ सरकार ले रही है और यह नौकर शाही को दी जा रहीं हैं। सरकार जमहूरियत का लफ़ज़ तो इस्तेमाल करती है लेकिन उस पर अमल नहीं किया जा रहा और सरकार ने यह शायद फैसला कर लिया है कि जमहूरियत का लफज़ ही इस्तेमाल न किया जाए? इस के बारे में और विचार क्लाज़ बाई क्लाज़ विचार के समय रखूंगा कि किस तरह से यह गैरजमहूरी और गैर आईनी बातें इस बिल में ला रहे हैं। मैं चन्द बातें ही कहना चाहता हूं कि इस बिल का ढाँचा बिल्कुल गलत है और आदमियों की सिलैक्शन का तरीका गलत रखा गया है। यहां पर सारा नामीनेटिड एलीमेंट रखा गया है और कोई इलैकशन नहीं रखी गई और इसी बात ने असरअंदाज़ होना है और इस बात को सामने नहीं रखा गया कि कोई चीज़ हम किस अदारे से ले रहे हैं। यूनिवर्सिटी से ले रहे हैं तो कम से कम उस को साख्त को तो सामने रखा जाए। जो उस की अच्छी बातें हैं उन को तो सामने लाना चाहिए। और यह असूल की बात है कि उस की अच्छी बातों को ले लिया जाए और बुरी बातों को छोड़ दिया जाए। मैं समझता हूं कि पंजाब में ऐजूकेशन के सारे ढांचे का ही नए सिरे से तरतीब देने की जरूरत है। जो हायर सैकन्डरी या मैट्रिक से निकलता है उस को 10 साल की तालीम का कोई फायदा नहीं होता। ऐजूकेशन का ढांचा इस तरह का हो कि लड़कों के लिए यह फायदेमंद साबित हो। और ऐसे ढंग का हो जिस से कोई यूज़फुल परपज़ सर्व हो। लेकिन यह जो नया बोर्ड कायम किया जा रहा है इस में सब को नुमायंदगी नहीं दी जा रही, इलैक्शन के एलीमैंट को खत्म किया जा रहा है और नामीनेशन पर ज़ोर दिया गया है और इस के साथ ही जिन का तालीम से वास्ता है उन को नहीं लगाया जा रहा। इस का चेयरमैन सरकार का रिटायर्ड सैक्रेटरी है और इस तरह सैक्रेटरी भी ऐसा है जिस को तालीम की तो वाकफियत नहीं। इस लिए इन्हें चाहिए था कि इस के बारे में प्रबन्ध कर देते (विघ्न) मैं इस बात को मानता हूं कि पढ़ा लिखा तो होगा लेकिन, चेयरमैन साहिब, अगर एक डाक्टर को मकान बनाने के लिए लगा दिया जाए और एक इन्जीनीयर को दवाईयां देने के लिए खड़ा कर दिया जाए तो आप अंदाज़ा लगा सकते हैं कि काम किस तरीके से चल सकता है। इसलिए पढ़ा लिखा हो और तालीम की जिस को पूरी वाकफियत हो उस को लगाना चाहिए।

इस के बारे में एडमिनिस्ट्रेटिव रिफार्मज़ कमिश्न ने अपनी रिपोर्ट भी दी है और खास तौर पर टैक्नीकल लाईन के बारे में कहा है कि जिस जगह टैक्नीकल आदमी की जरूरत हो वहां पर उसी को ही लगाया जाए और उन्होंने स्पैसेफिक रैफरैंस ऐजूकेशन के महकमा की दी है कि जिन लोगों का ऐजूकेशन से तग्राल्लुक हो और उस महकमे के हों उनको ही हैड लगाया जाए दूसरे लोगों को लगाने से क्या फायदा। आप तो जानते हैं कि सरकार ने इस कमिशन पर लाखों रुपया खर्च किया और इतनी बड़ी डिलिबरेशनें हुई और सारे हिन्दुस्तान का दौरा कर के डाटा इकट्ठा किया गया और रिपोर्ट तैयार की गई। (घंटी) और उन्होंने एक कंप्रीहैनसिव रिपोर्ट दी और कहा का किस शक्ल में ऐजुकेशन डिपार्टमैंट में रिफार्मज़ लाना चाहिए। वह यहां पर नही किया जाता रहा और सैक्रेटेरियट से आई. ए. एस. को ला कर डी. पी. आई. मुकर्रर किया जाता रहा। और इस बात को सामने नहीं रखा जाता कि क्या उन्हें ऐजूकेशन का तजरुबा है कि नहीं। इस लिए मैं सरकार को यह कहना चाहता हूं कि जहां पर गलत बात की जाए उस के लिए कोई इम्मयूनिटी नहीं रखी जानी चाहिए।

Captain Rattan Singh : On a point of Order, Sir. The time is going to be 6 30 P.M. Either the time of the sitting may be extended, or it will be difficult to pass the Bill to-day.

Voices : The Bill can be taken up to-morrow as well.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਵਕਤ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋਰ ਬੈਠਣਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ : ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਟਾਈਮ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕਰ ਦਿਉ।

ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ : ਜਦ ਤਕ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ (ਵਿਘਨ)

Mr. Chairman (Sardar Shashpal Singh) : The duration of the sitting is extended by half an hour.

चौधरी बलबीर सिंह : वैसे जितने भी आर्डीनैंस लाए जाएं इस के बारे में सलाह करनी चाहिए। लेकिन कोई बातचीत नहीं की जाती और एक गलत तरीके से लैजिसलेशन को लाया जाता है और फिर जब उस लैजिस्लेशन को लोग हाई कोर्ट में ले जाते है तो हाईकोर्ट और सुप्रीम कोर्ट की तरफ से स्ट्रिक्चर्ज़ पास किए जाते हैं फिर सरकार को पता लगता है कि यह कहां पर बैठे हैं।

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਤੁਸੀਂ ਕਾਫੀ ਟਾਈਮ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਵਾਈਂਡ ਅਪ ਕਰੋ।
(The hon. Member has taken enough time. He should please wind up now.)

चौधरी बलबीर सिंह : मैं इस लिए कहता हूं कि हमारे तो इतेफाक से पढ़ लिखे मिनिस्टर हैं (हंसी) इस लिए हर चीज को जो यहां पर पेश की जाए सोच समझ कर लाएं। (विघ्न)

इतफाक से मेरा यह कहना था कि मिनिस्टर के इन्तखाब के वक्त नजर इन पर पड़ गई जो एडवोकेट और पढ़े लिखे हैं और अगर नजर किसी जत्थेदार पर पड़ जाती तो मुशकिल होता।

तो मैं यह कह रहा था इस को किसी प्रैसटिज का इशु न बनाएं और जिन लोगों पर इस का असर होने वाला है, जैसे प्राईवेट स्कूलों की मैनेजमैंट और हैडमास्टर और दूसरे जो ऐजूकेशनिस्ट हूं, उन को इकट्ठा कर के उन से बातचीत कर के ठीक ढंग से इस को पेश किया जाए ताकि स्कूलों और मैनेजमैंटस पर इस का जो असर होने वाला है वह ठीक हो और यह बिल कामयाबी से चलाया जा सके। आप तो जानते ही है कि मिडल स्कूलों के बारे में क्या हुआ। सरकार ने इन को अपनी तहवील में ले लिया और आप इम्तहान कन्डक्ट करने लगी तो तमाम हैडमास्टरों ने यूनानीमसली कहा कि यह जो एगज़ामीनेशन का तरीका है यह फेल हो गया है इस को हटा दिया जाए। मैं तो इतना ही कहूंगा, जनाब, कि गवर्नमैंट जिस ढंग से सरकारी स्कूल चला रही है अगर उन का प्राईवेट स्कूलों से मुकाबला किया जाये तो मालूम होगा कि यह कोई अच्छे ढंग से नहीं चल रहे। वह पढ़ाने में भी आगे हैं, तनखाहें कम लेते हैं और उन का रिज़ल्ट भी सरकारी स्कूलों की निसबत अच्छा निकलता है। इसलिये मैं सरकार से यही कहूंगा कि इन्हें सरकारी स्कूलों का इन्तज़ाम ठीक ढंग से चलाना चाहिये।

कामरेड सतपाल डांग : (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਦੇ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਹ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 10-12 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਰੈਗੂਲੇਰਾਈਜ਼ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਮ ਅਜ਼ ਕਮ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਦੇਣ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਇਜਲਾਸ ਆਉਣਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਇਹ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। (ਇਕ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ : ਜੇ ਕੋਈ ਅੱਛਾ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਛਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।) ਇਹ ਅੱਛਾ ਕੀ ਤੇ ਮਾੜਾ ਕੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਏਥੇ ਭਾਵ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਬਿਲ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾਏ, ਹੁਣ ਫੇਰ ਉਹੋ

ਗਲ ਰੀਪੀਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਲ੍ਹ ਫੇਰ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾਂ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਰੈਗੂਲਰ ਬਿਲ ਲਿਆਕੇ ਇਹ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਜੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਲ ਲਿਆ ਕੇ ਹਤੁਲਵਸਾਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਜੁਦਾ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਹਨ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ, ਇਹ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜਿਊਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟਿਡ ਜਿਹੀ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਾਲੀਮੀ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਖਰੀ ਸੈਨੇਟ ਹੈ, ਵਖਰਾ ਰੂਲਜ਼ ਐਂਡ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਮੈਨੁਅਲ ਹੈ, ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਕ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਕ ਅਲੈਕਟਿਡ ਬਾਡੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤੱਕ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਈਲੈਕਟਿਡ ਜਾਂ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਦੀ ਇਖਤਿਆਰਾਤ ਦੀ ਤਲਫੀ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਖਤਰਨਾਕ ਰੁਜਾਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਅ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਾਜ ਨੰ: 4 ਦੇ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਹੈ : (1) ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੱਤਰ (2) ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ (3) ਡੀ.ਪੀ.ਆਈ. (4) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਜ਼ ਆਫ ਦੀ ਕਾਲਜਿਜ਼ (5) ਐਮੀਨੈਂਟ ਸਕਾਲਰਜ਼ (6) ਲੀਗਲ ਰੀਮੈਂਬਰੈਂਸਰ ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਲੈਣਗੇ। ਇਹ ਕਿਤਨੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੀਗਲ ਰੀਮੈਂਬਰੈਂਸਰ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆਂ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਪਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕ ਆਫਿਸ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਆਲਰੈਡੀ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੀਗਲ ਰੀਮੈਂਬਰੈਂਸਰ ਤੋਂ ਰਾਏ ਵੀ ਲੈ ਸਕੇ? ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੂੰ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣਾ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ ਨੀਤੀ ਵੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੋਆਪਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਝਾਉ ਵੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਨਰੈਸਟ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਰਿਪਰੀਜ਼ੈਂਟੇਟਿਵ ਵੀ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਹਦ ਤੱਕ ਇਹ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਮੂਵ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਹਦ ਤਕ ਸੁਚਜਾ ਬਿਲ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਬੰਦੇ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ, 4 ਬੰਦੇ ਟੀਚਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਲੈਕਟਡ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 3 ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਲ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰਿਪਰੀਜ਼ੈਂਟੇਟਿਵ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਰਡ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਪਰਪੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਡਾਮੀਨੇਟਿਡ ਬੋਰਡ ਹੀ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਸ ਤਰਮੀਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟੀਚਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕਲਾਜ਼ 18 ਦੀ ਸਬ-ਕਲਾਜ਼ 6 ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਰੀਡੰਡੈਂਟ ਹੈ। ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੀ ਹੋਵੇ-ਵੇਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ :

'Prescribe conditions for Recognition of Institutions "In Terms Of Teachers And Their Qualifications ...."

ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਏਥੇ ਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਇੰਟਰੈਸਟ ਸੇਫਗਾਰਡ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਰਿਕਗਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿ 50/-, 50/- ਤੇ ਟੀਚਰ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਟੀਚਰ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਫ-ਗਾਰਡ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਲਾਉਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਥ ਇਕ ਸਬ ਕਲਾਜ਼ (12) ਹੈ, ਕਲਾਜ਼ 18 ਦੀ ਇਹ ਬੜੀ ਰਿਡੰਡੈਂਟ ਹੈ। ਏਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ :

'Lay down conditions and restrictions for admission of candidates to the examinations ;

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਨਡੀਸ਼ਨਜ਼ ਦੀਗਲ ਸਬ-ਕਲਾਜ਼ (5) ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਬ-ਕਲਾਜ਼ (5) ਅਤੇ (12) ਰਿਡੰਡੈਂਟ ਹਨ। ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਪੋਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਰਿਪਰੀਜ਼ੈਂਟੇਟਿਵ ਲੈਣ ਦੀ ਪਾਵਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਮੈਂ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਪਰੋਪੋਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਹੋਣ ਇਹ ਰਿਟਾਇਰਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਕਮਿਊਨਲ ਵਿਯੂਜ਼ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਟੈਕਸਟ ਬੁਕਸ ਛਾਪਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਟੈਕਸਟ-ਬੁਕਸ ਚੇਂਜ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਸੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਡਿਸਟਾਰਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟਸ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਹੋਣ ਉਹ ਐਂਟੀ-ਕਮਿਊਨਲ ਜਾਂ ਨਾਨ-ਕਮਿਊਨਲ ਵਿਯੂਜ਼ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਦੂਸਰੀ ਗਲ ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, 600 ਸਫ਼ੇ ਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 21 ਰੁਪਏ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਿਕਮੈਂਡ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰੈਸਕਰਾਈਬ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 8ਵੀਂ, 9ਵੀਂ ਜਾਂ 10ਵੀਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਨਗੇ। ਮੈਂ ਜੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੁਣਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਔਬਸੀਨ ਅਤੇ ਨੰਗੇਜ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ। ਹਰ ਸਫ਼ੇ ਤੇ ਔਬਸੀਨ ਰਾਈਟਿੰਗ ਹੈ। ਔਬਸੀਨ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲਗੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵੀ ਟਾਲਰੇਟ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰਿਕੁਮੈਂਡ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰੈਸਕਰਾਈਬ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦੇ ਵੈਸਟਿਡ ਇੰਟਰਸੈਟਜ਼ ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰਿਆਇਤ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨੰਗੇਜ

ਭਰੀ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਐਮ. ਐਸ ਰੰਧਾਵਾ, ਜੋ ਕਿ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਹਨ, ਬੜੇ ਲਾਇਕ ਆਦਮੀ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਭਿਨੰਦਨ ਗ੍ਰੰਥ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮਰੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹੀ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਕੀਮਤ 21 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਕੁਮੈਂਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਕੁਮੈਂਡ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋ ਇਥੇ ਲਫ਼ਜ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਮੌਰੇਲ ਐਂਡ ਐਥੀਕਲ ਵੇ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਰਲੀ ਅਤੇ ਅਥੈਟੀਕਲੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗਲ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਰੀਲੀਜਸ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣਗੇ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਕਿਥੋਂ ਤਕ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਹੀ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਠੀਕ ਛਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤ। ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਲੀਅਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੈਕੂਲਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਅਸੂਲ ਤੇ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜਸ ਸਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮੌਰਲ ਐਥੀਕਲ ਅਤੇ ਸੈਕੂਲਰ ਦੇ ਇਹ ਲਫਜ ਰਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾਜ਼ 19 ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਵੀਂ ਸਬ-ਕਲਾਜ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ :

> "Notwithstanding anything contained in this Act or any other Act for the time being in force, it shall not be lawful for the Board to require any recognised institution to introduce or make compulsory religious instruction of any type:
>
> Provided also that no institution admitted to the privileges of the Board shall have religious instruction as a compulsory subject."

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਗਲ ਬੜੀ ਸਿਧੀ ਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ।

(ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ)

ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਹੈ, ਰਿਕੁਗਨਾਈਜ਼ਡ ਸਕੂਲ ਹੈ ਏਡਿਡ ਸਕੂਲ ਹੈ ਉਸ ਤੇ ਰਿਲੀਜਸ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਇੰਟਰੋਡਿਊਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰੀ ਨਾ ਲਦੀ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਸ਼ਨ ਤੌਰ ਤੇ ਰਿਲੀਜਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇਵੇ ਪਰ ਮਜਬੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ, ਸਪੀਕਰ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਦੀ ਰਿਲਿਜਸ ਸਿਖਿਆ ਨੇ ਅਗੇ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆਂ ਹੈ।

ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਜਿਸ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਗਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਥੇ ਅਗੇ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੀ ਗਲ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਮੇਰੀ ਗਲ ਮੰਨ ਲੈਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਲ ਮੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਕਲਾਜ਼ 10 ਜੋ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਲਏ ਗਏ ਸੀ, ਉਹ ਡੀਲੀਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਲਾਜ਼ 22 ਜੋ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦਸ ਗੁਣ ਡੇਂਜਰਸ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬੋਰਡ ਉਤੇ ਟੋਟਲ ਡਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਅਫ਼ਸਰ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੇਂਜਰਸ ਗਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ 100% ਹਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਡਾਇਰੈਕਟਿਵ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ, ਜੇ ਬੋਰਡ ਨੇ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗੀ ਇਹ ਗਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਕਰੇਗਾ, ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੋਰਡ ਤੋੜ ਕੇ ਮਿਊਨਿਸਪੈਲਟੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਫੰਡਾਮੈਂਟਲੀ ਗ਼ਲਤ ਗਲ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇਕ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਮੁਕਰਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਅਤੇ ਸੈਨਟ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਲਵੇ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਸੀਕਲੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਰਿਮੂਵ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਪਧੱਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੇਂਜਰਸ ਸਟੈਪਜ਼ ਨਹੀਂ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਹੋਣ। ਜਾਂ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਮੁਕਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਕਾਰ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਜੋ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਨਟੈਨਸ਼ਨ ਹੈ ਇਹ ਟੋਟਲੀ ਡੇਂਜਰਸ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਹਾਊਸ ਦਾ ਟਾਈਮ 7-30 ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

(The time of the House extended up to 7-30 P.M.)

ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਾਊਸ ਅਗੇ ਹੀ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਨਾ ਵਧਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਬਿਲ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ 5 ਹੋਰ ਬਿਲ ਹੀ ਹਨ। (This Bill bas to be passed today and five more Bills are to follow suit.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਅਜ ਹੋਰ ਨਾ ਵਧਾਉ, ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਸੱਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਟਾਈਮ ਨਾ ਵਧਾਉ।

ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਬਿਲ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਭਾਵੇ ਨਾ ਕਰੀਏ (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਹਾਊਸ 7-30 ਤੱਕ ਐਕਸਟੈਂਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (The time of the sitting of the House is extended up to 7-30 P. M.)

ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ) **:** ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ੍ਰੀ ਕੁਠਾਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਟੈਕਸਟ ਬੁਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਲਈ ਇਕ ਵਖਰਾ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸੇ ਅਧਾਰ ਉਤੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਜਦੋਂ ਇਕਠਾ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹ ਸਲਾਹ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਸੈਟ ਅਪ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਂਟਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਵੀ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1970 ਵਿਚ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਛੇਤੀ ਕਿਉਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ 1970 ਦੇ ਇਮਿਤਿਹਾਨ ਲੈਣੇ ਹਨ ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਵਡਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰੁਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਵੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਹਦਾ ਅੱਛਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਰੁਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਬਿਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਦੀ

[ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ਾਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਚੀਜ਼ ਡਿਲੀਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਇਥੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸੈਕਟਰੀ ਨਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਲਾਜ਼ 10 ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਅਕਾਊਂਟਸ ਦੀ ਆਡਿਟਿੰਗ ਹੋਣੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ਾਤ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਕੇ ਹਾਊਸ ਦਾ ਵਕਤ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਟਾਇਮ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਕਨਸਟਰਕਟਿਵ ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੋ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ. ਇਹ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਜੋ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਚੇ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਬਲਕਿ ਉਥੇ ਜੋ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਕਲੀਅਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

No person shall be appointed as Chairman or Vice-Chairman unless he has an experience of teaching in any school, college or University established by law in India; or partly in one and partly in any other of the aforesaid institutions for a period of not less then twenty years, out of which he should have served as Principal of a college or Registrar or Head of Department of such a University for a period of not less than five years.

ਸੋ ਇਸ ਵਾਰੀ ਜੋ ਬੋਰਡ ਸੈਟ ਅਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਐਡਮਿਨਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲਾਈਨਜ਼ ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟਸ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਡਿਬਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਉਹ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੈ।

ਫੇਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਮੱਦ ਵਾਧੂ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਟਾਪ ਹੈਵੀ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕੱਲਾ ਚਾਂਸਲਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਿਟੇਸਿਜ਼ਮ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕੱਲਾ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਕੋਲ ਟੈਕਸਟ ਬੁਕਸ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਨਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇ ਕਿ ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਆਦਿ। ਟੈਕਸਟ ਬੁਕਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੀ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਚੰਗਾ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਕੱਲਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਨੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਕਹੇ ਕਿ ਇਸ

ਨਾਲ ਜੁਆਇੰਟ ਰਿਸਪਾਂਸੇਬਿਲਟੀ ਹੋਏਗੀ ਅਤੇ ਸੈਂਸ ਆਫ ਰਿਸਪਾਂਸੈਬਿਲਿਟੀ ਘਟ ਜਾਏਗੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।(ਸ਼ੋਰ)

ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਕਿਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਇਨਫਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟਸ ਨਹੀਂ ਰਖੇ ਹਨ। ਕਲਾਜ਼ ਚਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ :

We will have Chairman, Vice-Chairman. Then we have got Director of Public Instruction. We will also get five persons from amongst Principals of the Colleges. out of whom one has to be from the Training College, one from the District Education Officers or personnel of the State Government etc. They are from the Training Colleges or from other colleges They are from the Higher Secondary Schools as well as from the other Colleges They are from the Administrative side and also from amongst the District Education Officers and Circle Education Officers. etc.

ਸੋ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟਸ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਇਹ ਠੀਕ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਇਥੇ ਆਰਗੂਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੈਸਟਿਡ ਇਨਟਰਸਟਸ ਰਖਕੇ ਇਹ ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਇਹ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਫ਼ਾਰ ਦੀ ਸੇਕ ਆਫ ਆਰਗੂਮੈਂਟ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹੀ ਜਾਉ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਲਾਜ਼ 'ਡੀ' ਵਿਚ ਹਨ। ਇਥੇ ਵੀ ਬੜਾ ਸੋਚ ਸਮਝ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਠੀਕ ਪੈਟਰਨ ਤੇ ਚਲੇ।

ਫੇਰ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੀਗਲ ਰਿਮੈਂਬਰੈਂਸਰ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਐਸੇ ਮਸਲੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਐਡਵਾਈਸ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜੋ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ ਉਥੇ ਰੇਗੂਲੇਸ਼ੰਜ਼ ਬਣਾਉਣੇ ਸਨ। (ਘੰਟੀ) ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਫਸਰ ਬੜੇ ਰਿਸਪਾਂਸੀਬਲ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਰਖਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਲੈਕਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਅਵਾਇਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਲੈਕਸ਼ੰਜ਼ ਨੂੰ ਅਵਾਇਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਥੇ ਇਲੈਕਸ਼ੰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਜੋ ਬਦਾ ਇਲੈਕਟ ਹੋ ਕੇ ਆਏਗਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲੈਕਟੋਰੇਟ ਦਾ ਭਲਾ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਇਹ ਇਲੈਕਸ਼ੰਜ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਹੁਣ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦਾ ਪੈਟਰਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾਂ ਕੋਈ ਜੁਗਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਬਚੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਜੁਗਤੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ

[ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਕਿ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੈਂਕਟਿਟੀ ਤਾਂ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜਦੋਂ ਸੌ ਪਰਸੈਂਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਛੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬੜਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੇਪਰਜ਼ ਲੀਕ ਆਊਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਇਹ ਇਲੈਕਟਿਡ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਇਮਤਿਹਾਨ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਆਉਣ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਈ ਮੈਲ ਪਰੈਕਟਿਸਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦ ਕਈ ਕੇਸਿਜ਼ ਪਕੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਈ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬੋਰਡ ਤਾਂ ਹਾਈ ਅਤੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਈਡ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾਂ? ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ As he already a student and he won't be able to help the Board.

ਬਾਵਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਬਾਡੀਜ਼ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਚਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਪੇਅਰੈਂਟਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਪਏ ਹੋ। (It is not a point of order. The hon. Member is giving some information.)

ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ : ਇਥੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਖਸ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਣ। ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਕਿ ਅੱਛਾ ਬੋਰਡ ਬਣ ਸਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਥੈਂਕ ਯੂ।

Mr. Speaker : Question is—

> That this House disapproves the Punjab School Education Board Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 8 of 1969)

The motion was lost.

Mr Speaker : Question is—

> That the Punjab School Education Board Bill be taken into consideration at once.

The motion was carried.

Mr. Speaker : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Clause 2

Sardar Umrao Singh : Sir, I beg to move—

In part (i), lines 5—6, between 'technical' and 'education' insert "and Industrial".

ਕਲਾਜ਼ ਨੰ. 2 ਸਬੰਧੀ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ 'ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਡੀਫਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੰਪਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

Mr. Speaker : Motion moved—

In part (1), lines 5-6, between "technical" and "education" insert "and Industrial"

Mr. Speaker : Question is—

In part (i), lines 5-6 between 'technical' and 'education' insert "and Industrial".

The motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

That Clause 2 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 3

Mr. Speaker : Question is—

That clause 3 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 4

Mr. Speaker : I have received notices of several amendments to Clause 4. These will be deemed to have been read and moved.

1. **Chaudhri Ram Singh :** For sub-clause (1), substitute the following :—

"(1) The Board shall consist of Chairman, Vice-Chairman and the following other Members :

(a) ex-officio members, namely :—

[Chaudhary Ram Singh]

(i) Vice-Chancellors of all the Universities established or that may be established by law in the State;

(ii) Director of Public Instructions ;

(b) elected members, namely :—

(i) six shall be elected by Principals, Headmasters and Lecturers of the Schools. ;

(ii) four shall be elected by the Assembly."

5. **Shri Gian Chand Kharbanda :**

In sub-clause (1), line 1, delete 'Vice-Chairman'.

6. **Shri Gian Chand Kharbanda :**

In sub-clause (1) (b) (i), line 1, between 'Principals' and 'of' insert 'whose results are not satisfactory.'

7. **Comrade Satya Pal Dang :**

8. **Comrade Babu Singh :**

Delete part (i) of sub-clause (1) (a).

9. **Comrade Satya Pal Dang :**

10. **Comrade Babu Singh :**

For sub-clause (1) (b), substitute the following-

"(1) (b) elected members, namely -

(i) two persons to be elected from amongst themselves by the Principals of Colleges in the State affiliated to any University established by law in India ;

(ii) two persons to be elected from amongst themselves by Principals, Headmasters and Lecturers of the schools ;

(iii) four representatives of teachers of recognised schools to be elected in the prescribed manner from amongst themselves ;

(iv) three persons to be elected by the members of the of the Punjab Vidhan Sabha from among themselves.

(v) three persons of known secular and anti-communal views from amongst eminent scholars of educationists or scientists or writers, as may be decided by the State Government."

11. **Comrade Satya Pal Dang :**

12. **Comrade Babu Singh :**

After sub-clause (1) (b), added the following -

"(c) At its very first meeting, the Board will coopt two representatives of students after taking into consideration any recommendations in made by various students organisations in the State. The coopted members shall have the same rights and duties as elected members.

13. **Comrade Satya Pal Dang :**

14, **Comrade Babu Singh :**

In sub-clause (4), line 2, for 'nomination' substitute 'election/cooption'.

43. **Sardar Umrao Singh :**

Delete part (i) of sub-clause (1)(a).

44. **Sardar Umrao Singh ;**

After sub-clause (1) (b) (iii) add the following :

"(iv) two M.L.As. to be nominated by the State Government."

45. **Sardar Umrao Singh :**

In sub-clause (2), line 2, for "as it may think fit" substitute "as may be prescribed".

50. **Sardar Jasdev Singh Sandhu :**

51. **Sardar Shashpal Singh :**

Delete part (i) of sub-clause (1) (a).

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਨੂੰ ਐਕਸਪਲੇਨ ਤਾਂ ਕਰਨ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਕਲਾਜ਼, 4(1) ਹੈ... ...(ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ, ਸਾਹਿਬ ਕਲਾਜ਼ ਨੰ. 4, ਪਾਰਟ (ਏ) ਦੀ ਸਬ-ਕਲਾਜ਼ 1 [ਏ] ਦੀ ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ।

Delete part (i) of sub-clause (1) (a).

Mr Speaker : This amendment is deemed to have been read and moved.

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਡੀਲੀਟ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲੈਣ, ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਐਗਰੀ ਕਰਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਬ ਕਲਾਜ਼ 2 ਵਿਚ ਹੈ:

"The Chairman and Vice-Chairman shall be appointed by the State Government upon such terms and conditions as it may think fit".

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਿਹ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ terms and conditions should be prescribed.

Mr. Speaker: Question is—

For sub-clause (1), substitute the following :—

"(1) The Board shall consist of Chairman, Vic-Chairman and the following other members;

(a) ex-officio members, namely.

(i) Vice-Chancellors of all the Universities established or that may be established by law in the State ;

(ii) Director, Public Instruction ;

(b) elected members, namely :

(i) six shall be elected by principals, Headmasters and Lecturers of the Schools ;

(ii) four shall be elected by the Assembly.

The motion was lost.

Mr. Speaker: Question is :-

In sub-clause (1), line 1, delete 'Vice-Chairman'.

The motion was lost.

Mr. Speaker: Question is -

In sub-clause (1) (b) (i), between "Principals" and "of" insert "whose results are not satisfactory"

The motion was lost.

Mr. Speaker: Now I will put amendment Nos. 7 and 8 by Comarade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh.

Mr. Speaker: Question is-

Delete part (i) of sub-clause (i) (a).

The motion was carried.

Mr. Speaker: As the amendments Nos. 7 and 8 by Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh have been carried, the other amendments Nos. 43 by Sardar Umrao Singh and Nos. 50 and 1 by Sardar Jasdev Singh Sandhu and Sardar Shashpal Singh, which are identical to the amendment of Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh Master become redundant.

Amendment Nos. 9 and 10 by Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh.

Mr. Speaker: Question is :-

For sub-clause (i) (b), substitute the following :—

"(1) (b) elected members, namely :—

(i) two persons to be elected from amongst themselves by the Principals of Colleges in the State affiliated to any University established by law in India ;

(ii) two persons to be elected from amogst themselves by Principals, Headmasters and Lecturers of the Schools ;

(iii) four representatives of teachers of reccgnised schools to be elected in the prescribed manner from amongst themselves ;

(iv) three persons to be elected by the members of the Punjab Vidhan Sabha from amongst themselves;

(v) three persons of known secular and anti-communal views from amongst eminent scholars or educationists or scientists or writers, as may be decided by the State Government".

The motion was lost.

Mr. Speaker : Next amendments Nos. 11 and 12 by Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh.

Question is;

After sub-clause (1) (b), add the following :—

"(c) At its very first meeting, the Board will coopt two representatives of the students after taking into considerration any recommendations made by various students organisations in the State. The cooptd members shall have the same rights and duties as elected members".

The motion was lost.

Next amendment Nos. 13 and 14 by Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh.

Comrade Satya Pal Dang : Sir, I withdraw it.

Mr. Speaker : Is it the pleasure of the House ?

(Voices; Yes, Yes.)

The amendment was, by leave, withdrawn.

Mr. Speaker : Next amendments Nos. 44 and 45 by Sardar Umrao Singh.

Sardar Umrao Singh : Sir, I withdraw them.

Mr. Speaker : Is it the pleasure of the House ?

(Voices; Yes, Yes.)

The amendments were, by leave, withdrawn.

Mr. Speaker : Question is;

The Clause 4, as amended, stands part of the Bill.

The motion was carried.

CLAUSE—5.

Mr Speaker : Now Clause 5 is before the House. There is amendment No. 15 and 16 by Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh. It will be deemed to have been read and moved.

Comrade Satya Pal Dang :

Comrade Babu Singh : In sub-clause (i) line 2, delete "nominated".

Comrade Satya Pal Dang : Sir, I withdraw it.

Mr. Speaker : Is it the pleasure of the House ?

(*Voicees: Yes, yes*)

The amendment was, by leave, withdrawn.

Mr. Speaker : Question is-

That clause 5 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 6

Mr. Speaker : Now clause 6 is before the House. Amendments to this clause will be deemed to have been read and moved.

17. **Comrade Satya Pal Dang :**

18. **Comrade Babu Singh :**

Delete sub-clause (a)

19. **Comrade Satya Pal Dang :**

20. **Comrade Babu Singh :**

Delete the proviso.

Comrade Satya Pal Dang : Sir, I withdraw the amendments.

Mr. Speaker : Is it the pleasure of the House ?

(*Voice: Yes, yes*)

The amendments were, by leave, withdrawn.

Mr. Speaker : Question is-

That Clause 6 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 7

Mr. Speaker: Now Clause 7 is before the House. Amendment to this clause by Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh will be deemed to have been read and moved.

21. **Comrade** Satya Pal Dang:

22, **Comrade Babu Singh**:

In sub-clause (2) Line 1, delete 'or nominated',

Comrade Satya Pal Dang: Sir, I withdraw it.

Mr. Speaker: Is it the pleasure of the House?

(*Voices: Yes, yes*)

The amendment was, by leave, withdrawn.

Mr. Speaker: Question is-

That clause 7 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 8

Mr. Speaker: Question is-

That clause 8 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 9

Mr. Speaker: Question is-

That Clause 9 stand part of the Bill.

The motion was Carried.

Clause 10

Mr. Speaker: Now Clause 10 is before the House. Amendment given to this clause by the various hon. Members are out of order.

Mr. Speaker: Question is-

That Clause 10 stand part of the Bill,

The motion was lost.

Existing Clause 11

Mr. Speaker: Question is-

[Mr. Speaker]

That the Existing Clause 11 stand part of the Bill.

The motion was carrie d.

Existing Clause 12

Mr. Sperker : Question is-

That the Existing Clause 12 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Existing Clause 13

Mr. Speaker : Now Existing Clause 13 is before the House.

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਐਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਾਊਂਜ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ। ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਇਹ ਹੈ।

In sub-clause (1), line 3, for "not less than one half-of the members" substitute "not less than one third of the members".

ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਘਟ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

Comrade Satya Pal Dang : This a provision against the tyranny of the majority.

ਅਗਰ ਮੈਜਾਰਿਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮਾਈਨਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਰੀਕਈਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹਕ ਤਾਂ ਹੋਵੇ। ਅਗਰ 50 ਪਰਸੈਂਟ ਹੀ ਰਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ ?

Mr. Speaker : Motion moved-

In the sub-clause (1), line 3, for "not less than one half of the members" substitute "not less than one third of the members,"

Mr. Speaker : Question is-

In Sub clause (1), line 3, for "not less than one-half of the members" substitute "not less than one third of the members."

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Question is-

That the existing clause 13, as amended, stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 14

Mr. Speaker : Question is-

That the Existing clause 14 stand part of the Bill.

The Motion was carried

Existing Clause 15

Mr Speaker : Question is-

That the Existing clause 15 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 16

Mr. Speaker : Now Existing Clause 16 is before the House.

Mr. Speaker : Question is-

That Existing Clause 16 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Now Existing Clause 17 is before the House.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ (ਬੜਾ ਪਿੰਡ) : ਮੇਰੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜੇਹੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ ਨੰ: 46 ।

Sir, I beg to move—

In sub-clause (3), lines 1-2, delete "that its privileges are being abused by any recognised institution or".

Mr. Speaker ; Motion moved—

In sub-clause (3), lines 1-2, delete "that its privileges are being abused by any recognised institution or".

Mr. Speaker : Question is—

In sub-clause (3), lines 1-2 delete "that its privileges are being abused by any recognised institution or".

The Motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

That the existing clause 17 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 18

Mr. Speaker : Now existing clause 18 is before the House. All the amendments to this clause will be deemed to have been read and moved.

3. **Chaudhri Ram Singh :**

At the end of sub-clause (17), add the following :—
"and laid before the both Houses of the Legislature of the State of Punjab".

29. **Comrade Satya Pal Dang :**

30. **Comrade Babu Singh :**

In sub-clause (6), line 2, after "qualifications" insert "as well as their grades and scale of pay and other conditions of service."

31. **Comrade Satya Pal Dang :**

32. **Comrade Babu Singh :**

For Sub-clause (12), substitute the following :—

"(12) promote the formation of democratic students unions and societies".

33. **Comrade Satya Pal Dang :**

34. **Comrade Babu Singh :**

In sub-clause (14), line 1, for "moral and ethical" substitute "moral, ethical and secular".

35. **Comrade Satya Pal Dang :**

36. **Comrade Babu Singh :**

After sub-clause (19), add the following :—

"(20) Notwithstanding anything contained in this Act or any other Act for the time being in force, it shall not be lawful for the Board to require any recognised institution to introduce or make compulsory religious instruction of any type :

Provided also that no institution admitted to the privileges of the Board shall have religious instruction as a compulsory subject."

47. **Sardar Umrao Singh :**

At the end of the clause, the following be added :—

"(20) promote unions and associations of students, parents and teachers on democratic lines".

57. **Sardar Umrao Singh :**

In sub-clause (6), lines 2-3, between "building," and "and" insert "play-grounds".

Mr. Speaker : Quesfion is—

At the end of sub-clause (17), add the following :
"and laid before the both Houses of the Legislature of the State of Punjab."

The Motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

In sub-clause (6), line 2, after "qualifications" insert "as well as their grades and scale of pay and other conditions of service."

The Motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

For sub-clause (12), substitute the following :—

"(12) promote the formation of democratic students unions and societies",

The Motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

In sub-clause (14), line 1, for "moral and ethical" substitute "moral, ethical and secular".

The Motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

After sub-clause (19), add the following :—

"(20) Notwithstanding anything contained in this Act or any other Act for the time being in force, it shall not be lawful for the Board to require any recognised institution to introduce or make compulsory religious instruction of any type :

Provided also that no institution admitted to the privileges of the Board shall have religious instruction as a compulsory subject."

The Motion was lost,

Mr Speaker : The time of the House is extended till the passage of the Bill.

Mr. Speaker : Question is—

At the end of clause, the following be added :—

"(20) promote unions and associations of students parents and teachers on democratic lines."

The Motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

In sub-clause (6), lines 2-3, between "building," and "and" insert "play grounds".

The Motion was lost.

Mr. Speaker : Question is—

That the existing clause 18 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 19

Mr. Sbeaker : Question is—

That the existing clause 19 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 20

Mr. Speaker : I have received notices of amendments to the Existing Clause 20. These will be deemed to have been read and moved.

48. **Sardar Umrao Singh** :

At the end of sub-clause (5), add the following :—

"and as soon as possible shall be laid on the Table of both the Houses of the State Legislature".

54. **Sardar Jasdev Singh Sandhu** :

55. **Sardar Shashpal Singh** :

At the end of sub-clause (5), add the following :
"which shall lay them before the State Legislature".

56. **Sardar Dalip Singh Pandhi** :

At the end of sub-clause (5), add the following :—

"and the same shall be laid on the Table of both the Houses of State Legislature",

Minister for Education (Sardar Surjit Singh) : [Sir, I accept the amendment given notice of by Sardar Umrao Singh.

Mr. Speaker : Question is—

At the end of sub-clause (5), add the following :—

"and as soon as possible shall be laid on the Table of both the Houses of the State Legislature".

The Motion was carried.

Mr. Speaker : The amendments at serial Nos. 54, 55 and 56 in the name of Sardar Jasdev Singh Sandhu, Sardar Shashpal Singh and Sardar Dalip Singh Pandhi are redundant.

Mr. Speaker : Question is—

That the existing Clause 20, as amended, stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 21

Mr. Speaker : Question is—

That the existing Clause 21 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 22

Mr. Speaker : I have received notices of amendments to this Clause which are out of order.

Mr. Speaker : Question is—

That the Existing Clause 22 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 23

Mr. Speaker : Question is—

That the Existing Clause 23 stand part of t e Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 24

Mr. Speaker : Question is—

That the Existing Clause 24 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Existing Clause 25.

Mr. Speaker : I have received three notices of amendments to this clause. These will be deemed to have been read and moved.

39. **Comrade Satya Pal Dang** :

40. **Comrade Babu Singh** :

In sub-clause (2) (f), line 1, "moral and ethical "moral, ethical and secular."

49. **Sardar Umrao Singh** :

After sub-clause (2), add the following :—

"(3) Every regulation made under this section shall be laid, as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature."

Comrade Satya Pal Dang : Sir, I withdraw my amendment.

Mr. Speaker : Is it the pleasure of the House that amendment at serial Nos. 39 and 40 given notice of by Comrade Satya Pal Dang and Comrade Babu Singh be withdrawn ?

(Voices : Yes : Yes)

[Mr. Speaker]

The amendment was by leave, withdrawn.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ (ਬੜਾ ਪਿੰਡ) : ਮੇਰੀ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਰਮੀਮ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਰੂਲਜ਼ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਾਈ ਲਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ ਉਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਇਸ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇ । ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

Mr Speaker : Question is :

After sub-clause (2), add the following :—

'(3) Every regulation made under this section shall be laid as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature."

The motion was lost.

Mr Speaker : Question is :

That the existing clause 25 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Existing Clause 26.

Mr. Speaker : Question is :

That the existing Clause 26 stand part of the bill.

The motion was carried

Clause 1.

Mr. Speaker : Question is :

That Clause 1 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Title

Mr. Speaker : Question is :

That Title be the Title of the Bill.

The motion was carried.

Minister for Education (Sardar Surjit Singh) : Sir, I beg to move.

That the Punjab School Education Board, Bill as amended, be passed.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Punjab School Education Board Bill, as amended, be passed.

Mr. Speaker : Question is :

That the Punjab School Education Board, Bill, as amended, be passed.

The motion was carried.

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਬਿਲ ਜਿਹੜੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਛੇਈਏ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ । ਨਹੀ ਜੀ । ਸਾਡੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਰੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਅੱਜ ਟੇਕਅਪ ਹੋਣੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲ ਹੀ ਟੇਕ ਅਪ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । [ਵਿਘਨ]

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੰਗਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਹੀ ।

Mr. Speaker : The House stands adjourned till 9.00 A. M. on Wednesday, the 5th November, 1969.

7.37 P.M. (*The Sabha then adjourned till 9.00 A. M. on Wednesday, 5th November, 1969.*)

PUNJAB VIDHAN SABHA

DEBATES

5th November, 1969

Vol. I —No. 11

OFFICIAL REPORT

CONTENTS

Wednesday, the 5th November, 1969

P. T. O.

Punjab Vidhan Sabha Secretariat, Chandigarh.

Price Rs. 7.30

ERRATA

To

Punjab Vidhan Sabha Debates,

Dated the 5th November, 1969.

Vol. I -No. 11

Read	For	Page	Line
ਕੰਪ ਵਿਚ	ਕੰਪਵਿਚ	(11)4	15
ਇਲਜ਼ਾਮ	ਇਲਜ਼ਮਾ	(11)7	11th from below
ਓਥ	ਉਥੇ	(11)15	9th from below
ਤਰਜੀਹ	ਤਰਜੀਰ	(11)18	4
ਬਹੁਤ	ਬਹੁਪ	(11)18	last
ਵਿਚੋਂ ਬਾਸਰਕੇ ਰਾਜਬਾਹ	ਿ ਚੋਂ ਬਾਰਰਕੇ ਰਾਜਬਾਰ	(11)23	6
faith	faih	(11)27	27
Motions	Mtoions	(11)27	8th from below
anti-employee	ant-employee	(11)28	4th from below
ਭੱਠਿਆਂ ਦੇ	ਭੱਠਿਆਂ ਦੇ ਭਠਿਆਂ	(11)30	5
ਮੁਨਕਰ	ਮੁ ਕਰ	(11)30	17
ਦਿਤੀਆਂ	ਜਿਤੀਆਂ	(11)37	2
ਦੂਸਰਿਆਂ	ਸਦੂਰਿਆਂ	(11)39	3
ਹੈ। ਮੈਂ	ਮੈਂ ਹੈ।	(11)45	last
ਹਾਰ	ਰਾਰ	(11)46	10th from below
ਕਪੀਟਲ	ਕਮਪਲੀ	(11)55	16
ਨਾ ਹੋਵੇ	ਨਾ	(11)55	16
ਪ੍ਰਕਾਰ	ਪ੍ਰਕਰ	(11)64	last
Censure Motions	Censure Notions	(11)65	Heading
ਕਿ ਜਿਹੜੇ	ਜਿ ਕਿਹੜੇ	(11)81	17
PUNJAB VIDHAN SABHA	PUNJAB VIDNAH SHABA	(11)82	Heading
ਵੀ	ਵ	(11)82	13th from below
ਪਰਪਜ਼	ਪਪਰਜ਼	(11)84	12th from below

is	if	(11)102	17th from below
ਬਚਿਆਂ	ਬਚਿਆ	(11)104	18
ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ	ਸਰਦਾਰ ਉਰਾਮਓ ਸਿੰਘ	(11)105	7th & 8th from below
Security of Service	Eecurity of Service	(11)107	Heading
AIDED	AIDFD	(11)111	Heading
SERVICE	SRVICE	(11)113	Heading
ਫਜ਼ੂਲ	ਫਜ਼ਾਲ	(11)114	last but one
ਜ਼ਿਆਦਾ	ਜਾਦਾ	(11)119	3rd from below
Read 'ਸਹੀ' between 'ਦਾ' and 'ਮਾਹਨਿਆਂ'		(11)123	8th from below
ਕਿਸੇ	ਇਸੇ	(11)125	15
SABHA	SAHBA	(11)126	Heading
ਹੈ	ਹਨ	(11)133	13
ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸ਼ਿੰਘ	ਸਰਦਾਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ	(11)139	19
ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ	ਸਿਪਿਆ ਮੰਤਰੀ	(11)140	1
was	mas	(11)147	11
ਵਾਬਸਤਾ	ਵਾਸਤਾ	(11)153	11
Read 'Produce' between 'Agricultural' and 'Markets'		(11)88	9th from below
ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ	ਸਪੀਕਟ ਸਾਹਿਬ	(11)91	8th from below
ਝੂਠੀਆਂ	ਝੂਨੀਆਂ	(11)97	14th from below
ਵਿਦ	ਵਿਚ	(11)97	6th from below

PUNJAB VIDHAN SABHA

Wednesday, the 5th November, 1969

The Sabha met in the Hall of the Vidhan Bhavan, Sector 1, Chandigarh at 9.00 a.m. of the Clock. Mr. Speaker (Sardar Darbara Singh) in the Chair.

STARRED QUESTIONS AND ANSWERS

Supplementaries to Starred Question No. 731

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मन्त्री महोदय यह बताने की कृपा करेंगे कि जो इन्हों ने आपरेशन लिस्ट दी है, मैं पूछना चाहता हूं कि आपरेशन जो किये जाते हैं वह छुट्टी वाले दिन भी करते हैं या उसी दिन करते हैं जिस दिन वह काम करते हैं ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਜੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या छुट्टी के दिन आपरेशन थियेटर यूज़ किया जाता है और इस के चार्जिज़ लिये जाते हैं ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਆਨ ਡਿਊਟੀ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀਅਮ, ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਐਸਾ ਕੋਈ ਰੀਕਾਰਡ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਛੁੱਟੀ ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਕੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਐਸਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਹੈ ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਪਰ ਇਹ ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹੋਵੇ ।

Note :—†Starred Question No. 731 along with the reply thereto appears in the Punjab Vidhan Sabha debate Dated 3rd November, 1969.

DEATH OF BHAJAN SINGH IN V. J. HOSPITAL AMRITSAR ON 23-8-1969

*721. **Comrade Darshan Singh Jhabal : Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to state :**

(a) whether it is a fact that a boy named Bhajan Singh son of Sh. Ajit Singh aged 12 years of village Fatehabad district, Amritsar who was burnt by throwing petrol on him died in V.J. Hospital, Amritsar at 8 A.M. on 23.8.69;

(b) whether it is also a fact that the post mortem of the deceased was done on 24. 8. 69 at 4 P. M. ;

(c) whether Government is aware of the fact that a complaint to this affect was made in the meeting of Vigilance Committee on 5. 9. 69.;

(d) whether it is further a fact that a representation on the subject was handed over to the Health Minister at Chandigarh ;

(e) if the reply to parts (a) to (d) be in the affirmative the action taken by the Government in this regard so far ?

ਸਰਦਾਰ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ, ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ 3. 50 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ।

(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ 6-10-69 ਨੂੰ ਡਿਸਕਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

(ਸ) ਹਾਂ ਜੀ,

(ਹ) ਪਹਿਲੀਆਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿਟੇ ਤੇ ਨਾ ਪੁਜਣ ਕਾਰਣ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਫਿਰ ਉਚੇਰੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ 23 ਆਗਸਤ ਨੂੰ ਉਸ ਲੜਕੇ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਟਾਇਮ 24 ਆਗਸਤ 4-00 ਵਜੇ ਲਿਖਿਆ, ਮੈਂ ਪੁਛਿਆਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਨੇ ਐਸਾ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਲਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋ ਰਿਪੋਟਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਰ ਪੁਛ ਗਿਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਤਨੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਆਊਟ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਆਊਟ ਕਿਤਨੀ ਲੇਟ ਹੋਈ ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਜੋ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 3–4 ਘੰਟੇ ਦਾ ਵਕਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਇਤਨੀ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਚੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, उन्होंने कहा है कि ऊंचे पधर की इनक्वायरी हो रही है । मैं पुछना चाहता हूं कि वह किस तरह की ऊंचे पधर की इनक्वायरी है ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਇਕ ਆਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਸ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੇ ਲਈ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤਕ ਖੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਅਡਾਪਟ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਇਕ ਸਪੈਸੇਫਿਕ ਟਾਈਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ।

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਕੇ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਬੀਟਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ? ਮੈਂ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਮੁਆਮਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਦੀ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । Sir, in this connection, I seek your protection. I will request the Government that if they deem it fit they should communicate the report of the enquiry to the Member. If the report of the enquiry is secret and they want to withhold it, they should also inform the Member about it.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮੁਆਮਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ । ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਣੇ ਦੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ, ਇਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਕਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇ-ਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਲਈ ਭੇਜੀਆ ਜਾਵੇ । ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ । (I would like to say for the information of the House that the matter is more serious. The hon. Minister has just now, made two contradictory statements. In one he has stated that the enquiry is being held and in the other he committed that it was proposed to send the Director

[ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ]

for holding the enquiry. The hon. Minister is a seasoned parliamentarian. He should make statements after thorough consideration. He should not make such statements. It is not proper.)

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹੋ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਮੁਤਜ਼ਾਦ ਜਵਾਬ ਆਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਹਾਡਾ ਕਹਿਣਾ "ਜਾਏਗਾ" ਅਤੇ "ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ", ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ? (Is there no difference between the expressions "will be done" ' and is being done"?)

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਦਰਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਟੂਅਰ ਤੇ ਭੋਪਾਲ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਇਹ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਮੈਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਛੇਤੀ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਉਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਡਾਕਟਰ ਕੰਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਮੁਆਮਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। (The hon. Member knows this matter better than myself.)

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਵਕਤ ਬੜਾ ਕੀਮਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਨਕੁਆਇਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੇਸਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇੰਸਟਰਕਸ਼ਨਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਕੇਸ ਆਇਆ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਤਨੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਡਿਸਪੋਜ਼ ਆਫ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਵਾਰਸ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ?

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਦਿਕੱਤ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗੇ।

SURPLUS AREA AND ITS DISTRIBUTION

*891. **Comrade Kulwant Singh** : (on behalf of Comrade Satya Pal Dang)

Will the Minister for Revenue and Rehabilitation be pleased to state :

(a) the total area of land so far declared as surplus under the law (s) fixing ceiling of land holdings in the erstwhile Pepsu as well as in the Punjab separately ;

(b) the total area of surplus land which has so far been distributed (through sale or otherwise) stating the total number of the families of eligible tenants and others to whom sold/distributed ;

(c) the reasons for not distributing the remaining of the surplus land ?

ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ :(ਏ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ ਵਾਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ	1,41,114 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ
ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ	37,228 ,, ,,

(ਬੀ) ਹੁਣ ਤਕ ਦੋਹਾਂ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਫਰ ਰਕਬਾ ਯੋਗ ਬੇਦਖਲ ਜਾਂ ਬੇਦਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ :

	ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਰਕਬਾ।	ਯੋਗ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਕਬਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ	49,331 ਸ. ਏਕੜ	21,841
ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ	14,381 ਸ. ਏਕੜ	5,434

(ਸੀ) ਬਕਾਇਆ ਵਾਫਰ ਰਕਬੇ ਨੂੰ ਨਾ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨ ਹਨ।

1. ਲਗਭਗ 48,533, ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਟੇਅ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਰਕਬਾ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

2. ਪੈਪਸੂ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਵਾਫਰ ਰਕਬਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਰਕਬੇ ਉਤੇ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਐਸ ਵੇਲੇ 2 ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਹੀ ਹਨ।

3. ਪੰਜਾਬ ਏਰੀਏ ਵਿਚਲੇ ਯੋਗ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਵਸੱਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਵਾਫਰ ਰਕਬਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

4. ਕਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਫਰ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਉਸ ਤੇ ਵਸੱਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मंत्री महोदय बताएंगे कि जितनी भी ज़मीन सरपलस है उसमें से जितनी ज़मीन अलाट कर दी गई है, और जितनी पर मुकद्मा चल रहा है, उस को छोड़ कर बाकी की ज़मीन मुजारों को अलाट करने की कोई स्कीम है ?

ਮੰਤਰੀ , ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਹ : अध्यक्ष महोदय, मेरा सवाल ...

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਧਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (The question of the hon. Member Ch Balbir Singh is quite clear. But what can be done if the hon. Minister does not want to answer it.)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚੀ ਹੈ ਉਹ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ) ਕੀ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਰੂਲ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ਕਿ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲੀਜੀਬਲ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਕੀ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਤਰਮੀਮ ਲਿਆਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੀ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਸਕੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੈਪਸੂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਰ। ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ। ਹੁਣ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ; ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 1964 ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੀ ਉਹ ਕੇਸ ਫਾਈਨੇਲਾਈਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਅੜਚਨਾਂ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਮਹੋਦੇ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਭਦੇ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਠੀਕ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਹਾਂ ਜੀ, ਯਕੀਨ ਹੈ। (ਹਾਸਾ)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਜੀ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। (ਹਾਸਾ)

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ

ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਾਲਤੂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਉਹ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ?

ਮੰਤਰੀ ; ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ; ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨਜ਼ਰ ਕਿ ਅਲੈਜੀਬਲ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਭ ਰਹੇ, ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਤਰਮੀਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਾਲਤੂ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪ ਸਾਂਭ ਲਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੇਵੇ ?

ਮੰਤਰੀ ; ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਭਦੇ । ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਲੀਜੀਬਲ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਫਹਰਿਸਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਸਟੀਚੂਸ਼ਨਲ ਰਾਈਟ ਹੈ (It is the constitutional right of the hon. Member.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲਭਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਨ । (The tenants were there at the time when the party of the hon. Member was in power.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹ ਮੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਲਾਟ ਕਰ ਰਹੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਮਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਿਤਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣ । ਜੇ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਨਾ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਖਾਹਮਖਾਹ ਬਦਨਾਮੀ ਸਹੇੜ ਰਹੀ ਹੈ ?

(**ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।**)

SETTING UP NEW PANCHAYATS IN CERTAIN VILLAGES OF PATHANKOT BLOCK.

***819. Chaudhri Ram Singh:** Will the Minister for Development and Animal Husbandry be pleased to state whether new Panchayats are proposed to be set up in villages Saili Kulia, Daulatpur, Dhira, Abrol Nagar (Rara) and Bhadroa in Pathankot Block as no Panchayats

[Chaudhri Ram Singh]

exist there at present ?

Sardar Parkash Singh Badal : Proposal is under consideration. (ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ 13 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਗਲੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਤਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਗਲੀਆਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੈਫੇਨਿਟਲੀ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਡਾ. ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਕਦੋਂ ਤਕ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਲਦੀ ਹੀ ।

ਡਾ. ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਕਦ ਤਕ ? ਜਲਦੀ ਵਿਚ ਤਾਂ 3, 4 ਸਾਲ ਵੀ ਲੰਘ ਜਾਣਗੇ ।

ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ, ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੜਾ ਧਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । (ਸ਼ੋਰ) 5 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਹਨ । ਪਰ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਥੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ? ਪਰ ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਨੂੰ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਾਲੇ 8 ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ । (ਹਾਸਾ)

PANGURI GOVERNMENT HIGH SCHOOL IN DHAR BLOCK OF PATHANKOT.

*817. **Chaudhri Ram Singh :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the number of permanent and temporary teachers, separately, working in the Panguri Government High School in Dhar Block of Pathankot at present ;

(b) whether it is a fact that all the students of the tenth class of the said school, passed examination in the third division ; if so the steps if any, being taken to improve the standard of education in the said school ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ :

	ਪੱਕੇ (ਰੈਗੂਲਰ)	ਕੱਚੇ (6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ)
(ੳ) ਮਾਸਟਰ	2	2
ਅਧਿਆਪਕ	1	8

(ਅ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਾਰਟ (ਬੀ) ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "ਨੋ" ਪਰ ਸਵਾਲ ਬੜਾ ਕਲੀਅਰ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

> "whether it is a fact that all the students of the tenth class of the said school, passed examination in the third division ; if so, the steps, if any, being taken to improve the standard of education in the said school".

ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਟੈਂਡਰਡ ਚੁਕਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । (ਸ਼ੋਰ)

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ "ਨੋ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਥਰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਸ ਹੋਏ । ਸਟੈਂਡਰਡ ਚੁਕਣ ਵਾਸਤੇ 'ਨੋ' ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਨੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੀ ਹਨ ਥਰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਟੈਂਡਰਡ ਚੁਕਣ ਦੀ ਗਲ ਵੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਲੀਅਰ ਕਰਵਾ ਲਉ ਕਿ 'ਨੋ' ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਵਾਜ਼ਿਆ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰੋ । (The reply is quite clear, the hon. Member may please try to understand.)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਵਾਲ ਦੇ ਪਾਰਟ (ਬੀ) ਵਿਚ......

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰੋ । (No discussion please.)

SOCIAL EDUCATION CENTRES

*910. **Chaudhri Kewal Krishan** : Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) whether Government have opened any Social Education Centres to impart education to the illiterate adults ; if so, their number and a districtwise list thereof be laid on the Table of the House ;

(b) the number of officials working in each of the said centres ;

[Chaudhri Kewal Krishan]

(c) the percentage of illiterate persons in the State according to Government statistics to others with the number of years these Social Education Centres are likely to take to remove illiteracy from the State ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਜੀ ਹਾਂ, 180, ਲਿਸਟ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਅ) ਕੇਵਲ ਇਕ ਟੀਚਰ ਇਕ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ੲ) 1961 ਦੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ 73.3% ਸੀ। ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪਟਿਆਲਾ ਮੰਡਲ

ਲੜੀ ਨੰ:	ਪਟਿਆਲਾ ਸੁਕੇਂਡ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ	ਕੁਰਾਲੀ ਸੁਕੇਡ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ	ਰਾਮਪੁਰਾਫੂਲ ਸੁਕੇਡ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ
1	ਚੌਣ ਕਲਾਂ	ਬੋਲਹੀ	ਲਹਿਰਾਬੇਗਾ
2	ਲਚਕਾਣੀ	ਗਪੜਾਂ ਚਿੜੀ	ਸੇਮਾ
3	ਕੁਲੇ ਮਾਜਰਾ	ਖੰਡ	ਪੂਹਲਾ
4	ਕਸਿਆਨਾ	ਸਿਧੂਪੁਰ	ਕੈੜਤੀ
5	ਮਡੌਰ	ਸਿਧੂਪੁਰ	ਭੁਦੇੜ
6	ਜੁਲਕਾ	ਬਹਰਾਮਪੁਰ	ਬਮਨਗੜ੍ਹ
7	ਰੋਹਟੀਖਾਸ	ਪੰਜਕੋਹਾਂ	ਘੜੈਲਾ
8	ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ	ਚਿਤਮਾਲਾ	ਘੜੈਲੀ
9	ਲਚਕਾਨੀ	ਕਕਰਾਲੀ	ਮੰਡੀਕਲਾਂ
10	ਕਨਜੂਹਾਂ ਕਲਾਂ	ਬਰਹਾਮਪੁਰ	ਮਹਿਰਾਜ
11	ਰਾਮਗੜ੍ਹ	ਮਾਨਪੁਰ	ਜੇਂਦ
12	ਝੰਡੀ	ਗਜੋਮਾਜਰਾ	ਬਾਠ
13	ਜਖਵਾਲੀ	ਕੱਕਰਾਲੀ	ਬਾਠ
14	ਰਗਲਮਾਜਰਾ	ਰੰਗੀਲਪੁਰ	ਮੌੜਚਤੜ ਸਿੰਘ ਵਾਲ
15	ਮੰਡੌਰ	ਮਡੋਲੀ	ਚਕਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ
16	ਕਨਸੂਹਾਂਕਲਾਂ	ਕਜੋਲੀ	ਚਕਬਰਤੁ
17	ਝੰਡੀ	ਕਝੋਲੀ	ਕਰਾੜਵਾਲਾ
18	ਤਰੌੜਾ ਕਲਾਂ	ਮਾਲਪੁਰ	ਲਹਿਰਾਂ ਖਾਨਾਂ

19	ਜੋਲਾਂ	ਕਕਰਾਲੀ	ਲਹਿਰ ਖਾਨਾਂ
20	ਪਿਲਖਨੀ	ਕਟਲਾ	ਬਾਲਿਆਵਾਲੀ
21	ਤਰੌੜਾ ਕਲਾਂ	ਖਾਭੜੇ	ਰਾਮ ਨਗਰ
22	ਰੋਹਟਾ	ਡੂਮ ਚੇੜੀ	ਰਾਮ ਨਗਰ
23	ਬਿਰੜਵਾਲਾ	ਡੂਮ ਚੇੜੀ	ਗੁਰੂਸਰ
24	ਲਲੀਨਾ	ਬੰਨਮਾਜਰਾਂ	ਚੋ
25	ਗਾਜੀਪੁਰ	ਸੈਂਟਰ ਅਜੇ ਖੋਲਨੇ ਹਨ।	ਲਹਿਰਾ ਮਹੁਬੱਤ
26	ਮੰਦੌੜ	,,	ਗਿੱਲ
27	ਅਜਨੌਂਦਾ	,,	ਸੈਂਟਰ ਅਜੇ ਖੋਲਣੇ ਹਨ
28	ਛਗਕਾਣੀ	,,	,,
29	ਸੈਂਟਰ ਅਜੇ ਖੋਲਣੇ ਹਨ	,,	,,
30	,,	,,	,,

ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜਲੰਧਰ ਮੰਡਲ

ਲੜੀ ਨੰ:	ਧਰਮਕੋਟ ਸੁਕੈਡ ਅਧੀਨ ਸੈਂਟਰ	ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਸੁਕੈਡ ਅਧੀਨ ਸੈਂਟਰ	ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਸੁਕੈਡ ਸੈਂਟਰ
1	ਕੈਲਾ	ਖਿਚਿਆਂ	ਲਵਾਂ ਥਟਾ
2	ਭਿੰਡਰਕਲਾਂ	ਮਹਿੰਦੀਪੁਰ	ਮਸੀਤਾਂ
3	ਕੋਕਰੀ ਬਹਿਨੀਵਾਲ	ਸਲੈਰਿਆਂ ਕਲਾਂ	ਬਿਧੀ ਪੁਰ
4	ਕਾਚਰਵਾਲਾ	ਨੂਸ਼ਹਿਰਾਂ	ਭਵਾਨੀਪੁਰ
5	ਇਜ਼ਤਵਾਲ	ਕਲੋਤਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ	ਮਹੱਬਲੀਪੁਰ
6	ਚੁਘਾ ਕਲਾਂ	ਤੱਗੜ ਕਲਾਂ	ਪਰਵੇਜ਼ ਨਗਰ
7	ਅਮੀਵਾਲ	ਭੰਗਾਲਾ	ਜੱਬੋਵਾਲ
8	ਦਾਤਾ	ਪੁਰੀਕਾ	ਹੋਬਤਪੁਰ
9	ਕੋਕਰੀ ਬੁਟਰਾਂ	ਕੋਲੀਆਂ	ਨਸੀਰੇਵਾਲ
10	ਨੂਰਪੁਰ ਹਕੀਮਾਂ	ਪੰਡੋਰੀ ਬਗੇਲ ਸਿੰਘ	ਕੜਾਲ ਨੀਵੇ
11	ਕੜਾਹੇਵਾਲ	ਮੁਸਾਹਿਜਪੁਰ	ਸਵਲਾ
12	ਕੋਹਾਰਾਂ	ਕੋਟਲੀਖਾਸ	ਬੋਲਆਂ ਵਾਲਾ
13	ਚੀਮਾਂ	ਚੱਕ ਕਲਾਂ	ਦਬੂਲੀਆਂ
14	ਜਲਾਲਾਬਾਦ	ਬੁੱਧੂਪੁਰ	ਸੌਜੋ ਕਾਲੀਆਂ
15	ਵਰ੍ਹੇ	ਜਹਾਨਪੁਰ	ਮੇਰੀਪੁਰ

(ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ)

16	ਮੱਖੂ	ਲਾਡਪੁਰ	ਅਮਰਕੋਟ
17	ਭਿੰਡਰਖੁਰਦ	ਮੰਝਪੁਰ	ਜਾਰਜਪੁਰ
18	ਮਸੀਤਾਂ	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਬੂੜੇਵਾਲ
19	ਮੰਦਰ	ਪਲਾਕੀ	ਮਿਜਾਹਦਪੁਰ
20	ਪਰਵੇਜ਼ ਨਗਰ	ਭੰਗਾਲਾ	ਡੌਲੋ
21	ਕੜਿਆਲ	ਧੌਲਾ ਖੇੜਾ	ਦੂਲੇਵਾਲ
22	ਪੀਰ ਮੁਹੱਸਦ	ਮਲਵੰਡੀ ਕਲਾਂ	ਦੌਂਦੂਪੁਰ
23	ਕੋਟਸਦਰ ਖਾਂ	ਸੋਜੋਵਾਲ	ਦੋਰੀਏ ਵਾਲ
24	ਜਾਲੀਆਂ	ਮਹਿਤਾਬਪੁਰ	ਸੈਫਲਾਵਾਂਦ
25	ਪਰੋਜ਼ਵਾਲ	ਸੈਂਟਰ ਅਜੇ ਖੋਲੇ ਨਹੀਂ	ਟਿੱਬਾ
26	ਜਲਾਲਾਬਾਦ	,,	ਡੱਲਾ
27	ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ	,,	ਟਿੱਬਾ
28	ਫਤੇਹਗੜ੍ਹ	,,	ਦੁਰਗਾਪੁਰ
29	ਕੜਿਆਲ	,,	ਸੈਂਟਰ ਖੋਲਣੇ ਹਨ
30	ਸੈਂਟਰ ਖੋਲਣੇ ਹਨ	,,	,,

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ : ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ 180 ਸੈਂਟਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 20 ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਬਾਕੀ 160 ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ 3 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ ਦੇਣ ਨਾਲ 73 o/o ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मंत्री महोदय बताएंगे कि उनके भी पीछे जो अनपढ़ बैठे हैं, उन को पढ़ाने का भी कोई प्रबन्ध कर रहे हैं ? (हंसी)

ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ : ਜੋ ਪਿਛੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਣ ਦਾ ਵੀ ਅਤੇ ਜੋ ਅਗੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। (ਹਾਸਾ) (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਵੈਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਇਲੈਕਟ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਸ਼ੋਰ)

Mr. Speaker : Please take your seat.

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : (ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ) ਅੱਜ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਕੜ੍ਹਾਹ ਖਾ ਕੇ ਆਏ ਲਗਦੇ ਹਨ। (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। (ਸ਼ੋਰ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਦੀ ਲੈਂਗੂਏਜ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਅਜ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਦੀ ਲੈਂਗੂਏਜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। (Those who are not conversant with the State language have become illiterate whereas those who are conversant with it are considered literate.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਇਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕਾਨਸਟੀਚੂਸ਼ਨਲ ਰਾਈਟ ਹੈ। ਉਹ ਅਗੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਏਧਰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਬਨਾਸਪਤੀ ਦਾ ਕੜਾਹ ਪਰਸ਼ਾਦ ਖਾ ਕੇ ਆਏ ਹਨ"। ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਇਕ ਧਬਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

चौधरी बलबीर सिंह : अगर श्रोमणी कमेटी में कड़ाह प्रशाद बनास्पति से नहीं बनता तो मैं अपने लफ़ज़ वापिस लेता हूं।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਹ ਕੜਾਹ ਪਰਸ਼ਾਦ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਇਥੇ ਬੰਦ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗਲਾਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਿੰਨੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਪਰਾਗਰੈਸ ਹੋਈ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਉਥੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ 75% ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਦਸ ਦੇਣ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਇਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ : ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸਕੀਮ ਚਾਲੂ ਹੈ। ਛੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਕੀਮ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

STARRED QUESTION NO. 892

Mr. Speaker : Extention has been asked for with regard to starred question No. 892. *

ALLOTMENT OF PORTFOLIOS TO SHRI MANMOHAN KALIA

*919. **Chaudhri Kewal Krishan** : Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether it is a fact that Shri Manmohan Kalia has been taken as a Minister in the Cabinet ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative the number of days for which no portfolios were allotted to him after taking the oath ;

(c) the details of the work done by the Minister referred to in part (a) above when he remained a Minister without portfolio and the number of places visited by him during this period ;

(d) the reasons, if any for not allotting any portfolio to him for such a long time ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਜੀ ਹਾਂ।

(ਬੀ) 21 ਦਿਨ।

(ਸੀ) ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਡੀ) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲੋਕੇਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ।

Statement showing the details of the work done by Shri Manmohan Kalia, during the period he remained a Minister without any portfolio.

30. 9. 69 to 1. 10 69 Jullundur & Amritsar in connection with the visit of President of India.

2. 10. 69 to 6. 10. 69. Kapurthala, Phagwara, Jullundur and Bhatinda to meet deputations and hear their grievances, address public meetings etc.

7. 10. 69 to 9. 10. 69. Delhi to see the Industry Minister of India.

---

* For reply to Starred Question No. 892. please see debate dated 26. 11, 69

11. 10 69 to 13. 10. 69. Jullundur and Nawanshahr to address public meetings, to preside over prize distribution function of S. D. High School, Nawanshahr, and to meet deputations.

18.10.69 to 21 10.69. Jullundur, Nakodar and Khanna to meet deputations and hear their grievances, to preside over the prize distribution function of the Nanak Gandhi tournament celebrations of A. S. Higher Secondary School, to preside over the prize distribution function of Punjab Badminton Championship.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਆਇਆ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗਲ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਕਮੇ ਛਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਜਨ ਸੰਘੀ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਹਿਕਮਾ ਛਡੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਣ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਮਹਿਕਮਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਰੂਫੀਅਤ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਢਿਲ ਆ ਗਈ ਸੀ । ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਸਰੂਫੀਅਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਾਲੀਆ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਸਰੂਫੀਅਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੰਮ ਡੀਲੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਮਸਰੂਫੀਅਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਗਰ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਬਤ ਵਿਚ ਰਖਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਇਸ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅਨਾਊਂਸ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿਤੀ ਫੇਰ ਮਹਿਕਮਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ 21 ਦਿਨ ਕੋਈ ਪੋਰਟਫੋਲੀਉ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਜ਼, ਓਪਨਿੰਗ ਸੈਰੇਮਨੀਜ਼ ਅਤੇ ਪਰਾਈਜ਼ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੀ ਇਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਰਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ?

(No reply)

चौधरी बलबीर सिंह : 21 दिन मिनिस्टर साहिब बेकार रहे । वह तो जो

[चौधरी बलबीर सिंह]

21 दिन की इनको तनखाह या अलाऊंस सरकार की तरफ से मिला वह रकमें क्या मुख्या मंत्री की जेब से ली जाएगी ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਜਿਹੜੀ ਸੂਚੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਕੀ ਹਰੀਜਨ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਹਿਕਮਾ ਵੀ ਦਿਉਗੇ ?

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜੋ 21 ਦਿਨ ਬੇ-ਮਹਿਕਮਾ ਵਜ਼ੀਰ ਰਹੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮਹਿਕਮਾਂ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਅਗੇ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖ ਕੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : मुख्य मंत्री ने जवाब में कहा है कि मनिस्टर साहिब के 21 दिन बेकार रहने पर सरकार को कोई नुकसान नहीं हुआ । तो क्या सरकार इनका पहला स्टेटस ही बहाल करने को तैयार हैं ?

MEETINGS OF DISTRICT GRIEVANCES COMMITTEES

*724 **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether the Government has issued any instructions to the Deputy Commissioners in the State to hold the meetings of the District Grievances Committees in two parts, i.e., separately with M.L.As. and the officers; if so, the reasons therefor ;

(b) whether the said decision of the Government has been objected to by any party/parties ;

(c) whether the Government have received any representation, oral or in writing, requesting them to reconsider their decision ?

Sardar Gurnam Singh :

(a) Yes Sir. This had been done because it was felt that this would enable the Deputy Commissioners to pursue cases of public grievances more effectively with the officers during discussion in a separate meeting :

(b) Yes Sir.

(c) Yes Sir. It has since been decided to revert to previous practice.

[(ਏ) ਹਾਂ ਜੀ। ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਰ-ਅਸਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਸੀ) ਹਾਂ ਜੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।]

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਜੇ 5 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਉ ਦੇ ਦੇਣ ਕਿ ਉਹ ਐਡਜਸਟ ਕਰ ਦੇਣ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਗਰੀਵੈਂਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਡਿਸਸੈਟਿਸਫੈਕਸ਼ਨ ਸ਼ੋ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਮੁੜ ਕੇ ਪੁਰਾਣਾ ਤਰੀਕਾ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੀਵਾਈਵ ਕਰਨਗੇ ?

(ਇਕ ਆਵਾਜ਼ : ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ।)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਸਿਸਟਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਫਸਰਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਿਪਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਰਿਪਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜੀ ਹੈ, ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕਮੇਟੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਤੋੜੀ ਨਹੀਂ ਗਈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਕਿਉਂ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਵਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼. ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਤਰਜੀਹ ਤਾਂ ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਜਦ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੁਰੈਕਟ ਦਿਆ ਕਰਨ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1961 ਦੀ ਸੈਂਸਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ "ਫੈਕਟਸ ਅਬਾਊਟ ਦੀ ਪੰਜਾਬ" ਨਾਲ ਰਲਦੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ 10 ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਰਸੈਂਟੇਜ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। (ਵਿਘਨ)

ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

RUNNING OF SPECIAL BUS UPTO DUNNERA TERMINUS HILL STATION OF PUNJAB

*818. **Chaudhri Ram Singh** : Will the Chief Minister be pleased to state whether there is any proposal under the consideration of Government to run a special bus upto Dunera which is the terminus hill station of the Punjab ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜੀ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਕੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸਵੇਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਲਈ ਰੂਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਬੱਸਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਗਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਤਨੀਆਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਦੇਣ ਮੈਂ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या चीफ़ मिनिस्टर साहिब इन्सट्रकशन्ज़ जारी करेंगे कि यह जो दुनेरा के बारे में लिखा गया है, वह बस खड़ी कर के दुबारा उन सवारियों को ले जाया करे ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਬੱਸਾਂ ਤਾਂ ਅਗੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ।

चौधरी बलबीर सिंह : बस स्टाप बनने के बाद भी सरकारी बस वहां पर खड़ी नहीं होती बेशक बस खाली हो। लोगों को बड़ी मुश्किल है।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਅਗਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣ ਜਿਥੇ ਕਿ ਬੱਸ ਖੜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੇਖ ਲਵਾਂਗਾਂ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਹੁਣੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੇਖ ਲਵਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਲਾਕ ਸਮਿਤੀ ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਧਾਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਤੋਂ 18 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੈ, ਉਥੋਂ 18 ਮੀਲ ਤੋਂ ਬੱਸਾਂ ਵਾਲੇ ਸਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਚੁਕਦੇ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੂਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਲੈਣ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਬੱਸਾਂ ਬਹੁਤ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਾਅਲੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲਜ਼ ਵੀ ਪਕੜੇ ਗਏ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਕੜੇਗੀ ਅਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵੇਗੀ ?

(ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਬਰਾਂਚ ਲਾਈਨਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਭੀੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬੱਸਾਂ ਘੱਟ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਉਥੇ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਟਾਈਮ ਵਧਾਏਗੀ ?

(ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਿ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਤਾਂ ਬਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਬੱਸਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਸਾਂ ਖੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਬੱਸਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕਰੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਐਰਾਈਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਬੱਸ ਫਿਰ ਵੀ ਖੜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜੀਆਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਐਸ਼ੋਅਰੈਂਸ ਦੇਵੇਗੀ ?

(ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ : ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਮਹਿਕਮੇ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਟਰਾਂਪੋਰਟ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣਗੇ ? (ਹਾਸਾ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਣ ਇਕ ਦਿਨ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਮਝਾ ਦਿਆਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਣ, ਫਿਰ ਸਮਝਾ ਦਿਆਂਗੇ । ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਦੇ ਦੇਣਗੇ...... (ਹਾਸਾ) (ਵਿਘਨ)

CALL ATTENTION NOTICES

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ । (Now we shall take up Call Attention Motions.)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਜਿਹੜੀਆਂ ਐਡਮਿਟ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਕਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਉ ਤਾਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਊਸ ਦਾ ਟਾਈਮ ਵੇਸਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਨੰ: 91, 186, 195, 197, 198, 199, 201, 202, 204 ਅਤੇ 205 ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ । (Call Attention Motions Nos. 91, 186, 195, 197, 198, 199, 201, 202, 204 and 205 are admitted. The Ministers concerned may please make statements.)

(Serial No. 91)

Chaudhri Kewal Krishan : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the backward area of Talwara Block, whose area is about one hundred square miles and is known by the name of Danerha or a house of hardship. Here even the drinking water can be had after great hardships. Hundreds of cattle die every year due to the non-availability of medical aid. The trouble is that in Talwara township, having a population of about twenty thousands, there is no Veterinary Hospital. It is a demand of the public there that a Veterinary Hospital may be opened either at Talwara or Amroh Village as early as possible. The residents of this area have submitted many applications to the Government in this behalf. The Government may state its policy for removing the hardships of the public.

(Serial No. 186)

Chaudhri Balbir Singh : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, a factory owner, Rattan Singh of Phagwara was shot dead on 2. 11. 69 and his two other companions also received injuries. The culprits made

good their escape. There is a great restlessness among the public. The Government may take early steps in the matter and may make a statement in the House.

(Serial No. 195)

Comrade Babu Singh Master : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely, the failure of the Government in meeting out the genuine demands of Classical Vernacular Teachers in the State regarding their running, grades and disparity in even various Districts.

The unnecessary delay is causing resentment and frustration among the concerned teachers and compelling them to start Dharna on 5th November, 1969 and struggle onwards to get their grievances redressed.

Hence to avoid further complications the Government is requested to make a statement.

(Serial No. 197)

Comrade Satya Pal Dang : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely the widespread discontentment prevailing amongst thousands of industrial workers of Amritsar covered by the Employees State Insurance Scheme because of the fact that E.S.I ambulance has not been available for quite some time because of lack of repairs. As a result not only the lives of many workers in emergency cases are endangered. There is mounting resentment amongst the workers as a whole. In view of the obvious and urgent importance of the matter the Government may please be asked to make a statement in the House.

(Serial No. 198)

1. **Comrade Babu Singh,**

2. **Comrade Satya Pal Dang** : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the General Secretary Punjab Irrigation Employees Association Pathankot in his telegram dated 26. 10. 69 to the Government and the Punjab Subordinate Services Federation demands impartial/Magisterial enquiry into the severe beating and abusing to Kundan Lal Head Clerk by Shri J. S. Bhullar Executive Engineer, Projects Pathankot as the employees and the public in Pathankot is greatly concerned over it and have no faith in the departmental officers. The Government may make a statement in the House to remove resentment and fear amongst the subordinate employees and to avoid any precipitation of the situation.

(Serial No. 199)

Shri Sardari Lal Kapur : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, a leading Industrialist Shri Rattan Singh, while accompanying his brother Shri Lachhman Singh and another companion Shri Satnam Singh, and going for the morning walk on 2. 11. 69. were shot by three persons, in Phagwara. Satnam Singh and Lachhman Singh were injured, while

[Shri Sardari Lal Kapur]

Sh. Rattan Singh died at the spot. Shri Satnam Singh died at 10. 25 A. M. on 3. 11. 69 in the Brown Hospital, Ludhiana. This is a serious situation of law and order in this State, which merits a statement by the Chief Minister, on the floor of this House.

(Serial No. 201)

Sardar Lachhman Singh : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, in my constituency and in the border areas, some powerful persons are in the habit of cutting canal khals, with the result that weaker sections of the kisans are deprived of their right to make proper/adequate use of canal water for their fields. When the aggrieved parties make complaints decisions there on take very long time. It is, therefore, a fit case in which the Minister concerned should make a statement on the floor of the House and state whether the Government is prepared to change rules regarding the disposal of complaints made by zamindars who are deprived of canal water due to cutting of the Khals.

(Serial No. 202)

Sardar Lachhman Singh : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the Punjab Government decided as early as in 1964 that Rai Sikhs would be settled on the Ferozepur-Pakistan border within a breadth of ten miles all along the border. That decision prompted Rai Sikhs to settle on banjar land within breadth of ten miles of Ferozepur-Pakistan border and made tremendous improvement in the lands on which they had settled. Now they are being asked to vacate some of those lands. In this connection a deputation met the Revenue Secretary to Government, Punjab as well and he wrote to the Deputy Commissioner, Ferozepur, also, The Chief Minister may be pleased to make a statement on the floor of the House, so that the fears of dislocation, in the minds of Rai Sikhs in possession of lands in that area, may be allayed.

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 204)

1. **ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ** :]
2. **ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ** :] ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਮੈਂ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ

ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਰਥਾਤ, ਮੁਰਬਾਬੰਦੀ ਸਮੇਂ ਆਬਾਦੀ ਤੁਮੀਹ ਲਈ ਬੇਜ਼ਮੀਨ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਲਈ ਛਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਹਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਲਈ ਛਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਖਤ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ।

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 205)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਰਥਾਤ, (1) ਅੱਠ ਦਸ ਸਾਲ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਸੁਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸਿਘ ਪੁਰਾ, ਪਿੰਡ ਪਹਲੋ, ਪਿੰਡ ਫਰੰਦੀਪੁਰ ਔਰ ਪਿੰਡ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਤਹਿਸੀਲ ਪੱਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਰਾਨੇ ਅਰ ਕਲੱਰ ਰਕਬਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਮਾਈਨਰ ਪਿੰਡ ਸੂਰ ਸਿਘ ਦੀ ਹਦ ਵਿਚੋਂ ਬਾਰਰ ਕੇ ਹਾਜਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਢਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪੈਂਚੀਆਂ ਡਰੇਨਜ਼ ਉਤੇ ਕੋਈ ਪੁਲ ਨਾ ਬਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹਿਰੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਦੁਆਰਾਂ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਜਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਔਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਊ ਮੁਹਿਮ (ਕੰਮਪੇਨ) ਨੂੰ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਧੱਕਾ ਲਗਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ।

PRESENTATION OF THE REPORTS OF COMMITTEE OF PRIVILEGES

Mr. Speaker : The Chairman of the Privileges Committee to present the Report of the Privileges Committee.

Chairman of the Privileges Committee (Sardar Shashpal Singh) : Sir, I beg to present the ;

(i) First Report of the Committee of Privileges-question of privilege regarding the handcuffing of Comrade Kulwant Singh, M.L.A. by the police authorities of Jullundur ; and

(ii) Second Report of the Committee of Privileges-question of privilege regarding pressure exerted on Sardar Bachan Singh Pakho, M.L.A by Sardar Gurbachan Singh Bahya D. S. P. to leave the Congress Legislature Party.

STATEMENT UNDER RULE 64

Mr. Speaker : The Irrigation and Power Minister to make a statement under Rule 64 in connection with the outbreak of two disastrous fires in the Verka Power House which resulted in failure of electricity in Amritsar on 21 st and 22nd October, 1969

Irrigation and Power Minister (Sardar Sohan Singh Bassi) : Sir, I am making this brief statement regarding failure of electricity supply in Amritsar twice recently as there have been so many Call Attention Notices and Adjournment Motions and the hon. Members expressed serious concern about this matter. The information is based on the report from the Punjab State Electricity Board and my discussions with the Chief Engineer Operation .

1. The first incident in the Verka Grid (Power House) of the Punjab State Electricity Board took place on 00. 10. 1969 at 9. 02. hours when

[Irrigation and Power Minister]

the cable 11 K. V. Milk Plant Original Feeder burst. The cable had been in position approximately for the last four years and this is the first time that such trouble has occurred. The reason for the bursting of the cable is yet not known.

2. An Enquiry Committee comprising the Chief Engineer Operation, Superintending Engineer Maintenance, Superintending Engineer Amritsar and Superintending Engineer Designs (Transmission) is enquiring into the matter and is likely to submit the report to the Board by the first week of December, 1969. Two members of the Enquiry Committee, namely, Superintending Engineer Maintenance and Superintending Engineer Designs (Transmission) are not directly connected with this area.

3. The fire was brought under control with the help of fire brigade of Municipal Committee and Sewa Samiti by 11.00 hours the same day and supply of power was restored as follows :—

20. 10. 1969

(i) Supply of power to the extent of 1 M.V.A was restored at 14. 25 hours from the Diesel Power House.

(ii) 7.5 MVA 132/11 K.V. transformer was energised at 19. 30 hours and put on load, the same day.

(iii) Supply of power to the extent of 1 MVA was fed back from Butari sub Station to the Chattiwind sub Station of the Municipal Committee at 23. 00 hours to work their water pumps.

(iv) The normal supply to the 33 KV sub Stations, feeding Tarn-Taran Naraingarh, Harsa Chhina, Patti, Chabhal, Bhikhiwind and Amarkot was restored at 0.45 hours on 21.10.1969.

24. 10. 1969.

The 12 MVA 120/11 KV T-I transformer was commissioned at 15-10 hours and was put on load at about 20 hours. The supply was given to the Municipal Committee, Amritsar, from this transformer to the extent of 8 M. V. A.

27. 10 1969.

The second 12 MVA 120/11 KV T-2 transformer was energised at 14. 55 hours and put on load and run in parallel with T-1.

4. The second incident of fire took place on 27. 10. 1969 at 15-10 hours in the 11 KVM Gear room when one of the current transformers caught fire (a small size transformer meant for supply of reduced current to the metering equipment and protection equipment). The cause of the fire is not known and to determine the same the Enquiry Committee mentioned earlier has been asked to study the position. The current transformer as also the switch gear was installed in 1935. It may be mentioned that this accident took place at the time when total supply to the Amritsar Municipal Committee Feeders had been restored for about 20 minutes. This accident took place when all the officers concerned upto the level of Superintending Engineers were present in the room and had

carried out the requisite testing before energising. This accident resulted in interruption of supply in the two incoming 132 KV/11 KV Feeders and all the 7 out going Feeders feeding the entire Municipal area of Amritsar.

5. The supply was restored as under :-

(i) Supply to the extent of 1 MVA was restored immediately from the Diesel Power House.

(ii) Supply to the extent of 1 MVA was restored to the Chattiwind Sub Station by feeding back from Butari Sub Station at 22. 00 hours on 27. 10 1969.

29. 10. 1969.

The 7.5 MVA 132/11 KV transformer was commissioned at about 15.45 hours and power to the extent of 4 MVA was supplied to the Municipal Committee.

30. 10. 1969.

The 33 KV Mesh, feeding Tarn Taran, Naraingarh, Harsa Chhina Patti, Chabhal, Bhikhiwind and Amarkote was energised at 14·45 hours, and in this area normal supply of power was resumed.

Supply to the extent of 1.75 MVA was given to the Municipal Committee from the Naraingarh sub Station from Hakiman Gate subsequently.

31. 10. 1969.

12 MVA 120/11 KVT-I transformer was energised at about 12.25 hours and put on load and supply given to Municipal Committee, Amritsar, to the extent of 4 MVA.

With the above arrangement. supply to the entire area round Amritsar was restored 100 per cent and to the Municipal area in Amritsar to the extent of 70 o/o of electrical energy. The remaining 30% deficiency of electrical energy has already been made good on 4. 11. 1969.

5. The approximate loss in the shape of cost of replacement of equipment is about 8 lacs. The actual figures will be determined by the Enquiry Committee mentioned earlier. The equipment was insured.

Regarding the fire which broke out at Jwala Flour Mills, Amritsar on 21st/22nd October, 1969. it may be stated that the Electric/Water supply arrangement is under the Municipal Committee, Amritsar. As such, the Board apparently does not come into the picture.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ......(ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : I am sorry, under Rule 64 no question can be asked

(ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਦਿਉ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय एक घंटा इस के लिये बोलने का समय मुकर्रर कर दें (विघन) करोड़ों रूपये का नुकसान हुआ है । (विघ्न)

Mr. Speaker : I would read out Rule 64 for information of the hon. Member. Rule 64 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly reads as under :-

> "A statement may be made by a Minister on a matter of public importance with the permission of the Speaker but no question shall be asked nor discussion take place thereon at the time the statement is made."

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਐਡਮਿਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਗਲਤ ਫਿਗਰਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਬੜਾ ਇੰਮਪਾਰਟੈਂਟ ਮਸਲਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ । (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਮੇਰੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਗਲ ਕਰ ਲੈਣਾ । (ਵਿਘਨ) (The hon. Member may come to my Chamber and discuss this matter with me.)

CENSURE MOTIONS

Mr. Speaker : On the 23rd October, 1969, when the point regarding the admissibility of two No-Confidence Motions, one given notice of by Captain Rattan Singh and 11 other Congress Members and the second by Comrade Satya Pal Dang and others was discussed, my colleague hon. Deputy Speaker was in the Chair. After hearing the views of Members from various sides of the House, he reserved the ruling. I have gone through the record of the relevant proceedings of the House.

Rule 65 (1) of our Rules of Procedure reads :-

> A motion expressing want of confidence in, or disapproving the policy in a particular respect of a Minister or the Ministry as a whole, may be made, subject to the following restrictions, namely :-

(a) leave to make the motion shall be asked for after questions and before the business on the list for the day is entered upon ;

(b) the member asking for leave just before the commencement of the sitting of the day shall leave with the Secretary a written notice of the motion which he proposes to make.

Article 164 (2) of the Constitution provides that the Council of Ministers shall be collectively responsible to the Legislative Assembly of the State. The question raised on the 23rd was that Rule 65 way inconsistent with the provision contained in Article 164 (2)

I have carefully read the relevant constitutional provision and Rules. To me, it appears that our Rule 65 is partly in conflict with Article 164 (2). This is my view, but it should not be regarded as my ruling.

The question before me is whether as Speaker, I am competent to declare any rule of the House inconsistent with any provision of the Constitution and, therefore, inoperative and invalid. My answer is in the negative. As the House is aware, these rules were deemed to have been approved by the House and represent the collective decisions and if I may say so, the orders of the House. As Speaker, it is my duty to conduct the proceedings in accordance with the rules and nowhere have I been empowered to ignore or bypass any rule. I am the servant of the House and am not expected to flout its decisions, which in the present case, are concretised in the form of Rules. It has been pointed out to me and I think quite justifiably-that I have taken an oath to bear true faith and allegiance to the Constitution and am required to uphold it. I am quite clear in my mind that a Rule of this House cannot override a specific constitutional provision. But at the same time, it is clear beyond any shadow of doubt that the Speaker's ruling cannot override rule of the House. It has to be in conformity with the Rules. It is the House alone which is competent to rescind, suspend, or modify its rules.

So long as Rule 65 in its present form is a part of our Rules, I cannot ignore it. However, with a view to find some way out of this impassee I discussed this matter informally with the Deputy Leader of the Opposition, Comrade Satya Pal Dang and other Members as also with the Chief Minister. With the consent of the hon. Members who have given notice of No-confidence Mtoions, I have admitted these as censure motions.

I am referring Rule 65 to the Rules Committee to suggest, in view of the discussion that took place in the House earlier regarding the admissibility of No-confidence Motions against individual Ministers, what amendments are called for in this Rule.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਰੂਲਜ਼ ਹੈਗੇ , ਸਾਰਾ ਹੀ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਹੋਣਾ ਹੈ (ਵਿਘਨ)

Captain Rattan Singh : Mr. Speaker, Sir, I will move the censure Motion against Shri Krishan Lal, Minister for Finance. But with your permission, according to the arrangement already arrived at with the mover of the other censure motion against the Finance Minister, I will speak on my motion after the other hon. Members have spoken.

Mr. Speaker : Yes.

Captain Rattan Singh : Sir, I beg to move-

That this House censures the conduct of Shri Krishan Lal, Minister for Finance and Local Government, Punjab, for the following reasons:

(a) for keeping vindictive attitude against municipal committees dominated by the Congress Party and Municipal Commissioners belonging to Congress party ;

(b) for his anti-labour policies ;

(c) for using his official position and power for partisan and discriminatory policies ; and

(d) for not allowing Municipal Committees to incur expenditure for the Gandhi Jayanti Centenary celebrations:

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਪੀਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੀਚ ਕਰਾਂਗਾ।

Mr. Speaker : All right.

Mr. Speaker : Motion moved ;

That this House censures the conduct of Shri Krishan Lal, Minister for Finance and Local Government, Punjab for the following reasons :

(a) for keeping vindictive attitude against municipal committees dominated by the Congress Party and Municipal Commissioners belonging to Congress Party ;

(b) for his anti labour policies ;

(c) for using his official position and power for partisan and discriminatory Policies ;

(d) for not allowing Municipal Committees to incur expenditure for the Gandhi Jayanti Centenary Celebrations.

Mr. Speaker : Comrade Satya Pal Dang may please move his motion.

Comrade Satya Pal Dang : Sir, I beg to move:

That this House censures the conduct of Shri Krishan Lal, Finance Minister, Punjab, for the following reasons besides others :

(1) for pursuing an anti-working class and ant-employee policy ; and

(2) for misusing his official position and powers for partisan ends.

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਤਸ਼ਰੀਹ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਰਮਾਇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਅੱਜ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਅੱਜ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਉਸ ਫੁਟਿੰਗ ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਵਲ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਜ਼ ਲੇਬਰ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇ ਦੋਵੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮਫ਼ਾਦ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੁਟ ਖਸੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੈਨਸ਼ਰ ਮੋਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਬਜਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਏਜੰਸੀ ਬਣਾਇ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚੰਗੀ ਲੁਟ ਖਸੁੱਟ ਕਰ ਸਕਣ। ਮੈਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰ ਕਦਮ ਐਂਟੀ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਵਰਕਿੰਗ ਕਲਾਸ ਹੈ। ਮੈਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ, ਜਨਸੰਘ ਦੀ ਇਕ ਐਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਪਪਿਟ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਇੰਤਸ਼ਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨਿਸਟਰੀ ਇਸ ਜਮਾਤ ਰਾਹੀਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਦੋ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦਰਜਨਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ 8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਡਰਾਸਟਿਕ ਸਟੈੱਪਸ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਲੇਬਰ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਲੋਂ। ਮੈਂ ਚੰਦ ਮਿਸਾਲਾਂ ਆਪਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਊ ਐਰਾ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਸ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤਿੰਨ ਯੂਨਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਚੌਥੀ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਮਦੇਨਜ਼ਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੁਕਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਟਾ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਉਥੇ ਹੜਤਾਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੜਤਾਲ ਸੌ ਦਿਨ ਤਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੜਤਾਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੁੰਡੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਹੜਤਾਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਅਨਪ੍ਰੀਸੀਡੈਂਟਡ ਚੀਜ਼ ਉਥੇ ਹੋਈ। ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਆਦਮੀ ਲਿਜਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਪਾਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸੀ। ਹੜਤਾਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਸੌ ਦਿਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਆਦ ਫਿਰ ਭੀ ਨਾ ਕੁਚਲੇ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਮਾਲਕ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਜਨ ਸੰਘੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥਨ ਵੀ ਜਨ ਸੰਘੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਐਂਟੀ-ਮਜ਼ਦੂਰ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]
ਐਡਵੋਕੇਸੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ । ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤਕ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤਕ ਇਹ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਚਲੇ ਨਾ ਜਾਣ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਫ਼ਾ 18(1) ਹੇਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੱਠਿਆਂ ਦੇ ਭਠਿਆਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਭੱਠਿਆਂ ਦੇ ਰੇਟ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ 5 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਇਆ । ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਾਲਕ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਭਠਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿਤੀ । ਭਠੇ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਇਕ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਰਕਰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਲੈ ਗਏ । ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਪੁਲੀਸ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਿਜਵਾ ਦਿਉ, ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿਣਗੇ ਉਹੀ ਅਸੀਂ ਲਿਖਾਂਗੇ । ਉਹ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਗਏ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਕੁਟਿਆ ਗਿਆ । ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਕੇਸ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕੇਸ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮਾਲਕ ਜਿਹੜੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਹੋਏ ਸਨ, ਅੱਜ ਤਕ ਨਾ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁਕੇ...(ਵਿਘਨ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ (ਵਿਘਨ)

ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਰੂਲਿੰਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸੈਨਸਰ ਮੋਸ਼ਨ ਆਈ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸ ਰੂਲ ਦੇ ਥਲੇ ਆਈ ਹੈ ?

10.00 A. M. |

Captain Rattan Singh : Mr. Speaker, I rise on a point of order. My submission is that when you have already given ruling on this point after taking the House into confidence, it does not behove any Member much less the Deputv Speaker to challenge your ruling. It would have been better if the Deputy Speaker had not raised this point.

Sardar Umrao Singh : When you have already given your ruling allowing the Censure Motions to be discussed in the form of Substantive Motions, it cannot be challenged at this stage.

ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਇਹ ਮੋਸ਼ਨ ਐਜ਼ ਏ ਸਬਸਟਾਂਟਿਵ ਮੋਸ਼ਨ ਆਏ ਤਾਂ

ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਆਈ ਹੈ ਬਤੌਰ ਇਕ ਸੈਨਸ਼ਰ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਦੇਰ ਕਿਉਂ ਲਗੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਪ ਨੇ ਸੈਨਸ਼ਰ ਮੋਸ਼ਨ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਗਿਆ ਸਾਂ (ਵਿਘਨ) ਜਦ ਤਕ ਮੈਂ ਰੂਲਜ਼ ਨੂੰ ਸਟਡੀ ਨਾ ਕਰ ਲਵਾਂ ਅਗੇ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇਕ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦਸਣ ਅਗਰ ਮੇਰੀ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ ...(ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਕਨਟੀਨਿਊ ਰਖੋ। (The hon. Member Shri Sat Pal Dang may continue his speech.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਕ ਅਜੀਬ ਮਸਲਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਐਂਬਰਾਇਡਰੀ ਮਿਲ ਦਾ ਹੈ। ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ 7 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਅਸੀਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ, ਤਿੰਨਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਵਰਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਲੇ ਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। 12 ਵਰਕਰਜ਼ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੋਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਬੋਨਸ ਬਾਰੇ ਵਰਕਰਜ਼ ਨਾਲ 1967-68 ਲਈ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ 30 ਦਸੰਬਰ, 1968 ਸੀ। ਮਗਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। 20 ਚਿੱਠੀਆਂ ਪਾ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਯੂਨੀਅਨ ਲਿਖ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਹੈ, ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦਿਤੀ। ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਠ ਠੋਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਉਂ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟ ਕਰਨਗੇ? ਇਕ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਭੀ ਬੋਨਸ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਲਟੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਐਲਿਬੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Mr. Speaker : I will read from the 'Practice and Procedure' in Parliament by Kaul and Shakdher for the information of the hon. Members;

> "Censure motion can be moved against the Council of Ministers or an individual Minister or a group of Ministers for their failure to act or not to act or for their policy and may express regret, indignation or surprise of the House at the failure of the Minister or Ministers......"

ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ : ਉਹ ਰੂਲ ਬਿਲਕੁਲ ਕਲੀਅਰ ਹੈ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਰੂਲਿੰਗ ਰੀਜ਼ਰਵ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਜੋ ਰੂਲਿੰਗ ਦਿਤੀ ਹੈ...

Mr. Speaker : No discussion please.

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਆਪ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਡਿਪਟੀ ਸਪਿਕਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਵ ਇਹੀ ਰੂਲ ਲਾਗੂ ਕਰੋ ।

ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ : ਮੈਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਰੂਲ ਕਲੀਅਰ ਹੈ । It has been further stated in that book "The Speaker's decision whether the motion is in order or not for any reason is final".

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਸਾਲ ਬੋਨਸ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਮਿਲ ਮਾਲਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਤਨਖਾਹ ਨਾ ਦੇਣ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੇਣ, ਮਾਲਕ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਪੈਸਾ ਖਾ ਜਾਣ, ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਦਾ ਪੈਸਾ ਖ਼ਾ ਜਾਣ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ, ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਪਾਲਿਸੀ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਵਰਕਰ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਭੁਖੇ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ । ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮਦਾਖਲਤ ਕੀਤੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਰਖੀਆਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ । ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਵਰਕਰਜ਼ ਤੇ ਝੂਠਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਵਰਕਰ ਗੜਬੜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਘੇਰਾਉ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਹੈ । ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਇਹ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਂਬਰਾਇਡਰੀ ਮਿਲਜ਼ ਦੀ ਗਲ ਹੈ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਵੀ ਦਿਤੀ ਸੀ । ਵਰਕਰਜ਼ ਨਾਲ 12 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਮਗਰ ਉਸਨੂੰ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਦਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਮਗਰ ਇਹ ਇਥੇ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਕਿਸ ਗਲ ਦੇ ਹਨ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਣ । 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ । ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘਲੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਕਨਾਲੇਜਮੈਂਟ ਰਸੀਦ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਐਂਬਰਾਇਡਰੀ ਮਿਲਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਦਿਤੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਸਾਨੂੰ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ । ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵਰਕਰਜ਼ ਦਾ ਲੇ ਆਫ਼ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਨਾ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਦਿਤੇ ਕੋਈ 9 ਵਰਕਰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਵਰਕਰ ਭੁਖੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ । ਜਦੋਂ ਮਿਲ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਵੈਯਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਮਿਲ ਮਾਲਕ ਵੀ ਸ਼ੇਰ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਹੁਣ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਸਭ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਮਾਇਆਦਾਰ ਨਵਾਜ਼ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ । ਵਰਕਰ ਕੁਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਫਿਰ ਨਿਊ ਇਜਰਟਨ ਮਿਲ, ਧਾਰੀਵਾਲ, ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਲੜ ਕੇ ਹਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। 1963 ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋਈ। ਦੋ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਹੋਏ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਟਾਈਮ ਰੇਟ ਵਰਕਰ ਨੂੰ 7 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਪੀਸ ਰੇਟ ਵਰਕਰ ਨੂੰ 10 ਰੁਪਏ ਰੀਲੀਫ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤਕ ਕੋਈ ਮੁਸਤਕਿਲ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਗੱਲ ਬਾਤ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਟ੍ਰਾਈਬਿਊਨਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੋ ਮਗਰ ਮਾਲਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਥੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਠਹਿਰੇ। ਵਰਕਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਲਾਗੂ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਸੰਘ ਨਾਲ ਦੋ ਫੀ ਸਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੋ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਉਹ ਘਟ ਕੇ ਇਕ ਲੱਖ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜੋ 7 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10 ਰੁਪਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐਵਾਰਡ ਵਿਚ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਸਰਮਾਇਆਦਾਰ ਨੇ ਖੱਟ ਲਿਆ। ਇਹ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਤ ਆ ਗਿਆ, ਐਸ. ਪੀ. ਨੂੰ, ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਨੂੰ ਸੂਤ ਆ ਗਿਆ, ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਸੂਤ ਆ ਗਿਆ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਵਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਗੁੰਡੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਚਾਕੂ ਲਈ ਟ੍ਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਧਮਕਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਸਿਰਫ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਹੋਰਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਮਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਲਰਕਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਰਾਸ ਆਈ ਹੈ।

ਇਹੀ ਗੱਲ ਫਗਵਾੜੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੈਲੇਂਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਕਰਿਟ ਬੈਲਟ ਕਰ ਲਉ, 100 ਵਿਚੋਂ 95 ਵਰਕਰ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣਗੇ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਉਥੇ ਇਕ ਗੋਲੀ ਦਾ ਵਾਕਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਇਹ ਮੈਨੇਜਰ ਇਕ ਨੋਟੋਰੀਅਸ ਆਦਮੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਟੈਕਨੀਕਲ ਗ੍ਰਾਊਂਡ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਉਥੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤੌਰ ਤੇ ਪਕੜਿਆ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਕਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਉਥੇ ਹੀ ਸਨ। ਇਹ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਤਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਫੜੇ ਗਏ।

ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੇ ਘਟੋ ਘਟ ਤਨਖਾਹ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬੋਗਸ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਇਸ ਫਿਕਿੰਗ ਵੇਲੇ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਕ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਤਨਖਾਹ 90 ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਗਰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 100 ਰੁਪਿਆ ਮਿਲਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੇਬਰ ਤਹਿਰੀਕ ਚਲੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿ ਾ ਕਿ ਵੇਜਿਜ਼ ਲਿੰਕਡ ਹਨ, ਪਰ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਲਿੰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਪੁਰਾਣੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਰੇ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਟ੍ਰਾਂਗ ਫੀਲਿੰਗਜ਼ ਹਨ। ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਨੂੰ 6 ਜਾਂ 7 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿੰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਸਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਲ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਯੂਨਾਨੀਮਸਲੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਿ ਇਕ ਯੂਨਾਨੀਮਸ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਐਫ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਿਉ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਫ਼ਿਰ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਸਾਰਾ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਨਿਊਟ੍ਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 125 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਕ ਚਪੜਾਸੀ ਨੂੰ 150 ਰੁਪਏ, ਮਸ਼ੀਨਮੈਨ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੰਮਪਾਜ਼ਿਟਰ ਨੂੰ 150 ਰੁਪਏ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਲਉ ਪਰ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਚਾਹ–ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਟਸਨ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਤਾਂ 30 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਪਾਲਸੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ 60–70 ਹਜ਼ਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਅਜੇ ਤਕ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਯੂਨਾਨੀਮਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਦੇ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਡੀਲਿਬਰੇਟ ਡੀਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਪੈਸਿਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਲਕ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਅੱਜ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਸਕਿਲਡ ਵਰਕਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਕੱਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨਸਕਿਲਡ ਦੀ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਵਰਕਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਜ ਫਿਨਾਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਰੋਕ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੋਟਿਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਰੈਡਿਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਨਾਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਰੋਕ ਲੈਣ ਅਤੇ ਫੰਡਜ਼ ਰੀਲੀਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਪਾਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕੇਸ ਪੈਂਡਿੰਗ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋ ਟੂ ਦੀ ਕੋਰਟ ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਉ। ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲੇ ਅਊਟ ਹੋਇਆ, ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਹੋਈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਲੀਸੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਹਿਤ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਇਹ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕੈਪੀਟੇਲਿਸਟਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ । ਇੰਜੀਨੀਰਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ।

ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਅਸਲ ਫੈਕਟਸ ਕੀ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵੇਜ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਫਿਰ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਮੈਂ ਦੱਸ ਹੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਪੈਰੇਜ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ-ਗਾ ਕਿ ਉਥੇ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ । ਫਿਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਡੀਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਰ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦੇਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਹੈ । ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿੰਕਿੰਗ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਬੋਗਸ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਾਲੋਂ ਘਟ ਅਤੇ ਲੋ ਰੇਟ ਬਣਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

ਇਕ ਨਹੀਂ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਬਰ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਸਾਜ਼ੋ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਦਾਖਲਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ? ਦੋ ਸਾਲ ਲੇ ਆਫ਼ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ । ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਐਜੀਟੇਟ ਕੀਤਾ ਪਰ ਹਰ ਵੇਰ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗੋ ਟੂ ਦੀ ਕੋਰਟ । ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ । ਕਿਤੇ ਦਫ਼ਾ 144 ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਲੀਡਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਆਪ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਖਪਤੀ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਪਿਠ ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਬਟਾਲੇ ਦੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਰਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ? ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਲਈ ਰੀਵਾਈਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ 4-7-69 ਨੂੰ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ 12 ਵਰਕਰ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ? ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ 8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਨਾਂਹ ਦੇ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਢ ਦਿਆਂਗਾ ਜਾਂ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦੇਣ ਕਿ ਇਨ ਫੁਲ ਐਂਡ ਫਾਇਨਲ ਸੈਟਲਮੈਂਟ । ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ । ਇਹ ਹੈ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਹਾਲਤ । ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲੀਆਂ ਨੂੰ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤੇ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਿਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ, ਕੋਈ ਬਰਤਨ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਫੇਰ 21 ਹੋਰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸੀ. ਐਮ. ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਰੇਡ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੇ ਰੇਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਤੇ 107/151, ਕਿਸੇ ਤੇ 307, ਕਿਸੇ ਤੇ 309/109 ਦੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੇਬਰ ਪਾਲੇਸੀ ਹੈ। 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ 11 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜਦ ਕੀ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਿਛੇ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲੇਬਰ ਨਾਲ ਸਲੂਕ ਕਰੀ ਜਾਉ। ਫਿਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਟਾਲੇ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੇਬਰ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੈਟਿਡ ਲੇਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵੇਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੈਮੀਕਲ ਵੇਜ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਬੋਰਡ ਨੇ ਯੂਨਾਨੀਮਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਰਵ-ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਜਦ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਰੀਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕੋ ਹੀ ਯੂਨਿਟ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਫੈਕਟਿਡ ਹੈ, ਮੈਸਰਜ਼ ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਐਂਡ ਸਨਜ਼ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ ਮਾਲਕਾਂ ਪਿਛੇ ਹੱਥ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵੇਜ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਇੰਟੈਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਤੀ। ਰੀਲੀਫ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਐਸ. ਫੈਕਟਰੀ, ਛੇਹਰਟਾ, ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਲੇਬਰ ਐਜੀਟੇਟਿਡ ਹੈ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਚੰਦ ਹੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਇਆਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੱਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਿਛਲੇ 6-8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਊਟਸਟੈਂਡਿੰਗ ਐਗਜ਼ਾਂਪਲਾਂ ਹਨ। 10 ਵੇਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਆਪ ਮਿਲੇ ਪਰ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਚਾਲ ਫੜ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਫ ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਰਖੋ, ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਾ

ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਲੇਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਜਿਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੂਲਨ ਮਿਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਮਹੀਨੇ ਕੰਮ ਚਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਕਿ ਵਰਕਰ ਮੁਸਤਕਿਲ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਨਸ ਨਾ ਦੇਣਾ ਪਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਕਲੇਮ ਕਰ ਸਕਣ, ਇਸ ਮਿਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 8 ਜਾਂ 9 ਮਹੀਨੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਚਲਾਇਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2 ਜਾਂ 3 ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਕਢ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਊਟਲੁਕ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਲੇਬਰ ਦੀ ਰੀਪ੍ਰੀਜ਼ੇਂਟੇਸ਼ਨ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵੀਵਿੰਗ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 12 ਸਤੰਬਰ, 1969, ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਇਨਟਕ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਦੁਮਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉ. ਸੀ. ਐਮ. ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੰਘ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕਤਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜਮਾਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਵੇਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਘ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ।

ਅਬੋਹਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂਕਿ ਭੱਠਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨੀਚਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਐਡਹਾਕ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ 8 ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਅਗੇ ਹੀ ਲਿੰਕਡ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਗੋਂ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ 179 ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ। ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਫਾਰਮਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰਾਈ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਜਾਕੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰਾਈ, ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਪੁਛੋ ਉਥੇ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਵਾਕਿਆਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਤਾਂ ਵਰਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਾਡੇ ਤੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਅਗੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈਕੇ ਖੁਦ-ਬਖੁਦ ਹੜਤਾਲ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ, ਪੈਸੇ ਆਪ ਖਾਣ। ਅੱਜ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਰਾ ਅਪਣਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੇਖੋ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਧੜਾ ਧੜ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, 11 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਹੋਏ, ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ ਉਸ ਵਿਚ ਖਾਮੀਆਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਾਂ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਏਥੇ ਖਾਮੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤਕ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵਰਕ ਬੇਸਿਜ਼ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਬਾਉ ਵਿਚ ਆਕੇ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਅਨ ਤੇ ਅਪਣਾ ਤਰੀਕਾਕਾਰ ਵਰਤ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਇਹ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਮੈਂ ਇਕ ਸਵਾਲ ਰੱਖਿਆ। ਏਥੇ 2 ਗਰੁਪ ਕਰਕੇ ਖੇਲ ਬਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਕ ਢਿਲੋਂ ਗਰੁਪ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਰਾਣਾ ਗਰੁਪ ਹੈ। ਇਕ ਦੀਆਂ 27 ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਨਾਲ 17 ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਹਨ। ਪਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਨੂੰ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸੀਆਂ 80 ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਲਈ 80 ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਰ ਹਨ। ਪਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸੈਕਰੇਟੇਰੀਏਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੀ ਹਨ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਡੀਟੇਲ ਦਿਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਿਸਕਾਰਡ ਸਪਰੇਡਿੰਗ ਕਹਿਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੀਵਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਟੁਟ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਸ ਦੀ ਰੀਵਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ। ਇਹ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲ ਪੰਜਾਬ ਸਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸੁਰਵਿਸਿਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਯੂਨੀਅਨ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੂਥਲੀ ਚਲਣ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਬੜੇ ਬੜੇ ਝਗੜੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਏਥੇ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਰੇਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬੜੇ ਝਗੜੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਝਾਉ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮੁਆਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸੀਕਰਿਟ ਬੈਲਟ ਕਰਵਾ ਲਉ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਕਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕੌਣ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਝਗੜਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਇਹ ਹਰ ਥਾਉਂ ਆਪਣੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਲੈਣ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਕੋਈ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸ

ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਫਕੰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ? ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਫੁਟ ਪਵਾਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪੈਰਿਟੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਦੂਰਿਆਂ ਦੇ ਹਕੂਕ ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਸਲ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੋਈ ਕਿ ਖੁਦ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਇਕ ਪਪਟ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਉਹ ਅਗੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਸਟੇਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਲਈ ਵਾਜਬ ਹਨ ? ਇਕ ਜਮਾਤ ਆਪ ਨੂੰ ਆਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਐਡਰੈਸ ਕਰੋ ਪਰ ਇਹ ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਐਡਰੈਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਛੂਤ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਫੈਲਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਚੀਫ਼ ਮਨੀਸਟਰ ਤੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੇਬਰ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਹੈ, ਮਿਉਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਇਕ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਤੋੜਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋੜ ਦਿਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਵੈਲਿਊ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਅਡਾਪਟਿਡ ਪਾਲਿਸੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਲਾਸ ਤੇ ਠੋਂਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਇਹ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਿਆਂ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ?

Mr. Speaker : Motion moved-

That this House censures the conduct of Shri Krishan Lal, Finance Minister, Punjab, for the following reasons besides others-

(1) for pursuing an anti-working class and anti-employee policy ; and

(2) for misusing his official position and powers for partisan ends.

Mr Speaker : Captain Rattan Singh.

Minister for Industries : Sir, Captain Rattan Singh cannot make speech now. He had an opportunity for speaking, but at that time he forfeited his right. Now he cannot speak. A Member can take part in discussion once and not twice.

Mr. Speaker : He has only adjusted order of precedent. He has not spoken as yet. He can speak now.

Minister for Industries : Sir, I am not going to challenge it, but he cannot speak.

Mr. Speaker : Please take your seat. He can speak.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ (ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨੋ-ਕਾਨ-ਫੀਡੈਂਸ ਮੋਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਏਸੇ ਰਾਏ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਏ ਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਕੁਲੈਕਟਿਵ ਰਿਸਪਾਂਸਿਬਿਲਿਟੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਰਿਸਪਾਂਸੀਬਿਲਿਟੀ ਤੋਂ

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਸ਼ਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਡੀਸਿਜ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਸਪਾਂਸਿਬਿਲਿਟੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ 3-4 ਚਾਰਜਿਜ਼ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਹਨ । ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੇਬਰ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਹਾਊਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗਾ, ਪਰ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਪੁਛਾਂਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਮਨਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਨੀਆਂ ਕੁ ਬਰਾਂਚਾਂ ਸੀ, ਅੱਜ ਕਿਤਨੀਆਂ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਗ਼ੌਰ ਨਾਲ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਭਾਰਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕਾ ਦੁਕਾ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣੇ ਲਿਆਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਤੇ ਠੋਸਿਆ । ਇਹ ਪਪਟ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਖੁਦ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ ਬਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸ: ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਸਟੇਟ ਦੇ ਫਾਈਨੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਲਈ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅੰਦਰਗਤੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਏ ? ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਇਤਨਾ ਹੀ ਕੋਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤੱਲਿਕ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਾਈਂਡ ਐਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਇਹ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । (ਇਕ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ : ਮਾਂਈਡ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਐਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ।) ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਈਂਡ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਐਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਧੇ ਪਾਸੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟੇ ਪਾਸੇ ਐਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ......(ਵਿਘਨ)

ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈਜ਼ ਮੰਤਰੀ (ਸ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ) : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਮੁਆਮਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਥੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਸਬਜੁਡਿਸ ਮੁਆਮਲੇ ਤੇ ਇਹ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਬ, ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਇਹ ਹੈ :

'Impugned order of 24th February, 1969, does not show any objective approach, refutes facts and figures given by the Committee......'

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਨੇ ਸੌਗੰਧ ਲਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ । ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜਲੰਧਰ ਮਿਉਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਫਾਈਲ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਦਮ ਲਿਆ । ਫੇਰ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਆਨਰੇਬਲ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰਖਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਸੁਪਰਸੀਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੁਟਾ ਦੇਵੇਗਾ । (ਤਾੜੀਆਂ) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਈਨੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮਾਈਂਡ ਨਹੀਂ ਐਪਲਾਈ ਕਰਦੇ । ਸਿਰਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਰਡੀਨੈਰਿਲੀ ਵੀ ਮਾਈਂਡ ਐਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਦਰਾ ਜੀ ਨੇ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਮੰਗ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । (ਤਾੜੀਆਂ)

ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਇੰਦਰਾ ਜੀ ਨਾਲ ਕਦ ਤੋਂ ਹੋ ਗਏ ?

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ । ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਜਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । ਇਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਾ 30 ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

> "The curious thing, however, is, that the Minister-in-charge does not repel this argument of the office and, as already observed, does not even make a mention of it."

ਇਥੇ ਕਿਊਰੀਅਸ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਔਬਜੈਕਟਿਵ ਹਨ । ਦਸਰਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਫਿਰ ਸਫ਼ਾ 31 ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

> "The office note which formed part of the file claimed to have been seen by the Minister-in-charge 'claimed to have been seen'......"

ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਫ਼ੀਡੇਵਟ ਤਾਂ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਕਲੇਮ ਇਹ ਹੈ :

> "........by the Minister-in-charge also exonerated the Committee under this head."

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਗੱਲ ਇਹ ਲਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਲੈਕੂਨਾ ਅਜਿਹਾ ਰਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਆਵੇ :

> The Deputy Director and the Director, of course, held the charge to be proved but they referred to no material on the record or to any other fact whatsoever except saying that the charges are proved. In such a situation it was the duty of the Minister to have examined all aspects of the matter and then determined as to whether this charge stood proved or not.

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਜਮੈਂਟ ਹੈ । ਫਿਰ ਸਫ਼ਾ 37 ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

> "The writ petition has to be allowed on this ground alone......"

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ :

"The writ petition has to be allowed on this ground alone that the State Government did not apply its mind, much less a judicial mind......"

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਈਂਡ ਐਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਆਰਡੀਨੇਰਿਲੀ ਵੀ ਇਹ ਮਾਈਂਡ ਐਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰਦਾ ਬਜਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਖ਼ੈਰ ਕਰੇ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਹ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨਿਸਟਰ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ, ਮਾਈਂਡ ਨਹੀਂ ਐਪਲਾਈ ਕਰਦਾ। ਹਾਂ ਜੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਇਹ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਯਾਦ ਹਨ ਉਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹੇ ਸੀ, ਕਿ ਇਥੇ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸੰਤਰੀ ਹਨ। (ਹਾਸਾ) ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕੈਰੋਂ ਅਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬੋਲ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਰਖੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅਗੇ ਬੋਲਣ ਦੀ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮਿਉਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਜਮੈਂਟ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੇ ਉਹ ਆਨਰੇਬਲ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹਾਊਸ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। He should have resigned there and then.

ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਉਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾ ਪੋਸਟਪੋਨ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਟਾਂਡੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਇਕ ਆਨਰੇਬਲ ਦੋਸਤ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ 1967 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਰੰਟ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ, ਰਿਟਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਫਾਈਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਉਥੇ ਹਰ 3 ਮਹਿਨੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਡਿਪਟੀ ਡਾਈਰੈਕਟਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਥੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਿਲੇ। ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੀ. ਏ. ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਕੁਲੈਕਟਿਵ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਵੋਗੇ ? ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਿਟਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਬਾਰੇ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਇਕ ਲੋ-ਇਨਕਮ-ਗਰੁਪ ਦੀ ਕੋਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਆਤਮ ਨਗਰ ਕਲੋਨੀ ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ 28 ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 250 ਪਲਾਟ ਦੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਘਟ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਲਾਟ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਉ ਫਿਰ ਪਲਾਟ ਮਿਲੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਨ ਸੰਘ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਰਾਣਾ ਜਨ ਸੰਘੀ ਹੈ...(ਵਿਘਨ) ਟਰਸਟ ਦਾ ਉਹ ਹੁਣ ਨੌਕਰ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਰੀਟਾ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਹ ਆਦਮੀ ਹਰ ਇਕ ਪਲਾਟ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ 6 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਗਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ 300 ਗਜ਼ ਦਾ ਪਲਾਟ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 1800 ਰੁਪਏ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਇਹ ਪੈਸਾ ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਿਟਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਕਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹਨ, ਹਾਊਸ ਦੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। This hon. Minister should have been dismissed and not kept there.

ਮੈਂ ਇਹ ਟੇਬਲ ਤੇ ਲੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। (ਕੁਝ ਕਾਗਜ਼ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੇ ਗਏ।)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਟੇਬਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ। (ਵਿਘਨ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿਉ। (ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿਤੇ ਗਏ।) ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਪਰ ਇਥੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੋਰੀਆਂ ਟੇਬਲ ਤੇ ਰਖੀਆਂ ਸਨ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਹਾਸਾ) ਅਜ ਪੇਪਰ ਵੀ ਨਹੀ ਰਖਣ ਦਿੰਦੇ। (ਹਾਸਾ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਬੋਰੀਆਂ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖੀਆਂ, ਦਿਖਾਈਆਂ ਸੀ ਸਿਰਫ। (ਹਾਸਾ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜੁਆਇੰਟ ਰਿਸਪੌਂਸਿਬਿਲਿਟੀ ਦੀ ਜੋ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ ਦੇ ਕੋਲ ਮਿਉਨਿਸਪੈਲਟੀ ਦੀ 2 ਲੱਖ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 170 ਰੁਪਏ ਮਾਹਵਾਰ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਰੌਲਾ ਪਿਆ, ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਗਰੀਵੈਂਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਰ ਭਜਾਕੇ ਜਲੰਧਰ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਣ ਲਗੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਗਜ਼ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਕਿਸ ਨੇ ਗੁੰਮ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਦਾ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਤਾਂ ਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪਰਸਨਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਾਇਦੇ ਲਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਾਂ ਵਿਚ ਅਗੇ ਇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਦੀ ਉਥੇ ਝਗੜੇ

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਵੀ ਹੋਏ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਮੈਂ ਇਥੇ ਕਰਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਂ ਸਚ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਬੜੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੌਰੇ ਤੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਥੇ ਛਪੜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ਆ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਏਥੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਕੀਮ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਥੇ ਦੌਰੇ ਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਦੇਖਿਆ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਗਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨੇ ਇਕੋ ਸਬਕ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ ਜਾਈਂ ਪਰ ਤੇਰੇ ਦਾਮਨ ਤੇ ਧਬਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਥੰਪਿੰਗ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਬੜੀ ਸੀਰੀਅਸ ਗਲ ਹੈ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਚੀਫ਼ ਮੀਨਸਟਰ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੁਆਇੰਟ ਰਿਸਪਾਂਸੇਬਿਲਿਟੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਅਜ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਈਟ ਲਾਈਨਜ਼ ਤੇ ਤਕਸੀਮ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁਆਇੰਟ ਰਿਸਪਾਂਸੇਬਿਲਟੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ when the Chief Minister says vote for Mr. Giri and Shri Krishan Lal says vote for Mr. Reddy.

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜੁਆਇੰਟ ਰਿਸਪਾਂਸੇਬਿਲਿਟੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪਾਲਿਸੀ ਮੈਟਰ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ :

You have a right to ask for the resignation of the Minister who does not follow your policies. If you do not do it then you are not serving the cause of the country or the State.

ਮੈਂ ਹੁਣ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਗਲ ਦਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। (ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ।) ਡੱਜ ਤਾਂ ਬੋਲੇ ਪਰ ਛਾਨਣੀ ਕੀ ਬੋਲੇ? ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਟੰਡਨ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲ ਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਤੋਂ ਕਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਟੰਡਨ ਸਾਹਿਬ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਇਸ ਲਈ ਟੰਡਨ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਆਦਮੀ ਹਨ। ਮੈਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਿਆ ਕਰਨ (* * * *)

---

*Expunged as ordered by the Chair.

Mr. Speaker : It should be expunged.

Captain Rattan Singh : I will obey your order, Sir but I think it is not unparliamentary.

Mr. Speaker : It should be expunged.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੇਰਾ ਡੈਫੇਨਿਟ ਚਾਰਜ ਹੈ ਕੱਲ ਫਾਈਨੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਨਜ਼ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੀ ਬੈਕਗਰਾਉਂਡ ਜੋ ਹੈ ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਲੋਨ ਲਿਆ ਪੰਜਾਬ ਗੌਰਮਿੰਟ ਤੋਂ ਔਰ ਉਹ ਲੋਨ ਵੀ ਬਗੈਰ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਲਿਤੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲੋਨ ਹਿਪੋਥੀਕੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਆਦ ਮੈਨੂੰ ਖਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸਰਮਾਈਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਦੇ ਪਿਛੇ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। Without taking the security be has permitted the release of the film. Will the Chief Minister take its responsibility ?

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲੋਨ ਹਿਪੋਥੀਕੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਗੇਂਸਟ ਦੀ ਫਿਲਮ। ਉਹ ਇਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਗੇ ਨੂੰ ਇਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਲੋਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾਇਗਾ ਤਾਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਸਕਣ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਰਫਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਾਵਰ ਵਧਦੀ ਹੈ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਲੈਣ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਵਾਇਲੈਂਸ ਵਿਚ ਬਿਲੀਵ ਕਰਦੇ ਹੋ ? (Does the hon. Member believe in violence ?)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਲੜਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। I fought with guns. I did not fight with non-violence.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਆਈਡਿਆਲੋਜੀ ਵਿਚ ਬਿਲੀਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। (You do not believe in Congress ideology.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੁਣ ਉਧਰ ਜਾ ਬੈਠੇ ਹਨ। (ਸ਼ੇਮ, ਸ਼ੇਮ)।

ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਛਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋੜ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋੜ੍ਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਸੀ ਹੈ।

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]
ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ [ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ :

Two ideologies different to each other, pursuing different things cannot have joint responsibility. You have to settle this issue once for all.

ਸੋ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਤੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਡੈਫੇਨਿਟ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਲੀਅਰ ਕਰਨ :—

(1) ਆਤਮਾ ਨਗਰ, ਹਾਊਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਰਾਹੀਂ ਪਲਾਟਸ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ।

(2) ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮਿਊਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜਨ ਬਾਰੇ।

(3) ਫਿਲਮਜ਼ ਬਾਰੇ।

ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਤਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'He is incapable of applying his mind, much less judicial mind.'

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜੁਡੀਸ਼ਿਸ ਮਾਈਂਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਂ ਕੇ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਮਾਈਂਡ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹੋ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਰਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਰਤੇ ਹਨ। You can differ with the hon. Judges on this point.

ਮਿਊਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਇਕ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ਟੀਨਰੀ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮਿਊਂਨਿਸਿਪੈਲਟੀ ਨੇ ਭੇਜਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਨਾ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੀ ਮਿਊਂਨਿਸਿਪੈਲਿਟੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਾਸਤੇ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਚਲੋ ਬੜੀ ਅੱਛੀ ਗਲ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਤਾਂ ਅਕਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ। ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਗਰ ਪਾਉਣ ਨਾਂ ਗਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬੁਤ ਤੁੜਵਾ ਦਿਤਾ। (ਸ਼ੋਰ)

ਜਦੋਂ ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿਤਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਖੁਦ ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨੀ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਜਦ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ) ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਦ ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁੱਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨਾਂ ਦੇ ਫਾਈਨੈਂਸ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਵਿਚ ਫਨੀਅਰ ਸੱਪ (ਕੋਬਰਾ) ਵੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.......(ਹਾਸਾ)

That poisonous cobra is in the Finance Department.

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਫਾਈਨੈਂਸ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਹੈ, ਇਹ ਚੰਗੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕਦਮ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਧਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ

ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਅਪਰੂਵਲ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਪੋਰਟਫੋਲਿਓ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਸੈਂਟੇਨਰੀ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਥੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਪਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨੂੰ ਰੀਸੀਵ ਕਰਨ ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਉਥੇ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਲਟੀ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੀਪਲਜ਼ ਦੇ ਮਾਈਂਡ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਈਂਡ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਵੀ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਘੰਟੀ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬੜਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਕਹੋ ਤਾਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਹਿਣੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕਰ ਕਹੋ ਤਾਂ ਕਹਿ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਉਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਹਰੀਜਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਜਿਤਾੜਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛਡਦੇ (ਵਿਘਨ) ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਰ ਕਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਮਰੇਡ ਕਰਤਾਰ ਚੰਦ ਹੈ। He is Harijan. He has won the seat by defeating Jan Sangh candidate.

ਸੋ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕਰਦੇ ਪਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਇਹ ਲੇਬਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਗੇ? ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਖੜੇ ਹਨ? ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਰੀਐਕਸ਼ਨਰੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। (ਵਿਘਨ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੰਗਲ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਤੁੜਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝ ਲਵਾਂਗੇ... (ਵਿਘਨ) (ਹਾਸਾ) The Finance Department has to be very careful.

ਇਹ ਮਦਰਾਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੋਲਦੇ ਪਏ ਹਨ (ਵਿਘਨ) ਪਰ ਜਦੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁਰਕੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਟਦੇ ਹਨ... (ਵਿਘਨ) ਮੈਨੂੰ ਭਗਵਤ ਦਿਆਲ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਕਿਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਹ ਨਾ ਖਰਾਬ ਕਰਨ। ਕ੍ਰਿਟਿਕ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। They will be your friends. (ਵਿਰੋਧੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ) ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਬੜੀ ਟਰਾਈ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਖ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦਸਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਨਾ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੱਸ ਤੁਹਾਡਾ ਤਾਂ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੀ ਹੈ ... (ਵਿਘਨ) ਇਤਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਮਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਵੋਗੇ? (Addressing Chaudhri Balbir Singh : The time at our disposal is very limited. How much time will the hon. Member require ?)

चौधरी बलबीर सिंह (होश्यारपुर) : अध्यक्ष महोदय, आप ऐसा न करें कि पहले बोलने वालों को आप आधा घंटा दें दें और फिर 10–15 मिन्ट और आखिर में 5 मिन्ट। यह ठीक नहीं है। तो मैं अर्ज करता हूं कि श्री कृष्ण लाल, जिन के पास महकमा लेबर है, म्यूनिस्पल कमेटीज हैं, खजाना भी उन के पास है, इन के बारे में आज एक सैन्शर मोशन पेश की गई है। तो मैं कहना चाहता हूं कि लेबर डिपार्टमैंट उस मिनिस्टर को देना चाहिये जिस ने लेबर के बारे में कोई काम किया हो और उस को इन की प्राबलम्ज़ का पता हो। लेबर आर्गेनाईजेशन किस लिए बनाई थी ? (विघ्न) (इिव अावाज़ : तुहाडी तरां) मेरे एक दोस्त की आवाज आई है कि तुम्हारी तरह। मैं इन को बतला देना चाहता हूं कि मैं क्लास 3 और 4 मुलाजमों की यूनीयन का प्रैज़ीडैंट हूं। मैं बी. आर. प्रैस का प्रैज़ीडैंट हूं। जो भी यूनीयन होश्यारपुर में हैं, मैं उन से ताल्लुक रखता हूं। पता नहीं यह इन्हों ने किस तरह कह दिया।

तो मैं कहता हूं कि यह महकमा उस को देना चाहिए, जिस को इस को प्राबलम का पता हो। यह डिपार्टमैंट किस लिए बना है ? मैं कहता हूं कि जो अमीर कारखानेदार हैं उन के पास पैसा है। वे हर तरीके से गवर्नमैंट मशीनरी अपने हक में इस्तेमाल कर सकते हैं और जो मजदूर की रोजी है, उस का पैसा है, उस को छीन सकें और उस के लिए सरकारी मशीनरी का इस्तेमाल कर सकें और जिन की ताकत कम है उस को खत्म किया जाए, यह ठीक नहीं है।

मैं कहता हूं कि यह हिन्दुस्तान का सवाल नहीं है यह तो International तौर से लेबर का हक तसलीम हो चुका है। अपने हकूक को मनवाने के लिए कानून किस ढंग से बने हैं ? जो कानून बने हैं मिनिस्टर इन्चार्ज को उस के मुताबक चलना चाहिए। अब देखना यह है कि वे जो कानून बने हैं इन पर अमल होता है या नहीं ? जो महकमा जिस वज़ीर साहिब के पास है वे उस पर अमल कराने के लिए क्या करते हैं ? मेरे पास एक मिसाल है, मैं आप को बताता हूं। एक दौलत इन्डस्ट्रियल कारपोरेशन लुधियाना है। उस के मजदूरों को अगस्त के माह की तनखाह नहीं मिली। बोनस भी नहीं मिला, overtime का जो मिलना चाहिए था नहीं मिला। ई. एस. आई. के लिए वर्करों से जो काटा जाता है, G. P. Fund का जो बोनस है वह 18 हजार है जो कि 31 अगस्त तक मिलना चाहिए था। और बाद में उस में और ग्रैड हो जाता है। ओवरटाईम कानून के मुताबिक जो मिलना चाहिए था वह 42 हजार रुपया है, ई. एस. आई. और मेडीकल की सहूलतों के लिए जो पैसा जमा है वे 21143 रुपया है।

11-00 A. M. |

प्रोविडेंट फंड के 43 हज़ार रुपए इन्हों ने नहीं दिये और उन मज़दूरों को अगस्त से तनखाह नहीं मिली और यह अक्तूबर तक 46 हज़ार रुपये हैं। कुल मिला कर सारे 1 लाख 70 हज़ार 43 रुपये बनते हैं जो उन्होंने औरदिये। और, जब, स्पीकर साहिब, मुलाज़मों ने इस के बारे में अपने कागज़ पत्र सरकार को लिख कर भेजे तब सरकार ने कोई जवाब नहीं दिया। मिनिस्टर साहिब को भी उस युनियन के आदमी मिले और इन्हों ने सभी तरफ डिपार्टमैंट में चिट्ठयां डाल दीं लेकिन कोई उन की सुनवाई नहीं हुई। बल्कि उलटा ले आफ कर दिया। 15 सतम्बर से एक सौ के करीब वर्करों को बाहर कर दिया गया और यह झगड़ा अभी तक चल रहा है। स्पीकर साहिब, अगर एक कारखानादार 1 लाख 70 हज़ार न दे तो सरकार को इस बारे में कानूनी तौर पर यह हक है कि वह वह रुपया उन से ले कर मज़दूरों को दिलायें। और जो रुपया पराविडैट फंड का उन का है अगर वह वहां जमां न करायें जहां कारखाना है तो सरकार 406/409 के अधीन उन के खिलाफ कार्रवाई कर सकती है। स्पीकर साहिब, यह जो कानून है इस को अमल में क्यों न लाया जाए? जो कारखानेदार बेईमानी करके मज़दूरों से पराविडैंट फंड के पैसे ले कर जमां नहीं कराता तो यह अमानत में खयानत है। और जब महकमा को इस के बारे मैं कहा गया कि यह गैर-कानूनी बातें हैं जो हो रही हैं तो लेबर डिपार्टमैंट ने छोटी छोटी कार्रवाई कर के 8-10 चलान करके 10-10 रुपए उन पर जुरमाना किया। सिर्फ 80 रुपये में वह कारखानेदार बच गया। मेरी अर्ज़ है कि अगर सरकार का शिकन्जा ज़रा मज़बूत हो तो सारे का सारा रुपया उन को मिल जाए। मैं यह अर्ज़ करना चाहता हूं कि यह जो हमारे कानून हैं अगर एक मज़दूर को अपनी ऊजरत जो उस की मुकर्रर की गई हो या उस की तन्खाह है वह नहीं दिला सकते तो फिर यह जो कानून बनाये गये हैं उन को जला देना चाहिए। मैं यह कहूंगा :

'उठो मेरी दुनियां के गरीबों को जगा दो,
समाजे उमरा के दरो दिवार को हिला दो,
जिस खेत से दहकां को मुयसर नहीं रोटी,
उस खेत के हर खोशाए गदम को जला दो।

जो कानून किसी मज़दूर को उस की की हुई मेहनत के पैसे नहीं दिला सकता उस कानून को जला देना चाहिए और वह कानून बनाने चाहिए जिन से सरकार को मज़दूर के पैसे दिलाने का हक हो (घंटी) (विघ्न)

[चौधरी बलबीर सिंह]

स्पीकर साहिब, इस सरकार ने इस सैशन के शुरु होने से 15 दिन पहले आर्डीनैंस लाये हैं। यह दूसरी फजूल बातों के लिए तो आर्डीनैंस ले आते मगर गरीब लोगों, मज़दूर का कुछ नहीं सोचते। अगर यह कोई इस किस्म का आर्डीनैंस लाते कि मज़दूरो को तन्खाह दिलानी है उस की की हुई मेहनत के पैसे दिलाने हैं तब तो बात थी और उस की कभी मुखालफत भी न होती। (घंटी) (विघ्न)

Mr. Speaker : Please wind up now.

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, यह प्रोटैस्ट की बात है। आप को यह पहले देखना चाहिए और उस के मुताबिक टाईम मुकर्रर करना चाहिए। यह बात गलत है किसी को आधा घंटा टाईम दिया जाए और किसी को 5-10 मिन्ट दिए जाएं यह बात ठीक नहीं है। मुझे तो अभी 5 मिन्ट ही हुए हैं। विघ्न)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ 10 ਮਿੰਟ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਬੋਲਦਿਆਂ ਨੂੰ। (ਵਿਘਨ) (The hon. Member has already spoken for ten minutes.) (Interruption)

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, कहाँ 30 मिन्ट और कहां 10 मिन्ट। आप देखें कि कितना फर्क है। (विघ्न) तो स्पीकर साहिब, मैं अर्ज़ कर रहा था कि अगर यह सरकार गरीब मजदूरों के लिये आर्डीनैंस आदि लाती तो हम सोच सकते थे कि यह सरकार गरीब मज़दूरों का सोचती है और यह सारा हाऊस इस सरकार की प्रशंसा करता और वह यूनानमसली ही पास हो जाते।

स्पीकर साहिब, होशयारपुर में एक वी. आई. आर. प्रैस है। 2 साल उन मज़दूरों का मुकदमा चलता रहा लेकिन कोई सुनवाई नहीं हुई। मेरी अर्ज़ है कि जो कानून बनाया है उस में सरकार यह खयाल रखे कि इतने अरसे में फैसले हो जाएं। लेकिन मिनिस्टर साहिब का दिमाग मालकों की तरफ ज़्यादा चलता है और गरीब मज़दूरों की तरफ नहीं चलता। (घंटी)

एक मज़दूर डेढ़ साल 2 साल बगैर तन्खाह लिए मुकदमा लड़ सकता है लेकिन यह कितने मज़ाक की बात है कि उस के लिए सरकार की तरफ से कोई जज नहीं है। (विघ्न)

स्पीकर साहिब, इन के पास एक ही नहीं और भी महकमे हैं सब का बुरा हाल है। (विघ्न) स्पीकर साहिब, मयुनिस्पल कमेटी, अमृतसर के बारे में पिछले सैशन में सवाल उठा था, (घटी) वहाँ जनसंघी कबज़ा करना चाहते हैं।

(विघ्न) आज जनसंघ अकाली सरकार की पूंछ पकड़ कर चन्डीगढ़ में बैठ गई है। (विघ्न)

ਗਿਆਨੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਸੰਘ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂੰਛ ਫੜ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਕੋਈ ਡੰਗਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂੰਛ ਪਕੜ ਕੇ ਇਹ ਬੈਠੇ ਹਨ ? (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

चौधरी बलबीर सिंह : स्पीकर साहिब, 'चोर की दाढ़ी में शतीर' यह इन्हों ने खुद ही समझ लिया है। यह आप ही अक्लमंद हैं। (विघ्न) तो स्पीकर साहिब, मैं कह रहा था कि इन के पास जो महकमें हैं, सब का बुरा हाल है। अब लोकल बाडीज़ का जो हिस्सा है वह इन से छीन लिया गया और इस बात पर दोनों जनसंघियो ने आपस में लड़ना शुरु कर दिया। इन की हर जगह——(विघ्न)

Mr. Speaker : Please take your seat now. (Interruption)

चौधरी बलबीर सिंह : (घंटी) स्पीकर साहिब, मैं तो यह बात कहता हूं कि आप पहले ही टाईम मुकर्रर कर लिया करें, ताकि हम अपने प्वायंटस उसी समय के मुताबिक एडजैस्ट कर लिया करें। इस तरह तो सारे प्वायंट कवर नहीं होते। इस वक्त तो पता ही नहीं चलता कि कौन सा प्वायंट लेना है और कौन सा नहीं। यह कह कर मैं बैठ जाता हूं।

ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਾਭਾ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਹੈਲਦੀ ਤਾਂ ਹੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਤੇ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਕਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ ਚਲਦਾ ਰਹੇ। ਪਰ ਜੇ ਕਰ ਕਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ ਹੈਲਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਤੋਂ ਕੋਈ ਸਟਰੇ ਕੇਸ ਚੁਕ ਕੇ ਲੈ ਆਉਣਾ ਕਿਸੇ ਇਕ ਤੇ ਰਿਫਲੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਗਲ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਠੀਕ ਹੋਵੇ।

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਭਾਪਤੀ ਨਾਮਾਵਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਰਦਾਰ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ।)

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਵੀ ਉਧਰ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਇੰਨੀ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਖ਼ਾਕੀ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏ। ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾਨ-ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਪਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਸੈਡਿਊਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਕਮ ਚਲਾਇਆ। ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਚੈਂਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਐਗਜ਼ਿਸਟ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੋ ਪੁਆਇੰਟ ਜ਼ਰੂਰ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੀ ਇਹ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫ਼ਰੰਟ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਬਣੀ, ਮੈਂ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੇਟ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਹਥ ਵਿਚ ਲਈ ਸੀ

[ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ]

ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਉਹ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਤੰਬੂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਸਰਮਾਇਆਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਖੇ ਹਨ ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਹੀਂ, ਲੇਕਿਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗਲਤ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਮਨਾਪਲੀ ਸਿਰਫ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਪਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਜ ਕੋਈ ਭੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਅਗਰ ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਚਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜਨਸੰਘ ਅਜ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਨਸੰਘ ਅਜ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਲਾ ਕੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਖ਼ਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਜੇ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਜ਼ਾਜਤ ਦਿਉ ਤਾਂ ਮੈਂ 1960 ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿਆਂ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ਮੈਂਬਰ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਟਾਏ। (ਵਿਘਨ) ਉਸ ਤੋਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਕੱਲੀ ਜਲੰਧਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਕ ਸਟਰੇ ਕੇਸ ਲੈ ਆਏ ਹਨ ਔਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਟੈਕਨੀਕਲ ਗਰਾਊਂਡ ਤੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਤਰੁਟੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਤਰੁੱਟੀ ਰਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਹ ਤਰੁੱਟੀ ਪੁਆਇੰਟ ਆਊਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਰੀਇਨਸਟੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਲਾਫ਼ਾਈਡ ਕਦਮ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਾਈਂਡ ਅਪ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਗਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਨਿਸਟਰ ਜਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਇਨਵਾਲਵ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੁਣ 1960 ਤੋਂ ਕੁਝ ਫ਼ਿਗਰਜ਼ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰ ਸਾਲ ਹਟਾਏ ਗਏ :

1. 1960 ਵਿਚ 20 ਮੈਂਬਰਜ਼ ਹਟਾਏ ਗਏ ਅਤੇ 7 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ
2. 1961 ਵਿਚ 19 ਹਟਾਏ ਗਏ ਅਤੇ 13 ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ।
3. 1962 ਵਿਚ 17 ਮੈਂਬਰ ਹਟਾਏ ਗਏ ਅਤੇ 12 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ।
4. 1963 ਵਿਚ 34 ਮੈਂਬਰ ਹਟਾਏ ਗਏ ਅਤੇ 13 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ।
5. 1964 ਵਿਚ 2 ਹਟਾਏ ਗਏ।
6. 1965 ਵਿਚ 3 ਹਟਾਏ ਗਏ।
7. 1966 ਵਿਚ ਇਕ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 1967 ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ।

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫ਼ਰੰਟ ਨੇ 4 ਹਟਾਏ ਅਤੇ 2 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਿਹੜੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫ਼ਰੰਟ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ 10 ਹਟਾਏ ਗਏ ਅਤੇ 7 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਇਹ ਲਿਸਟ ਸਾਰੀ ਸਾਲ ਵਾਈਜ਼ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲੈਣ ਕਿ ਕਿਸ ਸਾਲ ਕਿਸ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਮੈਂਬਰ ਹਟਾਏ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼ ਹੋਈਆਂ। ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਮਗਰ ਇਕ ਗਲ ਕਹੇ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਕਾਰਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਇਹ ਲੇਬਰ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਸੈਟ ਅਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਗ਼ਲ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁਖ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਧਾਰੀਵਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਆਪ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚੇ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਧਕਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਇੰਟਰਫ਼ੀਅਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧਕੇਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਇਥੇ ਬੜਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਨਸੰਘ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਕੋਲੀਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਥਲੇ ਸੋਟਾ ਤਾਂ ਮਾਰੋ। ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਮੇਰੀ ਕਮੀਜ਼ 20 ਆਦਮੀ ਫੜੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਲਾਂ ਇਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨ (ਵਿਘਨ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕਰ ਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਕੀ ਪਿੱਦੀ ਕੀ ਪਿੱਦੀ ਦਾ ਸ਼ੋਰਬਾ। (ਵਿਘਨ)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਛੱਜ ਤਾਂ ਬੋਲੇ ਛਾਨਣੀ ਕੀ ਬੋਲੇ।(ਵਿਘਨ)

Mr. Chairman : I would request the hon. Member Dr. Sadhu Ram not to interrupt the proceedings of the House like this.

ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਇਕ ਸਟਰੇ ਕੇਸ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਫ਼ਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਲੋਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੇਟ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਕੋਲ ਮੈਂ ਇਕ ਫ਼ਾਇਲ ਵੇਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਲੋਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜਾ ਗਰੰਟਰ ਸੀ ਉਹ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜਿਸਤੋਂ ਉਹ ਲੋਨ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਤਾ ਤਾਂ ਇਕ

[ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ]

ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਮਾੜੀ ਗਲ ਹੋਈ ਹੈ ? ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੌਕੇ ਸਿਰ ਖ਼ਰੀਦ ਲਵਾਂਗੇ । (ਵਿਘਨ)

ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਦੀ ਭਲਾਈ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਕ ਲਈ ਕਿਉਂ ਲੜਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਬੜੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਗ਼ਰੀਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੈਲਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਬਲਕਿ ਐਨਵੀਅਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ 15 ਰੁਪਏ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ।

ਜਿਹਨੂੰ ਗੋਡੀ ਲਈ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 6-7 ਰੁਪਏ ਦਿਹਾੜੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਦੋ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀ ਚਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਵਿਜ਼ਿਲੈਂਟ ਅੱਖ ਰਖੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਨਸ ਦਿਵਾਏ । ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਈਏ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਿਲਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਲਾ ਸੋਚੀਏ, ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ । (ਤਾੜੀਆਂ)

ਸਰਦਾਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ (ਡਕਾਲਾ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਕ ਟਾਰਚੂਅਸ ਕੋਰਸ ਦੀ ਬਹਿਸ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਮੋਸ਼ਨ ਐਡਮਿਟ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਤ ਰਖ ਸਕਣ । ਅਗਰ ਸਟ੍ਰਿਕਟਲੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨੋ ਕਨਫੀਡੈਂਸ ਮੋਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੈਨਸ਼ਿਉਰ ਮੋਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਡਿਮਾਕਰੇਸੀ ਵਿਚ ਰਿਸਪਾਂਸੇਬਿਲਟੀ ਕੁਲੈਕਟਿਵਲੀ ਕੇਬਨਿਟ ਤੇ ਰੈਸਟ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਅਗਰ ਮੋਸ਼ਨ ਇਕ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁਆਇੰਟ ਰਿਸਪਾਸੇਬਿਲਟੀ ਤੇ ਸੱਟ ਵਜਦੀ ਹੈ । ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮੋਸ਼ਨ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਗਰ ਨਾ ਵੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੈਟ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੌਰਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਦੀ ਡੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨੋ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਮੋਸ਼ਨ ਆ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਥਰੈਡਬੇਅਰ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ।

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਤੇ ਇਹ ਮੋਸ਼ਨ ਆਈ ਹੈ, ਲੇਬਰ ਪਾਲਿਸੀ ਤੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜੋ ਟ੍ਰੈਂਡ ਹੈ ਉਹ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਐਂਟੀ ਲੇਬਰ ਪਾਲਿਸੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲ ਹੈ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੈਨਸ਼ਿਉਰ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਪੋਲਿਟੀਕਲੀ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਅਗਰ ਇਹ ਮੋਟਿਵ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੇਬਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਤਾਲੁੱਕ ਹੈ ਮੈਂ ਜ਼ਾਤੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਦੀ ਬਿਨਾ ਤੇ

ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੇਬਰ ਦੀਆਂ ਵੇਜਿਜ਼ ਦਾ ਮਿਆਰ, ਉਸ ਦਾ ਸਟੇਟਸ ਦੂਜੀਆਂ ਸਟੇਟਸ ਦੀ ਲੇਬਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੇਬਰ ਨਾਲ ਜੋ ਸਲੂਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਲਈ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਹਮ ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਪਹਿਲੀ ਫਰੰਟ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ ਵੇਜਿਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਸ ਸਟ੍ਰਕਚਰ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਉਹੀ ਪਾਲਸੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਅਗੇ ਲੈ ਜਾ ਰਹੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਲੇਬਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਹਨ ਉਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੈਟਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜਸਟਿਸ ਵਿਚ ਦੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਰ ਦੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਤਰੱਕੀ, ਹੋਵੇਗੀ, ਦੇਸ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਗਲ ਵੀ ਉਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਡਿਲੀਜੈਂਟਲੀ ਪਰਫਾਰਮ ਕਰੇ, ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨ ਦੀ ਨੇਮ ਆਫ ਕੰਟਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਟ੍ਰੈਂਡ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਰੋ ਹੀ ਨਾ ਤੇ ਪੈਸਾ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਮੰਗੋ। ਮਗਰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਲ ਉਸ ਤੇ ਹੀ ਰੀਕਾਇਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਘਟਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਪਾਸ ਪੈਸਾ ਘਟ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਫਾਈਨਲੀ ਲੇਬਰ ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਗਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਮਪਲੀਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਨਾ ਤਾਂ ਗੇਨਫੁਲ ਐਂਪਲਾਇਮੈਂਟ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਘਟਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਲੇਬਰ ਦੇ ਹੀ ਇਹ ਗਲ ਇਟਰੈਸਟ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੌਲਤ ਵੀ ਵਧੇਗੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧ ਹਿਸਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਫਿਰ ਮਿਉਂਸਿਪੈਲਿਟੀਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਸੁਜੈਸਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਡ੍ਰਾਮਾਟਿਕ ਚੇਂਜਿਜ਼ ਲਿਆਉਣ। ਜਦ ਤਕ ਇਹ ਪ੍ਰਵਿਯਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਸਸਪੈਂਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਦ ਇਲੈਕਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਡਿਜ਼ਾਲਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਵਿਯਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਇਥੇ ਝਗੜੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਹ ਐਕਟ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਐਲਿਟਿਜ਼ ਨਾਲ ਡੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲ ਬਣਾਉਂਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਅਗਰ ਮੰਨੋ ਤਾਂ ਇਕ ਗਲ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪਰਪਜ਼ਿਜ਼ ਲਈ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਗਲ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਗਲ ਸਾਰੇ ਇੰਡੀਅਨ ਬਾਡੀ ਪਾਲਿਟਿਕ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਤੋਂ। ਅਜ ਪਾਰਟੀ ਪਾਵਰ ਦਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ, ਮਨੀ ਪਾਵਰ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਗਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੰਡੀਵੀਜੂਅਲ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਕੁਰਪਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਾਊਟ ਐਨੀ ਬੇਸਿਜ਼ ਸੈਨਸ਼ਿਉਰ ਮੋਸ਼ਨਲ ਲਿਆਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਬ ਨੇ ਜੋ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਗਾਏ ਹਨ ਇਹ ਸਬਸਟਾਂਸ਼ੀਏਟ ਹੋ

[ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ]

ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਬਾਹਰ ਵੀ ਲਗਾਉਂਦੇ । ਤਾਹਮ ਮੈਂ ਇਹ ਗਲ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖੇਲ ਵਿਚ ਕੇਅਰਫੁਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਵਿਚ ਵੀ ਕੇਅਰਫੁਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੀਸੈਪਸ਼ਨ ਕੌਣ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਉਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ । ਅਸੀਂ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਅਗਰ ਇਹ ਨੇਸ਼ਨ ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਠੀਕ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਕੋਡ ਆਫ ਕੰਡਕਟ ਬਣਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਤਾ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਸੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਪੋਰਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸੈਕਰੇਟਰੀਏਟ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਰਟੇਰੀਏਟ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਇਸ ਗਲ ਤੋਂ ਮੁਬੱਰਾ ਅਤੇ ਸਾਫ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਤੇ ਅਗਰ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਿਸ ਸੈਨਸ਼ਿਉਰ ਮੋਸ਼ਨ ਸ਼ੁਡ ਬੀ ਥਰੋਨ ਆਊਟ ਐਂਡ ਵੋਟਿਡ ਆਊਟ । (ਤਾੜੀਆਂ)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਖਣ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਮਗਰੋਂ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਉਸ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ :

ਪਹਿਲੇ ਅਸੀਰੀ ਕਾ ਗ਼ਮ ਥਾ, ਆਜ਼ਾਦ ਹੂਏ ਤੋ ਯਹ ਗ਼ਮ ਹੈ ;
ਹਰ ਸ਼ਾਖ ਪੇ ਉੱਲੂ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਅੰਜਾਮੇ ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਕਿਆ ਹੋਗਾ । (ਵਿਘਨ) (ਹਾਸਾ)

ਕਈ ਸ਼ਾਖ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਏ ਹਨ, ਕਈ ਸ਼ਾਖ਼ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਰੰਗ ਵਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਗਲ ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਹਾ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਤੱਲੁਕ ਹੈ।

ਹੁਣੇ ਆ। ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਿ ਦੇਖੋ ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਲਥੇ ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਲਾਹੇ ਗਏ । ਇਹ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜੋ ਸਿਸਟਮ ਅਗੇ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਗੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਉਸ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਦੋ ਲਾਹੇ ਗਏ ਕਦੇ ਚਾਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਹੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਿਉਨਿਸਪੈਲਿਟੀ ਤੋੜ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 40 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਲਾਹ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਮਾਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਚੂੰਕਿ ਫਿਕਰ ਪਾਕੇ ਲੈਫਟ-ਰਾਇਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਜਦ ਪਾਵਰ ਹਥ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲ ਆਏ ਹਨ । ਅਦਾਲਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਨਾਣ ਤੇ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਰੋਕ ਦੇਣ ਪਰ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਈ ਮਹਿਕਮੇ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਆਪਣੇ

ਭਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਵੇਖੀਏ ਨਵੇਂ ਕੀ ਚਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕੋ ਹੀ ਸਕੂਲ ਆਫ ਥਾਟ ਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਹਥਕੰਡੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਗਰਾਉਂਡ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੰਘ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਸ ਦਾ ਲਾਇਸੰਸ ਕੈਂਸਲ ਕਰਾਣਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (ਇਕ ਆਵਾਜ਼ : ਤੁਹਾਥੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ।) ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਗੁਲੇਲੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਦਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ਿਜ਼ਮ ਫੈਲਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਇਕ ਫ਼ਾਸ਼ਿਸਟ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਗਾਂ ਲਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਜ ਇਹ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਗਏ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਨਾ ਪਸੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਆਏ। ਇਕ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਥੇ ਘਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਟੰਡਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ . . . (ਵਿਘਨ) ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਲਗ ਗਈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਸੀ ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ (ਹਾਸਾ) ਤੇ ਫਿਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਹਨ ਜੋ ਚੋਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਆਕੇ ਇਥੇ ਬੈਠ ਗਏ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਗਲ ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ? (What topic is the hon. Member discussing?

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਕਿਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਜੁਮਲਾ ਮੋਤਰਿਜ਼ਾ ਅਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗਲ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਸ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਲੇਬਰ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਐਂਟੀ ਲੇਬਰ ਪਾਲੇਸੀ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬਧ ਵਿਚ ਕਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਟਾਈਮ ਥੋੜਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂ ਤਕ ਟੈਕਸਟਾਇਲ ਲੇਬਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੇਬਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਹਨ। 2 ਹੁਣ ਵਜ਼ੀਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਇਡਿੰਗਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣੀ ਗਈ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਬਿਰਲੇ ਅਤੇ ਟਾਟੇ ਦੇ ਏਜੰਟ ਹੀ ਆਣ ਕੇ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਮਜਦੂਰ ਵਿਚ ਨਫਾਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਇਕ ਧੜੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਕਰਕੇ ਮੁਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜ ਜਿਹੜੀ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਲੇਬਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਨ ਸੰਘੀ ਵਜ਼ੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਚਾਹੇ ਇਹ ਕਰਨ।

ਜਿਥੇ ਤਕ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਦੀ ਤਅਲੁਕ ਹੈ ਇਹ ਮੁਕਰਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਐਕਸਕਿਊਜ਼ ਲਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੈਂਡੈਂਨਸੀ ਦਾ ਸਹੀ ਪਤਾ ਇਸ ਗਲ ਤੋਂ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਰਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਬੜ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਕਿ ਲੇਬਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਬਲਮ ਨੂੰ ਹਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਕੰਮ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿਘ]

ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਹਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਖੱਜਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਰੇ ਮਾਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਨਸ ਅਤੇ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ ਦੀ ਗਰੰਟਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਇਹ ਆਪ ਇਕ ਦਰਮਿਆਨ ਦੀ ਕੜੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਜਦੂਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨਸੰਘੀ ਪਾਲੇਸੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ। ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕਿ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰਤਾਰ ਚੰਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਇਹ ਚਾਰਜ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਤੀਲੀ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦਿਉ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਜਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਦਿਉ। ਹਿੰਦੀ ਉਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਵਖਤ ਪਾਈ ਰਖਿਆ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਪਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਾਪੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਇਕ ਡਿਸਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਕਿ ਉਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਭੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ, ਸਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਤੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਪਰੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵਡੀ ਕੀ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਖਾਂਦੇ। ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਖਿਚ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਇਹ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਿਵਾਏ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਅਕੀਦੇ ਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਅਨਫਿਟ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਨਾ ਅਹਿਲ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਇਨੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਗੁਬਾਰ ਕਢਿਆ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਗਲ ਲਈ ਇਸ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਲੇਬਰ ਦਾ ਬੜੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਗਲਾ ਘੁਟਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤਕ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿਤੀ ? ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਸੀ ਰਗ ਤੇ ਹਥ ਰਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲ ਹੀ ਨਾ ਸਕੀ।

ਜਿਥੇ ਤਕ ਇਸ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖ ਲਉ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੋਖਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਟਰਕ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਟੋਏ ਭਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਬਲਿਕ ਲਈ ਅਮੇਨੇਟੀਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ? ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਕੇਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਨਹੀਂ ਤਿੰਨ ਵੇਰ ਇਹ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਮੁਫਾਦ ਲਈ

ਕੋਈ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਹਸਪਤਾਲ, ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਆਦਿ ਅਤੇ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਗਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵੇਰ ਰੀਜੈਕਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਦੋ ਲੱਖ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾ ਤੇ 100 ਸਾਲ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਤੇ ਦੇ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਇਥੇ ਜੋ ਸਕੂਲ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਫੀਸ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਹੀ 5-6 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਫੀਸ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਗਲ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਆਣ ਲਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਉਹ ਆਪ ਪਰਸਨਲ ਲੈਵਲ ਤੇ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਣ ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਵੇਰ ਰੀਜੈਕਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਲੀਜ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਫਿਰ ਲੇਬਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਬਲਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਕਾਊਂਟਰ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਲੇਬਰ ਦੇ ਕਾਜ਼ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਲੇਬਰ ਸੈਲ ਕਰੀਏਟ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲਿਆ ਬਿਠਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਿਥੇ ਤਕ ਪਿਊਰ ਫੂਡ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਹਲਵਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਸੈਂਪਲ ਫੜਵਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੈਂਪਲ ਵਿਚ 10% ਫੈਟ ਕਢ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨਹੋਣੀ ਜਨਸੰਘੀ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 10% ਫੈਟ ਦੀ ਤਾਂ ਮੱਝ ਕਿਤੇ ਲਭਦੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਇਕ ਮੱਝ ਲਿਆ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੱਝ ਚੋ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿਤੀ ਕਿ 10% ਫੈਟ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦਸ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਲੇਬਰ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰ ਪਾਸੋਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਤਲ ਵੋਹੀ, ਮੁਖਬਰ ਵੋਹੀ ਮੁਨਸਫ ਵੋਹੀ ਠਹਿਰੇ। 10% ਫੈਟ ਤਾਂ ਜਨਸੰਘੀ ਦੀ ਹੀ ਮੱਝ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਤੇ ਅਤੇ ਇਮਾ ਤੇ ਜਨਸੰਘੀ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਸ ਦਾ ਕੋਟਾ ਹਟਵਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਦਾ ਖੋਖਾ ਢਾਹੁਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕੈਂਸਲ ਕਰਾਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦਫਾ 121 ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕੈਂਸਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਨਸੰਘੀ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੈਰ-ਜਨਸੰਘੀਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਸੁੱਅਬਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਕਿ ਜਨਸੰਘੀ ਵਰਕਰ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ, ਸਾਰੀ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹੀ ਇਹ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਥ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਥ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਲਾਚੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਹੱਥ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਥੇ ਦੇ ਇਕ ਮੁਲਖ ਰਾਜ ਪਾਸੋਂ 720 ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ। ਇਸ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਨਸੰਘੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਧਾ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਿ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਨੇ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੀ ਜਾਉ ਆਪੇ ਬਚਾ ਲੈਣਗੇ। (ਵਿਘਨ)

ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਲਸਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੇਕਰ ਅਜ ਸੈਨਸ਼ੋਰ ਮੋਸ਼ਨ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬੜੀ ਕੋਤਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਦੀ ਅਲਗ ਪਾਲਿਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਅਲਗ ਪਾਲਿਸੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਟਾਰਗੇਟ ਬਣਾਇਆ, ਅਤੇ ਤੰਗ ਆਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਜ ਤਾਈਂ ਉਸ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਰਹਜ਼ਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਖਾਲਫ਼ਾਨਾ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ, ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋੜ ਤਰੋੜ ਕੇ, ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਹੋਰ ਰੁਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਅਮ ਨਾਲ ਤਸਲੀਮ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਰੋਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਕ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਵਾਕਿਆ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਨਿੰਦਨ ਕਾਬਲ ਹੈ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਸੈਂਨਸ਼ਰ ਮੋਸ਼ਨ ਆਈ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ): ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਮੁਆਮਲੇ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ, ਥੋੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਕਿ 'ਵਕਤੋਂ ਖੁੰਝੀ ਡੂਮਣੀ, ਗਾਵੇ ਆਲ ਪਤਾਲ"। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਉਹ ਆਲ ਪਤਾਲ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕੋਈ ਸਪੈਸੇਫਿਕ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨ ਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਵੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੋਸ਼ਨ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਗਰੀਵੈਂਸਿਜ਼ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਇਹ ਗਰੀਵੈਂਸਿਜ਼ ਜਰਨਲ ਨੇਚਰ ਦੇ ਹਨ। ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲਾਤ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਐਂਟੀ ਲੇਬਰ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹੋ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਰਕ ਬੇਸਿਜ਼ ਤੇ ਵੇਜਿਜ਼ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਸਿਧਾ ਸਬੰਧ ਲੇਬਰ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਪਾਲਿਸੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਵੇਜਿਜ਼ ਵਰਕ ਬੇਸਿਜ਼ ਤੇ, ਵਕਤ ਸਿਰ ਅਤੇ ਕੁਐਂਟਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਗੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਗਰੀਵੈਂਸਿਜ਼ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਇਹ ਹਨ ਪਰ ਝਗੜਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੀ

ਮਨਿਸਟਰੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਸਾ ਝਗੜਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਦਸਦੇ ਇਹ ਇਕ ਨਾਮੁਮਕਨ ਜੇਹੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਖਿਲਾਫ ਵਰਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗਲ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਾਸਟ ਆਫ ਪਰੋਡੀਉਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੇਜਿਜ਼ ਮੰਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਬਰ ਰਾਈਟਰ ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੇਰ ਫੇਰ ਪਾਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਰੋਣਾ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਦਸਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ। (ਵਿਘਨ-ਸ਼ੋਰ) (ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਹਰ ਵਲੋਂ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੁਨਾਪਲੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ? ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲੀਸੀ ਕੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹਕ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ। ਜੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਛੇਹਰਟਾ ਵਾਲਿਆਂ ਏਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਓ.ਸੀ.ਐਮ. ਮਿਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਫੈਸਿਲਿਟੀਜ਼ ਓ.ਸੀ.ਐਮ. ਮਿਲ ਆਪਣੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਉਥੇ ਵਰਕਰਜ਼ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਫਤ ਤਾਲੀਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੈਮੇਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਕੁਆਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਥੇ ਹੜਤਾਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਤੇ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੜਤਾਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਫ਼ੇਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਕ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਗੌਰਮੇਂਟ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਪਲਾਇਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇੰਪਲਾਇਰ ਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਏਥੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਆਨਰੇਬਲ ਦੋਸਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਗੇਟ ਮੀਟਿੰਗ ਤੇ ਗਿਆ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੇਟ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਨਿਸਟਰ ਸਨ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਮੰਗਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਤੌਰ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਾਂ। ਪਰ ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਹੋਵੇ ਜੇ ਉਹ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਦੇ ਵਲ ਆਉਣ। ਆਖਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਇਨਾਮਲੀਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਤਨਖਾਹ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਘਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਾਂ ਕਿ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਾਸਟ ਪਰਾਈਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਸਟ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਤਾਂ ਗੇਟ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਆਮਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਘਟੀਆਂ ਨਹੀਂ

[ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]

ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀਕਰਿਟ ਬੈਲਟ ਕਰਾਉ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਸੀਕਰਿਟ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਸੀਕਰਿਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਵੀ ਇਹ ਸੀਕਰਿਟ ਕਰੀਏਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ. ਜਿਥੇ ਗਲ ਗਲ ਤੇ ਸੀਕਰੇਸੀ ਹੋਵੇ, ਇਕ ਕਲਰਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਸੀਕਰਿਟ ਗੱਲ ਰਖਣ ਵਿਚ ਅਕੀਦਾ ਰਖਦੇ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਦਾ ਉਹ ਇਕਠੇ ਕਿਵੇਂ ਚਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਨਫਰਤ ਆਮੇਜ਼ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹੀ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਜੇ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੀ ਦੱਸੋ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਗਲ ਨੂੰ ਸੀਕਰੇਸੀ ਦੇ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਐਸੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਢਿਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਓਥੇ ਲੈ ਜਾਕੇ ਤਸੱਲੀ ਵੀ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਲੋਕ ਝੰਡੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਅਗਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਹਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਕਪੂਰ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਖਰਬੰਦਾ ਜੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਹੜਤਾਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਣ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਵਧ ਵੇਜਿਜ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਘਟ ਵੇਜਿਜ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲ ਸਾਫ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜੋ ਗਲ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਹੀ ਹੋਰ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਅਸਲ ਗਲ ਇਹ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਨਾਪਲੀ ਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ, ਉਹ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੜਤਾਲਾਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਆ ਗਈ, ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਨਸੰਘ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਹੈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੀ ਹੈ, ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਨਸੰਘ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਪਿਛੇ ਰਹੀਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਲਈ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਗਲ ਕਹਿਣ ਵਿਚ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨਾਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਣੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਬਣਾਵੇ? (ਇਕ ਆਵਾਜ਼ : ਅਸੀਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬਣਾਵਾਂਗੇ) ਹਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਲਵੇ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਫਿਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦਸੋ ਕਿ ਇਸ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਦਾ ਕੀ ਤਾਲੁਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਗਾਵੇ ਆਲ ਪਤਾਲ,। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੇਰੇ ਇਹ ਦੋਸਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਸਬਸਟਾਂਟਿਵ ਚਾਰਜ ਲਗਾਉਂਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿਘ : ਮੈਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਜਜਮੈਂਟ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕੀ ਹੈ ਉਸ ਜਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ। (ਵਿਘਨ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਈਂਡ ਨਹੀਂ ਐਪਲਾਈ ਕਰਦੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਈਂਡ ਨਹੀਂ ਐਪਲਾਈ ਕਰਦੇ। ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਤਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਜਜਮੈਂਟ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤਕ ਬਹਿਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਔਰ ਮੈਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਵੀ ਹੈ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦਾ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅੰਡਰ ਕੰਸਿਡਰੇਸ਼ਨ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਜੋ ਦਸਿਆ ਹੈ ਉਹ ਟੈਕਨੀਕਲ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਫਾਈਨੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਸਖਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਸਖਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਹੀ ਲੁਟ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਿਨਾਂਸ ਮਸਨਿਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਖਤੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਤਾਕਿ ਸਟੇਟ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਾ ਲੁਟ ਸਕੇ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਰੁਪਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੁਟਾਉਂਦੇ। (ਹਾਸਾ) (ਤਾੜੀਆਂ)

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਵੇਜਿਜ਼ ਲੈਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੇਜਿਜ਼ ਦੇਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਨ ਪਰ ਸੈਂਸਰ ਮੋਸ਼ਨ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼। (ਹਾਸਾ) ਤੁਸੀਂ ਦਸੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਇਥੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਏ? ਇਹ ਖਾਹਮਖਾਹ ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚ ਤੁੰਨੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਹਾਸਾ) ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸਗੋਂ ਕੋਈ ਸਬਸਟਾਂਟਿਵ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਕਪਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਥੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਇਕ ਆਤਮ ਨਗਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਰੇ ਗਲ ਕੀਤੀ। ਤੁਸੀਂ ਦਸੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਸਤੇ ਪਲਾਟ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਬਸਟਾਂਟਿਵ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਹਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ 10-10 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ 40 ਰੁਪਏ ਗਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀ ਪਰ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਨਾਂ ਟਰਸਟਾਂ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਲਿਆਵਾਂਗਾ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਫਿਰ ਆਤਮ ਨਗਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਲੀਡਰ ਆਫ਼ ਦੀ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਰੁਪਿਆ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹਟਾਂ ਦਿਆਂ ਕਿ ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੁਪਿਆ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਹ

[ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]

ਇਨਾਂ ਦੀ ਇਗਨੋਰੈਂਸ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਨਾਂ ਦੀ ਇਗਨੋਰੈਂਸ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਚਾਂ ਤੇ ਕਦੇ ਆ ਗਏ। ਹਾਲੇ ਛੇਤੀ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਪਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਇਹੋ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। (ਹਾਸਾ)

ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਰਗੂਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਰਗੂਮੈਂਟ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਅਛੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਗਿਰੀ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਮੁਖ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਇਹ ਗਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਲ ਕਹੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਅਛੀ ਪਰ ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਗਿਰੇਵਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮੂੰਹ ਪਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ। ਉਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਰੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਸੀ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਨਾਂ ਦਾ ਆਫੀਸ਼ਲ ਕੈਂਡੀਡੇਟ ਸੀ ਰੈਡੀ ਪਰ ਕਪਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਵੋਟਾਂ ਗਿਰੀ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। (ਵਿਘਨ) ਅਸੀਂ ਵੀ ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ ਕੈਂਡੀਡੇਟਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਯੂਨਾਇਟਿਡ ਫਰੰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵਖਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵਖਰਾ। ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਔਰ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਮੰਗੋ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਮਾਰੋ। ਅਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਜੋ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਇਕ ਇਕ ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈਲੇਂਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਗਲ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਅਸਲੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਨ, ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਣ, ਔਰ ਜਿਹੜੇ ਨਕਲੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਨ——

ਵਿਰੋਧੀ ਪਖ ਵਲੋਂ ਇਕ ਮੈਂਬਰ : ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ। (ਹਾਸਾ) (ਤਾੜੀਆਂ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਅਖੀਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਤਨੇ ਅਜਿਹੇ ਨਕਲੀ ਨਿਕਲਣਗੇ। (ਹਾਸਾ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਖਾਲਸਾ ਕੁੰਦਨ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੇਗਾ। (ਹਾਸਾ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਫਿਰ ਇਥੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਆਪੇ ਹੀ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਨਾਈ ਵੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ 4 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਲਖ ਦਿਲੀ ਵਿਚ ਜੋ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਵਖਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਚਿਲਡਰਨ ਪਾਰਕ ਆਦਿ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜੋ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਦਸ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਵੇਲੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ

ਜ਼ਰੂਰ ਮਨਾਉਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਨਾਈ ਵੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਗਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਵਾਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਆਪੇ ਦੇਣਗੇ। ਲੇਬਰ ਨੀਤੀ ਦਾ, ਐਂਪਲਾਈ ਅਤੇ ਐਂਪ-ਲਾਇਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦਾ ਆਦਿ।

ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਉਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮਾਈਂਡ ਅਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਲ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਬੇਈਮਾਨੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਬਣਦੀ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਹ ਗਲ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲਿਆਕਤ ਸਾਰਿਆ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਘਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਤਾਂ ਲਿਆਕਤ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਲਿਆਕਤ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। (ਹਾਸਾ) (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਟਾਈਮ ਸਾਡਾ ਦਸ ਦਿਉ ਜੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਸ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਉਤੇ ਰਿਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹਕ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਟਾਈਮ ਫਿਕਸ ਕਰ ਲਉ।

ਸ੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ 20 ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਬੋਲੋ। (The hon. Finance Minister, Shri Krishan Lal Ji will please speak for twenty Minutes.)

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੈਂਸਰ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਉਤੇ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵੇਗ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਾਏ ਗਏ ਹੋਣ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇਹ ਫਿਰਿਵੁਲਸ ਹੋਣ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗਾ।

ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਵਾਸਤੇ 4 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨਜ਼ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਦੋ ਮਿਉਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ, ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 4 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਫਾਈਨੈਂਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਹੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਜੋ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਕਨਕਰੀਟ ਪਰੋਪੋਜ਼ਲ ਆਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਚਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਇਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਤਨੀ ਹੀ ਥੋੜੀ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਸਰ। ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲ ਬੜੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸ਼ੂਟ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਇਹ ਕੋਈ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। (It is no point of order.)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਬੋਲੋ। (The hon. Minister for Finance Shri Krishan Lal may please continue discussion on his point.)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਮਿਊਨਿਸਪੈਲਟੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ੰਜ਼ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਆਇਆ। ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ੰਜ਼ ਮਨਾਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ। ਫੇਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੈਡ ਟੇਪ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਲਗ ਜਾਣੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਹ ਦਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਇਕ ਅਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਦੂਜਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। (ਥੰਪਿੰਗ)।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਲੰਧਰ ਦੀ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰਸੀਡ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮਨਿਸਟਰਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ਾਈਲ ਦੇਖੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੋਟਿੰਗ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਫਾਈਲ ਆਈ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਨਰੋਨਾ ਨੇ ਫਾਈਲ ਉਤੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਪੂਲਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਉਤੇ ਹੀ ਛਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਸ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਫ਼ਾਈਲ ਨੂੰ ਸਟੱਡੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਤੋੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਰਡਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਰਡਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜੀ ਸੀ। ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਟੈਕਨੀਕਲ ਬਿਨ੍ਹਾ ਤੇ ਕਿ ਆਰਡਰ ਦੀ ਲੈਂਗੂਏਜ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਆਰਡਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜੇ ਪਿਛਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨੇ ਵੀ ਮਨਿਸਟਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਸੀਡ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਤ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਸੀਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਥੇ ਵੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸੁਪਰਸੀਡ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਲੰਧਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰਸੀਡ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਫਾਇਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਕੁਝ ਟੈਕਨੀਕਲ ਗਲਤੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕਰੀਏ।

ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਤੋੜੀ ਗਈ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਕਈ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਿਜ਼ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜਲਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਬਰੌਡ ਬੇਸਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਨਜਿਠ ਲਿਆ ਕਰੇ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤੋੜੀਆਂ। ਅਗਰ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਟਾਈਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਬਗੈਰ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। (ਥੰਪਿੰਗ)

ਪਿਛਲੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬੁਲਾਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਿਊਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਰਿਪਰੇਜ਼ੈਂਟੇ-ਟਿਵਜ਼ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਰੀਡਿੰਗ ਲਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੀਡਿੰਗ ਐਲ. ਆਰ. ਕੋਲ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਜਿਹੜਾ 1911 ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਜ ਨੇ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮਿਊਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿਊਂਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੋਸਟਪੋਨ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸ੍ਰੀ ਵੇਰੂਮਨ ਜੀ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਠੀਕ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਜਿਤ ਕੇ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸਮਰਥ ਹੈ।

ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੰਮਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਡਿਫੈਕਟਿਵ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰੈਲਿਮੀਨਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤੇ ਐਲ. ਆਰ. ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਖਾਮੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਨਵਰਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ ਗਰੀਬਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਆਤਮ ਨਗਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਲਾਟ ਮੈਂ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

ਹਨ, ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨਾਮੀਨੇਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਮੇਰਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਰਵੈਂਟਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਡਿਸਕਰਿਮੀਨੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਥੇ ਡਿਪਟੀ ਲੀਡਰ ਆਫ ਦੀ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਲਡਿੰਗ 170 ਰੁਪਏ ਤੇ ਲੀਜ਼ ਤੇ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਕੇ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਰਡਰ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰ ਲਏ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਥੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ' ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 20 ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਨਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪੈਸਾ ਨਹੀ ਦਿਤਾ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸਾਰੇ ਨੈਗੇਟਿਵ ਹਨ, ਅਗਰ ਪੇਮੈਂਟ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਬਿਨ੍ਹਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਕੱਟਿਆ ਪਰ ਦਿੱਤਾ ਨਹੀਂ: (ਵਿਘਨ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ: ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਟੇਟ ਐਕਸਚੈਕਰ ਤੇ ਬੋਝ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ: ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਪੈਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਨੈਗੇਟਿਵ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪੇਮੈਂਟ ਹੈ, ਇਹ ਪੈਸਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਗਰੰਟੀ ਲੈਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲਾਈਫ ਦੇ ਕੁਝ ਆਬਜੈਕਟਿਵਜ਼ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਡੀਵੋਟਿਡ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਤਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂ ਪਰੀਵਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪਬਲਿਕ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਗਰ ਉਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਿਜ਼ ਵਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ)।

ਇਥੇ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗਿਆ ਪਬਲਿਕ ਵਰਕਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 3 ਮਹੀਨੇ ਲਾ ਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿਆਂਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂਗਾ।

ਸੋ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਇਹ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਮੈਨੂੰ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਆਈ। 31 ਲਖ ਰੁਪਿਆ 51 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ (ਵਿਘਨ) ਪਰ ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਿਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ)।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਫਾਇਨੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ 51 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਇਹ ਕੋਈ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟਾਈਮ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਲੇਬਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਹਿ ਲਵੋ। (This is no point of order. The time is very short. The hon. Minister may now speak about labour.)

ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪੰਜ ਸਤ ਸਤ ਮੀਲ ਤੋਂ ਪੈਦਲ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ 22 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। (ਤਾੜੀਆਂ) ਇਹ ਜਿਹੜਾ 'ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ' ਦਾ ਦਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਿਟਾ ਦਿਆਂਗੇ। (ਤਾੜੀਆਂ)

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲੇਬਰ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਅਤੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਇਕਠੇ ਮਨਿਸਟਰੀ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਪਰ ਅਜ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਮਿਨੀ-ਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਨੂੰ ਪਰਾਈਸ ਇੰਡੈਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਕੀਮ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜ 27 ਅਜਿਹੀਆਂ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਈਸ ਇੰਡੈਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ all the factories without even a single exception will be covered by the Minimum Wages Act.

ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਜ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਸਿਲਕ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਰਾਮੈਟੀਰੀਅਲ ਦੀ ਪਰਾਈਸ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਮਨਾਪਲੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਅਜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਮਨਾਪਲੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੈ। ਸਿਲਕ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਔਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਪਾਵਰ ਹੈ, ਉਹ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) 70% ਅਤੇ 80% ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਐਟੀਚੂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਧਾਓ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ ਬਾਕੀ

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

ਏ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ? ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਜਿਹੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਰੇਗਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਹੌਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਵੂਲਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ। ਹੌਜ਼ਰੀ ਦੇ ਕਈ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਦੇ ਸੀ. ਐਮ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵੇਜਿਜ਼ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੂਬੇ ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਲੇਬਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਸਗੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ : ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿਓ।

(Now the hon. Minister may refer to the strike at Ludhiana.)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਜਨਾਬ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਫ਼ਗਵਾੜੇ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋਈ। ਇਕ ਮਿਲ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਲਗੀ ਔਰ ਇਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲਗੀ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੇਪਸੂ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੋਲ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ਼ਤਹਾਰ ਛਾਪੇ ਗਏ ਔਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਾਉਸੇ ਤੁੰਗ ਦੀ ਫੋਟੋ ਛਪੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਖੂਨ ਕਾ ਬਦਲਾ ਖੂਨ ਸੇ ਲੇਂਗੇ'। ਇਹ ਕੀ ਹੈ ? ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਸੀ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੀ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਗਵਾੜੇ ਇਨਟਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਪੁਛਣ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਕੀ ਗੁਲ ਖਿਲਾਏ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੋ ਸੌ ਤਾਰਾਂ ਆਈਆਂ। ਮੈਂ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਪੜ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ

> Today is 26th of continued 24 hours illegal besiege of our factory by our workmen stet Workmen don't allow Company's Directors to enter mills stop. They also do not allow any manufactured goods or any other articles to come out of mills stop Mills work paralysed resulting financial strangulation stop. Pray immediate action to stop workers lawlessness and solicit protection to enable Directors to enter Mills.........
>
> Hindustan Embroidery Mills
> Chheharta.

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਈਟਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਲੰਘ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਡੈਸਟਰਾਏ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਇਨਟਕ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਲੇਬਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਨਟੇਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਹੁਣ ਜੇ ਕੋਈ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਵਲੋਂ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਯੂਨੀਅਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਰਕੇ।

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ ਸਾਡਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਦਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਔਰ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗੌਰਮੈਂਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਿਠਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅਗਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਬਦਲੋ ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਬਦਲਣੇ ਪੈਣਗੇ। (ਵਿਘਨ) ਹੁਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਹੈ ਔਰ ਹੁਣ ਇਹ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ। (ਘੰਟੀ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਜੋ ਐਮਪਲਾਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।

ਅੰਤ ਵਿਚ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਹਨ, ਇਹ ਪੋਲੀਟਿਕਲ ਮੋਟੀਵੇਟਿਡ ਸਨ ਔਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਬਸਟਾਂਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਂ ਹਾਊਸ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਮੈਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਟਾਈਮ ਪੰਜ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਲਓ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) (This motion has already been under discussion for the last two and a half hours. I would request the hon. Members now not to take more than five minutes each.) (Interruption)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਟਾਈਮ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਲਵਾਂਗਾ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਦੇ ਟਾਈਮ ਨੂੰ ਅਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ (ਵਿਘਨ) (If the time of the sitting is extended in the evening ......(Interruption)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ। (ਵਿਘਨ) ਐਸੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਜੀ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ (ਗੜ੍ਹ ਸ਼ੰਕਰ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਜਿਹੜੇ ਸਪੈਸੀਫ਼ਿਕ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਏ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਜ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ, ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੇ ਬਚਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਫਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਸਾਫ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਆਰਡਰ ਕਰਵਾ ਲਏ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਔਰ ਜਦੋਂ ਗਰੀਵੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਆਰਡਰ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। (ਵਿਘਨ)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਰਡਰ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। (ਵਿਘਨ) ਦੂਸਰਾ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਨਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਦੂਸਰਾ ਸਪੈਸਿਫਿਕ ਚਾਰਜ ਜੋ ਮੇਰਾ ਸੀ ਉਹ ਸੀ 'ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਾਰੇ। 'ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨੈਗੇਟਿਵ ਸੀ ਉਹ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੇ ਔਰ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਚੈਕ ਲੈ ਲਏ। ਜੇ ਚੈਕ ਲੈ ਲਏ ਤਾਂ...

Finance Minister : Sardar Balwant Singh was not a Minister at that time.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਦੋ ਡੈਫੀਨਿਟ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਹਨ which stand proved. (ਵਿਘਨ)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਈਂਡ ਐਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 70-80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਔਰ ਜੇ ਇਹ ਕੁਝ ਬੋਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਔਰ ਇਹ ਗਲਤੀ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਤਾਂ ਮਾਈਂਡ ਐਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੇ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੀਸਰੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਹੜੀ ਲੇਬਰ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਕਹੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਜਿਥੇ ਲੇਬਰ, ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਦੀ ਗਲ ਹੋਵੇਗੀ ਉਥੇ ਇਹ ਪੂਰਾ ਸਪੋਰਟ ਕਰੇਗੀ ਲੇਕਿਨ ਵਾਇਲੈਂਸ ਨੂੰ ਕੰਨਡੰਮ ਕਰੇਗੀ। (ਵਿਘਨ) ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਫਾਈਟ ਦਾ ਤਲੁਕ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਲੜਾਂਗੇ। (ਵਿਘਨ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ, ਲੇਬਰ ਦਾ। ਲੇਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ ਉਸ ਦੀ ਰਿਸਪਾਂਸੀਬਿਲਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਲਾ ਬਣੇ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਚਲੋ, ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾ ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਸੈਂਸਰ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਲ ਤਾਂ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਾਵਤ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਟਾਟੇ ਬਿਰਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜੀਏ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਹੋਈ

'ਬਗਲ ਵਿਚ ਛੁਰੀ ਤੇ ਮੂੰਹ ਮੇਂ ਰਾਮ ਰਾਮ'

ਦਿਲੀ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਨਾਲ ਔਰ ਇਥੇ ਸਫਾਈ ਲਈ ਲਭੇ ਕੌਣ, ਇਕ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਪਾਰਟੀ (ਹਾਸਾ)। ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟਾਟਿਆਂ ਬਿਰਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਓ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ।

(*Mr. Speaker in the Chair*)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੈਕਸੇਲਾਈਟਜ਼ ਦੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨੈਕਸੇਲਾਈਟਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੈਕਸੇਲਾਈਟਜ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਿਉ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਸਾੜ ਦਿਆਂਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਪਕੜ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪੁਲੀਸ ਅਸਲਾ ਅਤੇ ਇਕ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਕੀ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ?

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 20/25 ਦਿਨ ਹੜਤਾਲ ਹੋਈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਕਿਸ ਨੇ ਸਾੜੇ ਸੀ ? ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਸਨੇ ਜਹਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ? ਅਜ ਇਹ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਗਲੀ ਗਲ ਵੇਜਿਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 1965 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਨਿਊਟਰਾਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਵੇਜਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਸ ਇੰਡੈਕਸ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਬਨਿਟ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ 1965 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧੀ ਹੈ ਉਹ ਨਿਊਟਰਾਲਾਈਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜਿਤਨਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ ? ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਭੰਡਾਰਾ ਦੀ ਗਲ ਵੇਖ ਲਵੋ, 30/30 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਨੂੰ। ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ, ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਿਆਤ ਨਾਲ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਗਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਗਲ ਕਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਪੰਚਾਇਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਬਣੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾ ਲਵੋ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੋ ਕੁਝ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਬਣਾ ਲਵੋ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਸੋ ਕਿ ਕਿਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੈ?

ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀਕਰੇਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ, ਕੋਆਪਰੇਟਿਵਜ਼ ਵਿਚ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਰੀਪਰੇਜ਼ੈਂਟੇਟਿਵ ਕਿਹੜੇ ਹੋਣਗੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਸੀਕਰੇਸੀ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਤੋੜ ਦਿਉ, ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਨੋਮੀਨੇਟਿਡ ਹੋਣ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨ ਸੰਘ ਅਗਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੁਰਾਈ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਸੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਂਦੇ ਸਨ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨ ਸੰਘ ਵਾਲੇ ਸਰਮਾਇਆਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਾਕੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਕ ਗਲ ਵਾਜ਼ੇਹ ਕਰ ਦਿਆਂ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਗਰ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਯੂਨੀਅਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਗਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਯੂਨੀਅਨ ਰਖਣ ਲਈ, ਵੋਟਾਂ ਪਵਾ ਲੈਣ, ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਵਧ ਵੋਟਾਂ ਹੋਣ ਉਹ ਯੂਨੀਅਨ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਜਨ ਸੰਘ ਯੂਨੀਅਨ ਹੈ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਠੋਸ ਗਲ ਤਾਂ ਦਸੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲੀਸੀ ਐਂਟੀ-ਲੇਬਰ ਹੈ, ਐਂਟੀ-ਵਰਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਆਫ਼ ਪਾਵਰਜ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਫਗਵਾੜੇ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ,

ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ। ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਗਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਾਰ ਆਈ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ? ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਨ ਸੰਘ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼।

ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਗਵਾੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਵੀ ਘੇਰਾਉ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫ਼ਰੰਟ ਮਨਿਸਟਰੀ ਬਣੀ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਕਦੀ ਕੋਈ ਘੇਰਾਉ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿਲ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਹੋਣ ਲਗ ਪਏ ਅਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਟੈਪਸ ਲੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿਲ ਜੀ ਆ ਗਏ।

ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ 31 ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਇਕ ਇਕ ਪੈਸਾ ਚੁਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ, ਪਰ 31.12.68 ਤਕ ਇਕ ਪੈਸਾ ਨਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪੇਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਸਟੈਪ ਐਂਟੀ-ਲੇਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਠੋਸ ਗਲ ਨਹੀਂ ਦਸੀ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਂਟੀ-ਲੇਬਰ ਪਾਲਿਸੀ, ਐਂਟੀ-ਵਰਕਰ ਪਾਲਿਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਵਿਚ ਡਿਸਪੈਰਿਟੀ ਪਾਉਣਾ ਇਹ ਠੋਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ। ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗਲਾਂ ਠੋਸ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਠੋਸ ਹੋਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਚਲੋ ਮੈਂ ਹੁਣ ਖੁਲ੍ਹਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਨ ਸੰਘ ਸਰਮਾਇਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਨਸੰਘ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਸਵਤੰਤਰ ਪਾਰਟੀ, ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਸਾਧਾਰਨ ਜਨਤਾ ਨਾਲ? ਜੇ ਸਫ਼ਾਈ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਚੌਥੀ ਪਾਰਟੀ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਕੋਈ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸੱਜਣ ਜਿਹੜਾ ਹਰੀਜਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਗੇ।

ਓ. ਸੀ. ਐਮ. ਦੇ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਵੀ ਪਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਦਿ। ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸਬਸਟਾਂਨਸ਼ੀਅਲ ਹਕ ਆਦਿ ਦੂਸਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਫ਼ਰੀਜਿੰਗ ਬੈਨੀਫਿਟਸ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰੀਜਿੰਗ ਬੈਨੀਫਿਟਸ ਦੇਕੇ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ,

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]
ਵੇਜਿਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਵਡਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤਕ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਲਮਕਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹਾਲੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਫਰੀਜ਼ਿੰਗ ਬੈਨੀਫ਼ਿਟਸ ਦੇਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੇਜਿਜ਼ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। (ਵਿਘਨ)

ਫਿਰ ਪਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ ਗਲ ਕਹੀ ਗਈ ਕਿ ਪਰੋਡਕਸ਼ਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਚਲੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਵਾਂ ਕਿ ਪਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕੌਣ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਖ਼ਾਨੇਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਛਾਂਟੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਾਰਖ਼ਾਨੇਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛਾਂਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਕ ਹੈ, ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਪਰੋਡਕਸ਼ਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਹਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਥੋਥਾ, ਵੇਟਲੈਸ ਅਤੇ ਬਗੈਰ ਵਜ਼ਨ ਤੋਂ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਵੀ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਮਜੌਰਿਟੀ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਦੂਸਰੀ ਗਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੋਸ਼ਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ ਕਾਂਡਕਟ ਜ਼ਰੂਰ ਸੈਂਸਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Mr. Speaker : Question is :—

That this House censures the conduct of Shri Krishan Lal, Minister for Finance and Local Government, Punjab for the following reasons :—

(a) for keeping vindictive attitude against Municipal Committees dominated by the Congress Party and Municipal Commissioners belonging to Congress Party ;

(b) for his anti-labour policies ;

(c) for using his official position and power for partisan and discriminatory policies ; and

(d) for not allowing Municipal Committees to incur expenditure for the Gandhi Jayanti Centenary Celebrations.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਆਪ ਰੂਲਜ਼ ਕਨਸਲਟ ਕਰ ਲਉ ਸਬਸਟੀਟਿਵ ਮੋਸ਼ਨ ਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਪੁਟ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜੋ ਸਜਨ ਇਸ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣ। (Those in favour of the motion may please rise in their seats.)

ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਲਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਵੋਟਿੰਗ ਕਰਾਓ।

(ਲਾਬੀ ਦੀਆਂ ਘੰਟੀਆਂ ਵਜਾਈਆਂ ਗਈਆਂ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖੜੇ ਕਰਾਕੇ ਘੰਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵਜਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜੋ ਇਸ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣ। (Those against may please rise in their seats.)

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਟ੍ਰੇਯਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੇ ਆਏ)।

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਗਲ ਰੂਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ ਆਪ ਪੁਆਇੰਟ ਆਊਟ ਕਰ ਦਿਉ। (The hon. Member may point out those who came late.)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਜਦੋਂ ਡਿਵੀਯਨ ਕਲੇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਘੰਟੀਆਂ ਵਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਕੁਐਸਚਨ ਪੁਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡਿਵੀਯਨ ਕਲੇਮ ਹੋਏ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਹਨ (ਵਿਘਨ) ਕਾਰਵਾਈ ਇਲਲੀਗਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲਤ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੋਟ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿਆਂਗੇ। (We will not allow the Education Minister to cast his vote.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। (ਵਿਘਨ) ਸਰਦਾਰ ਲਫਿਰਾਗਾਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : 28 for the Motion.

49 minus two (47) against the Motion.

The motion was declared lost.

Mr. Speaker : Question is :—

> That this House Censures the conduct of Shri Krishan Lal, Finance Minister, Punjab, for the following reasons besides others :—
>
> 1. for pursuing an anti-working class and anti-employee policy ; and
>
> 2. for misusing his official position and powers for partisan ends.

The motion was lost.

ANNOUNCEMENT BY SECRETARY

Secretary : Sir, under rule 2 of Punjab State Legislature (Communications Rules, 1959) I have to inform the House that the following two Bills passed by the Punjab Vidhan Parishad on 3rd November, 1969, have been received for concurrence of the Punjab Vidhan Sabha :—

1. The Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill, 1969, and

2. The Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, 1969.

I also lay a copy each of the Bills on the Table of the House.

LEGISLATIVE BUSINESS

(i) Resolution under clause 2 (a) of Article 213 of the constitution.

(ii) The Punjab Agricultural Produce Markets (Amendment) Bill 1969.

Comrade Babu Singh Master : Sir, I beg to move :—

> That this House disapproves the Punjab Agricultural Produce, Markets (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 2 of 1969).

Mr. Speaker : Motion moved:

> That this House disapproves the Punjab Agricultutral Produce markets (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 2 of 1969).

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir I beg to introduce the Punjab Agricultural Produce Markets (Amendment) Bill.

Chief Minister : Sir, I beg to move:

> That the Punjab Agricultural Produce markets (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : Motion moved-

> That the Punjab Agricultural Produce markets (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : The consideration motion and the motion disapproving the ordinance will be discussed together.

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਿਲ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਮਗਰੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 12 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਆਫ਼ਤ ਆ ਪਵੇ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਤਰਮੀਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਨਖੇਧੀ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿਲ ਨੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਜਨਸੰਘ ਟਰੇਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਂਟੀ-ਮਾਸਿਜ਼ ਹੈ, ਐਂਟੀ-ਫਾਰਮਰ ਅਤੇ ਐਂਟੀ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਹੈ ਮਗਰ ਅਜ ਆਪ ਹੀ 40 ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਟੈਕਸ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 40 ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਫੀਸ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਇਹ ਭੈੜੀ ਗਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗਲਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਂਸਲ ਤੜ ਦਿਤੀ ਹੈ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਰ ਇਥੇ ਅਜੇ ਤਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੇ ਇਹ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਇਸ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਰੀਸੋਰਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੇਟ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਬਲਦੇਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਇਹ ਟੈਕਸ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਅਪੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਬਿਲ ਇਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਬੋਝ ਗਰੋਅਰ ਅਤੇ ਕਨਜ਼ੂਮਰ ਤੇ ਪਏਗਾ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਮਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ, ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਪਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਜਿਨਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਕਟ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਕਨਜ਼ੂਮਰ ਤੋਂ ਚਾਰਜ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਟੈਕਸ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਿਲ ਗਰੋਅਰ

[ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ]

ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਨਜ਼ੂਮਰ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਤਰਮੀਮ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਪਜਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਮੰਡੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਵਲ ਸਰਕਾਰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਮੇਰੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਭੁਚੋ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਗਡੇਖਾਨਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਚੌਕੀ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵੇਰ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗਡੇ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਚੌਕੀ ਤੋਂ ਇਹ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮੰਡੀ ਫੂਲ ਦਾ ਗੱਡਾਖਾਨਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਲਾ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਬਿਲ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਫੀਸ ਵਧਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫੀਸ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਗੱਡੇਖਾਨੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਥੇ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਦਸ ਦਸ ਮੀਲ ਤੇ ਕੋਈ ਮੰਡੀ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਨਵੇ ਮਾਡਲ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਰੁਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਵਿਚਾਰਾ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਘਟੇ ਰਲਦਾ ਵੇਖ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਮੰਡੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਡੀਆਂ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਚੁਣੀ ਜਾਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਖਪਾਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਧੜੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਹਿਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ ਇਹ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਜਿੱਥੇ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੇਟੈਸਟ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪਹੁਚਾਈਆਂ ਜਾਣਾ।

ਇਕ ਹੋਰ ਗਲ ਵਲ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਵੇਖਿਆ ਇਹ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਪਬਲਿਕ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਖਾਦ, ਸਪਰੇ, ਬੀਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਰਕਮ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਕਿਟ

ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕਰਨ। ਪੁਲੀਆਂ ਲਈ ਅਤੇ ਲਿੰਕ ਰੋਡਜ਼ ਲਈ ਪੈਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਣੇ ਚਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੇ ਕੰਮ ਵੀ ਚੰਗੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ ਪਰ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲਜ ਲਈ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸਮਾਲ ਸੇਵਿੰਗ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਡਾਈਵਰਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪੈਸਾ 2 ਲੱਖ ਜਾਂ 5 ਲੱਖ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਲੁਟ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਜ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਬੀਜ ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਲੈਕ ਵਡੇ ਵਡੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਛਿਲ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਲੈਕ ਮਾਰਕੀਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਸ ਕਰਾਈਮ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਜ ਵਿਚ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਇਹ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆ ਜਾਣ ਉਹ ਪਕੀਆਂ ਬਣਨ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਮੰਡੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਨਵੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਕਦਮ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੁਕਸ ਹੈ ਜਿ ਕਿਹੜੇ ਇਥੇ ਸੈਕਟਰੀ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਕੋ ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਲਾਹਨਤ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਫੈਕਸ਼ੰਜ਼ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੇ ਮੀਲ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, 20 ਮੀਲ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹਦ ਮੁਕਰਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਆਮ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਧਰ ਤੇ ਸੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਂ ਜਿੰਨੇ ਸੁਝਾਉ ਦਿਤੇ ਹਨ ਆਸ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ (ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਐਸ. ਸੀ.) : ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਦੋ ਤਿੰਨ ਗਲਾਂ ਹੀ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਇਹ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਫੀਸ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਫੀਸ ਗੌਰਮੈਂਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ, ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਪਾਸ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਜਦ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ–

To improve the working condition of Market

[ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ]

Committees and to provide modern. better and marketing facilities to the producers.

ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਮੈਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸੁਝਾਉ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸੇ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਹਨ।

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਭਾਪਤੀ ਨਾਮਾਵਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਰਦਾਰ ਜਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ।)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਮਾਡਲ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਨਾਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਰਕਮ ਵਿਚ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਿਤੀਆਂ ਵੀ ਹਿਸਾ ਦੇਣ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਸਰਕਾਰ ਅਡਾਪਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਕਿਸ ਬੇਸ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਜਾਂ ਤਾਂ ਡੀ. ਸੀ. ਤੋਂ ਰਿਕੁਮੈਂਡੇਸ਼ਨਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਆਪ ਹਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਐਸੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਸਰਕਰ ਦਾ ਰੁਕਨ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤਰ ਤੇ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਵੇਚਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਅਜ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮੀ, ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੈਂ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਚੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੰਨਣਾ, ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਲੁਟ ਮਚਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਬੇਇਨਤਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਪਹਿਲਾ ਦੀ ਨਿਸਬਤ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਫਸਲ ਕਢਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਫੇਰ ਵ ਇਹ ਘਾਟਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਰਪਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਗੁਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗਲ ਸਟਾਕ ਚੈਕ ਕਰਨ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 110 ਬੋਰੀਆਂ ਵਧ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿਖਾ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੁਟ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਕੋਈ ਸੁਣੀ ਸੁਣਾਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਰੀਕਾਰਡ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿਤਨੀਆਂ ਵੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਜਿਤਨੀਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਅਨਾਜ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੈਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਠੀਕ ਤੋਲਣ ਲਈ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਡੰਡੀ ਮਾਰ, ਤਕੜੀ ਮਾਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਜੇਬ੍ਹਾਂ ਕੁਤਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਅਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਇੰਟਰੈਸਟ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਗੌਰਮੈਂਟ ਵਡੇ ਵਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਜਾ ਕੇ ਸਟਾਕ ਖਰੀਦ ਲਵੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੰਟਰੈਸਟ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਉਸ ਤੇ ਕਿਉਂ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੂੰ ਸਜੈਸ਼ਨ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਲ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10–15 ਮੀਲ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਸਬ ਯਾਰਡ ਕਣਕ ਦੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਤਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜਾ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨਾਂ ਦੇ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇ ਸਕੇਲ ਰੀਵਾਈਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਏਥੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਇਕ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਇਕ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ 10–15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਬਾਰੇ ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗਲਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਨ ਨੂੰ 10–15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਾਰਫ਼ਤ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਅਪਾਇੰਟ- ਮੈਂਟ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲ ਸਕੇ। ਇਕ ਗਲ ਮੈਂ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਪਾਹ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਖਰੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਖਰੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਬੈਂਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਖਰੀਦ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਸਤੇ ਭਾਉ ਤੇ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 10–10 ਦਿਨ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦਾ ਮਾਲ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਜਿਨਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਉ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਗਲ ਮੈਂ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀ ਵੇਖੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀ ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਆੜ੍ਹਤੀ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੀ ਅਪਰੋਚ ਰੋਡਜ਼ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਲਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਮੈਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਵੀ ਗਲ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਆਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਸਕਦੇ।

Mr. Chairmam: Please resume your seat, Shri Kairon.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ (ਪੱਟੀ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਮਤੇ ਤੇ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਗਲ ਆਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਪਰੀਸ਼ੀਏਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੀਆਂ ਵੀ ਫੈਸਿਲਿਟੀਜ਼ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ। ਜਿਤਨੀਆਂ ਵੀ ਅਪਰੋਚ ਰੋਡਜ਼ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਗ ਰੂਟਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਨੈਕਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮੂਵ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਮੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰਕੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਡੇਢ ਡੇਢ ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਲਗਾ ਕੇ ਲਾਂਗ ਰੋਡਜ਼ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਸਟੈਪ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਓਸ ਦੀ ਜਿਨਸ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੁਲ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਲੁਟ ਖਸੁਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਜਿਹੜੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਗਲ ਮੈਂ ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੰਡੀ ਮਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਾਈਡ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह (होश्यारपुर) यह जो बिल पेश किया गया है मैं समझता हूं कि इन्हों ने गौर से इस को देखा नहीं है। शायद यह गलती इनको लगी है या मुझे लगी है। पहले यह 40 पैसे का प्रोवियन था अब इसे 50 पैसे किया गया है। मैं इसे सरकार की एक गलत कारवाई कहूंगा, इन्हों ने आऊट आफ दी वे जा कर टैक्स बढ़ाया है। मैं आप से अर्ज करूंगा कि सरकार की इस गलती के मुतल्लिक एक हाऊस की कमेटी बनाई जाये जो सारे मुआमला की छान बीन करे, जो इन मार्किटिंग कमेटियों की चैकिंग करे और रिपोर्ट दे कि जिस पपरज़ के लिये यह पैसा इकठा किया जा रहा है क्या वह उस पर खर्च भी हो रहा है कि नहीं। हमें यह भी देखना चाहिए क यह कमेटियां इस लिए बनाई गई हैं कि जब प्रोडयूसर अपना माल लेकर मन्डी में आए तो उस के साथ ठीक सलूक हो और उस के माल की ठीक कीमत मिले। और माल लाने के रास्ते में जो रुकावटें जैसे सड़कें पुल इत्यादि हैं उन रुकावटों को दूर किया जाए यहां कहा गया है कि इस पैसे से माडल गांव बनाए जाएगे। यह गलत बात होगी क्योंकि मार्किटिंग कमेटी की हदें बहुत महदूद होती हैं। (विघ्न)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦਾ ਇਸ ਬਿਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ।

चौधरी बलबीर सिंह : अभी चीफ मिनिस्टर के पीछे बैठे हुए एक मैंबर ने यहां इसका जिक्र किया है। पर जब मैं बोलता हूं तो पता नहीं मुख्य मन्त्री को क्या तकलीफ हो जाती है। मैं यह कहता हूं कि जिस परपज़ के लिए यह कमेटियां बनाई गई हैं उस पर ही खर्च होना चाहिए। मन्डी में जब कोई प्रोडयूसर आए तो

उसे कोई तकलीफ न हो। मार्किटिंग कमेटियों के आदमी बोली के वक्त नहीं आते जिस से ज़िमीदारों को तकलीफ होती है।

चेयरमैन साहिब, जिस प्रकार आर्डिनेंस के द्वारा यह फीस बढ़ाई गई है मैं इसे टैक्स ही समझता हूं। आर्डीनेंस के द्वारा टैक्स लगाना बिलकुल गलत बात है। लेकिन जो पैसा इकट्ठा किया जा रहा है वह इधर उधर खर्च न करके ज़िमींदारों की भलाई पर खर्च करना चाहिए।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ (ਅਟਾਰੀ, ਐਸ. ਸੀ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਬਿਲ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਜੋ ਤਰੀਕਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਫ਼ੀਸ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ, ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਬੋਝ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ। ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੋੜ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਇਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗਲ ਕਹਿਣੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ। ਇਹ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਟੈਕਸ ਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੋ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਫੀਸ ਤੋਂ ਇਕਠਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹ ਪੁਲਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਿਤਨੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਗਡੇ ਲੰਘਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਥੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਅਨਾਜ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਿਕਤ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਲੁਟ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਸ ਗਲ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਗਲ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲ ਸਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨਾਜ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਮੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਪਕਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਝਬਾਲ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਫੀਸ ਤਰਨਤਾਰਨ ਆਕੇ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪੁਜ ਸਕੇ।

ਫਿਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੂਲ ਕਰਨ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਪਾਰੀ ਪਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ

[ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ]

ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਉਪਜ ਦਾ ਘਟ ਮੁਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗਲ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਧੂਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਮਾਲ ਦਾ ਇਹ ਭਾਅ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਵੇਚ ਨਹੀਂ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾ ਵੇਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਮਾਲ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੋਰ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਦਾ ਭਾਅ ਆਪ ਨੀਅਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਲ ਦਾ ਭਾਅ ਦੂਸਰੇ ਤੈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਬੈਠ ਜਾਓ। (Please resume your seat.)

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਮੈਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਟੈਕਸ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਬੋਝ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) **:** ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਮੁਤਾਲਕ ਕੇਵਲ ਇਤਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਜੋ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਈਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਇਹ ਫੀਸ ਵਧਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਹਕ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੋਝ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ। ਲਿੰਕ ਰੋਡਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਪੁਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਲਈ, ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਗੈਰਾ ਪਿਲਾਉਣ ਲਈ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਾਸਟਰ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਰਕਮ ਦੇ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੀਰਤੀ ਕਾਲਜ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਰਕਮ ਉਥੇ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਕਾਇਦਾ ਉਥੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪਬਲਿਕ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਪੈਸਾ ਐਲੋਕੇਟ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਕਿ ਇੰਨੇ ਫੀ ਸਦੀ ਪੈਸਾ ਸੜਕਾਂ ਲਈ, ਇੰਨੇ ਫੀਸਦੀ ਪੈਸਾ ਪੁਲਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਫੀਸ ਦੀ ਪੈਸਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਲਈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ ਦਾ ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫ਼ੰਡ ਵਿਚੋਂ ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ ਤੇ ਕੋਈ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਮਵੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪਰਸੈਂਟੇਜ ਨੀਅਤ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਆਰਬਿਟਰੇਰੀ ਪਾਵਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਰਹੇ। ਹੁਣੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 200 ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਖਰੀਦ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੂਰੀ

ਹ ਸਕੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਿਰਦਮ ਭੋਗਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਤੀ ਸੀ । ਹੁਣ ਵੀ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਉਥੇ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਆਂਗੇ । ਫਿਰ ਕਈਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਐਫ. ਸੀ. ਸਿਧਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦੇ । ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਚੰਗੀ ਹੈ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ । ਇਸ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਕਿਸਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰਿਜੈਕਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਫਿਰ ਉਹ ਮਾਲ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਜਾਏ ਫਾਇਦੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਬਿਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਉਤੇ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਐਨੀ ਦੇਰ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ । ਇਹ ਰੁਪਿਆ ਸਾਰਾ ਲਿੰਕ ਰੋਡਜ਼ ਅਤੇ ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਇੰਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੈ ।

ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਇਹ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, 1965 ਤੋਂ ਕਿ ਅਧੀਆਂ ਚੋਣਾ ਉਦੋਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਅਧੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੁਣ ਹੋਈਆਂ । ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕਦਾ ਰਿਹਾ । ਮੈਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿਤੀ । ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਹੁਣ ਮੈਂ ਐਲ. ਆਰ. ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਰਨਲ ਦੀ ਰਾਏ ਇਕ ਅੱਧ ਦਿਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ । ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਠੀਕ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਰਾ ਦਿਆਂਗੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : बड़ों के लिए तो खाने का इन्तज़ाम है पर छोटे मुलाज़म, जो सवेर से शाम तक काम करते हैं, उनके लिए भी खाने का इन्तज़ाम कर दो ।

Mr. Chairman (Sardar Shashpal Singh) : Question is-

> That this House disapproves the Punjab Agricultural Produce Markets (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 2 of 1969).

The motion was lost

Mr. Chairman : Question is-

> That the Punjab Agricultural Produce markets (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

The motion was carried.

Mr. Chairman : Now the House will consider the Bill clause by clause-

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਹਾਊਸ ਦੀ ਸਿਟਿੰਗ ਜਿਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਕੁਝ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਹਨ ਜੇ ਮੈਂਬਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੰਮ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਏ । (The sitting of the House is extended till the passage of this bill. There are some amendments. In case the hon.

[Mr. Chairman]

Members withdraw these amendments, the work can then be completed earlier).

Clause 2

Mr. Chairman : Now clause 2 is before the House. Amendment No. 1 by Chaudhri Ram Singh will be deemed to have been read and moved. Amendments Nos. 2 and 3 by Shri Gian Chand Kharbanda and by Chaudhri Sunder Singh, respectively, are out of order.

Chaudhri Ram Singh :

In line 3, for "one rupee" substitute "twenty-five paise".

Chaudhri Ram Singh : Sir, I withdraw it.

Mr. Chairman : Is it the pleasure of the House ?

(Voices: Yes, yes.)

The amendment was by leave, withdrawn.

Mr. Chairman : Question is-

That clause 2 stand part of the Bill.

The motion was carried

Clause 3

Mr. Chairman : Question is–

That clause 3 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 1

Mr. Chairman ; Question is-

That clause 1 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is-

That the Title be the Title of the Bill.

The motion was carried.

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to move-

That the Punjab Agricultural Markets (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Motion moved-

That the Punjab Agricultural Produce Markets (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Question is-

That the Punjab Agriucltural Produce markets (Amendment) Bill be passed.

The motion was carried.

Mr. Chairman : The House stands adjourned till 2.30 p.m. today.

1. 30 p.m

(The House then adjourned and re-assembled at 2.30 p.m. Mr. Speaker in the Chair.)

(i) Resolution under clause 2 (a) of Article 213 of the Constitiution, and

(ii) the Punjab Motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill, 1969.

Mr. Speaker : I now call upon Sardar Gurbanta Singh.

Sardar Gurbanta Singh : Sir, I beg to move.

> That this House disapproves the Punjab motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Ordinance, 1969. Punjab Ordinance No. 9 of 1969.)

Mr. Speaker : Motion moved.

> That this House disapproves the Punjab motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 9 of 1969).

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to introduce the Punjab Motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill.

I also beg to move :

> That the Punjab motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : Motion moved-

> That the Punjab motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : The consideration Motion and the resolution disapproving the Ordinance will be discussed together.

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ (ਟਾਂਡਾ) : ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਹੈ ਇਹ ਐਂਟੀ ਮੈਕੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਆਫ ਫਾਰਮਿਗ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਰਮਰਜ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਡੀਜ਼ਲ ਪਿਉਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮੋਟਰ ਸਪਿਰਟ ਪਿਉਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮੋਟਰ ਸਪਿਰਟ ਟੈਕਸ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਡੀਜ਼ਲ ਆਇਲ ਪਿਉਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸਗੋਂ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪਾਰਟਸ ਦੀ ਬਲੈਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਸੀ ਟਰੈਕਟਰ ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ 20-22 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਜ ਕਲ 35-36 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਬਲੈਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਿਉਰ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਅਗਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਮੰਨ ਲਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਮਰਥਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਲਾਅਨਤ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਡੀਜ਼ਲ ਆਇਲ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣਾ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਰੋਡਕਸ਼ਨ ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਜ਼ਮੀਨਾ ਘਟ ਨੇ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਟਰੈਕਟਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਲੋਕਾਂ

[ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ]

ਨੂੰ ਪਿਉਰ ਡੀਜ਼ਲ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਪਿਉਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ, ਤਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਟੈਕਸ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਨਜ਼ੂਮਰਜ਼ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟ ਟੈਕਸ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਐਡਲਟਰੇਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਪ ਤੋਂ ਅਗਰ ਪੰਜ ਲਿਟਰ ਦੀ ਪੀਪੀ ਭਰਵਾਉ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ। (ਵਿਘਨ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਐਨੀ ਕਰਿਟੀਸਿਜ਼ਮ ਹੋਈ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜੇ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਬੜਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਿਲ ਹੈ। ਅਸਲ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1966 ਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰੇਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੇ ਰੂਲ ਵਿਚ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1967 ਨੂੰ ਲੈਪਸ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਟੈਕਸ ਵਧੇ ਹੋਏ ਰੇਟ ਤੇ ਹੀ ਲਗਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਕਠਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੈਲੀਡੇਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਰੇਜ਼ੀਡੈਂਟ ਰੂਲ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਉਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਰੀਪਲੇਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Mr. Speaker : Question is :

That this House disapproves the Punjab Motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 9 of 1969).

The motion was lost

Mr. Speaker : Question is-

That the Punjab motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill be taken into consideration at once.

The motion was carried

Mr. Speaker : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause. Clause 2 is before the House. The amendment given notice of by Sh. Gian Chand Kharbanda on this clause is out of order because it has the effect of negative vote. He can, however, speak on this clause.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਅਪੋਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ।

Mr. Speaker : Question is-

That clause 2 stand part of the Bill

The motion was carried.

Clause 3

Mr. Speaker : Question is-

That clause 3 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 4

Mr. Speaker : Question is—

That clause 4 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 1

Mr. Speaker : Question is—

That clause 1 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Title

Mr. Speaker : Question is–

That title be the title of the Bill.

The motion was carried.

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to move—

That the Punjab Motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill be passed.

Mr. Speaker : Motion moved–

That the Punjab Motor Spirit (Taxation of Sales) Amendment Bill be passed.

Mr. Speaker : Question is—

That the Punjab Motor Spirit (Taxafion of Sales) Amendment Bill be passed.

The motion was carried.

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਟ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਐਡਜਰਨਮੇਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਸੀ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ? (In what connection ?) .

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਅਲਾਊਂਸਿਜ਼ ਵਧਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। (ਵਿਘਨ

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਇਕਠੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣ ਦਿਉ। (ਹਾਸਾ) (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਲ ਨੂੰ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।(It will be seen to-morrow.)

(i) Resolution under clause 2(a) of Art. 213 of the Constitution, and

(ii) The Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill, 1969.

Sardar Gurbanta Singh : Sir, I beg to move-

That this House disapproves the Punjab Aided Schools (Security of Service) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 6 of 1969).

Mr. Speaker : Motion moved-

That this House disapproves the Punjab Aided Schools (Security of Service) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 6 of 1969).

Minister for Education (Sardar Surjit Singh) : Sir, I beg to introduce the Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill.

Minister for Education : Sir, I beg to move-

That the Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : Motion moved-

That the Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill be taken into consideration at once.

The resolution disapproving the Ordinance and the consideration motion will be discussed together.

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ (ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਐਸ. ਸੀ.) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਤਹੱਫਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਬਿਲ ਹੈ ਔਰ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਰਿਪਲੇਸ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਏਡ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਟੀਚਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਤਹੱਫਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਤੇ ਸਕੂਲ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਉਹ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਮਦਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜੋ ਘਾਟਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਘਾਟੇ ਦਾ 5% ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਲੰਘ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਨਤਾ ਪਾਸੋਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਚੰਦਾਂ ਇਕਠਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਸਕੂਲ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲ ਆਪਣੀ ਤਹਵੀਲ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਗ ਪਈ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਘੱਟ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਘੱਟ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ

ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤਕ ਫੀਸ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੇ ਜੋ ਉਹ ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੀਸ ਵਿਚ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਖੋਲਣ ਲਈ ਡਿਸਕਰੇਜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ। ਹੁਣ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਰਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਮਦਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਗਰ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਘਾਟਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ 5% ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇਵੇ। ਔਰ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ 1964–65 ਵਿਚ ਜੋ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਆਮਦਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, 1964–65 ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਮਦਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਔਰ ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤਕ ਫੀਸ ਮਾਫ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਬਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਔਰ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਬਿਲਟੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਦੋ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬੜੀ ਆਮਦਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਈ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਨਕੋਦਰ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਕੂਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਲ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਬਿਲਟੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਕੂਲ ਲਲੀਆ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਚਾਹੇ ਉਹ ਚਿੱਟੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਕੂਲ ਹੋਵੇ ਸਭ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਇਕ ਸਕੂਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਦਫਾ ਉਹ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੈਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੰਡ ਵੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੈ ਜਾਓ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਣਾ ਦਿਉ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਸਕੂਲ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। (ਵਿਘਨ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਔਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਿਖਵਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਸਕੂਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇਲਮ ਨਹੀਂ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਟੀਚਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਪਹਿਲਾਂ 150/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ 350/– ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਤਨੀ ਤਨਖਾਹ ਟੀਚਰ ਦੀ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਮਦਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਜੋ ਘਾਟਾ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਵੇ ਉਸ ਦਾ 5% ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਪੂਰੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਔਰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਔਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਕਸ਼ਨ ਵੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

[ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ]

ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਆ ਜਾਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਨਾਲ ਹੀ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਲਈ ਤਾਂ ਇੰਨਾਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਸਟਰ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਛਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਰਿਜ਼ਲਟ ਅੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੋ ਕਰਦਾ ਔਰ ਉਹ ਡਿਸਿਪਲਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸਦੀ ਉਥੋਂ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਦਾ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਜਾਂ ਮਾਸਟਰ ਕੋਈ ਫੰਡ ਲੈ ਕੇ ਨਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ 10-12 ਦਿਨ ਛੁਟੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। (ਵਿਘਨ) ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। (ਵਿਘਨ)

ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ : ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਬਿਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਉ। (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਜਨਾਬ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਰਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਹੈਡਮਾਸਟਰ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬੁਅ ਇਜ਼ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ ਖਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ। (ਘੰਟੀ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਹਾਲੀਂ ਬੋਲ ਤਾਂ ਲੈਣ ਦਿਉ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦਾ ਹੈਡਮਾਸਟਰ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਪਟ ਲਿਖਾਈ, ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਆਡਿਟ ਕਰਾਉ। ਆਡਿਟ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਫਿਰ ਵੀ ਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਲਈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ?

ਇਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲਾਂ ਡੀ. ਸੀ. ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਵੋ। ਫਿਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਾਉ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫਸਰ ਘਸੋੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਹੈ, ਸਰਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਹੈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਗਲ ਕਰੋ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਫਿਰ ਟੀਚਰ ਕਿਥੇ ਜਾਣਗੇ ? ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਦੋ ਸਕੂਲ ਹਨ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਲੈ ਲਵੇ। ਜੇ ਮਨੇਜਮੈਂਟ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨੂੰ ਦਸਣ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਟੀਚਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਤਲਾਹ ਦੇ 15-20 ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਜਾਏ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਦਾ ਬੋਰਡ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਅਖ-

ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਟੀਚਰਜ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ। ਅਜ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 300 ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੀਚਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੰਮ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਟੀਚਰਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਤਾ ਹੀ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੈ ਸਕਣਗੀਆਂ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ ਕੋਈ ਅਖਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਟੀਚਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਜਿਥੇ ਕੋ-ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਉਥੇ ਅਗਰ ਕੋਈ ਟੀਚਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਚਲਾਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਡਿਫੀਕਲਟੀਜ਼ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਇਕ ਜਿਹੜੀ 5% ਦੀ ਲਾਏਬਿਲਟੀ ਪਾ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਹ ਪੈਸਾ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਖਤਿਆਰ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੀਚਰਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ 2/3 ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਾਂ ਮੈਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

MOTION REG: SUSPENSION OF RULE 30

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ, ਅਗਾਂਹ ਚਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਅਜੰਡੇ ਤੇ ਹੈ, ਉਹ ਅਜ ਹੀ ਮੁਕ ਜਾਵੇਗੀ। (ਵਿਘਨ) (Addressing Comrade Satya Pal Dang : Let us decide before we proceed further, that all the items on the agenda have to be disposed of today.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ, ਉਹ ਕਲ ਨੂੰ ਮੁਕਾ ਲਵਾਂਗੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਈਏ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਕਲ ਨੂੰ ਨਾਨ-ਆਫੀਸ਼ਲ ਡੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। (I am of the opinion that it would be better if it is disposed of today. Let tomorrow be the non-official day.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਲ ਨੂੰ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਨ ਆਫੀਸ਼ਲ ਰਖ ਲਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੁਕਾ ਦਿਆਂਗੇ। (ਵਿਘਨ)

Chief Minister : We have to move a motion to that effect.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਲ ਵਾਸਤੇ ਮੂਵ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਕਲ ਦਾ ਨਾਨ ਆਫੀਸ਼ਲ ਡੇ ਬੀ ਕਨਵਰਟਿਡ ਇੰਟੂ ਆਫੀਸ਼ਲ ਡੇ। (ਵਿਘਨ) ਚੰਗੀ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦੇਈਏ। (ਵਿਘਨ) (It would be better if the business on the agenda is disposed of today, otherwise, a motion for

[Mr. Speaker]

converting non-official day into official day will have to be moved in the House.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਮੂਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਘੰਟਾ ਛਡ ਕੇ ਕਲ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਆਫੀਸ਼ਲ ਕਰ ਦਿਉ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕਲ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਮੁਕਾ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਪੋਜ਼ਲ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕਲ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤਕ ਆਫੀਸ਼ਲ ਡੇ ਚਲੇ ਅਤੇ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੇਢ ਵਜੇ ਤਕ ਨਾਨ ਆਫੀਸ਼ਲ ਡੇ ਚਲੇ । (A proposal has been made by Mr. Dang that tomorrow official business may be conducted till 12.30 and non-official business may be taken up from 12.30 P.M. to 1.30 P.M.)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਮੋਸ਼ਨ ਮੂਵ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ।

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to move—

That the legislative business left over from to-day's list of business be taken up and completed on Thursday, the 6th November, 1969, before the non-official business fixed for that day and Rule 30 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly be suspended to that extent.

Mr. Speaker : Motion moved—

That the legislative business left over from today's list of business be taken up and completed on Thursday, the 6th November, 1969, before the non-official business fixed for that day and rule 30 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly be suspended to that extent.

Mr. Speaker : Question is-

That the legislative business left over from to-day's list of business be taken up and completed on Thursday, the 6th November, 1969, before the non-official business fixed for that day and rule 30 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly be suspended to that extent.

The Motion was carried

THE PUNJAB AIDED SCHOOLS (SECURITY OF SERVICE) BILL (RESUMPTION OF DISCUSSION)

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਛਮ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ । ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ । ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਨੋ-ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਮੋਸ਼ਨ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਬਿਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੰਪਰੋਮਾਈਜ਼ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ । ਉਸ ਬਿਲ ਨੂੰ

ਇੰਪਰੂਵ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹਾਈ ਪਾਵਰਡ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਲੈਵਲ ਤਕ ਸੀ। ਸੈਕਟਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ। ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਨ ਔਰ ਮਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਲੀਡਰ ਸਦੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਉਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਸੀ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ—

> 'Subject to any rules that may be made in this behalf, no teacher or other employee of an aided school shall be dismissed, removed or reduced in rank nor shall his services be otherwise terminated without the previous sanction in writing of the Deputy Commi-ssioner.'

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਵਾਈਡ ਪਾਵਰਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਘਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਜਾਣ, ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਔਰ ਜਿਹੜੇ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਇਫ਼ੈਕਟਿਵ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜਦ ਤਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਪਰੂਵਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਵੇਖਣਗੇ ਕਿ ਆਇਆ ਪਰੋਸੀਜਰ ਅਡਾਪਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਸਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਤਲਬ ਨਿਕਲੇਗਾ ਉਹ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਕੇ, ਚਾਰ ਝੂਠੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਭੁਗਤਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਅਪਰੂਵਲ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਫੀਲ ਕਰਨ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਝੂਠਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੋਸੀਜਰ ਪੂਰ ਅਡਾਪਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਇੰਟਰਫੀਅਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣ-ਗੇ। ਜੇ ਕਸੂਰ ਹੋਵੇ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਫਾਂਸੀ ਦੀ, ਜੇ ਕਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪਰੋਸੀਜਰ ਅਡਾਪਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਾਂਟ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਪਰੋਸੀਜਰ ਕੰਪਲਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਮੈਂ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਾਵਰਜ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਆਫੀਸਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਰੀਅਲ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਜੇ ਮਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਪਰੋਸੀਜ਼ਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵੇਗੀ ਤਾਂ ਡੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੰਟਰਫੀਅਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ:

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

"or the enquiry held has been in any way in violation of principles of natural justice; or the finding given is perverse or is not borne out by evidence on record; or the penalty proposed is excessive, or the employee is sought to be victimised."

ਫਿਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਲਾ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਝਗੜਾ ਹੈ, ਡੀਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਤੇ ਲਾ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਮਿਕਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਕਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਾਸ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਕੁਝ, ਕਦੇ ਕਿਤੇ, ਕਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਕਦੇ ਫੈਰੂਮਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਲਗਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਅਫਸਰ ਰਖ ਦਿਉ ਜਾਂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਰਖ ਦਿਉ। ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਰਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਗਰ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਅਫਸਰ ਵੀ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਵੀ ਐਗਰੀ ਕਰਾਂਗੇ।

ਦੂਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਏਡਿਡ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਕਿਉਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਅਮੀਰ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਏਡ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 100/- ਰੁਪਏ ਦੇਣਗੇ। ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸਕੂਲ ਹਨ ਜੋ ਰੈਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਹਨ ਪਰ ਅਨ-ਏਡਿਡ ਹਨ ਜਿਥੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ 60–70 ਰੁਪਏ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਐਕਸਪਲਾਇਟੇਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਏਡਿਡ ਸਕੂਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਰੈਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਰਨਾ ਜੋ ਸਕੂਲ ਏਡ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ ਉਹ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਠੇ ਲਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ 19 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਹਾਇਰ ਅਤੇ ਫਾਇਰ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਕਿਉਰਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗਲ ਬਾਤ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਉਹ ਫੈਕਚੁਅਲੀ ਅਤੇ ਪੋਲਿਟੀਕਲੀ ਗਲਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ? ਮੈਂ ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਰੈਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਰੈਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ। ਰੈਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਕਾਲਜ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨ ਹੈ:

"recognised college" means a college which has been granted affiliation by any of the Universities having jurisdiction in the State of Punjab.

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਕੋਠਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੈਸਾ ਬਹੁਤ ਖਰਚ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਪੈਸਾ

ਲਗੇਗਾ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਦਸੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਗਾਈਡ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਠਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1969 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਅਗਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ਼ਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਮੰਗਣਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਵਿਯਨ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜੋ ਗ੍ਰਾਂਟ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ 20% ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਬਾਕੀ ਦੀ 80% ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਿਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਡ ਵੀ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਲੈਕਚਰਰਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਜ਼ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਰਹਿਣ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰ ਵੀ ਕਹਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਸੈਕਰੇਟੇਰੀਏਟ ਲੈਵਲ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਲੋ ਪੇਡ ਐਂਪਲਾਈ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨ ਹੋਲ ਟਾਈਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਐਂਪਲਾਈ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨ ਆਈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਐਂਪਲਾਈ ਦੀ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਅਧੀ ਮਿਲੇਗੀ ਹੀ, ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ? ਸਿਵਿਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਛੁਟੀ ਨਹੀਂ। ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਟਰਨਿਟੀ ਲੀਵ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਨਾ ਸਹੀ ਘਟੋ ਘਟ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਤਾਂ ਦਿਉ। ਐਂਪਲਾਈ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਹੋਲ ਟਾਈਮ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਕਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਉਹ ਹੋਲ ਟਾਈਮ ਐਂਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰ ਹੀ ਨਾ ਸਕਣ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵੀਪਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਹੋਲ ਟਾਈਮ ਐਂਪਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਵੇ।

ਇਕ ਗਲ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਬਿਉਰੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਅਫਸਰ ਦੀ ਕਾਢ ਸੀ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਗਰ ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਦੀ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣੀ ਅਲਗ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਢਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਨਾ ਵੀ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਉਥੇ ਵੀ ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਅੰਗੂਠਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਲਏ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਉੜਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹਾਂ।

ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਆਫੈਂਸ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਜ਼ਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਸਕੇਗਾ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਵਕੀਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੇ ਦਫਾ 323 ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋ ਜਟ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਲੜ ਪੈਣ, ਦਫਾ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀਉਂ ਵੀ ਗਏ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਮਾਰਲ ਟਰਪੀਚਿਊਡ ਦਾ ਕੇਸ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਆਫੈਂਸ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਗਲ ਠੀਕ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਝਗੜੇ ਕਰਕੇ ਹੋਏ 5 ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਉਂ ਕਢ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਗਲ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਬਿਲ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਟੀਚਰਜ਼ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਹ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਨਲਟੀ ਕਲਾਜ਼ ਹੈ ਉਸ ਵਲ ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਕੋਈ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਾਇਲੇਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਘਟ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਕੋਈ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕਢੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੈਸਾ ਰਖ ਲਵੇ, ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਦਾ 2000/– ਰੁਪਿਆ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਲ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਵਿਯਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰੁਪਿਆ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 4000/– ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਤੇ 12% ਸੂਦ ਲਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਬਤੌਰ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਹੋਵੇ। ਅਗਰ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਬਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ 50/ –ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਚਾਲੂ ਹੋਵੇਗੀ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਪੈਨਲਟੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਅਗੇ ਟੀਚਰਾਂ ਤੇ ਪਾਸ ਆਨ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਆਲਟਰ– ਨੇਟਿਵ ਪੈਨਲਟੀ ਕਲਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪਨਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਗਰ ਉਹ ਟੀਚਰਜ਼ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕਢਿਆ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੁਕਸ ਹਨ। ਆਈਡੀਆ ਦਰੁਸਤ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੈਲਕਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਟੀਚਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹਰੀਜਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਕ ਐਕਸਪਲਾਇਟਿਡ ਕਲਾਸ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਮਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ? ਅਗਰ ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਡੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਇਹ ਗਲ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਗਲ ਹੋਰ ਸੀ, ਆਪ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੋਭਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਚੰਗੇ ਬਿਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੇਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਕੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਦਿਉ ਜੋ ਰੈਕਗਨਾਈਜ਼ਡ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹੋਣ। ਸ਼ੁਕਰੀਆ।

चौधरी बलबीर सिंह (होश्यारपुर) : अध्यक्ष महोदय, यह बहुत जरुरी बिल था। जिन स्कूल मैनेजमैंट्स ने सिर्फ दुकानें खोल रखी थीं उन के ऊपर

अब सरकार का डन्डा होगा और इस के द्वारा यह उन्हें काबू कर सकेंगे। लेकिन इस बिल को लाने से पहले मैं मिनिस्टर साहिब से मिला था और उन से मेरी बातचीत भी हुई थी और मैं ने उस वक्त भी कहा था कि बिल जिस शक्ल में लाया जा रहा है यह ठोक नहीं। जो स्कूलों के मैनेजमैंट हैं उनका व्यूप्वार्यंट सरकार के सामने आना चाहिए था। लेकिन उस की तरफ ध्यान नहीं दिया गया। लेकिन इस की जगह जो लोगों ने दुकानें ऐजुकेशन के नाम पर खोल रखी हैं और जो कमाई करते हैं उन के खिलाफ ऐकश्न की प्रोवीज़न कर दी है। जो टीचर वहां पर काम करते हैं उन्हें तहफ्फुज़ दिया गया है यह बुरी बात नहीं, ठीक है लेकिन मैनेजमैंट को कोई भी हक न देना ठीक नहीं।

आप ने देखा होगा कि अगर कहीं पर मिनिस्टर साहिब जाते हैं या और कोई बड़ा अफसर जाता है तालीम के महकमे का और बड़े से बड़ा डिगनेटरी जाए या गवर्नमैंट आफ इन्डिया से आए और अगर वह किसी स्कूल की मैनेजमैंट की तारीफ करे और उस के काम की सराहना करे तो इस किस्म के स्कूलों के मैनेजमैंट को सरकार अगर कानफीडैंस में लेती तो अच्छा होता। मैं भी इत्तेफाक से एक ऐसी ही मैनेजमैंट का चेयरमैन हूं और उस मैनेजिंग कमटी के अधीन 11 हाई स्कूल और 4 कालेज चल रहे हैं। इस लिए अगर सरकार ने स्कयुरेटी आफ सर्विस टीचरों को दी है तो मैनेजमैंट का भी व्यूप्वार्यंट सामने आ जाता तो बेहतर होता। हमारे मैनेजमैंट में पहले ही इस तरह का इन्तेज़ाम है और हैडमास्टर और प्रिन्सीपलों में से इलेक्ट हो के नुमायन्दा लिया जाता है। हम ने तो आठ साल पहले ही नुमायन्दगी दे रखी थी ताकि कोई इस तरह की बात न हो और यह सवाल पैदा नहीं होता था कि टीचर यूनियन का कोई नुमायदा लिया है या नहीं और फिर जो सज़ा के बारे में कलाज़े हैं, इस के ढंग के बारे में, हम ने टीचरों और हैडमास्टरों की नुमायन्दगी रखी हुई थी। सवाल इस वक्त सिर्फ यह था कि कमेटी ठीक ढंग से काम कर रही है। इस तरह की और भी जो मैनेजिंग बाडीज़ हों उन्हें अगर बुला लिया जाता तो यह बिल और बेहतर और कम्प्रीहैनसिव बन जाता।

इस के जो असूल हैं अच्छे हैं। हम भी चाहते हैं कि पुराना जो रिवाज सा चला आ रहा है कई अदारों में, कि तनखाह कम दी जाए और रसीद ज्यादा लिखवा लो जाए इस को दूर किया जाए। इस तरह की जो गलत बातें की जातीं हैं उन के बारे में सही पता लगाना चाहिए। इस के बारे में जो यह कलाज 3(4) में रखा गया है कि डी. सी. इस बात का फैसला करे और पड़ताल करे, उस को क्या पता लग सकता है इस तरह की बातों का? आप जो व्यू किसी पार्टी के बारे में बना लें उस को हटाया जाना मुश्किल होता है, इस

[चौधरी बलबीर सिंह]
लिए इस से यह इन्साफ शायद न मिल सके, न मैनेजमैंट को और न ही टीचर को जिसे कि सज़ा दी गई हो। फिर एक और बात भी है डी. सी. के पास इतना काम पहले ही है कि वह इस काम की तरफ तवज्जो नहीं दे सकेगा। डिप्टी कमिश्नर के पास रैवेन्यू का बहुत काम सरकार ने दे रखा है और आप तो जानते ही हैं कि कितने रैवेन्यू के केसिज़ उस के पास रहते हैं और दो दो तीन तीन साल तक केस पैंडिग पड़े रहते हैं।

फिर डिवैलपमैंट का काम है और दूसरी कितनी ही कमेटियां हैं जिन्हें उस को अटैंड करना होता है। और भी बहुत काम होता है उस के पास, अफसरों को मिलने का काम भी होता है। और इस पापुलर गवर्नमैंट ने और काम भी दे रखा है कि जब कोई वज़ीर शहर में आएं तो डी. सी. और तमाम अफसर उन्हें मिलें। अगर वह काम की वजह से नहीं मिलता है तो वज़ीर साहिब के दिमाग में यह बात आ जाती है कि इस ने मेरी हतक की है और पारा चढ़ जाता है। और इस तरह लोगों को नुकसान होता है और डी.सी. को यह काम भी सौंप रखा है कि अगर कोई वज़ीर चला जाए तो वहां पर जलसा करने और रिसैप्शन करने का इन्तेजाम भी करे। (विघ्न)

श्री अध्यक्ष : आप चौधरी साहिब किस बात को डिसकस कर रहे हैं? टीचरों को स्कयोरेटी आफ सर्विस को या डिप्टी कमिश्नरों को? (What if the hon. Member, Chaudhri Sahib, discussing- teachers security of service or the Deputy Commissioners ?)

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, इस बिल में लिखा है कि सजा का काम ज़िला के डी.सी. को सौंप दिया जायगा। इस लिए उनका ज़िक्र करना जरुरी हो गया था ताकि यह बात सामने रख ली जाए कि उन के पास काम बहुत होता है। इस लिए उन्हें और काम नहीं सौंपा जाना चाहिए। किसी मैनेजमैंट और टीचर का जो झगड़ा है उस में डी.सी. ससपैंड कर सकता है और डीग्रेड कर सकता है। यह सारा केस डी.सी. के पास जाएगा और यह फैसला करेगा कि जो ऐक्शन मैनेजमैंट ने तजवीज़ किया है ठीक है या नहीं। जो कानूनी तौर पर उस को देखेगा क्योंकि पहले डी.सी.को डिप्टी कलैक्टर कहा जाता था क्योंकि रेवेन्यू का सारा काम उसी के पास होता था। अगर इस किस्म का काम भी उस को सौंप दिया गया तो एक वक्त आएगा कि काम बहुत बढ़ जाएगा। एक तरफ तो वह महसूस करता है कि टीचर को स्कयोरेटी आफ सर्विस दी जाये और दूसरी तरफ मैनेजमैंट के खिलाफ काम करेगा तो उस के हकूक की तलफी होगी। फिर दोनों को केस पेश करने और सुनवाई के लिए तारीखें लेने का काम शुरु हो जाएगा और फिर यह भी लिखा है कि उस डी.सी. का फैसला आखरी माना जाएगा। इस लिए मेरा यह सुझाव है कि

यह काम एजूकेशन डीपार्टमैंट के परव्यू से नहीं लेना चाहिए। और इस काम को डी.सी. को दे देना नाजाइज और गलत बात है और इस से कोई फायदा नहीं होने वाला। इस से किसी जगह मैनेजिंग कमेटी को और किसी जगह टीचर को फायदा पहुंचेगा क्योंकि डी.सी. को पता नहीं कि दिक्कत कहां पर है अगर केस डी.ई. ओ. के पास जाये तो उसे तो पता होता है कि टीचर का किस किस्म की दिक्कत है और स्कूल को क्या मुश्किल है। और किन हालात में फैसला करना है और अगर वह सारी बात को जांच कर फैसला दे और किसी जगह जो फैसला टीचर के हक में होगा वह सही होगा। वह फैसला देते वक्त इस बात का ध्यान रखेगा कि फैसला सही तौर पर दिया जाये। और इस में कोई हर्ज भी नहीं अगर वह इस तरह की बातों का फैसला गवर्नमैंट स्कूलों के टीचरों के बारे में करता है तो प्राइवेट टीचरों के बारे में क्यों नहीं कर सकता। इस लिये यह इख्तियार डी.सी. की बजाए डी.ई.ओ को दें और फिर अगर अपील करनी हो तो सरकल ऐजूकेशन अफसर के पास की जाये।

फिर इस बिल में सरकार वसीह इख्तियार ले रही है कि जो फैसला डी.सी. देगा उस की कोई अपील नहीं हो सकेगी और उस के खिलाफ कोई मुकदमा नहीं किया जा सकेगा। और किसी अदालत को जुरिसडिक्शन नहीं होगी। यह भी गलत बात है क्योंकि अगर अफसर को पता है कि कोई गलत कारवाई करेंगे तो नुकसान होगा तो वह काम को जरा ज़िम्मेदारी के साथ करेगा और दो बार सोच कर फैसला देगा लेकिन अगर उस को यह पता हो कि उसे इम्मयूनिटी मिल गई है और उस के फैसले को किसी भी कोर्ट आफ ला में चैलंज नहीं किया जा सकेगा तो यह ठीक बात न होगी। जितनी भी पावर हो वह कुरपट कर देती है, ऐबसाल्यूट पावर दे कर स्कूलों का काम रोक दिया जाएगा और यह काम चलने वाला नहीं। इस बात का ख्याल करते हुए यह काम डी. ई. ओज़. को सौंप देना चाहिए।

फिर जहां तक इस बिल की वरकिंग का ताल्लुक हैं इस के बारे में मैनेजमैंट के व्यूप्वायट को लेकर उस को ध्यान में रख कर इस को और इम्प्रूव किया जा सकता हैं। इस बारे में मनिस्टर साहिब की तरफ से अशोरैंस भी दी गई थी कि आप का व्यूप्वायंट लिया जाएगा पर कोई सलाह नहीं की गई। इस लिये मैं कहूंगा कि जिस ढंग से मैंने सुझाव दिये हैं अगर इस बिल को तब्दील कर के लाया जाये तो काम ठीक ढंग से चल सकेगा।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੂਰਬ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੋਂ ਤਾਈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦਾ ਤਾਅਲੁਕ ਹੈ ਇਹ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਸੈਕਿਉਰਿਟੀ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਹਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਿਤਨੇ ਪੈਸਿਆਂ

[ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ]

ਦੀ ਰਸੀਦ ਲਈ ਜਾਵੇ ਉਹ ਵਧ ਤੇ ਪੈਸੇ ਘਟ ਦਿਤੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੁਟੀਆਂ ਦਾ ਹਕ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਸ਼ਿਕਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਜਿਸ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਸੀਆਂ ਖ਼ਾਮੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹਕ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਰਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਆਫਿਸਰ ਨੂੰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਬਲਿਕ ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਉਪਰ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਹੋਰ ਹੀ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਰਤ ਕੇ ਵੀ ਟੀਚਰਾਂ ਤੇ ਦਬਾਉ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਟੀਚਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਅਫਸਰ ਆਪਣੇ ਦਬਾਉ ਦੇ ਹੇਠ ਰਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਨਾ ਸਟਾਫ ਅਛਾ ਰਹੇਗਾ, ਨਾਂ ਹੀ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਹੀ ਸਕਣਗੇ। ਅੱਜ ਇਹ ਗਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ, ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਚਿਅ ਨੂੰ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਬੱਚੇ ਉਹ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਲੈਜਿਸ-ਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਖਤਰਾ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਫੈਸਿਲਿਟੀ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਸਕੂਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਗਰੇਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਜਿਤਨੇ ਵੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਫਰਨੀਚਰ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਹੈ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਤਾਂ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਟਾਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ੈਲਟਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਆਣ ਕਰਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚੇ ਇਤਨੇ ਲਾਇਕ ਹੋਣ ਕਿ ਸੈਂਟਰਲ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਪੀਟ ਕਰਨ। ਉਹ ਐਸੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਦਿਵਾਉਣੀ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਇਕ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਪੁਆਇੰਟ ਨਾਲ ਇਹ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਡੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਕਲਾਜ਼

ਹੈ ਇਹ ਉੜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ । ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਨਗੇ । ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ, ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਇਹ ਘਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ :

'ਨਾ ਤੜਪਨੇ ਕੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਨਾ ਫਰਿਆਦ ਕੀ ਹੈ,
ਘੁਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਉਂ ਯੇਹ ਮਰਜ਼ੀ ਮੇਰੇ ਸੈਯਾਦ ਕੀ ਹੈ ।'

ਗੌਰਮੈਂਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੀ ਦਬਾਉ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆਂ 6–7 ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰੇਗੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਾਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਮਿਲੇ ? ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਹਰ ਵਕਤ ਇਹੋ ਡਰ ਵਿਚ ਟੀਚਰ ਦੀ ਪੋਸਟ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਾਲਿਕ ਜਾਂ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਖਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਇੰਟਰੈਸਟ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ, ਟੀਚਰ ਦੇ ਵੀ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇੰਟਰੈਸਟ ਵਿਚ ਵੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਫੌਰਨ ਅਪੀਲ ਰਾਹੀਂ ਇਨਸਾਫ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੀ. ਸੀ. ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਮਸਰੂਫੀਅਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਟਾਈਮ ਲਿਮਟ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ । ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਟੈਪਟ ਆਫ ਦੀ ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । ਇਹ ਇਖਤਿਆਰ ਅਪੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟਰਕਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਟੀਚਰ ਬੇਕਾਰ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ । ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਮਕਸਦ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ....(ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਸਰਦਾਰ ਉਰਾਮਓ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਸਿਧੇ ਫਲੋਰ ਕਰਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਹਨ । ਕੀ ਇਹ ਡੈਕੋਰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ?

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਹ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਕਤ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇਤਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ , ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਵਸਿਜ਼ ਸਿਕਿਉਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਕੂਲ ਖੋਲ ਜਾਣ ਜਾਂ ਪਹਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਗਰੇਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਬਾਵਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : (ਕਪੂਰਥਲਾ) ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਇਹ ਸੀਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਇਤਨਾ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਬਿਲ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਲਿਆਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਮਿਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਘਟ ਪੈਸੇ ਦੇਕੇ ਵਧ ਰਸੀਦਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਾਉਂਟਸ ਦੀ ਕਿਤੇ ਚੈਕਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸੇਫ਼ਗਾਰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪੋਰਟਸ ਵਗੈਰਾ ਹੀ ਵਿਖਾਕੇ ਜਾਂ ਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਖਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਉਣੇ ਪਏ ਪਰ ਅਸਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੁਢ ਕਾਂਗਰਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਝਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਹ ਇਖਤਿਆਰ ਡੀ. ਸੀ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫਸਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਖਤਿਆਰ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਕੇਸਿਜ਼ ਚਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਗਿਰ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟਲੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਟੁਟਦੇ ਰਹੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਟੁਟਦੇ ਰਹੇ, ਮਾਂ ਪਿਉ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਟੁਟਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੜਤਾਲਾਂ ਵਲ ਹੀ ਵਧਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫੌਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜੇ ਝਗੜੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀਚਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੀ.ਈ ਓ. ਅਤੇ ਡੀ.ਪੀ.ਆਈ . ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਜੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਊਂਟ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੈਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਨਕਲਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਹਨ ਹੜਤਾਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖਤਿਆਰ ਡੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਅਤੇ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ 8, 10 ਇਕਠੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਥੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਰਮੀਮਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ

ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪੈਂਦੀ। (ਘੰਟੀ) ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਗਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਅਖਤਿਆਰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ. ਉਹ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਜਾਂ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਕੋਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ: ਸਰਦਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਉਗੇ? (How much time the hon. Member Sardar Kirpal Singh will take. ?)

ਸਰਦਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ: ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਲਵਾਂਗਾ ਜੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ: ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਰ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤਕ ਬੈਠਣਾ ਪਏਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ 5 ਮਿੰਟ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (The House will have to sit till late at night to get these Bills passed. However, Sardar Kirpal Singh is given five minutes.)

ਸਰਦਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ: (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਖਣ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ 5 ਮਿੰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਲਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਗਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿਣੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਆਫ਼ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਬਿਲ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਪਾਵਰ ਡੀ. ਸੀ. ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਲਾਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀਚਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਝਗੜੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਸੈਟਲ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਰਿਟਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਦੋਹਾਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵੀ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਟੀਚਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਖਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਝਗੜੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਨਿਪਟਾ ਲੈਣ।

ਦੂਜੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਅਖਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਕਲੀਅਰ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁਖਤਲਿਫ਼ ਰਾਏ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਪਾਲਿਸੀ ਜ਼ਰਾ ਲਿਬਰਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਲਾਜ਼ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਕ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਉਹ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬਿਲ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਈਫ਼ੈਕਟਿਵ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਨਸਫ਼ਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਏ ਹਨ, ਇਹ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਇਹ ਏਡਿਡ ਸਕੂਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਏ ਹਨ। ਸਚਮੁਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ 50 ਰੁਪਏ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ 200 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਸੀਦ ਲਿਖਵਾ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸਕੂਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਚਲਾਕ ਹਨ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਫੀਅਰ ਜੋ ਉਹ ਲੋਕ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਲ ਦੇ ਸਫੀਅਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਏਡਿਡ ਸਕੂਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸਕੂਲ ਵੀ ਲੈ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਏ ਹਨ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਹੋਰ ਕੰਪਰੀਹੈਂਸਿਵ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬਿਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਈਫ਼ੈਕਟਿਵ ਅਤੇ ਮੁਨਸ਼ਫਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਤਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਅਖਤਿਆਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਹ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਡੀ. ਈ.ਓ. ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਡੈਫ਼ੀਨੇਟ ਤਜਵੀਜ਼ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2, 3 ਗਲਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗੇ ਉਹ ਮੰਨ ਲਵੇ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਮੁਕੇਰੀਆਂ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਹਾਉਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਸਿਕਓਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਟੀਚਰ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਹੁਣ ਕੋਈ——

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਕਤ ਨਾ ਲਾਉਣ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਸ਼ੁਕਰੀਆ। ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੋਣ ਉਨਾਂ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਗਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪੈਟਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਕ ਟੀਚਰ ਨਾਲ ਗਲਤ ਜਾਂ ਠੀਕ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਇਹ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਟੀਚਰ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਲਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਤਨੀ ਗਲ ਕਰਕੇ ਗਰਾਂਟ ਬਦ ਕਰ ਦੇਣੀ ਬੜੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੀ ਗਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਗਲ ਏਡਿਡ ਸਕੂਲਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਨ। ਅਜ ਕਲ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਝਗੜਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ

ਮੀਡੀਅਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੀਡੀਅਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਮੀਡੀਅਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਲ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਜ ਕਲ੍ਹ ਕਿਉਂਕਿ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਘਟ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਕੋਈ ਟੀਚਰ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੀਆਂ ਇਸ ਲਈ ਗਰਾਂਟ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਬੇਸ਼ਕ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੁਣੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬਝਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਇਥੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ 'ਰੀਡਕਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਰੈਂਕ' ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਪਰ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਘਟ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਟੀਚਰ ਘਟ ਕਰ ਦੇਣੇ ਹਨ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗੇ ਵੀ ਕਈ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖਤਿਆਰ ਡੀ. ਸੀ. ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੇ।

ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗਲ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਖਤਿਆਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਈ ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਨ। ਫਿਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਗਲ ਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਹ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕਰ ਦੇਣ। ਸ਼ੁਕਰੀਆ

ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਿਲੀ ਪੈਟਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਥੇ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵੱਧਾ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਿਲੀ ਪੈਟਰਨ ਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੂਗਣੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚ ਐਟਰੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਸ ਦਾ ਜਿਥੇ ਦਾਅ ਲਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਰਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਟੀਚਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਇਨਸਿਕਿਉਰ ਹੋ ਗਈ। ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਲਿਆਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ

[ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਸੀ ਕਿ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਉਦੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਐਫਰਟਸ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਟੀਚਰਜ਼ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਸਿਕਿਉਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਜ਼ ਵੀ ਬੁਲਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਉਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਕਲਾਜ਼ (3) ਪਾਰਟ (ਬੀ) ਵਿਚ ਇਹ ਸੀ—

'To the termination of service of an employee, serving under an agreement in accordance with the terms of such agreement.,

ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਐਗਜ਼ਿਸਟ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਪਰੋਵਾਈਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਡਿਲੀਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਐਪਰੀਸਿਏਸ਼ਨ ਵੀ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਟਿਸਿਜ਼ਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਫ਼ਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕਿਉਂ ਪਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਲਾਜ਼ (2) ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ—

"Commissioner" means the Commissioner of Division in which an aided school is situate and includes any other officer authorised by the State Government in this behalf.

ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸੀ. ਈ. ਓ. ਵੀ ਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ—

"Deputy Commissioner" means the Deputy Commissioner of the District in which an aided school is situate and includes any other officer authorised by the State Government in this behalf;

ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸਿਰਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਟੀਚਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕਲਾਸ (2) ਦੇ ਅਫਸਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੇਜਮੈਂਟਸ ਜਲਦੀ ਇਨਫਲੂਐਂਸ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਪਾਸ ਇਹ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਸ ਐਨੀ ਜਲਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟਲੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏਗਾ ਕਿ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ/ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਰਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਕਲਾਜ਼ (3) ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ–

'No employee shall be dismissed or reduced in rank except after any enquiry in which he has been informed in writing...'

ਇਹ ਲਫਜ਼ ਕ੍ਰਿਆਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 311 ਦੇ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 311 ਇਹ ਹੈ...

Article 311

(1) No person who is a member of a civil service of the Union or an all-India service or a civil service of a State or holds a civil post under the Union or a State shall be dismissed or removed by an authority subordinate to that by which he was appointed.

(2) No such person as aforesaid shall be dismissed or removed or reduced in rank until he has been given a reasonable opportunity of showing cause against the action proposed to be taken in regard to him.

ਉਹੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਲੀ ਵਰਡਜ਼ ਐਥੇ ਇਨਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਯੂਨੀਅਨ ਟੈਰੇਟਰੀ ਅਤੇ ਸਟੇਟਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਲਫਜ਼ ਇਨਕਨਫਾਰਮਿਟੀ ਵਿਦ ਆਰਟੀਕਲ 311 ਆਫ ਕਾਂਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਆਈਆਂ। ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਦਿਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੁਝ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਸ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਕੂਲ ਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮਚਾਰੀ 10 ਦਿਨ ਤੋਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ ਉਸਨੂੰ ਕਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਪੂਅਰ ਰੀਜ਼ਲਟਸ ਹੋਣ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਜਿਹੜਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਸਕਿਉਰਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਸ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਲ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੁਝ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਵੀ ਆਈਆਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਝਗੜਾ ਉਥੇ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਕੂਲ ਰੈਕੂਗਨਾਈਜ਼ਡ ਤੇ ਏਡਿਡ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਏਡ ਦੇਣ ਲਗ ਪਏ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਡ ਦੇਣੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣੀ ਪਏਗੀ। । ਜਿਥੇ ਤਨਖਾਹ 50 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 100 ਦੇਣੀ ਹੈ; ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਅਜ ਕਲ 50 ਰੁਪਏ ਤੇ ਲਗਣ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਬੰਦੇ ਹੀ ਜਾਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਾਸ ਰੀਜ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਟੀਚਰ ਉਥੇ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਸੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਏਡ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਅਗੇ ਨਾਲੋਂ ਦੁਗਨੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਗ-ਨੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਸਪੈਸੇਫਾਈਡ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਲੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਉਦੋਂ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਗਨੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਕਲਾਜ਼ (6) ਬਾਰੇ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਆਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਬਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਲਜ਼ (6) ਨੂੰ ਡਿਲੀਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਸੈਪਟ ਕਰ ਲਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਗਲ ਟੀਚਰਜ਼ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਹਕ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਟੀਚਰ ਜਾਂ ਮਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਣ।

ਤਾਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਡ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਪਰੋਵਾਇਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਬਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਪਰੋਵਾਈਡ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Mr. Speaker : Question is-

That this House disapproves the Punjab Aided Schools (Security of Service) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 6 of 1969).

The motion was lost.

Mr. Speaker : Question is-

That the Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill be taken into consideration at once.

The motion was carried.

Mr. Speaker : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause. Clause 2 is before the House.

Clause 2

Mr. Speaker : Question is-

That clause 2 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 3

Mr. Speaker : Now clause 3 is before the House.

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਲਾਜ਼ 3 ਤੇ ਮੇਰੀ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ, ਉਹ 58 ਨੰਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ :

At the end of sub-clause (5), add the following proviso :

"Provided that the teachers dismissed or removed from service or reduced in rank any time during the period 1-12—67 and 4-7-69 shall also have the right to appeal to the Director, Public Instructions against the orders of their dismissal or removal or reduction in ranks. All such appeals will be disposed in the manner stated in this sub-clause."

Chief Minister : They have their right in the courts.

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਜੇ ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਾਈਵੇਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਚਾਹੁਣ ਕੱਢ ਦਿਆ ਕਰਨਗੇ । ਸੋ ਇਸ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਨਾਲ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹੱਫਜ਼ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਸੇਫਟੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੂਸਰੀ ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ 59 ਨੰਬਰ ਹੈ । ਉਹ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ :

After sub-clause (6), add the following :

"(7) Any agreement between any management on the one hand and a teacher or teachers on the other, to the extent it is inconsistent with this Act, shall not take effect unless it is more favourable to the employee than this Act."

ਸ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਟੀਚਰਜ਼ ਨਾਲ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦੇਣਗੇ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਰਾਈਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਗਰ ਨਾ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨੇਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

Mr. Speaker : Motion moved—

At the end of sub-clause (5), add the following proviso :

"Provided that the teachers dismissed or removed from service or reduced in rank any time during the period 1. 12.67and 4.7.69 shall also have the right to appeal to the Director, Public Instructions, against the orders of their dismissal or removal or reduction in ranks. All such appeals will be disposed in the manner stated in this sub-clause".

Mr. Speaker : Question is–

At the end of sub-clause (5), add the following proviso :

"Provided that the teachers dismissed or removed from service or reduced in rank any time during the period 1. 12. 67 and 4. 7. 69 shall also have the right to appeal to the Director, Public Instructions, against the orders of their dismissal or removal or reduction in ranks. All such appeals will be disposed in the manner stated in this sub-clause".

The motion was lost.

Mr. Speaker : Motion moved—

After sub-clause (6), add the following :

"(7) Any agreement betweeu any management on the one hand and a teacher orteachers on the other, to the extent it is inconsistent with this Act, shall not take effect unless it is more favourable to the employee than Act."

Mr. Speaker : Question is-

After sub-clause (6), and the following :

"(7) Any agreement between any management on the one hand and a teacher or teachers on the other, to the extent it is inconsistent with this Act, shall not take effect unless it is more favourable to the employee than this Act."

The motion was lost.

Mr. Speaker : Question is-

That clause 3 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 4

Mr. Speaker : Now clause 5 is before the House. Notice of amendment to this clause given by Chaudhri Ram Singh is out of order.

Mr. Speaker : Question is-

That clause 4 stand part of the Bill.

The motion was carried

Clause 5

Mr. Speaker : Now Clause 5 is before the House.

चौधरी बलबीर सिंह : मैं इस फजाल कलाज को प्रपोज करता हूं। इस में लिखा है कि।

No suit, prosecution or other legal proceeding shall lie against the State Government or any authority or any Officer appointed under this Act for anything which is in good faith done or intended to be done in pursuance of this Act.

यह बड़े गलत ढंग से सरकार हर जगह पर ले ग्राती है। जब नीचे वाली क्लाज की इजाजत दे दी तो इस में कौन सी बात हैं।

Mr. Speaker : Question is—

That clause 5 stand part of the Bill.

The motion was carried.

4.00 P.M

Clause 6

Mr. Speaker : Now clause 6 is before the House. The amendments given to this Clause are out of order.

Chief Minister : The Government has already decided to delete this Clause.

Mr. Speaker : Question is—

That Clause 6 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 7

Mr. Speaker : Question is—

That Clause 7 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 8

Mr. Speaker : Question is—

That Clause 8 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 9

Mr. Speaker : Question is—

That Clause 9 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1

Mr. Speaker : Question is—

[Mr. Speaker]

That Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Speaker : Question is—

That Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried.

Minister for Education (Sardar Surjit Singh) : Sir, I beg to move-

That the Punjab Aided Schools (Security) of Service Bill be passed.

Mr. Speaker : Motion moved—

That the Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill be passed.

Mr. Speaker : Question is—

That the Punjab Aided Schools (Security of Service) Bill be passed.

The Motion was carried.

(i) Resolution under clause 2(a) of Art. 213 of the Constitutiou and

(ii) Ihe Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill, 1969.

Comrade Satya Pal Dang : Sir, I beg to move—

That this House disapproves the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 7 of 1969).

Mr. Speaker : Motion moved—

That this House disapproves the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 7 of 1969).

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to introduce the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill.

Chief Minister : Sir, I beg to move—

That the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : Motion moved—

That the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Speaker : The resolution disapproving the Ordinance and the consideration motion will be discussed together.

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਆਦਮਪੁਰ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗਲ ਵਲ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਚੀਫ ਮਨੀਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਹ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਵਾਈ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਬਿਨਾਂ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਉਸ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਹੈ ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਔਰ ਲਾਇਆ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟੈਕਸ ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਟੈਕਸ ਲਾਏ ਜਾਣ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸਿਧਾ ਟੈਕਸ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਹੈ ਔਰ ਦੂਸਰਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਔਰ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਜਲਾਸ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਪੈਸੈਂਜਰ ਟੈਕਸ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਥੇ ਨੀਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਟੈਕਸ ਹੈ ਇਹ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਤੇ ਬੜਾ ਭਾਰੂ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਦੋਂ ਫ਼ਰੰਟ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 1967 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋੜਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਡੀਆਂ ਰਿਮਿਸ਼ਨਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ ਔਰ ਉਨਾਂ ਰਿਮਿਸ਼ਨਜ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਹਕੂਮਤ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵਜਾ ਦਸੀ ਹੈ ? ਵਜਾਂ ਇਹ ਦਸੀ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦੇ ਸੋਰਸਿਜ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਵੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਡੀਵੈਲਪਮੈਂਟ ਲਈ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰੋ। ਕੱਲ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫ਼ੀਮ ਦੇ ਠੇਕੇ ਨਹੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੋਸਤ ਲਈ ਲਾਈਸੈਂਸ ਦਿਤੇ ਜਾਣ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੋਸਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਣੇ (ਵਿਘਨ)

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਭਾਪਤੀ ਨਾਮਾਵਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਸਰਦਾਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਲੀ)

ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਇਸ ਪੋਸਤ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਟਰੱਕ ਫੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਅਗਰ ਇਕ ਛਟਾਂਕ ਪੋਸਤ ਵੀ ਨਿਕਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਦੂਸਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

Sardar Umrao Singh : Communists are pleading for the smugglers .

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਦਿਲਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਟਰੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਲੇਕਿਨ ਸਰਕਾਰ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਨਸ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸਜੰਰ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਧਾ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਲਾ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਯੂ. ਪੀ. ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਗਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਸਮਗਲਰ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਗੋਰਮੈਂਟ ਨੇ ਪਾਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸੋ ਮੈਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਟੈਕਸ ਹੈ ਇਹ ਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਲਗਾ ਹੈ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਕਿ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੇ ਇਹ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਸਰਾਸਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਰਾਹ ਬੜੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ, ਉੱਤਰ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸੰਜਰ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਗੁਡਜ਼ ਟੈਕਸ ਵਧਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਰਥਣਾ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੈਕਸ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਚੀਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੈਸੰਜਰ ਟੈਕਸ ਤਾਂ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਪੈਸੰਜਰਾਂ ਦੇ ਆਰਾਮ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹੂਲੀਆਤ ਨਹੀਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ। ਅੱਡਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖੋ, ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖੋ ਕਿਤਨੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਅਸੀਂ ਟੈਕਸ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਪੈਸੰਜਰਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਅਡਾ ਬਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਗਿਆ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਅਡਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏ। ਖੈਰ ਅਡਾ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖ਼ਰਾਬ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਬੱਸਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਅੱਡਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਮੀਂਹ ਔਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੈਡ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲੀਆਤ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਸਿਧਾ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਗਰ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਲਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਰਜ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ

ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਅਵੱਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਟੈਕਸ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਗਰ ਗੌਰਮੈਂਟ ਬਿਲਕੁਲ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ । ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ । (ਵਿਘਨ)

ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟੈਕਸ ਤਾਂ ਇਤਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ, ਪਰ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ਸਤਾ ਹੈ । ਇਤਨੀਆ ਨਿਕੰਮੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਬਸਾਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਉਨਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ । ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਸਾਂ ਤਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ।

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ (ਫਗਵਾੜਾ ਐਸ.ਸੀ.): ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ , ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸੰਜਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਆਏ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਛੁਟੀ ਲਈ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਬਸਾਂ ਦੇ ਅਡਿਆਂ ਤੇ ਅਤੇ ਬਸਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬੜੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕਢਦੇ ਹਨ ਔਰ ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਢਾਹ ਲੈਣ । ਜਦੋਂ ਇਕ ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੇਣਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਸਿਵਾਏ ਗਾਲਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਅਗਰ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਰਜ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ । (ਵਿਘਨ)

ਇਹ ਟੈਕਸ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਣ ਲਈ ਮਸਾਂ ਹੀ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ , ਉਹ ਵੀ ਇਥੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬੈਠ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਔਰ ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਟਕਸ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਿਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲਜ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੈਂਡਲਜ਼ ਵਲ ਗ਼ੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਾ ਪਵੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਨਾ ਕੀ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਾਣ ਵਲ ਜਾਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਕੈਂਡਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

[ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ]

ਫਿਰ ਇਕ ਗਲ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਸਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਤਨੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਲ ਬਸ ਤੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਬਸ ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਰੁਕ ਜਾਣੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਠਾਣਕੋਟ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ 60/60 ਬਸਾਂ ਐਵੇਂ ਖੜੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੈ। ਉਹ 60/60 ਬਸਾਂ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿਣ ਤੇ ਇਧਰ ਤੁਸੀਂ ਗਰੀਬ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੈਸੰਜਰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਂਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਉ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਵਿਘਨ)।

ਇਕ ਗਲ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਆਮਦਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤਹੀ ਅਛੀਆਂ ਬਸਾਂ ਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਦਿਲੀ, ਲਖਨਊ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਉ ਤਾਂ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਔਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਇਥੇ ਦੀਆਂ ਬਸਾਂ ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਹੀ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਿਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਰੁਕ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਬਿਲਕੁਲ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਸਾਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘਟੋ ਘਟ 10% ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਲਈ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਚਲੋ ਮਨ ਲੈਂਦੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਅਗਰ ਇਸਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਠੇਕਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇਸੀ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਨਹੀ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਚੀਜ਼ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਵਿਕਾਊ ਮਾਲ ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਗਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਟੈਕਸ ਹੈ ਗਰੀਬ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਟੈਕਸ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਜਿਹੜੇ ਅਫ਼ਸਰ ਲੋਕ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜ ਇਥੇ ਹਾਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਲ੍ਹ ਕਿਥੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਠਾਣਕੋਟ ਚਲੇ ਜਾਉ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : (ਅਟਾਰੀ ਐਸ. ਸੀ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ

ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਬਜਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਬਜਟ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਜਟ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਬਜਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਨਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫਿਰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਗਲ ਅਜ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਹ 25% ਵਧਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟ ਕਰਨ ਵਲ ਕਦਮ ਚੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਾਂਗਰਸ ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਕਹੇ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਉਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟੈਕਸ ਵਡੇ ਆਦਮੀਆਂ ਤੇ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਲਗੇਗਾ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਿਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅੱਜ ਉਹੀ ਆਪ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਾਕੇ ਹੁਣ ਬਿਲ ਲਿਆਏ ਹਨ। ਅਗਰ ਗਿਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਭੈੜਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜ ਉਹੀ ਗਲ ਚੰਗੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ ? ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਬੜਾ ਹੈ। ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਜੋ ਨਫੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਬਸਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਧਾਉਂਦੇ। ਸ਼ੈਡ ਵਗੈਰਾ ਬਣਵਾਉਂਦੇ, ਵਰਕਰਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ। ਗਿਲ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਦੀ ਵਰਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤਾਈਂ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। (ਘੰਟੀ) ਉਹ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾ ਕੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਵਲ ਵੀ ਆਪ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : (ਅਮਲੋਹ , ਐਸ.ਸੀ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ , ਇਹ ਜੋ ਪੈਸੇਂਜਰ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਾ ਬਿਲ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਡੈਂਮੈਂਟ ਦੀ ਬੜੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਹੋਈ ਹੈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ 21 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਜੋ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੋ ਟੈਕਸ ਉਗਰਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਅਮਲਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ਵੀ ਖਿਚਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਬੈਰੀਅਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਮਹਿਕਮਾ ਟ੍ਰਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਟ੍ਰਕ ਬਜਰੀ ਪਥਰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਾਰਮ ਡੀ 24 ਭਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋ ਪੈਸਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ

[ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ]

ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਰੁਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਵਰਗ ਅਤੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਅਤੇ ਵਡੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟਰ, ਟ੍ਰੱਕ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਿਜਨੈਸਮੈਨ ਰਲਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਰ ਅਨੌਲੇਜਿਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਟ੍ਰਕ ਕੰਪਨੀਆ ਮਾਲ ਲੈਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੈਕਸ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮੀਲ ਤੇ ਜਾਕੇ ਲਾਹ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸਟੇਟ ਲਈ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਸਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਡੀ ਬਸ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਪਟਿਆਲਾ ਬਸ ਸਰਵਿਸ। ਉਥੇ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਚੜਦਾ ਹੀ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਕਿੰਨੇ ਫਰੀ। 15-20 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਸੰਜਰ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਕਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬਸ ਹੈ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਉਸ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਟੈਕਸ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਟਿਕਟ ਕਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਖਾਹਮਖਾਹ ਚਲਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ। ਜੋ ਫਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦੇ। ਇਕ ਰਵਾਜ ਜਿਹਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਹਿ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਿਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚੇ ਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਡੇ ਵਡੇ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਨੇ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਐਕਾਊਂਟ ਬੁਕਸ ਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਚੋਰੀ ਰੋਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਫੈਕਟਿਵ ਚੈਕਿੰਗ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਜੋ ਭੈੜੇ ਆਦਮੀ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਇਕ ਰਤਨ ਲਾਲ ਬਹੁਤ ਭੈੜਾ ਆਦਮੀ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹਨੇਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਥੋਂ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਾਈ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗਾ ਬਿਲ ਲਿਆਏ ਹਨ। ਜੋ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਟ ਪਰਮਿਟ ਕੈਂਸਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

चौधरी बलबीर सिंह (होश्यारपुर) : सभापति महोदय, 1967 में जब सरदार गुरनाम सिंह जी की मिनिस्ट्री बनी तो इन्होंने लोगों को बड़ा विश्वास दिलाया कि हम कोई टैक्स नही लगाएंगे और जो टैक्स लगे हुए हैं उन में रीलीफ देंगे और प्रापर्टी टैक्स बतदरीज खत्म हो जायेगा। किसानों का मालिया वगैरह माफ होगा। बजट सेशन में भी टैक्स लगाने की कोई बात नहीं कही बल्कि यह कहा गया है कि अगर कोई टैक्स आयेगा तो हाऊस को पूरी तरह से कनफीडेंस में लेंगे। मैं इस बात की बुन्यादी तौर पर मुखालिफत करता हूं कि आर्डीनैंस के जरिये कोई टैक्स लगाया जाए। अगर टैक्स लगाना

[चौधरी बलबीर सिंह]
हो तो बजट सेशन के मौका पर लगाया जाए। उस वक्त सरकार कहे कि यह हमारा डवेलपमैंट का प्रोग्राम है इस के लिये यह टैक्स लगा रहे हैं। टैक्स आर्डीनेंस के जरिये लगाना गलत बात है।

मैं दाव से कहता हूं कि अगर सरकार ट्रांस्पोट डिपार्टमैंट में जितने ज़राए से टैक्स की चोरी होती है उन को बन्द कर दे तो जितनी आमदनी इस टैक्स के लगाने से होने को उम्मीद है इस से दुगनी आमदनो टैक्सों की चोरी का रोक कर हो सकती है। रोज़ सकैंडलों की खबरें आती रहती है कि फलां जगह टिकटा का सकैंडल पकड़ा गया, फलां जगह छापा पड़ा तो वह पकड़ा गया यह काम सरकार को करना चाहिये। इस के लिये इन के पास समय न हो तो इन के पीछे जो बैठते हैं उन को सौंप दें। यह काम कि वह चैकिंग करें इस महकमे की खराबियों को दूर करें। जो बसें बेवक्त चलती हैं उन के बारे में बाकायदा कोई कमेटी हो। डिस्ट्रिक्ट विजीलैंस कमेटियों को भी यह काम सौंपा जा सकता है कि यह मोटर किस वक्त चले और किस वक्त न चले। आम तौर पर जो बसें चलती हैं उन से सही लोगों की सर्विस नहीं होती क्योंकि जब सवारी का वक्त होता है बस नहीं चलती। अगर मोटरें सवारी के वक्त चला करें तो लोगों को आराम हो सकता है और इस के साथ ही वह रूट काटे जा सकते हैं जो उस वक्त चलें जब कि सवारी न हो। और सिर्फ रश के वक्त ही बसों को चलाया जाए। इस से सरकार की आमदन भी बढ़ सकती है। ट्रांस्पोर्ट डिपार्टमैंट अगर निगरानी करे तो यह काम बेहतर किया जा सकता है। इस लिए मैं यह समझता हूं कि यह टैक्स नाजायज़ है और इस की मुखालिफत करता हूं।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ (ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਸਜਣ ਇਸ ਬਿਲ ਤੇ ਬੋਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ. ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦੇ ਲਗਾਣ ਲਈ ਇਕ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਾਹਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੀ ਕੰਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਹ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਲ ਜਾਉ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਸਾਂ ਕਿਰਾਇਆ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਘਟ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਸ ਇਸ ਰੂਟ ਤੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਿਰਾਇਆ ਘਟ। (ਵਿਘਨ) (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜੰਮੂ ਜਾਉ ਹੀ ਨਾ।) (ਹਾਸਾ) ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾ ਅਸਰ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਪੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਬਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੁਢੇ ਤਕ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤਕਲੀਫ ਕਿਸਨੂੰ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦੇ ਲਗਾਣ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ

[ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ]

ਤਾਂ ਮਰਸੀਡੀਜ਼ ਗਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਡਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਵੀ ਗਡੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ) ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਇਸ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਵਧਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀ ਜਾਪਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਨਾਫਾ ਸ਼ੋ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਲਗਾਣਾ ਜਸਟੀਫਾਇਡ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਲਗਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੈਜਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਬਸਾਂ ਦੇ ਅਡੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੁਪੇ ਖਲੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਡੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਉ ਪਰ 2 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕੰਮ ਲਟਕਾਂਦੇ ਪਏ ਹਨ। ਸੀ.ਐਮ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲਾਂ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਆਪ ਨਾ ਵੇਖਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਬਸ ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਡਿਆਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਣ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਕਤਾਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਬਸਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਮਾਸੂਸ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਨਹੀ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬਸਾਂ ਫਾਲਟੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਕਤ ਪੇਸ਼ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬਸਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਤਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਲੀਕੇਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। (ਵਿਘਨ)

ਇਕ ਆਵਾਜ਼: ਕਾਹਦੀ ਲੀਕੇਜ ਪਟਰੋਲ ਦੀ?)

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ: ਜੇਕਰ ਇਹ ਹਰ ਤਾਂ ਦੀ ਲੀਕੇਜ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਗਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪਵੇ। ਜਿਸ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਅਵਾਮ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਲਗਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਥੇ ਅਵਾਮ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਇਕਲੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਭਲਾ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਵਾਮ ਲਈ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਅਡਾਪਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਣ ਕਿਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਜੋ ਆਪ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਕੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤਾਰ ਹਿਲਾਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਵਿਚ। ਬਾਕੀ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਗਨੋਰ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਹੀ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫੰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਟੇਟ ਲੰਚ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ! ਇਹ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ: (ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ): ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਇਸ ਬਿਲ

ਤੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਇਹ ਇਹ ਟੈਕਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਉ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰੀ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ? ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ 25% ਸੀ ਹੁਣ 35 % ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸਟੇਟ ਰੂਟਸ ਲਏ ਹਨ ਉਥੇ 25 % ਤੋਂ 35 % ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ 45% ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਹਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੀ ਤਰਮੀਮ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਹ ਇਹ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਨਕਰੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ 10 o/o।

ਬਾਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਡਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਛਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਹੀ ਰਖਾਂਗੇ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। (ਹਾਸਾ) (ਵਿਘਨ) (ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਹੋਗੇ (ਹਾਸਾ)। ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਸਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਰੂਟ ਦੇ ਚਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਸਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਈਲੇਜ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ, ਲਾਈਸੈਂਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਪਰ ਇਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਹੀ। ਪੈਨਲਟੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

Mr. Chairman : Question is :

> That this House disapproves the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Ordinance, 1969, (Punjab Ordinance No. 7 of 1969).

The motion was lost

Mr. Chairman : Question is—

> That the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

The motion was lost

Mr. Chairman : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause. Clause 2 is before the House.

Clause 2

Mr. Chairman : Question is—

> That clause 2 stand part of the Bill

The motion was lost

Clause 3

Mr. Chairman : Question is—

> That clause 3 stand part of the Bill.

[Mr. Speaker]

The Motion was carried.

Clause 4

Mr. Chairman : Question is—

That clause 4 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 5

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 5 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 6

Mr. Chairman : Question is—

That clause 6 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 7

Mr. Chairman : Question is—

That clause 7 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 8

Mr. Chairman : Question is—

That clause 8 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 9

Mr. Chairman : Question is—

That clause 9 stand part of the Bill.

The Motion was carried,

Clause 10

Mr. Chairman : Question is—

That clause 10 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 11

Mr. Chairman : Question is—

That clause 11 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1

Mr. Chairman : Question is—

That clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is—

That title be the title of the Bill.

The Motion was carried.

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to move that the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Motion moved—

that the Punjab Passengers and Goods taxation (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Question is—

That the Punjab Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill be passed.

The Motion was carried.

(i) Resolution under clause 2(a) of Art. 213 of the Constitution, and

(ii) The Punjab University (Amendment) Bill, 1969.

Sardar Umrao Singh : Sir, I beg to move—

That this House disapproves the Punjabi University (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 5 of 1969).

Mr. Chairman : Motion moved—

That this House disapproves the Punjabi University (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 5 of 1969).

Minister for Education (Sardar Surjit Singh): Sir, I beg to introduce the Punjabi University (Amendment Bill.)

Minister for Education : Sir, I beg to move—

That the Punjabi University (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Chairman : motion moved—

That the Punjabi University (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

Mr. Chairman : The resolution disapproving the Ordinance and the consideration motion of the Bill be discussed together.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ (ਬੜਾ ਪਿੰਡ) : ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਉਸ ਹਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜੈਂਸੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਸਟੀਫੀ-ਕੇਸ਼ਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਅੱਜ ਬਿਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਅਰਜੈਂਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਮੈਲਾਫਾਈਡ ਅਰਜੈਂਸੀ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਏਰੀਆ ਵਧਾਣ ਦੀ ਕੀ ਐਸੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪੀਰੀਅਡ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਆਦ ਇਹ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੋਪ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਾਂ ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਜਾਣ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੜ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸੀ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਤਾਂ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਕਾਨਫੀਡੈਂਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਆਦਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਗਲਾ ਹੀ ਘੁਟਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਤਨੀ ਕੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚ ਜਸਟੀਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਏਰੀਆ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਪਿਰਿਟ ਜਾਂ ਮੋਟਿਵ ਨਾਲ ਇਹ ਏਰਿਆ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਐਕਸੈਪਸ਼ਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਐਸੇ ਐਲੀਮੈਂਟਸ ਦਾ ਕਬਜਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਮਤਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਏਰੀਆ ਇਸ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੋਟਰਾਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹੋ ਮੰਤਵ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਕੀ ਜਸਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ? ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਪਰਫੁਲਤ ਬਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਰੀਸਰਚ ਲਈ ਇਹ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜੇ ਇਹੋ ਮੰਤਵ ਲੈਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਕ ਅਕਾਡਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਹਾਊਸ ਦੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਬਿਲ ਰਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇਨੋਸੈਂਟ ਜਿਹਾ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਿਆਲ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਏਰੀਆ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਮਹਿਜ਼ ਇਹੋ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਉਨਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਕ ਸੈਕੂਲਰ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਏਰੀਆ ਘਟਾ ਦੇਣਾ, ਦੂਸਰੀ ਦਾ ਵਧਾ

ਦੇਣਾ, ਇਕ ਡਿਸਕਰਿਮੀਨੇਟਰੀ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਕ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਸੈਟ ਅਪ ਹੈ, ਇਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਸਾਲਾਂ ਬਧੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ । ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਡਿਸਕਰੀਮੀਨੇਟਰੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭਵਿਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਸਟੇਟ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਬਨਣ ਵਾਲੀ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਏਰੀਆ ਘਟਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਗਿਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਕਲ ਕਾਬਲਤਰੀਨ ਸਕਾਲਰਜ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੋ ? (In which University has the hon. Member studied ?)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਇਕੋ ਇਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗਰੈਜੂਏਟ ਹਾਂ । ਜੇਕਰ ਦਾਇਰਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਘਟਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਦਾ ਘਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿਹੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿ ਅੱਜ ਹੀ ਸਟਾਰਟ ਹੋਈ ਸੀ । ਕਿਥੋਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨੂੰ ਡਿਸਐਪਰੂਵਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ? ਅਜੇ ਤੱਕ ਜੋ ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਮੰਤਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਤ ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ । ਸਾਨੂੰ ਫਖਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕ ਵਧੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਇਸ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸਟੇਟਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਏਰੀਆ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਕਨਫੀਡੈਂਸ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਧਰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਸੈਨੇਟ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਬਾਡੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਲੈਕਟਿਡ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਰਾਈਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਨਫਿਊਜ਼ਨ ਵਧੇਗਾ, ਹੋਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਬਾਰੇ । ਮੈਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਸ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]
ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨਾ ਲਏ ਗਏ ਹੋਣ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਏ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 1961 ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੈ, ਅਜ 8 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗਰੈਜੂਏਟਸ ਇਥੋਂ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਹ ਇਕ ਮਾਡਲ ਬਿਲ ਹੈ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਇਹ ਮਾਡਲ ਬਿਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਸਟਡੈਂਟਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਸਨੇਟ ਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਵੇਖੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜ-ਕੌਂਸਲੀ ਦਾ ਮਾਖੌਲ ਉਡਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੀ ਪੰਜ ਕੌਂਸਲੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਸੰਘ ਦਾ ਕੋਈ ਰੀਪ੍ਰੇਜ਼ੈਂਟੇਟਿਵ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਕਾਲਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਫਿਰ ਹੋਰ ਵੇਖੋ। ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਉਸ ਸੈਨੇਟ ਲਈ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਅੰਡਰ-ਮੈਟਰਿਕ ਐਮ. ਪੀ. ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਵੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿਵਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਐਮ. ਪੀ. ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਡੇ ਹਾਊਸ ਦੇ ਦੋ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਥੇ ਉਹ ਇਲੈਕਟ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੇ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਥੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਭੇਜੇ। ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਆਪਣੇ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। (ਹਾਸਾ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਮਹਿਕਮਾ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (ਹਾਸਾ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਦੋਸਤ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਲਾਨੀਆਂ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸਿਖ ਹੋਮ ਲੈਂਡ ਬਨਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕ ਉਥੇ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਸ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਐਸੋਸ਼ੀਏਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਚਾਰਜ ਵੀ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ (ਵਿਘਨ)।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਟਾਈਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਸ ਕਰਾਓ, ਹੋਰ ਵੀ ਕਈਆਂ ਨੇ ਬੋਲਣਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਰਰੈਲੇਵੇਂਟ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਦੇਣਾ। ਚੇਅਰ-ਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਕ ਅਟਾਨੋਮਸ ਬਾਡੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਾਵਰ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕਰਕੇ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪਾਵਰ ਦੀ ਪਰਾਪਰ ਯੂਟੇਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਉਥੇ ਭਰ ਦੇਣੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਬੰਦੇ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਗੋਇਲ ਜੋ ਕਿ ਜਨਸੰਘ ਦਾ ਐਮ. ਪੀ. ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਐਮੀਨੈਂਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਨਵਾਂ ਹੀ ਐਕਸਪੇਰੀਮੈਂਟ ਸਹੀ (ਹਾਸਾ) (Let it be a new experiment.) (Laughter)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਐਕਸਪੇਰੀਮੈਂਟ ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਕਾਫੀ ਲੋ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। (ਗ਼ਲਤ ਗ਼ਲਤ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਅੱਜ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਗਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਗਰੈਜੂਏਟ ਕਿਧਰੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗਰੈਜੂਏਟ ਦੇ ਨੰਬਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਪਰ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਪਰੈਫਰੈਂਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰੈਜੂਏਟ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ। (ਵਿਘਨ) (ਗਲਤ ਹੈ, ਗਲਤ ਹੈ) ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਗਰ ਇਹ ਗਲਤ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਲੋ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾ ਸਹੀ ਸਾਡੇ ਮੁੰਡੇ ਖੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਕੜੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਕੋਈ ਉਨਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਇਕ ਮੈਡਲ ਵੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਜਿਤਿਆ। (ਵਿਘਨ)

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦੀ ਐਗਜ਼ੇਕਟਿਵ ਕੌਂਸਿਲ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਮੇਜਾਰਿਟੀ ਚੁਣਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਕੋ ਹੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੀ। (ਹਾਸਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਿੰਡੀਕੇਟ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । (ਹਾਸਾ) ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ । (ਹਾਸਾ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । (ਹਾਸਾ) (*Addressing Sardar* Umrao *Singh* : In fact the Congress Syndicate has become very famous.) (laughter)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਇਹ ਉਸ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ । ਇਸ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦਾ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਵੀ ਮੈਂਬਰ । ਇਹੋ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ । ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਚਾਰ-ਚਾਰ, ਪੰਜ-ਪੰਜ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਅਟੈਂਡ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਕੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਅਤੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਗੇ ? ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਜਾਂ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਇਨੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਫਿਰ ਹੋਰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ ਉਥੇ ਹੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀ ਬੋਲ ਸਕਣਗੇ । ਉਹ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੈਕਟਰੀ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਣ ਲਗੇ । ਇਹ ਬੜੀ ਹੀ ਅਨਡੈਮੋਕੇਰਟਿਕ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦੂਜੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਬਿਲ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਕਮੈਂਡੇਸ਼ਨਜ਼ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਵਸਾਸਤ ਨਾਲ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਰਿਕਮੈਂਡ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ–

> 'No Minister should hold any office in the University ex-officio.'

ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਕੁਝ ਐਸੀਆਂ ਗਲਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ । ਪਰ ਉਥੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਭੁਲ ਗਏ autonomy of the University.

5.00 P.M.

ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਹੈ । ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਫੁਰਸਤ ਨਹੀਂ । ਜੇ ਐਜੂਕਸ਼ਨ

ਮਨਿਸਟਰ ਅਤੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਫ਼ੁਰਸਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਅਜ਼ ਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਉ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਔਰ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਕਮ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿਉ, ਚੰਗੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਐਕਸ-ਆਫਿਸ਼ੋ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਰਖਣਾ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰਿਕਮੈਂਡੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਹ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਫਾਰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪਰੋਫੈਸਰਜ਼ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਇਥੇ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬੋਆਇਲਡ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨਿਵਸਿਟੀ ਨੂੰ ਅਟਾਨੋਮੀ ਦੇਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਬਨਾਉਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਕ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਇਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਥੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਚੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੋਮੀਨੇਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇੰਟਰੈਸਟ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਅਗਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਜੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਊਸ ਨਾਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਬਿਲ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਛੱਮ) : ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ, ਬਿਲ ਜਾਂ ਅਮੈਂਡਿੰਗ ਬਿਲ ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਜੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮਝ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਿਲ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪਰਗਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਐਕਸਪੈਕਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸਨ ਸਟੈਚੂਟਸ ਰਾਹੀਂ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਗਲਾਂ, ਸਟੈਚੂਟਸ ਅਤੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਆਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਇਹ ਬਦਲ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਅਤੇ ਸੈਨੇਟ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਜੋ ਹੁਣ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿਚ; ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :—

(1) Ex-Vice Chancellors of Punjabi University.

(2) Director Public Instructions.

(3) Chief Justice.

(4) Education Minister.

ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ, ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਸਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਹੁਣ ਵੀ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਸਭ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]
ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਹੈਲਪਫੁਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਟਾਨੋਮਸ ਬਾਡੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ । ਐਕਸ-ਆਫੀਸ਼ਿਉ ਸੈਨੇਟ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਹੁਣ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ । ਸੈਕਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਇਹ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ? ਕੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਉਥੇ ਵਕਾਲਤ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ ਉਥੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ :-

1. Dean, Academic Affairs, and
2. Director, Language Department.

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਆਰਡੀਨਰੀ ਅਫਸਰ ਵੀ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਲਾਜ਼ (xiii) –

Sub-clause (xiii) Clause 4 :—

> 'two persons from amongst officers, who are in the grade not lower than the grade of a University Lecturer, of the following Departments by rotation according to age...'

ਸੋ ਸੈਨੇਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਨਾਲੋਂ ਜਿਹੜੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਮਕਸਦ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਟਾਨੋਮਸ ਨਾ ਰਹੇ । ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਠੀਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਫੀ ਨੁਕਾਇਸ ਸਨ । ਪਰ ਇਥੇ ਵੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਘਟੋ ਘਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਾਈ ਸਿੰਗਲ ਟਰਾਂਸਫਰੇਬਲ ਵੋਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਲੈਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਇਕ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋਵੇ । ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹੀ ਚੁਣਕੇ ਇਹ ਮੈਂਬਰ ਉਥੇ ਭੇਜੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਹੈ ? ਇਕ ਚੀਜ਼ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਆਇੰਟ ਆਊਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਥੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਨੋਮੀਨੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਉਥੇ ਬਾਈ ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ । ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਕਬਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਘਟ ਉਮਰ ਦਾ ਹੈ, ਜਵਾਨ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਸਰਵਿਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਬੁਢਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਸਰਵਿਸ ਘਟ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਬਾਈ ਏਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਬਲਕਿ ਬਾਈ ਸੀਨੀਆਰਿਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਥੇ,

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਮੈਂ ਪੁਆਇੰਟ ਆਊਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਗਰੇਜੂਏਟਸ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਪਰੇਜ਼ੈਂ-ਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂਕਿ ਮੁੰਡੇ ਆਪਣੇ ਵੀਊਜ਼ ਰਖ ਸਕਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਆਪਣੇ ਇੰਟਰੈਸਟ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਚ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕੇਰੇਲਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਿਲ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੂੰ ਰਿਪਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਥੇ ਵੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪਰੋਗਰੈਸਿਵਲੀ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਰੀਗਰੈਸਵਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੇਂਜ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦੀ ਤਵਜੋ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਸੀ :-

Sub-clause (v) of Clause 4 :-

> 'One nominee of each Trust, Institution or Corporation donating to the University one lac rupees or more or transferring property of like value, for life time;'

ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਰਡ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮਾਰਕ ਕਰਨਾ – Corporation donating to the University one lac rupees.

ਕੁਝ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਉਤੇ ਬਿਗ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦੇਕੇ ਬਤੌਰ ਨੋਮੈਨੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਐਡ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ :-

> (vi) Every person donating one lac or more or transferring property of like value to the University, for life time.

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮਚੰਦ ਥਾਪਰ ਵਰਗੇ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਡੋਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ 10 ਆਦਮੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਵੇ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਕਸ-ਸੋਲਜਰਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਲਜਰਜ਼ ਦਾ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋਲਜਰਜ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕੰਮ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਧਰ ਲਿਆਉਣਾ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਦੋ ਐਕਸ-ਸੋਲਜਰਜ਼ ਦੀ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਕਰਨੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਟਰਮ ਬਦਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ 4 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਹੁਣ ਇਹ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ 2 ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੁਣ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਮਾਰਨਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਅਤੇ ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਸੈਨੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਵਰਫੁਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵੀ ਬੜੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਹੈ। ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੇ ਵਿਚ ਸੈਕਟਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲੈਂਗੁਏਜ਼ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ, ਅਦਰ ਬਰੀ ਪਰਸਨਜ਼ ਆਦਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਰੱਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ।

(ix) Three persons to be nominated by the Chancellor on the advice of the State Government.

ਇਹ ਸਾਰੀ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਐਕਸਪਰਟਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਬੜ ਸਟੈਂਪ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੀਕਾਸ਼ਨਜ਼ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਨਵੇਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਟੋਟਲ ਅਟਾਨਮੀ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਟੋਟਲੀ ਅਨਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਹੈ। ਬਿੱਗ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵਾਲਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਿਲ ਰੀਜੈਕਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਡਿਸਐਪਰੂਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਲਟੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਅਗਰ ਉਥੇ ਹੀ ਬਰੇਕਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਗਏ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

चौधरी बलबीर सिंह (होश्यारपुर) : यह जो इन्होंने इस बिल में अमैंडमैंट पेश की है इस को यूनीवर्सिटी की बजाए पंजाब एजूकेशन बोर्ड का एक और डीपार्टमैंट बना दिया है। इस की कोई ज़रुरत नहीं। (विघ्न) जिस वक्त पंजाबी यूनीवर्सिटी बन गई थी तो उस वक्त बड़े बड़े दावे किये गए, बड़ी बड़ी स्पीचें इस हाऊस में की गई कि हम पंजाबी की तरक्की के लिये यह करेंगे, वह करेंगे (विघ्न) लेकिन आज यह बिल ऐजूकेशन मिनिस्टर की बजाए सरदार गुरनाम सिंह का बनाया हुआ मालूम होता है। पता नहीं यह समझते होंगे कि अगर एज की क्वालीफिकेशन न रखी गई तो उन के मैंबर घट जाएंगे। मेरा ख्याल है कि एज की क्वालीफिकेशन की बात इस लिए रखी है ताकि इनकी मिनिस्टरी कायम रहे। (विघ्न) और केबिनट मिनिस्टरों को भी सहूलत रहे और एजड होने की वजह करके उनको हटाया न जा सके। (विघ्न)

मैं कहता हूं कि एजड की बात तो यह हुई लेकिन इन्होंने बोर्ड में ऐजूकेशन साईड का या टीचर्ज़ का कोई नुमायन्दा नहीं लिया। जिस आदमी को ऐजूकेशन साईड की वाकफियत हो, और एक आदमी ऐजूकेशन लाईन का है उसको टीचिंग के मुताल्लिक और ऐजूकेशन के मुताल्लिक उस की बड़ी कन्ट्रीब्यूशन है और फिर भी उस को डीबार कर देना, यह कहां का इन्साफ है ? जिन को हक मिलना चाहिए था उन को नहीं मिला।

दूसरे मुल्कों में भी यूनीवर्सिटीज़ बनी हैं। हमारे मुलक में अंग्रेजों के ज़माने की पंजाब यूनीवर्सिटी बनी है। अगर कोई नुक्ताचीनी हुई है तो नामीनेशन के लिये हुई। यूनीवर्सिटी में यह नामीनेशन नहीं होनी चाहिये। सेनेट के मैंबर या सिंडीकेट के मैंबर, जिनका इस के साथ कोई ताल्लुक नहीं है वे इस के मैंबर बनाये हैं। (विघ्न) एक आदमी जो लाख रुपया देता है वह इस का मैंबर बन सकता है। इस तरह से यह तो अनलिमिटड नंबर हो जायेगा। कोई भी लाख रुपया देकर इस का मैंबर बन जायेगा। यह ठीक नहीं है।

गुरु नानक यूनीवर्सिटी बिल में कुछ अदला बदली इन्होंने की है। उस में इस किस्म के मैंबर नहीं होंगे। तो मैं अर्ज़ करता हूं कि इन्होंने इस में कोई भी अच्छी बात नहीं की है जिस को माना जा सके।

सरदार उमराव सिंह ने ऐजूकेशन कमिशन की रिपोर्ट पढ़ कर पेश की है। वह यह भूल गये कि यह गलती उनकी पार्टी ने ही की है। लाला जगत नारायण जब तालीम के वज़ीर बने उस वक्त यूनिवर्सिटी के साथ उनका झगड़ा हुआ था और उस वक्त यह कानून लाया गया कि ऐजूकेशन मिनिस्टर उस का मैंबर बन सकता है लेकिन अब नामीनेट किस को किया जा रहा है ? एक तौड़ा साहिब को, दूसरा नवाब मलेरकोटला को। (विघ्न) (शोर) चेयरमैन

[चौधरी बलबीर सिंह]
साहिब, चीफ मिनिस्टर को घटिया ढंग से बात नहीं करनी चाहिये। आप इन को रोकें कि यह एक मैंबर से ठीक ढंग से बिहेव करें और बीच में विघ्न मत डालें।

तो, चेयरमैन साहिब, मैं अर्ज करना चाहता हूं कि पंजाबी यूनिवर्सिटी का कोई आदमी, ऐम.ए. पास किसी लैक्चरर की पोस्ट के लिये जाता है तो उस को रिजैक्ट कर दिया जाता है और उस को कोई तरजीह नहीं दी जाती। हर जगह पंजाब यूनिवर्सिटी के पास को तरजीह दी जाती है। (विघ्न) मेरी अर्ज़ है कि तालीम से बात ताल्लुक रखती है। (विघ्न) अगर किसी ने आना है तो इलैक्शन के रास्ते से आये ताकि यूनिवर्सिटी ठीक ढंग से काम कर सके और वह गवर्नमैंट की रबड़ स्टैम्प न बन सके। मैं इन शब्दों से इस बिल का विरोध करता हूं। यह जो अमैंडमैंट लाई गई है यह बहुत गलत अमैंडमैंट है। इस के साथ पंजाबी यूनिवर्सिटी की जो थोड़ी बहुत महानता है वह भी खत्म हो जायेगी।

Dr. Amir Singh Kalkat (Tanda) : Middle classes in Europe were gradually, able to succeed in strengthening their political cause through education.

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਾਸਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਦਰਸਾ ਕਲਕਤਾ ਬਣਾਇਆ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਔਰ 1791 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਾਲਜ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਡਾਕਟਰ ਸਹਿਬ, ਟਾਈਮ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਪੀਚ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਨਾ ਬਣਾਉ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) (I would request the hon. Member that the time at our disposal is very short. Therefore he should not prolong his speech.) (Interruption) (Noise)

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਸਾਡੀ ਵੇ ਆਫ਼ ਲਾਈਫ ਹੈ। In our Constitution we are wedded to democracy. ਔਰ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮਈਅਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਐਂਟੀ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਹੈ ਔਰ ਐਂਟੀ ਕੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜਣ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ

ਹੈ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਰਾਊਂਡ ਪੈਗ ਇਨ ਸਕੇਅਰ ਹੋਲ ਲੈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਜਸਟੀਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਤਨੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਪੀਕਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬਿਲ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਏਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ । ਦੂਸਰਾ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਟ੍ਰਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ ਮਿਲਟ੍ਰਾਈਜ਼ ਅਸੀਂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਮੈਂ ਆਪ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਫੈਮਲੀ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਰਾਹੀਂ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਔਰ ਜਦ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ । (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਫਿਰ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਟਰਮ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਬੜੀ ਘੱਟ ਹੈ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਮ ਅਜ਼ ਕਮ ਇਹ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਅੰਤ ਵਿਚ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕਾਲਜਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਐਲੀਮੈਂਟ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਰਿਜ਼ਿਊਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਔਰ ਦੂਸਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਭਰਾਵ ਨੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਬੋਲੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜੁਰਿਸਡਿ–ਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ । ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਨਲ ਅਟੈਕ ਕੀਤੇ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ (ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਮਰਾਜ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਜਿਹੜਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ ਔਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਕਿਥੋਂ ਦਾ ਗਰੈਜੂਏਟ ਆ ਗਿਆ । (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡਿਫੈਂਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਬੜੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਧਾਕ ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ । (ਵਿਘਨ)

ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਬਿਲ ਦੇ ਉਤੇ ਸਰਦਾਰ ਉਮਾਰਓ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਟੈਕ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਗਲ ਘੁਟਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ? ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਡਿਸਓਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਯੂਨੀਵਸਿਟੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਠੀਕ ਚਲਦੀ ਰਹੇ।

ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਵਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਗਲ ਘੁਟਣ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਔਰ ਸਮਝਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। (ਥੰਪਿੰਗ)

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕਾਲਿਜ ਲਾ ਕੇ ਅੰਫਿਲੀਏਟਿਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਟਰਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਧੀਆਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਲ 1961 ਵਿਚ ਸਿਰਫ 44 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ 1964 ਵਿਚ 18 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਧ ਕੇ 62 ਹੋ ਗਈਆਂ, ਯਾਨੀ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚ 6 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਧੀਆਂ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਧਦੀ ਚਲੀ ਗਈ, ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਕੰਜੈਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤਕ ਨਾ ਸੰਭਾਲ ਸਕਣ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਕੰਜੈਸ਼ਨ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੋ ਸੌ ਕਾਲਜ ਲਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਲਗਣ ਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਟੈਂਡਰਡ ਘਟਾਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਭਾਵ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸਦੀ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। (ਵਿਘਨ)

ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਬਾਰੇ ਪੁਛ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਦਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਜ਼ ਨੂੰ ਰੀਪਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸੈਨੇਟ ਬਾਰੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਰਖੇ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਮਿਸਟਰ ਟੌੜ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਡਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟਸ, ਡਾਕਟਰ ਕੁਠਾਰੀ ਆਦਿ ਸਨ ਔਰ ਜੋ ਸੀਨੀਅਰ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ਾਈਂਡਿੰਗਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਕੋਰਟ ਜੋ ਹੈ ਯਾਨੀ ਸੈਨੇਟ ਜੋ ਹੈ ਉਸਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕੈਸੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਚੈਪਟਰ 4 ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

> "In general, the Court is intended to bring into the University the lay element and this has the advantage of bringing the University into contact with eminent men in public life, in industry and trade, and those who provide finances for it. The 'Lay representative' in the court and any other authority) can render great service to the University by their greater knowledge of the world and their ability to represent the general desires and aspirations of society......."

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਮਿਸਟਰ ਟੌੜ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਰੂਰਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੰਨੇਕਟਿਡ ਰਹੇ। ਕਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹਵਾਏ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀ ਤਵਜੋਹ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੇਟ ਕੀਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਦਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਕਾਲਿਜ ਹੈ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕਰਨ ਦਾ, ਮੈਂ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 9 ਮੈਂਬਰਜ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਕਸ ਐਫ਼ੀਸ਼ੋ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਦਰਜ਼ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਹੋਰ ਵੀ ਅਜੇ ਆਉਣੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਸਰਮਾਇਦਾਰ ਹਨ ਜਾਂ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲਿਸਟ ਹਨ ਉਹ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲੈਣਗੇ ਔਰ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮੌਡਲ ਬਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੈਫ਼ਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਰ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਰਖਣੇ ਹਨ Representatives of donors, if any, not more than five. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 5 ਤਕ ਡੋਨਰਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ...। (ਵਿਘਨ) ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਡੋਨੇਸ਼ਨ ਦੇਵੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਲਭਦੇ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਡੋਨੇਟ ਕਰਕੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਚਾਹੁੰਣ । 1965 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣੀ, ਅਜੇ ਤਕ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਡੋਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਸੋਚ ਸਮਝਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੌਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਮੌਡਲ ਬਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਸੀਂ ਇੰਡੀਅਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਤਰ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ । ਉਹ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ । ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ :

Representatives of donors, if any not more than............	5
Representatives of learned professions, industry and commerce, managements of private colleges.........	15
Nominees of the Executive Council from outside the University.........	5
Nominees of the Visitor	10
Members co-opted by the Court.........	10

ਇਹ ਰੈਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਨਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ—

"Where it is not possible for all the Heads of Departments and Colleges to come into the Court, it will be necessary to arrange for their coming in by rotation to avoid election among themselves."

ਇਹ ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸਕਰਾਈਬ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਰੀਪਰੇਜ਼ੈਂ- ਟੇਸ਼ਨ ਮਿਲ ਸਕੇ । ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ—

"In the case of members nominated by the Visitor or Co-opted by the court, the period of such co-option or nomination may be shorter than that of those representing the different bodies. By having a shorter term, it will be possible to associate a larger number of people with the court and give wider opportunity for those who come in by rotation."

ਇਸ ਵਿਚ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਗੇ ਇਕ ਐਕੇਡੈਮਿਕ ਕੌਂਸਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ—

"In this case also, where internal members have to be chosen, election may be avoided as far as possible and the right to sit may be given rotation according to seniority or some other principle."

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮੌਡਰਨ ਟਰੈਂਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਚਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

ਇਲੈਕਸ਼ਨਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਆ ਗਏ, ਕੁਝ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆ ਗਏ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਖਾਮੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਲੈਕਟਿਡ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਹਰ ਵਕਤ ਇਲਕੈਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਚੀ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕੈਡੇਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਣ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡੀਨਰੀ ਫ਼ੈਲੋ ਅਤੇ ਏਜਿਡ ਫ਼ੈਲੋ ਜ਼ਿਹੜੇ ਕਿ ਕਬਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤੇ ਡੀਟੇਲਜ਼ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਰਾਏ ਦੇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

Sub-clause (iii) of clause 4 :

> 'Six Principals of Colleges admitted to the privileges of the University of whom three shall be the principals of Government Colleges by rotation according to age;'

ਇਹ ਸਿਰਫ ਕ੍ਰਿਟੀਸਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਕ੍ਰਿਟੀਸਾਈਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। 60 ਸਾਲ ਮੈਕਸੀਮਮ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਸਰਵਿਸ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ 20 ਸਾਲ ਵਾਲੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। 3 ਮੈਂਬਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ, 3 ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਏਜ ਸਪੈਸੀਫਾਈਡ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵੀ 60 ਤੋਂ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇਖੀ, ਕਲਾਜ਼ਿਜ਼ 11 ਅਤੇ 12 ਦੇਖੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹਨ:

Sub-clause (xi) ;

> 'One teacher having a minimum experience of seven years in teaching from each college having sixty or more teachers on its staff and admitted to the privileges of the University, by rotaion, according to age, beginning with the youngest.'

ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਦਮੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ: ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸਡ ਵੀ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦਾ ਐਕਸਪੀਰੀਐਂਸ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫਿਰ ਕਲਾਜ਼ 12 ਹੈ:

Sub-clause (xii) :

> 'Six persons having a minimum experience of seven years in teaching from amongst teachers of colleges having less than sixty teachers on their staff and admitted to the privileges of the University, of whom three shal' be teachers of Government College by rotation, according to age, beginning with the youngest.'

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬੁਢੇ ਬੁਢੇ ਹੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਲਏ ਹਨ ਇਹ ਗਲ ਇਸ ਨਾਲ ਐਵਾਇਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਉਥੇ ਐਲੀਮੈਂਟ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਵਾਕਈ ਬੁਢਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ 10-12 ਕਾਲਜਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਐਲੀਮੈਂਟ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਯੰਗਰ ਜੇਨਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਜੇਨਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਲਈ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਗਲ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਰਖੀਆਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਿਟਰੀ ਸਾਇੰਸ ਵੀ ਇਕ ਸਬਜੈਕਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵੀ ਐਕਸਪਰਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕਪਤਾਨ ਆਦਿ ਛੋਟੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਆਦਿ ਹਾਈ ਮਿਲਿਟਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਟਿਸਿਜ਼ਮ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਹੀ ਕ੍ਰਿਟਿਸਿਜ਼ਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਡਲ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਿਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੈਸਟ ਇੰਟਰੈਸਟਸ ਵਿਚ ਹੈ।

Mr. Chairman : Question is–

That this House disapproves the Punjabi University (Amendment) Ordinance, 1969 (Punjab Ordinance No. 5 of 1969.)

The motion was lost.

Mr. Chairman : Question is—

That the Punjabi University (Amendment) Bill be taken into consideration at once.

The motion was carried.

Mr. Chairman : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Clause 2.

Mr. Chairman : Question is–

That Clause 2 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 3.

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 3 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 4.

Mr. Chairman : Now Clause 4 is before the House.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਲਾਜ਼ 4 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜੋ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਨੰ: 24 ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਤਰੀਕਾ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਬਾਈ ਏਜ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਖੇ ਹਨ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣ ਲਿਆ ਕਰਨ। ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ ਕਿ "ਆਰਡੀਨਰੀ ਫੈਲੋਜ਼" ਦੇ ਹੈਡ ਹੇਠ ਸ਼ਬਦ 'ਬਾਈ ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਐਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਏਜ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਟੂ ਬੀ ਇਲੈਕਟਿਡ ਫਰਾਮ ਅਮੰਗ ਦੈਮਸੈਲਵਜ਼' ਰਖੇ ਜਾਣ।

I beg to move—

> Under the heading 'Ordinary Fellows' of the proposed section 11(1) for 'by rotation according to age' wherever occurring substitute 'to be elected from amongst themselves."

Mr. Chairman : Motion moved—

> Under the heading 'Ordinary Fellows' of the proposed section 11(1) for 'by rotation according to age' wherever occurring substitute 'to be elected from amongst themselves.'

Mr. Chairman : Question is—

> Under the heading 'Ordinary Fellows' of the proposed section 11(1) for 'by rotation according to age' wherever occurring substitute 'to be elected from amongst themselves.'

The motion was lost.

(ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਨੰ: 25)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈਡਿੰਗ 'ਆਰਡੀਨਰੀ ਫੈਲੋਜ਼' ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਰਸਨਜ਼ ਨਾਮੀਨੇਟਿਡ ਬਾਈ ਦੀ ਸਟੇਟ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਦੀ ਥਾਂ 'ਮੈਂਬਰਜ਼ ਇਲੈਕਟਿਡ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਖੇ ਜਾਣ।

I beg to move—

> Under the heading 'Ordinary Fellows' of the proposed section 11(1)(x) for 'persons nominated by the State Government' substitute 'members elected.'

(ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਨੰ: 26)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 11(1) ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਇਹ ਐਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ :

> One person being eminent sportsman, to be nominated by the Government.

ਗਲ ਇਹ ਕਿ ਉਥੇ ਮਿਲਿਟਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਫ਼ਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਲਜ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰ ਨੌਮੀਨੇਟ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

I beg to move—

> At the end of the proposed section 11(1) add the following —
> (xv) One person being eminent sportsman, to be nominated by the Government.

Mr. Chairman : Motion moved—

Under the heading 'Ordinary Fellows' of the proposed section 11(1)(x), line 1, for 'persons nominated by the State Government' substitute 'members elected.'

Mr. Chairman : Question is—

Under the heading 'Ordinary Fellows' of the proposed section 11(1)(x), line 1, for 'persons nominated by the State Government' substitute 'members elected.'

The motion was lost.

Mr. Chairman : Motion moved—

At the end of the proposed section 11(1), add the following—

'(xv) one person being eminent sportsman, to be nominated by the Government.'

Mr. Chairman : Question is—

At the end of the proposed section 11(1), add the following :-

'(xv) one person being eminent sportsman, to be nominated by the Government.'

The motion was lost.

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 4 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 5.

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 5 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 6.

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 6 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 7.

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 7 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 1.

Mr. Chairman : Question is—

That Clause 1 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is –

That the title be the title of the Bill.

The motion was carried.

Minister for Education (Sardar Surjit Singh) : Sir, I beg to move-

That the Punjabi University (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Motion moved-

That the Punjabi University (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Question is-

That the Punjabi University (Amendment) Bill be passed

The motion mas carried.

THE GURU NANAK UNIVERSITY AMRITSAR BILL, 1969

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੇਰੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਕੱਲ੍ਹ ਲਈ ਰਖ ਲਓ ਤੇ ਬਾਕੀ ਅਸੀਂ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ । (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਿਲ ਅਜ ਪਾਸ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ । ਇਕੋ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਕਰ ਲੈਣ । (ਵਿਘਨ) ਬਾਕੀ ਕੱਲ੍ਹ ਪਾਸ ਕਰ ਦੇਣ ਕੱਲ੍ਹ 12–30 ਵਜੇ ਤਕ ਵਕਤ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

Minister for Education (Sardar Surjit Singh) : Sir, I introduce the Guru Nanak University Amritsar Bill.

Sir, I also move that the Guru Nanak University Amritsar Bill, be taken into consideration at once.

Mr. Chairman : Motion moved—

That the Guru Nanak University Amritsar Bill be taked into consideration at once.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੱਖਣ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਹਿਣੀਆਂ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕੇ, ਇਹ ਆਰਡੀਨਰੀ ਫੈਲੋ ਬਣਨ ਲਈ ਕਲਾਜ਼ 13 (1)(vi) ਵਿਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਕਾਡੈਮਿਕ ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ । ਉਸ ਦੇ ਇਖਲਾਕ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਠੀਕ ਯੋਗ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਵਧ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਉਂਨੇ ਹੀ ਮੁਲ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਕਅਤੀ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਆਰਡੀਨਰੀ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਫੈਲੋ ਬਣ ਸਕੇਗਾ । ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਮਗਲਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਰਖੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਬਣ ਸਕੇ । ਇਹ ਇਕ ਪਵਿਤਰ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰਖ ਦੇਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਚਰਣ ਦੀ ਉਚਤਾ ਅਤੇ ਸੁਚਤਾ ਦੀ ਕਦਰ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕਲਾਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਲਿਆ ਬਿਠਾਉ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿ :

ਪਾਪਾਂ ਬਾਝੌਂ ਹੋਵੇ ਨਾਹੀ ਮੋਇਆਂ ਸਾਥ ਨ ਜਾਈ ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਿਖ ਦੇਣਾ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਕੇ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਸੋਚ ਤਾਂ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਵਾਲੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਵਾਲੀ । ਅਤੇ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਵਰ-ਸਿਟੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਇਸ ਵਿਚ ਰਖ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰੋ-ਡਿਊਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਅਛੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਅਤੇ ਬਿਲ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਭੈੜਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ।

ਇਹ ਗਲ ਵੈਸੇ ਅਛੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਇਹ ਇਕ ਬਾਰਡਰ ਦਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਕਦਮ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਇੰਨੀ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਧਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਲਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ । ਇਸ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਅਸੂਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜਿਹੜਾ ਆਈਡੀਆ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ।

ਦੂਜੀ ਗਲ ਮੈਂ ਇਹ ਕਰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਘਟੋ ਘਟ ਇਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਜਾਵੇ । 25 ਪਿਛੇ ਇਕ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ 3 ਰਖ ਲਉ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਡਾਪਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਰਟਾਂਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿਤੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਡੀ

ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦਾ ਐਲੀਮੈਂਟ ਘਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੇਵੇ, ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇਣ, ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਨਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਛਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਵ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਹਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਈ ਵੇਰ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਧੜ੍ਹਾ ਹੀ ਗਾਲਬ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਫੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਨਾ ਚੰਗਾ ਮਕਸਦ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਨੂੰ ਐਨਕਰੇਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕੋਈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਰਲ ਗਰੰਟੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਿਰਾ ਪੈਸਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਪਾਸੋਂ ਖਿਮਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੱਛਮ) : ਮੈਂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਹ ਦੇਰ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕੰਪੋਜੀਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਰੂਲ ਹੈ ਕਿ 58 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਰੀਟਾਇਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਖਾਸ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 60 ਸਾਲ ਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਥੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੀਚਰਾਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਡ ਗ੍ਰੇਜੂਏਟ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪਣਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਚੋਣ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣ ਦੇਣ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣ ਦੇਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਐਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਇੰਟ੍ਰੋਡਿਊਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਲੀਲ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਜਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮੀਨੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਸਿਆਸੀ ਆਦਮੀ ਆ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਏਗਾ।

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

6.00 P. M.

ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹੋ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਰੋਪੜ ਕੋਲ ਬਿਰਲਾ ਫਰਮ ਨੇ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੀ ਨਾ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਇਕ ਬਿਜ਼ਨਸ ਤਬਕਾ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਇਕ ਵਖਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਖਰਾ ਵਿੰਗ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾ ਉਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਤਰੀਕਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਤੇ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਤਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਨਾਵਾਜਬ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਕਲਾਜ਼ 6, ਦੀ ਸਬਕਲਾਜ਼ (1) ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ –

Clause 6(1) reads as under :

> No person shall be excluded from any office of the University or from membership of any of its authorities or from admission to any degree, diploma, or other academic distinction or course of study on grounds only of religion, race, caste, sex, place of birth or any of them ;

ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਬੀਲੀਫ਼ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਂਝਿਆਂ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਕਲੀਅਰ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਕਮ ਹੋਵੇ ਉਹ ਇਹੋ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਟੀਚਿੰਗਜ਼ ਤੇ ਰੀਸਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਚ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਇਕ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਹੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਫ਼ੇਥ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਡਾਗਮੈਟਿਜ਼ਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕੰਮ ਤੇ ਬੀਲੀਫ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਿਲ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੀਚਿੰਗ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਡ ਆਫ਼ ਪ੍ਰੀਚ ਨੂੰ ਅੰਡਰਸਟੈਂਡ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਬੀਲੀਫ ਤੇ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਵੀ ਮੂਵ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਬੀਲੀਫ ਨੂੰ ਉਛਾਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਇਕ ਡਿਸਕ੍ਰਿਮੀਨੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਐਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਸ ਵੱਲ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ

ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੇ । ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਹੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਇਕ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਕਲਾਜ਼ 18 ਦੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਿਲਟੀਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡਜ਼ ਦੇ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇਨਸਟੀਚੂਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਡਿਸਪਿਊਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਯਾ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੈ, ਇਹ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਡਿਸਪਿਊਟ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਪੈਨਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ" ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਪਲਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੀਲੀਫ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਸਰਦਾਰ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨੇ ਹੁਣੇ ਆਪਣੀ ਸਪੀਚ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਦੇ ਹਥ ਦੀ ਲਕੀਰ ਪੱਥਰ ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਗਮੈਟਿਜ਼ਮ ਦੇ ਅਲਫਾਜ਼ ਵੀ ਵਰਤੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਲਫਾਜ਼ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਕ ਐਕਸੈਪਸ਼ਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦੇ । ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਡਾਗਮੈਟਿਜ਼ਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮਜ਼ਹਬ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਵਾਪਸ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਡੀਬੇਟ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਐਕਸਪੰਜ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਲਿਆਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਖਾਸ ਤਬਕੇ ਦੇ ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਸ ਨੂੰ, ਫੀਲਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇੰਜਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਜਰਨਲ ਜੇਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫੀਲਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇੰਜਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ੀਮੁਨੀ ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਾਗਮੈਟਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬੀਲੀਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਇਹ ਲਫਜ਼ ਬੇਸ਼ਕ ਤੁਸੀਂ ਰੀਕਾਰਡ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ । ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹਬ ਤੇ ਕੋਈ ਅਟੈਕ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਐਕਸਪੰਜ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਬੇਸ਼ਕ ਕਰਾ ਦਿਉ । ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਤਨੀਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੂਵਮੈਂਟਸ ਚਲੀਆਂ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮਜ਼ਹਬ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਅਟੈਕ ਕੀਤਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਵਮੈਂਟਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਂਟੀਮੈਂਟਲ ਆਈਡੀਆਜ਼ ਨੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ । ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦਸ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਟੀਚਿੰਗਜ਼ ਦਾ ਤੁਆਲੁਕ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਚਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਅਲਗ ਰੀਲਿਜਨ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਵਖਰੀ ਚੀਜ਼ ਬਣਾਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਅਗੇ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਹੋਏ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਹਨ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਨਤੀਜ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ । ਅੱਜ ਵੀ ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੀਲਿੰਗ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੋ ਬੈਠਾਂਗੇ । ਕੁਝ ਤਾਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰੋ...... ।

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਇਹਤਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਡਾਗਮੈਟਿਜ਼ਮ ਦੇ ਵਰਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਕਹੇ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । (I have great regards for the feelings of S. Ravi Inder Singh. The word "Dogmatism" used by the hon. Member Comrade Satya Pal Dang has not been used in any way derogatory to Guru Nanak Dev ji. Therefore, the words used by Comrade Satya Pal Dang should not be misunderstood.)

ਸਰਦਾਰ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜੋ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਡਾਗਮੈਟਿਜ਼ਮ ਹੈ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੈ, ਰੀਲਿਜਨ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜੋ ਲਫਜ਼ ਕਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

Mr. Chairman : No please, take your seat.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਨੋਬਲ ਕਾਜ਼ ਲਈ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੀਚਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀਏ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੂਜੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ... (ਵਿਘਨ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਬਿਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ 8 ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦੇ । (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਟ੍ਰੇਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਜਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਕੋਈ 8 ਆਰਡੀਨੈਂਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਦਸ ਦਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੈਠ ਜਾਵਾਂਗਾ । (ਹਾਸਾ) (ਵਿਘਨ) ਕੋਈ ਇਕ ਨਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੋ ਨਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਅੱਜ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠੋ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਮੁਰਗੇ ਖਾ ਕੇ ਆਏ ਹੋ । (ਵਿਘਨ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਕੋਈ ਸੁਝਾਉ ਦਿਉ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਗੀ ਬਣ ਸਕੇ । ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਦਲੀਲਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸੁਣ ਲਉ (ਵਿਘਨ) । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਦਾਰ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਮਨਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾਂ ਵੀ ਰੌਲਾ

ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਾ ਲੈਣ । (ਤਾੜੀਆਂ) ਤੇ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਜੇ ਤਾਂ ਚੋਟੀ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਓ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਰਗੀ ਨੈਰੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਨਾ ਬਣਾਓ । ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ, ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ । ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ, ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ । ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੈਂਟੀਮੈਂਟ ਵਾਸਤਾ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਕੂਲਰ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ । ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਹਨ । ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਸੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਟੀਚਿੰਗਜ਼ ਵਲ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਚਿੰਗਜ਼ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਅਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਐਸੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ, ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪੈਪਸੂ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆ ਹਨ । (ਹਾਸਾ) ਤਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ । ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੁਝ ਉਮੀਦ ਤਾਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦੇਵੇਗੀ । ਇਹ ਇਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਤੇ ਲੇਜਿਸਲੇਚਰ ਦੀ ਕੁਮਿਟਮੈਂਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਇਸ ਨੂੰ ਆਨਰ ਕਰੇਗੀ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜਾ ਸੁਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਹਾਲ ਤਕ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਹੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ । ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਆਦਮੀ ਹੈ । ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀ । ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਦਾ ਬੜਾ ਚੰਗਾ, ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਸਪੋਰਟਸਮੈਨ (ਵਿਘਨ) ਜਿਹੜਾ ਚੰਗਾ ਆਦਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ (ਵਿਘਨ) ਝੋਲੀ ਚੁਕ ਦੀ । (ਵਿਘਨ) ਫਿਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸੈਨੇਟ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਉਸ ਵਿਚ ਕਾਬਲ ਆਦਮੀ ਲਏ ਜਾਣਗੇ, ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਲਏ ਜਾਣਗੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਆਦਮੀ

[ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ]

ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਵਖ ਵਖ ਮਹਜ਼ਬ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਬੀਲੀਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ 2, 4 ਆਦਮੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋਣੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਕ ਅਟਾਨੋਮਸ ਬੌਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਅਟਾਨੋਮੀ ਕਾਇਮ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹੋਣ, ਓਲਡ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹੋਣ, ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹੋਣ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਦਮੀ ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਲੜਦੇ ਝਗੜਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਪਰ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਯੂਨਾਨੀਮਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜਾਰਿਟੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਟਾਨੋਮੀ ਕਾਇਮ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਕਸ-ਆਫ਼ੀਸ਼ੋ ਮੈਂਬਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਕਸ-ਅਫ਼ੀਸ਼ੋ ਦੀ ਡੈਫੀਨੀਸ਼ਨ ਹੀ ਬਦਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਡੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਐਮੀਨੈਂਟ ਸਕਾਲਰ ਐਕਸ-ਆਫ਼ੀਸ਼ੋ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਡਲ ਬਿਲ ਵਿਚੋਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਹ ਕਲਾਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸੂਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਿਲ ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਚੁਕਾ ਹਾਂ, ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਸੁਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ:

'A Minister should never be nominated as ex-officio member.

ਇਸ ਵਿਚ ਕਲੀਅਰ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬ ਵੀ, ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਜੋ ਚਾਂਸਲਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਚਾਂਸਲਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਉਥੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਐਕਸਟਰਨਲ ਬੋਝ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਐਕਸਟੀਰੀਅਰ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਨਾਨ ਸਕਾਲਰ, ਨਾਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ 4,5 ਯੂਨੀਵਰ-ਸਿਟੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੂਰਬ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਅੱਜ ਹਾਊਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ

ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਣਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬਣਨੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜ ਤੋਂ 5 ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਿਆਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਸਨ । ਉਸ ਨੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਦਫ਼ਾ 6 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਮਹਜ਼ਬੋ–ਮਿਲੱਤ ਰੰਗ ਆਦਿ ਦੇ ਸਭ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਸਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਆ ਸਕਣ । ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁਕਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਨਟ ਵਿਚ ਆਣ ਦਾ ਚਾਨਸ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਯਕੀਨਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿਤੀ ਜਾਏ । ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੈਂਗੁਏਜ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਹ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਗਲ ਹੈ । ਪਰ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਭੁਲਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਟੱਡੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਹਿੰਦੀ ਔਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਬਗੈਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ । ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਔਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਥੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਣ ।

ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਨੌਮੀਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ । ਐਮ.ਐਲ.ਸੀਜ਼. ਟੀਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਜ਼ ਦੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਟੀਚਰਜ਼ ਉਹ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਉਚੇ ਹੋਣ ।

ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਬੜਾ ਉੱਚਾ ਕਦਮ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਆਸ ਰਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿ–ਆਲਾ ਐਨੀ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਲੋਕ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਲੈਕੇ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨ । ਹਰ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਥੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਣ ।

ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਟੋ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੋਰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮਾਰਲ ਵੀ ਉਚਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਨਸ਼ੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ । (ਥੰਪਿੰਗ) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਕਾਲਰਜ਼ ਵੀ ਇਥੇ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਤਾਕਿ ਉਥੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕੇ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਸ਼੍ਰੀ ਖਰਬੰਦਾ, ਕਾਈਂਡਲੀ ਐਡਰਸ ਦੀ ਚੇਅਰ । ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਹੋਰ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । (*Addressing Sh. Kharbanda* : Kindly

[ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ]
address the Chair. The sitting is further extended by one hour.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਿਰਫ ਇਸ ਬਿਲ ਤਕ ਹੀ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕਰ ਲਉ । ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੋ ਬਿਲ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ । ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬਿਲ ਕਲ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਟਿਲ ਦੀ ਪਾਸੇਜ ਆਫ਼ ਦਿਸ ਬਿਲ ਕਰ ਲਵੋ ।

चौधरी बलबीर सिंह (होश्यारपुर) : सभापति महोदय, पहले बहुत सारी बातें इस बिल पर कही गई और सब कह चुके हैं। मैं तो यही कहूंगा कि यह यूनीवर्सिटी गुरू नानक साहिब के नाम पर बन रही है, इस यूनीवर्सिटी की सिंडीकेट और सैनेट का कोई भी ऐसा आदमी मैंबर न रखा जाए जो कि शराब या कोई और किसी किस्म का भी नशा पीने वाला हो। दूसरी बात मैं यह कहूंगा कि पंजाब में आगे ही तीन यूनीवर्सिटियां हैं, पंजाब, पंजाबी और ऐग्रीकलचर यूनीवर्सिटियां और यह चौथी यूनीर्विसटी बन रही है। इस यूनीवर्सिटी का ऐसा अच्छा इन्तजाम किया जाए, ऐसे सब्जैक्टस रखे जाएं जो कि बाकी की तीन तो क्या हिन्दुस्तान की किसी भी यूनीवर्सिटी में न हो। इस से यह होगा कि जो हमारे बच्चे पढ़ने के लिये फारन जाते है वह फिर वहां नहीं जाएंगे बल्कि इसी यूनीवर्सिटी में पढ़ेंगे। बाकी गुरू साहिब के कामों की रिसर्च के बारे में तो डिपार्टमैंट बनना ही है। यह भी बनता जाए। तालीम का इन्तज़ाम अच्छा होना चाहिए ताकि स्टूडेंट्स बाहर न जाए और उनको हर किस्म की तालीमी सहूलत यहाँ ही मिल सके।

ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ) : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ । ਮੈਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸ਼ੋਅਰ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹੀ ਕੁਝ ਹੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪਾਉਗੇ । ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਤਨਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਗੱਲ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ , ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਵੀ ਆਈ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਕਿ ਹਿੰਦੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਰੋਮੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਲਾਜ਼ (4) (ਐਲ) ਦੇਖਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ–

'to make provision for imparting education and for promoting research in the humanities, learned professions, sciences, especially of applied nature, technology and such other branches of learning and courses of study as it may think fit ;'

ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਕੱਲੀ ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਰਾਪੇਗੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਵਾਧੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਉਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਗੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨੌਮੀਨੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਉਹ ਅੱਛੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਗੀ। ਇਥੇ ਇਕ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ, ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਛ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੈਂਡ ਐਕੂਈਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ, ਪਲੈਨਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ, ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦਾ ਕੰਮ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Mr. Chairman : Question is—

That the Guru Nanak University Amritsar Bill be taken into consideration at once.

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Clause 2

Mr. Chairman : Question is-

That clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 3

Mr. Chairman : Question is-

That clause 3 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 4

Mr. Chairman Question is-

That clause 4 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

(Mr. Chairman)

Clause 5

Mr, Chairman : Question is—

That clause 5 stand part of the Bill·

The Motion was carried

Clause 6

Mr. Chairman : Question is—

That clause 6 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 7

Mr. Chairman : Question is—

That clause 7 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 8

Mr. Chairman : Question is—

That clause 8 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 9

Mr: Chairman : Question is—

That clause 9 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 10

Mr Chairman : Question is—

That clause 10 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 11

Mr. Chairman : Question is—

That cslaue 11 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Question is-

That clause 12 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 13

Mr. Chairman : Question is-

That clause 13 stand part of the Bill.

The Motion was carried,

Clause 14

Mr. Chairman : Qu estion is-

That clause 14 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 15

Mr. Chairman : Question is-

That clause 15 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 16

Mr. Chairman : Question is-

That clause 16 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 17

Mr. Chairman : Question is-

Tha clause 17 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 18

Mr. Chairman : Question is-

That clause 18 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 19

Mr. Chairman : Question is-

That clause 19 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 20

Mr. Chairman : Question is-

That clause 20 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 21

Mr. Chairman : Question is-

That clause 21 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 22

Mr. Chairman : Question is-

That clause 22 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 23

Mr. Chairman : Question is-

That clause 23 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 24

Mr. Chairman : Question is-

That clause 24 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 25

Mr. Chairman : Question is-

That clause 25 stand part of the Bill.

The motion was carried

Clause 26

Mr. Chairman : Question is-

That clause 26 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 27

Mr. Chairman : Question is-

That clause 27 stand part of the Bill.

The motion was lost.

Clause 28

Mr. Chairman : Question is-

That clause 28 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 29

Mr. Chairman : Question is-

That clause 29 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Clause 1

Mr. Chairman : Question is-

That clause 1 stand part of the Bill.

The motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is-

That title be the title of the Bill.

The motion was carried.

Minister for Education (Sardar Surjit Singh) : Sir, I beg to move
That the Guru Nanak University, Amritsar Bill be passed.

Mr. Chairman : Motion moved-

That the Guru Nanak University, Amritsar Bill be passed.

Mr. Chairman ; Question is-

That the Guru Nanak University, Amritsar Bill be passed.

The motion was carried.

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਕਰੀਬਨ 8–10 ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵਕਤ ਅਜ ਲਾ ਲਈਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੁਣ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਲ ਨੂੰ ਕੁਅਸ਼ਚਨ ਆਵਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। (ਵਿਘਨ)

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਕਲ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਲਗਾ ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾਕੇ ਕੁਝ ਬਿਲ ਅਜ ਕਰ ਲਈਏ । (ਵਿਘਨ) (Addressing Comrade Satypal Dang: There is no harm if we cover some Bills by extending the time of the sitting to-day.)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਗਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲ ਨੂੰ ਸਾਢੇ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਰ ਲੈਣ ।

Mr. Chairman : The House stands adjourned till 9.00 A.M. on 6th November, 1969.

6.40 P.m.

(The Sabha then adjourned till 9. 00 A.M. on Thursday, the 6th November, 1969.)

APPENDIX
to
PUNJAB VIDHAN SABHA DEBATES
Dated 5th November, 1969

Vol. II No. 11

Statements in Reply to

CALL ATTENTION NOTICES UNDER RULE 73.

(Serial No. 91)

Shri Kewal Krishan : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the backward area of Talwara Block, whose area is about one hundred square miles and is known by the name of Darerha or a house of hardship. Here even the drinking water can be had after great hardships. Hundreds of cattle died every year due to the non-availability of medical aid. The trouble is that in Talwara township, having a population of about twenty thousands, there is no Veterinary Hospital. It is a demand of the public there that a Veterinary Hospital may be opened either at Talwara or Amroh Village as early as possible. The residents of this area have submitted many applications to the Government in this behalf. The Government may state its policy for removing the hardships of the public.

Sardar Parkash Singh Badal : The Director, Directorate of Inspection and Control, Beas Dam Talwara Township submitted a scheme to the Director Animal Husbandry, Punjab, for opening a Veterinary Hospital at Talwara township out of their own funds. The scheme was returned to him with necessary suggestions, and it was for him to implement it. The enquiries made from him have revealed that the hospital has not been opened so far for want of Government of India's approval. Keeping in view the pressing demand of the public for a Veterinary Hospital, the Director, Animal Husbandry, Punjab, has requested him to expedite the matter.

Serial Nos. 186 & 199

(Serial No. 186)

Chaudhri Balbir Singh : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, a factory owner, Rattan Singh of Phagwara was shot dead on 2-11-1969 and his two other companions also received injuries. The culprits made good their escape. There is a great restlessness among the public. The Government may take early steps in the matter and may make a statement in the House.

(Serial No. 199)

Shi Sardari Lal Kapur: To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, a leading Industrialist Shri Rattan Singh, while accompanying his brother Shri Lachhman Singh, and another companion Shri Satnam Singh, and going for the morning walk on 2-11-1969, were shot by three persons, in Phagwara. Satnam Singh and Lachhman Singh were injured,

while Shri Rattan Singh died at the spot. Shri Satnam Singh died at 10. 55. A. M. on 3-11-1969 in the Brown Hospital, Ludhiana. This is a serious situation of law and order in this State, which merits a statement by the Chief Minister, on the floor of this House.

Sardar Gurnam Singh : These Call Attention Notices pertain to case F. I. R. No. 362 dated 2-11-1969 under section 302/307/34 IPC and 25/54/59 Arms Act P. S. Phagwara, registered on the statement of Shri Lachhman Singh s/o Shri Partap Singh, Proprietor, Pepsu Industries, Phagwara, who reported to the Police that on 2-11-1969 at 5-30 A. M. when he alongwith his brother Shri Rattan Singh and his friend Shri Satnam Singh Proprietor, Janta Electric Stores, Phagwara, was having his usual walk on pucca road along canal bank leading to Dosanj Kalan about 1½, furlong from G. T. Road, three persons with cycles, two Sikhs and one clean shaven armed with pistols fired at them killing Shri Rattan Singh. at the spot and injuring him and Shri Satnam Singh. Shri Satnam Singh also died in the hospital at Ludhiana on 3-11-1969 due to the injuries. The case is being investigated by a gazetted police officer. All efforts are afoot to apprehend the culprits. Police picket have been posted to allay public fears.

[ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਊ ਮਤਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ: 362 ਮਿਤੀ 2-11-1969 ਅ: ਧ: 302/307/34ਭ: ਦ: 25/54/59 ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਥਾਣਾ ਫਗਵਾੜਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਲਛੱਮਣ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਪਰੋਪਰਾਈਟਰ, ਪੈਪਸੂ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼, ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਪੋਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ 2-11-1969 ਨੂੰ 5. 30 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਈ ਸ਼੍ਰੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਰੋਪਰਾਈਟਰ ਜਨਤਾ ਇਲੈਕਟਰਿਕ ਸਟੋਰਜ਼, ਫਗਵਾੜਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਸੈਰ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਕੀ ਸੜਕ ਤੇਂ ਜੋ ਦੋਸਾਂਝ ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਇਹ ਲਗਭਗ 1½ ਫਰਲਾਂਗ ਹੀ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਆਦਮੀਆਂ, ਜੋ ਸਾਇਕਲਾਂ ਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਇਕ ਮੋਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਿਸਤੌਲ ਸਨ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ (ਲਛੱਮਣ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ 3-11-1969 ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੱਖਮਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ । ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਇਕ ਗਜ਼ਟਿਡ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਹਰ ਸਭੰਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਪਿਕਟਾ ਲਗਾ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ।]

(Serial No. 202)

Sardar Lachhman Singh : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the Punjab Government decided as early as in 1964 that Rai Sikhs would be settled on the Ferozepur-Pakistan border within a breadth of ten miles all along the border, that decision prompted Rai Sikhs to settle on banjar land within breadth of ten miles of Ferozepur-Pakistan border and made tremendous improvement in the lands on which they had settled. Now they are being asked to vacate some of these lands. In this connection a deputation met the Revenue Secretary to Government Punjab as well and he wrote to

the Deputy Commissioner, Ferozepur, also. The Chief Minister may be pleased to make statement on the floor of the House, so that the fears of 'dislocation' in the minds of Rai Sikhs in possession of lends in that area, may be allayed.

Sardar Atma Singh : In the year 1954, occupants including Rai Sikhs who were in cultivating possession of surplus rural evacuee agricultural lands according to the revenue records within 5 miles of Indo-Pakistan border (and not within the breadth of 10 miles as stated above) since Rabi 1964 were allowed to purchase the lands upto 5 standard acres minus their own holding, if any, at the rate of Rs. 540/- per standard acre. The occupants were required to submit their applications by 15th November, 1964. This date was further extended to 28-2-1965. Subsequently, occupants of surplus evacuee lands (including occupants of evacuee lands within 5 miles of the Indo-Pakistan Border) from Rabi, 1965 or earlier were allowed to purchase the lands upto 5 standard acres or 10 ordinary acres, whichever is less, including their own holdings, if any. Applications were accordingly invited by 16th October, 1967 and eligible persons were transferred surplus rural evacuee lands on the basis of the revenue records. Only those persons (including Rai Sikhs) have been left over who could not prove their cultivating possession over the land since Rabi, 1965.

2. The Punjab Government has now reviewed the policy regarding disposal of surplus rural evacuee lands, and decided to sell them in open auctions restricted to the members of Scheduled Castes subject to the modification that a Rai Sikh who is an un-authorised occupant of any surplus evacuee area and is head of the family, can bid for that area alongwith the members of Scheduled Castes. For this purpose, lists of Rai Sikhs shall be prepared on the basis of present possession i. e. Khasra Girdawari of Kharif, 1969 and Voters' Lists of the last mid-term elections. That being the case, there should be no fear of eviction amongst Rai Sikhs.

3. The Punjab Government had also purchased inferior rural evacuee land from the Central Government which is situated within 5 miles of Indo-Pakistan Border (and not within the breadth of 10 miles). According to Government decision, this land can only be allotted to Rai Sikhs of Ferozepur District and ex-servicemen. If any person belonging to these categories was in occupation of such land before Rabi, 1964 and he had made it cultivable after making sufficient improvement thereon, he is to be given preference in the matter of its allotment.

4. Therefore, before evicting any person (Rai Sikhs or ex-servicemen), his case will be examined and decided on merits.

[ਸਾਲ 1964 ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਰਾਇਤ ਭੋਂ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ 5 ਮੀਲ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ (ਪਰ 10 ਮੀਲ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਸੀ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ) ਰੱਬੀ 1964 ਤੋਂ 5 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਤੱਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਭੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ 540/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਬਜ਼ਾਂ ਨੂੰ 15-11-1964 ਤੱਕ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ

ਗਿਆ ਸੀ । ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਮਿਆਦ 28-2-1965 ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਵਾਧੂ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰਡਰ ਦੇ 5 ਮੀਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਦੇ ਦਾਵੇਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ 5 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਜਾਂ 10 ਸਾਧਾਰਣ ਏਕੜ, ਜਿਹੜੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਭੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਬੀ, 1965 ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈ, ਖਰੀਦਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ । ਲੋੜੀਦੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ 16-10-1967 ਤੱਕ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਪਾਤਰ ਕਾਬਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਦੇ ਰੀਕਾਰਡ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਵਾਧੂ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮੁੰਤਕਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ । ਕੇਵਲ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ) ਜਿਹੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਰਬੀ, 1965 ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਵਾਹਕ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ।

2. ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕੇਵਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ ਇਸ ਸ਼ੋਧ ਨਾਲ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਸਿੱਖ ਵਾਧੂ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਰਕਬੇ ਤੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਵੇ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਰਕਬੇ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਰਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਖਰੀਫ਼ 1969 ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਮਧ-ਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈਆਂ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੋਣਗੀਆਂ । ਇਸ ਲਈ ਰਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਦਖਲੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

3. ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟੀਆ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਵੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਬਾਰਡਰ ਦੇ 5 ਮੀਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ (ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ 10 ਮੀਲ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਰਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਲਾਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੱਬੀ, 1964 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੇਹਨਤ ਨਾਲ ਵਾਹੀਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

4. ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (ਚਾਹੇ ਉਹ ਰਾਏ ਸਿੱਖ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ) ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।]

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 204)

1. **ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ :**

2. **ਜਥੇਦਾਰ, ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, :** ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ, ਮੁਰੱਬਾਬੰਦੀ ਸਮੇਂ ਆਬਾਦੀ ਤੁਸੀਹ ਲਈ ਬੇਜ਼ਮੀਨ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਲਈ ਛੱਡੀ ਗਈ ਹੈ । ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਹਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ

ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਘਰਾਂ ਲਈ ਛਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਖਤ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ।

ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ : ਚੱਕਬੰਦੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਚੱਕਬੰਦੀ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਰੂਲ 16(1) ਅਧੀਨ ਗੈਰ ਮਾਲਕਾਂ ਸਣੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹਨ, ਅਬਾਦੀ ਲਈ 5 ਮਰਲੇ ਫੀ ਘਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਤੇ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਚੱਕਬੰਦੀ ਸਕੀਮ ਬਨਾਉਣ ਵੇਲੇ ਅਜੇਹੇ ਗੈਰ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਜੋ ਅਬਾਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਦੇ ਹਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਸੀਮ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਥਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇਹੀ ਰਾਖਵੀਂ ਰਖੀ ਗਈ ਥਾਂ ਦੇ ਉਹ ਪੂਰੇ ਮਾਲਕ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰੂਲਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਬਗੈਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਸੇ ਪਰਤੀ ਕਾਟ ਲਾ ਕੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਲਈ ਰਕਬਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਦੀ 17 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਿਤੀ 20-6-1964 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਬਦਲ ਕੇ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਰੂਲਿੰਗ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਇਹ ਰੂਲਿੰਗ ਕੇਵਲ ਅਜੇਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮਿਤੀ 20-6-1964 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਬਜ਼ੇ ਬਦਲੇ ਗਏ ਯਾਂ ਜਿਥੇ ਇਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣੀਆਂ । ਅਜੇਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ 20-6-1964 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਬਜ਼ੇ ਬਦਲੇ ਗਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਰੂਲਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰਖੇ ਗਏ ਰਕਬੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਕਾਂ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਰੂਲਿੰਗ ਦਾ ਚੱਕਬੰਦੀ ਰੂਲ 16 (1) ਅਧੀਨ ਅਬਾਦੀ ਲਈ ਥਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਾਲੇ ਰਕਬੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਵਖਰੀ ਆਈਟਮ ਹੈ ।

PUNJAB VIDHAN SABHA

DEBATES

6th November, 1969

Vol. II--No. 12

OFFICIAL REPORT

CONTENTS

Thursday, the 6th November, 1969

Punjab Vidhan Sabha Secretariat, Chandigarh.

Price : Rs. 9.50

ERRATA

TO

PUNJAB VIDHAN SABHA DEBATES

DATED THE 6TH NOVEMBER, 1969

VOL. II--NO. 12

Read	For	Page	Line
ੀਕਗਨਾਈਜ਼ਡ	ਗੰਕੁਨਾਈਜ਼ਡ	(12)7	4th from below
ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ	ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਨ	(12)14	14
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਅੰਮਿਤਸਰ	(12)23	1
ਦੂਜੇ	ਜੂਜੇ	(12)23	9
Extension	Extinsion	(12)26	16
Possession	Possetion	(12)26	21
the	they	(12)28	10
legitimate	ligitimete	(12)33	7
Not	Note	(12)33	10
ever	over	(12)42	6th from below
ਰੀਐਗਜ਼ਾਮਿਨ	ਗੰਐਗਜ਼ਾਮਿਨ	(12)48	6th from below
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ	ਸੁੱਖ ਮੰਤਰੀ	(12)49	5
vacate	vaceate	(12)50	4th from below
Captain Rattan Singh	Captain Rattain Singh	(12)51	16
ਆਰਡਰ	ਆਰਫਰ	(12)53	19
relate	relater	(12)53	21
Governments	Governn en s	(12)58	17th from below
Association	Assciation	(12)62	3rd from below
ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.	ਡੀ.ਐਸ.ਪੀਰ	(12)63	2nd & 3rd from below
Vidhan	Vidalın	(12)64	Heading
ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ	ਸਟੇਟ ਆਰਡਰ	(12)64	8th from below
Deepartment	Deparment	(12)71	1
Security	uiy	(12)73	4th form below
Minister for Industries	Minister for Iudustries	(12)80	3rd from below
Instruments	Instrunents	(12)83	Heading
Mr. Speaker	Mr. Spealer	(12) 116	3rd from below
clause	ciause	(12)119	14
unambiguously	unnmbiguously	(12)127	21
Sinedie	Sinedei	(12)128	14, 16.

Read	For	Page	Line
district	distirict	I	11
organisers	organisors	VI	13
Husbandry	Husbandary	VI	17—18
corporation	eorporation	VI	4th from below
compel	compell	VI1	16
inconvenience	inconvenince	V11	22
un-economical	un-economlcal	V111	10
further	furthur	1X	16th from below
treated	tretaed	XXX1X	1
supply	spuply	XL11	11
intends	indends	XL1V	3
supplied	suupplied	XLV	3
Sl. No.	Sl.	XLV111	3
Supplied Medicines	Supplied No. Medicines	XLV111	2—3
Medicine	Mediclne	LV11	2
Ferozepur	Feorzepur	LXXII	4, 9
taken to make	take to maken	LXXVIII	3
rejected	reiected	LXXIX	3rd from belwc

PUNJAB VIDHAN SABHA

Thursday, the 6th November, 1969

The Vidhan Sabha met in the Hall of the Vidhan Bhavan, Sector 1, Chandigarh at 9.00 a. m. of the clock, Mr. Speaker (Sardar Darbara Singh) in the Chair.

————

STARRED QUESTIONS AND ANSWERS

Funds Utilized by Government Offices in the Last Day of March.

*971. **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Minister for Finance be pleased to state whether the Government has taken any steps or intends to take any steps to curb the tendency prevalent in different Government offices to make purchases of their requirements in the last days of the month of March to utilize the funds allotted for that financial year, which results in haphazard utilisation of public money and purchase of low quality material due to shortage of time ?

Shri Krishan Lal : Yes. (ਜੀ ਹਾਂ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਯੂਟਿਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫ਼ੰਡਜ਼ ਹੈ ਇਹ ਐਂਡ ਤਕ ਈਵਨ (even) ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲ ਦੀ ਪਰਚੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਔਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਮੈਂਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਦਮ ਉਠਾਏਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਹੈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਯੂਟਿਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਲਕਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਵਾਕਈ ਜਦੋਂ ਮਾਰਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਬਾ ਦਬ ਪਰਚੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਔਰ ਰੁਪਿਆ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਟਿਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या चीफ़ मिनिस्टर साहिब बताएंगे कि यह जो पहले पालेसी बनाई हुई है कि 31 मार्च तक रुपया खर्च किया जाए क्या इस को बदल कर यह किया जाएगा कि जो रुपया बच जाये उस को अगले साल खर्च किया जा सकता है ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤੇ ਗ਼ੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ਲੇਕਿਨ ਡਿਫ਼ੀਕਲਟੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਫਿਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯੁਟਿਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲੀ ਇਸ ਸਾਲ ਜਿਸ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੇ ਹੈਪਹੈਜ਼ਰਡ ਵੇ ਨਾਲ ਪਰਚੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਉ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣਗੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਚੇਜ਼ਿਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫ਼ੇਅਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਲਈ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਕੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਖਰਚ ਕਰਨ ਤੇ, ਕੋਈ ਗ਼ੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਨਵੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਕਤ ਲਗਿਆ ਹੈ । ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਲਫ਼ੇਅਰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या चीफ़ मिनिस्टर साहिब यह पालिसी बनायेंगे कि एक महीना की और माहलत अथवा 31 मार्च की बजाए 30 अप्रैल तक, रुपया खर्च करने की इजाज़त दी जाए ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗੀ । ਲੇਕਿਨ ਫਿਰ ਭੀ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ । (ਵਿਘਨ)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਲੈਵਲ ਵਾਲੇ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਖਰਚ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਅਗੇ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ।

Recruitment of Underage Persons in Factories, Shops and Firms in the State.

*966 **Sardar Dalip Singh Pandhi** : Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) the minimum age prescribed for employment in factories, shops and firms in the State ;

(b) whether the Labour Laws are applicable to the employees of the establishments referred to in part (a) above ; if so, the authority enforcing the same, if not, the reasons therefor ;

(c) whether there is any scheme under the consideration of the Government to stop the recruitment of underage persons in factories, shops and firms in the State ; if so, the details thereof ;

(d) whether it has come to notice of the Government that the relevant provisions of the Labour Acts, so far as they are concerned with the labourers are often violated by those concerned ; if so, the manner in which this practice is proposed to be checked ;

(e) whether any Government Officers have been found to be responsible for the violations of the provisions of the Labour Acts ; if so, the manner in which it is proposed to be checked ; if not, the reasons therefor ?

ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ :

(ੳ) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ 14 ਸਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ ;

(i) ਫੈਕਟਰੀ ਐਕਟ, 1948 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਪਸ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਐਸਟੈਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1958 ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(ii) ਫੈਕਟਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੀਫ਼ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਫੈਕਟਰੀਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਪਸ਼ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਐਸਟੈਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਐਕਟ,

[ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ]

1958 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(ੲ) ਜਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ (ਅ) ਵਿੱਚ ਦਸੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਰਖਣਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਕੀਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ ।

Unemployed Persons in the State.

*926 **Chaudhri Kewal Krishan :** Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) the number of unemployed persons in the State according to the figures of the Employment Exchanges in the State at present togetherwith the number and the details of literate and illiterate persons seperately as on 31st December, 1968;

(b) whether the Government has any proposal under its consideration to remove unemployment ; if so,the details thereof ?

ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ :

(ੲ)

ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ	ਜੋ ਸੰਖਿਆ 31-12-68 ਨੂੰ ਸੀ	ਜੋ ਸੰਖਿਆ 30-9-69 ਨੂੰ ਸੀ
ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ :	72,071	89,332

ਵੇਰਵਾ	ਜੋ ਸੰਖਿਆ 31-12-68 ਨੂੰ ਸੀ ।
ਬੀ ਏ. ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆਂ	2,482
ਬੀ. ਏ. ਪਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	4,778
ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਤੇ ਹਾਇਰ-ਸੈਕੰਡਰੀ ਪਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	25,580
ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਤੋਂ ਘਟ ਯੋਗਤਾ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	25,082
ਅਨ-ਪੜ੍ਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	14,149

(ਬੀ) ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਵੱਧ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਉਜਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਬਿਜਲੀਕਰਣ ਦੀ ਉਨੱਤੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ, ਫੰਡ ਨਿਯਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ। ਬਠਿੰਡੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਥਰਮਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਕੰਮ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਪਾ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ :—

(1) ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ-ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਯੋਗ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੀਆਂ।

(2) ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੇ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ।

(3) ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਰਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ।

(4) ਨਗਰਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤੌਰ ਤੇ ਇੰਜੀਨੀ-ਅਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।

(5) ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਲਈ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

(6) ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣੀ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਅਨਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਹੈ, ਔਰ ਜੋ ਕਿ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਾਰਟ 'ਬੀ' ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਕਲੀਅਰ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मिनिस्टर साहिब बताएंगे कि इतनी ज्यादा अनएम्पलायमैंट के होते हुए भी जो रिटायरमैंट की उमर 55 से 58 कर दी है, क्या इन हालात में दोबारा 55 साल करने पर विचार करेंगे ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਐਸੀ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਵੱਧ ਰਹੀ ਬੇਕਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ, ਔਰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਦਮ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਅਨਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਇਹ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਫ਼ਿਨੋਮਿਨਾ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਗੌਰਮਿੰਟ ਇਕ ਲਿਮਿਟਿਡ ਹੱਦ ਤਕ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਨਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਨੂੰ ਜਿਤਨੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਪਲਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਪਲਾਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਅਨਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਔਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਇੰਪਲਾਏ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਓ। ਵੈਸੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਪਾਰਟ ਬੀ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਨਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੋਈ ਕਮਾਣ ਖਾਣ ਨੂੰ ਧੰਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ Jobless ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਪਛੜਿਆਂ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਔਰ ਕੋਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਉਦਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਹਾਂ ਜੀ, ਜ਼ਰੂਰ ਗ਼ੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕੋਈ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਿਸੀ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ, ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ, ਲੇਕਿਨ ਜੈਨਰਲ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦਾ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਐਸੀ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਤੇ ਗ਼ੌਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਅਨਇੰਪਲਾਇਡ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਐਸੀ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਤੇ ਗ਼ੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਣ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੰਬਰਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕਢਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਕੋਈ ਠੋਸ ਚਾਰਜ ਲਗਾ ਕੇ ਭੇਜੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜਤਾਲ ਕਰਾਂਗੇ ।

ਵੈਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਖਤ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਅਫਸਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मिनिस्टर साहिब बताएंगे कि जिन के पास काम नहीं है (विघ्न) उन को बेकारी अलाऊंस दिया जायेगा ? (विघ्न) वह पढ़े लिखों की बात है, मैं अनपढ़ों की बात कर रहा हूं । (विघ्न)

ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰੈਕਟੀਕਲ ਸ਼ੇਪ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਟਾਈਮ ਲਗੇਗਾ । ਕੋਈ ਕੰਨਕਰੀਟ ਪਰੋਪੋਜ਼ਲ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਪੈਸੀਫਿਕ ਚਾਰਜ ਲਗਾਉਣ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਏ ਸਨ, ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਕਾਪੀ ਭੇਜ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਲਮ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਅਨਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਕਰਾਕੇ ਜਿੰਨੀ ਯੂਥ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਅਨਰੈਸਟ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਗੌਰ ਕਰੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸਤਰ ਤੇ ਇਹ ਪਰਾਬਲਮ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ । ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੈਕਨੀਕਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਨਇੰਪਲਾਈਮੈਂਟ ਬਾਰੇ ਗੌਰ ਕਰਾਂਗੇ । ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਾਲੀਟੈਕਨੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਸੈਨੀਟਰੀ ਇੰਨਸਪੈਕਟਰ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਅਤੇ ਦੀਗਰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰੈਕੂਗਨਾਈਜ਼ਡ ਹਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਸਕੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਉਹ ਲਿਸਟ ਬਣ ਜਾਏਗੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਉਹ ਐਡਜਸਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਮੇਰੀ ਨਾਲਿਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾ ਲਵਾਂਗੇ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗ਼ੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਕਿੰਨੇ ਆਦਮੀ ਐਬਜ਼ਾਰਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਡੈਫ਼ੀਨਿਟ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या सैंट्रल गवर्नमैंट की तरफ से एक स्कीम इसी बारे में पंजाब सरकार के पास आई थी कि जितने टैक्नीकल हैंडज हैं उन को एब्ज़ार्ब करने के लिये सरकार छोटे छोटे कारखाने लगाने के लिये कोई कर्ज़ आदि देने की कार्यवाही कर रही है ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ।

चौधरी बलबीर सिंह : इन्होंने एक जवाब में कहा था कि अगर कोई मैंबर कोई स्कीम बतायेंगे तो यह गौर कर लेंगे । मैं पूछना चाहता हूँ कि जब सैंट्रल गवर्नमैंट ने स्कीम भेजी हुई है तो उसके बाद और क्या रह जाता है ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰੋਪੋਜ਼ਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਗ਼ੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਬੇਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਪੋਸਟਾਂ ਭਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਹੈਡਮਾਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕਈ ਔਕੜਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਟੈਕਨੀਕਲ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੋਸਟਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

Introduction of Parvachans of Shri Guru Nanak Dev ji and others in the Courses of Different Classes of Schools/Colleges

*868 **Chaudhri Ram Singh** : Will the Minister for Education be pleased to state whether the Government have any Scheme under its

considerstion to intreduce 'PARVACHANS' of Shri Guru Nanak Dev Ji, Mahatma Gandhi Ji and Shri Jawahar Lal Nehru Ji in the courses of different classes of Schools and Colleges in the State; if so, the time by which it is likely to be implemented.?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਹਾਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਨਹੀਂ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜ ਸੌਵੀਂ ਜਨਮਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਉਜਾਲਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਡੈਫੀਨਿਟ ਕਲਾਸਿਜ਼ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸਬਕ ਰਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਐਸਚਨ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕੋਈ ਡੈਫੀਨਿਟ ਕਲਾਸਿਜ਼ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਜੋ ਅਛੇ ਅਛੇ ਵਚਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਟੋ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ ਤਾਕਿ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਣ ?

ਮੰਤਰੀ : ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਛਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖੈਣ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਚਿੰਗਜ਼ ਦਾ ਇਕ ਲੈਕਚਰ ਰੋਜ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਕ ਲੈਕਚਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਈਫ਼ ਅਤੇ ਟੀਚਿੰਗ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਅੱਜ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਂਨਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੈਮੋਰੀਅਲਜ਼ ਬਣਨਗੇ, ਉਹ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਲਗਣਗੇ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ।

Model Villages in the State.

*922. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Development and Animal Husbandry be pleased to state -

(a) whether it is a fact that Government proposes to set up 116 Model Villages throughout the State; if so, their number district-wise;

(b) the criteria for the selection of such villages and whether the same is observed in each and every case of selection ;

(c) if in some cases, the criteria is not strictly observed, the reasons therefor together with the nature of exception given in such cases ?

Sardar Parkash Singh Badal : (a) Yes. it is proposed to set up one model village in each Panchayat Samiti. But in some cases, more villages than one have been selected as model villages in a Panchayat Samiti. A statement is laid on the Table of the House.

(b & c) Generally, the village should have a population of 1000 to 1200 of people, be on or near the main road, free from natural calamities and common land is available. The village and its Panchayat should be financially sound to maintain the works executed. Besides this, the village is required to pay Rs. 10,000/- or more. The model villages have been selected on these broad out-lines.

Statement.

The district-wise break up of the model villages selected so far is as under :—

1.	Gurdaspur	2
2.	Amritsar	9
3.	Kapurthala	6
4.	Patiala	9
5.	Ropar	6
6.	Sangrur	12
7.	Ludhiana	13
8.	Bhatinda	11
9.	Ferozepur	20
10.	Jullundur	—
11.	Hoshiarpur	7

[(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਇੱਕ ਮਾਡਲ ਪਿੰਡ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਪਰ ਕਈਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਡਲ ਪਿੰਡ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਵੇਰਵਾ ਪੱਤਰ ਸੱਦਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

[ਬੀ. ਤੇ ਸੀ.) ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 1 000 ਤੋਂ 1200 ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਉਤੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਏ। ਪਿੰਡ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਏ। ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਾਲਾ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਹੋਏ ਤਾਂ ਜੋ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਚਾਲੂ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ 10,000 ਜਾਂ ਵੱਧ ਰੁਪਿਆ ਦੇਵੇ। ਮਾਡਲ ਪਿੰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।]

ਸਟੇਟਮੈਂਟ

(ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮਾਡਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਵਾਰ ਵੇਰਵਾ ਨਿਮਨ ਲਿਖਿਤ ਹੈ।

1.	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	2
2.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	9
3.	ਕਪੂਰਥਲਾ	6
4.	ਪਟਿਆਲਾ	9
5.	ਰੋਪੜ	6
6.	ਸੰਗਰੂਰ	12
7.	ਲੁਧਿਆਣਾ	13
8.	ਬਠਿੰਡਾ	11
9.	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	20
10.	ਜਲੰਧਰ	—
11.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	7)

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਗੇ ਜਾਂ ਕਨਸਟਰੱਕਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਲੂ ਹੋਣ ਤੇ ਕਰਾਉਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਉਹ ਜਦੋਂ ਕਨਸਟਰੱਕਸ਼ਨ ਚਾਲੂ ਹੋਵੇ ਉਦੋਂ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਦਸੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛ ਕੇ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰਿਕਮੈਂਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ 3 ਬਲਾਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਥੇ ਲਈ ਦੋ ਮਾਡਲ ਪਿੰਡ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਛਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਮੰਤਰੀ : ਹਰ ਸਮਿਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਮਾਡਲ ਪਿੰਡ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕਈਆਂ ਦੀ ਰਿਕਮੈਂਡੇਸ਼ਨਜ਼ ਲੇਟ ਆਈਆਂ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ।

चौधरी बलबीर सिंह : मुख्य मन्त्री साहिब ने इसके बारे में किसी प्राइवेट टाक में कहा था कि यह सिस्टम बड़ा टीडाग्रस बन गया है और सरकार इसको शायद वापिस ले ले । क्या यह वज़ीर साहिब के नोटिस में आया है ?

(ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾਂ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ ਨੇ ਰਿਕਮੈਂਡੇਸ਼ਨਜ਼ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ; ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੇਕਮੈਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕੋਈ ਛਡ ਵੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ 75% ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਗਲਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਥੇ ਚੇਂਜ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਚੇਂਜ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕੀ ਕਰਾਈਟੀਰੀਆ ਰਖਿਆ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿਸਟਾਰੀਕਲ ਜਾਂ ਰਿਲੀਜਸ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਰਿਕਮੈਂਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਚੇਂਜ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਜੋ ਪਿੰਡ ਤਖਤੂਪੁਰਾ ਨੂੰ, ਜਿਥੇ ਤਿੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਆਏ ਸਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਅਗਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਗਲਾ ਰਾਊਂਡ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਚਲੇਗਾ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪਰਸੈਂਟ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਐਮ. ਐਲ. ਏਜ਼. ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ : ਕੀ ਮਾਨਯੋਗ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਫੁਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਮੇਰਾ ਹਲਕਾ ਵਿਚੋਂ ਛਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਲਕੇ ਅਤੇ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋ ਪਿੰਡ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰਾ ਹਲਕਾ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਛਡ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕੀ ਇਹ ਫੁਟ ਪਾਊ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰਖੀਆਂ ਹਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਘਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? (ਹਾਸਾ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਗਲ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਲਈ ਠੀਕ ਹੈ । (ਹਾਸਾ)
(That suits the hon. Members village.)

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਿਸਟਾਰੀਕਲ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਇੰਪਾਰਟੈਂਸ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਕੀ ਇਹ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਭੱਠਾ ਸਾਹਿਬ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹਨ ? ਖੋਖਰਾਂ ਅਤੇ ਚੋੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 6 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਪਿੰਡ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੋਵੇਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਜਿਹੜੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੜੇ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ. (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : Order please.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਹਰ ਐਮ. ਐਲ ਏ. ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਘਟੋ ਘਟ ਇਕ ਪਿੰਡ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਪਾਲਸੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ । ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਐਮ. ਐਲ ਏ. ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਬਲਾਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ਅਗੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਾਈਟੇਰੀਆ ਬਲਾਕ ਦਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਖੋ : ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਚ 4 ਮਾਡਲ ਟਾਊਨਜ਼ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ । ਇਕ ਹੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ 4 ਮਾਡਲ ਟਾਊਨਜ਼ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮਾਡਲ ਟਾਊਨਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਖੋ : ਕੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਹਲਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ?

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਟਾਂਡਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ? ਉਸ ਹਲਕੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਕਿਰਪਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬਲਾਕਵਾਈਜ਼ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਟਾਂਡਾ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਜੋ ਲਿਸਟ ਹਾਲੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਕੀ ਉਥੇ ਦੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਤੇ ਡੋਰੇ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਦੇ ਉਪਰ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਚੌਧਰੀ ਸੱਤ ਦੇਵ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਪੱਕੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਪੱਕੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜਾ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਣ :

Pitching of streets. paving of drains. metalling of approach roads, construction of Panchayat ghar, establishment of kitchen gardens, plantation of trees, organization of Mahila Samitis, Youth Clubs, Bal Haries; construction of godown by Co-operative Department, Veterinary Dispensary, Civil Dispensary.

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਹੁਣੇ ਭੱਠਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਵਿਤਕਰਾ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਬਣਾਏਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਮਾਡਲ ਵਿਲੇਜ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਪ ਸੁਜੈਸ਼ਨਜ਼ ਦਿਉ, ਅਸੀਂ ਖਿਆਲ ਰਖਾਂਗੇ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਸਮਾਂਦਾ ਇਲਾਕੇ, ਆਬਾਦੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮਾਡਲ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਮਾਡਲ ਜ਼ਥੇਦਾਰ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ ? (ਹਾਸਾ) (ਵਿਘਨ)

Decision Of High Court Regarding Municipal Committee, Jullundur.

*820. **Chaudhri Ram Singh :** Will the Minister for Finance be pleased to State the action proposed to be taken by the Government in the light of the remarks given by the High Court in their decision regarding Municipal Committee, Jullundur.

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 22-9-1969 ਬਾਬਤ ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੰਟ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਾਲੀ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਉਥੇ ਪਰਧਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿਚ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਧਾਨ ਦੇ ਉਤਰਨੇ ਤੇ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਗਲਤ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਜਲੰਧਰ ਮਿਊਨਿਸਪੈਲਿਟੀ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਮੇਨ ਸਵਾਲ ਵਿਚੋਂ ਐਰਾਈਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ ਪਰ ਜਾਣ ਬੁਝਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਜ਼ਿਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਝੂਠੇ ਮੁਕਦਮੇ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ) ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਦਬਾ ਪਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਮਦੇ ਨਜ਼ਰ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਨਾਲ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਐਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਰਜ਼ੂਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਰੇਜ਼ੂਲਿਊਸ਼ਨ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਬਦਜ਼ਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅੜ ਨੂੰ ਕਢਣ ਲਈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ? (ਵਿਘਨ)

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਰੂਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਡੀਸੀਜ਼ਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ । ਇਹ, ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਪਰਸਨਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕ ਰ ਦੀ

[ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ]
ਮੈਲਾਫਾਇਡੀ ਦਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਐਸ਼ੋਅਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੌਰਮੈਂਟ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਕੋਈ ਮੈਲਾਫਾਇਡੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। (ਵਿਘਨ)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਹ : क्या मन्त्री महोदय बताएंगे कि गवर्नमैंट जालंधर म्यूनिसिपल कमेटी में फासिस्ट तरीका तो इस्तेमाल नहीं करेगी ?

(No reply.)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਈ. ਓਜ਼. ਲਗਾਏ ਹਨ ਉਹ ਕਟੜ ਜਨਸੰਘੀ ਹਨ ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ?

(No reply.)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕਈ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਖੇਚਲ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੈਟਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜਦ ਤਕ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

(ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ)

ਚੌਧਰੀ ਸੱਤ ਦੇਵ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਧਕਾ ਕਰਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਿਹੜੀ ਫਾਈਲ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਇਹ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਵਿਊ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਲਵਾਲਕਰ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ?

(ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ)

Scheme Formulated By Improvement Trust, Pathankot.

*867. **Chaudhri Ram Singh**: Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) the number and names of the Schemes of the Improvement Trust, Pathankot which have so far been sanctioned by the Government togetherwith the amount of expenditure sanctioned for each;

(b) the number of schemes out of these mentioned in part (a) above which have matured so far;

(c) the total amount of expenditure incurred on the administration of the Improvement Trust, Pathankot since its inception todate ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) : (ਏ) ਤੇ (ਬੀ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਵਾਲੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਦਨ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

(ਸੀ) ਰੁ: 1,28,408.

STATEMENT

Sr. No.	Name of the Scheme	Amount of expenditure sanctioned.	Whether the Scheme has matured or not.
(1)	(2)	(3)	(4)
1.	Slum Clearance Scheme Construction of 140 small two-roomed single storeyed houses.	Rs. 5, 11,000	The Scheme has matured and is being executed.
2.	Slum Clearance Scheme-Construction of Night Shelter for Kashmiri Labourers.	Rs. 2, 31,000	The Scheme has matured.
3.	Development Scheme for the Area No. 2 & 3 Part I.	Rs. 10, 36,000	The Scheme has not matured so far.
4.	Development Scheme for Area No. I, part I.	Rs. 19, 04,000	The Scheme has not matured so far.
5.	Development Scheme for Anandpur Area.	Rs. 16, 99, 910	The Scheme has not matured so far.
6.	Street Scheme for the improvement of Dhangu Chowk.	Rs. 7, 62, 600	The Scheme has not matured so far.
7,	Slum Clearance Scheme-Construction of 104 small two roomed double storeyed tenements.	Rs. 6, 65, 600	The Scheme has matured and is being executed.
8.	Development Scheme for Area No. 2 & 3; Part II.	No estimate preperad	The Scheme has not matured so far.

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਕੀਮ ਪਾਰਟ 1 ਦੇ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਏਰੀਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਛਡਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਇਕ ਜਨਸੰਘੀ ਨੇ, ਇਕ ਬਲਾਇੰਡ, ਚੌਕ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਗ੍ਹਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟੱਰਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਪਰ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵਖਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿਉ ਤਾਂ ਪਤਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਲ ਸਿਧੀ ਪੁਛੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੀਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਕੀਮ ਏਰੀਆ ਨੰ 1 ਪਾਰਟ 1, ਜਿਸ ਲਈ 19 ਲਖ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰਕਮ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਮੈਚੂਅਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਤੇ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਛਡਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਚੌਕ ਨੂੰ ਇਕ ਜਨਸੰਘੀ ਨੇ ਵਡੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪ ਪਾ ਲਈ ਹੈ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਆਈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦੇਣ ਤਾਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ।

CONVERTING OF CONSTITUENCIES OF MUNICIPAL COMMITTEES FROM DOUBLE MEMBER TO SINGLE-MEMBER CONSTITUENCIES.

*927. **Chaudhri Kewal Krishan:** Will the Minister for Finance be pleased to state :—

(a) whether it is a fact that the constituencies for the Municipal Committees in Punjab are being converted into single from double-member contituencies and that the Government propose to hold elections after converting these constituencies to single member constituencies.

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, the names of those Municipal Committees in the State where the action as mentioned in part (a) is being taken;

(c) whether the electoral rolls of 1968 have been treated as basis for holding elections to 1969 or those of the years 1963 and 1966;

(d) whether it is a fact that the wards of Municipal Committees are being converted into single-member wards on the basis of electoral rolls of 1963; if so, the reasons therefor ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) :

(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ,

[ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ]

(ਅ) 100 ਨਗਰ ਪਾਲਕਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

(ੲ) ਨਾਂ ਜੀ । 1969 ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਤੌਰ ਤੇ ਫ਼ਾਈਨੇਲਾਈਜ਼ਡ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੋਣਕਾਰ ਸੂਚੀਆਂ ਸਾਲ 1969 ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ, ਜੇ ਹੋਈਆਂ, ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ,

(ਸ) (i) ਨਾਂ ਜੀ,

(ii) ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

[a) Yes;

(b) A list of 100 Municipal Committees is placed on the Table of the House;

(c) No. The electoral rolls finally published in 1969 would be used for holding elections, if any, during 1969;

(d) (i) No.

(ii) Does not arise.]

*100 ਨਗਰਪਾਲਕਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ :–

1. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
2. ਪੱਟੀ
3. ਤਰਨ ਤਾਰਨ
4. ਜੰਡਿਆਲਾ
5. ਛੇਹਰਟਾ
6. ਖੇਮਕਰਨ
7. ਮਜੀਠਾ
8. ਰਾਮ ਦਾਸ
9. ਜਲੰਧਰ
10. ਨਕੋਦਰ
11. ਫਿਲੌਰ
12. ਕਰਤਾਰਪੁਰ
13. ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ
14. ਨੂਰਮਹਿਲ
15. ਬੰਗਾ
16. ਰਾਹੋਂ
17. ਅਲਾਵਲ ਪੁਰ
18. ਆਦਮ ਪੁਰ
19. ਲੁਧਿਆਣਾ
20. ਜਗਰਾਉਂ
21. ਰਾਏਕੋਟ
22. ਖੰਨਾ
23. ਸਮਰਾਲਾ
24. ਦੋਰਾਹਾ
25. ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
26. ਬਟਾਲਾ
27. ਦੀਨਾਨਗਰ
28. ਪਠਾਨਕੋਟ
29. ਕਾਦੀਆਂ
30. ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ

31. ਸੁਜਾਨ ਪੁਰ
32. ਸ਼੍ਰੀ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ
33. ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ
34. ਧਾਰੀਵਾਲ
35. ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
36. ਉੜਮੁੜ ਟਾਂਡਾ
37. ਦਸੂਹਾ
38. ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ
39. ਹਰਿਆਨਾ
40. ਮੁਕੇਰਿਆਂ
41. ਸ਼ਾਮ ਚੁਰਾਸੀ
42. ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ
43. ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ
44. ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ
45. ਮੁਕਤਸਰ
46. ਮੋਗਾ
47. ਅਤੋਹਰ
48. ਜ਼ੀਰਾ
49. ਮਲੋਟ
50. ਧਰਮਕੋਟ
51. ਗਿਦੜਬਾਹਾ
52. ਟੈਂਕਾਂਵਾਲੀ
53. ਜਲਾਲਾਬਾਦ
54. ਗੁਰੂ ਹਰ ਸਹਾਏ
55. ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ
56. ਰੋਪੜ
57. ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
58. ਮੋਰਿੰਡਾ
59. ਖਰੜ
60 ਕੁਰਾਲੀ
61. ਪਟਿਆਲਾ
62. ਨਾਭਾ
63. ਡੇਰਾ ਬਸੀ
64. ਸਮਾਨਾ
65. ਬਸੀ ਪਠਾਨਾ
66. ਰਾਜਪੁਰਾ
67. ਸਨੌਰ
68. ਬਨੂੜ
69: ਸਰਹਿੰਦ
70. ਅਮਲੋਹ
71. ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ
72. ਸੰਗਰੂਰ
73, ਸਨਾਮ
74. ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ
75. ਬਰਨਾਲਾ
76. ਧੂਰੀ
77. ਲੌਂਗੋਵਾਲ
78. ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ
79. ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ
80. ਭਦੌੜ
81. ਤੱਪਾ
82. ਧਨੌਲਾ
83. ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ
84. ਬਠਿੰਡਾ
85. ਫਰੀਦਕੋਟ
86. ਕੋਟਕਪੂਰਾ
87. ਮਾਨਸਾ
88. ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ
89. ਜੈਤੋ
90. ਰਾਮਾਂ
91. ਸੰਗਤ
92. ਕੋਟ ਫੱਤਾ
93. ਮੌੜ
94. ਬਰੇਟਾ
95. ਗੁਨਿਆਨਾ
96. ਬੁਢਲਾਡਾ
97. ਬੁਢੋ ਮੰਡੀ
98. ਕਪੂਰਥਲਾ
99. ਫਗਵਾੜਾ
100. ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ 100 ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਬਲ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੰਗਲ ਮੈਂਬਰ ਕੰਸਟੀਚੂਐਂਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਗੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਕਾਰ ਸੂਚੀਆਂ 1969 ਵਿਚ ਫਾਇਨੈਲਾਇਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ; ਤਾਂ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਮਾਰਚ 1970 ਤਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੂਚੀਆਂ ਸ਼ਾਇਆ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਐਸੀਆਂ ਕੋਈ 15 ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਡਿਯੂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚੀਆਂ ਤਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵਬੰਰ ਵਿਚ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਠੀਕ ਨਾ ਰਹੇ। ਫੇਰੂਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਡੈਥੱ ਦੇ ਬਾਦ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ, ਇਸ ਲਈ ਨਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ। ਹੁਣ ਜਿਸ ਵਕਤ ਹਾਲਾਤ ਨਾਰਮਲ ਹੋਣਗੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਰਚ 1970 ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਲਿਸਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 1969 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : The reply of the Minister in regard to part (c) of the question is as under :

The electoral rolls finally published in 1969 would be used for holding elections; if any, during 1969.

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿ 1969 ਦਾ ਸਾਲ ਤਾਂ 1970 ਮਾਰਚ ਤਕ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਸੂਚੀਆਂ ਜੇਕਰ 1969 ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਰਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਕੀ 1970 ਵਿਚ ਹੋਰ ਚੋਣ ਫਰਿਸਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਜਨਾਬ, ਇਥੇ ਇਹ ਫਿਨਾਂਸ਼ਲ ਯੀਅਰ ਨਹੀਂ ਐਕਚੁਅਲ ਈਅਰ ਨੂੰ ਰੀਲੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਥੇ ਜਿਮਨੀ ਇੰਤਖਾਬ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਥੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਬਲ ਕੰਸਟੀਚੂਐਂਸੀ ਵਿਚ ਚੁਣਿਆਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਅਧੇ ਹਲਕੇ ਦੀ ਉਹ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਡਬਲ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜਾਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇੰਤਖਾਬ ਲੜੇਗਾ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪਰਟੀਕੂਲਰ ਕੇਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜਦ ਆਵੇਗਾ ਵੇਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਐਮਿਤਸਰ ਦਾ ਹਲਕਾ ਨੂੰ: 38 ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਇਹ ਡਬਲ ਮੈਂਬਰ ਕੰਸਟੀਚੁਐਂਸੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅਨਸੀਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਸਿੰਗਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਫਿਰ ਚੋਣ ਦੂਜੇ ਹਲਕੇ ਅਧੇ ਲਈ ਲੜੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਉਹ ਚੁਣਿਆ ਮੈਂਬਰ ਹਰੀਜਨ ਵੀ ਹੈ (ਵਿਘਨ) । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 38 ਨੰਬਰ ਵਾਰਡ ਵਿਚ, ਜਿਹੜਾ ਡਬਲ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਸੀ, ਸਿੰਗਲ ਮੈਂਬਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸੀਟ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਸਟੀਫਾਈ ਕਰੇਗਾ ? ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ? ਇਹ ਤਾਂ ਵੇਗ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਜਵਾਬ ਨਹੀ ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਕਲ ਆ ਕੇ ਦਸ ਦੇਣ ਕਿ ਕਿਸ ਪਰਟੀਕੁਲਰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਧੇ ਹਿਸੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨੀ ਪਏਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਜਨਾਬ ਮੇਨ ਕੁਵੈਸ਼ਚਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲ ਆਈ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪਰਟੀਕੂਲਰ ਜਿਮਨੀ ਚੁਨਾਓ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਲ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਇਕ ਅਸੂਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਡਬਲ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਕ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੁਣ ਕੇ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਅਨਸੀਟ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਕੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗੀ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਵਾਂ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਮਿਉਂਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਨਣ ਲਈ ਰੂਲਜ਼ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੱਸਣ ਅਸੀਂ ਪਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਲਕੇ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਾਈਟੇਰੀਆ ਹੈ ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਝਬਾਲ ਦਾ ਹਲਕਾ 1963 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਸਿੰਗਲ ਹਲਕਾ ਡਬਲ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਕੀ 1969 ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਹਲਕੇ ਬਣਨੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਝਬਾਲ ਵਾਲਾ 1963 ਦਾ ਹੀ ਕਰਾਈਟੇਰੀਆ ਮੁਖ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ 1969 ਦਾ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਚੋਣ ਹਲਕੇ 1962 ਤੋਂ 1965 ਦੇ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਕੇ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : अगर बझाल के हलका में बाई इलैक्शन हो तो उसके बारे में सरकार की क्या पालिसी है ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਮਿਉਂਸੀਪੈਲਟੀਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਹੈ ।

Starred Question No. 964*

Mr. Speaker : Extention has been applied for in respect of starred question No. 964

Tours By Ministers.

*936. **Shri Gian Chand Kharbanda:** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) the number of days for which the Ministers, State Ministers and the Chief Parliamentary Secretary remained out of Chandigarh on official tour from 1. 4. 69 to-date;

(b) the number of days during the said period for which each of them remained in Amritsar district ?

Sardar Gurnam Singh : (a) & (b) A statement is laid on the table of the House.

[(ੲ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਇੱਕ ਵਿਵਰਣ-ਪੱਤਰ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।]

Statement showing the number of days for which the Ministers State Ministers/Chief Parliamentary Secretary remained out of Chandigarh on official tour and number of days for which each of them remained in Amritsar District from 1·4·69 to 30·9·69.

S. No.	Name & designation.	No. of days remained out of Chandigarh.	No of days remained in Amritsar Distt.
1.	S. Gurnam Singh C.M,	94	10½
2.	Sh. Balram Dass Tandon, I.M.	60	18½
3.	S. Sohan Singh Bassi, I.P.M.	43	4(upto 31-8-69)
4.	S. Atma Singh, R.R.M.	66	10½
5.	Sh. Krishan Lal, F.M.	100	6½
6.	Dr. Bhagat Singh, S.W.M.	76	5½
7.	S. Balwant Singh, F.S.M.	16	1½
8.	S. Parkash Singh Badal, D.A.H.M.	40	5
9.	S. Surjit Singh, E.M.	30	5

***Note :** For starred question No. 964 and reply there to, please refer to Debate dt. 26-11-1969.

10.	S. Satnam Singh Bajwa, M.F.F.	52	6½
11.	S. Mohan Singh Tur, M.P.	5	4(upto 31-7-69)
12.	S. Jagdev Singh, M.D.A.H.	35	
13.	S. Ravel Singh, M.I.H.	29	8½
14.	S. Randhir Singh, M.P.W,	44	2½
15.	Jathedar Jiwan Singh Umranangal, M.R L.	38	18½(upto 31-8-69)
16.	S. Gurmit Singh, C.P.S.	29	3

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਟੇਬਲ ਤੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮਨਿਸਟਰ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿਚ 90 ਜਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ 60 ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਦੌਰੇ ਤੇ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਕੈਬਨਿਟ ਮਨਿਸਟਰਜ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਇਤਨੇ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਰਨ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਛੁਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਉਹ ਪੂਰਾ ਹਫਤਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਟਾਈਮ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੈਂ ਆਲਰੈਡੀ ਦੇ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मुख्य मन्त्री साहिब इस बात की अपने मन्त्री मंडल को कोई हदायत जारी करेंगे कि कोई मिनिस्टर सिवाय छुटी के दिन बाहर न जाये ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ । ਹਦਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ 11 ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਇਤਲਾਹ ਮੰਗੀ ਸੀ ਪਰ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਕੇਵਲ 8 ਦੇ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਕੋਈ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੀ. ਏ. ਬਿਲਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਲੈਕਟ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਲ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मुख्य मन्त्री जी मिनिस्टर साहिबान को यह हदायत करेंगे कि 2 दिन से ज्यादा कोई भी वज़ीर बाहर न रहें और 5 दिन वह दफतर में लगायें ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਹੁਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਆਰਡਰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਬਦਲੇ ਨਹੀਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਤਸੱਲੀਆਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਲਿਆਂਉਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੁਛਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਨਣੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ।

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਾਲੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਦੌਰੇ ਹੋਣਗੇ ਉਹ ਕਿਤਨੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

---

*Starred Questions Nos. 959, 961, 962, 941

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਟਾਰਡ ਸਵਾਲ ਨੰ : 959, 961, 962, 941 ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ (Extinsion has been applied for in respect of starred questions Nos. 969, 961, 962 and 941.)

Persons Found In Possession Of Opium.

*933. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) the number of persons found in possestion of opium (i) more than kilo and (ii) less than " kilo, who were challanned by the Police in courts in the State since 1-4-69 to date;

(b) the number of such cases in which the accused have been convicted;

(c) the total quantity of opium thus recovered since 1-4-69 uptodate together with the figures relating to the corresponding period of the last year ?

Sardar Gurnam Singh :

(a) (i) 373 (ii) 1879

(b) 550

* Note : For starred questions Nos. 941, 959, 961, and 962 please see the Debate dated 26th November, 1969.

(c) (i) 11 Qtls, 63 Kgs. & 061 Grs. (1-4-69 to 27-10-69)
(ii) 15 Qtls, 43 Kgs. & 948 Grs. (1-4-68 to 27-10-68).

(ੲ) (i) 378 (ii) 1879

(ਬੀ) 550

(ਸੀ) (1) 11 ਕੁਆਂਟਲ, 63 ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਤੇ 061 ਗਰਾਮ (1.4.69 ਤੋਂ 27.10.69)

II 15 ਕੁਆਂਟਲ, 43 ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਤੇ 948 ਗਰਾਮ (1.4.68 ਤੋਂ 27. 10. 68).

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਨੀ ਭਾਰੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਅਫੀਮ ਸਮਗਲ ਹੋਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮਗਲਿੰਗ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਫ਼ੋਰਸ ਲੱਗਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਮਗਲਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਹਾਸਾ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਅਫੀਮ ਇਲੀਗਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੜੀ ਹੈ ? ਐਸਾ ਕੇਸ ਇਲੀਗਲ ਤੌਰ ਤੇ ਅਫੀਮ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ : ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਤਬੰਨਾਂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 11 ਕਿਲੋ ਅਫੀਮ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰੈਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਥੋ ਅਰਾਈਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਓ ਫੇਰ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : मुख्य मन्त्री साहिब एक बाखबर मुख्य मन्त्री हैं तो क्या अभी तक उन को सोर्स का पता नहीं लगा ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕਈ ਸੋਰਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੈ, ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੀਨ ਹੈ, ਪਰ ਪਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦਾ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਿਛੇ ਅਟਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਵਾਲ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਪਾਰਟ 'ਏ' ਵਿਚ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੰਬਰ ਆਫ਼ ਪਰਸਨਜ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਫ਼ੀਮ ਮਿਲੀ ਭਾਵੇ ਅਧਾ ਕਿਲੋ ਮਿਲੀ। ਜੇ ਅਧਾ ਕਿਲੋ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ 11 ਕਿਲੋ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

You can say that I dont' have the information but you cannot say, it does not arise.

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੰਬਰ ਪੁਛਿਆ ਹੈ, ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਪੁਛੇ ਜੇ ਪੁਛਦੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦੇਣੇ ਸਨ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਨਾਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਨਹੀਂ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਪੁਛੇ ਗਏ । ਤੁਸੀਂ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਨਾਂ ਪੁਛ ਲਓ ਉਹ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ । (Only number has been asked for in the main question. The hon. Member may ask for names through a fresh question. The Chief Minister will give that information.)

Sardar Surjit Singh Atwal : While giving they number of smugglers in the list they must have taken into account the names.

Mr. Speaker : But you only asked the number and not the names.

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਕੀ ਇਹ ਗਲ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਅਫ਼ੀਮ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਇਹ ਕੁਝ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਜ਼ੰਪਸ਼ਨ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਅਫ਼ੀਮ ਦੀ ਇਸ ਸਮਗਲਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਾਊਸ ਵਿਚ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਐਕਸਪਰਟ ਸਮਗਲਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣਗੇ ? (ਹਾਸਾ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਗਲਰ ਹੈ, ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਗਲ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀ । (ਹਾਸਾ)

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਛਪੀ ਹੈ ਕਿ ਅਫ਼ੀਮ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਅਗੇ ਨਾਲੋਂ 10 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ? ਕਿਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਤਾਂ ਢਿਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਏ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਢਿਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਲਏ ਹਨ । (ਹਾਸਾ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ 11 ਕਿਲੋ ਅਫ਼ੀਮ ਫੜ ਕੇ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ 5, 6 ਕਿਲੋ ਸ਼ੋ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ

ਦੀ ਆਪ ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ? ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਗਲ ਆਮ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਸਜ਼ਾ 50 ਕਿਲੋ ਅਫ਼ੀਮ ਦੀ ਵੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਤਨੀ ਕਿ 1 ਕਿਲੋ ਦੀ । ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਉਠ ਉਣਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹੋਵਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਣ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਸਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ੀਮ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਰਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ । ਹਾਂ, ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਪਰਟੀਕੂਲਰ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਰਿਵਾਜ ਪਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਓ (ਵਿਘਨ) ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਹਨ (ਵਿਘਨ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਦੀਆਂ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ । (ਹਾਸਾ)

ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ : ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਢੱਗੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ । (ਹਾਸਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਗਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਗਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਹੈ ।

ਇਕ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ : ਢੱਗੇ ਤਾਂ ਮਰ ਗਏ ਹਨ । (ਹਾਸਾ)

ਚੌਧਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ : ਸਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਢੱਗੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦੇ ਹਨ (ਵਿਘਨ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ । (ਵਿਘਨ) ।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਢੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਮਰ ਜਾਣ ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਢੇ ਹਨ ਸੰਢੇ (ਹਾਸਾ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਓ । (The words which the hon. Member Sardar Umrao Singh has used are not in good taste. He may please withdraw the same.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ

[ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ]

ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਪੈਸੀਫ਼ਕ ਕੇਸ ਦੱਸੋ । ਮੈਂ ਤਹਿਸੀਲ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਪਿੰਡ, ਭੰਮਾਰਸੀ ਨੀਵੀਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ । ਉਥੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਅਫ਼ੀਮ ਫੜੀ ਪਰ ਅਧੀ ਆਪ ਖਾ ਗਏ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ: ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ ਮੈਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਲਗਾਏ ਸੀ ? ਉਹ ਬੰਦੇ ਹੁਣ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਸੀ ਕਿਹੜੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਲਗਾਏ ਸੀ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਸੀ ? (ਵਿਘਨ)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਛਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ । ਇਥੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿੰਟ ਬੁਕਸ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਮੁਕਦਮੇ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੈਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ । (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਮੈਟਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਰਨ । (ਵਿਘਨ)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਾਫ਼ਜ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਫ਼ਜ਼ਾ ਵੀ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਗੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਦੋ ਆਦਮੀ ਫੜ ਕੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਅਫ਼ੀਮ ਸਮਗਲ ਕਰਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਅਜ ਵੀ ਅਗਰ ਉਸ ਦੀ ਡਿੱਗੀ ਤੇ ਜਿਤਨੀ ਅਫ਼ੀਮ ਚਾਹੀਦੀ ਹੋਵੇ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਗੇ ? ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਭੇਜੀ ਸੀ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ।

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਅਸੀਂ ਦਸ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿਤੀ ਸੀ । (ਵਿਘਨ)

(ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਵਾਲ ਨੰ : *963 ਕਾਲ ਕਰ ਲਿਆ ।)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਸੀਰੀਅਸ ਮੈਟਰ ਹੈ । ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ 10 ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਐਫੀਡੇਵਿਟ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ?

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ....

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਹੋਮ ਸੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਆਈ.ਜੀ. ਨੂੰ । (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿਚੋਂ ਐਰਾਈਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਫਿਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਰੈਫਰੈਂਸ ਦਿਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਮ ਸੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਆਈ. ਜੀ. ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਐਕਸ਼ਨ ਲਵਾਂਗੇ ।

Mr. Speaker : Question Hour is over. The remaining questions will be deemed to have been laid on the Table of the House under Rule 45.

ANSWERS TO STARRED QUESTIONS DEEMED TO HAVE BEEN LAID ON THE TABLE UNDER RULE 45

Imposing Sales Tax On Tyres, Tubes at the first Stage.

*963. **Sardar Sarup Singh, :** Will the Minister for Excise and Taxation be pleased to state whether the Government propose imposing Sales Tax at the first stage, on tyres, tubes and petrol ?

Sardar Gurnam Singh, (Chief Minister) :

(1) So far as Tyres and Tubes are concerned, there is no proposal under consideration with the Government to levy sales tax at first stage on these items.

(2) A proposal to levy sales tax on motor spirit (which includes petrol) is under the consideration of Government,

[(ੳ) ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਟਿਊਬਾਂ ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਪਹਿਲੀ ਪਧੱਰ ਤੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

(ਅ) ਮੋਟਰ ਸਪਰਿਟ (ਪੈਟਰੋਲ) ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪਧੱਰ ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।)

Quotas/Licences/Loans Given by the Industries Department to Bogus Ghost Firms.

*911. **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Minister for Industries be pleased to state whether at any time during the last 6 months, the Chief Minister received any Memorandum from Mr. J. S. Walia of Jullundur, the General Secretary of the Federation of Industries alleging that many quotas and licences as well as loans have been given by the Industries Department to bogus or ghost firms; if so, a copy thereof along with the action taken thereon be laid on the Table of the House?

Shri Balram Dass Tandon : Yes. A copy of the Memorandum dated 14th July, 1969 from Shri J. S. Walia General Secretary of the Federation of Industries, Jullundur, is placed on the Table of the House. On receipt of this Memorandum a surprise checking was conducted to check the genuineness for the allotment of raw materials and issue of Essentiality Certificates for imported materials at Jullundur on 12th to 14th August, 1969, The findings of the enquiry are being examined in the light of the instructions of the Government of India. The allegation regarding a specific case for grant of loan is under investigation.

Copy of Memorandum dated 14-7-1969 from Shri J. S. Walia, Federation of Industries, Jullundur to the Chief Minister Punjab, with a copy to Director of Industries, Punjab.

Subject : -Corruption and Favouritism in the office of the District Industries Officer, Jullundur due to interference by Jan Sangh Politicians.

Dear Sir,

As a humble servant of the industry I deem it my duty to bring to your kind notice certain malafide actions, of Sh. Nehra, Sr. DIO, Jullundur, which are gross misuse of his office and authority and establish a case of professional mis-conduct against him.

1. He has granted essentiality certificates for import of raw materials to the following bogus firms.

1. M/s Saturn Pvt. Ltd. Jullundur.
2. M/s Ashoka Tools Mfg. Co.
3. M/s Rural Area Industries, Nakodar.
4. M/s Agarwal Metal Industries, Adampur.
5. M/s Master Engg. Works.
6. M/s Rajendra Mfg. Co. Nakodar.
7. M/s Rachman Industries.
8. M/s Nav Yug Industries, Indl. Area. Jullundur and others.

2. He has allotted the overmentioned firms huge quantities of G.P Sheets and other raw materials for various imaginary purposes such as manufacture of grain bins and agricultural implements although no such industries existed, and these allottee firms were created only to bestow advantages of the quota facilities.

3. He has totally ignored the representations of such firms as were already engaged in ligitimate manufacture and trade for essential allotments. None other than the few Jan Sanghite favourites who are hand in glove with the Sr. DIO have been spared.

4. Note only that. I have moreover, received several complaints of his discourtesy and misbehavious to the various genuine entrepreneurs who ventured to see him on official Business.

5. Loans and financial assistance are granted only to his favoured ones, such as big tycoons, his circle of personal friends, or to those who cater to unhealthy demand. Even non-existent firms have been granted loan by him, such as, M/s Volga Engg. Corp. Industrial Area, Jullundur.

6. More details of such bogus deals can be furnished.

Prayer.

Since a DIO is expected to extend assistance, help, cooperation and guidance to the genuine enterpeneure big and small, and this gentleman is the very negation of this concept. Examplary action should be taken against him and a really helpful officer posted to this very important centre of industry in the new Punjab.

Thanking you and assuring you of every possible cooperation in the interest of healthy development of industry, I remain.

Yours
J. S. Walia

———

Raid Carried out by the Joint Director of Industries, Punjab at Amritsar, Jullundur and Ludhiana.

*912. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Industries be pleased to state :

(a) whether the Joint Director of Industries, Punjab carried out surprise raids at Amritsar, Jullundur and Ludhiana during the period from July 21 to 23, 1969;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, whether it is a fact that 27 out of the 43 firms checked at random were found non-existant at all;

[Comrade Satya Pal Dang]

(c) whether the above mentioned 27 "ghost" firms had received from the Government during 1969 any import licences for stainless steel, copper, zinc, etc. if so, the date on which each licence was issued togetherwith its value in each case;

(d) whether any Inspectors of the Industries Department have been suspended in this connection during the year 1969; if so, a list containing their names, place of posting, the dates of their suspension and the reasons for suspension be placed on the Table of the House;

(e) whether any raids conducted by the Industries Department in the State in 1969 under the orders of the Textile Commissioner have brought to light any import or export licences having been issued to any firms without any actual manufacture of goods by them; if so, the number of such firms discovered and the action, if any, taken by the Government in this connection?

Shri Balram Dass Tandon :

(a) Yes. The raid was carried out in Ludhiana only during this period.

(b) No.

(c) A statement is laid on the Table of the House. It is, however, incorrect that the units mentioned in the statement have been found to be "ghost ones".

(d) No.

(e) No.

[(ਏ) ਹਾਂ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ।

(ਬੀ) ਨਹੀਂ ।

(ਸੀ) ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਪਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਪਰ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦੱਸੀਆਂ ਯੂਨਟਾਂ ਝੂਠੀਆ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ।

(ਡੀ) ਨਹੀਂ ।

(ਈ) ਨਹੀਂ ।]

Detail of Import Licences issued by the Government of India to 27 Units during the Licencing period April, 1968 to March, 1969.

Sl. No.	Name of Unit.	Item of Material	Licence No. and date & Value issued for AM/69
1.	M/s Nesco Tools Mfg. Co., 19 Ind. Area-A Ludhiana.	Die Steel including Die Block etc.	P/SS/1613928 dt. 11.6 69 Rs. 8392/- P/SS/1613927 dt. 11.6.69 Rs. 10785/-
		(ii) Gear Cutters P.M. Tools Viz. Screw tap guages inside outside collapers Metallic Ores viz Zinc ore and Lead Ore.	P/S/1612994 dt. 1.3.69 Rs. 6,000/-
2.	M/s R.K. Woollen & Allied Industries Industrial Area-A Ludhiana.	Ball Bearings P.M. Tools Gear Cutters & TRP Gearings	p/S/1612943 dt. 17.2.69. for Rs. 10,000/- P/S/1612942 dt. 17 2.69. for Rs. 17200/-
		Prime Stainless State Sheets O.5 MM.	P/S/8537910/C/XX/30/S/D/27-28/04 5520/NU, dated for Rs. 10,000/-
		-do-	P/S/8537911/C/XX/30/S/D/27-28/04 5520/NU Dated nil for Rs. 10,000/-
		Prime Cold Rolled BP Sheets thinner than O.6 MM	P/S/8537912/C/XX/30/S/D/27-28/5520 NU for Rs. 4,000/-
3.	M/s Jeewan Engg, Works 59-B, Indl. Estate Ludhiana.	Vergin Nickel	P/S/1613735 dt. 28.5.69 for Rs 6832/- P/SS/1613734 dt. 28.5.69 for Rs. 10,000
		Not mentioned	P/L/1302281-C-dt. 3.3.69 for Rs. 2598/-
		-do-	P/L/1300538/C dt. 16.1.69 for Rs. 4232/-
		-do-	P/L/1302295 dt. 19.3.69 for Rs. 617/-

4.	M/s Hindustan Wire Allied Industries Ine. Area-'A' Ludhiana.	Cream of Tartar.	P/S/1613816 dt. 29.5.69 for Rs. 1250/-
5.	M/s Ninex Engg. Artwares & Cable Industries Plot No. 835, Ind. Area 'A' Ludhiana.	Prime Stainless Steel Sheets.	P/S/8537994/C/CM/30/S/D/27-28/94/5571/NU/dt 25 3 69 for Rs. 13 333/- P/S/8536993/C/XX/30/S/D/27-28 94/5571/NU dt. 25 3.69 for Rs. 26,667/-
6.	M/s Balson Engg & Woollen Industries 325, Indl. Area. 'A' Ludhiana.	Copper & Zinc	Allotment Order No. NP/58 (N /AM/69/ AU/PB/CLA/2792, dt. 9.9.69 for Rs. 20,000/-
7.	M/s T.C. Industries A/16, Indl. Estate, Ludhiana.	Copper & Zinc, Tin, Nickel T. R. Bearings, Metallic Ores (Lead Ores & Zinc Ores) Wire Shorts; Thinner than 29 Guage Prime thin Plate Prime Block M S. Wire thinner than 26 Guage, Prime CRS Strips excluding Box strapping.	P/S/1613736 dt. 23 5 69 for Rs 16,446/- P/S/1613737 dt. 23 4.69 for 19,368/- P/SS/8537403/C/XX/27-28/S/D/25/ 2604/4495 dt. 27.4 68. for Rs. 4,999/-
8.	M/s Aero Engg. works 434, Karim Pura Ludhiana.	Virgine Nickel.	P/S/1613802 for Rs. 18210 dated 28.5.69. P/S/1613801 dt. 28 5.69 for Rs. 36 420/-
9.	M/s Plam Industries Indl. Area. 'A' Ludhiana	T R. Bearings P.M. Tools Gear Cutters.	P/S/1613542 dt 5 4.69 for Rs 15,000/- P/S/1613541 dt 5 4 69 for Rs. 10,000/-
10.	M/s Hira Industries 75/S, Indl Estate Ludhiana	Gear Cutters & P.M. Tools	P/S/1612976 dt 22 2.69 for Rs.3,750/-

11.	M/s Sebch Industries B/67. Indl. Estate Ludhiana.	Wire shorts thinner than 26 Guage, Prime Tin Plates Prime Black M. S. wire thinner than 26 Guage, Prime CRS strips, excluding Box Stripping	P/SS/8537340/C/XX/-7-28/S/D/25 26 04/5040 dt. 18.4.69 for Rs. 5,000/-
		Copper Zinc, TR Bearing, Metallic Ores (Lead Ore & Zinc Ore.	P/S/1613732 dt. 23.5.69 for Rs 11.400/- P/S/16 13733 dt. 23.5.69 for Rs.14,313/-
12.	M/s Odon Ine. Corp. Indl. Area 'A' Ludhiana.	N.D. Oils of Permissible type T.R. Bearing P.M. Tools & Gear cutters.	P/S/1613977 dt. 19 6.69 for Rs. 5,000/- P/ /1613540 dt. 15.4.69 for Rs.13,333/- P/S/1613539 dt. 15.4.69 for Rs.26,66 /-
13.	M/s Aman Industries 253 Indl. Area 'A' Ludhiana.	Prime S.S. Sheets O.5MM thickness.	P/S/8537952/C/XX/30/S/D/27-28/ 04/5565(NU) dt. 14.3.69 for Rs. 20.000/-
		-do-	P/S/8537953/C/OM/30/S/D/27-28/ 04/5565/(NU) dt for Rs. 10,000/-
14.	M/s Deep Engg. & Artwares 385 Indl /Area 'A' Ludhiana.	N. E. Oils	P/S/1613999 dt. 20.6.69 for Rs. 5,000/-
15.	M/s Vinoo Brass Engg. & Handicrafts Corp. 961, Indl. Area (A) Ludhiana.	Prime Stainless Steel Sheets.	P/S/8537989/C/XX/30/S/D/27-28/ 04/5570 NU for 20 000/
		-do-	P/SS/8537990/C/28/30/D/27-28/ 04/5570 NU for Rs. 10,000/-
16.	True Line (India) Industries 724 Industrial Area 'B' Ludhiana.	Glassrine Paper /PM tools permissible type	P/SS/1614327 dt. 23.7.69 for Rs 5,937/-
		-do-	P/SS/1614328 dt. 23.7.69 for Rs. 6,909/-

17.	T.C. Steel & Sales Co. (P) Ltd., R-91/92 Industrial Area 'B' Ludhiana.	Nil	Nil
18.	M/S Albion Enterprises 270, Indl. Area. 'A' Ludhiana.	Nil	Nil
19.	M /s Kabir Indl. Corp. Gill Road, Ludhiana.	Nil	Nil
20.	M/s Sunray Industries Karimpura Road, Ludhiana.	Nil	Nil
21	M/s Zieco Engg. Indurtries 469-B, Gill Road, Ludhiana.	Nil	Nil
22.	M/s Diesel Engine Mfg , Co., 272 Indl Area 'A' Ludhiana.	Nil	Nil
23.	M/s Sutluj Indl. Corp. 247, Indl. Area. 'A' Ludhiana.	Nil	Nil
24.	M/s Hindustan Steel Industries, Industrial Area 'A' Ludhiana.	Nil	Nil
25.	Amar Machine Tools (P) Ltd. 758-61 Industrial Area 'A' Ludhiana.	Nil	Nil
26.	M/s P.D. Industries, 496-B, Gill Road Ludhiana.	Nil	Nil
27.	M/s Bhatia Brothers 35-R Industrial Area 'B' Ludhiana.	Nil	Nil

Complaint from Shri Ajmer Singh and others of Village Sherpur Takhtuwal District Ferozepur.

*921. **Comrade Babu Singh Master:** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :—

(a) whether is a fact that Sarvshri Ajmer Singh, Shangara Singh and others of village Sherpur Takhtuwal, District Ferozepur filed a joint complaint dated 15th May, 1969 with the Superintending Engineer, P. W. D., Canals, regarding the demolition of a traditional Khaal and the partial attitude of the S.D.O. and the XEN in the matter;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, whether any enquiry was held into the said complaint, if so, the result thereof, if not, the reasons therefor?

Sardar Sohan Singh Bassi:

(a) Yes.

(b) The investigation was carried out by the Executive Engineer, Sidhwan Division, who found the complaint false as the water course for the irrigation to the land of complainant existed at site.

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਅ) ਇਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸਿੱਧਵਾਂ ਮੰਡਲ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਦੀ ਭੋਂ ਨੂੰ ਸਿੰਜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਖਾਲ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕਾਇਮ ਸੀ।

———

Temporary Moghas Granted in Dharamkot Constituency and Bhatinda and Sangrur Districts.

*923. **Comrade Babu Singh Master:** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether it is a fact that temporary Moghas on three months basis were granted in Dharamkot Constituency during the months for May to August, 1969 ; if so, their number;

(b) the criteria observed while giving sanction for the said temporary Moghas;

(c) the number of Moghas out of those referred to above which have been made permanent or given further extension beyond three months;

(d) the number of temporary Moghas granted on three months basis in districts Bhatinda and Sangrur during the period referred to in part (a) above ?

Sardar Sohan Singh Bassi :

(a) No temporary out let was sanctioned in Dharamkot Constituency during May to August, 1969. Agreement shoots numbers 47 for cultivation of rice were, however, sanctioned for the period Ist July, 1969 to 30th September, 1969.

(b) In view of (a) above, question does not arise.

(c) Nil. The agreement shoots were allowed to run upto 15th October, to help maturity of crops.

(d) No temporary outlets were sanctioned in Bhatinda and Sangrur Districts. Thirty seven agreement shoots for rice cultivation were, however, given in Sangrur and Bhatinda Districts.

[(ੳ) ਧਰਮਕੋਟ-ਚੋਣ ਹਲਕਾ ਵਿਚ ਮਈ ਤੋਂ ਅਗਸਤ, 1969 ਤਕ ਕੋਈ ਆਰਜ਼ੀ ਮੋਘਾ ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਕੇਵਲ 47 ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਸੂਟ ਧਾਨ ਦੀ ਬਜ਼ਾਈ ਲਈ 1. 7. 1969 ਤੋਂ 30. 9. 1969 ਤਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ।

(ਅ) ਉਪਰੋਕਤ (ੳ) ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ।

(ੲ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ । ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਸੂਟ 15 ਅਕਤੂਬਰ, ਤਕ ਰਖੱਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇ ।

(ਸ) ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਰਜ਼ੀ ਮੋਘਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਨ ਦੀ ਬਜਾਈ ਲਈ 37 ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਸੂਟ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ।

———

Electrification of Villages in Khuyian Sarwar Block.

*942. **Chaudhri Satya Dev** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) the dates when village Nihal Khera, Toga Kherhi, Kilyanwali, Khipanwali, Panjkosi and Patrewala in Khuyian-Sarwar Block in district, Ferozopur were electrified;

(b) whether any village situated in between the villages mentioned in part(a) above has not been electrified so far; if the name of said village, the reasons for not providing electricity there and the time by which it is likely to be electrified ?

Sardar Sohan Singh Bassi :

(a)

Name of village	Date of electrification	Remarks
Nihal Khera	16-1-63	
Tega Kherhi		The village having not been covered in 1961 census has not yet been electrified.
Kilyan Wali	29-5-64	
Khippan Wali	4-10-62	
Panjkosi	4-6-65	
Paterwala	16-10-67	

(b) Yes. Churiwala (Dhansa). There was no demand from the people of this village. As soon as demand comes, it will be electrified after examining financial justification.

(ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ	ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ
(ੳ) ਨਿਹਾਲ ਖੇੜੀ	16-1-1963	
*ਤੇਗਾ ਖੇੜੀ	*—— —	*1961 ਦੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ।
ਕਲਾਨ ਵਾਲੀ	28-5-64	———
ਖਿਪਣ ਵਾਲੀ	4-10-62	———
ਪੰਜਕੋਸੀ	4-6-65	———
ਪਟੜਵਾਲਾ	16-6-67	———

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ । ਚੂੜੀਵਾਲਾ (ਧਾਨਸਾ) ਪਿੰਡ । ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਜਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਜਦ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਂ ਅਰਜੀ ਆਵੇਗੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।)

———

Electrification of Villages in the State

*943. **Chaudhri Satya Dev** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) the number of villages in the State proposed to be electrified during the quin-centenary birth celebration of Shri Guru Nanak Dev Ji;

(b) whether electricity is proposed to be provided to any

[Chaudhri Satya Dev]

village in Abohar and Khuiyan Sarwar Blocks in Ferozepur district, if so, the names of the same villages ;

(c) the date when the work for providing electricity to the said villages will be taken in hand ?

Sardar Sohan Singh Bassi :

(a) 488 up to birth day of Guru Nanak in 1969.

(b) No.

(c) Question does not arise.

[(ੳ) 488 ਜਨਮ ਦਿਨ 1969 ਤਕ

(ਅ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ੲ) ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।]

Construction of proposed Road Crossing seven Villages From Malerkotla

*937. **Giani Kundan Singh Patang** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state the time by which the proposed road crossing seven villages from Malerkotla (District Sangrur) via Man Majra Dhadebari, Hussainpura to Natho Heri for the which amount of share was deposited by the villages concerned is likely to be constructed.

Sardar Sohan Singh Bassi : In view of the tight financial position this road has not been included in any of the scheme so far.

(ਵਿਤੀ ਥੋੜ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸੜਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਹੇਠ (ਵਿਚ) ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।)

Dismissal/Suspension of Shri Nirbhai Singh, Estate Office, P. W. D. (B&R), Patiala.

*965. **Sardar Dalip Singh Pandhi** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) the post on which Shri Nirbhai Singh is appointed in the Estate Office, P.W.D. (B&R), Patiala together with the details of his functions;

(b) whether the employee referred to in part (a) above was over dismissed/suspended; if so, the allegations levelled against him;

(c) the tour programme of Shri Nirbhai Singh in September, 1969 together with the details of objects of each tour and the amount claimed/received by him in connection therewith;

(d) The dates on which the said employee was dismissed/suspended and subsequently re-instated and whether his reinstatement was according to the rules ?

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ :

(ੳ) ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ । ਕੰਮ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

(ਅ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ੲ) ਤਫਸੀਲ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

(ਸ) ਇਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ 12–11–55 ਤੋਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 21–3–68 ਤੋਂ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਕੇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੋਬਾਰਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੈ ।

[(a) Supervisor.

The details of function are being collected. The same will be placed before the House on its receipt.

(b) No.

(c) The details are being collected and the same will be placed before the House on its receipt.

(d) The services of Shri Dhillon were terminated with effect from 1?-11-55. He was re-instated with effect from 21-3-68. Government was competent to reconsider his case for reinstatement]

Dasuya Hoshiarpur Road

*978 **Chaudhri Kewal Krishan :** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state : -

(a) whether the Government is aware of the fact that about 25 miles long part of Dasuya-Hoshiapur road passes through 15-20 choes and the road remain generally damaged and the Traffic remain closed during the rainy season for quite a number of days;

(b) if the reply to (a) above be in affirmative, whether the said road is proposed to be repaired; if so, the details of the scheme formulated for the purpose and the estimated amount of expenditure to be incurred thereon;

(c) the number of bridges proposed to be constructed on the said road and the time by which the entire work is likely to be completed ?

Sardar Sohan Singh Bassi :

(a) Yes.

(b) The damages on the road are repaired regularly from time to time. No special repair scheme is required.

(c) Two bridges during the year 1969-70

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ ;

(ਅ) ਸੜਕ ਤੇ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ੲ) 1969—70 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਪੁਲ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।]

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਇਸ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ। ਅਜ ਇਥੇ ਲਾਸਟ ਦਿਨ ਹੈ ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਣ।

Minister for Industries : Sir, I beg to lay on the Table.......
(Interruptions)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਬਾਦ ਵਿਚ ਆਉਣਗੀਆਂ। (These will be taken up later on)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਅਸੀਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨਾਂ ਨਵੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਜਵਾਬ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ADJOURNMENT MOTION

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਜਨਾਬ, ਇਕ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਮੈਂ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। (ਵਿਘਨ)

ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੈਨੇਟੀਜ਼ ਟੂ ਦੀ ਲੈਜਿਸਲੇਟਰਜ਼ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਹਾਲੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗਲ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਰੂਲ ਆਊਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (Addressing Dr. Amir Singh Kalkat ; There is no such move. Hence, your Adjournment Motion is ruled out).

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ : ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਫਿਨਾਂਸਿਜ਼ ਐਨੇਂ ਟਾਈਟ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਧਾਨ ਪਰੀਸ਼ਦ ਦਾ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਗਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕੀ ਫੇਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੈਸਾ ਲਗਾਕੇ ਵੇਸਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ?

Points Re-Personal Explanation by Sirdar Kapur Singh.

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਖੜ ਹੋਏ) (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਐਸ ਅੱਲੀਗੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ। (I enquired from Sardar Atma Singh regarding your personal explanation. He has stated that he did not level any allegation against you.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਉਹ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨਜ਼ ਸਾਰੇ ਹਾਊਸ ਨੇ ਸੁਣੇ, ਪਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗਲ ਨਹੀਂ ਨਾ ਬਣਦੀ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਚੀਜ਼ ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। (It is not there on the record of the House.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਛਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਹਾਊਸ ਦੀ ਪਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਛਪੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਲਗੀ ਹੈ। (It is not there in the proceedings of the House. The hon. Member is under some misunderstanding).

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹਾਊਸ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿਉ, ਰਾਤ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਗਲ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਦ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ) (The hon. Minister says that there is no allegation against you. (Noise) (Interruption).

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਲ ਐਕਸਪਲਾਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਗਲ ਕੋਈ ਖਤਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣੀ।

Mr. Speaker: Sirdar Kapur Singh, you have alleged in your communication written to me, "he (Sardar Atma Singh, Revenue Minister) also made a counter charge against me that I too had failed to publish statement of the financial assistance that I might have received from friends during my last election campaign."

ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ) : ਮੈਂ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹੀ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੋਵਾਂ ਚੋਣਾ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜੀਆਂ, ਉਸ ਲਈ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਿਆ ਦਿਤਾ, ਜੀਪਾਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੁਪਿਆ ਦਿਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗਲ ਉਤੇ ਕਿਉਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ... (ਵਿਘਨ) (I would request Sirdar Kapur Singh Jee ... (Interruption).

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਐਲੀਗੇਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿਓ ਤਾਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਹੁਣੇ, ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੁਣੇ ਨਹੀਂ। (I read it out just now. Perhaps, the hon. Member was not attentive.)

चौधरी बलबीर सिंह : एक बात हाऊस में कही गई हो और अखबारों में छप चुकी हो, लेकिन मिनिस्टर साहिब को तरफ से डिनाई किया गया हो, इन हालात में जब कोई चीज़ अखबारों में छप चुकी हो तो मैम्बर का हक है कि वह अपनी पोज़ीशन क्लियर करे। इन को बोलने का, बात को साफ करने का मौका मिलना चाहिए।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਐਕਸਪਲਾਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਈਟ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਕਨਟੈਸਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਤਬਰਕ ਹੱਕ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (I do dot contest the right of the hon. Member to offer his explanation. It is his sacred right.) (Interrupt on)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁਕੀ ਹੈ ਫੇਰ ਇਸ ਤੇ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਬੜੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਾਈ ਸੀ। ਹਾਊਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਊਸ ਦੀ ਪਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗਲ ਕਹੀ ਨਹੀਂ

ਗਈ । ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਸਟੇਟਮੇਂਟ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

(I have enquired into the matter. The record of the House has been examined. The hon. Minister concerned has also been consulted about this matter. After making all these enquiries I have come to the conclusion that this allegation was not made in the House. It is due to some mis-understanding that something has been published in the News papers The Press has misunderstood it. This allegation was not levelled in the House according to the record of proceedings of the House as well as according to the statement of Strdar Atma Singh. Since Sirdar Kapur Singh has misunderstood it, he has no right to give his explanation on this issue.)

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਸਵਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਛਪਣ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਟੇਕ ਅਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । (So far as the questions of its printing in the Papers is concerned, it can be taken up.)

चौधरी बलबीर सिंह : अगर प्रैस कहे कि कोई बात हाऊस में हुई है तो मैम्बर को इस के बारे में ऐक्सपलानेशन देने का मौका मिलना चाहिए ।

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਕਲ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਚੁਕੇ ਹੋ, ਅਜ ਬੇਸ਼ਕ ਕੁਝ ਕਹੀ ਜਾਉ ! ਕਲ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜ ਮੈਨੂੰ 10 ਵਜੇ "ਜ਼ੀਰੋ ਆਵਰ" ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ । ਇਹ ਗਲ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁਕੀ ਹੈ । ਇਥੇ ਵੀ 10-15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਿਆ ਹੈ । ਮੇਰਾ ਇਹ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਪਸ਼ਟੀ ਦੇਵਾਂ (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਸਾਡੀ ਪਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ । (This is not in the official record of the proceedings of the House.)

ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਤੁਹਾਡੀ ਪਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਛਡੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਛਿਆ ਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅਲੈਜ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਜੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਿਵਿਲਜ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਹ ਗਲਾਂ ਹਾਊਸ ਦੀ ਪਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਆਨਰੇਬਲ ਮਨਿਸਟਰ ਨੇ ਕੈਟੇਗੋਰੀਕਲੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹੀ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਐਕਸਪਲਾਨੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ । ਜੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਇਥੇ ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਆਈ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਛਾਪ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।

[Mr. Speaker]

Sardar Shashpal Singh who was the Presiding Officer at that time, has said that he did not hear the words, alleged by Sardar Kapur Singh to have been used here. In case the hon. Member is still not satisfied then the matter can be entrusted to a committee of the House orit can be referred to the Privileges committee, These words are not there in the record of the Proceedings of the House. The hon. Minister has categorically stated that he has not said those words. Therefore, the hon. Member is not entitled to give his explanations. In case it is established that this reference was made during the Proeedings of the Housebut it has been published in the' Papers, then it can be considered as to what action may be taken against the Papers.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰਸਿੰਘ : ਤੁਸੀ ਹੁਣੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਪਰਤਾਪ ਅਖਬਾਰ (ਸ਼ੋਰ) ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਚੰਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਗਲ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (What the hon. Member is saying now even this is not correct.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਹਿਣ ਓਹੋ ਠੀਕ ਹੈ । ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਤ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਫਿਰ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ ? (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ । (Addressing Sirdar Kapur Singh, I need not to tell a lie. The hon Minister has stated clearly that he had not said anything of the sort. He had not levelled any charges against the hon. Member.)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੁਣ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕੀ ਉਹੀ ਠੀਕ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਫਿਰ ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਮੁੱਕਰਦੇ ਹੋ ? (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਓਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵੋ । ਇਹ ਚੀਜ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਈ ਹੈ । (ਸ਼ੋਰ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾ ਰਹੇ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਵੀ ਐਸਪਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਮੈਂਬਰਜ਼ ਤੇ ਵੀ ਲੱਗੀਆਂ (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ । ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ । ਇਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ

ਆਈ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਐਕਸਪਰਸ਼ਨਜ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਠੀਕ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿਉ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰੇ । (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਅਗਰ ਤਾਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਰੀਕਾਰਡ ਤੇ ਹੈ । ਤਾਂ ਤੇ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਰੀਕਾਰਡ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ) ਆਨਰੇਬਲ ਮਨਿਸਟਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਰੀਕਾਰਡ ਤੇ ਡੀਪੈਂਡ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਰੀਕਾਰਡ ਤੇ ਓਨੀ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਰਬੜ ਨਾਲ ਮਿਟਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਨ ਅਤੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਤ ਬਣਾਇਆਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਗਰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਤਾਂ ਰੀਕਾਰਡ ਵਿਚ ਜਗਾਹ ਬਹੁਤ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਟੈਨੋਗਰਾਫਰ ਦੀ ਜਦੋਂ ਟਰਨ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਖਾਲੀ ਜਗਾਹ ਰਹਿ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਜੇ ਉਹ ਮਿਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ..... (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਐਲੀਗੇਸ਼ਨਜ਼ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) (These are totally baseless allegations.)

Re. Call Attention Motion No. 196

Captain Rattan Singh : Sir, I want the answer of my Call Attention Notice. Is the Government not prepared to give a Statement on that Call Attention Notice ?

ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਨਹੀ ਲਿਆਉਣ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ : (ਵਿਘਨ)

The Government is not sincere. The Government is dishonest. (Interruptions and Noise in the House)

I am standing on my legs. This is unfair on the part of the Government.

Mr. Speaker : Please take your seat.

Chief Minister : Sir, I beg to move that the Assembly at its rising this day ...
(Noise in the House)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ : ਅੱਜ ਅਸੈਂਬਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ? (ਵਿਘਨ)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਬਣਿਆ ਹੈ ਦੱਸ ਦਿਓ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲੇਨੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਰਾਈਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) (The hon. Member Sirdar Kapur Singh has no right to give his personal explanation at this stage.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇ ਰਹੇ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

If you cannot protect our right, please vacate this Chair.
(Interruptions and Noise in the House)

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Who are you to say, 'vacate the Chair'?

Captain Ratan Singh : I am saying these words.

Mr. Speaker : Please address the Chair.

Captain Rattan Singh : I am addressing the Chair but why do the hon. Members on the Treasury Benches interrupt me ?
(Noise in the House)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਸੁਭਾਵ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਉਹ ਬੜੇ ਐਜੀਟੇਟਡ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਰਾਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਨੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਲਈ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਚੇਅਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। (ਵਿਘਨ) (Usually Captain Rattan Singh comes to the House in a sober mood. Today he appears to be very agitated. Has he some secret plan of action ? (Interruption) (Noise) I merely pointed out that I cannot force the Government to make a statement in reply to the Call Attention Notice but the hon. Member tells me to vaceate the Chair (Interruption).

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਹਾਂ। ਜੇ ਗਲਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਟੋਕ ਦੇਣਾ। (ਵਿਘਨ)

Is that proper that the Government should not reply to the Call Attention Notice ? (Interruptions) I would humbly submit......

ਮੈਂ ਐਜੀਟੇਟਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਐਸਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਜਾਈਏ। ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਮੂਵ ਕਰਨੀ ਸੀ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਜੇ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਗੌਰਮਿੰਟ ਜਵਾਬ ਨਹੀ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

The Chief Minister is seized of the situation. He knows, he has employed the police there. (Interruptions and Noise in the House)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀ ਰੂਲਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋ। (The hon. Member is violating the Rules.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਜਨਾਬ, ਇਹ ਗੌਰਮਿੰਟ ਤਾਂ ਪਿਨ ਪਰਿਕਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਡੀ ਕੋਆਪਰੇਸ਼ਨ ਨਹੀ ਲੈਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਵੇਖ ਲਵੋ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੂਲਜ਼ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਲਵੋ। (I allowed Captain Rattain Singh to have his say all though the Rules do not permit this.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਐਜੀਟੇਟਡ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਦਾ ਨਹੀਂ। (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਦਿਤੀ ਹੈ। (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ) ਅਗਰ ਸਰਕਾਰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਕਰੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ।

I would request you to please protect our rights.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਜੇ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਕਿ ਜਵਾਬ ਤਿਆਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਪਣੀ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕੋਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿਵਾਓ, ਜੇ ਉਹ ਰੀਜ਼ਨੇਬਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਨ ਲਵੋ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਨਿਸਟਰਜ਼ ਨੂੰ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। (ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਨਹੀਂ ਜੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀ।)

(So far as the giving of a reply to the Call Attention Notice is concerned, I can request to the hon. Minister todo so, as the hon. Member has done himself.)

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, अगर आप एडजर्नमैंट मोशन एलाऊ कर दिया करें तो उस का जल्दी जवाब मिल सकता है। लेकिन अगर एडजर्नमैंट मोशन को एडमिट न करें तो यह क्या तरीका है कि काल अटैनशन मोशन का जवाब भी इन से शीघ्र न लें। यह कहना ठीक नहीं कि आप को कोई अधिकार नहीं और आप सरकार को कह नहीं सकते कि वे जवाब जल्दी दें। यह अच्छा प्रैसिडैंट नहीं है। लोक सभा में भी आप ने देखा होगा कि अगर कोई वाकया होता है वे उस के बारे में अखबारों में आता है। जब कोई इम्पाटैंट वाकया दिल्ली में या हिन्दुस्तान में कहीं भी होता है तो वह एडजर्नमैंट मोशन के तौर पर दाखिल कर लिया जाता है और उस के बारे में फिर डिस्कशन की जाती है। (विघ्न)

Sardar Umrao Singh : You can call upon the Minister to reply immediately to our Call Attention Notice.

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰੂਲ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

Sir, I rise on a point of Order and I read the relevant rule regarding Call Attention Notice. Rule 73 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly reads as under :—

> "A Member may, with the previous permission of the Speaker, call the attention of a Minister to any matter of urgent public importance and the Minister may make a brief statement or ask for time to make a statement at a later hour or date."

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੱਸੇ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਤਾਰੀਖ ਤਕ ਅਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂਗੇ।

The reply of the Call Attention Notice should come as soon as possible. You can force the Government. You can ask the Government that they should give reply to our Call Attention Notice on such and such date at such and such time.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਦੋਂ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਆਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿਉ...(ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਰੂਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੌਰਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬ ਜਲਦੀ ਦੇਵੇ। (ਵਿਘਨ) [The rule read by Sardar Umrao Singh does not lay down that I may ask the Government to give a reply at an early date.]

Sardar Umrao Singh : Sir, the whole of the State is concerned with this. I would, therefore, like to know the date and time at which the Chief Minister would make a statement. It is in the interest of the Government and they should give a prompt reply. Their own position becomes clear,

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੋਈ ਐਸਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਤਲੱਕ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

The Deputy Commissioner is on the telephone. This matter can be enquired into in a moment. This information can be obtained within 15 minutes. Sir, I would request you to just see the Call Attention Motion.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਲੱਕ ਜਦੋਂ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਆਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਐਡਜ਼ਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਲ ਐਟੇਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਉ, ਅਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ । ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਹੈ ਹੁਣ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਇਤਨਾ ਟਾਈਮ ਕਿਉਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

Mr. Speaker : Please take your seat.

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ :– ਤੁਹਾਡਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਕਿਸ ਰੂਲ ਨੂੰ ਰੀਲੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ) (To which Rule does the hon. Member's point of order relater?) (interruption)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ :– ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਅਸੀਂ ਤਹੱਫ਼ਜ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਤੀ (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) (ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਰ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) (This is no point of order.) (interruption)

ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ :- *... .. (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

Mr. Speaker : I rule it out of order. Whatever has been said by the hon Member Sardar Santokh Singh should not form part of the record of the Proceedings of the House.

Statements in Reply to Call Attention Notices laid on the Table of the House.

Mr. Speaker : Now I call upon the hon. Minister for Industries to lay replies of Call Attention Motions on the Table of the House.

*Expunged as ordered by the Chair.

Minister for Industries : Sir, I beg to lay replies of Call Attention Motions Nos. 7, 15, 23, 38, 43, 44, 57, 67, 71, 75, 82, 83, 96, 97, 137 and 179 on the Table of the House.

(Serial No 7)

Comrade Satya Pal Dang : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, wide spread discontentment amongst the PSEB employees in the State because of murderous attacks on a number of their colleagues and their feeling that the police has not taken adequate steps to bring the culprits to book.

On 11. 10. 69 about 1000 employees of the PSEB from all over the State staged demonstration in Nehru Gardens Jullundur to demand proper investigation into the murder of Line Superintendent Shri Tilak Raj Batish who was posted at Lopoke.

PSEB employees have resorted to token hunger strikes all over the State they have planned a State wide token strike on 14-11-69. This has been reported in many papers including Tribune of 12-10-69.

In view of the obvious seriousness of the situation the Govt. may please be asked to make immediately a statement in the House.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) : This notice relates to case FIR No. 351 dated 9-9-69 u/s 302 IPC. Police Station Lopoke. Distt. Amritsar. The facts of this case, in brief, are that Shri Pritam Singh Junior Engineer, PSEB, Chogawan reported to the police that on 8-9-69, at 11-00 A.M. Shri Tilak Ram Batish, Lines Supdt. Chogawan, went towards Sarrangra side to prepare estimates and to check labour and that he was found dead on the road side on 9-9-69 near village Munj. On receipt of this information, vigorous investigation was started and accused Ajit Singh, Jaswant and Sardul Singh were arrested on 16-9-69 They were thoroughly interrogated and their remand was obtained by the police till 29-9-69. They are at preseut lodged in Judicial Lock-up. A spcial staff compaising two Inspectors and one Sub Inspector has been formed to work out this case. The State CID is also being associated with the investigation. Everything possible will be done to see that the case is traced out

(ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ : 351 ਮਿਤੀ 9. 9. 69 ਅ: ਧ: 302 ਭਾਰਤ ਡੰਡਵਾਲੀ ਥਾਨਾਲੋਪੋਕੀ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਸੰਬਧਤ ਹੈ । ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਜਰੂਰੀ ਤਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜਨੀਅਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਚੋਗਾਵਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕੀ ਮਿਤੀ 8. 9. 69 ਨੂੰ 11-00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਤਿਲਕ ਰਾਮ ਬਾਤਸ਼ ਲਾਈਨ ਸੁਪਰਡੰਟ ਚੋਗਾਵਾਂ ਸਾਰਗੜਾ ਵਲ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਤੇ ਖਰਚ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਮਿਤੀ 9. 9. 69 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮੁੰਜ ਕੋਲ ਮੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ । ਇਹ ਖਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਫਤੀਸ਼ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 11. 9. 69 ਨੂੰ ਗਿਰਫਤਾਰ ਕਰ ਲੀਆ ਗਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ 29. 9. 69. ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਲਿਆ । ਉਹ ਹੁਣ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੂਡੀਸ਼ਲ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹਨ । ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟਾਫ਼ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਇਕ ਸਬ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਹਨ ਨਿਯੁਕਤ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਮੁਕਦਮੇਂ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਲਗਾ ਸਕਣ। ਰਾਜ ਦੇ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕਦਮੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ।

(Serial No. 15)

Sardar Shashpal Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely, the dangerous situation created as a result of negligence of the traffic authorities, so far as night traffic on the G. T. Road is concerned, hardly a day passes when there is no accident. The slow moving traffic, like cycles, Trollies, bullockcarts etc. move without lights and often cause loss of human lives. Only a few days ago, a very promising young manager of one of the banks, at Amritsar died due to an accident. His car collided with the bullock cart carrying long iron rounds and he dies on the spot. Neither was there any light nor any inddication to show that long iron rounds were on the cart. The Traffic laws with regard to the lights are not properly observed.

This is a negligence on the part of the authorities controlling the road traffic. The Government may be asked to make a statement.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) There is no provision under the Motor Vehicles Act under which the requirements of lights on slow moving traffic like bullok carts, carts, cycles or tongas could be enforced by the Traffic Police. The amendment of Hackney Carriage Act is under the consideration of the Government to remove the above lacuna. As regards the accident in which the Manager of a Bank of Amritsar has died occured in the jurisdiction of P. S. Kartarpur, District Jullundur in March, 1968 and the negligence of Traffic Staff is not involved in this case.

(ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਟਰੈਫਿਕ ਉਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਗੱਡੇ, ਛੱਕੜੇ ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਤਾਂਗੇ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਟਰੈਫ਼ਿਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਰੁਟੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਹੇਕਨੀ ਕੇਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬੈਂਕ ਮਨੈਜ਼ਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਕਰਤਾਰਪਰ ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਟਰੈਫ਼ਿਕ ਸਟਾਫ ਦੀ ਕੋਤਾਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।)

(Serial No. 23)

Master Gurbanta Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the election of the Members of Mandi Fantongani Market Committee Jullundur City, has been held and their names have also been notified in the official Gazette and the date for holding the election of office bearers of the said Committee was also fixed which has been put off for reasons best known to the Government. No decision has been taken for the last 5 or 6 months. The Former Market Committee has ceased to exist and there is none responsible for sanctioning the pay bills of the employees of the

[Master Gurbanta Singh]
Committee or the functioning of the Committee. Therefore, the Government should hold elections of the office bearers of the Committee at an early date so that the developmental works in the area may not be held up. The Government should make a statement in the House in this regard.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) :
Election to the Market Committee, Jullundur was scheduled to be held on 4th April, 1965 in pursuance of Punjab Government notification dated the 2nd January, 1965. After the scrutiny of the nomination papers of the grower members nine candidates were declared elected unopposed by the Returning Officer on 15th March, 1965. The election of the trader members under section 10 and 13 of the Punjab Agricultural Produce Markets Act 1961 and one member of the Co-operative Society was yet to take place on 4th April, 1965. In the meantime, the persons dealing with hides and skins were declared ineligible to seek election to the Market Committee by an amendment to the schedule of the Punjab Agricultural Produce Markets Act, 1961. This was challenged in the High Court. The High Court issued a stay order till the decision of the writ petition.

After the dismissal of the writ, fresh elections were ordered by the Government vide notification dated the 9th October, 1968 in respect of members under section 10 and 13 of the Act and of the Cooperative Society. Consequently, the election of other members took place on 7th January, 1969 and the notification in respect of all the members was issued on 27th February, 1969. This notification was questioned by some persons on legal ground that the election could not be held piece meal and the election of the members as notified on 27th February, 1969 was in contravention of the rule 34 of the Punjab Agricultural Produce Markets (Election to Market Committee) Rules, 1961 under which the election is to be held and notified within three months of the date on which a direction is issued by the State Government to the Deputy Commissioner. The Government, after careful consideration, decided on 25 th July, 1969 that the elections of all the members to the Market Committee may be held de-novo. Consequently, it was proposed to cancel the notification dated the 27th February, 1969 vide which the election of all the members had been notified. Before cancelling the previous notification the opinion of the Law Department was sought and they advised that the previous notification could not be cancelled. The Deputy Commissioner, Jullundur had made a suggestion that till the new elections were held, an Administrator be appointed, but no written proposal has been received from him so far and the status-quo remains. Government is anxious to finalise the matter soon both with regard to the holding of elections de-novo and/or the appointment of an Administrator. However, the Secretary, Market Committee, has been allowed to incur day-to-day expenditure of unavoidable nature pending the election of Chairman/Vice Chairman of the Market Committee.

(ਜਲੰਧਰ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 2-1-65 ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ 4-4-65 ਨੂੰ ਹੋਣੇ ਸਨ। 15-3-55 ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਾਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਮਗਰੋਂ 9 ਉਤਪਾਦਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਚੁਣ ਲਏ ਗਏ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਉਪਾਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਇਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ 4-4-65 ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। 1-3-66 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਖਾਰਜ ਕਰ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡੀ. ਸੀ. ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਖਲਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਵਿਉਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤਕ ਅਰੋਪ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਟ ਦੇ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੋਧ ਸੂਚਨਾ ਮਿਤੀ 9-10-68 ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁੜ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ 7-1-69 ਨੂੰ ਚੋਣ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਮਿਤੀ 27-2-69 ਨੋਟੀਫਾਇਡ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਫਿਰ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਸਮੁਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 27-2-69 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਇਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਲ 34 ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਇਸ ਅਧੀਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤਿਨਾਂ ਮਹਿਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਚੋਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਚੋਣ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ 27-2-69 ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਗਈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸੁਝਾਵ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ ਅਤੇ ਹਾਲਤ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਕੱਤਰ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਇਜ਼ਾਜਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਵਾਇਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਤ ਕਿਰਿਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਕਰ ਲੈਣ।)

(Serial No. 38)

1. **Comrade Satya Pal Dang :**

2. **Comrade Dana Ram :** We beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the wide spread discontentment that has arisen amongst the workers of Punjab in general and of Phagwara in particular as a result of the arrest of eight leaders of the Karpa Mill Mazdoor Union Phagwara at the instance of the notorious Manager of the Jagatjit Cotton Textile Mills Phagwara taking advantage of an alleged incident of firing.

There have been demonstrations against this action of the Government throughout the State and unless an impartial enquiry is ordered into the alleged incident and unless the trade Union leaders are released, the situation is bound to worsen further.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) :

This notice pertains to case FIR No. 343 dated 10.10.69 u/s 307/34 IPC, Police Station, Phagwara, which was registered on the statement of Shri Nand Lal Sehgal. Manager 'agatjit Cotton Textile Mills Phagwara. He reported that he was fired upon by some Sikh youngman at 9.10 P.M. on 10.10.69 when he was coming out of the Mills in a Station Wagon for going to his house. He further alleged that Shri Jagir Singh who chased the assailant was also fired upon and injured. This incident took place when the labourers had resorted to fast to press for acceptance of their demands. This case was investigated by the local police and the C.I.A. Staff in the first instance and the following eight accused were arrested :

1. Bhagu.
2. Gurditta.
3. Ram Sahai
4. Bakhtawar Singh.
5. Malkiat Chand.
6. Mohan Singh.
7. Milkhi Ram and
8. Swaran Singh.

These accused remained in the Police custody from 12.10.69 to 21.10.69 and are now in the Judicial Lock-up. Every precaution was taken to ensure fair and impartial investigation of this case. Further investigation is being done through the state C.I.D. It is the Governments intention in this, as in all other criminal cases, to see that the investigation is through, fair and just.

(ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ; 343 10. 10. 69 ਅ: ਧ: 30 /34 ਭਾਰਤ ਡੰਡਵਾਲੀ ਥ ਣਾ ਫਗਵਾੜਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਲਾਲ ਸਹਿਗਲ ਮੈਨੇਜਰ ਜਗਤਜੀਤ ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਿਲਜ਼ ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਉਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਤਲਾਹ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ 9 ਵਜ ਕੇ 10 ਮਿੰਟ ਰਾਤ ਮਿਤੀ 10. 10. 69 ਨੂੰ ਉਸ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੈਗਨ ਉਤੇ ਮਿਲ ਤੋਂ ਘਰ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਅਗੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਹਮਲਾ ਆਵਰਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਉਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਭੁਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੀ ਆਈ ਏ ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੱਠ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

1. ਭਾਗੂ
2. ਗੁਰਦਿਤਾ
3. ਰਾਮ ਸਹਾਏ
4. ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ
5. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
6. ਮਲਕੀਅਤ ਚੰਦ
7. ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਤੇ
8. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ

ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਹਰਾਸਤ ਵਿਚ 12. 10. 69 ਤੋਂ 21. 10. 69 ਤਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੂਡੀਸ਼ੀਅਲ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹਤਿਆਤ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕਦਮੇਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਅਗੇਤੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਸਟੇਟ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਹੋਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਮਨਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਮੁਕੰਮਲ, ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਬਕ ਹੋਵੇ।)

(Serial No. 43)

Sardar Gurbanta Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, a news item appearing in today's news paper that there was a raid on the house of the President, Municipal Committee, Jullundur on the information of a certain Municipal Commissioner belonging to the party opposed to the said President as a result of which widespread resentment is prevailling among the people of Jullundur. The Government should make a statement in the House after holding an immediate judicial enquiry into the matter.

Shri Manmohan Kalia (Local Government Minister) :

On a complaint received by the Deputy Commissioner, Jullundur, from a local resident, to the effect that Shri Chander Parkash Angrish, President, Municipal Committee, Jullundur, was using the Municipal employees for his personsal benefit by getting work from them at his house, Shri Manohar Singh, P.C.S., Executive Magistrate, Jullundur, along with Shri G. D. Thapar, Executive officer, Municipal Committee, Jullundur, carried out necessary checking at the house of the said President on 21 10 1969 and found two permanent employees of the Municipal Committee, Jullundur, working as painters at his house. The enquiry is still in progress

(ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਵਸਨੀਕ ਵਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ, ਕੋਲ ਇਹ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪੁਜਣ ਤੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਗਰੀਜ਼, ਪਰਧਾਨ ਨਗਰਪਾਲਕਾ, ਜਲੰਧਰ, ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਜ਼ਾਤੀ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ, ਸੀ. ਐਸ., ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੇਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਲਧਰ, ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ. ਡੀ ਥਾਪਰ ਈ. ਓ. ਨਗਰਪਾਲਕਾ, ਜਲੰਧਰ, ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 21.10.1969 ਨੂੰ ਉਕਤ ਪਰਧਾਨ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਪੱਕੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪੇਂਟ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਉਕਤ ਅਫਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅੱਜ ਪੜਤਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ।)

(Serial No. 44)

Comrade Darshan Singh Jhabal : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that since long tenants are cultivating in the Bet area of river Sutlej and river Ravi and most of them belong to backward Clas es. The previous Front Ministry had decided that all the tenants belonging to Backward Classes, settled there upto 1965 shall be granted the ownership rights by charging Rs. 450/- per acre from them. But the Present Ministry is ejecting the tenants with the help of police on the plea that land is to be

(Comrade Darshan Singh Jhabhal)

used for seed farms. There are instances of influential persons getting the land allotted in their names by getting the wrong Girdawaris entered in their favour. In this way, no land shall be available for the tenants belonging to Backward Classes. In these circumstances a great resentment prevails among the tenants, the Minister concerned may please make a statement.

Sardar Atma Singh (Revenue and Rehabilitation Minister) :

Occupants in cultivating possession of surplus rural evacuee lands from Rabi, 19 5 or earlier were required to apply to the Tehsildars (Sales) concerned for the transfer of lands by 16-10-1967. The applicants, including those settled in Bet areas of rivers Sutlej and Ravi, found eligible have since been transferred evacuee land upto 5 Standard Acres or 10 ordinary acres, whichever is less each, including their own holding if any. Applications received after the crucial date have not been considered on merits. Occupants belonging to Scheduled Castes were required to pay price of the land so transferred @ Rs. 450/- per Standard Acre in five equated annual instalments alongwith interest @ 7% per annum, while Non-Harijans were required to pay Price of the land @ Rs. 800/- for the first 2 Standard Acres and @Rs. 1000/- for the remaining three Standard Acres in lumpsum Occupants belonging to Backward Classes were, however, to pay price of the land like Harijan occupants in 5 instalments.

2. A Central Seed Farm (also known as Central State Farm) is proposed to be set up on about 9,735 acres of land in the Sutlej Bet area for the production and multiplication of improved seeds and allied purposes as per details given below :

SURVEY OF MARCH, 1969

Nature of occupation	Inferior evacuee land,	Other evacuee land.	Private land.	Total
Authorised allotment	437	10	–	447
Unauthorised Occupation	159	1895	—	2054
Area free from Occupation.	556	5290	—	5846
Private land.	—	—	1388	1388

The above table would indicate that inferior evacuee area to the extent of 159 acres and 1895 acres of surplus rural evacuee land are under unauthorised occupation. Most of them are Rai Sikhs. So for, no occupant has been evicted by the Police force or otherwise as reported by the Deputy Commissioner, Jullundur. A deputation of 100 occupants had met the Chief Minister on 19-8-1969, who gave them a patient hearing The deputationists had prayed that they may not be evicted from the surplus rural evacuee lands under their occupation. Their cases are not covered by the policy decision referreed to the Para 1 above. Still, however, the question of re-settling them on surplus rural evacuee lands and at the same time the question to set up the said Central Seed Farm

which is in the public interest, is under the consideration of Government. The requisite decision in this respect will be taken by the Government as early as possible.

3. There is no proposal, for the present, to set up any other Seed Farm on surplus rural evacuee lands.

4. Subject to the position stated above, there is no truth in the allegations raised in the Call Attention Notice.

(ਵਾਧੂ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ ਰਬੀ 1965 ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਦੇ ਵਾਹਕ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ (ਸੇਲਜ਼) ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਟਰਾਂਸਫਰ ਵਾਸਤੇ 16-10-19 7 ਤੱਕ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਬੇਟ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਭੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪਾਤਰ ਸਮਝੇ ਗਏ, ਨੂੰ 5 ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਜਾਂ 10 ਸਾਧਾਰਨ ਏਕੜ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਿਥੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਆਈਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਗੌਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 450/- ਰੁ ਪ੍ਰਤੀ ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 5 ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਤ 7% ਸੂਦ ਦੇ, ਟਰਾਂਸਫਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜਾਂ ਦੀ 800/- ਰੁ: ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜਾਂ ਦੀ 1,000/- ਰੁ. ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਪਛੜੀਆਂ ਜ਼ਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰ ਭੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 5 ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਗੇ।

2. ਇਕ ਸੈਂਟਰਲ ਸੀਡ ਫ਼ਾਰਮ (ਅਥਵਾ ਸੈਂਟਰਲ ਸਟੇਟ ਫਾਰਮ) ਸਤਲੁਜ ਬੇਟ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 9,735 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੇ ਗੁਣਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ :—

ਕਾਬਜ਼ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਮਾਰਚ 1969 ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ			
	ਘਟੀਆ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ	ਹੋਰ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ	ਨਿਜ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ	ਜੋੜ
ਜਾਇਜ਼ ਅਲਾਟਮੈਂਟ	437	10	—	447
ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਬਜ਼	159	1895	—	2054
ਖਾਲੀ ਰਕਬਾ	556	5290	—	5846
ਨਿਜ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ	—	—	1388	1388

[ਮਾਲ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸਾਊ ਮੰਤਰੀ]

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਇਹ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 159 ਏਕੜ ਘਟੀਆ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ 1895 ਏਕੜ ਵਾਧੂ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਾਬਜਾਂ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਰਾਏ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜੇ ਤਕ ਕਿਸੇ ਕਾਬਜ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਕਾਬਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕ ਡੇਪੂਟੇਸ਼ਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ 19-8-1969 ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ। ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ, ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਪਾਲੀਸੀ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੈਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਤੇ ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੈਂਟਰਲ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3. ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਾਧੂ ਪੇਂਡੂ ਨਿਕਾਸੀ ਭੋਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਊ ਨੋਟਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।)

(Serial No. 57)

Sardar Kirpal Singh: I beg to to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the Director of Industries and Industrial Training arrived at a settlement with Shri Sajjan Singh General Secretary, Class IV Employees Union on April 21-24, 1969, as a result of which the 'DHARNA' was postponed. On 29th September again an assurance was given that all the demands would be accepted In the meantime, five employees of the I. T. I, Talwara, were removed from service which has resulted in resentment amongst the employees. The Government should deal with the situation through negotiations and make a statement in this regard.

Shri Balram Dass Tandon: Sh. Sajjan Singh General, Secretary class IV Employees Union submitted a memorandum containing demands of class IV Govt. Servants regarding issue of liverties uniform, reinstatement of certain Class IV Employees, non adjustment of C. T. D. accouts & bad teratment of certain Principals towards Class IV Employees etc. All these demands were discussed with the representative of class IV Government Union. Instructions were issued to all Principals in the light of decisions taken in that discussion and all Class IV Employees were ordered to be reinstated. On 24, 9. 69, a deputation of Industrial Training Employees Assciation of Class IV Government Servants met Director Industral Training and decisions were taken on the demands as noted below :-

	Demand.	Decision
(i)	Reinstatement of Class IV Employees whose services had been terminated by Principal I. T. I. Talwara.	All the Class IV Employees I. T. I. Talwara, have since been reinstated.
(ii)	Transfer of principal, I. T. I. Bhatinda to Faridkot or to give him forced leave or to take disciplinary action against him.	Government have since issue orders transferring the Principal to Faridkot.
(iii)	Issue instructions to Principals to implement decisions for the issue of Uniforms to Class IV Employees.	Fresh instructions in this regard have been issued.

From the account given above it is clear that Government have always been taking expeditions action to improve the lot of Class IV Employees and have been giving full opportunity to them to place their demands before the authorities.

Serial No. 67

1. **Comrade Dana Ram**
2. **Comrade Kulwant Singh**

We beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the failure of the Government to arrest the murderer of Shri Gurcharan Singh, Teacher, Government Primary School, Ramgarh, P. S Malout, despite repeated requests from Government Teachers Union, Distt. Ferozepur to D. S. P. Muktsar. Nothing has been done and there is great resentment amongst the teaching community of District Ferozepur and hence this Notice.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) : This Notice relates to case FIR No. 352 dated 7-10-69 u/S 302 IPC, P. S. Malout, District Ferozepur in which Shri Gurcharan Singh, a teacher of Govt. Primary School, Remgarh, was reported have been murdered by Shri Amar Nath, a peon of the Veterinary Hospital, Ramgarh, with a Takwa. The accused was arrested on 7-10-69 and Takwa has also been recovered from him No other accused is involved in this case. No requests were received from the Govt. Teachers Union District Ferozepore by D. S. P. Muktsar, nor there is any resentment amongst teachers community, as alleged.

[ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ : 352 ਮਿਤੀ 7. 10. 69 ਅ: ਧ: 302 ਹਿੰਦ ਡੰਡਾਵਲੀ ਥਾਣਾ ਮਲੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨਾਲ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਗੌਰਮਿੰਟ ਪਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਰਾਮ ਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਇਕ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਚਪੜਾਸੀ ਅਮਰ ਨਾਥ ਨੇ ਇਕ ਟਾਕੂਏ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਰਪੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਦੋਸ਼ੀ 7. 10. 69 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਟਾਕੂਆ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ । ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ "ਟੀਚਰ ਯੂਨੀਅਨ" ਵਲੋਂ ਡੀ. ਐਸ਼ ਪੀ ਮੁਕਤਸਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੇਚੈਨੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇ ਕਿਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ।]

(Serial No. 71).

Chaudhri Balbir Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the Chief Engineer, Irrigation Department demoted some S.D.O.s' who had to file a writ petition in the Punjab and Haryana High Court. The High Court accepted the petition and gave the decision that the action of the Chief Engineer was wrong in demoting them. The Government have wasted thousands of rupees on this case and the S.D.Os had also to spend thousands of rupees on it. Due to the mischief of one officer a great unrest prevails among employees and a huge amount has been wasted. The Government should make a statement in this regard and take a suitable action against the Chief Engineer as there are many other allegations against him.

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ : (ਸਿੰਜਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ)

ਕੁਝ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ 6-67 ਅਤੇ 7-67 ਵਿਚ ਪੋਸਟ ਘਟਣ ਕਰਕੇ ਰਿਵਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਟੇ-ਆਰਡਰ ਲੈ ਆਂਦੇ ਕਿ ਕੁਝ ਐਸੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫ਼ਸਰ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵੀ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਜੋ ਪੈਰਾ 11 4 ਮੈਂਨੂਅਲ ਆਫ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ ।

2. ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਿਤੀ 1-4-66 ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 31-3-67 ਤਕ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ।

11-10-1967 ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ· ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ/ਸਹਾਇਕ ਡੀਜ਼ਾਇਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਰਟ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਭਾਗ ਅਫਸਰ/ਸਰਕਲ ਹੈਡ ਡਰਾਫਟਮੈਨ ਲਗਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਪੈਰਾ 11.4 ਆਫ ਮੈਨੂਅਲ ਆਫ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ 24 ਅਫਸਰ 17-10-67 ਨੂੰ ਰਿਵਰਟ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 1 ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਅਫਸਰ ਜੋ ਰਿਵਰਟ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਇਹ 24 ਅਫਸਰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਸਟੇਟ ਆਰਡਰ ਲੈ ਆਏ ।

3. ਕੁਝ ਪੋਸਟਾਂ ਹੋਰ ਘਟਣ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ 1-3-68 ਤੋਂ ਰਿਵਰਟ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਲੈ ਆਏ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਨਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਅ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

4. ਕੁਝ ਅਫਸਰ ਜੋ ਪੈਰਾ 11.4 ਮੈਨੂਅਲ ਆਫ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨਲ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਾਸਤੇ 5/68, 6/68, ਅਤੇ 9/68 ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ ਪਰਮੋਟ ਕੀਤਾ

ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਥਾਈ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਧੀਨ ਸਨ ਅਤੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 29-11-68 ਨੂੰ ਰਿਵਰਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਥਾਈ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਪਣੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਅਫਸਰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਲੈ ਆਏ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਨੂੰ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਅਫਸਰ 10-1-69 ਅਤੇ 13-1-69 ਤੇ ਰਿਵਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਸਟੇਅ ਲੈ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਨਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਅਤੇ ਜੂਨੀਅਰ ਅਫਸਰ ਸਟੇਅ ਲੈ ਚੁਕੇ ਹਨ।

5. ਪੈਰਾ 1 ਅਤੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਟੇਅ ਮਿਲੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਟਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ 20-12-68 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜਜ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਟਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤੀਆ। ਮਹਿਕਮਾਂ ਨੇ 21-12-68 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਨਿਗਰਾਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਰਿਵਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਨਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਵੀਆਂ ਰਿਟਾਂ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਤਾਂ 22-5-69 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈਆ ਪਰ ਨਵੀਆਂ ਰਿਟਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਸਟੇਅ ਮਿਲ ਗਈ।

6. ਉਹ ਅਫਸਰ ਜੋ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਪਰਮੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 4 ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੇਸ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਟ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਜ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੈਰਾ 11.4 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇਹ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਕਿ ਪੈਰਾ 11.4 ਅਜੇ ਅਮੈਂਡ (amend) ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਛਪੀ ਹੋਈ ਕਾਪੀ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਚੰਦ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪੈਰਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਲ 10 ਸਾਲ ਦੀ equated permanent ਨੌਕਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਕੱਚੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਗਿਣਨੀ ਸੀ। ਜਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਝਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ amendment ਨੂੰ 29 1-68 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਇਸ ਜਜਮੈਂਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ 6-8-69 ਨੂੰ admit ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਤੇ ਜਲਦੀ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਤੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

7. 6-8-69 ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ (44) ਰਿਟਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

[ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ]

8. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸ਼ੀਰ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਮਹਤਵ ਪੂਰਨ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਇਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 11.4 ਆਫ ਮੈਨੂਅਲ ਆਫ ਐਡਮਨਿਸ-ਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਭਾਗ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਇਸਦੇ ਆਧਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ 11.4 ਪੈਰਾ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਰਾ 11.4 ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਪਰੋਮੋਟ ਹੀ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਮੌਕੇ ਦੇ ਆਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(Serial No. 75)

Chaudhri Satya Dev : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the harassment and atrocities are being committed on the Municipal employees by the Chairman, Municipal Committee, Jullundur. The employees of the Municipal Committee are forced to go to the house of the Chairman, his relatives and his party men by the Chairman and are compelled there to work for the whole of the day. Those who refuse to work are given severe beating under the influence of liquor. A clear proof of this is that on 20. 10. 1969 two employees were beaten and were forcibly made to work in the house of the Chairman, Shri Angresh. They have been caught doing paint work on the doors and windows. Now pressure is being exerted on the said Officers by a local Congress M. L. A .as to why they had done so and that the matter may be ended here.

This very Congress M. L. A. through some bad characters who are served liquor by him, is harassing the officials on the plea that they are responsible for making this complaint and that they will be properly dealt with. The Government may make a statement in House in the matter.

Shri Manmohan Kalia (Local Government Minister) :

On a complaint received by the Deputy Commissioner, Jullundur, from a local resident, to the effect that Shri Chander Parkash Angresh, President, Municipal Committee, Jullundur, was using the Municipal employees for his personal benefit by getting work from them at his house, Shri Manohar Singh; P. C S., Executive Magistrate, Jullundur, along with Shri G. D Thapar, Executive Officer, Municipal Committee, Jullundur carried out necessary checking at the house of the said President on 21. 10. 1969 and found two permanent employees of the Municipal Committee, Jullundur, working as painters at his house.

2 No pressure what-so-ever has been exercised on the officers enquiring to the matter by any local Congress M. L. A. The enquiry is still in progress.

3. It is also not correct to say that the work was being done by therefore-said employees under pressure from some persons who had taken liquor, as no evidence in this regard has been produced before the officers enquiring into the allegations.

4. No complaint regarding harassment alleged to have been caused to and atrocities alleged to have been committed on the municipal employees by the President, Municipal Committee, Jullundur, has been received by the Deputy Commissioner, Jullundur.

[ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਵਸਨੀਕ ਵਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ, ਕੋਲ ਇਹ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪੁਜਣ ਤੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਂਗਰੀਸ਼, ਪਰਧਾਨ, ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਜਲੰਧਰ, ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਾਤੀ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ, ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਲੰਧਰ, ਨੇ ਸ੍ਰੀ. ਜੀ. ਡੀ. ਥਾਪਰ, ਈ. ਓ., ਨਗਰ–ਪਾਲਕਾ, ਜਲੰਧਰ, ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 21–10–1969 ਨੂੰ ਉਕਤ ਪਰਧਾਨ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਪੱਕੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪੇਂਟ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ।

2. ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਕਤ ਅਫਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੜਤਾਲ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਹੈ ।

3. ਇਹ ਭੀ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਬਾ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

4. ਪਰਧਾਨ, ਨਗਰਪਾਲਕਾ, ਜਲੰਧਰ, ਵਲੋਂ ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਿਆਦਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਾਇਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ।]

(Serial No. 82)

1. **Shri Kewal Krishan :**
2. **Shri Gian Chand Kharbanda :** We beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely that it has been publically declared by the Chief Minister that the State Government proposed to give religious instructions in the Govt. Schools in Punjab. It has caused considerable concern in the State, as it is against the secular principles and the Constitution of the Country. We would request the Chief Minister to make a categorical statement in the House to explain what the real position of the State Government is in this respect

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) : ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ । ਫਿਰ ਵੀ ਮਹਿਕਮੇ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਵਲੋਂ ਇਹ ਯਤਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਕ ਹੀਨਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾਚਾਰ, ਉੱਚ-ਇਖਲਾਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ 15 ਤੋਂ 30 ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(Serial No. 83)

Comrade Satya Pal Dang : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the decision of the Punjab Trade Union to stage a mass Dharna of Industrial Workers before the Punjab Vidhan Sabha On 27th October, 1969. The Dharna is to be a protest against :—

(i) the failure of the Govt. to revise minimum wages for textile Industry in the Minimum wage Act.

(ii) the failure of the Govt. to enforce in actual practice the revised minimum wages in industries in which the same have been revised, etc. etc.

(iii) failure of the Govt., to protect the interests of the workmen and its virtual refusal to take any action against employers who violate and refuse to Implement agreements, effect malafide closures and lays off as in case of Hindustan Embroidery Mills, Sacco Rubber Industry all of Amritsar,

(iv) unjustified arrests of workers being effected at the instance of the Minister as in Batala.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Govt, may please be asked to make a statement in the House.

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ (ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ):

(1) ਕਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਅਲਪਤਮ–ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਈ ਸਲਾਹਕਾਰ–ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਪੋਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ–ਅਧੀਨ ਹੈ । ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੋਜਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀਆ ਵੱਖਰੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਜ਼ਰੀ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਕੁਝ ਭਾਗ, ਅਥਵਾ ਆਰਟ ਸਿਲਕ ਇੰਡਸਟੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੜੀ ਖਸਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਲਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(2) ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਫੀਲਡ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਅਲਪਤਮ-ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਐਕਟ, 1948 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਮੇ ਆਪ ਵੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟ੍ਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਨਿਰੀਖਣ ਅਮਲੇ ਨੂੰ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਮਰਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

(3) ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯੋਜਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਦ-ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਲੇ-ਆਫ ਜਾਂ ਕਲੋਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਕਰਾਰ-ਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਜਦ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਸੂਰ-ਵਾਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਕਲੋਜ਼ਰ ਅਤੇ ਲੇ-ਆਫ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਬਦ-ਨੀਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ । ਸਾਕੋ ਰਬੜ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀ ਦਾ ਕਲੋਜ਼ਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਐਮਬਰਾਈਡਰੀ ਮਿਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੇ-ਆਫ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਨਰੀਖਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

(4) ਬਟਾਲੇ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਕਾਮੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

(Serial No. 96)

Sardar Dalip Singh Pandhi : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, about twenty Harijan families of village Kalewal, District Ludhiana (Bet area) are being forcibly ejected from land at the point of spears and guns through bad characters. This land has been on lease with those families from the last fifteen years and they have put in hard labour to reclaim it. This ejectment is being effected in broad day light with the help of Police As a result of this widespread unrest prevails among the Harijans of the area, particularly, the aggrieved Harijans families. The Government should please pay immediate attention to the matter.

Sardar Atma Singh (Revenue And Rehabilitation Minister) :

According to the information made available by the Deputy Commissioner, Ludhiana neither any ejectment proceedings have been effected in village Kalewal, Tehsil Ludhiana nor is there any case in respect of this village pending. Efforts were, however, made to deliver

[Revenue & Rehabilitation Minister]

possession of Government land in the surrounding villages of Salimpur and Haider Nagar to the Assistant Vegetable Development officer for the Potato Seed Farm under the orders of the Sub-Divisional Officer (Civil), Ludhiana, but it could not be taken because the occupants had obtained a stay order upto 5-11-1969 from the court of the Sub-Judge, Ludhiana.

2. There is, thus, no truth in the allegations levelled by Shri Dalip Singh.

[ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਪਿੰਡ ਕਾਲੇਵਾਲ ਤਹਿਸੀਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਨਾ ਤੇ ਕੋਈ ਬੇਦਖਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੇਸ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ (ਸਿਵਲ), ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਵੈਜੀਟੇਬਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਪਟੈਟੋ ਸੀਡ ਫਾਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਸਲੀਮਪੁਰ ਅਤੇ ਹੈਦਰ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਭੋਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਬਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਬ-ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ 5-11-1969 ਤੱਕ ਸਟੇ ਆਰਡਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

2. ਇਸ ਲਈ ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ।]

(Serial No. 97)

Comrade Darshan Singh Jhabal : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the Forest Department is ejecting the Rai Sikhs and other Backward classes settled since long in the villages Kot Rajada, Ballarwal, Sarangara, Dalla etc. of Tehsil Ajnala, District Amritsar, in the Bet area of river Ravi, on the pretext of planting trees. These people are residing on the border and they have brought this land under cultivation with great hardships. Today they are being ejected on the pretext of planting trees in the forest, as a result of which a great unrest is prevailing amongst them. The Minister concerned may please make a statement on the floor of the House.

Sardar Satnam Singh Bajwa (State Minister for Finance and Forest.)

Punjab Government has transferred 10,868 acres of Government owned land situated along the Ravi River in Tehsil Ajnala, Distt. Amritsar from the Revenue Department to the Forest Department for afforestation, because, there is acute shortage of forest areas in this state. According to the National Forest Policy laid down by the Government of India 20% of the total land in the plains should be under forests whereas including hills the area under the forests should be 33%. In this State the area under forests in the plains is about 2%. In order to meet the requirments of the people of this State for timber, fuelwood and other forest products and also to raise forest resou ces for the establishment of forest-based industries it is necessary that considerably large areas should be planted with trees. The area transferred to the

Forest Department is mostly situated across the Ravi River and to some extent on the left bank of the River. According to the Revenue records it is uncultivated, although it is possibe that in some cases some illicit encroachments may have been made on this Government land over small areas- Action has been in progress since the winter of 1968 to take over possession of the land after getting it demarcated from the Revenue officials. The plantation work has also been started in these areas. An area of 225 acres has already been planted and it is intended to plant another 400 acres this year. Apart from this over large areas young Shisham trees already exist which do not get an opportunity to grow to bigger trees on account of the fact that Sharkanda and Kahi, in which these trees are growing, are Subject to fires annually. It is intended to undertake fire-protection measures in these areas so as to enable Shisham to grow up to large size and form trees.

According to call attention notice the names of villages Kot Raizada, Ballarwal, Saran and Dala have been mentioned in which Rai Sikhs are said to have been ousted or are being ousted by the Forest Department. No land has been transferred to the Forest Department in the villages Sarangra and Dala. Therefore, the question of the Forest Department ejecting the Rai Sikhs from these villages does not arise. In the other two villages e. g. Kot Raizada and Ballarwal the demarcation work for taking over possession has not yet been started although 77 acres of land in village Kot Raizada and 343 acres in village Balarwal have been transferred to the Forest Department. So far owing to the demarcation work having not taken place in these villages the Forest Department has not ejected anybody from any land situated there. However, if any person has illicitly encroached upon forest land then he has to be dealt with according to law. The call attention motion is, therefore, not based on facts but on conjecture. No body who has a legal right to any land will be ejected from there.

(ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਨਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਰਾਵੀ ਨਦੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ 10868 ਏਕੜ ਭੂਮੀ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਵਣਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵਣ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਣਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੌਮੀ ਵਣ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲ ਮੈਦਾਨੀ ਰਕਬੇ ਦਾ 20% ਵਣਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਾੜੀ ਰਕਬਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨੀ ਰਕਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਵਣਾਂ ਅਧੀਨ 33% ਰਕਬਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਣ ਰਕਬਾ ਕੇਵਲ 2% ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤੀ ਲਕੜੀ ਅਤੇ ਬਾਲਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਣ ਉਪਜਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਣਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਰਕਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰੁਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਕਬਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਰਲੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਰਕਬਾ ਉਰੱਲੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰੀਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰਕਬੇ ਬੰਜਰ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਜਰ ਰਕਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਕਬਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਹੀ ਕਰਵਾਕੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਪਾਸੋਂ ਕਬਜਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ 1968 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਰਦੀਆਂ

[State Minister for Finance & Forest]

ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿਚ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਕਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 225 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਲਗ ਭਗ 400 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪਲਾਂਟੇਸਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਕਬੇ ਉਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਾਹਲੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪੌਦੇ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਸਰਕੰਡਾ ਅਤੇ ਕਾਹੀ ਬਹੁਤ ਉਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲ ਅਗ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਰਕਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅਗ ਦੇ ਬਚਾਉ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਟਾਹਲੀ ਦੇ ਪੌਦੇ ਵਧ ਸਕਣ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਰੁੱਖ ਬਣ ਸਕਣ ।

ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਕੋਟ ਰਾਏ ਜ਼ਾਦਾ ਬਲੜ ਵਾਲ, ਸਾਰੰਗੜ੍ਹਾ ਤੇ ਡਾਲਾ ਵਿਚੋਂ ਰਾਏ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਿੰਡ ਸਰਕੰਡਾ ਅਤੇ ਡਾਲਾ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਰਕਬਾ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਾਏ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਬਾਕੀ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕੋਟ ਰਾਏ ਜ਼ਾਦਾ ਅਤੇ ਬਲੜਵਾਲ ਵਿਚ ਰਕਬਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਹੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦ ਕਿ ਪਿੰਡ ਕੋਟ ਰਾਏਜ਼ਾਦਾ ਵਿਚ 77 ਏਕੜ ਅਤੇ ਬਲੜਵਾਲ ਵਿਚ 343 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਹੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਢਿਆ ਗਿਆ । ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਨੋਟਿਸ ਸਚਾਈ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਕਿਆਸੀ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।)

(ਕ੍ਰਮ ਨੰ : 137)

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਰਥਾਤ; ਕਿ ਪਜਾਬ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਪੀ ਡਬਲਿਉ ਡੀ. ਨੇ 19-3-69 ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਗੇ 151 ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ । ਰਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਜੀ ਨੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸੈਂਟਰਲ ਪੀ. ਡਬਲਉ. ਡੀ. ਦੇ ਵਰਕਚਾਰਜ਼ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਰਕਚਾਰਜ ਮੁਲਾਜਮਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ । ਸੈਂਟਰਲ ਪੀ. ਡਬਲਿਉ. ਡੀ. ਦੇ ਵਰਕਚਾਰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਪਿਛੋਂ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਦੀ ਡਰੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 15-7-1969 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬੀ. ਐਂਡ: ਆਰ. ਰਾਹੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ ਡੀ. ਦੇ ਵਰਕਚਾਰਜ਼ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕੀ ਯਤਨ ਹੁਣ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਦੇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ (ਸਿੰਜਾਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ)

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਰਕਚਾਰਜ ਅਮਲਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ 5% ਹਰ ਸਾਲ ਰੈਗੂਲਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਵਰਕਰ ਨੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਧੀਨ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਵਰਕਚਾਰਜ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਉਪਰੰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(Serial No. 179)

1. **Comrade Satya Pal Dang,**
2. **Comrade Babu Singh Master,**
3. **Comrade Dana Ram :**

We beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, wide spread discontentment amongst Rickshaw owner drivers at the exhorbitant black market prices at which Rickshaw tyres and tubes are actually available in the market. Rickshaw Drivers Union (Regd.) Amritsar has already started an agitation which is likely to spread to other places in the State, as well.

In view of the obivious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

Sardar Balwant Singh (Food & Supplies Minister) :

There is no shortage of Rickshaw tyres and tubes excepting those of popular brands such as Good Year, India Super and Dunlop. During the last three months—August to October, 1969, 2300 tyres and tubes of Popular brands were received in Amritsar.

2. 50% of this quantity was distributed through the 12 Rickshaw Puller Unions. The rest of the quantity was sold to Rehriwalas, Dhodis, Pheriwalas etc.

3. The District Magistrate has already issued order under the Punjab Price Marking and Display Order, 1962, that proper accounts should be maintained regarding the disposal of tyres and tubes of popular brands. There is no black marketing in the sale of tyres and tubes. The tyres and tubes of brands other than India Super, Dunlop and Good Year are freely available in Amritsar.

4. In order to curb the likely nefarious activities of the un-social element belonging to the trade. the State Government have recently promulgated a legal Order styled as Punjab Cycle Tyres and Tubes Control Order, 1969. Under the provisions of this Order every dealer has to take out a licence and has to maintain daily accounts of receipt and sales of tyres/tubes. They are also required to abide by the instructions issued by the Government relating to distribution of tyres and tubes. The offender in the Trade will attract the punishment of cancellation of the licence and forfeiture of secuirty besides any other punishment under the Essential Commodities Act.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰੂਲ ਥੱਲੇ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ (ਵਿਘਨ) (Under what rule does the hon. Member want to speak ?) (Interruption.)

Captain Rattan Singh : Sir, I rose at the zero hour regarding the reply of Call Attention Motion. I would request you, Sir, to get the date and time at which the reply would be given by the Chief Minister. Today is the last day of the session and the Government is not prepared to take this House into confidence. (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਡੈਮੋਕਰੈਸੀ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂਕਰੈਸੀ ਵਿਚ ਨਾ ਬਦਲੋ ।

Sir, you have given me an understanding that the Government will give a reply. But the Government is not replying.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਰੂਲ ਦੀ ਗਲਤ ਇਨਟਰਪ੍ਰੇਟੇਸ਼ਨ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਨਾ ਬਣਾਉ । (ਵਿਘਨ) (The non. Member is wrongly interpreting the rules. He should not make it an excuse) (Interruption.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਹੜੀ ਗਲ ਅਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਅਸੀਂ ਆਨਰ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਿਹੜੀ ਗਲ ਚੈਂਬਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਨਰ ਕਰੋ । ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਤੁਸੀਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ । (interruption)

No political motives. I have nothing of this type.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮੇਰੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਤਅੱਲੁਕ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੂਲਜ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲੈਟੀਚੂਡ ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਔਰ ਦਿੰਦਾ ਰਹਾਂਗਾ । (ਵਿਘਨ) ਫਿਰ ਵੀ ਅਗਰ ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਮੋਟਿਵ ਕਰਕੇ ਚੇਅਰ ਤੇ ਐਸਪਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ । (Addressing Captain Rattan Singh : so far as my duty is concerned I have been giving and will continue to give the maximum latitude to the Opposition permissible under the rules. (Interruption) Despite this, if the Opposition casts aspersions on the Chair under political motivation, then it is not proper.)

Captain Rattan Singh : This matter is agitating the mind of the people of Punjab. (interruption)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਲ ਅਟੈਂਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇਖੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਉਹ ਮੰਗਵਾਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ।

Captain Rattan Singh : Sir, the Chief Minister was sitting in the House when the Call Attention Motion was moved.

ਇਹ ਮੰਗਵਾ ਲੈਣ । 15 ਮਿੰਟ, 20 ਮਿੰਟ, ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ, ਘੰਟਾ ਦੇ ਦਿਓ । (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦੇਣ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਜੇ ਜਵਾਬ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਅਧਿਅਕਸ਼ ਸਾਹਿਬ, ਮਾਨਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ । ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਸਾ ਅਹਿਮ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣ । ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕਿ ਡੱਬੂ ਸੰਮੁਦਰੋਂ ਪਾਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇ । ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਡੱਬੂ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਗਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਣਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਗਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਐਸਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਕਈ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਏ ਹਨ (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

MOTION UNDER RULE 16

Chief Minister : Sir, I beg to move :—

That the Assembly at its rising this day shall stand adjourned sine-die.

Mr. Speaker : Motion moved :—

That the Assembly at its rising this day shall stand adjourned sine-die.

(Interruptions from the opposition.)

Mr. Speaker : Question is :—

That the Assembly at its rising this day shall stand adjourned sine-die.

The motion was carried.

REPORTS OF THE COMMITTEE OF PRIVILEGES

Mr. Chairman (Sardar Jasdev Singh Sandhu) : Sir, I beg to move—

That the First Report of the Committee of Privileges presented

[Mr. Chairman]

to the House on the 5th November, 1969; on the question of privilege regarding the handcuffing of Comrade Kulwant Singh M. L. A., by the police authorities of Jullundur be taken into consideration.

(Uproar and noise in the House.)

———

WALK OUT

(ਇਸ ਵਕਤ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸ਼ੋਰ ਮਚ ਗਿਆ ਅਤੇ (ਕਾਂਗਰਸ) ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣ ਲਗ ਪਏ । ਸ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਗਲ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ।)

(ਸ਼ੋਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਾਕ ਆਊਟ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਵਾਕ ਆਊਟ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਨਾਅਰੇ ਆਦਿ ਲਗ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ । (The slogans being raised should not be recorded.) (Noise) (Interruption)

———

REPORTS OF THE COMMITTEE OF PRIVILEGES

Mr. Speaker : Motion moved —

That the First Report of the Committee of Privileges presented to the House on the 5th November, 1969, on the question of privileges regarding the handcuffing of Comrade Kulwant Singh M. L. A by the police authorities of Jullundur be taken into consideration.

———

WALK-OUT

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਵਲੋਂ ਜਿਹੜਾ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਦਫ਼ਾ 9 ਦਾ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਾਕ ਆਊਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)

(ਇਸ ਵਕਤ ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਗ ਪਏ) (ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ)

(ਇਸ ਵਕਤ ਬ ਕੀ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ (ਵਿਰੋਧੀ ਪਖ ਵਾਲੇ) ਜਿਹੜੇ ਵਾਕ ਆਊਟ ਕਰਕੇ ਗਏ ਸੀ, ਵਾਪਸ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ।)

Mr. Speaker : Question is—

That the First Report of the Committee of Privileges.........

Comrade Satya Pal Dang : Mr. Speaker I want to oppose this Report of the Committee of Privileges.

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੁਟ ਕਰੋ ਮੈਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਮਿਨਟਸ ਹਨ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਤੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਅੰਡਰ ਰੂਲ ਸਿਰਫ ਅਧਾ ਘੰਟਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, (Under the rules the matter can be discussed for half an hour only.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਤੇ ਰਖ ਲਵੋ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਕਰ ਲਵੋ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਸ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਰੂਵ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਉਸਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦੇ ਦਿਓ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛਡ ਕਿਉਂ ਦਿਤਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕਰ ਲਏ। ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਔਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਧਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗਲ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਪਰੂਵ ਹੋਈ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਫਾਈਂਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਵਰਨਿੰਗ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੀਨੀਅਰ ਆਦਮੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੇ ਟਾਈਮ ਲਗੇਗਾ, ਮੈਂ ਰੈਫਰੈਂਸ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਾਂਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਤੇ ਹੀ ਰਖ ਦਿਉ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਅੰਡਰ ਰੂਲ, ਅਧੇ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। (Under the rules, it cannot be discussed for more than half an hour.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ : ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਜਿਹੜੀ, ਪਖੋ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਤੇ ਕੁਝ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਲਈ ਰਖ ਲਵੋ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਸ ਤੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ Is it the pleasure of the House ? (voices: yes, yes) (The discussion on this matter may take place in the next session. Is it the pleasure of the House ?) (Voices: yes, yes)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਰਖ ਸਕੀਏ। (ਵਿਘਨ)

LEGISLATIVE BUSINESS

The Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietory Rights) Amendment Bill, 1969.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move—

That the Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietary Rights) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Speaker : Motion moved-

That the Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietary Rights) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad be taken into consideration.

Mr. Speaker : Question is-

That the Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietary Rights) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Clause 2

Mr. Speaker : Question is—

That Clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1

Mr. Speaker : Question is —

That Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਆਂ, ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਤੁਸੀਂ ਰੋਸ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਾਊਸ ਦੀ ਡਿਗਨਿਟੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ, ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਗੇ । (The hon. Member Captain Rattan Singh may express his grievances in a dignified language, which may be in line with the decorum of the House.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੋਈ ਮਾਈਂਡ ਰੀਡਿੰਗ ਦਾ ਸਬਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਪਏ ? ਮੈਂ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸੁਚੱਜੀ

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਨਾ ਹੋਵੇ । ਮੈਂ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੋਲਦਾ ਰਹਾਂਗਾ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਦੇ ਕਹਿਣ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਮੰਗਾਈ ਹੈ (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ. ਅਜ ਹੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ (ਵਿਘਨ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੀ ਇਹ ਅਜ ਦੀ ਸਿਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ ?

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਦ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਕਰੋ । (ਵਿਘਨ) (The hon. Member may believe the hon. Chief Minister when he says that he will give a reply today.)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਹੀ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂਗੇ ।

Title

Mr. Speaker : Question is—

That the Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਬਿਲ ਜਿਹੜਾ ਰੈਵੇਨਿਊ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਸਿਰਫ ਟੇਨੈਂਟਸ ਦੀ ਇਕ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਕਪੂਰਥਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ... ...

ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ : ਉਹ ਤਾਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ।

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move—

That the Pepsu occupancy Tenants (Vesting of Proprietory Rights) Amendment Bill be passed.

Mr. Speaker : Motion moved:

That the Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietory Rights) Amendment Bill be passed.

Mr. Speaker : Question is :

That the Pepsu Occupancy Tenants (Vesting of Proprietory Rights) Amendment Bill be passed.

The Motion was carried

The Punjab Tenancy (Amendment) Bill, 1969.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : I beg to move :

That the Punjab Tenancy (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Punjab Tenancy (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Speaker : Question is :

That the Punjab Tenancy (Amendment) Bill, as passed by the the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Sub-clause (2) of clause 1.

Mr. Speaker : Question is :

That sub-clause (2) of clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 2.

Mr. Speaker - Question is :

That clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Sub-clause (1) of clause 1.

Mr. Speaker : Question is :

That sub-clause (1) of clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Speaker : Question is :

That title be the title of the Bill.

The Motion was carried.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move that the Punjab Tenancy (Amendment) Bill be passed.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Punjab Tenancy (Amendment) Bill be passed.

Mr. Speaker : Question is :

That the Punjab Tanancy (Amendment) Bill be passed.

The Motion was carried.

THE PUNJAB CINEMAS (REGULATION) AMENDMENT BILL, 1969.

Minister for Industries (Shri Balram Dass Tandon) : Sir, I beg to move :

That the Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill, as

passed by the Punjab Vidhan Parishad be taken into consideration.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੂਰਬ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਿਲ ਦਾ ਜੋ ਮਕਸਦ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਨਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਟਿਕਟ, ਟਿਕਟ ਘਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਵਿਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇ। ਮਕਸਦ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਇਖਤਿਆਰ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਚੈਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਇਖਤਿਆਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਪਾਵਰ ਦਾ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਆਰਡਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਨਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਅੰਤ ਤੇ ਕੌਮੀ ਤਰਾਨੇ ਬਾਰੇ ਆਰਡਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੌਮੀ ਤਰਾਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਡਰ ਤੇ ਅਮਲ ਹੋਵੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਿਲ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿਨਮਾਂ ਦੇ ਰੂਲਜ਼ ਐਨਫੋਰਸ ਕਰਾਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਦੂਜੇ ਜਿਹੜੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਬਲੈਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ। ਟਿਕਟ ਬੁਕਿੰਗ ਆਫਿਸ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਕਣ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਬਲੈਕ ਮਾਰਕਿਟ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ।

Mr. Speaker : Question is :

That the Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Now the House will consider the Bill, clause by clause.

Clause 2.

Mr. Speaker Question is :

That clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 3.

Mr. Speaker : Question is :

That clause 3 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 4.

Mr. Speaker : Question is :

That clause 4 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 5.

Mr. Speaker : Question is :

That clause 5 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause I.

Mr. Speaker : Question is —

That clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Speaker : Question is--

That title be the title of the Bill.

The Motion was carried.

Chief Minister (**Sardar Gurnam Singh**) : Sir, I beg to move:

That the Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill be passed.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill be passed.

Mr. Speaker : Question is :

That the Punjab Cinemas (Regulation) Amendment Bill be passed.

The Motion was carried.

THE PUNJAB INSTRUMENTS (CONTROL OF NOISES) AMENDMENT BILL, 1969.

Chief Minister (**Sardar Gurnam Singh**) : Sir, I beg to move :

That the Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

ਸਰਦਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਾਭਾ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਗਰ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਗਲ ਕਲੈਰੀਫਾਈ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਜਾਂ ਅਗਰ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਰ ਦੇਣ । ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਹਾਈ ਵਾਲਯੂਮ ਤੇ ਰੇਡੀਉ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਅਗਰ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਅਗਰ ਬਚਿਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀ ਸਕਦੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਐਕਸਪਲੈਨੇਸ਼ਨ ਹੈ ਉਹ ਕਲੀਅਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਰਿਵਾਜ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਲਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਲੋਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਤਾਬੇ ਤਾਂ ਕੀ ਬੈਠਣਾ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਦੇਣਾ ਤਾਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੇਂਭ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ । ਫਿਰ ਹੁਣ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੋਂ ਜਗਰਾਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਦੇਵੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭੇਟਾਂ ਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸ਼ੋਰ ਉਤਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੁਝਾਵ ਹੈ ਕਿ ਰਿਲੀਜਸ ਪਲੇਸਿਜ਼ ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਕਸਡ ਆਵਰ ਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਾਲਿਊਮ ਇੰਨੀ ਉਚੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਿਸਿੰਕਟਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਰਹੇ । ਬੱਸ ਐਨੀ ਹੀ ਗਲ ਹੈ ਇਸ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਿਸੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਲਿਆਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਰਾਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਮੁਕੇਰੀਆਂ) : ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲਗਾਣ ਲਈ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਪਰ ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਰਾਤ ਤਕ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ । ਪਰ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਐਮ. ਦੇ ਪਾਸ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਗੈਰ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈ । ਇਕ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦੇਣੀ ਕਿ ਉਹ ਹੈਡ ਕੁਆਟਰਜ਼ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਆਮ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਸ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਤੇ ਬੋਝ ਹੈ । ਕੋਈ ਜਲਸਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫੰਕਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਾ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਗੈਰ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈ । ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਜਲਸੇ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਔਖ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜੇਹੀ ਕਠਨਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ।

ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ

[ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ]
ਹੈ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੇਂਪਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਹੋ ਜਾਣ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਗਾਹ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤਾਂਕਿ ਕੋਈ ਬਗੈਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੈਂਪਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦੇਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਿਆਂ ਅਤੇ ਜਲੂਸਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਖਤਿਆਰ ਡੀ. ਐਮ. ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਵਲ ਰਾਈਟਸ ਨੂੰ ਕਰਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਤਕਰੀਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗਰੰਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਲਸਾ ਜਾ ਜਲੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ, ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਜਾਹਿਰਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਡੀ. ਐਮ. ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਢੀਲੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਖ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਵਲ ਹੈ ਵਡੇ ਵਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਬ ਲਗਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਡਿਸਸੈਟਿਸਫੈਕਸ਼ਨ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਡਿਸਸੈਟਿਫੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ ਉਠਾਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਲਸਾ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲਸੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਿਆਂ ਲਈ ਅਤੇ ਜਲੂਸਾਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਰੇੜ੍ਹੀਆਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਇਸ ਦਾ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਕ ਨੁਈਸੈਂਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 95% ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਗਲੀਆਂ, ਚੌਕਾਂ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ, ਸਬ ਸਟਰੀਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੜਕ ਉਸ ਤੇ ਤਾਂ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਲੂਸ ਲਈ ਜਾਂ ਜਲਸੇ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਏ ਤਾਂ ਦਿਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਤਕਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜਲਸੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਵਲੋਂ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਕਲਾਜ਼ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਲਾਜ਼ (ਬੀ) ਨੂੰ ਉੜਾ ਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਸਿਆਸੀ ਮੀਟਿਗਾਂ ਅਤੇ ਜਲਸਿਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ

ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਇਹੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਨਾਇਜ਼ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਐਕਟ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗਲ ਮੰਨੀ ਸੀ ਫਿਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਜਿਹੜੇ ਹੋਮ ਸੈਕਟਰੀ ਸਨ, ਸਰਦਾਰ ਛੀਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਨੂੰ ਸਦ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਐਕਟ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਪਰ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਟੁਟ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਤਰਮੀਮ ਆ ਗਈ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਰਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਜਾਏ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗਲ ਠੀਕ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਜਦੇ ਹਨ ਚਾਰ ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਤਕ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਉਚਾ ਨਾ ਵਜੇ ਫਿਰ ਹੁਣ ਜਗਰਾਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਦੋ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਗਾਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ। ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ। ਫਿਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਨਮੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹੀ ਵਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਰੇਟ 10 ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 10 ਵਾਲੀ 8 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਪੀਓ ਤੇ ਜੀਓ। (ਵਿਘਨ) (ਹਾਸਾ) ਪਰ ਕੋਈ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦਰਖਾਸਤ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦਿਉ ਜਾਂ ਏ. ਡੀ. ਐਮ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਇਸ ਪੱਖ ਵਿਚ ਆਥੋਰਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ 5 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਲਗਾ ਦਿਉ ਫਿਰ ਉਹ ਅਰਜੀ ਹੇਠਾਂ ਐਸ. ਪੀ., ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਐਸ., ਐਚ. ਓ. ਅਤੇ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਪਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਹੀ ਚੈਨਲ ਰਾਹੀਂ ਫਿਰ ਡੀ. ਐਮ. ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਲਿਖ ਦੇਵੇ ਕਿ ਨੋ ਆਬਜੈਕਸ਼ਨ ਕਿ ਇਸ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕੋਈ ਵੇਰ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਜਾਂ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਇਸ ਗਲ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ 5 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਲਵਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਇਜਾਜ਼ਤ ਆਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀਆ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਮੀਮ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ ਬਿਉਰੋਕਰੇਸੀ ਵਲੋਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਏਮਜ਼ ਅਤੇ ਇਹ ਆਬਜੈਕਟਸ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਸਾ ਜਲੂਸ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂਕਿ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਫ਼ਾਸਲੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੋਈ ਜਲਸਾ ਜਾਂ ਜਲੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਟਨ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਅਤੇ 5 ਰੁਪਏ ਫੀਸ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ 100 ਗਜ਼ ਦੂਰ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚਲਾਨ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦਫਾ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ, ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਚਾਲਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕਦਮਾ ਚਾਲੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਹਕ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਮਿਸਜ਼ ਹਨ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਮਕਾਨ ਨਹੀਂ, ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਚਾਲਾਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਐਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਕ ਬਿਉਰੋਕਰੇਸੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ :

> "on any road, street, thoroughfare or other public or vacant place"

ਮੈਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਵਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਅਸੂਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਕੋ ਹੀ ਕਾਇਦਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 10-10 ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਜਲਸਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਥਾਣੇਦਾਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਹਥਿਆਰ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਕਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ :

> "on any road, street, thoroughfare or other public or vacant place;"

ਜੇਕਰ ਕੋਈ 1000 ਗਜ਼ ਓਰੀਜਨਲ ਏਰੀਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਵੇ, ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਇਹੋ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਐਡਾਪਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਫੇਰ ਐਸਾ ਤਰੀਕਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਲਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟਾਈਮ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਕ ਗ਼ੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕੰਮ

ਆਵੇਗਾ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਮੂਵ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਪਰਪਜ਼ ਕਲੀਅਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ :

After the proposed section 3, add the following proviso :

> "Provided that no such permission shall be necessary for use of any instruments in connection with public meetings organised by any political party or public organisation at places beyond 200 yards of any hospital during hours that may be prescribed from time to time."

ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਰੀਫਾਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਬਾਦ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਘਟੋ ਘਟ 200 ਗਜ਼ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਟਾਈਮ ਦੀ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਵਰਮੈਂਟ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਟਾਈਮ ਪ੍ਰਿਸਕਰਾਈਬ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਹ ਹੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ । ਮੈਂ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਇਹ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਮੰਨ ਹੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਰੋਟ ਮਹਿਰਾ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ 1952–53 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਨਵਾਬ ਸਿੰਘ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਬੰਦ ਹੀ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿਉਂ ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਬਦੋ ਬਦੀ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬੜੀ ਪਸੰਦ ਆਈ । ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਰਾਤ ਸਮਰਾਲੇ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ । ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਇਤਨੀ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੌਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ । ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਲਤ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਢਦਾ । ਇਹ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਿਆਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਰਾਮ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਉਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਟੀਰੀਆਲਿਜ਼ਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮਗਰ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) : ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਏਥੇ ਇਹ ਸੈਂਸ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੈਸੇਜ ਇਸ ਸ਼ੋਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਸਿਨਮੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਜਾਉਂਦੇ

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦਿਮਾਗੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ ਤੁਅੱਲੁਕ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸੇ ਬਿਲ ਵਿਚ ਸਾਫ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਹੀ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਪਰਪਜ਼ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਜ਼ੇਰ ਇਹਤਮਾਮ ਇਸ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਫੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰਮੀਮ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕਲੀਅਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਹੀ ਕੋਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗਵਰਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇਹ ਅਕਸੈਪਟ ਕਰ ਹੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਜਾਣ ਬੁਝਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਜਾਵੇ "ਮੈਂ ਲੜਕੀ ਤੂੰ ਲੜਕਾ, ਦੇਖ ਕਲੇਜਾ ਧੜਕਾ", ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਬਦੋ ਬਦੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਾਉਣਾ ਇਹ ਕੋਈ ਮੁਨਾਸਿਬ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਤਰੀਕਾ ਇਖਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਲਈ ਕਾਰਨ ਨਾ ਬਣੇ। ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਜੇਕਰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਮੋਟਿਵ ਲਈ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਨਟੈਨਸ਼ਲੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਵੇ, ਮੈਲਾਫਾਈਡ ਇਨਟੈਨਸ਼ਨ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਈ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਡ ਕਰ ਹੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ (ਅਟਾਰੀ ਐਸ.ਸੀ.) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਬਿਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸਿਰਫ ਰੌਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਰੋਕਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਬਿਲ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀਆਂ। ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਸੀ ਉਹ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਕੋਲ ਦਰਖਾਸਤ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਦੇ ਸੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਡੀ. ਸੀ. ਕੋਲੋਂ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਜਾਣਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣ, ਹਸਪਤਾਲ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਹੱਦ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣ ਕਿ ਇਤਨੇ ਦੂਰ ਤਕ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਤਾਂਕਿ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੀ ਰੋਕ ਦੇਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ): ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਦਰਸਤ ਬਿਲ ਹੈ। ਇਕ ਗਲ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਤਰਮੀਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਕਿਆ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ। ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਜਗਰਾਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਬੀਮਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਅਜ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਨਾ ਵਜਾਉ, ਕੱਲ੍ਹ ਵਜਾ ਲੈਣਾ। ਪਰ ਉਹ ਅਗੋਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਤਾਂ ਜਗਰਾਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਗਰਾਤਾ ਨਹੀਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੂਜਰੇ ਦਿਨ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਈਸੈਂਸ ਬਜ਼ਾਰਾਂ, ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਇਕ ਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਫੀਸ ਭਰ ਕੇ ਉਹ ਅਵਾਜ਼ ਉਚੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਇਕ ਪੂਤੂ ਜਿਹਾ ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਲੜਕੀਆਂ, ਲੜਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਇਤਨੇ ਤੰਗ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁਛੋ ਕੁਝ ਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡੀ. ਐਮ. ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਧਾਰਮਕ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਕ ਵਕਤ ਮੁਕਰੱਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੋਈ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਨਾ ਵਜਾਵੇ। ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਮਿੰਟ ਮੇਰੀ ਗਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲੈਣ ਇਹ ਬਿਲ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਉਹ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਰਮੀਮ ਮੰਨ ਲੈਣ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ): ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਾਸਤੇ, ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਵਿਆਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਜਲਸਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਪਬਲਿਕ ਅਤੇ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਜਲਸਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਨਾਇਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਜਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਪਰ ਜਦ 5 ਰੁਪਏ ਫ਼ੀਸ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਠੀਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ 5 ਰੁਪਏ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਰੌਲਾ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਨਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ

[ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ]
ਰੌਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡੀ. ਐਮ. ਨੂੰ ਇਹ ਇਖਤਿਆਰ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਥਾਂ, ਮੌਕਾ ਅਤੇ ਸੀਜ਼ਨ ਆਦਿ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇੰਨੇ ਵਕਤ ਤਕ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਧਾਰਮਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਵਕਤ ਮੁਕਰਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਇਤਨੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦਾ।

ਫਿਰ ਮੈਂ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਗੇ ਹੀ ਜਨਸੰਘ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਠਾਣੇਦਾਰ ਆਦਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਜਲਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਇਹ ਬਿਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਡਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਤਰਮੀਮ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਧਾਰਮਕ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਗੁਰਪੁਰਬ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿਆਂਗੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਜਲਸਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਦਿਨ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਅਜ ਤਾਂ ਅਫ਼ਸਰ ਦਫ਼ਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਜਲਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਜੇ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਖਿਲਾਫ ਵਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਗਲ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਡੀ. ਐਮ. ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ "ਡੀ. ਐਮ. ਆਰ ਐਨ ਅਦਰ ਆਫ਼ੀਸਰ" ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਉਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਰ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਫਿਰ ਇਥੇ ਖਰਬੰਦਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 5 ਰੁਪਏ ਫੀਸ ਦੇਣ ਨਾਲ ਰੌਲਾ ਜਾਇਜ਼ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਡੀ. ਐਮ. ਦੇਖੇਗਾ ਕਿ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕਿਥੇ ਵਾਸਤੇ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਲਈ ਦੇਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਲਈ ਦੇਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਲਈ ਦੇਣੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ ਇਸ ਵਿਚ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਥੇ ਫਿਰ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ। ਡੀ. ਐਮ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਫਿਰ ਇਥੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਸਪੀਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ ਇਤਨੀ ਗਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨਾਇਟਿਡ ਫਰੰਟ ਦੀ

ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਯੂਨੈਨੀਮਸ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ । ਪਰ ਉਹ ਗਲ ਵੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਬਿਲ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ । ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਉ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਵੀ ਇਕ ਗਲ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਜਜ਼ਬਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਇਹ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਮੀਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

Mr. Chairman (Sardar Shashpal Singh) : Question is :-

That the Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Now the House will proceed to consider the Bill, clause by clause.

Clause 2.

Comrade Satyapal Dang : Sir, I have given notice of an amendment which I would like to put before the House.

After the proposed section 3, add the following proviso :

"Provided that no such permission shall be necessary for use of any instruments in connection with public meetings organised by any political party or public organisation at places beyond 200 yards of any hospital during hours that may be prescribed from time to time."

Mr. Chairman : Motion moved :

After the proposed section 3, add the following proviso :

"Provided that no such permission shall be necessary for use of any instruments in connection with public meetings organised by any political party or public organisation at places beyond 200 yards of any hospital during hours that may be prescribed from time to time."

Mr. Chairman : Question is :

After the proposed section 3, add the following proviso :

"Provided that no such permission shall be necessary for use of any instruments in connection with public meetings organised by any political party or public organisation at places beyond 200 yards of any hospital during hours that may be prescribed from time to time".

The Motion was lost.

Mr. Chairman : Question is :

That clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1.

Mr. Chairman : Question is :

That clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is :

That **Title** be the title of the Bill.

The Motion was carried.

Minister for Revenue (Sardar Atma Singh) : Sir I beg to move :

That the Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill be passed,

Mr. Chairman : Motion moved :

That the Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill be passed.

Mr. Chairman : Question is :

That the Punjab Instruments (Control of Noises) Amendment Bill be passed.

The Motion was carried.

THE PUNJAB DRAMATIC PERFORMANCES (AMENDMENT) BILL, 1969.

Minister for Revenue (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move -

That the Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Chairman : Motion moved :

That the Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੂਰਬ) : ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਇਖਤਿਆਰ ਦੇਣ ਦਾ ਤੁਆਲੱਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਡਰਾਮਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਐਂਟਰ ਹੋ ਸਕੇ ਇਸ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਗਲ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਐਨੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਖਤਿਆਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਗੌਰਮੈਂਟ ਐਸ਼ੋਰੈਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਫਸਰ ਜਿਹੜਾ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ

ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਤਗਮੇ ਜਿਹੜੇ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਥੇ ਰੂਲਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਗਲਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹਿਆਂ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਇਹ ਪਾਵਰਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ (ਟਾਂਡਾ) : ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਫਰੀਡਮ ਆਫ ਐਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਰੀਡਮ ਆਫ ਸਪੀਚ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੈਯਰਜ਼ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਛਾਈ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ : ਜਿੰਨੀ ਫਰੀਡਮ ਆਫ ਸਪੀਚ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਛਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਛਾ ਨਹੀਂ। ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਜਾਂ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪੁਲਸ ਡਰਾਮੇਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਐਂਟਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਨਬਣ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਬਿਲ ਰਾਹੀਂ ਉਥੇ ਮੁਦਾਖਲਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤਕ ਜੁਰਮਾਨਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੌਰਮੈਂਟ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਵਰ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹੇ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਅਜ ਟਰੈਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬੈਂਚਾਂ ਉਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਡਰਾਮਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਕਰੂਟੀਨਾਈਜ਼ ਕਰੇ, ਫੇਰ ਡਰਾਮਾਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੀਪੀਲ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫਰੰਟ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਡਰਾਮੈਟਿਕ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੀਪੀਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੀਪੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੀਵੁਡ ਦੀਆਂ ਪਿਕਚਰਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਟੈਂਡਰਡ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ, ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਡਰਾਮੇ ਔਰ ਥੀਏਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਮਚ ਵਰਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਲ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਸੋਚੇ। ਜਨ ਸੰਘ ਤਾਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਨਾਲ,

[ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ]
ਸਵਤੰਤਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲਗੀ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਕਿਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਮੁਕੇਰੀਆਂ) : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਰਾਮਾ, ਕਲਾ ਤਾਂ ਅਗੇ ਹੀ ਘਟ ਹੈ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕਈ ਧਾਰਮਕ ਡਰਾਮੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਉਥੇ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਲੋਕਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਮੁਦਾਖਲਤ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਕਰਨ। ਜੇ ਲੋਕਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਡਰਾਮਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਨਬਣ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਰਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਨਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਸਰਕਾਰ ਮੁਦਾਖਲਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਇਸ ਪਾਵਰ ਦਾ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ (ਅਟਾਰੀ, ਐਸ. ਸੀ) : ਇਹ ਬਿਲ ਜਿਹੜਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਬਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਡਰਾਮਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਣ ਹੋਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਜ ਐਸੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਮਗਰ ਲਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਫ਼ਸਰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਲ ਵੈਲਿਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪਾਵਰਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਾਵਰਜ਼ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਤੁੜ ਸਾਹਿਬ, ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ। ਲੋਕ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ ਉੱਤਰ), : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬੜਾ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਹੁਣ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ

ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਡਰਾਮੇ ਅਗਰ ਦਰੁਸਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਅਗਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨੰਗੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ। ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੈਂਸਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਇਖਲਾਕ ਨਾ ਗਿਰੇ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਡਰਾਮਾ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਲਈ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਬਿਲ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਬੜਾ ਇੰਨੋਸੈਂਟ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਡਰਾਮੇ ਖੇਡਣ ਸਬੰਧੀ ਐਕਟ, 1964 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ 8 ਵਿਚ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕੋਈ ਅਫਸਰ, ਜੋ ਨਾਇਬ ਤਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਘਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕੋਈ ਅਫਸਰ, ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਘਟ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਥਾਂ ਵਿਖੇ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਖੇਡ, ਰੂਪ-ਸਾਂਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਖੇਡ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇਖ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਲਈ, ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਮੂਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਲ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੰਜਾਬ ਡਰਾਮੇ ਖੇਡਣ ਸਬੰਧੀ ਐਕਟ, 1964 ਵਿਚ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਬੰਧ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਓਟ ਦੇਣ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਿਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ।)

Mr. Chairman (Sardar Shashpal Singh) : Question is :

That the Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Clause 2.

Mr. Chairman : Question is :

That Clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1.

Mr. Chairman : Question is :

That Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is :

That Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh): Sir, I beg to move :

That the Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Motion moved :

That the Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Question is :

That the Punjab Dramatic Performances (Amendment) Bill be passed.

The Motion was carried.

The Good Conduct Prisoners. Probational Release (Amendment) Bill, 1969.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move—

That the Good Conduct Prisoners' Probational Release (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Chairman : Motion moved :

That the Good Conduct Prisoners' Probational Release (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Chairman : Question is :

That the Good Conduct Prisoners' Probational Release (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Chairman : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause.

Clause 2.

Mr. Chairman : Question is :-

That Clause 2 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1.

Mr. Chairman : Question is :-

That Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Chairman : Question is :-

That Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move :

That the Good Conduct Prisoners' Probational Release (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Motion moved :-

That the Good Conduct Prisoners' Probational Release (Amendment) Bill be passed.

Mr. Chairman : Question is :-

That the Good Conduct Prisoners' Probational Release (Amendment) Bill be passed.

The Motion was carried.

The Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill, 1969.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move :-

That the Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr Chairman : Motion moved :

That the Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਰੋਟ ਮੈਹਰਾ ਐਸ. ਸੀ.) ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਨਾਇਟਡ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅੱਛੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਬਣਿਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਿਆਂਗੇ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

[ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ]
ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ, ਤਾਇਆਂ, ਭਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੀ ਲਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਬੋਗਸ ਕੇਸਿਜ਼ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਐਕਟ ਬਣਿਆਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੇ ਨੁਕਸ ਹਨ, ਐਨੇ ਸੁਰਾਖ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਨ ਲਾਗੇ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ...... ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ। (ਵਿਘਨ) ਤੁਸੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਾਰੇ ਵਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਤੱਕ ਗੱਲਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (ਵਿਘਨ) ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਕਰੋ? ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਾਰਦੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਬੜੇ ਝਗੜੇ ਕੀਤੇ (ਵਿਘਨ) ਜੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅੱਛੇ ਥਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਦੇ ਦਿਓ। 1964 ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫਰੰਟ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ, ਉਸ ਵਿਚ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ, ਦਿਤੀ ਗਈ। (ਵਿਘਨ) ਉਸ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ 1965 ਦੀਆਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਕੇ ਕਈ ਐਲਾਟਮੈਂਟਸ ਰੈਗੂਲਰਾਈਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਮਿਲੇ ... (ਵਿਘਨ) ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡ ਦਿਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਵੰਡੀ।

ਤੁਸੀਂ ਐਕਸ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 5 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੰਦੇ ਪਏ ਹੋ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਘਰ ਦਾ ਇਕ ਆਦਮੀ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ (ਵਿਘਨ) ਸੋ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਬਿਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਤੁਸੀਂ ਪਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਲੋਕੀਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮਿਲਟਰੀ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਿਲਟਰੀ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਿਸਯੂਜ਼ ਕਰਨਗੇ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਨਾਲ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ, ਗ਼ਰੀਬ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਗਲਾਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਉ ਔਰ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਕਨਸਿਡਰ ਕਰ ਲਓ। ਇਹ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਦਮੀ ਜਿਹੜੇ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਔਰ ਇਹ ਬਿਲ ਉਥੇ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਸਟਾਂ ਨਾ ਮਾਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਸੋਚੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਖਣਾ ਤੁਹਾਡਾ (ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਤੁਸੀਂ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਪਏ ਹੋ ਇਸ

ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ । (ਵਿਘਨ) (ਹਾਸਾ)

ਸ੍ਰੀ ਸਭਾਪਤੀ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਿਧੇ ਗਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਹੋ । (ਵਿਘਨ) (The hon. Member Chaudhri Sunder Singh is addresing the hon. Minister directly).

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਜਨਾਬ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਰਫਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । (ਹਾਸਾ) ਸੋ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗਿਲਾ ਹੈ । ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਉਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿਧੀ ਸੱਟ ਮਾਰਦੇ ਪਏ ਹੋ ਔਰ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਪਏ ਹੋ । ਕੋਈ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ । ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ 18 ਕਰੋੜ ਆਦਮੀ ਹਾਂ

'ਦੇਰ ਹੈ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ'

ਆਖਿਰ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ । (ਹਾਸਾ) ਮੈਂ ਇਕ ਗਲ ਦੱਸਾਂ – – (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਹਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲੀ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, 20 ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ । (ਵਿਘਨ) ਹੁਣ ਇਧਰ ਆਉਣ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਨਾ ਲੈਣ । (ਵਿਘਨ)

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

Let the evil take its natural course.

ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਦੇਖਣ । ਜੇ ਉਹ ਅੱਜ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ (ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ) (ਵਿਘਨ) । ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲੋ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਨੀਚਾਂ ਅੰਦਰ ਨੀਚ ਜਾਤ, ਨੀਚੀ ਹੂੰ ਅਤਿ ਨੀਚ,
ਨਾਨਕ ਤਿਨਕੇ ਸੰਗ ਸਾਥ, ਵਡਿਆਂ ਸਿਉਂ ਕਿਆ ਰੀਸ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ :

ਗਰੀਬਾਂ ਪੈ ਜੋ ਖੀਚੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਸਾ ਪਾਰਬਰਹਮ ਅਗਨੀ ਮੈਂ ਸਾੜੀ ।

ਮੈਂ ਕਹਿਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਸਾੜ ਦੇਵੇਗਾ । (ਵਿਘਨ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, 'ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ ਹੈ' ।

ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਐਕਸਪਲਾਇਟ ਨਾ ਕਰੋ । (ਘੰਟੀ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਐਕਸ-ਸਰਵਿਸਮੈਨ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੋਈ ਨਾ । ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ । (ਹਾਸਾ)

[ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ]

ਅੰਤ ਵਿਚ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਮੁਕੇਰੀਆਂ) : ਚੇਅਰਮੇਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਔਰ ਕੋਈ ਖਾਨਦਾਨ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਰ ਹਰ ਇਕ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਐਕਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਤਾਦਾਦ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਔਰ ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਬਟਾਈ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਔਰ ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਬਟਾਈ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਮਝ ਕੇ ਜਾਨ ਮਾਰ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਤੋਂ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਔਰ ਓਹ ਵਿਚਾਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ, ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਔਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਥੇ ਵਡੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਕਦਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬੜਾ ਖਰਾਬ ਔਰ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਔਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਹੈ ਇਹ ਬੜਾ ਕਾਲਾ ਬਿਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਵਿਚਾਰੇ ਮਹਿਰੂਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖੋਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ। ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮ :) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਬ, ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਅਤ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਔਰ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਮਕਸਦ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕੋਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਲਾਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਮੁਫਾਦ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰ ਹੀ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਆਰਮਡ ਫ਼ੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਮੁਫ਼ਾਦ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਜੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਫ਼ੌਜੀ ਬਣ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਪਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਏ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਆਰਮਡ ਫ਼ੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਬਣੇਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲੈਂਡ ਓਨਰ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਜੇ ਕੋਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਫ਼ਸਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿਪਾਹੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿੰਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਥੇ ਹਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਲੈਂਡ ਓਨਰਜ਼ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹੈ, ਅਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਿਖਾਏ। ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਏਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹਕ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ–ਵਾਜਬ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਜ਼ਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਇਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਪਲਸ ਲੈਂਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਵੇਲੇ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਛ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੋਂ ਆਏਗੀ? (ਵਿਘਨ) ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੇ-ਔਲਾਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੋ ਦੋ ਸੌ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਪਲਸ ਹੋਏਗੀ। (ਵਿਘਨ)

ਚੌਧਰੀ ਸੱਤ ਦੇਵ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ, ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ, ਬੜੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਕਟੜਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ 5 ਸੌ ਵਿਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ?

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਉ, ਅਗਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਰੰਡਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਗਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇਗਾ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਕ ਸੁਆਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫਰੰਟ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਸੇਟਸ ਐਂਡ ਲਾਇਬਿਲੀਟੀਜ਼ ਦੱਸੇ

[ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]
ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਸੇ ਪਰ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ : ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲ 5 ਸੌ ਵਿਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਇਹ 30 ਏਕੜ ਛਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵੰਡ ਦਿੰਦੇ ?

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਪਰਸਨਲ ਐਕਸਪਲਾਨੇਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 30 ਏਕੜ ਤੋਂ 20 ਏਕੜ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਏ । ਕਾਨੂੰਨ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਏ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਜਿਤਨੀ ਵੀ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਕਲੇ, ਲੈ ਲਈ ਜਾਏ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਸ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੇ ਐਕਸਟੇਨਸ਼ਨ ਮੰਗ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਡਰਦੇ ਹਨ । ਸਾਰੀ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨਟਰਵੀਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਰੈਲੇਵੈਂਟ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ।

ਸੋ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜੇਕਰ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਇੰਟਰੈਸਟ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਇੰਟਰੈਸਟ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ, ਲੈਂਡਲੈਸ ਦੇ ਪੁੱਤ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਿੱਲ ਕਈ ਦਫ਼ਾ ਖਾਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਵਾਪਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ : (ਚੀਫ਼ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੱਤਰ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਿਲ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ । ਹਾਊਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਟਾਈਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਫ਼ਾ 9 ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਉਰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਛੋਟ ਮਿਲ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਔਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੈਂਡ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ । ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 30 ਏਕੜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕੰਡੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ 30 ਏਕੜ ਦਾ ਇਕ ਕਾਫ਼ੀ ਯੂਨਿਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਕਿਸੇ ਫੈਮਿਲੀ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਤੋਂ ਵਧ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ

ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਪੂਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਏ। 1953 ਵਿਚ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦਫ਼ਾ 9 ਵਿਚ ਇਹ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦੀ ਅਧਾਰ ਤੇ 30 ਏਕੜ ਤੋਂ ਘਟ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਪਰਮਿਸੀਬਲ ਲਿਮਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਐਸ. ਡੀ. ਓ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਅਤੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਇਹ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਪਲਸ ਲੈਂਡ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਲੇਕਿਨ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਸੱਜਣ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਦੂਜਰਿਆਂ ਤੇ ਛਡ ਕੇ ਜਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਬੇਚੈਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪਿਛੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਏਗੀ ਉਹ ਦੱਬ ਲਈ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਡਿਸਏਬਲਡ ਹੋ ਕੇ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਸੈਲਫ਼ ਕਲਟੀਵੇਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣਗੇ ਤਾਂ ਜੇ ਸਰਪਲਸ ਪੂਲ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡੀਫੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ ਅਤੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਫੌਜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੁਦ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਾਕੇ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਕੁਨੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬਿੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਤੌਖਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਇਹ ਇਕ ਪਰਵਾਨ ਸ਼ੁਦਾ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 30 ਏਕੜ ਤੋਂ ਸਾਰੀ 36 ਸੌ ਰੁਪਏ ਆਮਦਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭੀ ਉਸਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਟੈਕਸ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵਪਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ 36 ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 30 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਹੜੀ ਫੌਜੀ ਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾ ਕੇ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ।

ਇਕ ਮਰਲਾ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਗਾਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਨਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਰਖਣਾ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ, ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਟੇਨੈਂਟ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਨਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਰਖਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। 1953 ਵਿਚ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਗਿਆ, ਵੰਸ ਫਾਰ ਆਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ 40 ਏਕੜ ਸਨ ਉਸ ਤੋਂ 10 ਏਕੜ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ 50 ਏਕੜ ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ 20 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਸਰਪਲਸ ਪੂਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ 10 ਜੀਅ ਹੋਣ ਜਾਂ 5 ਜਵਾਨ ਲੜਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਲਈ 30 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਛਡੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਕੁਝ

[ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ]

ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰ ਬਾਲਗ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛਡੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫਾਰਮਰ ਨਾਲ ਹਾਰਡਸ਼ਿਪ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ 5 ਬਾਲਗ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣਗੇ ਹਰੇਕ ਦੇ ਹਿਸੇ 6 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਆਉਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਮਦਨ 800/- ਰੁਪਏ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਹੈ ਖੈਰ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਸੀਲਿੰਗ ਰਖੀ ਗਈ। ਉਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਮਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਪਲਸ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਜੋ ਦਫਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖਲ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਫਾ 10 ਦੇ ਨੀਚੇ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਰੀਸੈਟਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਪਰੈਸੀਡੈਂਟ ਸੀ ਕਿ ਅਗਰ ਸਰਪਲਸ ਪੂਲ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਪਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਫੌਜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਘਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਾਗਰੈਸਿਵ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਟ੍ਰੈਜ਼ਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਤੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਫਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਹੋਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲੇਗੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਪਰੀਸੀਡੈਂਟ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਗਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਸੀ ਉਹੀ ਫੌਜੀ ਲਈ ਵੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਹੀ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ, ਸਰ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਪਲਸ ਲੈਂਡ ਲਈ ਛਡੀ ਹੈ ? ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਛਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਛਡੀ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਬਰਾੜ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਰਹੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗਲ ਪੁੱਛੀ ? (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੱਖਣ) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਗਲਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਬੜੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਲਾਂ ਪੁਆਇੰਟ ਆਉਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਹੀ ਲਈ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪ ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਹਕ ਹੋਵੇ ਇਹ ਗਲ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲ ਗਈ। ਪਰ ਅਗਰ ਕੋਈ

ਪਰਵਾਰ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਮਰਦ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਪਾਸ ਸੀ; ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹਕ ਉਸ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ? ਇਹ ਗਲਤ ਗਲ ਹੈ। ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਤੇ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹਕ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਣੇ ਪਰ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੇ ਫੌਜ਼ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਾਰੇ ਪਾਸ ਹੈ ਉਹ ਕਿਉਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਸਕੇ।

ਦੂਜੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕੋਠੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਦ ਕਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਮੀਨਜ਼ ਵੀ ਹੋਣ ਅਗਰ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਇਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫਿਰ ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਇਕ ਆਦਮੀ ਹੈ ਔਰ ਉਹ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਕੇ ਬਾਈ ਚਾਂਸ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਆਪ ਵੀ ਫੌਜ਼ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਜਿਥੇ ਫੌਜੀ ਵਰਸਿਜ਼ ਹੋਵੇ, ਬਾਰੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਿੰਨ ਗਲਾਂ ਮੈਂ ਪੁਆਇੰਟ ਆਊਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਜਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੰਟਰੈਸਟ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੁਨਾਸਬ ਪਰਬੰਧ ਕਰੇ—ਤਰਮੀਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਲਿਆਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਬਿਲ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ ਵਰਨਾ ਇਸ ਦਾ ਗਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਬਹੁਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੇ ਚਾਂਸ ਘਟ ਜਾਣਗੇ।

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : (ਮੋਰਿੰਡਾ: ਐਸ. ਸੀ.) ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਉਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਜ਼ੇਰੇ ਬਹਿਸ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਵੀ ਇਕ ਦੋ ਗਲਾਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਊ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਇਹ ਬਿਲ ਇਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੈਕਸ਼ਨਲ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਿਲ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਖਾਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਇਜੈਕਟ ਹੋਵੇਗਾ। (ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ) ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੋ 82% ਆਬਾਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ 42% ਹਿਸਾ ਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖੁਦ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਖੇ ਹਨ, 36 ਇੰਚ ਚੌੜੀ ਛਾਤੀ ਵਾਲੇ ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿਪਾਹੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਬਚਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਗਰੀਬ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ

[ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ]

ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਗਨੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਚਹੀਦਾ ਹੈ। (ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ) ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਜੋ ਡੀਪ੍ਰੈਸਡ ਕਲਾਸਿਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਪਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵਰਗ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਹੋਣਗੇ, ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਤਲ ਹੋਣਗੇ। (ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ) ਉਸ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ੋਰ ਬਹੁਤ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਤੋਂ ਕਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਸਤਕਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 21 ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜੋ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਉਸ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਦੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਿਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਲਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਸਰਪਲਸ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਧੂ ਰਕਬਾ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਛੁੜਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਕ ਨਹੀਂ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਡੇ ਵਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਇਨਵਾਲਵਡ ਹਨ। ਰੋਪੜ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਾਂਢੂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨੌਲੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਪਲਸ ਦਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਲੇ ਮੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘੋਰ ਅਨਰਥ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਫ਼ਸਰ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨਹੋਣੀਆਂ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਡੀ. ਸੀ. ਨੇ ਸਰਪਲਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਨਾਨੀ ਲਾਜ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਮ ਪਿੰਡ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸਰਪਲਸ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦਫ਼ਾ 9 ਤਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਿਸ ਆ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਨਕੋਦਰ ਅਤੇ ਫਿਲੌਰ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਵਿਚ 10-10 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਦੀਆਂ ਫਾਰਮਾਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਇਕ ਏਕੜ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਭਲਾ ਗਰੀਬ ਦਾ, ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੁੜੀ ਲਿਆ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਸਿਕਿਊਰਟੀ ਰਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤੁਹੱਫਜ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਪਰ ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਵੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਤਕ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ

ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ–ਮੈਂ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਫਾਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੁਟ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਫਾਦ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਆਦਰਸ਼ ਲਈ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਗਰੀਬ ਹਰੀਜਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਲ ਲਿਆ ਕੇ ਅਤੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥ ਨਾ ਲਾ ਕੇ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸੈਣੀ (ਜਲੰਧਰ ਉੱਤਰ) : ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਠੀਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਲਾ ਬਿਲ ਕਿਹਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਤੁਹਾਡੀ ਬੜੀ (ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵਕਤ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਵਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਤਲੋ ਗਾਰਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਰੀਬ ਦਾ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨ ਦਾ ਤੁੱਹਫਜ਼ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਜਨਸੰਘ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਅਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਹੋਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ 200 ਏਕੜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਪਲੱਸ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 20 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਹ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਬੰਗੇ ਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ 10–15 ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਕਈ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਲਗਾ ਕੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਝੁੱਗੀਆਂ ਤੋੜ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਡਿਸਐਲਾਓ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਰੈਵੇਨਿਊ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮੰਡੀ ਪਾਸ ਜਿਹੜੀ ਸਰਪਲੱਸ ਜ਼ਮੀਨ ਪਈ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋ ਕਤਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੋਕ ਥਾਮ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀਤਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਏ ਜਦ ਕਿ ਪਿਛੇ ਕਿਸੇ ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਜਾਰੀ ਹੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਹਿੰਦੂ ਵਰਾਸਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

[ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸੈਣੀ]

ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੋਲੀ ਚਲ ਗਈ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹੜੱਪ ਕਰ ਲਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੰਨਾਂ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਪਲਸ ਕੱਢੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀ ਸਰਪਲਸ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਸੂਈ ਦੇ ਨੱਕੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ।

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਇਕ ਚੀਜ਼ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਕਰੇਗੀ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਇਕ ਵਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਜੋ ਮਿਲਟਰੀ ਤੋਂ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਹਰੀਜਨ ਜਾਂ ਬੈਕਵਰਡ ਕਲਾਸ ਦਾ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿਵਾਏਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ ਇਹ ਤੀਸਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ, ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਢੰਗ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਭ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਸੌਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਹਰੀਜਨ ਫੈਮਲੀ ਨੂੰ ਫਰੀ ਆਫ਼ ਕਾਸਟ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ, ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨੀਲਾਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚਾਹੀਦਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਬਿਲ ਲਿਅਉਂਦੀ ਕਿ ਹਰ ਹਰੀਜਨ ਫੈਮਲੀ ਨੂੰ ਇਕ ਯੂਨਟ ਮੰਨ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀਮਤ ਮੁਕਰਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਇਹ ਕੀਮਤ ਮੁਕਰਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਕਿ 450 ਰੁਪਏ ਏਕੜ ਤੇ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਲ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਪਰ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਕਾਲਾ ਬਿਲ ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਤਲ, ਖੂਨ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਣਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਕ ਵੇਰ ਫਿਰ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ (ਡਕਾਲਾ) : ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਇਸ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਬਾਰੇ, ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਟੂ ਦੀ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ ? ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬਰਫਾਨੀ ਚੋਟੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਦਾ ਹੀ ਖਿਆਲ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ

ਆਪ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਓ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇਲ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ? ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੇਫਗਾਰਡ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਐਸਾ ਸਲੂਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਪਵੇ। ਮੈਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚਾਈਨੀਜ਼ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮਲਕ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਲਈ ਲੈਂਡ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਰਦਾਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਮੈਨਿਟੀਜ਼ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਮੈਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਰਿਸਪਾਂਸੀਬਿਲਟੀਜ਼ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਏਥੇ ਜਦੋਂ ਹਰੀਜਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਹਰੀਜਨ ਭਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਫਾਨੀ ਚੋਟੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੈਸਿਲਟੀਜ਼ ਮਿਲਣੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੈਲਥ ਨੂੰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਇਨਕਲੂਡ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹੋਰ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਡਿਊਟੀਜ਼ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਟਰੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਤੋਂ ਐਕਸਕਲੂਡ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਾਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਰੀਕੁਮੈਂਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਵੇਖ ਲਵੋ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਟੈਪ ਉਠਾਏ ਹੋਣ। ਉਸ ਦੀ ਇਤਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗਵਰਮੈਂਟ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ (ਸਮਰਾਲਾ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਇਸ ਸੋਧਿਕ ਬਿਲ ਦੀ ਪਰੋੜਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਬਿੱਲ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਸੇ ਸੰਕੇਤ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮਲਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਿਲ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਤੱਕ ਵਾਰਨ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾਂ, ਸਵੈ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਸਵੈ ਭਰੋਸਾ ਤਦ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਬਾਲ ਬਚੇ ਪਿਛੇ ਛਡ ਆਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਨਾ ਹਟੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਥੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨਾਲ ਸੋਸ਼ਲ ਜਸਟਿਸ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗੇ ਹਨ, ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਨਾਹਰੇ

[ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ]
ਮਾਰਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨਾਹਰੇ ਅਸੰਗਤ ਹਨ ਜੇ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਖਿਆ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

Sardar Umrao Singh (Bara Pind : Mr Speaker, I won't take much time I will take only one or two minutes. I will say only a few words about the legality of this bill. My contention is that this bill is illegal as it is ultra-vires of the Punjab Security of Land Tenures Act. Section 9-A of the Act provides two conditions. The first condition is that the tenant is accommodated on a surplus area in accordance with the provisions of Section 10-A. The second condition is that if the tenant concerned is a tenant of a small land-owner, he shall be allowed to retain possession of his tenancy to the extent of five standard acres. These two conditions are violated by the bill which is before the House now. My submission is that in the same measure, there cannot be a provision which is discriminatory to each other This bill provides a proviso to Section 9-A of the Punjab Security of Land Tenures Act, 1953, which infringes the rights conferred on a tenant by Sub-section (1) of the same Section. Mr. Speaker, I would like to submit that a discriminatory provision or a discriminatory legislation cannot stand and is invalid.

My submission, Sir, is that if they want to get the tenant ejected from the land of a member of the Armed Forces, they must provide for the re-settlement of that tenant. It should be, Sir, a condition precedent because it is the spirit of the Act. If it is done, then it will meet the criticism made by the Members in this House and it will be legal also. We do not oppose the spirit of the Bill. The objection is that a tenant who is ejected should not be left at the mercy of the Revenue Officials. He must be given protection. Thank you, Sir.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਨੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਕਤ ਸਿਰ ਇਹ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। (The hon. Members have not acted according to the decision taken by the Business Advisory Committee. We will not be able to finish our business like th s.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਲੀਡਰ ਆਫ਼ ਦੀ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਰੀਕੁਐਸਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਕਿ ਟਾਈਮ ਲਿਮਟ ਦੋ ਦੋ ਮਿੰਟ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ।

चौधरी बलबीर सिंह (होशयारपुर) : जैसे सरदार ऊमराम्रो सिंह जी ने कहा है कि इनको प्रोटेक्शन ज्यादा से ज्यादा दी जाये, मैं भी कहूंगा कि इन को ज्यादा से ज्यादा आराम मिले। आर्मड फोर्सिज़ के लोगों की जितनी इन्कम

है या ऐकाऊंटस हैं उन पर टैक्स नहीं लगना चाहिये। यह भी नहीं होना चाहिये कि वे जा ज़मीन खरीदें और बाद में उस पर टैनैंसी राईट्स का सवाल पैदा हो जाये। इस तरह की बहुत सी मिसालें हैं। यह गलत बात होगी कि अगर किसी फौजी को ज़मीन की टैनैंसी मिल जाती है मगर बाद में उसे इजैक्ट करने के आर्डर किये जायें। यह भी हो कि अगर कोई फौजी ज़मीन खरीद करता है तो उस की लिमिट मुकर्रर होनी चाहिये।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ (ਵੇਰਕਾ ਐਸ. ਸੀ.) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਬੜਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਿੰਟ ਟਾਈਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (The hon. Member Sardar Gurmej Singh has been given only two minutes.)

ਇਕ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਂਬਰ : ਇਕ ਮਿੰਟ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਰ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। (ਹਾਸਾ)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਟਾਈਮ ਇਸ ਪਾਸੇ ਹੀ ਲਗ ਜਾਵੇ (ਹਾਸਾ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਬਿਲ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਇਥੇ ਲਿਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਾਹਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਬਿੱਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹਰੀਜਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਹ ਬਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਵਡਾ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾ ਲਵੇਗਾ; ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਫੌਜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਅਤੇ ਜੇ ਫੌਜੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਵੇ। ਮੈਂ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਘਰ ਮੁਸਤਫਾ ਬਾਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਘਟਨਾ ਐਸੀ ਹੋਈ। 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਜੁਤੀਆਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹ ਜਮੀਨ ਛਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ S.S.P. ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਪਰ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹੱਫਜ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ੀਦ ਸਖਤੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਰੀਆ ਮੁਹਾਸ਼ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜੁਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣਗੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਜਨਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ, ਜਨਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਗੀ ਨਹੀਂ (ਤਾੜੀਆਂ) ਅਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰੇਗੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹੱਫਜ਼ ਦੇਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਹਰੀਜਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਹੱਫਜ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਿੱਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਆਨ ਦੇ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ 12-30 ਵਜੇ ਤਕ ਬਿਲ ਚਲਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ

[ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ]

ਅਨਆਫੀਸ਼ਲ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਹੁਣ 12-30 ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਕੀ ਇਸ ਟਾਈਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਟਾਈਮ ਹਾਊਸ ਦਾ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।)

ਸਰਦਾਰ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ : (ਜ਼ੀਰਾ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ ਤਾੜੀਆਂ) ਫੌਜੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਫਸਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਵਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਡੇ ਵਡੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੋਣ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਗਰੀਬ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਹਨ ਉਨੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਫੌਜੀ ਜੋ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਅਗੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਕਣਗੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜੋ ਮੁਜਾਰੇ ਹਨ ਭਾਵੇ ਉਹ ਹਰੀਜਨ ਹਨ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨਾ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਡੇ ਵਡੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਫਾਰਮ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਫਾਲਤੂ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਅਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਫਾਰਮ ਦੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੈ, ਬੇਸ਼ਕ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾ ਲਉ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛਡਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। (ਤਾੜੀਆਂ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜਾ ਫਾਰਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ? (ਹਾਸਾ)

ਸਰਦਾਰ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ : ਜਦੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਉਥੇ ਵੇਖਾਂਗੇ।

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ (ਫਗਵਾੜਾ ਐਸ. ਸੀ.): ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਜਿਸਨੇ 2 ਲਖ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇ ਔਰ ਆਪ 30 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ ਹਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਲ ਨਾਲ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਰੀਜਨਾਂ ਵਿਚ 4 ਜਾਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, (1) ਆਦਿ ਧਰਮੀ (2) ਬਾਲਮੀਕੀ (3) ਭੰਜੜ ਅਤੇ ਚੌਥੇ *......... ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਮਦਾਸੀਏ ਸਿਖ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

---

*Expunged as ordered by the Chair.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਜੀ, ਇਹ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਤੁਸੀਂ ਆਖੇ ਹਨ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਐਕਸਪੰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । (These words used by the hon. Member, Dr. Sadhu Ram, are unparliamentary. These are expunged from the record.)

Sirdar Kapur Singh : Sir, under Rule 100 of the Rules of Procedure the hon. Member cannot cast aspersion on a very respectable section of the Sikhs as well as Members of the House.

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਫਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ । ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਕੁਆਰੇ ਹੀ ਹਨ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਹੀਂ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਕਿੰਨੇ ਲੰਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਤਾਂ ਪਾਸ ਹੋ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਵਜ਼ੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜੇ ਉਹ ਵਜ਼ੀਰ ਹਰੀਜਨ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਪਾਸ ਹ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਜਾਣਾ ਸੀ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਵੀ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਲਓ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਹਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਰਖੀਏ ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲੱਕਟ (ਟਾਂਡਾ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ । ਇਥੇ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਫੌਜੀ ਹੀ ਮਰਦੇ ਹਨ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਦਾ ਫੋਬੀਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਠੀਕ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜ ਕਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਪਿਛੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਫੌਜੀ ਹੀ ਮਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਰਨੈਲ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਿਲ ਤੇ ਬੋਲੋ । (The hon. Member may confine his remarks to the Bill.)

ਡਾਕਟਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਲਕਟ: ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਈਜੈਕਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ । ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਲਈ ਹੈ । ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ । ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਸਮ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ । ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ (ਅਟਾਰੀ, ਐਸ. ਸੀ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜੋ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਸੀ ਉਸ ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੇ ਟਾਈਮ ਮਿਲੇ ਕਿ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਿਲ ਤੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।

ਬੇਸ਼ਕ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਿਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਦੱਸੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੈਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹੋ ਕੁਝ ਹੀ ਉਹ ਹੁਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹੱਫਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਇਥੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੈ ਰਸੂਲਪੁਰ । ਉਥੇ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਨੇ, ਜੋ ਫੌਜੀ ਹੈ, ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਉਹ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਈ ਫੌਜੀ ਸਨ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਿਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਅਜ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਲਾਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਡੀਫੈਂਸ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜੀ ਜੋ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਅਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਬਿਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਹਰੀਜਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਜੱਟ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਊਸ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ।

ਚੌਧਰੀ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਚੌਹਾਨ (ਬਲਾਚੌਰ) : ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜਾ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ । ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਚੌਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਾਹੋਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਫੌਜੀ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ । ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਹਥ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੜੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੋਟੈਕਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਔਰ ਗਰੀਬ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਬਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕਾਂ ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ।

ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ (ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਜੋ ਤਰਮੀਮੀ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ । ਇਹ ਬਹਾਦਰ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ 1956 ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਹਦਾਇਤ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬਿਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ । ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇਥੇ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਅਜ ਜੋ ਇਹ ਬਿਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੈ ਆਂਦਾ

ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਉਂ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਝਬਾਲ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬਹਾਦੁਰ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਕ ਫੀਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਤੋੜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਦਸ਼ਾਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਕਲਾਜ਼ 10 ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਦਸ਼ਾਤ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੈ :

> "10-A (a), The State Government or any Officer empowered by it in this behalf shall be competent to utilise any surplus area for the re-settlement of tenants ejected or to be ejected under clause (i) of sub-section 1 of section 9.
>
> (b) Notwithstanding anything contained in any other law for the time being in force and save in the case of land acquired by the State Government under any law for the time being in force or by an heir by inheritance, no transfer or other disposition of land which is comprised in a surplus area at the commencement of this Act shall affect the utilization thereof under clause (a)

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਗਰ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਐਨਾ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਸੀ। (ਸ਼ੋਰ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਕੋਈ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਜਦ ਇਥੇ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਆਨਰੇਬਲ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਹਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਆਖੇ ?

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਬਿਲਕੁਲ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ। (The hon. Minister has no right to say so.)

ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਇਲ-ਲੀਗਲ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਲ. ਆਰ. ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1953 ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਮੁਜ਼ਾਰਾਗੀਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾ ਐਕਟ, 1955 ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਲ 1956 ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਝਾਉ ਦਿਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਖਿਆ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਰਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਮੁਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ

[ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ]

ਤੇ ਜੋ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਅੜੱਚਣ ਅਧੀਨ ਨਾ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਬਿੱਲ ਰਾਹੀਂ, ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ 1953 ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਮੁਜ਼ਾਰਾਗੀਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਸੋਧਨਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੇ ਸਾਡੇ ਬਹਾਦਰ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੁੱਟ ਉਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਗਾ ਔਰ ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰ ਸ਼ਕਣਗੇ।

Mr. Speaker : Question is :

That the Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Now the House will consider the Bill clause by clause. Clause 2 is before the House. There is an amendment (No. 4) by Sardar Partap Singh. The other amendments at Sl. Nos. 1,2 and 3 are out of order.

Sardar Partap Singh : Sir, I beg to move :

In the proposed proviso, line 4, delete, "except his right to be re-settled on the surplus land".

Mr. Speaker : Motion moved :

In the proposed proviso, line 4, delete. "except his right to be re-settled on the surplus land".

Mr. Speaker : Question is :

In the proposed proviso, line 4, delete, "except his right to be re-settled on the surplus land".

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Question is :

That clause 2, as amended, stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Clause 1

Mr. Speaker : Question is :

That clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Speaker : Question is :

That title be the title of the Bill.

The Motion was carried.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move :

that the Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill as amended, be passed.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill as amended, be passed.

Mr. Speaker : Question is :

That the Punjab Security of Land Tenures (Amendment) Bill as amended, be passed.

The motion was carried.

The Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill 1969.

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move :

that the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Speaker : Motion moved :

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

Mr. Speaker : Question is :

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, as passed by the Punjab Vidhan Parishad, be taken into consideration.

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Now the House will proceed to consider the Bill clause by clause. Clause 2 is before the House. There are amendments by Sardar Partap Singh. One amendment at Sl. No 1,2 and 3 is out of order.

Sardar Partap Singh ; Sir, I beg to move :

In sub-clause (1), after the words and figures "Pepsu Tenancy and Agricultural Lands Act, 1955" the words and brackets "(hereinafter referred to as the Principal Act)" shall be inserted.

Sardar Partap Singh : Sir I also beg to move :

Delete sub-clause (2)

Sardar Umrao Singh : Sir, I oppose it because it absolutely changes the scope of the entire Bill. I think they should withdraw it. They can bring it in the new form.

We do not accept these amendments. We do not know what are implications of these amendments. These new amendments entirely change the provisions of the Bill which has been circulated.

Mr. Speaker : Both these amendments are in order.

Sardar Umrao Singh : Sir, these amendments have not been circulated. We have not seen these amendments.

Mr. Speaker : Question is :

In sub-clause (1), after the words and figures "Pepsu Tenancy and Agricultural Lands Act, 1955" the words and brackets "(hereinafter referred to as the principal Act)" shall be inserted.

(Interruptions and Noise in the House)

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Question is ;

Delete sub-clause (2)

The Motion was carried.

Mr. Speaker : Question is :

That Clause 2, as a mended, stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Sardar Partap Singh : Sir, I beg to move :

That the leave be granted to move the following new clause :—

"That after clause 2 the following new clause shall be added, namely :—

3. In clause (a) of sub-section (3) of section 32J of the principal Act, after the words, letter and figure "under section 7A" the words "including tenants of landowners who are members of the Armed Forces of the Union" shall be inserted."

Sardar Umrao Singh : Sir, I object to the moving of this new clause. This will entirely change the scope of the Bill which was circulated. This new clause has been brought without any notice. Let the Government bring this new clause by an Ordinance.

Mr. Speaker : According to our Rules even new clauses can be added: ...

(Interruptions and Noise in the House)

Mr. Speaker : Motion moved :

That the leave be granted to move the following new clause :—

"That after clause 2 the following new clause shall be added, namely :—

3. In clause (a) of sub-section (3) of section 32J of the Principal Act, after the words, letter and figure "under section 7A" the words "including tenants of landowners who are members of the Armed Forces of the Union "shall be inserted."

Mr. Speaker : Question is :

That the leave be granted to move the following new clause :—

"That after ciause 2 the following new clause shall be added. namely :—

3. In clause (a) of sub-section (3) of section 32J of the Principal Act, after the words, letter and figure "under section 7A" the words "including tenants of landowners who are members of the Armed Forces of the Union" shall be inserted."

The Mation was carried.

Sardar Partap Singh : Sir, I beg to move :

That after clause 2 the following new clause shall be added, namely :—

3. In clause (a) of sub-section (3) of section 32J of the principal Act, after the words, letter and figure" under section 7A" the words "including tenants of landowners who are members of the Armed Forces of the Union" shall be inserted.

(Interruptions and Noise in the House)

Mr. Speaker . Motion moved :

That after clause 2 the following new clause shall be added, namely :—

3. In clause (a) of sub-section (3) of section 32J of the principal Act, after the words, letter and figure" under section 7A" the words "including tenants of landowners who are members of the Armed Forces of the Union" shall be inserted.

Sardar Umrao Singh : May I know on which motion he is moving this new clause. There is no motion before the House. My submission is that all that is being done is illegal and irregular.

Mr. Speaker : Sardar Partap Singh has moved a new clause under the Rule.

Sardar Umrao Singh: Sir, if they want to change the whole Bill, they should bring a new Bill.

Mr. Speaker : I have already given my ruling. New Clause is before the House.

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਰੂਲਿੰਗ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਨ ਆਰਡਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿਉ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ ਆਰਡਰ ਹੈ ? (ਵਿਘਨ) ਇਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਡਿਫਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਨ ਆਰਡਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰੂਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨ ਆਰਡਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਂ। 2–3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੈਸ਼ਨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ ਆਰਡਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ?

Mr. Speaker : Rule 164 of Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly reads as under :

> "A member proposing a new clause on the consideration of a Bill shall, in the first instance, ask for leave to move the clause, and if leave is given, may move it. The question shall then be proposed from the Chair, "That the clause be considered." Members may speak in support of or opposing the clause. If the question be affirmed, amendments may be proposed to the clause......... "

Now the new Clause is before the House.

Mr. Speaker : Question is :

That after clause 2 the following new clause shall be added, namely :

3. In clause (a) of sub-section (3) of section 32J of the Principal Act, after the words, letter and figure "under section 7A" the words "including tenants of landowners who are members of the Armed Forces of the Union" shall be inserted."

The Motion was carried.

Clause 1

Mr. Speaker : Question is :

That Clause 1 stand part of the Bill.

The Motion was carried.

Title

Mr. Speaker : Question is :

That Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move:

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, as amended, be passed.

Mr. Speaker : Motion moved -

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill as amended be passed.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇਂ ਤੱਕ ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਔਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਬਿੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚੇਂਜਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਠਕੇ ਮਹਿਕਮੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰਾਫਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਲਾਉ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਨੋਟਿਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਰਟ ਨੋਟਿਸ । ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪਰਪਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਡੀਫੀਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਜਿੰਨੀ ਦਰ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਔਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਸੋ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰ ਲੈਣ । (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ, ਰੂਲਜ਼ ਦੀ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਰਟ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ । (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) ਇਹ ਹਾਊਸ ਦੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਹੈ । It is the Govt. of the House.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਔਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਰੂਲਜ਼ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । ਔਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ । (ਥੰਪਿੰਗ) (I agree with the views of the hon. Member but would say that there has been no breach of the rules. More the time devoted to that legislation the better. (thumping)

Mr. Speaker : Question is -

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, as amended, be passed.

(At this stage some hon. Members rose to speak).

[ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]

ਦੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਆਈ. ਜੀ ਵੇਖੇਗਾ, ਫਿਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੇਖੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਫੇਸੀ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਏਗੀ। ਇਸ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਕਰੇਗੀ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜੋ ਭੀ ਫਾਈਡਿੰਗਜ਼ ਹੋਣਗੀਆ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਦੀਆਂ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਏਗੀ ਕਰੇਗੀ। ਜਿਹੜੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਏਗੀ ਅਗਰ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਐਗਜ਼ੋਨਰੇਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਹਿ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਐਗਜ਼ੋਨਰੇਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਰ ਫਾਈਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੀਗਲ ਰੀਮੈਂਬਰੈਂਸਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਹਿਸ ਮੁਬਾਹਸਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਤੀ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਰੌਬ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਂ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪੋਜ਼ੀਸਨ ਦੇ ਲੀਡਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਕ ਮੈਮੋਰੰਡਮ, ਜਿਹੜਾ ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਹ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਦੇ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਉਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਕੱਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਲੀਗਜ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅਜ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ। ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਗਰ ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਗਲ ਛੋੜ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਰਜ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਲੇਕਨ ਜਿਹੜੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲੀਗਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਾਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਉਡ ਗਏ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ, ਆਪਣੀ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਬਿੱਲ ਤਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਰਖੋ (The hon. Member Comrade Satya Pal Dang should confine himself to the scope of the Bill.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਕਿਤੇ ਆਸਮਾਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਉੜ ਗਏ। ਜੇ ਉਹ ਹਾਊਸ ਦਾ ਫਲੋਰ ਕਰਾਸ ਕਰਕੇ ਇਧਰ ਆ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਗਰ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮ, ਜਿਹੜੇ ਲਗਾਏ ਸੀ, ਉਹ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿਤੇ

Title

Mr. Speaker : Question is :

That Title be the Title of the Bill.

The Motion was carried

Revenue Minister (Sardar Atma Singh) : Sir, I beg to move:

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, as amended, be passed.

Mr. Speaker : Motion moved -

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill as amended be passed.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਔਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਇਕ ਬਿੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚੇਂਜਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਠਕੇ ਮਹਿਕਮੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰਾਫਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਲਾਊ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਨੋਟਿਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਰਟ ਨੋਟਿਸ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਜਿਸਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪਰਪਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਡੀਫੀਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਜਿੰਨੀ ਦਰ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਔਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਵਿਦਡਰਾ ਕਰ ਲੈਣ। (ਵਿਘਨ) ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ, ਰੂਲਜ਼ ਦੀ ਪਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਰਟ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਇਸ਼ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ) ਇਹ ਹਾਊਸ ਦੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਹੈ। It is the Govt. of the House.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਔਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਰੂਲਜ਼ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਔਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਲੈਜਿਸਲੇਸਨ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ। (ਥੰਪਿੰਗ) (I agree with the views of the hon. Member but would say that there has been no breach of the rules. More the time devoted to that legislation the better. (thumping)

Mr. Speaker : Question is -

That the Pepsu Tenancy and Agricultural Lands (Amendment) Bill, as amended, be passed.

(At this stage some hon. Members rose to speak).

[ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ]
ਦੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਆਈ. ਜੀ ਵੇਖੇਗਾ, ਫਿਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੇਖੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਫੇਸੀ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਫਿਰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਏਗੀ । ਇਸ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਕਰੇਗੀ । ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਜੋ ਭੀ ਫ਼ਾਈਡਿੰਗਜ਼ ਹੋਣਗੀਆ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਦੀਆਂ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਏਗੀ ਕਰੇਗੀ । ਜਿਹੜੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਏਗੀ ਅਗਰ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਐਗਜ਼ੋਨਰੇਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਹਿ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਐਗਜ਼ੋਨਰੇਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਅਗਰ ਫ਼ਾਈਡਿੰਗਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ । ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰੋਵੀਜ਼ਨ ਇਸ ਬਿਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੀਗਲ ਰੀਮੈਂਬਰੈਂਸਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਹਿਸ ਮੁਬਾਹਸਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਤੀ । ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਰੋਬ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਮੈਂ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੀਡਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਕ ਮੈਮੋਰੰਡਮ, ਜਿਹੜਾ ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਹ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਉਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ । ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਕੱਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਲੀਗਜ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅਜ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ । ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਗਰ ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਗਲ ਛੋੜ ਦਿਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਰਜ ਵਾਲੀ ਗਲ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ । ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲੀਗਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਤਾਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਕੀ ਉਹ ਉੜ ਗਏ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ, ਆਪਣੀ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਬਿੱਲ ਤਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਰਖੋ (The hon. Member Comrade Satya Pal Dang should confine himself to the scope of the Bill.)

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਕਿਤੇ ਆਸਮਾਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਉੜ ਗਏ । ਜੇ ਉਹ ਹਾਊਸ ਦਾ ਫਲੋਰ ਕਰਾਸ ਕਰਕੇ ਇਧਰ ਆ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗਲ ਨਹੀਂ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਗਰ ਸਰਦਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮ, ਜਿਹੜੇ ਲਗਾਏ ਸੀ, ਉਹ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿਤੇ

ਜਾਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੋਈ ਤਰਮੀਮ ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੰਨਾਂਗਾ।

Mr, Speaker ; Question is :

That leave be granted to introduce the Punjab Public Men (Inquiries) Bill.

The Assembly then divided.

Ayes	27	Noes	42

AYES (Total No. 27)

Sr. No.	Name
1.	Babu Singh, Master.
2.	Bachan Singh Pakho, Sardar.
3.	Balbir Singh, Chaudhri (Hoshiarpur).
4.	Dana Ram, Comrade.
5.	Darshan Singh Jhabal, Comrade (Attari).
6.	Dilbagh Singh, Sardar.
7.	Gian Chand Kharbanda, Shri (Amritsar).
8.	Guran Dass Hans, Bhagat.
9.	Gurdial Saini, Shri.
10.	Gurmej Singh, Sardar.
11.	Hardit Singh Bhathal, Jathedar (Dhanaula).
12.	Jagat Ram, Chaudhri.
13.	Kulwant Singh, Comrade.
14.	Lachhman Singh, Sardar (Guru Har Sahai).
15.	Mehtab Singh Dhillon, Sardar.
16.	Nahar Singh, Captain.
17.	Ram Singh, Chaudhri.
18.	Rattan Singh, Captain.
19.	Sadhu Ram, Dr.
20.	Santokh Singh Randhawa, Sardar.
21-	Sardari Lal Kapur, Shri.
22.	Sarup Singh, Sardar.
23.	Satya Pal Dang, Comrade.
24.	Sunder Singh, Chaudhri.
25.	Surjit Singh Atwal, Sardar (Phillaur).
26.	Tulsi Ram Chouhan, Chaudhri,
27.	Umrao Singh, Sardar.

[Mr. Speaker]

NOES (Total No. 42)

Sr. No.	Name
1.	Atma Singh, Sardar.
2.	Balmukand Sharma, Shri.
3.	Balram Dass Tandon, Shri
4.	Basant Singh, Sardar (Dakala).
5.	Basant Singh 'Khalsa' Sardar (Dakha).
6.	Beant Singh, Sardar.
7.	Bhagat Singh Rajuwala, Dr.
8.	Dalip Singh Pandhi, Sardar (Amloh).
9.	Devinder Singh Bajwa, Sardar.
10.	Gian Chand, Vaid (Dinanagar).
11.	Gurmit Singh, Sardar.
12.	Gurnam Singh, Sardar.
13.	Harcharn Singh Brar, Sardar.
14.	Hardit Singh Poohli, Jathedar (Nathana).
15.	Harnam Singh, Bawa.
16.	Jagdev Singh, Sardar.
17.	Kartar Singh, Vaid.
18.	Kundan Singh Patang, Giani.
19.	Lakha Singh, Sant.
20.	Manjinder Singh Behla, Sardar.
21.	Manmohan Kalia, Shri.
22.	Mohan Singh Tur, Jathedar.
23.	Mohinder Singh Babchali, Sardar (Gurdaspur).
24.	Narinder Singh, Sardar.
25.	Parshotam Singh, Sardar.
26.	Partap Singh Kadian, Sardar.
27.	Pritam Singh Samana, Sardar (Samana).
28.	Pritam Singh Bhikhowali, Sardar (Dhariwal).
29.	Radha Krishan, Chaudhri.
30.	Raja Singh, Sardar.
31.	Randhir Singh Cheema, Sardar.
32.	Ravel Singh, Sardar.
33.	Ravi Inder Singh, Sardar.
34.	Sant Singh, Sardar.
35.	Sarjit Singh, Sardar (Kharar).
36.	Satya Dev, Chaudhri.

37. Shashpal Singh, Sardar.
38. Sohan Singh Bassi, Sardar.
39. Surjit Singh, Sardar (Barnala).
40. Tej Singh, Sardar.
41. Teja Singh Dhillon, Sardar.
42. Tirlochan Singh Riasti, Sardar.

The motion was declaried lost.

STATEMENT BY THE CHIEF MINISTER RE. CALL ATTENTION NOTICE No. 1996.

Mr. Speaker : Chief Minister to make a statement on Call Attention Motion No. 196 given notice of by Captain Rattan Singh. The House stands extended by 5 minutes.

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : The Government has no authentic information about any appeal issued by the family of late S. Darshan Singh Pheruman asking people not to come to the Bhog ceremony. However, news to this effect did appear in some of the vernacular papers, particularly the 'Milap' dated 4th November, 1969. The news has been contradicted in some of the papers to-day, particularly by the 'Pradeep'. I understand that written contradiction has also been issued by S. Jaswant Singh son of late S. Darshan Singh Pheruman. However, I can state unnmbiguously on behalf of my Government that there is no intention to interfere with the Bhog ceremony or any other religious rites that the family of late S. Darshan Singh Pheruman may perform. Rather the State Government is keen to show great honour and respect to the martyr and his family. It was for this reason that the Government had ordered a State funeral for the late S. Darshan Singh Pheruman. At the same time, the Government is determined to see that no one is allowed to disturb the communal amity and peaceful conditions that prevail in the State. I have had an occasion to inform the House earlier that some mischievous people had tried to mislead S. Darshan Singh Pheruman during his life time and they continue to make every possible effort even now to exploit the great martyrdom for their own selfish ends thereby endangering the peace and tranquility of the State. No Government can abdicate its rights to deal firmly with such mischievous elements. It is wrong to suggest that there is any interference by any State agency with the freedom of the people going to visit any place, particularly V. Pheruman in connection with any of the ceremonies. A handful of policemen are present in V. Pheruman to ensure that nobody vitiates the solemn atmosphere that must be maintained in the village throughout the period of ceremonies. Some more policemen will have to be inducted there for the purpose of regulating traffic and the crowds during the Bhog ceremony as a very large number of people are expected to visit the place. This is a legitimate duty of the police and is not an interference with any individual liberties. The local authorities have already been directed by us to give the fullest cooperation to the members of the family of late S. Darshan Singh Pheruman in any way that they may want.

[Chief Minister]

2. As regards the demand for the release of some people arrested earlier in this connection, they were all released yesterday. Now only 7 persons have been prohibited from entering Beas Police Station and this also has been done only to ensure that there is no mischief during the Bhog ceremony.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਗਲ ਕਲੀਅਰ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜੋ ਆਲ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਰੋਕਣਗੇ ਨਹੀਂ, ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਪੁਛ ਗਿਛ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਤਾਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਕਲੀਅਰ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਾਂਗੇ ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਉਹ ਪੀਸ ਡਿਸਟਰਬ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ।

(ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : The House stands adjourned *sine-dei*.

1. 30. P.M.

(The Sabha then adjourned *sine-dei*).

APPENDIX

TO

PUNJAB VIDHAN SABHA DEBATE

Dated the 6th November, 1969.

Vol. I—No. 12.

Arrears of pay etc. of Shri Khushal Singh retired Revenue Patwari of Amritsar District.

290. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Revenue and Rehabilitation be pleased to state :-

(a) whether it is fact that Shri Khushal Singh s/o Shri Sunder Singh Bedi, a Revenue Patwari in Amritsar distirict retired from service on 28.2.1963; if so the details of the retirement benefits to which he was entitled under the rules at the time of his retirement :

(b) whether he has been given these benefits so far ; if not the reasons for the long delay :

(c) whether it is a fact that he is still to be paid (i) his salary for the period from July to September, 1957, (ii) his Provident Fund (iii) arrears on account of annual increments; if so, the reasons for non-payment of these arrears to him so far ;

(d) the present position of his case ?

Sardar Parkash Singh Badal (Chief Minister) :

(a) Yes ; the Patwari was entitled to the benefits of a reward of Rs. 100/- only, in lump sum. As he retired at the age of 60 years under rule 3.55 (correction slip No. 59 of the Punjab Land Record Manual), he was not entitled to pension and gratuity.

(b) the reward was sanctioned and actually paid to him ;

(c) (i) Salary for July to September, 1957 had been paid to him.

(ii) No Provident Fund is to be paid to him ;

(iii) His arrear claim Bill on account of annual increment is under correspondence with the Accountant General, Punjab, for final payment.

(d) The position stands explained above.

[ਏ) ਜੀ । ਪਟਵਾਰੀ ਕੇਵਲ 100/– ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਹਕਦਾਰ ਸੀ । ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੀਕਾਰਡ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਨਿਯਮ 3.55 ਦੀ ਸੋਧ ਸਲਿਪ 59 ਅਧੀਨ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਗਰੈਚੂਟੀ ਦਾ ਹਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

(ਬੀ) ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਇਨਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(1) ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ 1957 ਤੱਕ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(2) ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ।

(3) ਸਲਾਨਾ ਤਰੱਕੀ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਬਿਲ ਮਹਾਂ ਲੇਖਾਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਡੀ) ਕੇਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ।

Rural Development Conference held in village Bhail Chohla Sahib Block, Distt. Amritsar.

292 **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Development and Animal Husbandry be pleased to state :-

(a) the names of Ministers as well as of Government officials who attended Rural Development Conference held from 5th to 7th September, 1969, at village Bhail, Chohla Sahib Block District Amritsar;

(b) whether the said Minister and the Government officials attended the said conference in their official capacity ;

(c) the name of the authority who organised the said conference together with the sources from which the expenses were met :

(d) whether any amount was contributed by the Panchayat Samiti of the area and the Punjab Government; if so, how much in each case ;

(e) the programme of the said conference ?

Sardar Parkash Singh Badal : (a) No Minister attended the Conference. The following Government officials attended the Conference :-

1. Shri Sunder Singh, District Agriculture Officer, Amritsar.
2. Shri Kishanpuri, District Education Officer, Amritsar.
3. Sh. Sulekh Chand, Block Development & Panchayat Officer, Chohla Sahib, with his staff.

(b) Yes Sir.

(c) Shri Sardara Singh Pawar, Assistant Professor of Extension Education, Punjab Agriculture University Ludhiana arranged the conference in collaboration with the residents of the local area and the Panchayat

Samiti Chohla Sahib. Shri Sardara Singh and other members of the Committee know about the source of expenditure.

(d) The Panchayat Samiti, Chohla Sahib contributed a sum of Rs. 685.00. No amount was contributed by the Government.

(e) A copy of programme is enclosed.

[(ੲ) ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਂਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ਮੂਲਤ ਕੀਤੀ :

ਲੜੀ : ਨਾਂ ਤੇ ਅਹੁਦਾ

1. ਸ਼੍ਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

2. ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਿਸ਼ਨ ਪੁਰੀ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫਸਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

3. ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਲੇਖ ਚੰਦ, ਬਲਾਕ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ, ਚੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਮਲਾ ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਸੀ) ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਵਰ, ਸਹਾਇਕ ਪਰੋਫੈਸਰ, ਐਕਸਟੈਨਸ਼ ਸਿਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਚੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ।

(ਡੀ) ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਚੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 685 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ । ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ।

(ੲ) ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੱਥੀ ਹੈ ।]

Programme of the Rural Development Conference to be held from 5th to 7th September, 1969, at village Bhail (in Chohla Sahib Block), District Amritsar.

5th September, 1969 (Friday) :

Programme on 5th September, 1969 shall be only for ladies and children.

I. Inaugural Session for ladies & children. **11.00 to 13.00 Hrs.**

(i) Mrs. Tara Bai.
President, All India Women's Conference, New **Delhi.**

(ii) **Bibi Nirlep Kaur, M. P., New Delhi.**

(iii) Maharani Mohinder Kaur of Patiala M. P., New Delhi.

(iv) Bibi Ram Kaur Kairon (Amritsar).

(v) Miss Tara Bahl, Chandigarh.

(iv) Other prominent ladies from Punjab and New Delhi.

II. Competition for ladies & children : 14.30 to 17.30 Hrs.

(For further details of the ladies & childrens programme, please contact Mukhya Sewika Chohla Sahib or Mrs. Hasbir Kaur Pawar, Teacher Govt. Middle School, Bhail).

III. Educational-cum-Recreational Film Show ; (This is open for all.) 19.00 to 22.00 Hrs.

6th September, 1969 (Saturday) :

I. Morning Session : 8.00 to 11.00 A. M.

1. Sports Competitions)
2. Crop Competitions)
3. Animal Competitions) 8.00 to 10.15
4. Ploughing & other Competitions)
5. P. T. Show and Physical feats by the selected students of District Amritsar) 10.15 to 11.00 Hrs.

II. Mid-day Session : 11.00 to 13.00 Hrs.

(i) Dr. M. S, Randhawa, ICS, D. Sc. FNI, Vice Chancellor, Punjab Agricultural University, Ludhiana.

(ii) S. Pritmohinder, I.A.S., Development Commissioner, Punjab Chandigarh.

(iii) S. Daljit Singh, I. A. S., Education Secretary, Pb. Chandigarh.

III. Afternoon-Session : 14.30 to 16.30 Hrs.

(i) S. Atma Singh, Revenue Minister, Punjab, Chandigarh.

(ii) S. Parkash Singh 'Badal', development Minister, Punjab Chandigarh.

IV. Cultural Evening : 19.00 to 22.00 Hrs.

(To promote the cause of rural Development and inspire rural folks for acting promptly and effectively towards it.)

1. S. Randhir Singh Cheema, State Minister, P.W.D , Punjab, Chandigarh.

2. S. Ravail Singh, Health Minister, Pb., Chandigarh.

3. S. Gurmeet Singh, Chief Parliamentary Secretary, Punjab, Chandigarh.

4. Shri R. S. Gill, Chairman, Pb. State Electricity Board, Patiala.

7th September, 1969 (Sunday) :

Morning Session : 4.00 to 9.00 Hrs.

(A) Kirtan Samagam.

'Assa Di Waar' and 'Akhand Kirtan' by Akhand Kirtani Jatha, Ludhiana, (led by Dr. D. S, Bains, P. A. U., Ludhiana). 4.00 to 8.00 Hrs.

(B) Dharmik Vichar : 8.00 to 9.00 Hrs.

1. Dr. D. S. Bains, P. A. U., Ludhiana.
2. Dr. Bhagat Singh, Minister for Social Welfare, Punjab.
4. Sant Chanan Singh.
5. Sant Fateh Singh.

II. Forenoon Session : 11.00 to 13.00 Hrs.

1. S. Surjit Singh, Education Minister, Punjab, Chandigarh.
2. Dr. Bhagat Singh, Minister for Social Welfare, Punjab, Chandigarh.
3. S. Satnam Singh Bajwa, State Minister, Punjab, Chandigarh.

Note : P. T. show and physical feats programme will be presented by the selected students of District Amritsar from 10.15 to 11.00 Hrs. on 7th September, 1969.

III. Concluding Session ; 14.00 to 17.30 Hrs.

1. S. Gurnam Singh, Chief Minister, Punjab.
2. Shri B. R. Tandon, Industries Minister, Punjab.
3. S. Balwant Singh, Food Minister, Punjab.
4. S. Mohan Singh 'Tur', Irrigation Minister, Punjab.
5. S. Jiwan Singh 'Umra Nangal', State Minister, Punjab.
6. S. Jagdev Singh State Minister, Punjab.

7. S. Amrik Singh Cheema Commissioner for Agricultural Production Government of India, New Delhi.

Heads of Development Departments of Punjab, Experts of Punjab Agricultural University, Ludhiana and other dignitaries from Punjab and Centre shall participate.

Note : 1. For further details please contact/write Dr. Des Raj Verma Chief Physician, Circle Hospital, Bhail (Amritsar) and Secretary of the Conference or S. Sampuran Singh Panchayat Officer Chohla Sahib Block.

2. For Bus service or vehicle route please contact Giani Dharam Singh, Supervisor, Punjab Roadways Bus Stand, Tarn Taran.

3. The change(s) in this programme can be made by the organisors, in case the circumstances warrant to do so.

Representation Regarding Supply of Poultry Feed to the Public Made to Managing Director State Corporation

293. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Animal Husbandary be pleased to state whether the Chairman/Managing Director, State Poultry Corporation, Industrial Area, Chandigarh, received a representation dated June 16, 1969 from Shri G. S. Chawla and number of other Advocate regarding the supply of poultry feed to the public, if so, a copy of the same alongwith the action, if any, taken thereon be laid on the Table of the House ?

Sardar Parkash Singh Badal, (Chief Minister, : (a) Yes:

(b) The requisite information is enclosed at annexure 'A' and 'B'

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ

(ਅ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਲਗ 'ੳ' ਅਤੇ 'ਅ' ਵਿਚ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।]

ANNEXURE A

To

The Chairman/Managing Director.
Poultry Corporation,
Industrial Area, Chandigarh.

Subject :-Supply of poultry feed to Public.

Dear Sir,

We regret to bring the following for your immediate action.

Before the Corporation took over the distribution of poultry feed to the public, on Home Delivery basis, several persons in different Sectors were doing the job, as agents of the Corporation. As they were centrally located the public was quite satisfied. However, even when the Corporation took over the supply, public was rather happy as any person giving a ring to the Corporation could get the feed at his house by just paying 25 paise more as cartage.

The eorporation has now given the right of distribution to one "PAWAN STORE in Nehru Market" and the same is causing lot of inconvenience to the public. How and why this has been done is only know to the corporation. Their shop is located in a Khokha situated in

an irregular market having no proper road facility etc. They do not have any "Home Delivery" arrangement and the members of the public are , experiencing great hardship .

It would be proper if agencies are given to some other persons in other sectors to avoid hardship and in case the Corporation is particularly interested in "Pawan Stores" they may be directed to move to some central place , in a regular market and appoint sub agents in other sectors. The Home Delivery Scheme should also be revived .

Formerly, stamped empty bag used to be taken back by the Corporation as well as " Pawan Store " but this has now been discontinued . This is also uufair . Why a purchaser should be compelled every time purchase a bag also.

What he would do with empty bags every time ? The old practice should be restored .

Fortunately or unfortunately , we are keeping hens and we propose to do so unless the Corporation has decided to compell us to abandon it. We sincerely hope you will take prompt action in the matter in un-doing the wrong as mentioned above .

We may make it clear that we are not interested in any particular agent . In case the Corporation has any special love for the existing people we do not mind , if the supply is provided by them without any inconvenince to the members of the general public.

If we do not hear from you, say within ten days, we will be presuming that you are not able to remove our complaint. In that case we will be constrained to approach the higher authorities.

This letter is being sent under certificate of posting and a copy of this is being retained by us.

Chandigarh, June 16, 1969.

Yours faithfully,

1. Sd/ G.S. Chawla, Advocate,
516-B, Sector 11-B.
2. Sd/ G. S. Virk, Advocate,
H. C. 30 Sector 11-A.
3. Sd/ R. S. Dhillon, Advocate,
H. O. 1506, Sector 11-D.
4. Sd/ Bachitar Singh, Advocate,
H. C. 1508, Sector 11-D.
5. Sd/ Amar Nath Mittal, Advocate,
579, Sector 10-D.
6. Sd/ B. S. Bindra, Advocate,
H. C. 1, Sector 2-A.
7. Sd/ G. S. Grewal, Advocate,
H. C. 26, Sector 2-A.
8. Sd/ Baldev Singh, Khoji, Advocate,
H. No. 551, Sector 10-D,
Chandigarh.

———

ANNEXRUE B.

1. Shri G. S. Chawla met the Feed Procurement and Establishment Officer of the Corporation personally on 2. 7. 1969 when the matter was discussed with him at length. He was requested to obtain his requirements of feed from the stores of Punjab Poultry Corporation instead of the Agent. He was further advised to work out total requirements of poultry keepers of the area and take the feed from stores of the Corporation in a Rehra, which will be economical to them. The arrangement of home delivery service in the Corporation Vehicle had to be discontinued being un-economical. The agency of M/S Egg House has now since been cancelled with effect from 10th September 1969. and has been sanctioned in favour of M/S The Association of Progressive Poultry Farmers, Chandigarh w. e. f. 14th October, 1969.

2. The Corporation sanctioned and Agency for the sale of PPC feed to M/S Egg House, Nehru Market, Chandigarh and not to the Pawan Stores as noted in the above said representation The acceptance of stamped empty bags which were used to be taken back by the Corpor ation had to be discontinued because of the likelihood of their bringing disease infection. In view of the resentment of the Public as also of the signatories of the representation, this policy had to be revised and empty bags are again being accepted back by the Corporation.

ਅਨੁਲਗ 'ਅ'

[1. ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ. ਐਸ. ਚਾਵਲਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਤੀ 2.7.69 ਨੂੰ ਕਾਰਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੀਡ ਪਰੋਕਿਊਰਮੈਂਟ ਤੇ ਅਮਲ੍ਹਾ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਏਜੰਟ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁਰਗੀ ਦਾਨੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਪੰਜਾਬ ਪੋਲਟਰੀ ਕਾਰਪਰੇਸ਼ਨ/ਭੰਡਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਕਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਲੋੜ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਫੀਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰੇੜ੍ਹੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਪਵੇਗੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਘਰੋ ਘਰੀ ਫੀਡ ਵੰਡਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਮੈਸਰਜ਼ ਐਗ ਹਾਊਸ ਦੀ ਅਜੰਸੀ ਹੁਣ ਮਿਤੀ 10 9.69 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। 14.10.69 ਤੋ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰੈਸਿਵ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਪੀ. ਪੀ. ਸੀ ਫੀਡ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮੈਸ. ਐਗ ਹਾਊਸ, ਨਹਿਰੂ ਮਾਰਕੀਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜੰਸੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਪਵਣ ਸਟੋਰ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਕਥਿਤ ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੋਹਰ ਲਗੀਆਂ ਖਾਲੀ ਬੋਰੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਦਾ ਲੈਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਪਰ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀ ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰੋਸ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨੀ ਪਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਖਾਲੀ ਬੋਰੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।]

Representation made by the General Secretary Pong Dam Mazdoor Union Talwara.

294. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Chief Minister be pleased to :

(a) state whether the Public Grievances Officer, Hoshiarpur received a representation dated 26. 8. 69 from the General Secretary, Pong Dam Mazdoor Union, Talwara in connection with the torture of Comrade Daler Singh Propaganda Secretary of the said Union by a Police official ; if so, the nature of allegation levelled against the Police official ;

(b) state the action, if any, taken by the said officer on the representation ;

(c) state whether any enquiry has been held in this connection; if so, by whom :

(d) lay on the Table of the House a copy of the report of the Enquiry Officer ?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes. It contained allegations against Shri Darshan Singh Bajwa, Head Constable, CIA Staff Hoshiarpur, of manhandling and beating Shri Daler Singh Propaganda Secretary of the Union.

(b) The Officer had forwarded the representation to the Superintendent of Police, Hoshiarpur, for enquiry and report.

(c) Yes. It was held by the Deputy Superintendent of Police, Hoshiarpur.

(d) A copy of the preliminary report of the enquiry is placed on the Table of the House.

Sanction has been sought from the District Magistrate Hoshiarpur for initiating furthur action against the Head Constable under rule 16. 38(2) of the Punjab Police Rules, 1934.

Compensation for the widow of the late Shri Charan Singh Bus Driver of Punjab Roadways.

307. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Chief Minister with reference to reply to the Starred Question No. 229 included in the list of questions for 10th April, 1969 be pleased to state :

(a) whether the case has since been decided and the amount of Rs. 8,000/- paid to the widow of late Shri Charan Singh, Driver No. 12 of the Punjab Roadways, who died while on duty at Harike on 18th June, 1967, within 2 months as assured in reply to part (d) of the said question ; if so, the date on which the decision was made and the amount paid ;

(b) if the amount has not yet been paid, the reasons therefor ?

Sardar Gurnam Singh : (a) The case has not been finalised as yet and the amount has, therefore, not been paid.

(b) The case is under consideration of the law department.

[ੲੇ) ਕੇਸ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(ਬੀ) ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।]

Patwaris and Kanungos Posted in Patwar Circle of Batala Tehsil.

322. **Comrade Darshan Singh Jhabal** : Will the Minister for Revenue and Rehabilitation be pleased to state whether there are any Patwaris and Kanungos posted in various Patwar Circles of Batala Tehsil who are working at the same station for the last more than three years; if so, their names together with the period of their actual stay in each case and the reasons for keeping them posted at one and the same place for such a long time ?

Sardar Parkash Singh Badal : 1. Yes, Sir.

2. List enclosed at 'Annexure A'.
3. As per Government instructions issued vide memo No. 1408-3-CH-III-64/1934, date the 16th March, 1964, a Patwari is to stay in a halqa for a period of 4 years for the completion of Jamabandis. The question of transfer of Patwaris/Kanungos who have completed stay of four years is under consideration.

[1. ਜੀ ਹਾਂ:
2. ਅਨੈਕਸ਼ਰ 'ਏ' ਤੇ ਰੱਖੇ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।
3. ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਨੰ: 1408–3ਮਬ 64/1934, ਮਿਤੀ 16–3–64 ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਪਟਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ 4 ਸਾਲ ਤਕ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਮਾਂਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪਰਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਹ ਪਟਵਾਰੀ ਕਾਨੂੰਗੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ 4 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਆਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।]

ANNEXURE 'A'.

List of Patwaris and Kanungos posted in various Patwar Circles of Batala Tehsil who are working at the same station for more than 3 years.

S. No.	Name of Patwari/Kanungo	Circle	Working therefor the last (till December, 1969) Years	Months	Reasons for more than 4 years stay
1.	Shri Baldev Raj Girdawar	Batala	3	6	He will be transferred in 1970

2	Shri Ishar Dass	Patwari	Ghuman	4	2	Not completed 4 years stay on 31-3-1969.
3.	,, Kundan Singh	,,	Vila Baju	3	4	) Not transferred
4.	,, Chaman Lal	,,	Bolwal	4	10	) due to special
5.	,, Bachittar Singh	,,	Pandori Nangal	4	7	) recovery drive.
6.	,, Raj Kumar	,,	Harcho-wala	3	1	
7.	,, Shingara Singh	,,	Bharath	4	1	Not completed 4 years stay on 31-3-69.
8.	,, Swaran Singh	,,	Johadpur	3	10	
9.	,, Harnam Singh	,,	Chahal	4	2	Not completed 4 years stay on 31-3-69.
10.	,, Kidar Nath	,,	Panj Grain	4	5	-do—
11.	,, Manohar Lal	,,	Bahadur Sen	3	11	
12.	,, Satpal	,,	Kotli Bhan	4	2	Not completed 4 years stay on 31-3-69.
13.	,, Dayal Singh	,,	Taragarh	3	3	
14.	,, Anant Ram	,,	Gujarpura	3	11	
15.	,, Raunqi Ram	,,	Choranwali	3	1	
16.	,, Piara Singh	,,	Ghanieke	4	1	Not completed 4 years stay on 31-3-69.
17.	,, Makhan Singh	,,	Fatehgarh Churian	6	2	The SDO (C) Batala transferred him in May 69 but due to his daughter's marriage it was stopped. He is being transferred this year.
18.	,, Gurbachan Singh	,,	Badowal Kalan	3	7	
19.	,, Puran Singh	,,	Hardowal	4	1	Not completed 4 years stay on 31-3-69.
20.	,, Tirath Singh	,,	Vila Teja	3	1	
21.	,, Gurdip Singh		Mae Mal	4	2	Not Completed 4 years stay on 31-3-69.
22.	,, Surjit Singh	,,	Sahpur Graya	4	4	—do—
23.	,, Piara Singh	,,	Ratta	3	11	

Share of Electric Power from Beas Project

330. Shri Gian Chand Kharbanda : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :

(a) the time by which the electric power will be available from Beas Project ;

(b) the steps being taken by the Punjab Government to have adequate share of electric power from this project ?

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) According to the construction schedule of Beas Project Unit I & II, noted by the Beas Construction Board in its Ist meeting held on 16-12-1967 the targets for generation of Power with the completion of the Project are as under :-

(1) Generation of Additional 148 MW of power from Bhakra Right Bank Power House.	December, 1972 with the completion of Beas Sutlej Link and diversion of water to river Sutlej.
(2) Generation of 165 MW of Power at Dehar Power Plant.	March, 1973.
(3) Generation of 4 x 60 MW of Power at Pong Power Station.	December, 1974.

(b) The Punjab State is a partner in both the Units of Beas Project and will get its share of Power from Dehar & Pong Power Plants after their commissioning. To utilize the power from Beas Project Unit I, the Punjab State Electricity Board has submitted a Project Report for Transmission system (132 KV & 66 KV only) under Beas Project Unit I (Beas Sutlej Link)stage I to the Central Water and Power Commission for examination and onward transmission to the Planning Commission for early sanction.

Complaint Against False/Wrong Certificate Submitted by Shri Subhash Chander and Another for Securing Admission in Government Medical College Amritsar.

295. Comrade Satya Pal Dang : Will the Minister for Industries and Health be pleased to state :

(a) whether the Chief Minister or the Government received a complaint in July, 67, or so to the effect that Shri Subash Chander s/o Shri Khazan Chand and another had obtained admission to the Government Medical College, Amritsar by submitting false or wrong certificates that he belonged to the Scheduled Castes ;

(b) if the reply to part (a) above be in affirmative, whether

the Vigilance Department was asked to enquire into the said complaint ;

(c) whether the said enquiry has been held/completed, if so, its findings and a copy of the enquiry report be placed on the Table of the House ?

Sardar Rawel Singh : (a) Yes. A complaint was received from Dr. Gurbakhsh Singh L. S. M. F. Tarn Taran in July, 68, by the Health Minister/Director Special Enquiry Agency/ DHS Punjab/Principal Medical College, Amritsar.

(b) Enquiry was held by the Director Special Enquiry Agency at its own accord.

(c) Enquiry has been completed and a case (No. 85, dated 17th May, 1969) has been registered against the delinquents who have since been arrested and are now on bail. Case being subjudice, report cannot be supplied to Hon'ble Member.

(ਏ) ਜੀ ਹਾਂ । ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ, ਐਲ. ਐਸ. ਐਮ. ਐਫ., ਤਰਨ–ਤਾਰਨ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਲਿਖਤੀ 27–6–68 (ਜੋਕਿ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਸੀ) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਅਜੈਂਸੀ ਨੂੰ 2-7-68 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ । ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਭਿਵਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ।

(ਬੀ) ਇਸ ਦੀ ਤਹਿਕੀਕਾਤ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਅਜ਼ੈਂਸੀ ਨੇ ਆਪ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ।

(ਸੀ) ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ (ਨੰ: 85, ਮਿਤੀ 17–5–69) ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਮਾਨਤ ਤੇ ਹਨ । ਕੇਸ ਅਗੋਂ ਜ਼ੇਰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ, ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ, ਬਾਵਜਾ ਖੁਫ਼ੀਆ ਅਤੇ ਜ਼ੇਰੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ।

Shifting of Headquarters of Roads Construction Sub-Division No. 1. P. W. D. (B & R) From Dera Baba Nanak To Batala.

299. **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :

(a) whether the Headquarters of Roads Construction Sub-Division No. 1, P. W. D. (B & R) has been shifted from Dera Baba Nanak to Batala ; if so, from which date and the reasons therefor ;

(b) whether in May, 1969 or subsequently the Government received any representations from the President, Municipal Committee, Dera Baba Nanak and other citizens of Dera Baba Nanak ; against the said shifting ; if so, the action taken thereon and with what results ?

Sardar Sohan Singh Bassi :

(a) The Headquarters of Dera Baba Nanak Construction Sub Division No. 1 was shifted to Batala in June, 1968 on administrative grounds. The C. E., (B & R) has again shifted it back to Dera Baba Nanak in May, 1969.

(b) Yes. The Headquarters of the Sub Division has again been shifted back to Dera Baba Nanak.

[(ੳ) ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਉਸਾਰੀ ਉਪ ਮੰਡਲ ਨੰ: 1 ਦਾ ਹੈਡ ਕੁਆਟਰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਬਟਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਇਸ ਉਪ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੈਡ ਕੁਆਟਰ ਦੋਬਾਰਾ ਮਈ, 1969 ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ। ਇਸ ਉਪ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੈਡ ਕੁਆਟਰ ਦੋਬਾਰਾ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।]

Chowkidars Employed in Food and Supplies Department.

300. **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Minister for Food and Supplies be pleased to :

(a) state the total number of Chowkidars employed by the Government in the Food and Supplies Department districtwise in the State ;

(b) lay on the Table of the House a districtwise list containing the names of the said Chowkidars, their present place of postings, the dates of their appointments and their present emoluments ;

(c) state the number of hours for which the said Chowkidars are supposed to work daily ;

(d) state whether they are entitled to and actually get any weekly holiday ;

(e) state the grade of pay of the said Chowkidars and the date when it was last revised ?

Sardar Balwant Singh : (a) Total number of Chowkidars employed districtwise is given as under :

Sr. No.	Name of Circle	Total No. of Chowkidars employed
1.	Amritsar	24
2.	Rupar	10
3.	Kapurthala	18
4.	Ferozepur	41
5.	Gurdaspur	15
6.	Fazilka	23
7.	Bhatinda	37
8.	Patiala	29

9.	Ludhiana	51
10.	Hoshiarpur	18
11.	Sangrur	38
12.	Jullundur	17
	Total	321

(b) A list containing requisite particulars of Chowkidars (Districtwise) is enclosed.

(c) The Chowkidars are engaged for the Watch & Ward of Government stocks during night. They are not given any other work during the day.

(d) No.

(e) Their grade of Pay is Rs. 30-½-35 plus Rs. 71/- Dearness Allowance and plus Rs. 30/- as D. P. It was revised with effect from 1st May, 1957.

List

Sr. No.	Name of District	Name of Chowkidar	Place of posting	Date of appointment	Present emoluments
I.	Amritsar	1. Shri Dalip Singh	Amritsar	25-1-64	132.50
		2. ,, Inder Singh	,,	22-6-65	,,
		3. ,, Beant Singh	,,	1-4-66	,,
		4. ,, Fauza Singh	,,	6-2-60	131.00
		5. ,, Bihari Lal	,,	10-2-69	,,
		6. ,, Dalbir Singh	,,	May, 68	,,
		7. ,, Darbara Singh	Chhehrta	26-4-68	134.50
		8. ,, Subhash	,,	11-11-61	135.00
		9. ,, Ram Satan	,,	18-7-68	131.00
		10. ,, Tara Singh	,,	17-5-60	133.50
		11. ;, Jaswant Singh	Tarn Taran	28-11-57	136.00
		12. ,, Mangal Singh	,,	30-3-65	133.00
		13. ,, Bishambar Singh	,,	30-9-69	131.00
		14. ,, Mangal Singh	Pati	22-6-65	120.50
		15. ,, Dhari Lal	,,	(Transferred from Bhatinda Circle)	125.00
		16. ,, Chanchal Singh	Bhikhiwind	30-1-69	131.00
		17. ,, Asa Singh	,,	28-8-69	,,
		18. ,, Puran Singh	Gehri	24-6-68	,,
		19. ,, Sohan Singh	,,	30-9-69	,,
		20. ,, Inder Singh	Jandiala	9-7-62	134 50

	Amritsar (concld.)	21.	Shri Mana Mashi	Majitha	27-4-60	134.50
		22.	„ Kirpal Singh	„	30-8-69	131.00
		23.	„ Rattan Singh	Rayya	30-1-69	„
		24.	„ Harnam Singh	Khalra	24-3-60	136.00
2.	Rupar	1.	„ Sarwan Singh	Rupar	19-2-62	134.00
		2.	„ Bachan Singh	„	17-7-69	131.00
		3.	„ Mohinder Singh	Kurali	5-10-69	131.30
		4.	„ Rattan Singh	Nangal	6-7-65	133.00
		5.	„ Dhanna Singh	„	15-3-68	131.00
		6.	„ Bhajan Singh	Kharar	18-4-60	135.00
		7.	„ Mohinder Singh	„	5-4-68	131.00
		8.	„ Jagir Singh	Chandigarh	11-10-68	„
		9.	„ Sita Ram	Morinda	6-9-68	„
		10.	„ Gian Singh	Chamkaur Sahib	22-5-68	„
3.	Kapurthala	1.	„ Mohinder Singh	Kapurthala	2-7-68	131.50
		2.	„ Bakshi Ram	„	„	„
		3.	„ Amar Singh	„	2-12-68	131.00
		4.	„ Surjit Singh	„	2-7-68	131.50
		5.	„ Sohan Singh	„	8-10-68	„
		6.	„ Piara Singh	Phagwara	26-9-69	131.00
		7.	„ Rattan Singh	„	4-2-69	131.00
		8.	„ Sadiq Masih	„	9-9-69	131.50
		9.	„ Roshan Lal	„	24-7-69	131.00

	Kapurthala (concld.)	10.	Shri Kartar Singh	Phagwara	1-1-69	131.00
		11.	,, Shankar Singh	,,	13-2-69	,,
		12.	,, Bhwani Saran	,,	3-11-69	,,
		13.	,, Charan Singh	Sultanpur	23-4-58	136.00
		14.	,, Darshan Singh	,,	31-7-68	131.50
		15.	,, Mahnga Ram	,,	3-11-69	,,
		16.	,, Jagat Singh	Begowal	31-7-68	,,
		17.	,, Sardara Singh	Bhulath	14-8-68	,,
		18.	,, Sharam Singh	Dhillwan	3-7-68	,,
4.	Ferozepur	1.	,, Ram Pher	Moga	20-5-55	136.00
		2.	,, Karam Singh	,,	26-6-59	,,
		3.	,, Milkha Singh	,,	2-2-61	134.00
		4.	,, Dharam Singh	,,	29-7-67	131.00
		5.	,, Gurdev Singh	,,	16-7-68	,,
		6.	,, Mohinder Singh	,,	17-8-69	,,
		7.	,, Sharde Parshad	Ferozepur City	3-9-59	135.50
		8.	,, Ram Bharosa	,,	3-11-62	134.00
		9.	,, Mohan Lal	,,	12-5-66	132.50
		10.	,, Chandar Bandhu	,,	12-10-69	131.00
		11.	,, Gurcharan Singh	Guru Har Sahai	3-6-59	,,
		12.	,, Udik Chand	,,	29-7-67	132.00
		13.	,, Gian Singh	Mallan Wala	16-8-69	131.00
		14.	,, Bharpur Singh	Talwandi	22-5-59	136.00
		15.	,, Karam Singh	,,	22-7-68	131.50

Ferozepur (contd.)	16.	Shri Karnail Singh	Talwandi	25-6-69	131.00
	17.	,, Jarnail Singh	Badni Kala	5-6-68	,,
	18.	,, Kaka Singh	,,	1-1-69	,,
	19.	,, Sardara Singh	,,	16-10-69	,,
	20.	,, Rattan Lal	Dharamkot	1-6-68	,,
	21.	,, Kartar Singh	Kot-isa-Khan	25-6-69	,,
	22.	,, Bhajan Singh	Ferozepur Cantt.	19-5-67	132.00
	23.	,, Shiya Ram	,,	29-9-69	131.00
	24.	,, Samar Bahadur	,,	1-4-69	,,
	25.	,, Ram Avtar	,,	1-5-69	,,
	26.	,, Ram Kumar	,,	6-5-69	,,
	27.	,, Ram Bahadur	,,	27-9-69	,,
	28.	,, Dil Bahadur	,,	12-10-69	,,
	29.	,, Sohan Singh	Makhu	4-5-65	133.00
	30.	,, Jagan Nath	,,	18-9-69	131.00
	31.	,, Darbara Singh	Jira	15-11-68	,,
	32.	,, Padam Bahadur	,,	12-8-69	,,
	33.	,, Gian Singh	,,	16-10-69	,,
	34.	,, Chhote Lal	Baghapurana	19-5-67	,,
	35.	,, Datta Din	,,	31-8-69	,,
	36.	,, Lal Bahadur	,,	4-9-69	,,
	37.	,, Chanan Singh	Nihal Singh Wala	5-6-68	,,
	38.	,, Arjan Singh	,,	31-3-69	,,
	39.	,, Darshan Pal	Ajitwal	1-10-69	,,

	Ferozepur (concld.)	40.	Shri Joginder Singh	Ajitwal	17-10-69	131.00
		41.	„ Santa Singh	„	„	„
5.	Gurdaspur	1.	„ Hazara Singh	Gurdaspur	18-8-67	141.00
		2.	„ Amar Nath	„	7-8-67	„
		3.	„ Ram Saran Dass	„	13-1-61	142.00
		4.	„ Dalip Singh	Batala	6-9-58	„
		5.	„ Balwant Singh	„	2-1-62	„
		6.	„ Nazar Singh	„	3-7-68	„
		7.	„ Kartar Singh	Siri Har Gobind Pur	21-8-68	141.00
		8.	„ Sarain Singh	Dera Baba Nanak	28-5-68	143.00
		9.	„ Hardit Singh	Quadian	30-9-48	142.00
		10.	„ Chaman Lal	„	21-8-68	141.00
		11.	„ Ramesh Chander	Dhariwal	5-11-61	148.00
		12.	„ Shankar Singh	Dinanagar	27-8-65	„
		13.	„ Bhan Singh	Pathankot	7-2-58	„
		14.	„ Ram Lal	„	8-7-59	„
		15.	„ Dhiyan Chand	„	5-11-67	141.00
6.	Fazilka	1.	„ Joti Parkash	Malaut	16-4-59	136.00
		2.	„ Harbans Singh	„	1-12-68	131.00
		3.	„ Babu Singh	„	21-1-69	„
		4.	„ Puran Singh	„	4-7-69	„
		5.	„ Satya Parkash	Abohar	19-7-58	136.00
		6.	„ Moti Singh	„	12-1-68	131.50
		7.	„ Ram Partap	„	25-7-68	„

	Fazilka (concld.)	8.	Shri Balbir Singh	Muktsar	15-6-55	136.00
		9.	,, Partap Singh	,,	15-6-67	132.50
		10.	,, Kehar Singh	,,	25-7-66	,,
		11.	,, Tota Singh	,,	16-6-67	131.00
		12.	,, Lachhman Dass	Gidderbaha	5-3-65	133.00
		13.	,, Nikka Singh	,,	25-7-68	131.00
		14.	,, Prem Nath	Fazilka	1-5-65	133.00
		15.	,, Sahib Ditta	,,	1-6-66	132.50
		16.	,, Om Parkash	,,	24-7-68	131.50
		17.	,, Bahadur Singh	Jallalabad	11-5-65	131.00
		18.	,, Jagraj Singh	,,	17-7-69	,,
		19.	,, Bhan Singh	Bariwala	11-6-65	,,
		20.	,, Harbans Lal	,,	1-12-68	,,
		21.	,, Sher Singh	Roranwali	23-7-68	131.00
		22.	,, Karnail Singh	Ladhoka	1-6-65	,,
		23.	,, Ajmer Singh	Lakhewali	16-6-67	132.00
6.	Bhatinda	1.	Sarvshri Joginder Singh	Bhatinda	1-9-69	,,
		2.	,, Sukhdev Singh	,,	29-8-69	,,
		3.	,, Pritam Singh	,,	22-10-69	,,
		4.	,, Jang Singh	Goniana	16-10-69	,,
		5.	,, Inder Singh	,,	,,	,,
		6.	,, Moharia Ram	Rampuraphul	28-9-61	,,
		7.	,, Nazar Singh	,,	2-2-66	,,
		8.	,, Sampuran Singh	,,	20-10-69	,,

Bhatinda (contd.)	9.	Shri Kundan Singh	Rampuraphul	21-10-66	131.00
	10.	„ Pal Singh	Bhucho	14-10-69	„
	11.	„ Karnail Singh	„	28-6-69	„
	12.	„ Mall Singh	Faridkot	4-3-65	132.50
	13.	„ Karnail Singh	„	29-8-60	131.00
	14.	„ Baldev Singh	„	2-12-67	„
	15.	„ Madan Lal	Sangat	24-9-69	„
	16.	„ Bhura Singh	Jaitu	16-10-69	„
	17.	„ Parshotam Dass	„	16-12-66	„
	18.	„ Harnam Singh	Ramma	18-10-69	„
	19.	„ Bhagwan Singh	„	28-3-62	„
	20.	„ Babu Ram	„	22-11-60	132.00
	21.	„ Nazar Singh	Maur	28-8-69	131.00
	22.	„ Lahora Singh	„	19-8-68	„
	23.	„ Arjan Singh	Kotkapura	7-7-65	„
	24.	„ Nihal Singh	„	28-11-65	„
	25.	„ Som Lal	„	„	„
	26.	„ Pritam Singh	„	2-9-68	„
	27.	„ Pala Singh	„	29-8-69	„
	28.	„ Sham Singh	„	21-9-62	„
	29.	„ Kehar Singh	Budhlada	2-12-67	„
	30.	„ Nek Singh	„	29-8-69	„
	31.	„ Natha Singh	„	16-10-69	„
	32.	„ Dalip Singh	Breta	„	„

Bhatinda (concld.)	33. Shri Munshi Ram	Breta	7-7-69	131.00
	34. ,, Chetan Singh	Bhikhi	17-8-68	,,
	35. ,, Kaur Singh	Mansa	5-2-66	,,
	36. ,, Karam Singh	,,	25-5-67	,,
	37. ,, Pritam Singh	,,	,,	,,
8. Patiala	1. ,, Bhugar Singh	Patiala	26-5-60	144.00
	2. ,, Charan Singh	,,	9-8-62	143.00
	3. ,, Satya Singh	,,	10-2-69	141.00
	4. ,, Sam Ram	,,	22-7-69	,,
	5. ,, Chanan Singh	Samana	6-12-65	142.00
	6. ,, Digambar Singh	,,	1-11-68	141.00
	7. ,, Dilbag Rai	,,	12-6-69	,,
	8. ,, Pritam Singh	Dera Bassi	17-5-68	,,
	9. ,, Surjit Singh	Banur	25-8-62	143.00
	10. ,, Kartar Singh	Rajpura	20.5.59	144.00
	11. ,, Hans Raj	;,	18-12-68	141.00
	12. ,, Pirthi Singh	,,	20-6-68	,,
	13. ,, Kartar Singh	,,	7-8-68	,,
	14. ,, Bant Singh	Gobindgarh	1-7-66	142.00
	15. ,, Bakhshish Singh	,,	13-10-69	141.00
	16. ,, Hardayal Ram	Samana	12-12-67	,,
	17. ,, Narang Singh	Sirhind	2-6-62	143.00
	18. ,, Gurdiyal Singh	,,	19-11-65	142.00
	19. ,, Sardara Singh	,,	12-7-67	141.00

Patiala (concld.)	20.	Shri Balwant Singh	Sirhind	7-6-68	141.00
	21.	,, Prem Kumar	Amloh	31-10-68	,,
	22.	,, Suresha Nand	,,	3-11-69	,,
	23.	,, Bhan Singh	Nabha	23-1-58	144.00
	24.	,, Took Bahadur	,,	28-5-69	141.00
	25.	,, Ram Naik Pathak	,,	12-8-69	,,
	26.	,, Chhahi Ram	,,	6-6-69	,,
	27.	,, Ajit Kumar	Bassi Pathana	2-7-69	,,
	28.	,, Tarsem Lal	,,	14-8-69	,,
	29.	,, Diwan Chand	Patran	21-1-69	,,
9. Jullundur	1.	,, Puran Singh	Jullundur City	10-12-60	134.50
	2.	,, Ishar Dass	,,	1-11-68	131.00
	3.	,, Swaran Singh	,,	7-3-69	,,
	4.	,, Surjit Singh	Jullundur Cantt.	21-8 69	,,
	5.	,, Kabal Singh	Nakodar	2-7-69	,,
	6.	,, Bhagat Ram	,,	14-5-65	,,
	7.	,, Chanan Singh	Nawan Shehar	26-2-58	,,
	8.	,, Joginder Singh	,,	5-1-68	,,
	9.	,, Puran Singh	Banga	26 8-68	,,
	10.	,, Rattan Singh	,,	28-5-63	132.50
	11.	,, Jamal Singh	Phillaur	1-1-62	134.50
	12.	,, Piara Singh	,,	6-1-68	131.00
	13.	,, Karam Chand	Nurmahal	17-3-68	,,
	14.	,, Dhanpat Rai	Shahkot	5-6-65	133.00

Jullundur (concld.	15. Shri Bhindru Ram	Shahkot	2-9-68	131.00
	16. ,, Kashmira Singh	Kartarpur	1-5-68	,,
	17. ,, Massa Singh	Adampur	5-5-68	,,
10. Ludhiana	1. ,, Sucha Singh	Ludhiana	3-68	,,
	2. ,, Kulwant Singh	,,	10-7-68	,,
	3. ,, Raj Kumar	,,	23-5.69	,,
	4. ,, Ram Bahadur	,,	10-6-69	,,
	5. ,, Karan Bahadur	,,	do	,,
	6. ,, Sher Bahadur	,,	do	,,
	7. ,, Bir Bahadur	,,	1–8–69	,,
	8. ,, Gurcharan Singh	,,	23-8-69	,,
	9. ,, Dhan Bahadur	,,	29-8-69	,,
	10. ,, Lal Bahadur	,,	30-8-69	,,
	11. ,, Jas Bahadur	,,	2-9-69	,,
	12. ,, Jagat Singh	,,	do	,,
	13. ,, Udeh Singh	,,	12-9-69	,,
	14. ,, Uttam Singh	,,	15-9-69	,,
	15. ,, Chuhar Singh	Jagraon	1-9-64	,,
	16. ,, Karam Bahadur	,,	17-6-69	,,
	17. ,, Param Bahadur	,,	19-7-69	,,
	18. ,, Ram Parshad	,,	15-4-66	,,
	19. ,, Ram Dev	,,	5–5–67	,,
	20. ,, Bajindar Nath	,,	24-7-67	,,
	21. ,, Shiv Sharan	,,	17-5-69	,,

Ludhiana (contd.)	22. Shri Narain Dass	Khanna	12-5-68	131.00
	23. ,, Bant Singh	,,	1-11-68	,,
	24. ,, Partap Singh	,,	4-6-68	,,
	25. ,, Gurdial Singh	,,	7-5-69	,,
	26. ,, Sohan Singh	,,	14-5-69	,,
	27. ,, Madan Singh	,,	15-5-69	,,
	28. ,, Moti Ram	,,	1-6-69	,,
	29. ,, Jagdish Lal	,,	3-6-69	,,
	30. ,, Bhiwani Datt	,,	10-6-69	,,
	31. ,, Dill Bahadur	,,	18-6-69	,,
	32. ,, Ram Jas Singh	,,	5-9-69	,,
	33. ,, Sampuran Singh	,,	15 9-69	,,
	34. ,, Parsinn Singh	Duraha	14-7-68	,,
	35. ,, Chhabbi Lal	,,	13-4-68	,,
	36. ,, Gian Singh	,,	25-4-69	,,
	37. ,, Charan Dass	,,	1-3-69	,,
	38. ,, Baldev Singh	Mullanpur	8-8-68	,,
	39. ,, Kishan Bahadur	,,	3-11-68	,,
	40. ,, Gurdev Singh	Rai Kot	5-6-65	,,
	41. ,, Bagga Singh	Rai Kot	11-8-68	,,
	42. ,, Lal Bahadur	,,	1-7-69	,,
	43. ,, Teja Singh	Kila Rai pur	1-5-69	,,
	44. ,, Ram Jain	,,	5-7-69	,,
	45. ,, Bhag Singh	Malaud	20-5-68	,,

Ludhiana (concld.)	46.	Shri Sukhdev Kumar	Khumano	2-8-69	131.00
	47.	,, Himat Singh	,,	6-5-69	,,
	48.	,, Rajinder Pal	Machhiwara	17-9-69	,,
	49.	,, Budh Singh	Samrala	5-8-69	,,
	50.	,, Kishan Bahdur	Sahnewal	20-3-69	,,
	51.	,, Khim Bahadur	,,	14-5-69	,,
11. Hoshiarpur	1.	,, Moti Ram	Mukerian	1-7-67	141.00
	2.	,, Bishan Singh	Tanda	5-3-67	,,
	3.	,, Swaran Singh	,,	18-10-69	,,
	4.	,, Kishan Singh	,,	4-10-69	,,
	5.	,, Jiwan Singh	Dasuha	18-2-67	,,
	6.	,, Maghar Singh	,,	11.8.69	,,
	7.	,, Pritam Singh	,,	8.7.69	,,
	8.	,, Santa Singh	Haryana	30.5 68	,,
	9.	,, Vijay Narain Singh	Hoshiarpur	5.5.65	,,
	10.	,, Sangat Singh	,,	13.6.69	,,
	11.	,, Rakha Ram	,,	19.2.69	,,
	12.	,, Milkhi Ram	,,	11.8.69	,,
	13.	,, Atma Ram	Saila Khurd	5.8.67	,,
	14.	,, Gurdas Singh	,,	9.8.69	,,
	15.	,, Mehnga Singh	Balachaur	13.6.69	,,
	16.	,, Chanan Singh	,,	31.5.67	,,
	17.	,, Kartar Singh	Garhshankar	5.11.69	,,
	18.	,, Kishan Singh	,,	,,	,,

12. Sangrur	1.	Shri Surjan Singh	Barnala	9.9.69	131.00
	2.	„ Mehar Singh	„	8.8.69	„
	3.	„ Walaiti Ram	„	23.6.59	135.00
	4.	„ Hardit Singh	„	21.9.67	131.00
	5.	„ Bhag Singh	„	10.9.69	„
	6.	„ Pritam Singh	„	9.8.69	„
	7.	„ Kaka Singh	Dhuri	29.11.65	132.00
	8.	„ Balwant Singh	„	9.8.63	131.00
	9.	„ Piara Singh	Lehragaga	22.10.68	„
	10.	„ Gurmail Singh	„	do	„
	11.	„ Hazara Singh	Sunam	2 11 65	„
	12.	„ Uttam Singh	“	26.7.68	„
	13.	„ Arjan Singh	Ahmedgarh	do	„
	14.	„ Parwar Singh	Sunam	23.10 68	„
	15.	„ Dalwara Singh	Mahalkalan	25.9.67	„
	16.	„ Harnam Singh	Ahmedgarh	23.5 68	„
	17.	„ Sher Singh	Tapa	27.5 68	132 50
	18.	„ Chand Singh	„	24.10.69	131.00
	19.	„ Chand Singh	Malerkotla	—	„
	20.	„ Gunia Ram	„	—	„
	21.	„ Devi Datt	„	21.9 67	„
	22.	„ Balkar Singh	„	25.9 67	„
	23.	„ Dhanna Singh	„	14.8.69	„
	24.	„ Bachan Singh	Moonak	11.8.69	„
Sangrur (concld.)	25.	Shri Shiv Ram	Sangrur	23.10.68	131.00

Sangrur (concld.)	25.	Shri Shiv Ram	Sangrur	23.10.68	131.00
	26.	,, Tara Singh	,,	27.9.67	,,
	27.	,, Jang Singh	,,	9.8.69	,,
	28.	,, Kirpal Singh	,,	24.10.69	,,
	29.	,, Ujagar Singh	Longowal	22.5.68	,,
	30.	,, Mohinder Singh	Dhanaula	22.10.68	,,
	31.	,, Gurdial Singh	,,	23.10.69	,,
	32.	,, Atma Ram	Bhadhaur	22.10.68	,,
	33.	,, Lachhman Singh	,,	8.8.69	,,
	34.	,, Harchand Singh	Bhiwanigarh	23.10.68	,,
	35.	,, Pakhar Singh	,,	8.8.69	,,
	36.	,, Inderjit Singh	,,	24.10.69	,,
	37.	,, Bagg Singh	Amergarh	23.10.68	,,
	38.	,, Mota Singh	,,	23.10.69	,,

Revised Pay Scales for Employees of Panchayat Raj Institutions.

308. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Development and Animal Husbandry with reference to the reply to Starred Question No. 436 (converted to Unstarred Question) included in the supplementary list of questions for 25.4.69 be pleased to state :-

(a) whether the Government have received the opinions of all the Panchayat Samitis and Zila Parishads ; if not the number of Panchayat Samitis and Zila Parishads from whom opinion has been received ;

(b) the number of Panchayat Samitis/Zila Parishads separately who favoured the application of the report of the Pay Commission to their employees as accepted by the Government ;

(c) the final decision taken by the Government in this respect ?

ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ : (ੳ) ਨਹੀਂ ਜੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਸੰਮਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗਰੇਡ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ 86 ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਅਤੇ 8 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਵਲੋਂ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।

(ਅ) 86 ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਅਤੇ 8 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗਰੇਡ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ।

(ੲ) ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗਰੇਡ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ 1-2-1968 ਤੋਂ ਵਧਾਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੰਮਤੀਆਂ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਵੇਂ ਗਰੇਡ ਦੇਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਖਤਿਆਰ ਹਨ।

Books Supplied by Punjab Book Centre Chandigarh for Approval.

310. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Education be pleased to state :-

(a) whether the Punjab Book Centre, Chandigarh supplied to the Education Department on 10.4.68 a number of books for approval ;

(b) whether the said Book Centre also sent reminders dated 6.9.68, 16 5.69 and 4.6.69 in this connection ;

(c) whether it is a fact that D.P.I. vide his office letter No. 3/63-68-P dated 31.7.69 informed the Punjab Book Centre that the Books supplied were sent to the Examiner but were now not traceable ; if so, whether any responsibility for this has been fixed ;

(d) whether the above mentioned Book Centre, vide letter No. 521/69 dated 4.9.69 to the D.P.I., alleged that the books were intentionally misplaced ;

(e) whether the entire matter has been enquired into; if so, by whom and with what result ;

(f) the reasons; if any, for the delay in the case ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਅ) 16.5.69 ਅਤੇ 4.6.69 ਦੇ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ।

(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ । ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਬੰਧਤ ਸਮੀਖਿਆਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਹਨ ।

(ਸ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਹ) ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

(ਕ) ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

IAS Officers.

321. **Chaudhri Satya Dev** : Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) the total number of IAS officers in the State at present ;

(b) the names of places where each of the said officers is posted at present together with their designations, full addresses and the dates of posting in each case ?

Sardar Gurnam Singh : (a) 105 (including four I.C.S)

(b) the information is as under :

Sr. No.	Name & designation with place of posting	Date of posting
1.	Shri M. S. Randhawa, I.C.S, Vice Chancellor, Punjab Agricultural University, Ludhiana.	28.10.1968
2.	Shri E. N. Mangat Rai, I.C.S, Special Secretary to Government of India, Ministry of Petrolium and Chemicals, New Delhi.	14.8.1967
3.	Shri Gyan Singh Kahlon, ICS.	On leave upto 30.11.1969
4.	Shri N. Sehgal, ICS, Additional Secretary, Cabinet Secretariat (Department of Cabinet Affairs), New Delhi.	13.7.1965
5.	Shri H. B. Lall, IAS, Financial Commissioner, Revenue, Chandigarh.	31.7.1969
6.	Shri R. S. Talwar, IAS, Joint Secretary, Government of India, Ministry of Food, Agriculture, Community Development and Cooperation, (Department of Food), New Delhi,	6.5.1969

7.	Shri A. N. Kashyap, IAS, Chief Secretary to Government Punjab, Chandigarh.	18.2.1969
8.	Shri C. D. Kapur, IAS, Financial Commissioner, Excise & Taxation, Punjab, Chandigarh.	25.2.1969
9.	Shri S. S. Grewal, IAS, Commissioner, Patiala Division, Patiala.	24.6.1969
10.	Shri H. S. Chhina, IAS, Commissioner for Finance and Planning, Punjab, Chandigarh.	17.6.1969
11.	Shri K. S Narang, IAS, Commissioner, Jullundur Division, Jullundur.	25.6.1969
12.	Shri S. S. Puri, IAS, Joint Secretary, Planning Commission, Government of India, New Delhi.	1.8.1969
13.	Shri Pritmohinder Singh, IAS, Development Commissioner, Punjab, Chandigarh.	17.6.1969
14.	Shri N. Khosla, IAS, Joint Secretary, Government of India, Ministry of Civil Aviation & Tourism, New Delhi.	10.3.1969
15.	Shri I. C. Puri, IAS, Additional Commercial Manager, Food Corporation of India, Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi.	17.5.1968
16.	Mrs. Sarla Grewal, IAS, Commissioner for Home Affairs, Punjab, Chandigarh.	18.6.1969
17.	Shri Iqbal Singh, IAS, Development Commissioner-cum-Director, Social Welfare Delhi Administration, Delhi.	1.12.1966
18.	Shri G R. Vij, IAS, Excise & Taxation Commissioner, Punjab, Patiala.	25.5.1969
19.	Shri P. L. Ohri, IAS, Counsellor, Embassy of India, Cairo.	September, 1967
20.	Shri Paramjit Singh, IAS, Secretary to Government Punjab, PWD, B & R Department etc., Chandigarh.	11.3.1969
21.	Shri P. S. Multani, IAS, Director, Panchayats & Community Development, Chandigarh.	11.7.1969
22.	Shri P. K. Kathpalia, IAS.	On deputation to the GOI since 15.7.1963
23.	Shri R. S. Phoolka, IAS, Principal Secretary to the Chief Minister, Punjab, Chandigarh.	18.2.1969

24.	Shri Banwari Lal Kukkar, IAS, Secretary to Govrenment Punjab, Health & Family Planning, Local Government, Housing & Urban Development Departments, Chandigarh.	16.6.1969
25.	Shri V. P. Malhotra, IAS, Secretary to Government Punjab, Industries & Food & Supplies, Chandigarh.	16.6.1969
26.	Shri P. C. Suri, IAS, Liaison Officer, Punjab at Delhi.	1.11.1969
27.	Shri S. S. Bedi, IAS, Secretary to Government Punjab, Education, Languages, Sports and Welfare of Scheduled Castes and Backward Classes, Chandigarh.	3.11.1969
28.	Shri Kulwant Singh Ahluwalia, IAS, Registrar, Co-operative Societies, Chandigarh.	19 5.1969
29.	Shri R. D. Malhotra, IAS, Managing Director, Punjab State Warehousing Corporation, Chandigarh.	10.7.1969
30.	Shri S. P Jain, IAS, Joint Director General (Tourism), Ministry of Civil Aviation and Tourism, New Delhi.	On deputaion to GOI since 14.1.1966
31.	Shri P. L. Sondhi, IAS, Director, Census Operations, Punjab, Chandigarh.	15.11.1968
32.	Shri S. S. Parmar, IAS, Director of Industries, Punjab, Chandigarh.	3.11.1969
33.	Shri K. D. Vasudeva, IAS, Regional Manager, Food Corporation of India, Chandigarh.	10.7.1968
34.	Shri P. H. Vaishnav, IAS, Additional Secretary, Revenue-cum-Agrarian Reforms Officer, Jullundur.	1.8.1969
35.	Shri B. B. Mahajan, IAS, Chairman/ Administrator, Cooperative Sugar Mills, Chandigarh.	12.9.1969
36.	Shri R. C. Kapila, IAS, Director Information & Publicity, Chandigarh.	22.5.1969
37.	Shri Sunder Singh, IAS, Managing Director, Punjab Financial Corporation, Chandigarh.	26.8.1969

38.	Shri R. P. Ojha, IAS, Director State Transport, Chandigarh.	25.6.1969
39.	Shri Joginder Singh, IAS, Finance Secretary, Chandigarh Administration, Chandigarh.	2.5.1969
40.	Shri M. S Gill, IAS, Deputy Secretary, Education, Chandigarh.	12 5.1969
41.	Shri N. N. Vohra, IAS.	On training in UK since 1.11.1969
42.	Shri S. P. Bagla, IAS, Secretary to Governor, Punjab.	14.8.1969
43.	Mrs. U. Vohra, IAS, Deputy, Secretary, Secretariat Administration, Chandigarh.	12.3.1969
44.	Mrs. Gurdip Kaur Sekhon, IAS, Deputy Commissioner, Kapurthala.	27.5.1969
45.	Shri Surrinder Lal Kapur, IAS, Deputy Commissioner, Patiala.	5.9.1968
46.	Shri Tejendra Khanna, IAS, Managing Director, Punjab Industrial Development Corporation, Chandigarh.	19.5.1969
47.	Shri Kanwarjit Singh Bains, IAS, Deputy Commissioner, Amritsar.	9.5.1969
48.	Shri G Bala Krishan, IAS, Under Secretary, GOI, Ministry of Home Affairs, New Delhi.	11.3 1968
49.	Shri S. Nagarajan, IAS.	On deputation to Kerala Govt. since 30.6.1966
50.	Shri Sada Nand, IAS, Labour Commissioner & Director of Employment, Chandigarh.	3.11.1969
51.	Shri K. K. Mookerjee, IAS, Joint Secretary, Finance, Chandigarh.	14.8.1969
52.	Shri J. D. Khanna, IAS, Deputy Commissioner, Sangrur.	2.6.1969
53.	Shri Amrik Singh Pooni, IAS, Deputy Commissioner, Ferozepur.	19.4.1968
54.	Shri Ashok Chandra Sen, IAS, Vice Chairman, Punjab School Education Board, Chandigarh.	25.8.1969

55.	Shri Manmohan Singh, IAS, Deputy Commissioner, Gurdaspur.	23.4.1968
56.	Shri Hardial Singh, IAS, Managing Director, Punjab Agro-Industries Development Corporation, Chandigarh.	25.11.1968
57.	Shri Hari Ram, IAS Deputy Secretary, Excise & Taxation, Chandigarh.	16.10.1969
58.	Shri Kesho Ram IAS, Director, Food & Supplies, Chandigarh.	18.9.1969
59.	Shri Vinod Krishan Khanna, IAS Secretary, Taxation Enquiry and Resources Committee Chandigarh.	18.9.1969
60.	Shri Ajit Singh Chatha, IAS, Secretary Punjab State Electricity Board, Patiala.	11.6.1969
61.	Shri T. K. A. Nair, IAS, Deputy Commissioner, Hoshiarpur.	25.7.1968
62.	Shri P. N. Balu, IAS, Deputy Secretary, Development, Chandigarh.	13.6.1967
63.	Shri Charan Dass Cheema IAS. Director Local Government and Urban Development Chandigarh.	25.8.1969
64.	Shri Ajit Kumar, IAS, Under Secretary, Ministry of Defence, Government of India, New Delhi.	24.6.1969
65.	Shri Swarn Singh Boparai, IAS, Joint Director, Industries, Chandigarh.	14.8.1969
66.	Shri Ram Naresh Gupta, IAS, Under Secretary, GOI, Department of Agriculture New Delhi.	13.10.1969
67.	Shri R. K. Sachdev, IAS.	On leave since 3.9.1968
68.	Shri Dinesh Chandra, IAS, Joint Registrar, Cooperative Societies, Punjab, Chandigarh.	31.10.1968
69.	Shri Sudershan Kumar Sudhakar, IAS, Under Secretary, GOI, Department of Health, New Delhi.	24.6.1969
70.	Shri Kamal Nain Singh, IAS, Deputy Secretary, Finance, Chandigarh.	4.9.1968
71.	Shri Darshan Kumar, IAS, Deputy Secretary, Revenue, Chandigarh,	26.5.1969
72.	Shri J. P. Gupta, IAS, Deputy Secretary Finance, Chandigarh.	1.8.1969

73.	Miss Shyama Bahl, IAS, Deputy Secretary General Admn., Administrative Reforms and Reorganization, Chandigarh.	29.9.1969
74.	Shri Rajinder Singh, IAS, Deputy Secretary, Finance, Chandigarh.	15.3.1969
75.	Shri Naresh Kumar Arora, IAS, Joint Excise & Taxation Commissioner, Punjab Patiala.	16.6.1969
76.	Shri Rajan Kashyap, IAS, Deputy Secretary, Development, Chandigarh.	13.6.1969
77.	Shri G. P. S. Sahi, IAS, General Manager, Pepsu Road Transport Corporation, Patiala.	--do--
78.	Shri Kuldip Singh Janjua, IAS.	On deputation to GOI since 2.11.1969
79.	Shri Ram Gopal. IAS, Deputy Secretary, Home, Chandigarh.	1.8.1969
80.	Shri Inderjit Singh Bindra, IAS, Deputy Secretary, Revenue, Chandigarh.	5.8.1969
81.	Shri Ashok Kumar, IAS, Deputy Secretary, Health, Chandigarh.	3.11.1969
82.	Shri Jagat Narain Lal Srivastava, IAS, Deputy Secretary, Industries, Labour and Employment, Chandigarh.	25.8.1969
83.	Shri Gyanesh Kumar Bhatnagar, IAS, Deputy Secretary, Home, Chandigarh.	29.9.1969
84.	Mrs. J. Khanna, IAS, Under Secretary, PWD, Chandigarh.	2.6.1969
85.	Shri Chaman Lal Bains, IAS, Inquiry Officer, Vigilance, Punjab, Chandigarh.	24.10.1969
86.	Shri N. N. Khanna, IAS, Director Small Savings, Chandigarh.	30.5.1969
87.	Shri Shyam Sunder Dawra, IAS, Sub-Divisional Officer, Fatehgarh Sahib at Bassi.	24.6.1969
88.	Shri Jawahar Lal Sarin, IAS, Sub-Divisional Officer, Phillaur.	4.8.1969
89.	Shri Bripinder Singh Rattan, IAS, Assistant Commissioner (Under Training), Amritsar.	3.1.1969
90.	Shri Bhagat Singh, IAS, Assistant Commissioner (U.T), Hoshiarpur.	2.1.1969
91.	Shri K. Rajendra Nair, IAS, Sub-Divisional Officer, Patti.	30.10.1969
92.	Shri Karl Reddy, IAS, Assistant Commissioner, (U.T), Amritsar.	1.2.1969

93.	Shri Rajesh Chhabra, IAS, Sub-Divisional Officer, Garhshankar.	30.10.1969
94.	Miss Gurbinder Sidhu, IAS, Sub-Divisional Officer, Hoshiarpur.	5.9.1969
95.	Shri Brajendra Singh, IAS, Sub-Divisional Officer, Dasuya.	27.10.1969
96.	Shri H. V. Krishnamurthy, IAS, Assistant Commissioner (U.T), Sangrur.	3.1.1969
97.	Miss Daljit Grewal, IAS, Assistant Commissioner (U.T), Ludhiana.	9.1.1969
98.	Shri Naanjan Singh, IAS, Assistant Commissioner (U.T), Ludhiana.	3.1.1969
99.	Shri M. Lalmanzualla, IAS, Assistant Commissioner (U.T), Gurdaspur.	29.1.1969
100.	Shri Surjit Singh, IAS, Assistant Commissioner (U.T), Revenue Training School, Chandigarh.	30.6.1969
101.	Shri Ravi Sawhney, IAS, Assistant Commissioner (U.T), RTS, Chandigarh.	1.7.1969
102.	Shri Jai Singh Gill, IAS, Assistant Commissioner (U.T), RTS, Chandigarh.	-do-
103.	Shri Surendra Kumar Tuteja, IAS, Assistant Commissioner (U.T), RTS, Chandigarh.	-do-
104.	Shri Maneshwar Singh Chahal, IAS, Assistant Commissioner (U.T) RTS, Chandigarh.	-do-
105.	Shri Ram Rattan, IAS, Assistant Commissioner (U.T), RTS, Chandigarh.	3.7.1969

Police Post set up at Village Jogewal, District Patiala.

323. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether a police post has been set up at village Jogewal, district Patiala ; if so, the reasons therefor ;

(b) the expenditure likely to be incurred on the said post togetherwith the sources from which it will be met ?

Sardar Gurnam Singh : (a) No. However, 1 A. S. I., 1 Head Constable and 8 Constables of the District Reserve are temporarily stationed in village Jogewal, district Patiala, due to tenancy trouble for the maintenance of law & order.

(b) No extra expenditure is involved.

[(ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਕ ਏ. ਐਸ. ਆਈ., ਇਕ ਹੈਡ ਕੰਸਟੇਬਲ, 8 ਸਿਪਾਹੀ ਪਿੰਡ ਜੋਗੇਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੜਬੜ ਕਾਰਨ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ।

(ਬੀ) ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।]

Proposal for Constructing a Shopping Centre on Cemetry Road, Putlighar, Amritsar.

327. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Local Government be pleased to state :

(a) whether any proposal for sanction to use Nazul land for constructing a shopping centre on Cemetry Road, Putlighar, Amritsar has been received by the Government from the Municipal Committee, Amritsar during the year 1969 ; if so, the exact date on which it was received ;

(b) whether the necessary sanction has been given ; if not, the reasons therefor ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ : (ਏ) ਹਾਂ ਜੀ, 10 ਜਨਵਰੀ, 1969 ਨੂੰ ।

(ਬੀ) ਮਾਮਲਾ ਹਾਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

Representation for Reducing the Rate of Market Fee of Foodgrains & Pulses.

*337. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Chief Minister be pleased to state whether the Government has received any representation from the foodgrain dealers of the State suggesting reduction in the present rate of Re. one per hundred as market fee on foodgrains and pulses to a reasonable extent ; if so, the action, if any, taken or proposed to be taken the eon ?

Sardar Gurnam Singh : Yes. A representation was received from the Shopkeepers Association, Nakodar, which is under consideration of the Government. After careful consideration, the State Government had enhanced the market fee from 0.50 paise to a flat rate of rupee one per hundred rupees of agricultural produce to meet the additional cost of modern services and facilities to the Market Committees.

[ਜੀ ਹਾਂ । ਸ਼ਾਪਕੀਪਰ ਐਸੋਸ਼ੀਏਸ਼ਨ ਨਕੋਦਰ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ । ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮਾਰਕਿਟ ਫੀਸ ਦੀ ਦਰ 50 ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਂਕੜਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਹੈ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਰਕਿਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲ ਸਕਣ ।]

Construction of Houses for Industrial Workers to be sold to them on Hire Purchase Basis.

340. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Minister for Local Government be pleased to state whether the Government have formulated any scheme to construct houses at different places in the State to be sold to the Industrial Workers on hire purchase basis ; if so, the names of places in Amritsar City where such houses are to be constructed ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ : ਨਹੀਂ ਜੀ । ਮਾਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ ਹੈ ।

[No. It is under consideration of the Government. The question of giving the name of the places in Amritsar City does not arise.]

Patients tretaed in General Wards of V. J. Hospital Amritsar.

312. **Sardar Kirpal Singh :** Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to state :—

(a) the number of indoor/outdoor patients who were treated in the General Wards of V. J. Hospital, Amritsar during the period from 1st April, 1969 to 30th April, 1969;

(b) amount spent by the Government for the treatment of indoor and outdoor patients in the said hospital during the period referred to in part (a) above;

(c) whether the Government is aware of the fact that patients are to spend from their own pocket for medicines for their treatment;

(d) whether the Government propose to allocate more funds in the Budget for medicines and to excercise a strict control on the distribution of medicines in the General Wards of the Hospitals ; if so the details of the steps so far taken or proposed to be taken in this regard ?

ਸਰਦਾਰ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ : (ੲ) ਆਊਟ ਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ :— 28087

ਇਨ ਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ :— 2384

(ਬੀ) ਆਊਟ ਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਖਰਚਾ :—ਰੁਪਏ 25875.00

ਇਨ ਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ਼ ਲਈ ਖਰਚਾ :— ਰੁਪਏ 33557,00

ਕੁਲ ਖਰਚਾ 59432.00

(ਸੀ) ਜੋ ਦੁਆਈਆਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਸਟਾਕ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਇਨਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਆਊਟ ਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਹ ਦੁਆਈਆਂ ਹੀ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਟਾਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ।

(ਡੀ) ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਦੁਆਈਆਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਹੋਰ ਧੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਵਾਰਡ ਵਿਖੇ ਦੁਆਈਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

———

Non-payment of Amount for the Medicines etc., Supplied by Firms to the Hospitals and other Medical Authorities in March, 1969.

339. **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to :—

(a) lay on the Table of the House a statement showing the list

of the firms who supplied medicines, surgical instruments and other medical items under regular orders placed by the Chief Medical Officers of all the districts, Medical Superintendent, V. J. Hospital, Amritsar, Medical Superintendent, Rajindra Hospital, Patiala in March, 1969 but did not receive the payment of their bills for such supply upto 30th September, 1969 together with the total amount involved in the said orders, and the balance which still remains to be paid to them ;

(b) state the reasons for the delay caused in the non-payment of their bills ;

(c) state the steps Government intends to take to make such payment within reasonable time ?

ਸਰਦਾਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ : (ੲ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਲਿਸਟ ਨੱਥੀ ਹੈ ਜੀ।

(ਬੀ) ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਲਿਸਟ ਦੇ ਕਾਲਮ 4 ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ।

(ਸੀ) ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਲਿਸਟ ਦੇ ਕਾਲਮ 5 ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

———

PROFORMA No. I.

	Head of individual firms who supplied medicines in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30th September, 1969 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps intends to take to make such payment within reasonable time.
	1	2	3	4	5
	(CHIEF MEDICAL OFFICER, AMRITSAR)		(Regarding Medicines).		
1	M/s. Gagy Ambala Cantt.	5,200/-	...	...	...
2	,, Deya Medical Store Ambala Cantt.	11,205/-	...	...	...
3	Dr. Jai Singh & Sons, Ambala Cantt.	8,049/-	...	...	...
4	M/s. Laxmy Mod. Agency, Ambala Cantt.	9,945/-	...	...	...
5	,, Sandog India Ltd. New Delhi & Co.	3,346/-	...	...	...
6	Monnors Faridabad M/s. Goofery.	8,357/-	506/-	R. R. Lost.	R. R. Received efforts are being made.
7	M/s. May & Baker New Delhi.	5,187/-	...	...	...

XLII

8	M/s. Voltas India Ltd., Delhi	6,545/-	506/-	R. L. Lost	R. R. Received efforts are being made
9	„ Pfizer India Ambala Cantt.	4,780/-	...	...	...
10	„ Gooffery Menners & Co. Ltd. Delhi.	4131/-	1890/-	Received short supply from the firm.	Matter under correspondence.
11	„ Lakshai Medicine Trader, Ambala Cantt.	3003/-	...	...	...
12	„ Glaxo Lab. India Pvt. Ltd. New Delhi.	6929/-	4566/-	Received short spuply from the firm	Matter under correspondence
13	„ Phrma Co. Solan.	16220/-	...	...	...
14	„ Shiva Pharma, Amritsar.	12266/-	5375/-	Original bill lost.	Duplicate bill received under verification.
15	„ Spencer & Co. Jullundur.	4702/-	...	...	...
16	„ Rolly & Co. New Delhi.	4316/-	...	...	...
17	„ Hochest Pharma, New Delhi.	3000/-	...	...	...
18	„ International Chemical Corporation India, Amritsar.	14058/-	...	...	...
19	„ Kishor Brothers, New Delhi.	11608/-	...	...	...
20	„ India Sharing Ltd. Bombay.	2295/-	...	...	...
21	„ Unichem Lab. Ambala Cantt.	4425/-	...	...	...
22	„ Ramdios (I) New Delhi.	4250/-	...	...	...

23	M/s	Cipla Amritsar.	5370/-	5375	Original Bill lost	Duplicate Bill received under verification
24	,,	Shri Ram Ganga Ram, Amritsar.	6891/-	...	...	...
25	,,	Alba Amritsar.	3380/-	...	...	...
26	,,	Ciba Amritsar.	2678/-	...	...	...
27	,,	Joginder Pharma, Amritsar.	889/-	...	...	...
		Total :	1,73,616/-	12,337/-	...	...

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services,
Punjab.

PROFORMA NO. II

(Surgical Instruments & Other Medical Items)

	Name of the individual firm who supplied equipment in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30-9-69 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps indends to take to make such payment in reasonable time.
	1	2	3	4	5
	CHIEF MEDICAL OFFICER, AMRITSAR (Regarding Surgical instruments and other Medical Items)				
1	M/s. Bhatia Surgical Co. Ltd. Amritsar.	8832/-	...	...	...
2	„ John. Surgical Co. Amritsar.	31573/-	...	...	...
3	„ P.N. Bhatia & Co. Amritsar.	2956/-	...	...	...
4	„ Apex Surgical Co. New Delhi.	1648/-	...	...	...
	Total :	45009/-	...	...	...

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services,
Punjab.

PROFORMA NO. II

(Surgical instruments and other medical items)

	Name of the individual firms who suupplied Surgical instruments and other medical items in March, 1967.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm indivi. dually.	Amount for which payment has not been made upto 30-9-69 in respect of each firm.	Reasons for the delay of non-payment.	Steps intended to take to make payment with reasonable time.
	1	2	3	4	5
	CHIEF MEDICAL OFFICER KAPURTHALA (REGARDING MEDICINES).				
1	M/s. Bhatia Trading Co., Patiala.	9607/-	...	...	...
2	,, Doys Medical Ambala Cantt.	21,435/-	...	...	...
3	,, Bhagwan Dass Co., Amritsar.	7,614/-	...	...	...
4	,, Kee Pharma Delhi.	3905/-	494-40	Due to frequent holding of payment by the A. G.	Bills have been passed and payment being made
5	,, Hochest Pharma Cutical Delhi.	26,832/-	...	...	...
6	,, Geoffery Manners & Co. Delhi.	2,489/-	...	...	...

7	M/s. May & Baker Delhi	1,7704/-	494.40	Due to frequent holding of payment by the A. G.	Bills have been passed and payment being made.
8	„ Suhria Jagy Amritsar.	9,756/-	...	...	...
9	„ Sher Bhai Chemical Ludhiana.	12,740/-	...	...	...
10	„ Alba Chemical Laboratory, Amritsar.	6,447/-	...	...	...
11	„ Pfizer Ambala.	11,202/-	...	...	...
12	„ Laxmi Medical Hall, Amritsar.	27,947/-	...	...	...
13	„ M/s. Shiva Pharmacy, Amritsar.	11,367/-	...	...	...
14	„ Eastern Medical & Surgical Lucknow.	1,398/-	92-18	All misplaced	Duplicate bill received and passed for payment.
15	„ Kumar Pharma Ludhiana.	1,050/-	...	...	...
16	„ Ranbaxy Lab. Delhi.	2,250/-	...	...	...
17	„ Simth I Clime Bombay.	197/-	197/-	Bill under	Verification
18	„ Jai Singh & Sons and Co. Chandigarh.	6,093/-	....	...	...
19	„ International Corpn. Amritsar.	2,583/-	...	...	...
20	„ Kishore Brothers, Amritsar	1,704/-	...	...	...
21	„ Sandoz India Ltd. Delhi.	6,984/-	...	...	...
22	„ Viamx Remedies Jullundur.	108/-	...	...	...
23	„ Laxmi Medical Traders Ambala.	8,777/-	...	...	...
	TOTAL	199990/-	783—67	...	...

PROFORMA No. 2.

1	M/s. Bhatia Surgical Co. Amritsar	189/-	...	...	...
2	„ International Works Delhi	4,672/-	...	..	...
3	District Jail, Ferozepur	4,863/-	...	...	...
4	do Ludhiana	3,453-50	...	...	...
5	do Ludhiana	2,268-70	...	...	...
6	Super Bazar, Jullundur	3,080/-	...	...	...
	TOTAL	18,326-20	...	...	...

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

CHIEF MEDICAL OFFICER, HOSHIARPUR

Proforma No. I (Regarding Medicines)

Sl. No.	Names of the individual firms who supplied medicines in March 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30-9-69 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps intends to take to make such payment within reasonable time.
1	2	3	4	5	6
1.	M/s Sarbhai Chemical Co. Ludhiana	14914-56	—	—	—
2.	„ Shiva Pharma Agency, Amritsar	10024-92	—	—	—
3.	„ Molth Carb GTR Jullundur	1471/-	—	—	—
4.	„ Ralies India Ltd. Bombay	237-31	—	—	—
5.	„ Pfizer Lt. Ambala	3366-84	—	—	—
6.	„ Martin & Hariss Co. Chandigarh.	4740-80	—	—	—
7.	„ Indian Schering Ltd. Bombay	1061-10	—	—	—
8.	„ Kanwar Pharmacy Ludhiana	939-86	—	—	—
9.	„ Glaxco Pvt. Ltd. New Delhi	4722/-	—	—	—
10.	„ Alba Chemical Co. Amritsar	4927/-	—	—	—

11.	M/s. Eastren Medical Surgical Co. Lucknow	4746/-	—	—	—
12.	„ Atlas Company Delhi	3000/-	—	—	—
13.	„ Sarabhai Chemical Co. Ludhiana	1680-50	—	—	All paid after 30-9-69
14.	„ Eastern Medical Surgical Corporation Lucknow	653-63	653-63	—	do
15.	„ Kanwar Pharma Ludhiana	201-88	201-88	—	do
16.	„ Indo Pharma Ambala	730/-	730/-	—	do
17.	„ Remedies India Pharma Co., New Delhi	156-54	156-54	—	do
18.	„ Lakshmi Medicine Traders Ambala	1934-32	1934-32	Not paid yet. The bill was in ball pencil and could not be passed	
	Total :	56840-53	5689-17		

PROFORMA No. II

(Regarding Surgical instruments & other medical items)

1	2	3	4	5	6
1.	M/s Khadi Ashram Hoshiarpur	513-00	—	—	—
2.	„ General Surgical Co. New Dehli	1087-00	—	—	—
3.	„ Speedway & Co. Ludhiana	244-05	—	—	—
4.	„ International General Co. New Delhi	1882-00	—	—	—
5.	„ Govt. Emporium Cottage Industries Amritsar	6133-27	6133-27	Bill was misplaced in Treasury	It could not be settled for want of completion of formalities
6.	„ General Surgical Co. Delhi	635-90	635-90		
	Total :	11131-70	7405-17		

Sd/—

Deputy Director,

for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA No. I

(Regarding Medicines).

Sl. No.	Names of the individual firms who supplied medicines in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30·9-69 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment	Steps intends to take to make such payment within reasonable time.
1	2	3	4	5	6
	CHIEF MEDICAL OFFICER GURDASPUR				
1.	M/s Maliks & Co. Ferozepur Cantt.	118-85	—	—	—
2.	,, Laxmy Medical Agency, Ambala Cantt.	124-00	—	—	—
3.	,, Sarabhai Chem. Ambala Cantt.	380-00	—	—	—
4.	,, Geoffery Menners & Co. Ltd. New Delhi	188-42	—	—	—
5.	do	1012-50	—	—	—
6.	,, Steno House Agency, Amritsar	49-00	—	—	—
7.	,, Dr. Jai Singh & Sons, Chandigarh	512-55	—	—	—

8.	M/s. Himalaya Drugs Co. Bombay-1	2107-50	—	—	—
9.	,, Namco National Medicine Co. Amritsar	1134-00	—	—	—
10.	,, Deys Medical Stores, Pvt. Ltd. Ambala Cantt	1389-50	—	—	—
11.	,, Kishore Brother, Amritsar	864-75	—	—	—
12.	,, Biomex Remedies Jullundur City	112-50	—	—	—
13.	,, Martin & Haris Pvt. Ltd. Chandigarh	165-60	—	—	—
14.	,, Indian Schering Ltd. Bombay	389-10	—	—	—
15.	,, Federal Chemical Works, Gaziabad	40-00	—	—	—
16.	,, Lily Chemical Co. Amritsar	78-87	—	—	—
17.	,, Laxmi Medical Hall, Ambala Cantt	1221-45	—	—	—
18.	,, Shiva Pharma Agency Amritsar	4014-00	—	—	—
19.	,, Voltas India Ltd. New Delhi	4200-00	—	—	—
20.	,, Sandoz India Ltd. New Delhi	1192-30	—	—	—
21.	,, Alba Chemical Lab. Amritsar	4977-96	—	—	—
22.	,, Hochest Pharma New Delhi	4013-90	—	—	—
23.	,, International Chemical Corporation Amritsar	80-85	—	—	—
24.	,, Glaxo Lab. Pvt. Ltd. New Delhi	177-93	—	—	—

25.	„	Eastern Med. & Surgical Co. Lucknow	1035-25	—	—	—
26.	„	Agfa Geverat Ltd. (I) New Delhi	96-00	—	—	—
27	„	Surhid Geigy Ltd. Amritsar	1027-98	—	—	—
28.	„	Jagson Paul & Co. New Delhi	1501-50	—	—	—

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA No. II

(Surgical Instruments and other medical items)

Sr. No.	Name of the individual firm who supplied equipment in March, 1970.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30-9-69 in respect of such firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps intends to take to make such payment in reasonable time.
1	2	3	4	5	6
1.	M/s Bhatia Surgical Co. Hall Bazar. Amritsar	299-00	—	—	—
2.	„ Forma Pvt. Ltd. (India) New Delhi	1443-00	—	—	—
3.	„ Escort Ltd. Faridabad	2196-99	—	—	—
4.	„ Dunlop India Ltd. Jullundur City	24030-93	95% payment has already been made balance 5% payment of Rs. 1202/- with-held vide DHS. Pb. No. ISP-Pb-69/12742-12803, dated 17-10-69	—	—

5.	„	Rage Cile fims, Ltd. New Delhi	368-49	Payment withheld. 368-49	The material was supplied with out inspection by the firm.	Now the inspection has been made and payment is being made during this month.

Sd/-

Deputy Director,

for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA No. I

(Regarding Medicines).

Sr. No.	Name of the individual firm who supplied medicines in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30-9-69 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps intends to take to make such payment within reasonable time.
1	2	3	4	5	6
	CHIEF MEDICAL OFFICER BHATINDA (REGARDING MEDICINES)				
1	M/s Smith Klin India Ltd. Bombay.	246-60	—	—	—
2	„ Sarabhai Chemical, Ambala Cantt.	18480-15	—	—	—
3	„ Frankline Lab. Pvt. Ltd. Ludhiana	3120-00	—	—	—
4	„ Hoechest Pharmaceutical New Delhi	10900-71	—	—	—
5	„ May & Baker New Delhi	720-00	1212-86	The verified bill has not been received from P.H.C. Goniana & C.H. Kot Kapura.	Institutions are requested to send the verified bill immediately.
6	„ Federal Chemical Works Ghaziabad	4889-00	—	—	—

7	M/s. Voltas Ltd. New Delhi	140-78	—	—	—
8	,, Laxmy Medicine Trader Ambala Cantt.	15172-37	—	—	—
9	,, Spencer & Co. Jullundur	6853-32	—	—	—
10	,, Diomax Remedies Jullundur	150-00	—	—	—
11	,, Ganesh Lab. Jullundur	295-00	—	—	—
12	,, Kee Pharma Delhi	5025-00	—	—	—
13	,, International Chemical Corporation, Amritsar	3740-00	—	—	—
14	,, Spencer & Co. Jullundur	5638-54	—	—	—
15	,, Hindustan Antibiotics Ltd. Poona	8600-00	—	—	—
16	,, Glaxo Lab. New Delhi	4572-00	—	—	—
17	,, Shiva Pharma Agency Amritsar	13507-58	—	—	—
18	,, Pfizer Ltd. Ambala Cantt.	23403-90	—	—	—
19	,, New Pharma Ltd. Bombay	202-48	—	—	—
20	,, Laxmy Medical Hall Ambala Cantt.	26505-21	—	—	—
21	,, Ehichen Lab. Rohtak	3440-00	—	—	—
22	,, Laxmy Medical Agency Amritsar	1807-50	—	—	—
23	,, Bhagwan Dass & Co. do	16962-95	—	—	—
24	,, Deys Medical Store Ambala Cantt.	10949-50	—	—	—
25	,, Martian & Harris Ltd. Chandigarh	1152-00	—	—	—

26	M/s, Alba Chemical Amritsar	5902-50	—	—	—
27	,, Sandoz India Ltd. New Delhi	610-55	—	—	—
28	,, K. Lal & Co. Ambala Cantt.	2364-80	—	—	—
29	,, Remdies India Ltd. Bombay	8155-00	—	—	—
30	,, Fairdeal Corporation Pvt.Ltd. Bombay	720-00	—	—	—
31	,, Kishore Brothers Ltd. Amritsar	1333-50	—	—	—
32	,, Atlas Pharma Ltd. Chandigarh	2800-00	—	—	—
33	,, Suhrid Geigy Ltd. Amritsar	1018-60	—	—	—
34	,, Ralies India Ltd. New Delhi	1876-00	—	—	—
35	,, Jagson Paul & Co. Faridabad	2246-45	—	—	—
	Total :	238291-68	1213-86	—	—

PROFORMA No. II

1	M/s Bali & Co. Engineers Delhi	2000/-	—	—	—
2	„ Oriental Carpet Manufacturers India Pvt. Ltd., Amritsar	8000/-	—	—	—
3	„ General Surgical Co. Delhi	7245/-	—	—	—
4	„ May & Baker India New Delhi	592-50	—	—	—
5	„ Blue Star Eng. Co. New Delhi	10220-00	—	—	—
6	„ Radio Co. Chandigarh	6770·00	—	—	—
7	„ British Motor Car Co. Chandigarh	4212-70	413-37 10o/o pending	The firm has not installed the air conditioner despite repeated requests.	
8	„ Central Con. Store Bhatinda	3939/-	—	—	—
9	„ Fine Surgical Co. Bhatinda	1760/-	—	—	—
10	„ Bhatia Trading Co. Patiala	15603/-	—	—	—
	Total :	60342-20	413-37		

Sd/—
Deputy Director.
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA NO. II

(Surgical Instruments and other Medical Items)

		Names of the individual firms who supplied surgical instruments and other medical items in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of firms individually.	Amount for which payment has not been made upto 30.9.69 in respect of each firm individually.	Reasons for the delay in payment.	Steps intended to take to make payment within reasonable time.
		1	2	3	4	5
		CHIEF MEDICAL OFFICER, PATIALA (Regarding medicines.)				
1	M/s.	Glaxo Lab., New Delhi	21,300/-	...	...	...
2	"	Laxmi Medical Hall, Ambala Cantt.	13,436/-	...	...	...
3	"	Laxmi Medical Trader, Ambala Cantt.	11,852/-	...	...	...
4	"	Laxmi Medical Agency, Ambala Cantt.	2,942/-	...	...	...
5	"	Kanwar Pharma, Ludhiana	2,540/-	...	...	...
6	"	Shiva Pharma, Amritsar	13,000/-	...	...	...
7	"	Sarabhai Chemical, Ludhiana	9,048-33	...	...	...

8	M/s	Deys Medical Store, Ambala Cantt.	7,627/-	...	...	...
9	„	Sandoz Ltd., New Delhi	3,240-04	...	...	...
10	„	Martin Harris Ltd., Chandigarh	158-40	...	...	...
11	„	Geoffery Manner & Co., Faridabad	4,484-35	...	...	...
12	„	Pfizer Ltd., Ambala Cantt.	3,348/-	...	...	...
13	„	I. C. C. Amritsar	282/-	...	...	...
14	„	Hoechest Pharma, New Delhi	101/-	...	...	...
15	„	Malik's & Co.	93-70	...	...	...
16	„	May and Baker, New Delhi	647-39	...	...	...
17	„	Spencer & Co. Chandigarh	129-68	...	...	...
18	„	Himalya Drugs Co. Bombay	1,327/-	...	...	...
19	„	Voltas India Ltd., Delhi	288-60	...	...	...
20	„	Shrid Jagi, Amritsar	160-60	...	...	...
21	„	Bhatinda Trading Co., Patiala	1439-60	618/-	...	Steps are being taken.
22	„	General Surgical Co., New Delhi	112-50	...	...	...
23	„	Namco National Medical Co. Amritsar	936-50	...	...	...

24	M/s	Dr. Jai Singh & Sons Chandigarh	3,372-92	...	...	...
25	"	Atlas Pharma, Chandigarh	1,262-00	...	...	...
		Total	1,02,230-42	618/-	...	...

PROFORMA 2.

1	M/s	Bhatia Trading Co. Patiala	618/-	...	..	...
2	"	Fairdeal Surgical Co., Ambala City	515/-	...	...	...
3	"	Dunlop India Ltd., Delhi	16,000/-	...	...	...
		Total	17,133/-	...	...	...

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA NO. I

	Name of the individual firm who supplied medicines in March, 1969.		Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30.9.69 in respect of each firm individually.	Reasons for the delay in payment.	Steps intends to take to make such payment within reasonable time.
		1	2	3	4	5
	CHIEF MEDICAL OFFICER, SANGRUR.					
1	M/s	Glaxo Lab. (India) Pvt. Ltd. Ambala Cantt	333-10	...	...	...
2	,,	Geoffery Manners & Co. Ltd. Faridkot	7,783-24	...	...	...
3	,,	Pharma Chemical Lab., Solan	5,072-50	...	...	...
4	,,	Hoechest Pharma Ltd., New Delhi	1,153-60	...	...	...
5	,,	Kishore Brothers, Jullundur City	1,918-26	...	...	...
6	,,	Voltas Ltd., New Delhi	4,580-98	...	...	...
7	,,	Dey's Medical Store Pvt. Ambala Cantt	6,770-55	...	...	...

8	,,	Spencer Co. Ltd., Jullundur City	10,83-30	...	...	...
9	,,	Shiva Pharma Agency, Amritsar	3,685-87	...	...	...
10	,,	Lakshmi Med. Hall, Ambala Cantt	682-36	...	...	...
11	,,	Himalya Drug Distributor Agency, Bombay	1,001-57	...	...	...
12	,,	Kanwar Pharmacy, Ludhiana	1,394-62	...	...	...
13	,,	Lakshmi Med. Trader, Ambala Cantt	7,627-20	...	...	...
14	,,	Sandoz (India) Pvt. Ltd., New Delhi	20,16-46	...	...	..
15	,,	Remedies (India) New Delhi	4,119-70	...	...	...
16	,,	National Medical Hall, Sangrur	1,878-79	...	...	...
17	,,	Bhatia Surgical Co., Amritsar	495-93	...	...	...
18	,,	Lakshmi Med. Agency, Ambala	541-26	...	...	...
19	,,	Bhagwan Dass & Co., Amritsar	20,54-85	...	...	...
20	,,	Martin & Harris Pvt. Ltd. Chandigarh	1,711-25	...	...	...
		Total :	60,464-86			

(Surgical Instruments and other Medical Items)

1	M/s	Fair Surgical Trading Co. Ambala	1,878-9	...	...	...
2	„	Depak Agencies Pvt. Ltd. New Delhi	139-09	...	...	...
3	„	Surgical Co. Delhi	3,199-69	...	...	...
		Grand Total	5,217-68			

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA No. I (Regarding Medicine)

S. No.	Name of the individual firms who supplied medicines in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30.9.69 in respect of each firm individually.	Reason for the delay to of non-payment.	Steps intended be taken to make payment within reasonable time
1	2	3	4	5	6
CHIEF MEDICAL OFFICER, (RUPAR)					
1	Not received (as the supply was received from the Central Medical Store Deptt. Karnal)	2,03,800-00	2,03,800-00	...	...

PROFORMA II

(Regarding Surgical Instruments and other Instruments)

	...	...	...	...	...

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA NO. I

	Names of the individual firms who supplied medicines in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of firms individually.	Amount for which payment has not been made upto 30.9.69 in respect of each firm individually.	Reasons for the delay in payment.	Steps intended to be taken to make payment within reasonable time.
	1	2	3	4	5
	CHIEF MEDICAL OFFICER, JULLUNDUR				
1	Spancer Co., Jullundur	1,828-77	...	..	...
2	Lakshmi Medical Hall, Ambala	469-32	...	...	...
3	M/s Sarabhai Chemical Lucknow	321-36	...	...	...
4	,, Guruco Pharma, Delhi	1416-25	...	...	...
5	,, May & Baker New, Delhi	3219-80	...	...	...
6	,, Dr. Jay Singh & Sons Chandigarh	1615-87	...	...	...
7	,, Glaxo Laboratory, Ambala Cantt	8185-00	...	...	...
8	,, Sarabhai Chemical, Lucknow	5000/-	...	...	...

9	M/s Lakshmi Medical Hall, Ambala Cantt	4600-00	...	...	...
10	,, Hoechest Pharmaceutical, New Delhi	4440-00	...	...	...
11	,, Eastern Medical Co.Lucknow	4445-00	...	...	...

Total : 35532-77

INSTRUMENT & EQUIPMENT

1	Fair Surgical Trading Co	9702-48	...	...	...
2	British Motor Corporation Chandigarh	7905-25	...	...	...

Grand Total : 17610-73

Sd/—
Deputy Director.
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA No. 1.

Name of the individual firms who supplied medicines in March, 1969.		Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which Payment has not been made upto 30.9.69 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps intended to be taken to make such payment within reasonable time.
1		2	3	4	5
CHIEF MEDICAL OFFICER, FEROZEPUR					
1	M/s Pharma Ltd. Delhi	4831-90	...	...	...
2	„ Sarabhai Chemical, Ambala Cantt.	22378-00	...	...	...
3	„ Lakshmi Medical Traders	10177-86	...	...	...
4	„ Hoechest Chemical, New Delhi	3669-12	...	...	...
5	„ Bhagwan Dass & Co., Amritsar	9176.90	...	...	...
6	„ International Chemical Co., Amritsar	1080-80	...	...	...
7	„ Namco National Medicines Co., Amritsar	256-00	...	...	...
8	„ Pharma Chemical Solan	31765-00	...	...	...

9	M/s	Alba Chemical Lab. Ltd: Amritsar	3438-80	...	...	...
10	,,	Glaxo Lab. New Delhi	21911-78	...	...	...
11	,,	Pfizer Ltd. Ambala Cantt.	1515-14	...	...	...
12	,,	Eastern Medical Indusurgical Co. Lucknow	2170-70	...	...	...
13	,,	Jagson Pal & Co. New Delhi	334-92	...	...	...
14	,,	Shiva Pharma Amritsar	1403-72	...	...	...
15	,,	Lilly Chemical Co. Amritsar	301-84	...	...	...
16	,,	Federal Chemical Works Ltd. Gaziabad	424-50	...	...	...
17	,,	Bhartia Trading Co. Patiala	967-60	...	...	...
18	,,	Fairder Co. Ltd. Bombay	1972-00	...	...	...
19		Geoffery Manners New Delhi	3734-00	...	...	...
20	,,	Hindostan Antibiotics Poona	9910-00	...	...	...
21	,,	Ethochem Lab. Rohtak	16115-00	...	...	...
22	,,	Indo Pharma Rajpura	2541-60	...	...	...
23	,,	Sales Manager Amritsar	12325-60	...	...	...
24	,,	Predeep Surgical Co. Delhi	3182-00	...	...	...
25	,,	Manager Corporation Ferozepur	430-00	...	...	...
26	,,	Boanghwala Co. Bones	1206-00	...	...	...
27	,,	Sandoze Ltd. New Delhi	3607-00	...	...	...
28	,,	Mother and Co. Delhi	4600-00	...	...	...
29	,,	New Pharma Pvt. Ltd. Amritsar	3489-00	...	...	...
30	,,	Lakshmi Medicines Ambala Cantt.	41183-60	...	...	...
31	,,	Alka Amritsar	7328-00	...	...	...
32	,,	May & Baker New Delhi	13061-80	...	...	...
33	,,	Borrugh Wolen Bombay	1206-00	...	...	...

34	M/s	Malik's & Co. Ferozepur Cantt.	7355-64	...	...	...
35	,,	Dey Machenical Store	3896-00	...	...	...
36	,,	Rallis Co. India Ltd. Ferozepur	2500-00	...	...	...
37	,,	Kanwar Polivion Ltd.	200-00	...	...	...
38	,,	Mother and Homes	3110-00	...	...	...
39	,,	Kanwar Pharma Ludhiana	15123-00	...	...	...
40	,,	Martin and Harris Co. Chandigarh	4640-00	...	...	...
41	,,	Kishor Brothers Amritsar	28360-00	...	...	...
42	,,	Lap and Hakshmi Delal Hall Ambala Cantt.	4602-00	...	...	...
		Total :	3,57680-48	...	...	...

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services,
Punjab.

PROFORMA NO. 2

(Surgical instruments and other medical items)

1	M/s	Manager Khadi Bhandar Ferozepur	2990-00	...	...	...
2	„	Ferozepur Co-op. Consumer Store, Feorzepur	7268-00	...	...	...
3	„	Supdt. Central Jail Ferozepur	919-00	...	...	...
4	„	Manager Home & Blind Ferozepur	350-00	...	...	...
5	„	Manager Co-operative Store Ferozepur	309-50	...	...	...
6	„	General Surgical Co. Delhi	28606-80	...	...	...
7	„	Supdt. Central Jail, Feorzepur	2560-00	...	...	...
8	„	Manager Co-operative Store Ferozepur	1220-00	...	...	...
9	„	Supdt. Central Jail, Ferozepur	4554-00	...	...	...
10	„	Shri Ram & Mohan Lal Ferozepur	320-00	...	...	...
		Total :	37977-10			

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA NO. I

(Surgical Instruments & Other Medical Items)

Name of the individual firm who supplied equipment in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30-9-69 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps intended to be taken to make such payment in reasonable time.
1	2	3	4	5
CHIEF MEDICAL OFFICER, LUDHIANA				
M/s Gurmel Equipment Co., 10 Novelty Building Lal Bagh, Lucknow.	964-22	964-22	Due to non receipt of inspection note issued by the Cos. Punjab.	This office has already requested the firm concerned as well as the Cos. Pb. to supply the same immediately-

Sd/-

Deputy Director,
for Director, Health Services,
Punjab.

PROFORMA No. II

Names of the individual firms who supplied Surgical instruments and other medical items in March, 1967.		Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30-9-69 in respect of each firm.	Reasons for the delay in payment.	Steps intended to be taken to make such payment within reasonable time.
1		2	3	4	5
V. J. HOSPITAL AMRITSAR (REGARDING MEDICINES).					
1 M/s	India Shering Bombay	902-10	...	...	...
2 ,,	Fair Deal Corporation, Bombay	360-00	...	...	...
3 ,,	Pfizer Ltd. Ambala Cantt.	646-00	...	...	...
4 ,,	Lakshmi Medicine Traders, Ambala	397-05	...	...	...
5 ,,	Martin and Harris, Chandigarh	782-59	...	...	...
6 ,,	Dr. Jai Singh Sons & Co. Chandigarh	653-00	...	...	...
7 ,,	Spencer & Co. Jullundur	320-00	...	...	...
8 ,,	Dey's Medical Store, Ambala Cantt.	655-00	...	...	...

9	,,	Alembic Chemical Works, Ambala	2000-00	...	...	...
10	,,	Sarabhai Chemical, Ambala Cantt.	784-00	...	...	...
11	,,	Pfizer Ambala Cantt.	2193-00	...	...	...
12	,,	Laxmi Medical Hall Ambala Cantt.	685-00	...	...	...
13	,,	Laxmi Medical Agencies, -do	1415-00	...	...	...
14	,,	Martin & Harris, Chandigarh	55-00	...	...	...
15	,,	Lakshmi Medical Agencies, Ambala	222-00	...	...	...
16	,,	Voltas Limited, Delhi	1142-00	...	...	...
17	,,	Jagson Paul & Co- Delhi	2825-00	...	...	...
18	,,	Glaxo Lab. Chandigarh	4000/-	...	...	...
19	,,	May & Baker Delhi	1000/-	...	...	...
20	,,	Rallis India Ltd., Delhi	1405-00	...	...	...
21	,,	Ranbaxy, Delhi	1486-00	...	...	...
22	,,	Suhrid Gaigy, Amritsar	595-00	...	...	...
23	,,	Khessa Distilleries, Amritsar	38-00	...	...	...
24	,,	Bhagwan Dass, Amritsar	45-00	...	...	...
25	,,	Sekhari Medical Stores, Amritsar	80-00	...	...	...
26	,,	Kishore Bros., Amritsar	100-00	...	...	...
27	,,	I. C. C. Amritsar	67-00	...	...	...
28	,,	Bhagwan Dass Co. Amritsar	2502-00	...	...	...

29	M/s. Unimax Lab. Amritsar		22500-00	...	...	...
30	,,	Alba Chemical Lab. Amritsar	1525-00	...	...	...
31	,,	Bhagwan Dass, Amritsar	1890-00	...	...	...
32	,,	I. C. C. Amritsar	1465-00	...	...	...
33	,,	Namco Amritsar	730-00	...	...	...
34	,,	Sekhari Medical Stores Amritsar	1460-00	...	...	...
35	,,	Modern Agencies Amritsar	1440-00	...	...	...
36	,,	Hochest Pharmaceutical, Delhi	4872-00	...	...	...
37	,,	Glaxo, Delhi	4630-00	...	...	...
38	,,	Geoffery Manners & Co. Delhi	2480-00	...	...	...
39	,,	Sandoz Ltd. Delhi	360-00	...	...	...
40	,,	Shiva Pharma Amritsar	2258-00	...	...	...
41	,,	Sekheri Medical Stores, Amritsar	1300-00	...	...	...
42	,,	I. C. C. Amritsar	280-00	...	...	...
		Total :	45405-00			

PROFORMA NO. II

1	M/s.	National Surgical Corporation Delhi	320-00	...	...	...
2	„	Bhatia Surgical Co., Amritsar	225-00	...	...	...
3	„	do	125-00	...	...	...
4	„	do	1000/-	...	...	...
5	„	Eastern Surgical Co., Delhi	280-00	...	...	...
		Total	1950-00			

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

PROFORMA No. I.

	Names of individual firms who supplied medicines in March, 1969.	Amount for which orders were placed with the firms. Information may be given in respect of each firm individually.	Amount for which payment has not been made upto 30th September, 1969 in respect of each firm individually.	Reason for the delay in payment.	Steps intended to be take to maken such payment within reasonable time.
	1	2	3	4	5
	MEDICAL SUPERINTENDENT—RAJINDRA HOSPITAL, PATIALA (Regarding Medicines).				
1	M/s. Standard Pharmaceutical Ltd. Amritsar	2376-32	...	...	...
2	„ Dey's Medical Store, Ambala Cantt.	25929-84	...	...	...
3	„ Sandoz India Ltd. New Delhi	7778-16	...	...	...
4	„ National Pharmaceutical, Patiala	3004-77	...	...	...
5	„ Glaxo Lab. Ambala Cantt.	16735-73	...	...	...
6	„ Voltas Ltd., New Delhi	14024-98	...	...	...
7	„ Pfizer Ltd., Ambala Cantt.	27861-34	...	...	...
8	„ Shiva Pharmoay Agency, Amritsar	7497-60	...	...	...
9	„ Soehect Pharmaceutical, New Delhi	14308-96	...	...	...
10	„ Dr. Jai Singh Sons & Co. Chandigarh	19084-31	...	...	...
11	„ Martin & Harris, Chandigarh	3340-29	...	...	...
12	„ Kishore Brothers	3732-10	...	...	...

13	,,	Ethichem Lab. Rohtak	11075-25	...	...	...
14	,,	Geoffery Manners Co. New Delhi	4412-67	...	...	...
15	,,	Laxmi Medical Hall, Ambala Cantt.	15870-34	...	...	...
16	,,	Laxmi Medical Agency, Ambala Cantt.	4295-10	...	...	...
17	,,	Laxmi Medical Trader, Ambala Cantt.	8303-63	...	...	...
18	,,	Laxmi Medical Agency, Ambala Cantt.	2746-08	...	...	...
19	,,	Bhagwan Dass & Co., Amritsar	1438-21	...	...	...
20	,,	Bhagwan Dass & Co. Delhi	1719-06	...	...	...
21	,,	Atlas Pharma, Chandigarh	1040-82	...	...	...
22	,,	Sandoz Ltd., New Delhi	121-80	...	...	...
23	,,	Suhrid Geigy Ltd. Amritsar	3235-62	...	...	...
24	,,	Mc. Gaw Laboratories, Ahmedabad	1313-15	...	...	...
25	,,	Warner Hindustan Ltd. New Delhi	514-45	...	...	...
26	,,	Rallis India, Delhi.	3212-30	...	...	...
27	,,	Smith Klines & Co. Ltd. Bombay	5898-81	...	...	...
28	,,	General Surgical Co. New Delhi.	4497-00	...	...	...
29	,,	Charn Das Charanji Lal, Patiala.	3559-47	...	...	...
30	,,	Shiva Pharma, Amritsar.	7162-42	...	...	...
31	,,	Tejinder Singh, Patiala.	432-60	...	...	...
32	,,	Ethiam Lalo. Rohtak.	1648-00	...	...	...
33	,,	Pfizer Ltd. Ambala.	294-63	...	...	...
34	,,	Alba Chemical Lab. Amritsar	3646-94	...	...	...
35	,,	Eastern Medical Surg. Co, Lucknow	3048-86	They have not replaced the glucose which was rejected and returned to them. They did not supply ATS & matter is under correspondence with C. O, S. Punjab.		

36	,,	Imperial Surgical Co. Bombay	13328-20	13328-20	The payment withheld by COS Pb. & DHS. Pb.	Sanction applied to the incurring of expenditure.
37	,,	Harkishan Khauna & Sons, Patiala	3969-70	...	...	...
		Total :	252499-60	16377-06	...	...

PROFORMA NO. II

1	M/s	Laxmi Medical Agency Ambala Cantt.	9273-46	...	...	...
2	,,	Fair Surgical Trd. Co. Ambala City	13359-75	...	...	...
3	,,	General Surgical Co. Delhi	3362-95	...	...	...
4	,,	Rege Cinafilms Delhi	8803-75	...	...	...
5	,,	Speedway Surgical Ludhiana	200-85	...	...	...
6	,,	Central Trades Agency, Delhi	1220-55	...	...	...
7	,,	General Surgical Co. New Delhi	2802-12	...	...	...
		Total :	39023-43			

Sd/-
Deputy Director,
for Director, Health Services, Punjab.

LXXXI

PUNJAB VIDHAN SABHA

DEBATES

26th November, 1969

Vol. II-No. 13

OFFICIAL REPORT

CONTENTS

Wednesday, the 26th November, 1969.

Punjab Vidhan Sabha Secretariat, Chandigarh.

Price : .. **Rs.** 16.10

ERRATA

To

Punjab Vidhan Sabha Debates,

Dated 26th November, 1969.

Vol. II–No. 13

Read	For	Page	Line
ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ	ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਚੀ	(13)4	1
Improvement Trust	Imrprovement Trust	(13)33	8th from below
Clerical	Clrecal	(13)5[illegible]	4
offices	offiees	(13)56	[illegible]th from below
ਕਿਹਾ ਗਿਆ	ਗਿਆ	(13)65	3rd from below
received	recelved	(13)90	last but one
printed	prinied	(13)90	last
Rule	Rnle	(13)91	Heading 2nd line
S. Jagdev Singh	S.Jaadev Singh	(13)94	5 (col.2)
representations	reprenstations	(13)105	10
Chandigarh	Ghandigarh	(13)105	25
cells	sells	(13)105	26
making	makeing	(13)107	16
whatever	what ener	(13)107	23
Compensation	Compentation	(13)131	17th from below
Ludhiana	Lndhiana	(13)138	8
for	fer	(13)138	8
information	infortion	(13)138	17

construction	constrnction	(13)140	3rd from below (col. 2)
considered	consldered	(13)143	8
accepted	accehted	(13)143	11th from below (Col. 3)
ਮਿਲ	ਸਿਲ	(13)151	11
Conductors	Cunductors	(13)154	3
ਛੋਟ	ਡੋਟ	(13)156	13th from below
representation	tepresentation	(13)163	6th from below
who	whs	(13)163	5th from below
ਕਾਲ	ਚਾਲ	(13)191	3rd from below
Primary	rimary	(13)196	10
(Serial No. 230)	(Serial No. 2 0)	(13)197	16
international	internationai	(13)198	13th from below
ਲੀਡਰ ਆਫ ਦੀ ਹਾਊਸ	ਲੀਡਰ ਆਫ ਈ	(13)200	4
ਸਹਿਮਤੀ	ਸਹਿਮਤਿ	(13)201	16th from below
ਇੰਟੈਰਿਮ	ਾਇਨਟੈਰਿਮ	(13)205	14th from below
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ	ਵਿਦਆਿਰਥੀਆਂ	(13)211	13
nor	for	(13)212	22
ਆਪਸੀ	ਆਪ	(13)214	4
ਕੌਂਸਲ	ਕੋਰਸ	(13)21[illegible]	18
ਮੁੱਖ	ਮੱਖ	Appendix i	2nd from below
coming	comn	,, xvi	12
for	foe	,, xviii	6
*932	932	,, xix	8
Social Welfare	Soc7 Welfrae	,, xix	24,25

Building	Bui ding	,,	xlii	10
ਸੈਕੰਡਰੀ	ਸੈਕੰਵਠੀ	,,	xlviii	3
*957	957	,,	lix	3
working	workin	,,	lix	last but one
Desi	Des	,,	lxxi	3rd from below
General	Genare	,,	lxxiii	last but one
ਕਰਜ਼ੇ	ਠਜ਼ੇਰ	,,	lxxxi	last
discussion	dissuesion	,,	xci	5
25.9.69.	35.9.69	,,	civ	4th from below (col. 5)
19.3.68.	19.3.78	,,	cix	5th from below (col. 5)
ਫਲੀਆਂ	ਫੀਲਆਂ	,,	cxxx	4th from below
ਮੌਸਮ	ਫੌਸਮ	,,	cxxxi	5

PUNAB VIDHAN SABHA

Wednessday, the 26th November, 1969.

The Vidhan Sabha met in the Hall of the Vidhan Bhavan, Sector 1, Chandigarh at 2—00 p. m. of the clock. Mr. Speaker (Sardar Darbara Singh) in the Chair.

POSTPONED STARRED QUESTIONS AND ANSWERS

Mr. Speaker ; Extension has been asked for in respect of Postponed Starred Question No. 888.*

Basic Training Institution at Village Sheikhupura, District Kapurthala.

*705. **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) whether there is any Government or Private (recognised and aided) Institution for Basic (teachers) training in village Shekhupura, tehsil and district Kapurthala ; if so, the number of the girls admitted in this institution for training this year ;

(b) whether Bibi Kamaljit Kaur d/o Jathedar Makhan Singh of village Rampura, tehsil and district Amritsar was refused admission in the said institution ; if so, the date when her admission was refused and the reasons therefor;

(c) the number of marks obtained by the said girl in the tenth (higher secondary) class ;

(d) whether subsequent to the said refusal, any other girls with less marks were admitted in the said institution ; if so, a list containing their names, percentage, addresses and the date of their admission be laid on the Table of the House ;

(e) the name of the authority under whose orders and the circumstances under which the girls mentioned in part (d) were admitted ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ, 32 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ।

(ਅ) ਨਹੀਂ ਜੀ । ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

---

*For reply to Starred Question 888 please see Appendix to this Debate.

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

(ੲ) 393/825.

(ਸ) ਨਹੀਂ ਜੀ।

(ਹ) ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਪਾਰਟ ਬੀ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ —

> 'Whether Bibi Kamaljit Kaur, daughter of Jathedar Makhan Singh of village Rampura, tehsil and district Amritsar was refused admission in the said institution; if so, the date when her admission was refused and the reasons therefor ?

ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੀ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਐਡਮਿਸ਼ਨ ਰਿਫਿਊਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਫੈਕਟ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵੇਰ ਉਸ ਦੀ ਐਡਮਿਸ਼ਨ ਰਿਫਿਊਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਸਬਸੀਕਵੈਂਟਲੀ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਕੇਸ ਸਿਆਸੀ ਪੀੜਤ ਦਾ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਸਾਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਐਡਮਿਸ਼ਨ ਪਹਿਲੇ ਰਿਫਿਊਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਿਸਦੇ ਘਟ ਨੰਬਰ ਸਨ ਉਸ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਗਲ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

Medium of Instruction in High and Middle Schools.

***741. Sardar Gurbanta Singh :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the names of privately managed High and Middle Schools districtwise in the State wherein medium of instruction is Hindi and Punjabi respectively ;

(b) whether there are any Government High and Middle Schools wherein medium of instruction had to be changed from Hindi to Punjabi ;

(c) whether with the change in medium of instruction in Government schools, some teachers thereof had to be transferred ; if so, the number of such teachers ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇਵਾਰ ਲਿਸਟ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਵਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ

ਲੜੀ ਨੰ:	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
1.	ਜਲੰਧਰ	ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਏ. ਐਸ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਦੋਆਬਾ ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
2.	,,	ਦੇਵਰਾਜ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਐਸ. ਜੀ. ਰਵੀਦਾਸ ਹਾ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
3.	,,	ਸ਼ਿਵਦੇਵੀ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮੋਡਲ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ	ਐਨ. ਜੀ. ਐਨ. ਖਾ. ਹਾ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ	ਲੱਭੂ ਰਾਮ ਦੁਆਬਾ ਗ: ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
4.	,,	ਡੀ. ਐਸ. ਐਸ. ਡੀ. ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਜਲੰਧਰ	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੁਕੰਦਪੁਰ	ਦਿਆ ਨੰਦ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
5.	,,	ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਏ. ਐਸ. ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਜਨਤਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕੋਟਲੀ ਥਾਨ ਸਿੰਘ	ਐਨ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
6.	,,	ਸ੍ਰੀ ਪਾਰਵਤੀ ਜੈਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਸਰਹਾਲ ਕਾਜ਼ੀਆਂ	ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਏ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਨੌ, ਜਲੰਧਰ
7.	,,	ਭਾਰਤੀਆ ਬਾਲ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ, ਜਲੰਧਰ	ਖਾ. ਹਾ. ਸਕੂਲ, ਦਸਾਂਝ ਕਲਾਂ	ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋ. ਐਜੂ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਜਲੰਧਰ
8.	,,	ਐਸ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਐਸ. ਜੀ. ਐਚ. ਜੀ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੰਗਾ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੁਠਾਪੁਰ
9.	,,	ਡੀ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਹਿਲ ਗੇਹਲਾ	ਐਮ. ਜ. ਐਨ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਬਾਬਾ ਖੇਲ, ਜਲੰਧਰ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

10.	ਜਲੰਧਰ	ਦੇਵੀ ਸਹਾਏ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਨੌ, ਜਲੰਧਰ	ਪੀ. ਸੀ. ਜੀ. ਐਮ. ਐਨ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ	ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਗੁਜਾਂ, ਜਲੰਧਰ
11.	"	ਡੀ. ਐਨ, ਆਰ, ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ	ਬੀ. ਡਬਲਯੂ. ਐਸ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ	ਮੰਡੀ ਫੈਂਟਨ ਗੰਜ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
12.	"	ਰੀਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜੰਡਿਆਲਾ	ਜੇ. ਐਨ. ਐਫ. ਐਚ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ	ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
13.	"		ਦੁਆਬਾ ਸਿੱਖ ਨੈ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ	ਐਸ. ਡੀ. ਫੁਲਵਾਰਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
14.	"		ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਚੱਕ ਦਾਨਾ	ਐਮ. ਜੀ. ਐਨ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
15.	"		ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਚੱਕ ਦਾਨਾ	ਡੀ. ਐਸ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਨੌ, ਜਲੰਧਰ
16.	"		ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਗਾਰਾ	ਜੀ. ਐਮ. ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੱਡਾ ਬਸਤੀਆਂ, ਜਲੰਧਰ
17.	"		ਜੇ. ਐਸ. ਐਫ. ਐਚ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੱਟਾ	ਸਿੱਖ ਕੋ–ਐਜੂ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਜਲੰਧਰ
18.	"		ਜੀ. ਐਨ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਚੁੜਕਾ ਕਲਾਂ	ਜੀ. ਐਸ. ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਗਜਾਂ, ਜਲੰਧਰ
19.	"		ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਿਲਗਾ	ਆਰੀਆ ਕੰਨਿਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਨੌ, ਜਲੰਧਰ
20.	"		ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਹਿਤਪੁਰ	ਕੈਂਟ ਬੋਰਡ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ

21.	ਜਲੰਧਰ	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨੰਗਲ ਅੰਬੀਆ	ਤੁਲਸੀ ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
22.	,,	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕੋਟਲਾ ਸੂਰਜ ਮਲ	ਜੀ. ਐਨ. ਕੰਨਿਆ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਜਲੰਧਰ
23.	,,	ਖਾਲਸਾ ਕੋ–ਐਜੂ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਲਸੀਆਂ	ਕੇ. ਐਨ. ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ
24.	,,	ਪੰਚਾਇਤ ਯੂਨੀਅਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਿੰਧਾਰਾ	ਡੀ. ਆਰ. ਜੈਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
25.	,,	ਪਬਲਿਕ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ ਸ਼ਾਮਕੋਟ	ਐਲ. ਡੀ. ਵਿਕਟਰ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
26.	,,		ਕੈਂਟ ਬੋਰਡ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜਲੰਧਰ
27.	,,		ਜਨਤਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਜੰਡੂ ਸਿੰਘ
28.	,,		ਹਿੰਦੂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੰਗਾ
29.	,,		ਡਬਲਯੂ. ਐਡ. ਆਰੀਆ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ
30.	,,		ਦੁਆਬਾ ਆਰੀਆ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ
31.	,,		ਸ਼ੇਰਕਟੇ ਆਰੀਆ ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਰਾਹੋਂ
32.	,,		ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਪਰਾ
33.	,,		ਐਮ. ਜੀ. ਆਰੀਆ ਕੰਨਿਆ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਅਪਰਾ
34.	,,		ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਾਇਆ
35.	,,		ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨੂਰ ਮਹਿਲ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

36.	ਜਲੰਧਰ			ਏ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਕੋਦਰ
37.	,,			ਏ. ਐਸ. ਕੰਨਿਆ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਨਕੋਦਰ
38.	,,			ਬੀ. ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਸੰਕਰ
39.	,,			ਜਨਤਾ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਾਹਪੁਰ
40.	,,			ਪਬਿਲਿਕ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਸ਼ਾਹਪੁਰ
1.	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਆਰੀਆ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਰਾਮ ਗੜ੍ਹੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	
2.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਪੀ. ਹਾ. ਸ. ਲੁਧਿਆਣਾ	ਮਾਲਵਾ ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	
3.	,,	ਐਸ. ਏ. ਐਨ. ਜੈਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਖਾਲਸਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	
4.	,,	ਏ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਖੰਨਾ	ਐਸ. ਜੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	
5.	,,	ਆਦਰਸ਼ ਕੰਨਿਆ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਜਗਰਾਂਓ	ਜੀ. ਐਨ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	
6.	,,	ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਕੰਨਿਆ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਜਗਰਾਂਓ	ਜੀ ਐਚ. ਜੀ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਸਰ ਸੁਧਾਰ	
7.	,,	ਐਨ. ਐਮ. ਜੈਨ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ	
8.	,,	ਆਰ. ਐਸ. ਵਿਦਿਆਲਾ ਮਿਡਲ ਸਕਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
9.	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਆਰ. ਕੇ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਗਰਾਂਉ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
10.	,,	ਨਿਊ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਖਾਲਸਾ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ
11.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਹਰੀਦੇਵ ਸਮਾਜ ਮੰਡਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਅਜੀਤ ਸਰ ਗਰਲਜ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਏ ਕੋਟ
12.	,,	ਆਰ. ਬੀ. ਸਾਲਸ ਰਾਮ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਸਿਖ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਗਰਾਂਓ
13.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਪੁਰਾਨਾ ਬਜ਼ਾਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਜੀ. ਐਨ. ਖਾਲਸਾ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ
14.	,,	ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਖਾਲਸਾ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਦੋਲਾਹਾ
15.	,,	ਆਰੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਸਿਖ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਸਪਾਲੋਂ
16.	,,	ਜੈਨ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ	ਪੀ. ਐਸ. ਖਾਲਸਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
17.	,,	ਹਿੰਦੀ ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਖੰਨਾ	ਸੁਰਗੋਧਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
18.	,,		ਜੀ. ਐਨ, ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ
19.	,,		ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹੰਸ
20.	,,		ਡੀ. ਕੇ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਠੂਰ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

21.	ਲੁਧਿਆਣਾ	ਕ੍ਰੇਸ਼ਟਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕੋਹੀ
22.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਲਾਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਰਾਏਕੋਟ
23.	,,	ਅਜੀਤ ਸਰ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜੰਗਪੁਰਾ
24.	,,	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੱਧਪੁਰ
25.	,,	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗਹਾਲਾ
26.	,,	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੰਡੀ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ
27.	,,	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਗਰਾਂਉ
28.	,,	ਜੀ. ਐਨ. ਕੇ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗਿਲ
29.	,,	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤੋਸ਼ਾ
30.	,,	ਪਬਲਿਕ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਸੋਵਾਲ
31.	,,	ਜਨਤਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੰਗੋਲਾ
32.	,,	ਆਰ. ਐਸ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਸਪੋਲਾਨ
33.	,,	ਜੀ. ਟੀ. ਵੀ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਹਨ
34.	,,	ਪੀ. ਐਮ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਹੋੜਾ
35.	,,	ਜੀ. ਜੀ. ਐਸ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਰੀਰ ਸਾਹਿਬ
36.	,,	ਜੀ. ਜੀ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਸਪਾਲ ਬੰਗਰ

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
37.	ਲੁਧਿਆਣਾ		ਜੀ. ਏ. ਡੀ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲਾਟਲਾ
38.	,,		ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਨੂਪੁਰ
39.	,,		ਸ਼ਰਗੋਧਾ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
40.	,,		ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਐਮ. ਟੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ
41.	,,		ਦਸਮੇਸ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
42.	,,		ਜੀ. ਐਨ. ਐਮ. ਐਸ. ਧਾਨਸੂ
43.	,,		ਖਾਲਸਾ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਿਵਲ ਲਾਇਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ
44.	,,		ਕਲਗੀਧਰ ਖਾਲਸਾ ਗਰਲਜ਼ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
45.	,,		ਸੁਰਗੋਧਾ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
46.	,,		ਸਿਖ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਿਧਵਾ ਖੁਰਦ

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
1.	ਕਪੂਰਥਲਾ	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੁਲਤਾਨ–ਪੁਰ ਲੋਧੀ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਗਵਾੜਾ
2.	,,	ਹਿੰਦੀ ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਕਪੂਰਥਲਾ	ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ
3.	,,	ਮੰਡੀ ਹਾਰਡਿੰਗ ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਸਕੂਲ, ਕਪੂਰਥਲਾ	ਖਾਲਸਾ ਅਮਰਜੀਤ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਦੁਮੇਲੀ
4.	,,	ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਗਵਾੜਾ	ਕਮਾਲੀਆ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਪੂਰਥਲਾ
5.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਹਾਦੀਆਬਾਦ	ਐਸ. ਪੀ. ਐਸ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੇਗੋਵਾਲ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
6.	ਕਪੂਰਥਲਾ	ਟੈਕਸਟਾਇਲ ਵਰਕਸ ਐਜੂ. ਇੰ. ਫਗਵਾੜਾ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਗਵਾੜਾ
7.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਕੰਨਿਆ ਮਹਾਵਿਦਿਆਲਾ, ਫਗਵਾੜਾ	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪੰਛਾਤ ਨਰੋੜ
8.	,,	ਐਮ. ਡੀ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸ. ਸਕੂਲ, ਕਪੂਰਥਲਾ	ਨਵ ਭਾਰਤ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪੰਛਾਤ
9.	,,		ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਮੈਂਡਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਗਵਾੜਾ
10.	,,		ਪਬਲਿਕ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੱਲਾ ਦਿੱਤਾ
11.	,,		ਖਾਲਸਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਪਲਾਹੀ
12.	,,		ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਬੱਸੀ (ਜੈਲ)
13.	,,		ਰਾਮ ਗੜ੍ਹੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਨੰਗਲ ਮਜਾ
1.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਸ਼ਿਸੂ ਵਿਦਿਆ ਨਿਕੇਤਨ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਐਸ. ਜੀ. ਆਰ. ਡੀ. ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਲੜਕੇ)
2.	,,	ਪੀ. ਬੀ. ਐਨ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਐਸ. ਜੀ. ਆਰ. ਡੀ. ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਗਰਲਜ਼)
3.	,,	ਏ. ਐਨ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਲੜਕੇ)	ਸਵਰਨ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
4.	,,	ਏ. ਐਨ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਲੜਕੀਆਂ)	ਪੁਤਲੀ ਘਰ ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

5.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਸਾਹਜ਼ਾਦਾਨੰਦ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਗਰਲਜ਼)	ਨਿਯੂ ਮੋਡਲ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
6.	,,	ਸਰਸਵਤੀ ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਦੇਵਿੰਦਰ ਗਿਆਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
7.	,,	ਪ੍ਰੇਮ ਆਸ਼ਰਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਬੇਸਿਕ ਸ਼ਿਕਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
8.	,,	ਗਿਆਨ ਆਸ਼ਰਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਟੈਗੋਰ ਮੇਮੋ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
9.	,,	ਬੀ. ਕੇ. ਹਾ. ਸ. ਸਕੂਲ,	ਐਸ. ਐਸ ਐਸ. ਐਸ. ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
10.	,,	ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਸ਼ਰਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਗਾਂਧੀ ਮੇਮੋ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
11.	,,	ਰਾਮ ਕੰਨਿਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
12.	,,	ਵੀਨਾਇਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਛੇਹਰਟਾ	ਖਾ. ਕਾਲਜ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
13.	,,	ਅਜੰਤਾ ਗੌ. ਹਾ ਸੈ. ਸ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਕਾਲਜ ਹਾ. ਸੈ. ਸ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
14.	,,	ਸ਼ਾਹਜਾਦਾਨੰਦ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਜੀ. ਐਨ. ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
15.	,,	ਪਰਤਾਪ ਵਿਦਿਆਲਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਕੈਰੋਂ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
16.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਬੀ. ਬੀ. ਕੇ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ
17.	,,	ਅਦਰਸ਼ ਕੰਨਿਆ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ
18.	,,	ਅਜੀਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਸ਼ਹੀਦੀ ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਫਤਿਹਪੁਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ
19.	,,	ਦਿਆਵੰਤੀ ਗ. ਮਿ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ
20.	,,	ਮਾਰਵਾੜੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਮਦਾਸ
21.	,,	ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਜੀ. ਜੀ. ਐਸ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਰਹਾਲੀ
22.	,,	ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਸ਼ਰਮ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਐਸ. ਜੀ. ਜੀ. ਐਸ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ
23.	,,	ਸਤਿਆ ਨਰਾਇਨ ਵਿਦਿਆ ਕੇਂਦਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਸੰਤ ਚੁਗਤ ਸਿੰਘ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਉਦੋਕੇ
24.	,,	ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਆਗਰਾ ਪਚਾਰਾ
25.	,,	ਐਮ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਰੂਰਲ ਮੋਡਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੰਸਾਰਾ
26.	,,	ਆਰੀਆ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਮੋਡਰਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਲਗਾਓ
27.	,,	ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਦਿਆਲਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਗੁਰੂ ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਾਮ ਨਗਰ

28.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਡੀ. ਵੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਚੀਮਾਂ
29.	,,	ਸੀ. ਐਮ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਜੀਠਾ	ਬੀਰ ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਸਾਹਿਬ ਖਾ. ਹਾ. ਸਕੂਲ, ਚਬਾਲ
30.	,,	ਜੀ. ਐਮ. ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪੱਟੀ	ਜੀ. ਬੀ. ਬੀ. ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ
31.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪੱਟੀ	ਸੀ. ਐਮ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗਾਂਡੀਵਿੰਡ
32.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਸੇਠ ਬਿੰਦਰ ਬੰਨ ਗ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਰਾਮਦਾਸ	ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ
33.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ	ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਹਾਈ ਸਕਲ, ਭੋਰਚੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ
34.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਗ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ	
35.	,,	ਜਨਤਾ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਚੇਹਰਟਾ	
36.	,,	ਵੈਦਿਕ ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	
37.	,,	ਬੀ. ਕੇ. ਈ. ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	
38.	,,	ਨੈਸ਼ਨਲ ਮਾਡਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਪੱਟੀ	
39.	,,	ਬਾਲ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	
40.	,,	ਬੀ. ਬੀ. ਕੇਸਰਾ ਦੇਵੀ ਗ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮਜੀਠਾ	
41.	,,	ਮੈਰੀ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
42.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਰਾਮ ਆਸ਼ਰਮ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	
1.	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਗ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਖਾ. ਗਰਲਜ਼ ਸਕੂਲ, ਬਸਤੀ ਟੈਂਕਾਂਵਾਲੀ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
2.	,,	ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਗ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗ. ਮਿ. ਸਕੂਲ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ
3.	,,	ਕੇਟਿੰਗ ਗ੍ਰਾਮਰ ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੈਂਟ	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗ. ਮਿ. ਸਕੂਲ, ਅਬੋਹਰ
4.	,,	ਬੀ. ਐਨ. ਵੈਦਿਕ ਸਕੂਲ, ਅਬੋਹਰ	ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੁਕਤਸਰ
5.	,,	ਪਬਲਿਕ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਅਬੋਹਰ	ਬੀ. ਐਚ. ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ
6.	,,	ਡੀ. ਸੀ. ਐਮ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੈਂਟ	ਮਾਲਵਾ ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
7.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ	ਜਨਤਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਮਾਧ ਭਾਈ
8.	,,	ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਖਤਪੁਰਾ
9.	,,	ਐਮ. ਐਲ. ਐਮ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੈਂਟ	ਸਿੱਖ ਕੰਨਿਆ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
10.	,,	ਐਮ. ਡੀ. ਏ. ਐਸ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ	ਖਾ. ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ
11.	,,	ਐਚ. ਐਸ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸਿਟੀ	ਖਾ. ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੈਂਟ
12.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸਿਟੀ	ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਬੋਹਰ

13. ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਏ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਧਰਮਪੁਰ
14. ,, ਡੀ. ਸੀ. ਮੌਡਲ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੈਂਟ
15. ,, ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੁਕਤਸਰ
16. ,, ਟਰੱਸਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰੀਪੁਰਾ
17. ,, ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ
18. ,, ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ
19. ,, ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸਿਟੀ (ਗਰਲਜ਼)
20. ,, ਹਿੰਦੂ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸਿਟੀ
21. ,, ਆਰੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਕੈਂਟ
22. ,, ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ
23. ,, ਆਰੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ
24. ,, ਐਸ. ਡੀ. ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾ
25. ,, ਏ. ਐਸ. ਤਾਂਤੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਬੋਹਰ
26. ,, ਜੀ. ਡੀ. ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਅਬੋਹਰ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਵਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ

	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
1.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੁਢਨਵੜ	ਜੀ. ਐਚ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਤੋਵਾਲ	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਸ਼ਾਮ ਚੁਰਾਸੀ
2.	,,	ਡੀ. ਪੀ, ਆਰੀਆ ਮਹਿਲਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਖਾਲਸਾ ਕੋ. ਐਜੂ. ਸਕੂਲ, ਅਜਨੋਹਾ	ਜੀ. ਐਨ. ਖਾਲਸਾ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
3.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਮਾਈ ਦੇਵੀ	ਪਬਲਿਕ ਕੋ. ਐਜੂ. ਸਕੂਲ, ਭੁੰਗਰਨੀ	ਕਲਰ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰਿਆਣਾ
4.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਾਨਗੜ੍ਹ	ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜੀਏਟ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਾਮ ਚੁਰਾਸੀ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰਿਆਣਾ
5.	,,	ਜਨਤਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਤੇਵਾਲ	ਬੀ.ਐਸ.ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕੰਧਾਲਾ ਜਟਾ	ਐਸ. ਡੀ. ਐਨ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰਿਆਣਾ
6.	,,	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅੰਰੋਹ	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੜ੍ਹ ਦੀਵਾਲਾ	ਮਾਈ ਭਗਵਤੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹਰਿਆਣਾ
7.	,,	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੰਗਲੀ	ਐਸ. ਜੀ. ਐਸ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੋਗਾਵਾਲੀ ਪਬਬਰਾਲੀਆ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ
8.	,,	ਐਨ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਮਪੁਰ ਹਲੇਰ	ਐਸ. ਏ. ਐਸ. ਸਕੂਲ, ਪਾਲਦੀ	ਐਚ. ਜੀ. ਐਚ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ
9.	,,	ਏ. ਐਮ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ	ਬੀ. ਐਨ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਜਾਰੀ	ਆਰ. ਐਨ. ਜੀ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਨ. ਬਨੋਰਸਾ
10.	,,	ਆਰੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ	ਬੀ. ਐਸ. ਡੀ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਜਾਰੀ	ਉਕਾਰਾ ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ
11.	,,	ਬੀਤ ਪਲਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਿਸ਼ਨਪੁਰੀ	ਰਾਜਪੂਤ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਿਜੋਂ	ਹੰਸ ਰਾਜ ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ
12.	,,	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੀਨੇਵਾਲ	ਖਾਲਸਾ ਕੋ-ਐਜੂ. ਸਕੂਲ, ਬਢੋ	ਕੰਨਿਆ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ
13.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ ਹਾ, ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਸਨੀਵਾਰ ਕੋ-ਐਜੂ. ਸਕੂਲ, ਬੁਲੋਵਾਲ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਟੀ

14.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੁਲੋਵਾਲ	ਬੀ. ਐਲ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਹਾਦਪੁਰ ਕਮਲੋਹ
15.	,,	ਪਬਲਿਕ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਸਰਿਆਨਾ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਭਾਮ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਲਾਚੌਰ
16.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਬੁਦਾਬੜ	ਐਮ. ਪੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੈਲੀ	ਐਲ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸੀ ਦੌਲਤ ਖਾਂ
17.	,,	ਕਲਰ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਰੋੜ ਮਾਜਰਾ	ਜੀ. ਜੀ. ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲਖਿੰਦਰ ਮਿਆਣੀ	ਐਸ. ਬੀ. ਏ. ਸੀ. ਬਜਵਾੜਾ
18.	,,		ਲਫਟੀਨੈਂਟ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਹਿੰਦਰਪੁਰੀ	ਐਸ. ਏ. ਐਸ., ਬਸੀਕਲਾਂ
19.	,,		ਬੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਐਸ. ਮੁਕੇਰੀਆਂ	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਭੰਗ
20.	,,		ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ	ਬੀ. ਐਲ ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਵੀਨ
21.	,,		ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਚਬੇਵਾਲ	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ,
22.	,,		ਭਾਰਤ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਟੂਟੋਮਜਾਰਾ	ਹਿੰਦੂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜੇਜੋਂ ਦੁਆਬਾ
23.	,,		ਜੀ. ਐਨ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਧੁਗਾ ਕਲਾਂ	ਰਵੀ ਦਾਸ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮੇਹਰ ਭਟੋਲੀ
24.	,,		ਮਖਣ ਸ਼ਾਹ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਟਾਂਡਾ ਰਾਮ ਸਹਾਈ	ਜੀ. ਐਨ. ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
25.	,,		ਲਖੀ ਸਿੰਘ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮਿਆਨੀ	ਪਬਲਿਕ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਯਾਹਦਪੁਰ ਕਮਲੋਹ
26.				ਏ. ਪੀ. ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਲੜੀ ਨੰ:	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਮਾਧਿਅਮ
1.	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਟਾਲਾ	ਗੌ. ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਟਾਲਾ	ਐਸ. ਡੀ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ	ਟੀ. ਆਈ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਾਦੀਆਂ
2.	,,	ਆ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਦੀਨਾ-ਨਗਰ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਟਾਲਾ	ਏ. ਐਸ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਟਾਲਾ	
3.	,,	ਆ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਠਾਨਕੋਟ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਧਾਰੀਵਾਲ	
4.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਕਾਦੀਆਂ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਭਾਗੋਵਾਲ	ਮਾਡਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਧਾਰੀਵਾਲ	
5.	,,	ਐਸ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਠਾਨਕੋਟ	ਖਾ. ਹਾਈ. ਸਕੂਲ, ਧਾਰੀਵਾਲ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	
6.	,,	ਐਵੇਲੋਨ ਗੌ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਠਾਨਕੋਟ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਿਵਪੁਰਾ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਲਾਨੌਰ	
7.	,,	ਆ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਟਾਨਕੋਟ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤੇਜ ਕਲਾਂ	ਵਿਦਿਆ ਪੀਠ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲਮੀ ਕਲਾਂ	
8.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਗਲਵਾਲਾ	ਗੌ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	
9.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਹਿਰਾਮ ਪੁਰ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਟਾਲਾ ਬਾਂਗਰ		

10.	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਧਾਰੀਵਾਲ	ਉਦੋਕੇ ਖੁਲ ਤਿਬੜੀ
11.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਜਾਕੋਲਾੜੀ	ਜੀ. ਐਮ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਤਕੋਹਾ
12.	,,	ਐਮ. ਜੀ. ਐਮ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਖਾਲਸਾ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਧਾਰੀਵਾਲ
13.	,,	ਆ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਟਾਲਾ	ਸੰਤ ਆਸ਼ਰਮ, ਪਠਾਨਕੋਟ
14.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਰਾਜਪੂਤ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੁਜਾਨਪੁਰ	ਜ. ਏ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਠਾਨਕੋਟ
15.	,,	ਐਸ. ਐਸ. ਡੀ. ਗੌ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਖਾਲਸਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
16.	,,	ਹਿੰਦੂ ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਧਾਰੀਵਾਲ	ਰੈਣਿਕੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਭਰਥ
17.	,,	ਐਸ. ਕੇ. ਐਮ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਠਾਨਕੋਟ	
18.	,,	ਵੈਦ ਕੌਰ ਗੌ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਾਦੀਆਂ	
19.	,,	ਵਜੀਰ ਕੌਰ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਠਾਨਕੋਟ	
20.	,,	ਜੀ. ਐਮ. ਸਕੂਲ, ਕਾਦੀਆਂ	

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

ਜ਼ਿਲੇਵਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ

	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਮਾਧਿਅਮ
1.	ਸੰਗਰੂਰ	ਐਮ. ਜੀ. ਐਮ. ਐਨ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ	ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਖਤਗੜ੍ਹ	—	ਇਸਲਾਮੀਆਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ (ਉਰਦੂ)
2.	,,	ਆਰੀਆ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਧੂਰੀ	ਅਕਾਲ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮਸਤੂਆਣਾ		
3.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਰਨਾਲਾ	ਮਾਲਵਾ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਧੂਰੀ		
4.	,,	ਗਾਂਧੀ ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਰਨਾਲਾ	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੰਗਰੂਰ		
5.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਧੂਰੀ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ		
6.	,,	ਪ੍ਰੇਮ ਸਭਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੰਗਰੂਰ	ਜੇ. ਐਮ. ਕੇ. ਬੀ. ਬੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰੂਪ ਕਲਾਂ		
7.	,,	ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੁਨਾਮ	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕ. ਮਹਾਂ ਵਿ. ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ		
8.	,,	ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਪਾ	ਖਾਲਸਾ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੰਗਰੂਰ		
9.	,,	ਐਸ. ਏ. ਜੈਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ	ਕਬੂਹ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ		
10.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਪੀ. ਪੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ			

11.	ਸੰਗਰੂਰ	ਐਸ. ਐਸ. ਜੈਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ	
12.	,,	ਜੇ. ਐਮ. ਕੇ. ਕੈਮਹਾ ਵਿ. ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ	
13.	,,	ਐਨ. ਐਮ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਰਨਾਲਾ	
14.	,,	ਆਦਰਸ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਸੁਨਾਮ	
1.	ਪਟਿਆਲਾ	ਹਿੰਦੂ ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਰਿਪੜੀ (ਪਟਿਆਲਾ)	ਖਾਲਸਾ ਸੇਵਕ ਜੱਥਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ
2.	,,	ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਸੀ ਪਠਾਨਾ	ਬੀ. ਐਨ. ਜੈਡ ਐਫ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਰਹੰਦ
3.	,,	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਮਾਨਾ	ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਲਾੜੀ ਕਲਾਂ
4.	,,	ਕੇ. ਕੇ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਜਪੁਰਾ	ਮਹਿੰਦਰਾ ਕੰਨਿਆ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਪਟਿਆਲਾ
5.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਡੇਰਾ ਬਸੀ	ਪਬਲਿਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਾਧਗੜ੍ਹ
6.	,,	ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਾਭਾ	ਖਾਲਸਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਨੌਰਾਵਾ
7.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਾਭਾ	ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਗ: ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
8.	ਪਟਿਆਲਾ	ਹਿੰਦੂ ਸੇਵਾ ਸੰਮਤੀ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	ਬੀ. ਐਨ. ਖਾਲਸਾ ਹਾ: ਸੈ: ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ
9.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਗ: ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਾਭਾ	ਢੁਦਿਆਲ ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ
10.	,,	ਜੈਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਡੇਰਾ ਬਸੀ	
11.	,,	ਐਸ. ਐਸ. ਹਰਭਗਵਾਨ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਸਮਾਨਾ	
12.	,,	ਬਾਲ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ, ਰਾਜਪੁਰਾ	
13.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	
14.	,,	ਸ਼ਾਮ ਲੀਲਾ ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਨਾਭਾ	
15.	,,	ਐਮ. ਜੀ. ਐਸ. ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	
16.	,,	ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਸਭਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	
17.	,,	ਐਸ. ਆਰ. ਆਰਿਆ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	
18.	,,	ਆਰ. ਐਸ. ਜੈਨ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਨਾਭਾ	

19.	ਪਟਿਆਲਾ	ਅਸ਼ੋਕਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਸਰਹੰਦ ਮੰਡਲ	
20.	,,	ਐਸ. ਐਨ ਏ. ਐਸ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ	
21.	,,	ਹਿੰਦੂ ਪਬਲਿਕ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਰਾਜਪੁਰਾ	
22.	,,	ਮੌਡਰਨ ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	
23.	,,	ਆਰੀਆ ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	
24.	,,	ਐਮ. ਜੀ. ਅਸ਼ੋਕਾ ਗ. ਹਾ. ਸੈ. ਪਟਿਆਲਾ	
25.	,,	ਆਰਿਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਾਭਾ	
26.	,,	ਪਬਿਲਕ ਗ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਜਪੁਰਾ	
27.	,,	ਜੈਨ ਗ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ	
1.	ਬਠਿਡਾ	ਐਮ. ਐਚ. ਆਰ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ	ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ
2.	,,	ਆਰੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ	ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮਾਨਸਾ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
3.	ਬਠਿੰਡਾ	ਐਸ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ	ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਰੀਦਕੋਟ
4.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਕੇ. ਐਮ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ	ਖਾਲਸਾ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੌੜ ਮੰਡੀ
5.	,,	ਐਮ. ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ	ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ
6.	,,	ਆਰੀਆ ਖਤਰੀਪ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ	ਗਾਂਧੀ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮਾਨਸਾ
7.	,,	ਐਸ. ਐਸ. ਜੈਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਨਸਾ	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੌੜ ਮੰਡੀ
8.	,,	ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਮਾ	ਗਾਂਧੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਫਰੀਦਕੋਟ
9.	,,	ਗਾਂਧੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ	ਨਿਉ ਮਾਡਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਫਰੀਦਕੋਟ
10.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਪੁਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ	ਹਿੰਦੂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰਾਮਾ
11.	,,	ਦੇਵ ਸਮਾਜ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ	
12.	,,	ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮੰਡੀ ਫੂਲ	

13.	ਬਠਿੰਡਾ	ਐਸ. ਡੀ. ਕੇ. ਐਮ. ਵੀ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੰਡੀ ਫੂਲ	
14.	,,	ਪਬਲਿਕ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਜੈਤੋ	
15.	,,	ਤਿਲਕ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਜੈਤੋ	
16.	,,	ਕਮਲ ਨਹਿਰੂ ਜੈਨ ਗਰਲਜ਼ ਹਾ.ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਫਰੀਦਕੋਟ	
1.	ਰੋਪੜ	ਚੱਕਵਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਕੁਰਾਲੀ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ
2.	,,	ਐਫ. ਸੀ. ਆਈ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਨੰਗਲ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਕੁਰਾਲੀ
3.	,,	ਪਬਲਿਕ ਹਿੰਦੂ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਰੋਪੜ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਖਰੜ
4.	,,	ਐਚ. ਡੀ. ਐਨ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਭਨੁਪਲੀ	ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
5.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਨੰਦਪੁਰ	ਜੀ. ਟੀ. ਬੀ. ਖਾ. ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਅੰਟਮਾਨਪੁਰ
6.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੁਰੇਵਾਲ	ਖਾ. ਗਰਲਜ਼ ਹਾ. ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਮੋਰਿੰਡਾ
7.	,,	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਰਹਮ-ਪੁਰ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰੋਪੜ

[ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ]

		ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ	ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ
8.	ਰੋਪੜ	ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਤਖਤਗੜ੍ਹ	ਖਾ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸੋਹਾਣਾ
9.	,,	ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰੋਪੜ	ਖਾ. ਇੰਦਰਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਕਾਈਨੌਰ
10.	,,	ਕਰਿਸ਼ਚਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰੋਪੜ	ਐਸ. ਡੀ. ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ
11.	,,	ਆਰੀਆ ਕੰਨਿਆ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਖਰੜ	ਬੀ. ਐਸ. ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਿਖ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਖਰੜ
12.	,,	ਹੈਡਰਸਨ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਖਰੜ	ਕੈਨਾਲ ਕਲੋਨੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਗੰਗੂਵਾਲ
13.	,,	ਆਰੀਆ ਕੰਨਿਆ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਮੋਰਿੰਡਾ	ਪੰਚਾਇਤ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਸਲੇਮਪੁਰ
14.	,,	ਜੀ. ਐਮ. ਐਨ. ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਨੰਗਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ	
15.	,,	ਮਾਡਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਰੋਪੜ	
16.	,,	ਐਸ. ਡੀ. ਕੰਨਿਆ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਰੋਪੜ	

———

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ, ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਮੀਡੀਅਮ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਕੀ ਜਦ ਮੀਡੀਅਮ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਨਹੀਂ ਜੀ, ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਮੀਡੀਅਮ ਹਿੰਦੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਅਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਪੰਡਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਾਂਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸਟਰਾਂ ਪਾਸ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿਹਾ ਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੀਡੀਅਮ ਚੇਂਜ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਸਟਰ ਰਖੇ ਗਏ ?

ਮੰਤਰੀ : ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਕੰਮ ਹੈ ਉਹ ਵੇਹਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਏ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਮਹੋਦਯ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਜਿਹੜਾ ਇਲਾਨ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਟੇਟਸ ਕੋ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕੀ ਉਹ ਆਰਜ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मन्त्री महोदय बताएंगे कि इन्हों ने कहा है कि टीचरज़ का फर्क नहीं पड़ा तो जब मीडियम ही बदल गया और जहां 1 से 4 तक कलासें हिन्दी में पढ़ाई जाती थीं और अब पंजाबी शुरु कर दी है तो हिन्दी पढ़ाने वाले टीचरों को बदला होगा इस लिए स्पीकर साहिब आप इन्हें कहें कि जवाब ठीक से दें और अगर तैयार न हों तो पता करवा लें जो टीचर हिन्दी पढ़ा रहे थे उन्हें कहां पर अकामोडेट किया गया है, ज़रुर बदले होंगे लेकिन यह कह रहे हैं कि कोई टीचर नहीं बदला गया ।

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਐਸੇ ਸਕੂਲ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੀਡੀਅਮ ਨੂੰ ਚੇਂਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ?

ਮੰਤਰੀ : ਅਜੇਹੇ 66 ਸਕੂਲ ਨੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : मन्त्री महोदय ने कहा है कि 66 स्कूलों में मीडियम हिन्दी से पंजाबी किया गया है और दूसरी तरफ यह कहा है कि एक भी टीचर को तब्दील नहीं किया गया तो यह कैसे हो सकता है ;क्या यह ठीक बात है ?

Mr. Speaker : The reply is already there.

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, बात यह है कि पहली से चौथी तक क्लासों में जहां पहले हिन्दी पढ़ाई जाती थी अब पंजाबी पढ़ाई जाती है और यह कहते हैं कि टीचर नहीं बदले गए। इस लिए शायद यह हमारा सवाल समझ नहीं पाये या इन के पास जवाब ठीक नहीं आया। अगर ऐसी बात हो तो यह हम को कह सकते है कि जवाब फिर मंगवा लेंगे और हमें सही बात बता देंगे। इन्हो ने आप ही बताया है कि 66 ऐसे स्कूल हैं जहां पहले पहली से चौथी जमात तक बच्चे हिन्दी में पढ़ते थे और अब पंजाबी में पढ़ते हैं तो उन के लिये स्टाफ किस जगह से आया, क्या तब्दीली नहीं की गई ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । (Chaudhri Sahib, the hon. Minister has already given the reply.)

चौधरी बलबीर सिंह : मिनिस्टर साहिब ने मिस-स्टेटमैंट दिया है। मेरे पास डाकुमैंटरी प्रूफ है। मैं आप को यहाँ पर सैटिसफाई करा सकता हूं कि 60 स्कूलों के टीचर तब्दील हुये हैं।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਲਉ । (The hon. Member can raise the question.)

चौधरी बलबीर सिंह : तो मैं यह प्रिविलेज मोशन पेश करता हूं कि मिनिस्टर साहिब ने जान बूझ कर यहां पर गलत जवाब दिया है।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਅਸੀਂ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ । (We will examine it.)

चौधरी बलबीर सिंह : मैं इस का सबूत इसी हाऊस में दे रहा हूं, आप क्या ऐग्ज़ामिन करना चाहते हैं।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਗਰਾਊਂਡ ਦਿਉਗੇ ਕਿ 60 ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਟੀਚਰ ਬਦਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਟੀਚਰਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਰੇਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੋਵਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਿਵਿਲੇਜ ਮੋਸ਼ਨ ਬਣੇਗੀ । (A Privilege Motion can be based on certain grounds. If the hon. Member can say that due to the transfer of teachers from these 60 schools the number of

teaching staff has increased, his privilege motion can be admitted only when this fact is established.)

चौधरी बलबीर सिंह : मैं यहाँ पर सबूत दे सकता हूं, मेरे पास रिकार्ड है। फिर आप यह क्यों नहीं बताते कि आया मेरी प्रिविलेज मोशन ऐडमिट हो गई हैं या पैंडिंग है ?

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। (I have already told the hon. Member that we would examine it.)

चौधरी बलबीर सिंह : तो क्या मेरी मोशन under consideration है ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਕਿ ਇਤਨੇ ਟੀਚਰ ਤਬਦੀਲ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਣੇ ਹਨ ?

Mr. Speaker : Rule 269 of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Punjab Legislative Assembly reads :–

> "A member wishing to raise a question of privilege shall give notice in writing to the Secretary before the commencement of the sitting on the day the question is proposed to be raised. If the question raised is based on a document, the notice shall be accompanied by the document.

चौधरी बलबीर सिंह : यह मोशन ज़बानी भी पेश की जा सकती है, अगर आप इजाज़त दें तो इसके लिये मैं डाकुमैंट्री प्रूफ भी दे सकता हूं ...

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੇ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਹੀ ਅਗੇ ਰਖਦੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਲਓ। (The hon. Member always stresses his own point and in this way quite a number of questions remain un-answered. He should resume his seat now.)

चौधरी बलबीर सिंह : इस हाऊस के मैंबर्ज़ के भी कुछ प्रिविलेजिज़ हैं। अध्यक्ष का यह भी फर्ज़ है कि वह हमारे हकूक की हिफाज़त करे। मैं पूछना चाहता हूं कि क्या यह मोशन आप ने पैंडिंग रख ली है ?

ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਮੂਵ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : It was moved. आप सारी कार्रवाई को पढ़ लें।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਕਹਿ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੀ ਇਹ ਮੋਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ । (I have already said that this motion would certainly be examined.)

Yadvindra Public School, Patiala.

*851 **Sardar Dalip Singh Pandhi** : Will the Minister for Education be pleased to state :-

(a) whether the Yadvindra Public School, Patiala, has been accommodated in some Government building; if so, the name of the building and the annual/monthly rent being received by the Government therefor;

(b) the date since when the said building is in possession of the said school;

(c) whether some land has been given to the said school for constructing the school building on the Rajpura Road; if so, when, the area thereof and the terms on which it has been given;

(d) whether the Government have asked the said school to construct its own building; if so, when and the result thereof;

(e) whether the Government ever wrote to the authorities of the said school to vacate the Government building; if so, when and if not, the reasons therefor;

(f) whether the said building is proposed to be given the Education Board; if so, by which time; if not, the reasons therefor;

(g) whether all classes of the public are benefited by the said school; if not, the reasons therefor ?.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(i) ਯਾਦਵਿੰਦਰਾ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਸਿਵਾਏ ਗਰਾਊਂਡ ਫਲੋਰ ਦੇ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਔਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ ।

(ii) ਓਲਡ ਆਰਮੀ ਹੈਡ ਕੁਆਟਰ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਬਲਾਕ ।

(iii) ਦੋ ਡਾਰਮੈਟਰੀਆਂ ।

ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਕਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ।

(ਬੀ) 1948 ਤੋਂ ।

(ਸੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ਡੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ਈ) ਨਹੀਂ ਜੀ । ਸਕੂਲ ਦੀ ਭੈੜੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ।

(ਐਫ) ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ ।

(ਜੀ) ਹਾਂ ਜੀ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਤਾਲੀਮ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਦੇਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਡਿੰਗ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਯਾਦਵਿੰਦਰਾ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਐਸਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੀ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰਾ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਪਟਿਆਲਾ, ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੀ ਗਵਰਮੈਂਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਕਰਾਏ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਬਗੈਰ ਕਰਾਏ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਤਾਲੀਮੀ ਇਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ । ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

Mr. Speaker : This is no point of order.

Comrade Satya Pal Dang : My question has not been answered.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਟੇਡਿਅਮ ਓਲਿਪਿਕ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ.....

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਹੈ । (ਹਾਸਾ) ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹੋ ਪਾਲੀਸੀ ਹੈ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਆਮਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਆਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਪਟਿਆਲੇ ਤਾਂ ਕੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਭੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਉਥੇ ਰਿਆਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਿਥੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਣ ਉਥੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੜਾ ਪੈਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਆਇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਅਸੀਂ ਹਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਖਾਸ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਆਇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਡਾਂਗ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਲਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਸਕੂਲ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਸਕੂਲ ਪਾਤੜਾਂ ਨਿਊਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਤਨੀਆਂ ਵੀ ਫੈਸਿਲਿਟੀਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੀ ਹੈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ।

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਹੁਣੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਕੀ ਇਹ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ? ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਪੈਸਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੀ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या चीफ मिनिस्टर साहिब बताएंगे कि कम्यूनिस्ट पार्टी ने कहां स्कूल खोला है ?

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦਸਿਆ ਹੈ (The Chief Minister has informed the House just now.)

चौधरी बलबीर सिंह : उन को फिर से बताने दें कि कम्यूनिस्ट पार्टी ने कहां स्कूल खोला है (विघ्न) अध्यक्ष महोदय, मेरा डैफीनिट सवाल है वह जवाब दें । (शोर)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਸੀ । (The Chief Minister gave reply to this question just now.)

चौधरी बलबीर सिंह : चीफ मिनिस्टर साहिब ने कहा है कि स्कूल कम्यूनिस्ट पार्टी ने खोला है । परन्तु डांग साहिब कहते हैं कि नहीं खोला । क्या चीफ मिनिस्टर साहिब इस बात की इनक्वायरी करवाएंगे कि स्कूल खुला है या नहीं ?

(कोई उत्तर न दिया गया)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪੁਰੇ ਰੋਡ ਤੇ ਉਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਗਲ ਗਲਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ?

ਮੰਤਰੀ : ਉਸ ਸਕੂਲ ਨੇ ਆਪ 114 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਰੋਡ ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਹੈ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਆਪ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਹਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਮੁੰਡੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਲਈ ਵਖਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਓ, ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ।

Schemes Nos. 36 And 44 of Improvement Trust, Amritsar.

*892. **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Finance be pleased to state :-

(a) whether the Chief Minister and the Deputy Commissioner, received any representation or copies of representation dated 21 8.1969 from some of the persons likely to be displaced by Schemes No. 36 and 44 of Improvement Trust, Amritsar, in connection with these Schemes; if so, a copy of the same be laid on the Table of the House;

(b) the action and decision taken by the Government in this connection ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ, ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਸਕੀਮ ਸਬੰਧੀ ਮੁਆਮਲਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Copy of Representation.

From

Mohalla Sudhar Committee,
Kucha Kalalan, Opp. Niwan Bazar,
Jallianwala Bagh, Amritsar. 21.8.69.

To

The Chairman,
Amritsar Imrprovement Trust,
Amritsar.

Subject :- Jallianwala Bagh Scheme No. 36 and Bazar Sandukan Scheme No. 44 for widening the Road and demolishing properties in Kucha Kalalan, (Near Jallianwala Bagh) Amritsar.

Respected Sir,

We, the residents of Kucha Kalalan beg to pray as under :-

[ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ]

(1) That according to your scheme you wish to widen the Roads upto 50 feet but according to this scheme, our Kucha Kalalan is not likely to be affected by this scheme Therefore we would request that the properties in this Kucha may not be disturbed and demolished unnecessarily.

(2.) Here we may bring to your kind notice that most of the residents of this street belong to very poor community of labourers mostly and they can hardly meet their both ends in these very dear days and if they are compelled to leave these houses it will not be possible for them to seek shelter elsewhere on very high rents. It has always been the policy of our benign Government to help the poor.

Under these circumstances we would request you to kindly consider over this matter sympathetically and issue orders that this Mohalla should be saved from destruction and demolition, for which we shall always pray for your long life and prosperity.

Thanking you in anticipation.

Copies to :- The Deputy Commissioner, Amritsar.

2. The Divisional Town Planner, Amritsar.

3. Shriman Sant Fateh Singh Ji, S. G. P. C. Amritsar.

4. The Hon'ble Prime Minister, India, New Delhi.

5. The Hon'ble President, Government of India, New Delhi.

6. The Hon'ble The Chief Minister, Punjab, Chandigarh.

Yours faithfully,
Sd/-
Mohalla Sudhar Committee,
Kucha Kalalan,
Jallianwala Bagh, Amritsar.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜੋ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਜੋ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਥੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਬੇਦਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਲਟ੍ਰਨੇਟਿਵ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਮੰਤਰੀ : ਜ਼ਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਬਾਰੇ ਜੋ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰਿਟ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉਹ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਲ. ਪੀ. ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਰਿਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਅਜੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਤੇ ਵੀ ਸਟੇ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗਰੀਬ ਉਥੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਮੰਤਰੀ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜਦੋਂ ਆਵਗੀ ਮੈਂ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖਰਬੰਦਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਗੰਦਮ, ਜਵਾਬ ਚਨੇ – – –

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਮੈਂਟਰੀ ਨਾ ਕਰੋ । (No commentary please.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਖਰਬੰਦਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿਓਗੇ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਜੇ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੇਂਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਉਹ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਟਰਕਾਈ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) : ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦੇਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ । (ਵਿਘਨ) ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਜ਼ਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਤਾਹਿਤ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਦ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਬੜੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੈਮੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ : ਕੀ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸੈਮੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ (ਹਾਸਾ)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਮਨਿਸਟਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋਏ ਹਨ (ਹਾਸਾ) ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਹਨ । ਸੌ ਸੁਨਾਰ ਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਲੋਹਾਰ ਦੀ । ਕੀ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਸੈਮੀ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਕੋਈ ਇੰਪਾਰਟੈਂਟ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ? ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿਣ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਘੁੰਘਣੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਨਾ ਬੈਠ ਜਾਣ (ਹਾਸਾ)

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਬੈਠਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ।)

ਵਾਹ ! ਕਿਆ ਖੂਬ ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁਛੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। (ਹਾਸਾ)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਇਤਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਹਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਵਕਤ ਤਾਂ ਦਿਓ (ਹਾਸਾ) (Please allow the hon. Minister some time to give a reply.) (Laughter)

ਮੰਤਰੀ : ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇੰਸਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਫਿਰ ਪੀ. ਐਲ. ਅਪਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਐਕਟ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਮੈਂ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਹੋਰ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਉਹ ਗਲਤ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ... ...

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਸਪੈਸੇਫ਼ਿਕ ਕੁਐਸ਼ਚਨ ਪੁਛੋ, ਲੈਕਚਰ ਨਾ ਕਰੋ। (The hon. Member may please ask a specific question and not make a speech.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਬੜਾ ਸਪੈਸੇਫ਼ਿਕ ਸੀ ਜੋ ਲੋਕ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਬੈਠ ਜਾਓ। (Please resume your seat.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ......

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਬੈਠ ਜਾਓ। (Please resume yor seat.)

चौधरी बलबीर सिंह : व्यवस्था का प्रश्न। अध्यक्ष महोदय, मेरा व्यवस्था का प्रश्न यह है कि क्या कोई मंत्री हाइपोथैटीकल जवाब दे सकता है ? (विघ्न)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ...... (He has said that...)

चौधरी बलबीर सिंह : उन्होंने कहा है कि देख लिया होगा, कर दिया होगा ...

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਰਿਹੈਬਲੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੈਸੇਫਿਕ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ... (So far as the question of rehabilitation is concerned, the hon. Minister has given a specific answer ...)

चौधरी बलबीर सिंह : उन्होंने कहा है कि इम्परुवमैंट ट्रस्ट ने कर लिया होगा, यह हाइपोथैटीकल जवाब है।

ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਛੇ ਵਾਰ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈਟਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਇੰਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਡਿਟੋ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਅਲਟ੍ਰਨੇਟਿਵ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ ਹੀ ਹੈਪੋਥੈਟੀਕਲ ਹੈ, ਉਹ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਅਜੇ ਤਕ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜਦੋਂ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ। ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਬੜਾ ਕਲੀਅਰ ਹੈ...

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਜਰ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਈਏ। (ਹਾਸਾ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਰੈਂਕ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ (ਹਾਸਾ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਵਾਲ ਬੜਾ ਕਲੀਅਰ ਹੈ, ਹੈਪੋਥੈਟੀਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

"whether the Improvement Trust, Jullundur......"

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਤਲੁਕ ਹੈ, ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਰਟੀਕੁਲਰ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ। (So far as this question is concerned, the hon. Minister has given a particular reply.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਅਜੇ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਆਈ।

Mr. Speaker : He has given a categorical assurance that he will certainly make allowance for them.

Captain Rattan Singh : Sir, let me finish myself...(Interruptions).

Minister For Finance : I would request the hon. Member not to finish himself. (Laughter).

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਜਨਾਬ, ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨੂੰ ਕਿ ਉਹ ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਰਿਪ੍ਰੇਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਤਾਂ ਮਿਤੀ 21-8-69 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਉਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਿਹਾ। ਕਲੀਅਰ ਆਨਸਰ ਇਹ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਨ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਕਐਸ਼ਚਨ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਮੇ ਬੀ ਗਿਵਨ

[ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ]

ਕਲੀਅਰਲੀ ਟੂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਜ਼। ਟਾਲਮਟੋਲ ਕਰਕੇ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਟਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਗਰੀਬ ਬੇ-ਘਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਕੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਇਮਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਨੂੰ ਡੈਫੀਨਿਟ ਇਨਸਟਰਕਸ਼ੰਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸਾਇਆ ਜਾਵੇ?

चौधरी बलबीर सिंह : मन्त्री महोदय ने कहा है कि हाइपोथैटीकल क्वैस्चन था इस लिए मैंने जवाब हाइपोथैटीकल दिया ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਪੋਥੈਟੀਕਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। (ਵਿਘਨ) (The Minister concerned should not have given hypothetical reply.) (Interruption)

चौधरी बलबीर सिंह : आप मन्त्री महोदय को कहें कि आगे को ऐसा हाइपोथैटीकल जवाब न दिया करें ।

Mr. Speaker : No discussion please.

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਕੋਈ ਹਾਈਪੋਥੈਟੀਕਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ।

Mr. Speaker : No more discussion please.

चौधरी बलबीर सिंह : अगर हाऊस की कार्रवाई में किसी जगह हमें नुक्स नज़र आए तो हमें यह चीज़ आपके नोटिस में ले आनी चाहिये। उन्होंने डैफिनिट कहा है कि हाइपोथटीकल क्वैस्चन का जवाब हाइपोथैटीकल दिया है। अगर इस बारे में मिनिस्टर साहिब कह दें कि क्वैस्चन हाइपोथैटीकल था तो मैं कुछ नहीं कहता। लेकिन इन्होंने कहा कि सवाल हाईपोथैटीकल था इस लिए जवाब हाइपोथैटीकल दिया है। यह गलत बात है।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਪੋਥੈਟੀਕਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। (The Minister concerned should not have given hypothetical reply.)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਕਪੂਰ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਵਾਲ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੇਜ ਕਰੋ ਕਿ ਟਾਈਮ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਵੀ ਆ ਸਕਣ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਚੁਕਾ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ) (I have already said so a number of times) (Interruption).

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ, ਸਰ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਆਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਇਹ ਗਲ ਨਾ ਮੰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਮੋਡੇਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ? ਕੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ?

ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ : ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਲੋਕਲ ਅਪਰੂਟਿਡ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਇਰਟੀ ਦੇ ਕੇ ਵਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੰਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਵਸਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਪ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਇਰਟੀ ਦੇਕੇ ਵਸਾਇਆ ਜਾਏਗਾ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੈਸ ਇੰਪਾਰਟੈਂਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । ਮਾਲਕ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸੇ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਟੰਡਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ ਜਾਏਗਾ, ਕੀ ਕਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਸਾਉਣ ਵਿਚ ਪਰੈਫਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ ?

ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ : ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪਰੈਫਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਅਤੇ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਕਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਤਾਲੁਕ ਹੈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਨਣ ਉਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਸਾਉਣ ਵਿਚ ਪਰੈਫਰੈਂਸ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ ।

चौधरी बलबीर सिंह : दुकानों के किरायेदारों का तो सरकार ने कह दिया लेकिन मकानों के किरायेदारों का क्या बनेगा ?

Mr. Speaker : No lecture please.

चौधरी बलबीर सिंह : मकानों के किरायेदारों को भी कहीं जगह मिलेगी?

Mr. Speaker : Please take your seat.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਗਲ ਕਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਬਿਨਾ ਉਤੇ ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕਰਾਏਦਾਰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ?

ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇੰਪਰੂਮਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਨੇਂਟਸ ਨੂੰ ਪਰਾਇਰਟੀ ਉਤੇ ਬਠਾਇਆ ਸੀ ਉਸੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : दुकानों के किरायेदारों का तो सवाल हो गया मकानों के किरायेदारो की क्या पोज़ीशन होगी ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜੋ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੈ ਉਹੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੈ । (The position of the houses is the same as that of the shops.)

———

Imporvement Trust Jullundur

***964. Sardar Sarup Singh :** Will the Chief Minister be pleased to state :—

(a) whether the Improvement Trust, Jullundur propose to acquire land in Mohalla Makhdumpura, Jullundur City for a Park ; if so, the stage at which the matter stands at present ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) : (1)ਹਾਂ ਜੀ।

(-) ਟ੍ਰਸਟ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਛ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 1963 ਵਿਚ ਇਹ ਸਕੀਮ ਬਣੀ ਅਤੇ ਹੁਣ 1969 ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹਾਲੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਛੇ ਸਾਲ ਇਹ ਮਾਲਿਸ਼ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ?

Mr. Speaker : Supplementry disallowed.

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਅਰਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਅੜਚਨ ਕੀ ਹੈ ?

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਿਹੜੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ ਅਕਾਮੋਡੇਸ਼ਨ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਔਰ ਉਹ ਮੰਨ ਗਏ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੇ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਅਪੋਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆ ਨਾ ਜਾਏ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਫਰਟਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਦੇਣ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਛ ਲੋਕ ਉਥੇ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅੰਦਰੋ ਅੰਦਰੀ ਇਹ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਹੀ ਉਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸੈਨੀ : ਕੀ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਟਾਂਡਾ ਰੋਡ ਮਟੌਂਡੀ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰਸਟ ਸਕੀਮ ਬਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਤਕ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਕੀਮ ਹੈ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਉ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਕ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਸੀ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ ਅਕਾਮੋਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਤੀ ਸੀ ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ?

ਸਥਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ : ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਪਰੋਪੋਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਓ ।

Cases of Murder etc.

*893. **Sardar Gurbanta Singh** : Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) the number of cases of murder, deaths due to accidents thefts and dacoity reported in the State, district-wise during the period from April, 1969 to 30th September, 1969 together with the number of such cases during the corresponding period in the last year ;

(b) the number of cases out of those mentioned in part (a) in which the culprits have been arrested and the number of cases which are still under investigation ?

Sardar Gurnam Singh : (a) & (b) Details are given in the statements placed on the Table of the House.

[(ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।]

Reply to part (a)

District	Murder		Death due to accidents		Thefts		Dacoity	
	1.4.69 to 30.9.69	1.4.68 to 30.9.68	1·4.69 to 30.9.69	1.4.68 to 30.9.68	1.4.69 to 30.9.69	1.4.68 to 30.9.68	1·4.69 to 30.9.69	1.4.68 to 30.9.68
1. Hoshiarpur	11	12	23	30	91	86	...	...
2. Jullundur	30	22	22	22	175	143	1	...
3. Ludhiana	44	38	29	25	273	238	...	...
4. Kapurthala	12	6	2	15	58	65	...	...
5. Amritsar	56	50	18	19	273	264	...	...
6. Ferozepore	62	60	20	20	226	203	...	...
7. Gurdaspur	25	29	12	10	86	101	...	...
8. Patiala	19	10	20	19	191	139	...	...
9. Bhatinda	32	56	11	12	57	75	...	...
10. Sangrur	30	23	6	12	133	103	...	...
11. Rupar	2	3	14	6	26	30	...	...
Total :	323	309	177	190	1589	1447	1	...

Reply to part (b)

District	Murder				Deaths due to accident				Thefts				Dacoity			
	1.4.69 to 30.9.69		1.4.68 to 30.9.68		1.4.69 to 30.9.69		1.4.68 to 30.9.68		1.4.69 to 30.9.69		1.4.68 to 30.9.68		1.4.69 to 30·8.69		1.4.68 to 30.9.68	
	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.	Cases in which culprits were arrested.	Cases which are under investigation.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Hoshiarpur	9	2	12	–	15	1	11	–	39	40	45	–	–	–	–	–
2. Jullundur	29	10	20	–	21	7	20	–	85	90	61	13	1	1	–	–
3. Ludhiana	41	13	34	–	16	17	18	–	76	160	66	31	–	–	–	–
4. Kapurthala	7	4	6	–	2	–	13	–	18	26	20	–	–	–	–	–
5. Amritsar	56	28	50	–	17	1	19	–	47	125	58	13	–	–	–	–
6. Ferozepur	58	46	55	5	12	13	16	4	81	113	88	38	–	–	–	–
7. Gurdaspur	21	5	22	–	5	1	3	–	28	26	47	1	–	–	–	–
8. Patiala	19	5	9	–	12	8	13	–	40	123	43	6	–	–	–	–
9. Bhatinda	31	1	56	—	6	5	10	2	32	53	48	55	–	–	–	–
10. Sangrur	30	15	22	1	5	4	7	—	31	51	39	1	—	—	—	—
11. Rupar	2	—	2	—	13	11	6	—	11	16	13	7	—	—	—	—
Total :	303	129	288	6	124	68	136	6	488	823	528	165	1	1	—	—

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਰਵੇ 1.4.1969 ਤੋਂ 30.9.1969 ਤਕ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮਰਡਰ, ਚੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕੇ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸਿਜ਼ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ । ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਧਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ । ਇਤਨਾ ਮਾਰਜਨ ਤਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬਦਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਤਲ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਮਰਡਰ, ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕੇ ਦੇ ਇਤਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜ਼ੇਰੇ ਗੌਰ ਹਨ, ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੋਂ ਤਕ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਕੇਸਿਜ਼ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।

चौधरी बलबीर सिंह : जुडीशरी अलहद्दा हो गई हैं इस लिये यह कोशिश करें के मुक़द्दमों के फैसले जल्दी हों। सरकार को इस मैटर को हाई कोर्ट के साथ परसू करना चाहिए ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰੀਕੁਐਸਟ ਕਰਨ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ । (I would request the Govt. to approach the High Court to give the decisions at the earliest.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੋਰੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ । ਇਹ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਕੋਈ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਜਿਹੜਾ ਚੋਰ ਭੱਜ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । (ਹਾਸਾ) (ਵਿਘਨ)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਿਜ਼ ਅੰਡਰ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਹਨ । ਮੈਂ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਨੀ ਦੇਰ ਕਿਉਂ ਲਗੀ ? ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ 129 ਕੇਸਿਜ਼ ਅੰਡਰ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਨੀ ਦੇਰ ਕਿਉਂ ਲਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : 1.4.1969 ਤੋਂ 30.9.1969 ਤਕ 129 ਕੇਸਿਜ਼ ਹਨ, ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਪਰ ਇਹ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

Checking Inspectors in Punjab Roadways.

*959. **Chaudhri Satya Dev :** Will the Chief Minister be pleased to state :—

(a) the names, full addresses and academic qualifications of checking Inspectors appointed in the Punjab Roadways during the current year together with the date of appointment as such in each case ;

(b) the nature of work which was being done by the persons mentioned in part (a) above before their appointment as checking Inspectors ;

(c) the criteria kept in view while appointing the said checking Inspectors ?

Sardar Gurnam Singh : (a) The following were appointed as Inspectors through departmental promotions during the current years :—

Sr. No.	Name	Address	Date of Promotion	Academic Qualifications
1.	Sh. Keshwa Nand	Conductor, Punjab Roadways, Jullundur	23.4.69	Matric
2.	Sh. Harmesh Kumar	Booking Clerk, Punjab Roadways, Jullundur	19.6.69	do
3.	Sh. Uma Dutt	Conductor, Punjab Roadways, Moga	Orders for promotion were passed vide No. 18197/EA-2, dated 29.10.1969	do
4.	Sh. Devinder Singh	Conductor, P.R. Amritsar	do	do
5.	Sh. Jagjit Singh	Conductor, P.R. Amritsar	Promoted in leave vacancy vide No. 18211/EA-2, dated 29.10.1969	do
6.	S. Darshan Singh	Booking Clerk P. R. Moga	Orders for promotion were passed vide 18197/EA-2, dated 29.10.1969	do
7.	Sh. Sat Pal Wadera	Booking Clerk P. R. Chandigarh	2.7.69 to 29.9.69 (in the leave vacancy)	do
8.	Sh. Chaman Lal	Conductor, P. R. Jullundur	Not taken over yet	do

[Chief Minister]

(b) Serial nos. 1, 3, 4, 5 & 8 were working as conductors before their appointments as Inspectors whereas the remaining at serial nos. 2, 6 & 7 were working as booking clerks.

(c) They were promoted on the basis of their joint seniority cum-merits.

[(ਏ) : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ :-

ਕ੍ਰਮ ਨੰ:	ਨਾਂ ਤੇ ਪਤਾ	ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਮਿਤੀ	ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ
1.	ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਸ਼ਵਾ ਨੰਦ, ਕੰਡਕਟਰ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਜਲੰਧਰ	23-4-69	ਮੈਟ੍ਰਿਕ
2.	ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਜਲੰਧਰ	19-6-69	,,
3.	ਸ਼੍ਰੀ ਉਮਾ ਦੱਤ ਕੰਡਕਟਰ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਮੋਗਾ	ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਆਰਡਰ ਨੰ:18197 /ਈ. ਏ 2 ਮਿਤੀ 29-10-69	,,
4.	ਸ਼੍ਰੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਡਕਟਰ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	,,	,,
5.	ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਡਕਟਰ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਲੀਵ ਵਕੇਂਸੀ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਦਿਤੀ	,,
6.	ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਮੋਗਾ	ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਆਰਡਰ ਨੰ: 18197/ਈ. ਏ 2 ਮਿਤੀ 29-10-69	,,
7.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੱਤ ਪਾਲ ਵਢੇਰਾ, ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	2-7-69 ਤੋਂ 29-9-69 ਲੀਵ ਵਕੇਂਸੀ ਵਿਚ	,,
8.	ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਨ ਲਾਲ ਕੰਡਕਟਰ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਜਲੰਧਰ	ਅਜੇ ਡਿਊਟੀ ਜਾਇਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ	,,

(ਬੀ) ਕਰਮਵਾਰ ਨੰ: 1, 3, 4, 5, ਅਤੇ 8 ਇੰਸਪੈਕਟਰੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਡਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਰਮਵਾਰ ਨੰ: 2, 6 ਅਤੇ

7 ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

(ਸੀ) ਉਪਰੋਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਠੀ ਸਿਨਆਰਤਾ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ।]

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸੂਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਰਮੋਸ਼ਨ ਮਿਲੀ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿਓ ।

Bus Routes Allotted to P. R. T. C. and Punjab Roadways.

* 961. **Sardar Dalip Singh Pandhi** : Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) the principle on which the bus routes are allotted to Govt. buses in erstwhile Pepsu and whether the bus routes are given to P. R. T. C. and Punjab Roadways according to the said principle ; if so, the names of such routes separately; if not, the reason therefor;

(b) whether the principle of 60:40 ratio will be followed in erstwhile Pepsu as is being followed in Punjab, if so, the time by which it is likely to be done;

(c) whether it is a fact that keeping in view the principle referred to in para (b) above, the number of Govt. buses is less than the number of private buses in erstwhile Pepsu; if so, whether this shortage is proposed to be made up, if so the time by which it is likely to be done;

(d) whether the buses on Sirhind–Patiala route via Nandpur Kesho are being plied according to the principle referred to in part (b) above; if not whether the said principle will be followed on these routs;

Sardar Gurnam Singh : (a) The route permits are granted under the provisions of Sections 57 and 68-d of Motor Vehicles Act, 1939, as amended up to date: The lists regarding names of routes are too lengthy and would require a long time for their preparation. If the Hon'ble Member wants to have the information with regard to any particular route, then the same could be supplied.

(b) Not for the present.

(c) & (d) In view of reply to part (b), the question does not arise.

[(ਏ) ਰੂਟ ਪਰਮਿਟ ਮੋਟਰ ਵੈਹੀਕਲਜ਼ ਐਕਟ, 1939 ਦੀ ਧਰਾਵਾਂ 57 ਅਤੇ 68–ਡੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿ ਗਾਹੇ ਬਗਾਹੇ ਸੋਧ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ

[ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]

ਹਨ । ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਲੰਬੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲਗੇਗਾ । ਜੇਕਰ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰੂਟ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਨੋਟਿਸ ਤੇ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

(ਬੀ) ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਪੈਰਾ 'ਬੀ' ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।]

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 60:40 ਦੀ ਰੇਸ਼ੋ ਹਾਲਾਂ ਤੀਕਰ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈ, ਕੀ ਇਹ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ? ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਰੇਸ਼ੋ ਹੈ ਬਿਟਵਿਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਓਪਰੇਟਰਜ਼ ਐਂਡ ਗੌਰਮਿੰਟ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ । ਮਗਰ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ about the principles on which routes are given.

Comrade Satya Pal Dang : I read the question:-

> "Whether the principle of 60:40 ratio will be followed in erst-while Pepsu as is being followed in Punjab; if so, the time by which it is likely to be done."

ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂ ਦੀ ਘੜੀ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਕੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸੌ ਫੀ ਸਦੀ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ੇਸਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੀ, ਮਗਰ ਇਹ ਸੌ ਫੀ ਸਦੀ ਨੈਸ਼ਨੇਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਈ ਕਾਰਨਾ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ । ਹੁਣ ਉਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਡਵੀਜਨ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੈਪਸੂ ਏਰੀਆ ਦੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਟਾਈਮ-ਟੇਬਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀਆਂ । ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਹੰਦ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਚਨਾਰਥਲ ਰੂਟਸ ਵਾਇਆਂ ਨੰਦਪੁਰ ਕੇਸ਼ੋ । ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤਵੱਜੋ ਦੇਵੇਗੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਤਵੱਜੋ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ 40 ਅਤੇ 60 ਦੀ ਰੇਸ਼ੋ ਦਾ ਅਸੂਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 40 ਅਤੇ 60 ਦੀ ਰੇਸ਼ੋ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਮੈਂ ਤਾਂ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੈਪਸੂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਡਵੀਜ਼ਨ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਇਹ ਜਿਹੜਾ 60:40 ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਦੋਂ ਤਕ ਚਾਲੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਜੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਨੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਰੇਸ਼ੋ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

Jullundur City Bus Stand.

* 962. **Sardar Sarup Singh :** Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) whether the Government propose setting up Jullundur City Bus Stand at some suitable place; if so, the details therefor;

(b) whether the Government, by a duly published Notification had expressed its intention to acquire a place on the G. T. Road for the said Bus Stand; if so, whether any land has actually been acquired for the purpose; if not, the reasons therefor ?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes sir. Just beyond the Railway level crossing near Lyallpur Khalsa College, Jullundur.

(b) (i) Yes Sir.

(ii) Plans and estimates have been prepared which are now awaiting approval. The land will be acquired by paying the price as soon as the sanction is accorded.

[(ਏ) ਹਾਂ ਜੀ। ਰੇਲਵੇ ਕਰਾਸਿੰਗ ਤੇ ਪਾਰ, ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਿਜ, ਜਲੰਧਰ, ਦੇ ਨੇੜੇ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ। ਨਕਸ਼ੇ ਅਤੇ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੈ।]

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਗੇ ਔਰ ਦਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਜਗ੍ਹਾ ਅਡੇ ਦੇ ਪਾਸ ਖਾਲੀ ਪਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ ਜੇ ਉਹ ਸੂਟੇਬਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਜਣਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਹੈ। ਕੀ ਜਿਹੜੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਇਹ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਉਹ ਰਕਮ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਇਕ ਹਿਪੋਥੈਟੀਕਲ ਜਿਹਾ ਕੁਐਸਚਨ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਅੱਡਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਹੈ ਔਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੱਡਾ ਇਥੋਂ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾਏ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या चीफ़ मिनिस्टर साहिब बतायेंगे कि इस वक्त जो अड्डा है उस के साथ ही जो काफी ज़मीन पड़ी है अगर वहां ही अड्डा बना दिया जाए तो क्या लोगों को सहूलत न होगी ? (विघ्न)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮੈਂ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ, ਜੇ ਉਹ ਸੂਟੇਬਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅੱਡਾ ਉਥੇ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ, ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਕੀ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਹੋਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਹੋਵੇ ਉਹੀ ਸਰਕਾਰ ਲਵੇਗੀ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਵਾਬ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਜੀ। (ਹਾਸਾ)(ਵਿਘਨ) ਜਵਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

Vacancies in Agriculture Deptt.

*941. **Sardar Raja Singh** : Will the Chief Minister be pleased to :-

(a) state the total number of vacancies filled up in the Agriculture Department in each category of class III and class IV service during the period from 1.11.1966 to-date together with the number of such vacancies filled up from amongst the members of the Scheduled Castes, in each category ;

(b) state whether reserved vacancies for the members of the Scheduled Castes were given to them in each category ; if not, the detailed reasons therefor ;

(c) state the total number of employees belonging to the

Scheduled Castes working in the said Department as on 1.11.1966 in each category ;

(d) lay on the Table of the House a copy of Punjab Agricultural Service Rules ?

Sardar Gurnam Singh :

		Total posts filled	Scheduled Castes candidates appointed.
(i)	Class III	935	104
(ii)	Class IV	366	142

(b) Yes Sir ; as far as possible. A few vacancies could not be filled by members of Scheduled Castes due to non-fulfilment of the prescribed qualifications and experience.

(c) (i) Class III 183

(ii) Class IV 202

(d) A copy of the Punjab Subordinate Agricultural Service Rules, 1933 is placed on the Table of the House.

		[ਕੁਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ	ਸ਼ਿਡੀਉਲਡ ਕਾਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰ
ੲ–1)	ਦਰਜਾ 3	935	104
2)	ਦਰਜਾ 4	366	142

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ । ਕੁਝ ਆਸਾਮੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜ਼ਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਸਚਿਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਸਨ ।

(ਸੀ–1) ਦਰਜਾ 3 183

(2) ਦਰਜਾ 4 202

(ਡੀ) ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਯਮ 1933 ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।]

Copy of Rules, 1933

Development Department Agriculture.

The 23 rd June, 1934.

No 1. 1802-D., In exercise of the powers conferred by rule, 48 (b) and 54 of the Civil Services (Classification, General and Appeal) Rules, the Governor acting with the Minister for Agriculture is pleased to make the following rules for the subordinate service of the Agriculture Department :—

[Chief Minister]

1. **Short Title :-** (i) These rules may be called the Punjab Subordinate Agricultural Service Rules, 1933.

(ii) They shall come into force at once.

2. **Definitions :-** In these rules unless there is anything repugnant in the subject of context.

(a) "recognised University" means any University incorporated by Law in British India or any other University which is declared by the Local Government to be recognised University for the purpose of these rules ;

(b) "the Director" means the Director of Agriculture.

(c) "the College" means the Punjab Agriculture College, Lyallpur.

(d) "the service" means the Punjab Subordinate Agricultural Service.

3. **Number and character of posts :** The service shall consist of seven sections and in each section there shall be such number of posts, whether permanent or temporary of each grade specified in the appendix, as the Local Government may, from time to time, determine.

4. Authorities empowered to make appointments :

(i) All appointments to the posts in the service, except the posts of junior clerks (other than those sanctioned for Head Office), Mukaddams and the posts shown under section 5 of appendix shall be made by the Director of Agriculture from time to time as required.

(ii) All appointments to the posts of junior clerks (other than those sanctioned for Head Office), Mukaddams and those shown in section 5 of the appendix shall be made by the heads of offices concerned.

5. **Nationality, age and other qualifications :** No person shall be appointed to be a member of the service unless he :-

(a) is a British subject as defined in Section I of the British Nationality and status of Alliens Act, 1914 or the subject of a State in India, in political relation with the Governor General through the Governor in Council or Agent to the Governor General for the Punjab States :-

(b) if he is not already in Government service.

(i) is not less than 18 years and more than 25 years of age ?

(ii) produces :–

(1) a certificate or certificates of character from the Principal Academic Officer of his University, College or School

or the head of his educational or technical institutions, if any, and also from two responsible persons not being his relatives, who are well acquainted with his University, College, School or other educational or technical institutions, if any ;

(2) the medical certificate required by Chapter III of the Punjab Financial Hand Book No. 2 Volume II.

Provided that in special circumstances, the Director may appoint to a post in the service a person who is more than 25 years of age.

Note :- Powers to waive the age limit in respect of the Overseer, Head Clerk and two junior Clerks (Lawrence Gardens, Lahore) shown in 4, 6 and 7 sections of the Appendix, respectively, shall, however, be exercised by the Financial Commissioner, Development, upto and for 28th August, 1934, only.

6. **Educational and Technical Qualifications of Candidates :**
No person shall be appointed to the service unless he holds the educational or technical qualifications prescribed below for the various classes of appointments :-

(a) Agricultural Assistant, 'B' Class; or Insectory Keeper. A pass in the leaving certificate Examination of the College, or equivalent qualifications ?

(Explanation :- Preference will be given to candidates who belong to notified Agricultural Tribes in Punjab).

(b) Mukaddams : A pass in the Primary School Examination and the Agricultural Vernacular Course held at Lyallpur, Gurdaspur or Hansi.

(Explanation :- Preference will be given to candidates who belong to the notified Agricultural Tribes in the Punjab).

(c) Supervisor :- A pass in the Final Examination with "Honours" or ',Credit" of the Government Engineering School, Rasul or three years course certificate, or the Diploma of the Mclag Engineering College, Moghalpura, or similar diploma or degree from a recognised Government Institution or University.

(d) Assistant (Ministerial Posts) : The Degree Examination of a recognised University or its equivalent.

(f) Stenographer :- A diploma or a certificate of efficiency in short-hand from a recognised school of Stenography and a pass in such test as may be prescribed by the Director, or other appointing authority prescribed in rule 4.

(g) Junior Clerk : A pass in the Matriculation Examination of a

[Chief Minister]

recognised University or its equivalent.

(Explanation :- Preference will be given to candidates who have passed the Post-Matriculation Clrecal Course of a recognised University), provided that the Director, may in special circumstances to be recorded in writing appoint to a clerical post any person who does not possess the qualifications prescribed above).

2. No person who is not already in Government service shall be appointed to the service unless he holds the educational or technical qualification prescribed below for various classes of appointments.

(a) Agricultural Assistant 'A' Class, or Demonstrator :—the degree of B.Sc. (Agr.) of the Punjab University or such other similar qulifications as may be required for the post to be filled :

Explanation :- Preference will be given to persons belonging to notified agricultural tribes in the Punjab.

(3) Senior Clerk :- A pass in the Intermediate Examination of a recognised University or its equivalent.

Method of recruitment :- (1) Posts in the service shall be filled

(a) in the case of Agricultural Assistant 'A' Class or Demonstrator.

(i) by promotion from amongst Agricultural Assistants 'B' class and Insectory Keeper who have at least ten years approved service, provided that the number of Agricultural Assistants 'B' Class and Insectory Keeper so promoted shall not exceed 20 percent of those who have passed the efficiency bar at Rs. 110/- in the time scale of Rs. 70-4-100/4-120, or

(ii) by direct recruitment.

(b) in the case of Agricultural Assistant, 'B' Class, Insectory Keeper, Garden Overseer, Lawrence Garden, Lahore, Well Supervisor, Overseer Engineering Section of the College, Foreman, Agricultural College, Workshop, Lyallpur, Sericultural Mukaddams, Junior Lecturer Table Assistant, Photographer, Drill Instructor, Pressman, Herbarium Keeper, Lecture Table Assistant, Artisan, Mechanic, Potato Supervisors, Draftsman on Rs. 110-5-160, Carpenter, Blacksmith, Engine Driver, Tracer and Mistri-by direct recruitment.

(c) in the case of Mukaddam.

(i) by promotion from among experienced literate Beldars

in the inferior service of the Department, or

(ii) by direct recruitment.

(d) in the case of Sericultural Inspector.

(i) by promotion from amongst the Sericultural Sub-Inspectors, or

(ii) by direct appointment ;

(e) in the case of Sericultural Inspectors.

(i) by promotion from amongst the Sericultural Mukaddams, or

(ii) by direct recruitment ;

(f) in the case of Senior Lecturers Table Assistant

(i) by promotion from amongst Junior Lecturers Table Assistants or

(ii) by direct recruitment ;

(g) in the case of Head Mali.

(i) by promotion from amongst Malis in the Inferior Service of the Department, or

(ii) by direct recruitment.

(h) in the case of Draftsman on Rs. 180-12-300.

(i) by promotion of the Draftsman on Rs. 110-5-160 ;

(ii) by direct recruitment ;

(i) in the case of Superintendent, Office of the Director.

(i) by promotion from amongst the Head Assistants employed in the office, or

(ii) by selection from amongst Superintendents or Head Assistants with at least five years clerical experience in other Government Offices ;

(j) in the case of Head Assistant :-

(i) by promotion from amongst Assistants and Stenographers with clerical experience who have proved their fitness for the appointment, or

(ii) by selection from amongst clerks employed in offices of Government other than the office of the Director ;

(k) in the case of Superintendent or Head Clerk of a Subordinate Office ;

[Chief Minister]

(i) by promotion from amongst senior clerks who have proved their fitness for the post, or

(ii) by selection from amongst clerks employed in Government offices other than the office in which the post is to be filled.

(l) in the case of Assistant :-

(i) by promotion from amongst senior clerks in their respective offiices who have proved their fitness by appointment to the post, or

(ii) by selection from amongst clerks employed in Government offiices other than the office in which the post is to be filled, or

(iii) by direct recruitment.

Provided that no graduate not already in Government service shall be appointed to be an Assistant unless he had been recommended as fit for appointment by the Punjab University Appointment Board ;

(m) in the case of Stenographer :-

(i) by selection from amongst Stenographers or clerks, or

(ii) by direct recruitment.

(n) in the case of senior clerks:-

(i) by promotion from amongst junior clerks employed in office of Government other than the office in which the post is to be filled, or

(ii) by selection from amongst clerks employed in office of Government other than the office in which the post is to be filled.

(m) in the case of senior clerk :–

(i) by promotion from amongst junior clerks in their respective offiees, or

(ii) by selection from amongst clerks employed in office of Government other than the office in which the post is to be filled.

(o) in the case of junior clerks :-

(i) by transfer of clerks already in service in other Govt. offices.

(ii) by direct recruitment.

(2) When any vacancy occurs, or is about to occur in the services, the appointing authority prescribed in rule 4, shall determine in what manner such vacancy shall be filled.

(3) Appointments to any post by the promotion of officials already in service or by the transfer of officials shall be made strictly by selection, and no official shall have any claim to such appointment as of right.

(4) Departmental and Language Examination-Unless exempted by the Director, every person appointed to the post of–

(i) Agricultural Assistant 'A' Class or Demonstrator or Agricultural Assistant 'B' Class or Insectory Keeper shall be required to pass.

(a) the Departmental Examination in Accounts prescribed for the particular class of appointment.

(b) A Departmental test in Riding, and

(c) if he is not an inhabitant of the Punjab, an examination in Urdu to be held by the Director.

(ii) Well Supervisor shall be required to pass:-

(a) the Departmental Examination in Accounts prescribed in Urdu to be held by the Director for that class of appointment, and

(b) if he is not an inhabitant of the Punjab, an examination in Urdu to be held by the Director.

9. **Probation of Members of the Service :-** (i) Members of the service who are appointed to permanent vacancies shall on appointment to any post specified in the Appendix, remain on probation for a period of two years in the case of persons holding non-ministerial posts and those recruited direct to ministerial posts. Persons recruited otherwise to ministerial posts shall be on probation for one year. Provided that in the case of Agricultural Assistants 'A' class, who are on appointment to the post, deputed to undergo a regular course of post graduate research the period of two years probation shall commence from the date of satisfactory completion of the course.

(Explanations) : Officiating service shall be reckoned as a period spent on probation, but no person who is officiating in any appointment, shall on the completion of the probationary period prescribed above, be eligible for confirmation until he is appointed against a permanent vacancy.

[Chief Minister]

(ii) On the completion of the period of probation of any member, the appointing authority prescribed by rule 4 may confirm (in the case of heads of offices) with the approval of the Director of Agriculture) such member in his appointment, or if his work or conduct has, in the opinion of the appointing authority, not been satisfactory, or the member has not passed, within the probationary period, the examination prescribed by rule 8 for the class of appointment to which he belongs, the appointing authority may dispense with his services or revert him to his former post if he has been appointed otherwise than by direct recruitment or may extend the period or probation and thereafter pass such orders on the expiry of the period or probation as it would have passed at the expiry of the first period of probation.

10. **Seniority of Members of the Service :-** The seniority of the members of the service shall in each class of appointment shown in the Appendix be determined by the dates of their substantive appointment or probation or otherwise to a permanent vacancy in such class) Provided that if two or more members are appointed on the same date.

(a) members appointed by selection in the service shall be senior to members appointed otherwise and members appointed by transfer from departments of the Local Govt. other than the Agriculture Department shall be senior to members appointed direct.

(b) in the case of members, who are both or all appointed by selection in the service or they are both or all appointed by transfer from a Department of the Local Government other than the Agriculture Department, seniority shall be determined according to pay, preference being given to a member drawing higher rate of pay and if the rates of pay drawn are the same, seniority shall be determined according to age, and older member being senior to a younger member ;

(c) in the case of members who are both or all appointed direct, an older member shall be senior to a younger member.

Provided further that if any member is reverted to his former post, and is subsequently promoted to the post from which he reverted, the date of his appointment for the purpose of this rule shall be such date as appointing authority specified in rule 4 may determine.

11. **Pay of Members of the Service:**—A member of the service holding any appointment specified in the appendix shall, from the date of joining his appointment be entitled to the scale of pay shown in column 5, 6, 7, 8, 9, 10 and 11 against such appointment ;

Nothing in these rules shall affect the inherent right of Government

to increase or reduce the scale of pay now prescribed in the appendix either permanently or temporarily, for future entrants to the service.

Provided that three of the Agricultural Assistants 'A' Class, employed on research work in Research Sections of the college may be granted by the appointing authority specified in rule 4 in addition to their grade pay, special pay at the following rates :—

(i) one on a special pay of Rs. 100/- P. M. and

(ii) two on a special pay of Rs. 75/- P. M. each.

(Explanations : The follwing conditions apply to the grant of Special pay as above to Agricultural Assistants 'A' Class ;

(a) The special pay shall be given by selection and not by seniority.

(b) No Agricultural Assistant shall be eligible for special pay unless he has completed 15 years service as Agricultural Assistant 'A' Class.

(c) No Agricultural Assistant may be given more than one special pay at a time.

(d) The substantive pay together with the higher (viz. Rs. 100/- P.M. or the lower (viz. Rs. 75/-P.M.) rate of special pay shall not at any time exceed the limits of Rs. 350/- and Rs. 325/-P.M. respectively, the special pay diminishing automatically, the subsequent increments are earned by the increments in the time scale of pay.

12. **Training-Every person recruited direct :-**

(i) to the post of Agricultural Assistant 'A' Class ; Demonstrator, Agricultrual Assistant 'B' Class, or Insectory Keeper, shall, after appointment to a post, be required to undergo such period of training as may be prescribed in this regard by the Director.

(ii) to the post of Mukaddam or to any of the technical posts mentioned in the appendix shall, after appointment to a post, be required to undergo such period of training as may be prescribed in this regard by the Head of Office under whom he is employed.

13. **Area of liability to transfer :** Members of the service are liable to be transferred from posts within their respective classes of appointments to other such posts, under the orders of the Director, to any place in the Punjab or under the orders of the appointing authority preseribed in rule 4 within the jurisdiction of such authority.

[Chief Minister]

14. "**Authorities empowered to impose penalties** : Subject to the provisions of the Punjab Civil Services (Punishment and Appeal) Rules, 1952, as amended from time to time, the appointing authority prescribed in rule 4 is hereby empowered to impose any of the penalties prescribed in rule 4 of the above mentioned Punishment and Appeal Rules upon any member of the service".

2. For the existing rule 15, the following shall be substituted :-

15. "**Authorities empowered to entertain appeals and revision applications** . Members of the service upon whom any penalties have been imposed by any authority empowered under rule 14, shall be entitled to appeal in the manner prescribed by the Punjab Civil Services (Punishment and Appeal) Rules, 1952, as amended from time to time, to the authorities noted below :-

(i) if the penalty is imposed by any authority Subordinate to the Director, to the Director,

(ii) if the penalty is imposed by the Director, to the Development Commissioner, Punjab.

Disposal of the appeal shall, in all respects, be governed by the procedure laid down in the said Rules ;

Provided that if an appellate authority increases the penalty imposed by a subordinate authority, the member of the service upon whom the enhanced penalty is imposed may submit a further appeal to :-

(i) the Development Commissioner, Punjab, if the penalty is increased by the Director.

(ii) Punjab Government, if the penalty is increased by the Development Commissioner, Punjab."

J. N. FERGUSON,
Secretary to Government, Punjab,
Development Department.

APPENDIX

(referred to in rule 3, 4, 8, 9, 10, 11 and 12).

No. of sanction	Description of Section	Designation of post	Number of posts	Rising from	By annual increment	To	And then rising from	And then by annual increment, if any of.	To	With an efficiency bar at.	Remarks
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Central (Senior)	Agricultural Assistant 'A' Class	146 (including 15 temporary)	100	15	300	—	—	—	200	—
2.	General	Demonstrator	5	100	10	300	—	—	—	200	—
	(Junior)	Agricultural Assistant 'B' Class, and	46 (including 2 temporary)	70	4	110	120	4	180	110	—
		Insectory Keeper	1	70	4	110	120	4	180	110	—
3.	General (Lower)	Mukaddams	234 (including 7 temporary)	20	1	30	—	2	50	30	—
4.	Technical (1) posts	Draftsman Veternary	1 temporary	180	12	300	—	—	—	—	—

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		Lecturer, Lahore	1	100	10	200	—	10	300	200	—
		Garden Overseer, Lawrence Garden, Lahore	1	100	10	200	—	10	300	200	—
		Overseer Archeological Garden, Lahore	1	100	10	200	—	10	300	200	—
		Well Supervisors	9	50	7	255	—	—	—	150	—
		Overseer of Engineering Section of the College.	1	80	7	255	—	—	—	150	—
		Farmers, Agricultural College Workshop, Lyallpur.	1	80	7	265	—	—	—	150	—
		Sericulture Inspectors.	2	50	5	100	—	—	—	—	—
		Sericulture Mukadams.	6	20	1	30	—	—	—	—	—
		Under the Principal, Punjab Agricultural College, Lyallpur.									
5.	Technical Posts (II)	Photographer	1	60	5	110	—	—	—	—	—
		Drill Instructors.	1	55	3	70	—	—	—	—	—

Pressman	1	35	22	60	—	—	—	—	—
Harbarium Keeper.	1	30	2	60	—	—	—	—	—

Under the Entomologist to Government Punjab, Lyallpur.

Lecture Table Assistant.	1	70	4	110	—	—	—	—	—
Artist	1	50	5	100	—	—	—	—	—
Mechanic	1	45	1	70	—	—	—	—	—

Under the Associate Professor of Botany, Punjab Agricultural College, Lyallpur.

Artist	1	80	8	100	—	—	—	—	—
Head Mali	1	40	1	50	—	—	—	—	—
Potator Supervisors.	1	35	2	55	—	—	—	—	—
Lecture Assistant Table Senior.	1	40	2	60	5	—	—	—	—

Under the Agricultural Engineer to Government, Punjab Lyallpur.

Draftsman	1	110	5	160	—	—	—	—	—
Mechanic	1	110	5	125	—	—	—	—	—
Borer	2	75	5	135	—	—	—	—	—
Supervisor	1	75	5	100	—	—	—	—	—
Sub Overseer	1	60	5	120	—	—	—	—	—
Head Mechanic	1	60	5	110	—	—	—	—	—

* The post of Head Mali will be superior as it is held by Ch. Chajju Singh.
† The time scale of pay of Rs. 51-5-96 is personal to the present incumbent.

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ :-

> "......A few vacancies could not be filled by members of Scheduled Castes due to non-fulfilment of the prescribed qualifications and experience."

ਮੈਂ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਦੇ ਜੋ ਰੂਲਜ਼ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਲ ਸੱਤ ਵਲ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

> "In the case of Head Assistants-By promotion from amongst Assistants and Stenographers with clerical experience who have proved their fitness for the appointment......"

ਇਹ ਰੂਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅੌਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਨਡੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਐਕਸਪੀਰੀਐਨਸ ਮੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ 5:1 ਦੀ ਰੇਸ਼ੋ ਨਾਲ ਹੈਡ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ 1.11.1966 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਡ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਕਨਡੀਸ਼ਨ ਫੁਲਫਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦ ਕੇ ਇਕ ਸਿਨੀਅਰ ਆਦਮੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ। (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੈਡੂਲਡ ਕਾਸਟਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਗੇ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਗੈਰ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਵਾਂਗਾ।

ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਪਰੈਸਕਰਾਈਬਡ ਹਨ ਅੌਰ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਆਲੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ, ਤਜਰਬਾ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਇਥੋਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਟੈਲੀਫੂਨ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡੀਗਰੇਡ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਲਿਆਉਣ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਵਾਂਗਾ । (ਵਿਘਨ)

ਵੈਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਕੇਸ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਡੀ. ਓ. ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਗੈਰ ਹਰੀਜਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਣਗੇ ? (ਵਿਘਨ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਗੇ ਮੈਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਵਾਂਗਾ । (ਵਿਘਨ) ਉਸ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਫਿਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ । (ਵਿਘਨ)

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਇਕ ਹਾਈ ਪਾਵਰਡ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ । (ਵਿਘਨ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਕੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਾਉਣਗੇ ?

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਅਗਰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਆਨਰੇਬਲ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਲਿਆਉਣ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਨਕੁਆਰੀ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या चीफ़ मिनिस्टर साहिब बतायेंगे कि शडूल्ड कास्ट की जो पोस्टों में कमी है उस को पूरा करने के लिये उन्हें प्रैफरेंस दी जाएगी ? (विघ्न) और जो वेकैंसीज़ आगे को क्रीयेट होंगी, उनमें से यह कमी पूरी कर दी जायेगी ?

(ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ)

Starred Question No. *940.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕੁਐਸ਼ਚਨ ਨੰ: 940 ਅਗਾਂਹ ਪਾਣ ਲਈ ਗਿਆ ਹੈ । (Extension has been applied for with regard to question No. 940.)

---

*Starred Question No. 940 and reply thereto appear on p. 70 supra.

Taxation Enquiry Committee.

*857. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Chief Minister be pleased to :-

(a) lay on the Table of the House, a statement showing the aims and objects of the Taxation Enquiry Committee, appointed by the Government and names of its members ;

(b) state the number of meetings of the said Committee so far held ;

(c) state the total amount spent on the said Committee todate ;

(d) state whether there are any members of the saidCommittee who have been appointed in consultation with the Punjab Beopar Mandal to represent the viewpoints of the traders of the State ;

(e) state whether the rate of Sales Tax has been increased on certain items after the appointment of the said Committee ; if so, the number of such items and the reasons therefor ?

Shri Krishan Lal : (Finance Minister) : (a) A statement showing terms of reference of Committee and the names of its members is laid on the Table of the House.

(b) with a view to expedite the work three Sub-Committees were set up by the Committee. Upto 30th October, 1969 there have been two meetings of the Taxation Enquiry and Resources Committee, 9 meetings of the Sub-Committee (I), 20 meetings of the Sub-Committee (II) and one meeting of Sub-Committee (III).

(c) Rs.31,000 (approximately) upto the end of October 1969.

(d) None.

(e) No.

Statement showing the terms of reference of the Taxation Enquiry & Resources Committee and the Names of its Members :

A. The terms of reference of this Committee are as under :-

(i) To examine and rationalise the existing tax structure with particular reference to :-

(a) the taxable capacity of the people ;

(b) the scope of resource mobilisation both in the agricultural and non agricultural sector ;

(c) fresh avenues of taxation.

(ii) To simplify the sales tax law and suggest measures for the elimination of the difficulties now experienced by the traders ; without adversely affecting State revenues ;

(iii) To go into matters relating to the enforcement of Passengers and Goods Taxation Act and other related problems of transporters in the State.

(iv) To examine the non-tax receipts and, in particular the rates of fee levied for services rendered in Govt. departments in the light of the rising costs, so as to ensure that the State services are run economically and on a commercial basis, suggesting also the new measures that may be introduced in this field.

(v) To study the present system of tax administration in the State and suggest suitable changes, where necessary, with a view to checking evasion and maximising collection.

(vi) To investigate and report on the position of arrears of dues indicating the steps to be taken to recover the same.

(vii) To go into the question of economies in State expenditure.

(viii) To review the existing pattern of distribution of resources between the State Government and the Local Bodies and to redefine their respective tax jurisdiction to the extent necessary, keeping in view the requirements of the Local Bodies including Panchayats.

(ix) To examine any other matter that may be entrusted to the Committee.

B. Names of the Members of the Committee :-

Chairman :- Dr. Baldev Parkash, Ex-Finance Minister, Punjab.

Members :

1. Financial Commissioner, Revenue.
2. Financial Commissioner, Taxation.
3. Commissioner for Finance and Secretary to Government, Punjab, Finance Department.
4. Secretary to Government, Punjab, Local Government Department.
5. Excise and Taxation Commissioner, Punjab.
6. Dr. M.J.K. Thavaraj, Indian Institute of Public Administration, New Delhi.

[Finance Minister]

7. Dr. A.S.Kahlon, Punjab Agricultural University, Ludhiana.
8. S. Harcharan Singh Brar, M.L.A., Dy. Leader of the Opposition in the Punjab Vidhan Sabha.
9. Shri I.P.Anand, Ex-Chairman Punjab, Haryana and Delhi Chamber of Commerce and Industry, New Delhi.
10. Shri Ajmer Singh, Ex-Minister, Punjab.
11. Shri Jasdev Singh Sandhu M.L.A.
12. Master Hari Singh M.L.C
13. Shri Om Parkash Lamba, Vice-President, Punjab Beopar Mandal, Patiala.
14. Shri V.K.Khanna, IAS, Member Secretary.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਕੀ ਮੰਤਰੀ ਮਹੋਦਯ ਇਹ ਦਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜੋ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਆ ਸ਼ੁਦਾ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੱਬ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਆਰਡੀਨੈਂਨਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ : ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

चौधरी बलबीर सिंह : क्या मन्त्री महोदय यह बताने की कृपा करेंगे कि उस कमेटी में जो लैजिस्लेटर्ज़ हैं, असैम्बली के मैंबर्ज़ हैं उन को डियरनैस अलाऊंस कम दिया जाता हैं और जो मैंबर्ज़ नहीं हैं उन को ज़्यादा दिया जाता है, ऐसा क्यों है ?

ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਸਵਾਲ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

Mr. Speaker : Question hour is over. The remaining questions on today's list shall be deemed to have been answered under Rule 45.

ANSWERS TO POSTPONED STARRED QUESTIONS LAID ON THE TABLE OF THE HOUSE UNDER RULE 45.

Recruitment of Underage Persons in Factories, Shops and Firms in the State.

*966. **Sardar Dalip Singh Pandhi** : Will the Minister for Finance be pleased to state :-

(a) the minimum age prescribed for employment in factories, shops and firms in the State ;

(b) whether the Labour Laws are applicable to the employees of the establishment referred to in part (a) above; if so, the authority enforcing the same, if not, the reasons therefor;

(c) whether there is any scheme under the consideration of the Government to stop the recruitment of underage persons in factories, shops and firms in the State ; if so, the details therefor ;

(d) whether it has come to notice of the Government that the relevant provisions of the Labour Acts so far as they are concerned with the labourers are often violated by those concerned ; if so, the manner in which this practice is proposed to be checked ;

(e) whether any Government officers have been found to be responsible for the violations of the provisions of the Labour Acts ; if so, the manner in which it is proposed to be checked ; if not, the reasons therefor ?

ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ : (ੳ) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਚ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ 14 ਸਾਲ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ ;

(i) ਫੈਕਟਰੀ ਐਕਟ, 1948 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਪਸ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਐਸਟੇਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਐਕਟ 1958 ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

(ii) ਫੈਕਟਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਤਬੰਧਾ ਨੂੰ ਚੀਫ਼ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਪਸ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ਅਿਲ ਐਸਟੇਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1958 ਦੇ ਉਤਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(ੲ) ਜਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ (ਅ) ਵਿਚ ਦਸੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਰਖਣਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਕੀਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ ।

(ਸ) ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੇ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਸੂਰਵਾਰਾਂ ਤੇ ਮੁਕਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(ਹ) ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।

STARRED QUESTIONS AND ANSWERS (LIST DATED 26TH NOVEMBER, 1969) LAID ON THE TABLE OF THE HOUSE UNDER RULE 45.

Residential Colonies for Harijans.

*940. 1. **Chaudhri Satya Dev,** :

2. **Sardar Gurdev Singh,** : Will the Minister for Social Welfare be pleased to state :

(a) whether the Government have set up any residential colonies for Harijans in the State during the period from 1947 to date ; if so, where and in which year together with the number of houses constructed, occupied in the said colonies as also the expenditure incurred thereon ;

(b) whether any new colony for Harijans is proposed to be set up by the Government now ; if so, the name of the place where and the time by which work in connection therewith is likely to be taken in hand and the number of houses to be constructed there ?

ਡਾਕਟਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਜੀ ਹਾਂ । ਇਹ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਲੋਨੀਆਂ ਦੀ ਸਕੀਮ 1956-57 ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਹੋਈ ਸੀ । ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(ਬੀ) ਜੀ ਨਹੀਂ ।

———

ਸਵਾਲ ਨੰ: 940 ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ	ਸਾਲ	ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ			ਕੁਲ ਖਰਚਾ (ਰੁ: ਪੈ:)
			ਮੰਜ਼ੂਰ	ਮੁਕੰਮਲ	ਕਬਜ਼ਾ	
1	2	3	4			5
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਜੌੜਾ	56–57	30	30	30	18,000/–
	ਰੋਖਾ	57–58	36	36	36	21,600/–
	ਵਜ਼ੀਰ ਭੁਲਾ	,,	15	15	15	9,000/–
	ਨੱਥੂਚੱਕ	58–59	40	40	40	24,000/–
	ਸਿਰਹਾਲੀ	,,	18	6	6	10,800/–
	ਵੀਰੂਵਾਲ	59–60	14	14	14	8,400/–
	ਢੋਟੀਆਂ	60–61	15	15	15	11,250/–
	ਆਸਲ	,,	30	30	30	22,500/–
	ਪੱਟੀ	,,	5	5	5	3,750/–
	ਨੰਗਲ ਸੋਲ	,,	17	17	17	12,750/–

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3		4		5	
	ਗਬਾਲ ਮੰਡੀ	60–61	87	87	—	47,305/–	) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ) ਤੇ ਮਕਾਨ ਤਾਂ ਬਣ
	ਖਜ਼ਾਨਾ ਗੇਟ	,,	20	20	—	9,250/–	) ਚੁਕੇ ਹਨ ਪਰ ਇੰਮਃ) ਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ) ਵਲੋਂ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ) ਕਰਾਇਆ ਸਵੀਪਰ) ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਇਸ) ਲਈ ਮਕਾਨ ਖਾਲੀ) ਪਏ ਹਨ ।
	ਬੁਤਾਲਾ	,,	7	7	7	5,250/–	
	ਵੀਰੋਵਾਲ	,,	10	10	10	7,500/–	
	ਭਿਟੇਵਿੰਡ	,,	14	14	14	10,500/–	
	ਹਰੀਕੇ	,,	10	10	10	7,500/–	
	ਪੱਟੀ	,,	10	10	10	8,250/–	
	ਟਾਂਗਰਾ	62–63	7	7	7	5,250/–	
	ਪੱਟੀ	,,	11	11	11	8,250/–	
	ਗੱਗੋ ਬੂਹਾ	,,	9	9	9	6,750/–	
	ਛਿਰਾਟਾ	63–64	13	13	13	9,750/–	

ਲੋਹਾਰੀ ਗੇਟ	63–64	24	—	—	11,415/–	ਇਥੇ ਮਕਾਨ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਨੇ ਸਨ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਝੁਗੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਝੁਗੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ।
ਵੈਰੋਵਾਲ	,,	5	5	5	3,750/–	
ਘਰਿਆਲਾ	,,	6	6	6	4,500/–	
ਮਧਿਆਨ	,,	5	5	5	3,750/–	
ਤੁੰਗ ਕਲਾਂ	64–65	7	7	7	6,300/–	
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	,,	2	1	1	1,800/–	
ਤਰਨ ਤਾਰਨ	,,	16	16	16	14,400/–	
ਗੁੰਡੀ ਵਿੰਡ	,,	5	5	5	4,500/–	
ਨੂਰ ਗੜ੍ਹ	,,	1	1	1	900/–	
ਵਲਟੋਹਾ	,,	4	4	4	3,600/–	
ਅਜਨਾਲਾ	,,	2	2	2	1,800/–	
ਛੋਟੇਵਾਲੀ	,,	3	3	3	2,700/–	

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3	4			5	
	ਬਾਲੂਪੁਰ	65-66	1	1	1	900/-	
	ਸ਼ਾਬਾ	,,	1	1	1	900/-	
	ਮਹਰਾਨ	,,	1	—	—	900/-	) ਇਹ ਅਜੇ ਬਣਿਆ) ਨਹੀਂ ।
	ਗੋਦਵਾਲ	,,	1	1	1	900/-	
	ਫਤਿਹ ਚੂੜੀਆਂ	,,	2	2	2	1,800/-	
	ਫਤਿਹ ਬਾਦੂ	,,	3	—	—	2,700/-	) ਇਹ ਅਜੇ ਬਣੇ ਨਹੀਂ
	ਫਤਿਹਪੁਰ	,,	2	2	2	1,800/-	
	ਨਾਪਾਲ	,,	3	3	3	2,700/-	
	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	,,	10	10	10	9,000/-	
	ਜੰਡਿਆਲਾ	,,	4	4	4	3,600/-	
	ਪੱਟੀ	,,	8	8	8	7,200/-	
	ਤਰਨ ਤਾਰਨ	,,	2	2	2	1,800/-	
	ਪੱਟੀ	66-67	3	2	2	2,700/-	
	ਤਰਨ ਤਾਰਨ	,,	3	2	2	2,700/-	
	ਜੰਡਿਆਲਾ	,,	2	2	2	1,800/-	
	ਤੰਗ ਬਾਲਾ	,,	1	1	1	900/-	

	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	66–67	4	1	1	3,600/–
	ਖਾਰਾ	,,	1	1	1	900/–
	ਉਗਰਆਲਾ	,,	1	1	1	900/–
	ਮਾਨਾਵਾਲਾ	,,	1	1	1	900/–
	ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ	66–67	1	1	1	900/–
	ਸੋਈਆਂ ਖੁਰਦ	,,	1	1	1	900/–
	ਫੀਰੂਮਾਨ	67–68	1	1	1	900/–
	ਮਰਦੂਲ	68–69	1	1	1	900/–
ਬਠਿੰਡਾ	ਭਿੱਖੀ)					
	ਮਾਨਸਾ)	56–57	75	67	67	56,250/–
	ਬਠਿੰਡਾ)					
	ਬਠਿੰਡਾ	57–58	53	53	53)	
	ਮਾਨਸਾ	,,	40	40	40)	68,750/–
	ਭਿਖੀ	,,	13	13	13)	
	ਗਿਲ ਪੱਟੀ				)	
	ਮਾਨਸਾ	58–59	50	50	50)	57,300/–
	ਦੂਲਾਵਾਲਾ	,,	33	33	33)	

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3		4			5
	ਗਿਲ ਪੱਟੀ	59–60	12	121		12)	
	ਸੰਗਤ	,,	25	25		25)	27,750/–
	ਮਰਾਕੀ ਕਲਾਂ	60–61	6)			)	
	ਕੋਟ ਕਪੂਰਾ	,,	3)	26	19	19)	19,500/–
	ਗੁਮਟੀ ਕਲਾਂ	,,	17)			)	
	ਕੋਟ ਕਪੂਰਾ	62–63	5	5		5	3,750/–
	ਕੋਤਰਾ	,,	1	1		1	750/–
	ਬਡਲਾਢਾ	,,	5	5		5	3,850/–
	ਮਹਿਰਾਜ	,,	3	3		3	2,250/–
	ਮਹਿਰਾਜ	63–64	11	11		11	8,250/–
	ਬੁਰਜਹਰੀਕੇ	,,	4	4		4	3,000/–
	ਕੋਟਕਪੂਰਾ	,,	10	10		10	7,500/–
	ਢੱਤਾ ਮਾਲੂਕਾ	,,	4	4		4	3,000/–
	ਮਹਿਤਾ	,,	5	5		5	3,750/–
	ਭੋਖਾਰਾ	64–65	2	2		2	1,500/–
	ਅਹਿਮਦਪੁਰ	,,	10	10		10	7,500/–
	ਮਹਿਤਾ	,,	4	4		4	3,000/–

	ਬਠਿੰਡਾ	64–65	9		9		9	65,750/–
	ਮਹਿਮਾ ਸਰਜਾ	65–66	1	)				
	ਸਿਵੀਆਂ	,,	2	)				
	ਅਲਾਖੁਰਦ	,,	2	)				
	ਮਰਾਕੀ	,,	3	)	23	20	20	20,700/–
	ਕੁਹਾਰਵਾਲਾ	,,	1	)				
	ਮਾਨਸਾ	,,	9	)				
	ਕਰਾਰ ਵਾਲਾ	,,	2	)				
	ਨਥਾਲਾ	,,	3	)				
	ਬੀਰਤਲਾਬ	66–67	1	)				
	ਰਾਮਾ	,,	1	)	13	11	11	17,700/–
	ਕੁਹਾੜ ਵਾਲਾ	,,	1	)				
	ਫਰੀਦਕੋਟ	,,	10	)				
	ਜੈਤੋ	67–68	1		1		1	900/–
	ਕੋਟ ਸ਼ਮੀਰ	68–69	1		1		1	900/–
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਸਿਆਲੀ ਕੁਲੀਆਂ	56–57	43		43		43	25,800/–
	ਸਰਨਾ	58–59	20		20		20	12,000/–
	ਦੀਨਾ ਨਗਰ	,,	4		4		4	2,400/–
	ਡੀਡਾ	,,	7		7		7	4,200/–
	ਦੀਨਾ ਨਗਰ	57–58	20		20		20	12,000/–

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3		4		5
	ਸੁਜਾਨ ਪੁਰ	57–78	56	6	6	3,600/–
	ਕੰਡਿਆਲ	59–60	24	22	22	18,000/–
	ਭੀੜਾ	60–61	4	4	4	3,000/–
	ਹੱਲਾ	,,	16	16	16	12,000/–
ਜਲੰਧਰ	ਸਾਵੀਰਪੁਰ	56–57	26	26	26	156,000 –
	ਕਟਪਲਾਂ	,,	48	48	48	288,000/–
	ਕਿਗਰਾ ਰੋਵਾਲਾ	,,	20	20	20	12,000/–
	ਰਵੀਦਾਸ ਨਗਰ	57–58	16	16	16	9,600/–
	ਸੋਂਦ	,,	12	12	12	7,200/–
	ਮੁਧ	,,	12	12	12	7,200/–
	ਜਡਿਆਲਾ	,,	4	4	4	2,400/–
	ਬਾਬੀਵਾਲ	58–59	20	20	20	12,000/–
	ਨੂਰਮਹਿਲ	,,	20	20	20	12,000/–
	ਗਊਆਪਿੰਡ	,,	6	6	6	3,600/–
	ਬੂਤਨ	,,	4	4	4	2,400/–
	ਸੋਂਦ	,,	6	6	6	3,600/–
	ਮਕਸੱਦਾ	59–60	22	15	15	11,250/–
	ਬਾਬੀਵਾਲਾ	,,	12	—	—	— (ਇਹ ਹਾਲਾਂ ਬਣੇ ਨਹੀਂ)

ਬਸਲਾ	59–60	4	4	4	3,000/–	
ਜੰਡਿਆਲਾ	60–61	15	15	15	11,250/-	
ਜਡਲਾ	,,	15	—	—	—	
ਬੰਗਾ	60–61	4	4	4	3000/–	
ਕਰਤਾਰਪੁਰ	,,	5	5	5	3,750/–	
ਸ਼ਾਹਕੋਟ	,,	4	4	4	3,000/–	
ਕਰਤਾਰਪੁਰ	61–62	3	3	3	2,250/–	
ਬੰਗਾ	,,	11	11	11	8,250/–	
ਮਲਸੀਆਂ	,,	7	×	×	×	) ਇਹ ਹਾਲਾਂ
ਮਖਦੂਮਪੁਰ	,,	10	—	—	—	) ਬਣੇ ਨਹੀਂ
ਭੂਰ ਮੰਡੀ	,,	9	9	9	6,750/–	
ਮਸਾਨੀਆਂ	,,	10	—	—	—	
ਬੋਤਲੀਆਂ ਵਾਲਾ	62–63	12	12	12	9000/–	
ਕਵਲ ਪੁਰ	,,	6	6	6	4,500/–	
ਬੋਤਨ	63–64	3	3	3	2,250/–	
ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੀਕਾ	,,	10	10	10	7,500/–	
ਨਵਾਨਸ਼ਾਹੋ	,,	6	6	6	4,500/–	
ਅਲਵਾਲਪੁਰ	,,	3	3	3	2,250/–	
ਬਰਤਾਰਪੁਰ	,,	3	3	3	2,250/–	

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3		4		5
	ਨੂਰਮਹਿਲ	63-64	3	3	3	2,250/-
	ਜਲੰਧਰ	,,	19	19	19	14,250/-
	ਮਿਥਾਪੁਰ	64-65	12	12	12	10,800/-
	ਫਤਿਹਪੁਰ	,,	7	7	7	6,300/-
	ਮਿਹਾਤਪੁਰ	,,	7	7	7	6,300/-
	ਬਸਤੀ ਸ਼ੇਖ	,,	8	8	8	7,200/-
	ਨੂਰਮਹਿਲ	,,	5	5	5	4,500/-
	ਜਲੰਧਰ	65-66	5	5	5	4,500/-
	ਸੰਗਲ ਸ਼ਾਹ	,,	5	5	5	4,500/-
	ਬਸਤੀ ਗੁਜਾਂ	,,	6	6	6	5,400/-
	ਬੋਗਾ	,,	4	4	4	3,600/-
	ਗੋਆ ਪਿੰਡ	,,	7	7	7	6,300/-
	ਫਿਲੌਰ	66-68	3	3	3	2,700/-
	ਨਕੋਦਰ	,,	3	3	3	2,700/-
ਕਪੂਰਥਲਾ	ਧਰਮਕੋਟ	54-55	73	73	73	43,800/-
	ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ	55-56	90	90	90	54,000/-
	ਮਨਸਰਵਾਲ ਦੋਨਾ	56-57	14	14	14	8,400/-
	ਧੱਕ-ਬਾਲਾਲੋ	,,	43	43	43	25,800/-

	ਚਾਰੋਂਕੀ	56–57	27	27	27	16,200/–
	ਮਹਿਤਾਬਗੜ੍ਹ	57–58	6	6	6	3,600/–
	ਭੁਲਾ ਰਾਏ	,,	13	13	13	7,800/–
	ਮਗਸੂਦਪੁਰ	58–59	15	15	15	9,000/–
	ਮਹਿਤਾਲੀ ਗੜ੍ਹ	,,	3	3	3	1,800/–
	ਸਰਾਏਜੱਤੂ	,,	4	4	4	2,400/–
	ਦਿਦਵੰਡ	59–60	6	6	6	4,500/–
	ਕਪੂਰਥਲਾ	,,	2	2	2	1500/–
	ਕਿਰਪਾਲਪੁਰ	60–61	13	13	13	9,750/–
	ਖੇਰਾਨ ਦਨਾ	61–62	4	4	4	3,000/–
	ਰੰਧੀਰੜ ਗੜ੍ਹ	62–63	3	3	3	2250/–
	ਮੂਹ ਸੂਰੀਆਂ	,,	4	4	4	3,000/–
	ਫਗਵਾੜਾ (ਸਵੀਪਰ)	,,	5	5	5	3,750/–
	ਮੋਹ ਸੂਰੀਆਂ	64–65	4	4	4	3,600/–
ਕਪੂਰਥਲਾ	ਮੋਹ ਸੂਰੀਆਂ	65–66	3	3	3	2,700/–
	ਮੋਹ ਰੇਖਾ	66–67	2	2	2	1,800/–
	ਮੋਹ ਬੋਸਾਵਾਲਾ	,,	2	2	2	1,800/–
ਲੁਧਿਆਣਾ	ਧੂਲਾਂ	56–57	34	34	34	20,400/–

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3		4		5
	ਭੌਰਾ, ਰਾਜਗੜ੍ਹ, ਗਿਲ	57–58	99	88	88	52,800/–
	ਰਾਰਾ, ਜੁਗਰੀਆਂ, ਲੀਲੋ	58–59	27	27	27	16,200/–
	ਮਗਵਾੜੀਆਂ	,,	70	42	42	25,200/–
	ਮਾਸ਼ੀਵਾਰਾ, ਹਲਵਾੜਾ, ਸਮਰਾਤਾ, ਜਗਰਾਓਂ	59–60	27	27	27	16200/–
	ਚੀਮਾ,ਹਰੀਖੁਰਦ	60–61	27	27	27	20,250/–
	ਜੁਗੀਆਰਾ, ਸਮਰਾਟਾ,) ਮਾਨੇਵਾਲ, ਤਲਵੰਡੀ,) ਹਲਵਾੜਾ)	61–62	26	26	26	19,500/–
	ਬੁਰਜ ਹਕਮਾਨ	62–63	17	16	16	12,000/–
	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਰ ਤਸੀਲ ਵਿਚ ਵਖ ਵਖ ਅਸਥਾਨਾ ਤੇ	63–64	25	22	22	16,500/–
	,,	64–65	26	26	26	23,400/–
	,,	65–66	2	20	20	18,000/–
	,,	66–67	13	11	11	9,900/–
	,,	67–68	1	1	1	900/–
	,,	68–69	1	1	1	900/–

ਪਟਿਆਲਾ	ਅਮਲੋਹ	56–57	14	14	11	8,400/–
	ਘੱਗਾ	57–58	54	52	52	32,400/–
	ਲਾਲੜੂ	57–58	28	28	28	16,800/–
	ਲਾਲੜੂ	,,	6	6	6	3,600/–
	ਅਮਲੋਹ	57–58	7	7	7	4,200/–
	ਭਲਿਆਣ	58–59	4	4	4	2,400/–
	ਆਸਾਮਾਜਾਰੀ	58–59	5	5	5	3,000/–
	ਰੋਟੀਛੱਨਾਂ	58–59	6	6	6	3,600/–
	ਬੇਡੂੰਗਰ	59–60	24	24	24	18,000/–
	ਲੰਗਰੂਰੀ	59–60	12	12	12	9,000/–
	ਘਨੌਰ	60–61	24	24	24	18,000/–
	ਪਹਾੜਪੁਰ	,,	12	12	12	9,000/–
	ਪਿਡਿਆਲਾ	61–62	19	19	19	14,250/-
	ਖੇੜੀਗੰਡਿਆਂ	61–62	8	8	8	6,000/-
	ਰਾਜਪੁਰਾ	62-63	6	6	6	4 500/-
	ਰਾਜਪੁਰਾ	,,	4	4	4	3 000/–
	ਨਾਭਾ	,,	6	4	4	4,500/–
	ਤਰੈ	,,	1	1	1	750/–
	ਪਡਿਆਲਾ	63–64	12	12	2	9,000/–

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3	4			5
	ਸਮਾਣਾ	63–64	9	9	9	6,750/–
	ਅਮਲੋਹ	,,	3	3	3	2,250/–
	ਸਮਾਣਾ	64–65	8	8	8	7,200/–
	ਰੋਹਟਖੇੜੀ	,,	5	5	5	4,500/–
	ਕਾਂਸਲਾ	,,	7	7	7	6,300/–
	ਪਟਿਆਲਾ	,,	3	3	3	2,700/–
	ਸਮਾਣਾ	65–66	6	6	6	5,400/–
ਪਟਿਆਲਾ	ਰਾਜਪੁਰਾ	,,	8	8	8	7,200/–
	ਬਹੇੜ	,,	1	1	1	900/–
	ਬਾਮਣਾ	,,	5	5	5	4,500/–
	ਮਿਰਜਾਪੁਰ	,,	2	2	2	1,800/–
	ਪਟਿਆਲਾ	,,	3	3	3	2,700/–
	ਸਮਾਣਾ	66–67	1	1	1	900/–
	ਸਰਹੰਦ	,,	2	2	2	1,800/–
	ਰਾਜਪੁਰਾ	,,	2	2	2	1,800/–
	ਨਾਭਾ	,,	1	1	1	ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈ ਗਈ
	ਪਟਿਆਲਾ	,,	1	1	1	900/–
	ਕਾਂਸਲਾ	,,	1	1	1	900/–

	ਸਮਾਜਣਾ	66–67	1	1	1	900/–
	ਮਡਾਰਡੂ	68–69	1	1	1	900/–
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਆਸਾਂ	56–57	27	27	27	16,200/–
	ਰੁਕਮਾਨ	,,	8	8	8	4,800/–
	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	57–58	19	19	19	11,400/–
	ਰੀਹਾਨਾ	58–59	20	20	20	12,000/–
	ਰਰਿਆਨਾ	59–60	24	24	24	18,000/–
	ਲਾਂ ਬੜਾ	60–61	12	12	12	9,000/–
	ਢੱਡਾ ਕਲਾਂ	,,	6	6	6	4,500/-
	ਲੇਲੀ ਕਲਾਂ	,,	7	7	7	5,250/–
	ਮੁਕੇਰੀਆਂ	63-64	5	5	5	3,750/–
ਰੋਪੜ	ਘੰਟ	59-60	22	22	22	16,500/–
	ਦੌਨ	57–58	27	26	26	15,600/–
	ਦੌਨ	62–63	3	3	3	2,250/–
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਕੋਟ ਕੋਹਰ ਕਲਾਂ	55–56	3	3	3	1,800/–
	ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ	,,	3	3	3	1,800/–
	ਬਕਾਇਨਵਾਲਾ	,,	12	12	12	7,200/–
	ਕਿਲਿਆਂ ਵਾਲਾ	,,	10	10	10	6,000/–
	ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵਾਛਾ	,,	4	4	4	2,400/–

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3		4		5
	ਬਘੀਰ	56–57	12	12	12	7,200/–
	ਧਰਾਜ	,,	17	17	17	10,200/–
	ਮੰਦਰ	,,	36	36	36	21,600/–
	ਸਰਾਏ ਨਾਗਾ	57–58	32	32	32	19,200/–
	ਫਲੇ ਵਾਲਾ	58–59	20	20	20	12,000/–
	ਡਗਰੂ	,,	11	11	11	6,600/–
	ਵਾੜਾ ਸੈਂਦਾ	,,	24	24	24	14,400/–
	ਬਕਾਇਨ ਵਾਲਾ	59–60	16	16	16	17,000/–
	ਮੰਦਰ ਕਲਾਂ	,,	20	20	20	15,000/–
	ਬਾਦਲ	,,	6	6	6	4,500/–
	ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ	60–61	12	12	12	9,000/–
	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	,,	14	14	14	10,500/–
	ਕੋਟਲੀ ਸ਼ੇਖਾਂ	,,	14	14	14	10,500/–
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਰਨੀਆਂ	,,	7	7	7	5,250/–
	ਭੁਲਰ	61–62	5	5	5	3,750/–
	ਲੱਖੋਕੇ	,,	6	6	6	4,500/–
	ਮਾੜੀ ਮੁਸਤਦਾ	,,	5	5	5	3,750/–

	ਬਕਾਇਨ ਵਾਲਾ	61-62	6	6	6	4,500/-
	ਪਿਆਰੇ ਆਨਾ	,,	6	6	6	4,500/-
	ਮੁਕਤਸਰ	62-63	20	20	20	15,000/-
	ਗਿਦੜਵਾਹਾ	,,	7	7	7	5,250/-
	ਮੱਖੋ	,,	6	6	6	4,500/-
	ਦੀਵਾਨਖੇੜਾ	,,	3	3	3	2,250/-
	ਗਿਦੜਵਾਹਾ	,,	5	5	5	3,750/-
	ਮੁਕਤਸਰ	63-64	4	4	4	3,000/-
	ਕੜਿਆਲ	,,	14	14	14	10,500/-
	ਧਰਮਕੋਟ	,,	15	15	15	11,250/-
	ਅਮੀਰ ਖਾਸ	,,	3	3	3	2,250/-
	ਮੋਗਾ	64-65	11	11	11	9,900/-
	ਅਬੋਹਰ	65-66	6	6	6	5,400/-
	ਮਲੋਟ	,,	5	5	5	4,500/-
	ਮੁਕਤਸਰ	66-67	4	4	4	3,600/-
	ਮੋਗਾ	,,	3	3	3	2,700/-
ਸੰਗਰੂਰ	ਸੰਗਰੂਰ	56-57	100	100	100	7,200/-
	ਬਰਨਾਲਾ	,,	13	13	13	9,750/-
	ਕਲਸੀਆਂ	57-58	36	36	36	27,000/-
	ਸਾਹੋਕੇ	,,	12	12	12	9,000/-
	ਲਿਦੜਾ	58-59	31	31	31	23,250/-
	ਧੌਲਾ	,,	15	15	15	11,250/-

[ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ]

1	2	3		4		5
	ਬਜਨਾਲਾ	59–60	25	25	25	18,750/–
	ਗੁਵਾਰਾ	,,	7	7	7	5,250/–
	ਖਾਨਪੁਰ	,,	5	5	5	3,750/–
	ਢੰਡੋਲੀ	61–62	12	12	12	9,000/–
	ਸੁਨਾਮ	60–61	25	25	25	18,750/–
	ਉਬਾ	61–62	10	10	10	7,500/–
	ਖਨੌਰੀ	,,	4	4	4	3,000/–
	ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਬਸਤੀ	62–63	7	7	7	5 250/–
	ਖਟੀਕ ਮਾਜਰੀ	,,	9	9	9	6,750/-
	ਮਲੇਰ ਕੋਟਲਾ	,,	9	9	9	6,750/–
ਸਗਰੂਰ	ਊਬਾ	63–64	7	7	7	5,250/–
	ਮੌਨਕ	,,	5	5	5	3,750/–
	ਦੀਵਾਨਾ	,,	7	7	7	5,250/-
	ਬਰਨਾਲਾ	,,	10	10	10	7,500/–
	ਬਰਨਾਲਾ	,,	4	4	4	3,000/–
	ਬਰਨਾਲਾ	64–65	5	5	5	4,500/–
	ਬਰਨਾਲਾ	,,	5	5	5	4,500/–
	ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ	,,	5	5	5	4,500/–
	ਧੂਰੀ	,,	4	4	4	3,600/–
	ਧੂਰੀ	,,	5	5	5	4,500/–
	ਬਿਧੌਰ/ਸੰਗਰੂਰ	,,	5	5	5	4,500/–

Enquiry Held Against the Former Joint Director of Fisheries, Punjab.

*999. **Vaid Kartar Singh :** Will the Minister for Development and Animal Husbandry be pleased to state :-

(a) whether any enquiry was entrusted by the Government to the Vigilance Department against the former Joint Director of Fisheries Punjab regarding the misuse of Government truck by him for his private use;

(b) if the reply to (a) above is in the affirmative, the nature of recommendations made by the Vigilance Department in the matter and the date when these recommendations were received in the Development Department;

(c) the action taken by Government on the above recommendations and if no action has been taken, the reasons therefor;

(d) the name of the official, if any, responsible for this lapse and the action Government proposes to take against him?

Sardar Parkash Singh Badal : (a) Yes.

(b) The Vigilance Inspector who conducted the inquiry absolved the former Joint Director Fisheries, Punjab, of the charge of misusing the Govt. truck as he had immediately deposited the hiring charges for using it for a private purpose. The Vigilance Department, however, while forwarding the enquiry report on 26th September, 1968, proposed action against the officer under rule 8 of the Punjab Punishment and Appeal Rules.

(c) On re-examination of the case in the Development Department the charge of misusing the truck by the former Joint Director of Fisheries has been found unproved.

(d) There has been no lapse on the part of any official in this case.

[(ੳ) ਹਾਂ

(ਅ) ਚੌਕਸੀ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਜਿਸ ਨੇ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਟੱਰਕ ਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਟੱਰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਇਰਿੰਗ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਫੌਰਨ ਜਮਾਂ ਕਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪਰ ਚੌਕਸੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 26 ਸਤੰਬਰ, 1968 ਨੂੰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਰਪੋਟ ਭੇਜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਫਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦੰਡ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਰੂਲਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

[ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਮੰਤਰੀ]

(ੲ) ਇਸ ਕੇਸ ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਵਿਰੁਧ ਸਰਕਾਰੀ ਟੱਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(ਸ) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਭਾਗ ਤੇ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।]

Starred Questions Nos. 967 & 944*

Mr. Speaker : Extension has been asked for in respect of Starred Questions Nos. 967 & 944.

Payment of Allowance During Maternity Leave to Female Para Medical Staff.

*945. **Comrade Babu Singh Master :** Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to state :-

(a) whether it is a fact that during maternity leave, the female para medical staff is not given any allowance and besides the food allowance is deducted from their pay during the said leave period; if so, the reasons therefor;

(b) whether he is aware of the fact that maternity leave is privilege leave and the women employees of the Government are essentially required to be paid their salaries during the said period; if so, the reasons for which the said benefit is denied to the employees referred to in part (a) above ?

ਸਰਦਾਰ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ : (ੲ) ਪਰਸੂਤ ਛੁਟੀ ਸਮੇਂ ਜ਼ਨਾਨਾ ਪੈਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਵਰਦੀ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਛੁਟੀ ਸਮੇਂ ਵਰਦੀ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਦੇ ਅਤੇ ਨਾਹੀ ਕੋਈ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖੁਰਾਕ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) ਪਰਸੂਤ ਛੁਟੀ ਜਨਾਨਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਛੁਟੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 3 ਮਹਿਨੇ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਪਰ (ੲ) ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵਰਦੀ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਭੱਤਾ ਛੁਟੀ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

[(a) During maternity leave, the female para-medical staff is given dearness allowance at full rate but they are not paid uniform and diet allowance because neither they wear uniform during leave nor they do hard work for which board allowance is paid.

(b) Maternity leave is a privilege. It is granted on full pay for a period not ordinarily exceeding 3 months which can

---

*The replies to Starred Qns. Nos. 967 & 944 were recelved late from the Govt. and are prinied in the Appendix to this Debate.

be extended upto 6 months on production of Medical Certificate. For the reasons given in (a) above uniform and diet allowance is not paid during leave.]

Allegations Levelled Against Principal, Ayurvedic Hospital, Patiala.

*968. **Sardar Dalip Singh Pandhi :** Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to state :-

(a) whether the present Principal, Ayurvedic Hospital, Patiala was suspended/charge-sheeted in 1967; if so, the details of allegations levelled against him;

(b) whether the officer referred to in part (a) above was reinstated; if so, under whose orders and the reasons therefor;

(c) whether there is any dispute regarding seniority/promotion between the said officer and some other officers; if so, the nature of the dispute and the name of the other officer concerned?

ਸਰਦਾਰ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ, ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਅਨੈਗਜ਼ਰ 'ਬੀ' ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(ਅ) ਹਾਂ ਜੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ । ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕੀਰਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਹੋਇਆਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੰਨਕੁਆਰੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਬੋਝ ਜਿਹਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਦੇਰੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕੀਰਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲ ਰਹੀ ਇੰਨਕੁਆਰੀ 3 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।

(ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

ਅਨੈਗਜ਼ਰ 'ਬੀ'

(1) **ਬਟਿਆਂ ਬਟਾਉਣ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ** :– ਜਦੋਂ ਫਾਰਮੇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਟੈਂਡਰ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸੀ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਕਾਰੀ ਆਯੂਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਅਸਲੀ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰਜ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਟੈਂਡਰ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਿਕਿਉਰਟੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਏ । ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਕੇ, ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਰਿਕਾਡ ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

(2) **ਸੁੰਢ ਖਰੀਦਣ ਕੇਸ ਬਾਰੇ** :– ਮੈਸਰਜ਼ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਤੋਂ ਮਾਰਚ, 1964 ਵਿਚ ਸੁੰਢ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਫਰਮ ਨੇ ਇਸ ਸੁੰਢ ਦਾ ਬਿਲ 1599.77 ਰੁਪਏ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਕੇਸ਼ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਐਂਟਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਲ 17-4-64 ਨੂੰ ਪੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਪਰੰਤੂ

[ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ]
ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮਾਊਂਟ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੇ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਲਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਤਿੰਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ 1965 ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਸੀ ।

ਮਾਰਚ 1964 ਵਿਚ ਮੈਸਰਜ਼ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਟਰੇਡਰਜ਼ ਨੇ ਸੁੰਢ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 331,376 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ । 317 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਰੇਟ 3.98 ਪਰ ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸੁੰਢ 14,376 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਰੇਟ 4.75 ਪਰ ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ । ਪਰੰਤੂ ਬਿਲ ਸਾਰੀ ਸੁੰਢ ਦਾ 4.75 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਫਰਮ ਨੂੰ ਪੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਸਿਟਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 946.33 ਪੈਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੇਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫਰਮ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1964 ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ।

(3) **ਕੰਵਲ ਡੋਡਾ ਗਿਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਕੇਸ :** ਕੰਵਲ ਡੋਡਾ ਗਿਰੀ ਦਾ ਆਰਡਰ ਜਿਸ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 118.60 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ, ਵਾਸਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਦਵਾਖਾਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਵਾਈ 110 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਦਵਾਈ ਸਾਲ 1960-61 ਤੇ 1961-62 ਵਿਚ ਸਿਰਫ 9 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਸਾਲ 1962-63 ਵਿਚ 4.800 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਵਾਈ ਦਾ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਆਰਡਰ ਪਲੇਸ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਕਾਰੀ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

(4) **ਜੰਡ ਭਾਸਕਰ ਦਾ ਕੇਸ :-** ਫਾਰਮੇਸੀ ਦੀ ਡਿਮਾਂਡ ਜੰਡ ਭਾਸਕਰ ਦੀ ਸਿਰਫ 1.49 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ 8.400 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਆਰਡਰ, ਮਾਰਚ 1964 ਵਿਚ ਪਲੇਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਵਾਈ ਦਾ ਭੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਆਰਡਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1502.55 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ।

Salaries/T. A. etc. drawn by Ministers.

*948. **Shri Sardari Lal Kapur** : Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) the total amount of salaries drawn by the Chief Minister, Ministers, Ministers of State and the Chief Parliamentary Secretary separately since the present Ministry took over upto date;

(b) the total amount of travelling allowance drawn by the Chief Minister, each Minister, each Minister of State and the Chief Parliamentary Secretary, during the said period ;

(c) the total amount spent on the telephone trunk calls made by Chief Minister, each Minister, each Minister of State, and the Chief Parliamentary Secretary, during the period mentioned in part (a) above ?

Sardar Gurnam Singh : (a), (b) & (c) A statement giving the requisite information is placed on the Table of the House.

[(ਏ),ਬੀ ਅਤੇ (ਸੀ) ਇਕ ਵਿਵਰਣ-ਪਤਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।]

Statement showing the amount of salary and T. A. drawn by the Chief Minister, each Minister & Chief Parliamentary Secretary alongwith the expenditure incurred on telephone trunk calls by each of them from the date they took over up to the date mentioned against each :—

S. No.	Name	Salary upto 31-10-69 including pay for 10-69.	T. A.	Expenditure on Trunk calls upto 30-9-69.
1.	S. Gurnam Singh, C.M. (Sumptuary allowance)	Rs. 8,428.55 Rs. 4,214.30	Rs. 2,665.30 (upto 9/69 for 7½ months)	Rs. 6,557.05 (7½ months)
2.	Shri Balram Dass Tandon, I.M.	Rs. 8,428.55	Rs. 1,687.50 (upto 10/69 for 8½ months)	Rs. 6 447.65 (7½ months)
3.	S. Sohan Singh Bassi, I.P.M.	Rs. 8,428.55	Rs. 1,262.50 (upto 8/69 for 6½ months)	Rs. 7,121.25 (7½ months)
4.	S. Atma Singh, R.R.M.	Rs. 8,428.55	Rs. 3,130.00 (upto 10/69 for 8½ months)	Rs. 5,393.70 (7½ months)
5.	Shri Krishan Lal, F.M.	Rs. 8,428.55	Rs. 5,574.45 (upto 10/69 for 5½ months)	Rs. 10,326.95 (4½ months)
6.	Dr. Bhagat Singh, S.W.M.	Rs. 5,483.85	Rs. 2,291.90 (upto 10/69 for 5½ months)	Rs. 1,402.40 (4½ months)
7.	S. Balwant Singh, F.S.M	Rs. 3,322.60	Rs. 437.50 (upto 8/69 for 1½ months)	Rs. 2,165.60 (2½ months)

8.	S. Parkash Singh Badal, D.A.H.M	Rs. 3,322.60	Rs. 2,317.75 (upto 10/69 for 3½ months)	Rs. 3,410.35 (2½ months)
9.	S. Surjit Singh, E.M.	-do-	Rs. 762.50 (upto 9/69 for 2½ months)	Rs. 2,588.02 (2½ months)
10.	S. Satnam Singh Bajwa, M.F.F.	-do-	Rs. 2,390.75 (upto 10/69 for 3½ months)	Rs. 3,091.00 (2½ months)
11.	S. Mohan Singh Tur, M.I.	-do-	Rs. 837.50 (upto 10/69 for 3½ months)	Rs. 123.00 (2½ months)
12.	S. Jaadev Singh, M.D.A H.	-do-	Rs. 2,232.35 (upto 10/69 for 3½ months)	Rs. 559 50 (2½ months)
13.	S. Ravel Singh, M.I.H.	-do-	Rs. 1,250.00 (upto 10/69 for 2½ months)	Rs. 217.90 (2½ months)
14.	S. Randhir Singh, M.P.W.	-do-	Rs. 1,225.00 (upto 9/69 for 2 months)	Rs. 1,169.25 (2½ months)
15.	S. Jiwan Singh Umranangal, M.R.L.	-do-	Rs. 1,975.00 (upto 10/69 for 3 months)	Rs. 241 80 (2 months)
16.	S. Gurmit Singh, C.P.S.	Rs. 1,329.00	Rs. 1,881.25 (upto 10/69 for (3 months)	Rs. 1,228.75 (2 months)

Persons died on account of Murder, Suicide and Accidents.

*871. **Chaudhri Ram Singh :** Will the Chief Minister be pleased to state the total number of deaths reported in the State as a result of murders, suicides and accidents during the period from 1-2-69 to date?

Sardar **Gurnam Singh :** 953.

Lathi Charge Made on Dehati Mazdoor Satyagrahis in District Sangrur.

*946. **Comrade Babu Singh Master :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether any lathi charge was made by the police on Dehati Mazdoor Satyagrahis in Sangrur on the 15th September, 1969; if so, under whose orders;

(b) whether it has come to the notice of the Government that no medical aid was given to the injured Satyagarhis after the lathi charge; if so, the reasons therefor;

(c) whether the Government issued some instructions for not arresting the said Satyagrahis in district Sangrur?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (ੳ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ਅ) ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

(ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

[(a) No.

(b) Does not arise.

(c) No.]

Shots Fired from Phagwara Cotton Mill, Phagwara District Kapurthala.

*950. **Doctor Sadhu Ram :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether it has come to the notice of the Government that shots were fired from Phagwara Cotton Mill, Phagwara near about 10-10-69;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, whether any one died as a result of these shots;

(c) whether some persons were arrested on the suspicion of having fired the said shots; if so, their names;

(d) the result of the investigation so far conducted by the police authorities in the said case?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes; near Jagatjit Cotton Textile Mills, Phagwara.

(b) None; two persons injured.

(c) Following 8 persons were arrested :-

(1) Ram Sahai

(2) Milkhi Ram

(3) Bhagu

(4) Mohan Singh

(5) Gurditta

(6) Malkiat Chand

(7) Bakhtawar Singh

(8) Sawaran Singh

(d) Case is still under investigation and no conclusions have yet been reached.

Funds Collected by the Authorities of Central Jail, Ferozepur from the Visitors.

*955. **Shri Balmukund Sharma:** Will the Chief Minister be pleased to state whether the funds collected by the Jail authorities of Central Jail Ferozepur from the public who come to see the prisoners are utilized fo the welfare of the prisoners; if so, the manner in which the same arer utilized?

Sardar Gurnam Singh : Yes. The funds are utilized for the welfare of the prisoners in the manner given below :-

(a) A teacher is engaged for imparting literacy to the inmates daily and honorarium is paid to him.

(b) Stationery articles are supplied to the prisoners for prosecuting their studies.

(c) Books are purchased for the Jail Library for use by prisoners.

(d) Poor and needy prisoners are supplied eye-glasses and dentures.

(e) Similar other matters involving general welfare of the prisoners.

[ਜੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਫੰਡ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਾਸਤੇ ਹੇਠ ਦਿਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :-

(ਏ) ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਟੀਚਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨ ਭੇਟਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਬੀ) ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਲਿਖਣ ਸਮਗਰੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਸੀ) ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜੇਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

(ਡੀ) ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੰਦ ਗਰੀਬ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਐਨਕਾਂ ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਬੀੜ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਈ) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਜਿਹੜੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹੋਣ ।]

Candidates Selected for the Posts of Assistant Superintendents of Jail

*985. Sardar **Dalip Singh Pandhi** : Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether the Selection Committee of the Jails Department after advertising the posts of Assistant Superintendents (Jails) selected some candidates in the year 1969;

(b) whether it is a fact that all the persons temporarily working against these posts and who were not selected by the Selection Committee were reverted in order to appoint the above mentioned candidates;

(c) whether there are any Assistant Superintendents in Jails who were not selected by the Selection Committee and have not been reverted so far, if so; the reasons for the same?

Sardar Gurnam Singh : No. The Selection Committee of Jails Department did not advertise the posts of Assistant Superintendents. They however, selected candidates in 1969 out of the applicants who applied for the posts of Assistant Superintendents advertised by the S. S. S. Board in June, 1968. These applications were sent to the Jails Department for necessary action on abolition of S. S. S. Board.

(b) No, as there were no Assistant Superintendents working as such who were not selected by the Selection Committee.

(c) There are no Assistant Superintendents of Jails who were not Selected by the Selection Committee and who have not been reverted.

[ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ]

[(ੳ) ਨਹੀਂ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਵਿਗਿਆਪਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਐਪਰ ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜੂਨ, 1968 ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਭੇਜਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 1969 ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਤੋੜੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੱਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ।

(ਅ) ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੰਟ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਰਹੇ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਚੁਣੇ ਨਾ ਗਏ ਹੋਣ।

(ੲ) ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਸੁਪਰਡੰਟ ਨਹੀਂ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਆਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਰਟ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।]

Joint Seniority List of Assistants in P. T. C./D. S. T. Office Punjab.

*956. **Bhagat Guran Dass Hans :** Will the Chief Minister be pleased to state :–

(a) whether it is a fact that the Joint seniority list of Assistants of the office of the Provincial Transport Controller Director State Transport Punjab Chandigarh has been finalised, if so, when;

(b) whether the said seniority list was finalised in accordance with the departmental rules/Government instructions ;

(c) whether any representations/appeals against the said seniority list have been received by the Government, if so. when and the action taken thereon ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਹਾਂ ਜੀ 28-3-1969 ਨੂੰ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਸੀ) ਹਾਂ ਜੀ। ਕੁਝ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਡੀ.ਐਸ.ਟੀ./ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਦ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਹਨ :–

1.	ਸ਼੍ਰੀ ਜੀਤ ਸਿੰਘ	21.4.1969
1.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ	2.6.1969
3.	ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ	2.6.1969
4.	ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ	2.6.1969

5.	ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ	26.9.1969
6.	ਸ਼੍ਰੀ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ	7.4.1969
7.	ਸ਼੍ਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੇਵਰ	7.4.1969
8.	ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਲਬਾਗ ਰਾਏ	29.3.1969

[(a) Yes Sir, on 28.3.1969.

(b) Yes Sir.

(c) Yes Sir—Appeals have been received from the following Assistants of PTC /DST office and these are underconsideration :-

(i) Sh. Jit Singh—Dated 21st April, 1969.

(ii) Sh. Sukhdev Singh—Dated 2.6.69.

(iii) Sh. Bhagat Singh—Dated 2.6.69.

(iv) Sh. Ajit SinghGill—Dated 2.6.69.

(v) Sh. Kuldip Singh—Dated 26.9.69.

(vi) Sh. Dhian Singh —Dated 7.4.69.

(vii) Sh. Om Parkash Kaver—Dated 7.4.69.

(viii) Sh. Dilbagh Rai—Dated 29.3.69.]

Direct Bus Service from Phagwara to Chandigarh.

*993. **Dr. Sadhu Ram :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether there is any direct bus service from Phagwara to Chandigarh via Nawanshehar and via Ludhiana ; if not, the reasons therefor ;

(b) whether the Government proposes starting bus service from Phagwara to Chandigarh via Nawanshehar and Ludhiana, if so, when ?

Sardar Gurnam Singh : (a) No Sir. Sufficient number of buses are already available which pass through Phagwara.

(b) No Sir.

[(ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਦੀ ਕਾਫੀ ਬਸਾਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਬੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ।]

Complaints Against Public Relations Officer, Patiala.

*998. **Sardar Dalip Singh Pandhi :** Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) whether Government received any complaints last month from the public or legislator against the Public Relations

[Sardar Dalip Singh Pandhi]

Officer, Patiala ; if so, the nature of allegation levelled against him ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, whether the said complaints were enquired into, if not, the reasons therefor ;

(c) if any enquiry is proposed to be held, the time by which it is likely to be done ;

(d) whether the said Officer was transferred this year, if so, whether his transfer order was subsequently cancelled ; if so , the reasons therefor ;

(e) whether the said Officer remained posted at Patiala for more than three years; if so, the date of his posting ;

(f) whether three years stay is essential for an employee at the same station ; if so, whether this principle was followed in connection with the said Officer ?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes. It was regarding his work and conduct.

(b) The complaint is being enquired into.

(c) The enquiry is likely to be completed soon.

(d) Yes, for administrative grounds.

(e) Yes, since 31.10.1966.

(f) Ordinarily a Government servant is not to be transferred before 3 years stay but this period can be extended/shortened in exigencies of Public service.

[(ਏ) ਹਾਂ ਜੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਤੇ ਆਚਰਣ ਬਾਰੇ ਸੀ।

(ਬੀ) ਸ਼ਕਾਇਤ ਬਾਰੇ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(ਸੀ) ਪੜਤਾਲ ਜਲਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

(ਡੀ) ਹਾਂ ਜੀ, ਪਰ ਹੁਕਮ ਪਰਸ਼ਾਸ਼ਨੀ ਅਧਾਰ ਤੇ ਰੋਕੇ ਗਏ ਸਨ।

(ਈ) ਹਾਂ ਜੀ; ਉਹ ਪਟਿਆਲੇ 31.10.1966 ਤੋਂ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਐਫ) ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਾਂ ਘਟ ਜਾ ਵਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।]

Sales Tax Realised From Batala, Pathankot and Gurdaspur Tehsils.

*869. **Chaudhri Ram Singh** : Will the Chief Minister be pleased

to state the total amount of sales tax realised from Batala, Pathankot and Gurdaspur Tehsil, during the period from 1st April, 1968 to-date ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : 1.4.1968 ਤੋਂ 30.9.69 ਤਕ ਕੁਲ ਵਿਕਰੀ ਕਰ (ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਕਰੀ ਕਰ) ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

ਬਟਾਲਾ	ਰੁ. 61,53,857
ਪਠਾਨਕੋਟ	ਰੁ. 78,22,951
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਰੁ. 37,63,326

[Total collection of Sales Tax, (i.e. Punjab and Central Sales Tax) during the period from 1st April, 1968 to 30th September, 1969 was as follows :-

Batala :	Rs. 61,53,857.
Pathankot :	Rs. 78,22,951.
Gurdaspur :	Rs. 37,63,326.]

Cases of Evasion of Sales Tax.

*970. **Chaudhri Ram Singh** : Will the Chief Minister be pleased to state the total number of the cases of evasion of sales tax detected in the State during the period from 15th February, 1969 to-date together with the amount involved therein ?

Sardar **Gurnam Singh** : 21,599 cases of the value of Rs.16,35,836.57.

[21,599 ਕੇਸ 16,35,836 ਰੁਪਏ 57 ਪੈਸੇ ਦੀ ਮਾਲੀਅਤ ਦੇ ।]

Reduced Sales Tax on Dry Fruit etc.

*972. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) whether the traders of Punjab have represented to the Government to so reduce the rate of Sales Tax on dry fruits, hides and skins , cotton yarn, hosiery goods as to bring it at par with the rate of Sales Tax on these commodities prevailing in Delhi ;

(b) if the answer to part (a) above be in the affirmative, the action taken thereon and if no action has been taken, the time by which a final decision is likely to be taken in the matter ?

Sardar **Gurnam Singh** : (a) Yes sir.

(b) (i) **Dry Fruits** : The Central Sales Tax has been brought at par with the rate prevailing in Delhi State. However, the rate of State Sales Tax was not reduced keeping in view the financial position of the State.

[Chief Minister]

(ii) **Hides and Skins :** The matter regarding reduction in the State Sales Tax on this item from 3% to 1% and bringing it at par with Delhi State is under the consideration of Government.

(iii) **Cotton Yarn :** The demand of the Beoparis was rejected in 1968 keeping in view the tight financial position of the State. Fresh representations since received are under consideration.

(iv) **Hosiery Goods :** The demand of the Beoparis was rejected in 1968 keeping in view the tight financial position of the State. Thereafter no representation has been received.

[ਭਾਗ (ੲ) ਹਾਂ ਜੀ।

ਭਾਗ (ਬੀ) :– **ਖੁਸ਼ਕ ਫਲ :** ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਰਾਜ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

2. **ਕੱਚਾ ਚਮੜਾ ਅਤੇ ਖਲਾਂ** :–ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਕਰੀ ਕਰ 3% ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੇ 1% ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

3. **ਸੂਤੀ ਧਾਗਾ** : ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਉਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸੰਨ 1968 ਵਿਚ, ਰਾਜ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਉਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਰਜ਼ੀ ਪੱਤਰ ਅਜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ।

4. **ਹੌਜ਼ਰੀ ਮਾਲ ਆਦਿ** : ਵਿਉਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਨ 1968 ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪੱਤਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।]

Simplification of Sales Tax Structure in the State.

*975. **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Chief Minister be pleased to state whether any action has so far been taken or is proposed to be taken by the Government on the request made by the Punjab Beopar Mandal to simplify the sales tax structure to facilitate the work of the traders and remove their difficulties?

Sardar Gurnam Singh : The Government have set up a Taxation Enquiry and Resources Committee and one of the terms of reference made to that Committee is to simplify the Sales Tax law and suggest measures for the elimination of the difficulties now experienced by the traders, without adversely affecting State revenues.

[ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਐਨਕੁਆਰੀ ਐਂਡ ਰਿਸੋਰਸਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਵਾਲਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵਿਕਰੀ

ਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਬਿਉਪਾਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਰਕਾਰ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਉ ਦੇਣ ।]

Exemption of Hotels And Dhabas from the Payment of Sales Tax.

*976. **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Chief Minister be pleased to state the action, if any, taken by the Government on the request of the Punjab Beopar Mandal that Hotels and Dhabas in the State be exempted from the levy of Sales Tax?

Sardar Gurnam Singh : No such request from the Punjab Beopar Mandal has been received.

[ਪੰਜਾਬ ਵਿਉਪਾਰ ਮੰਡਲ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ ।]

Non-Payment of Salary/Arrears of Pay of Sh. Waryam Singh Clerk, Irrigation Department Ludhiana.

*947. **Sardar Umrao Singh** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether it is a fact that Shri Waryam Singh, Clerk of Irrigation Department Harike/Sidhwan Division, Ludhiana was not paid his salary arrears due to him as he was not granted the increments since August, 1962 to July, 1967.

(b) whether it is also a fact that the Punjab Subordinate Services Federation forwarded his representation to Secretary, Irrigation and Power Department during March/April, 1969, if so, a copy thereof alongwith the action taken by the Government thereon be laid on the Table of the House ;

(c) the steps being taken to get his arrears paid and the time by which these are likely to be paid ?

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ : (ੳ) ਜੀ ਹਾਂ ।

(ਅ) ਜੀ ਹਾਂ, ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਦੀ ਨਕਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ੲ) ਮੁਆਮਲਾ ਅਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

Copy of Memo No. 1678, dated 31st March, 1969, from Shri Ranbir Dhillon, General Secretary, Punjab Subordinate Services Federation, Chandigarh to the Secretary to Government, Punjab, Irrigation and Power Department, Chandigarh.

Subject :—Grant of extra-ordinary leave to Shri Waryam Singh, Clerk, Sidhwan Division, Ludhiana.

I have been directed to invite your attention to a

[Minister] for Irrtgation and Power]

case of extreme harassment meted out to Shri Waryam Singh Clerk, Sidhwan Division, Ludhiana. In this case it is requested :—

(i) that Shri Waryam Singh, Clerk, Sidhwan Division, Ludhiana exposed certain cases of corruption and malpractices against Shri Sulakhan Singh XEN during 1963 and against Shri Kuldip Singh Sidhu, Executive Engineer, during 1967-68 who (both the above Executive Engineers) became prejudiced against Shri Waryam Singh, Clerk ;

(ii) that these officers used their influence and tried to implicate Shri Waryam Singh Clerk in criminal cases U/S 107/151 Cr. P. C. and 506/I. P. C. through the help of Police. The case was tried in the Court at Patti during 1963 and Shri Waryam Singh was exonerated by the honourable court;

(iii) that Shri Waryam Singh was further harassed to the extreme extent because these officers used their influence and that resulted in delay in grant of Extraordinary leave for the year 1961-62 resulting in non completion of Service Book and hence arrears of annual increments gathere-amount to Rs. 3500/- since 1961-62, which was not paid.

All his representations, legal notices have cut noice and he approached you with the hope that you will order immediate sanction of Extraordinary leave as clearly indicated in this representation (copy attached) for reference and payment of his arrears within specified time.

May I hope, that he will not suffer due to further delay in finalisation of his case of approval for the grant of extraordinary leave to regularise his services from your office.

To

The Secretary to Government, Punjab,
Irrigation and Power Department,
Chandigarh.

Subject :- Sanction of Extraordinary leave to Shri Waryam Singh Clerk, Sidhwan Division, Ludhiana for the period of (8/61 to 8/62) while remained prolonged ailment.

(ii) Approval for regularisation of Service and to draw arrears of increment for the last eight years i. e. from 1961 amounting to Rs 3500/- approx.

Respected Sir,

I take this liberty to invite your kind attention to a case of harassment and hardship being created by the prejudiced and corrupt officers of Irrigation Deptt. say S.Sulakhan Singh XEN Harike Divn. and Shri Kuldip Singh Sidhu XEN,Sidhwan Division Ludhiana due to their

malafide intention and personal grudges against me because I have proved serious cases of corruption and malpractices, high handedness and communal mindedness through the Vigilance Deptt. while posted at above mentioned places in their respective Division simultaneously during 1963 and 1966-68 etc.

2. It is on the record evidence itself that no other employee in the Irrigation Department was put to such extent of harassments, unnecessarily created troubles and financial hardships by any other officer in the Department as has been done in my case.

3. I have poured hundreds of applications and represntations to these officers as well as to the higher authorities of Irrigation Department to draw my arrears of increments which is due from the Department about worth Rs. 3500/- approximately. It is very painful to note that no action seems to have been taken by these officers because of the fact that above officers, both (XEN) (S) have good influence in the higher offices, in Police Department being Shri Sukhpal Singh Superintendent of Police (father in -law) of Shri K.S Sidhu XEN, at present posted at Jullundur through whom they have been able to register false and fabricated cases registered U/S 506 I.P.C. against me.

4. It is also fact that I have also filed further affidavit in the office of Secretary to Government, Punjab Vigilance Department to prove corruption charges against the said Executive Engineer, inquiry of which is in progress and I hope that he will also prove guilty of the charges levelled against him. Due to the above facts he off and on comes up to Ghandigarh on getting information from his corrupt touts and secret sells in the Secretariat level to get these cases hushed up for which we have solid proof of his illegal movements etc.

5. Few days back when I came out from the conviction under Section 506/I.P.C. from Central Jail Patiala(granted bail by the Punjab High Court), I contacted in the office of the Chief Engineer, Irrigation Works, Punjab to settle my case of old outstanding dues of increments and regularisation of entire period of Extraordinary leave for 1961-62. The Chief Engineer, Office has told me that my case of said period has already been sent to Secretary, Irrigation and Power Department, Punjab, Chandigarh, for according his sanction and approval for regularisation of the period, so it would be decided shortly as soon as received back from your office.

6. It may also be brought to your personal notice that I have also served the Department through a legal notice U/S 80 C.P.C. through Shri B.N. Sehgal Advocate Ludhiana period of which has since been matured and the case has to be come up at the state to be filed in the Court for justice.

In the end, keeping a lenient view I,once again approach your good honour with some of the above noted facts and back history of the case and would earnestly request you to kindly move actively into the matter so as to accord sanction and approval to regularise my services for the entire period of about one year during 1961-62 immediately.

[Minister for Irrigation and Power]

The necessary instructions after according the said approval may kindly be issued direct to the Superintending Engineer, Ferozepur Circle and both the Executive Engineer, Harike and Sidhwan Division Ludhiana so as to prepare my bills of arrears of increments and pending leave salaries lying pending with them since 1961 to-date to avoid any further delay. By doing this I will be saved from further harassments/financial hardships during my so much suffering period, when I am not getting any pay from the Department and even I am refused my subsistance allowance by the said Executive Engineer being convicted in the above referred case u/s 506/IPC appeal of which is still pending in the Punjab and Haryana High Court at Chandigarh.

Under the circumstances explained above I am hopeful, that your good honour might take personal interest in the case of deteriorated victimisation and save the poor soul, from starvation by according approval of regularisation of my services and order for payment of all outstanding arrears of increments etc. which comes to Rs. 3500/- upto date at your earliest convenience and inform me at the following address and oblige.

Thanking you in anticipation.

Yours faithfully,
Sd/-Waryam Singh Clerk,
U/Suspension
Qtr. No. 2502-U, Sector 24-C,
Upper Flat, Chandigarh.

Dated 31.3.69.

Copies forwarded to :-

1. Copy of above is forwarded to the honourable, Irrigation and Power Minister, Punjab, Chandigarh, for information and necessary action.

2. Copy of above to the Chief Engineer, Irrigation Works, Punjab, Chandigarh, for necessary action in the matter.

3. Copy of above is submitted to General Secretary, Punjab, Subordinate Services Federation 1680, Sector 22-B, Chandigarh, for information. He is requested to take up this matter of hardships with the Government at his own level to save me from unnecessary torture and harassments.

Sd/- Waryam Singh Clerk
U/Suspension.

Contract Given for the Construction of a Bridge on Dhal Boha Link Canal RD 14670. Tehsil Mansa, District Bhatinda.

*958. **Sardar Kirpal Singh Makhewala** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether it is a fact that the Government gave contract for the construction of a bridge, to one Shri Milkhi Contractor, on Dhal Boha Link Canal (Makhewala, Jhandok) RD 14670 in Tehsil Mansa District Bhatinda;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative is it a fact that the bridge was not constructed by the Contractor, according to the prescribed specifications, if so the action, if any taken against the Contractor concerned;

(c) whether the Government is aware of the fact that the people of the ilaqa fixed up slates on the said bridge, at their own cost, which a view to makeing it usable by the people of the ilaqa.

(d) if the reply to part (c) above be in the affirmative whether the Government propose to refund to the village the cost of the slates etc. incurred by them;

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) Yes during Pepsu regime before merger of Pepsu with Punjab.

(b) The Contractor did not complete the work but what ener work was done was according to specification.

(ii) No action was taken against the Contractor.

(c) No slates were fixed by thepeople .

(d) Question does not arise.

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ, ਪੈਪਸੂ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ।

(ਅ) ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰੰਤੂ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਪੈਸੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ ।

(ii) ਠੇਕਦਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

(ੲ) ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸਲੇਟਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ।

(ਸ) ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।]

———

Application for Reduction of Load Pending with S.D.O. (Suburban), Jullundur.

*951. **Comrade Kulwant Singh** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether persons having a power connection for agricultural

[Comrade Kulwant Singh]

purpose in the State can reduce their load, if so, the conditions, if any laid down for the purpose;

(b) whether any applications for the reduction of load are pending with the S.D.O. (Suburban), Jullundur Cantt; if so, their number and since when ;

(c) whether it is a fact that reduction of load has not yet been allowed to the said applicants, if so, the reasons therefor;

(d) whether the persons who have applied for reduction in load will be given interest on amount deposited by them for taking power connection for agricultural purposes on priority basis, if so, at what rate ?

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) Yes, provided the case is financially justified or the person seeking reduction pays the unjustified portion, if any. of the estimated cost.

(b) Yes. Nine only. Date since when these are pending is as follows :-

1. 16.3.69
2. 19.5.69
3. 19.5.69
4. 22.5.69
5. 17.6.69
6. 30.6.69
7. 26.8.69
8. 10.10.69
9. 21.10.69

(c) Yes. The matter is yet under consideration.

(d) The question is not clear. However, it may be stated that in case of deposit under the Agricultural Refinance Corporation Scheme the amount of deposit is the same for all Horse Powers and carries interest and as such the question of reduction in the amount of deposit and interest thereon does nct arise.

[(ੳ) ਜੀ ਹਾਂ । ਜੇ ਕਰ ਕੇਸ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਆਦਮੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਕੀਮਤ ਦਾ ਨਾਵਾਜਬ ਹਿੱਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

(ਅ) ਜੀ ਹਾਂ । ਸਿਰਫ 9 ਥੱਲੇ ਦਿਤੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਲਮਬਤ ਹਨ :

1. 16.3.1969
2. 19.5.1969

3. 19.5.1969
4. 22.5.1969
5. 17.6.1969
6. 30.6.1969
7. 26.8.1969
8. 10.10.1969
9. 21.10.1969

(ਏ) ਜੀ ਹਾਂ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

(ਸ) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਰੀਫਾਇਨੈਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਰਕਮ ਜਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਰਕਮ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰਜ਼ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਤੇ ਸੂਦ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ।ਇਸ ਲਈ ਜਮਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਉਸਤੇ ਸੂਦ ਲਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।]

Electrification of Villages on the Occasion of Quin-Centenary Celebrations of Guru Nanak Dev Ji.

*934. **Sardar Raja Singh** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) whether there is any scheme under the consideration of Electricity department to electrify some villages on the occasion of quin-centenary celebrations of Guru Nanak Dev Ji on 23.11.1969;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, the population on the basis of which, the villages are proposed to be electrified together with the year of census on the basis of which the villages have been selected for electrification ;

(c) the total number of villages in the State as on record of the Electricity Department ;

(d) whether it is a fact that some villages of Ropur district have also been enlisted for electrification under the said scheme : if so, the number and names of the said villages ?

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) Yes.

(b) The electric connections are intended to be given to the villages irrespective of the population on Supply of Power basis subject to financial justification.

(c) 1123 villages are such where electricity has not been

[Minister for Irrigation & Power]

supplied on Supply of Power basis, but tubewell connections have been given.

(d) Yes. 39 villages, the list of which is placed on the Table of the House.

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਅ) ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

(ੲ) 1123 ਪਿੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ । ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਲਈ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ।

(ਸ) ਜੀ ਹਾਂ । 39 ਪਿੰਡ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

List of Villages.

Chanoloun, Nanakpura, Railon, Tatrala, Rajemajra, Bhure, Katlour Sawara, Kapra, Rasanheri, Gademajra, Dukri, Lambian, Bjajoli, Radiala, Jantpura, Boormajra, Dasgram, Gurdaspur, Sewomajra, Roadmajra, Bagomajra, Ballian, Rasulpura, Udhampur, Manpur, Khantpur, Doomcheri, Sangatpur, Badwali, Chaheri, Kukrali, Saidpur, Kajalmajra, Tiwar, Khunimajra. Barapind, Bainspur, Jandberi.

[ਚਾਨੋਲੋਨ, ਨਾਨਕਪੁਰ, ਰੇਲੋਂ, ਤਾਤਰਾਲਾ, ਰਾਜੇਮਾਜਰਾ, ਭੁਰੇ, ਕਟਲੌਰ, ਸਵਾਰਾ, ਕਾਪਰਾ, ਰਾਸਨਹੇਰੀ, ਗਾਡੇਮਾਜਰਾ, ਦੁਖਰੀ, ਲੰਮਬੀਆ, ਭਾਜਲੀ, ਰਡੀਆਲਾ, ਜੰਤਪੁਰਾ,ਬੂਰਮਾਜਰਾ, ਦਸਗਰਾਮ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਸੇਉਮਾਜਰਾ, ਰੋਡਮਾਜਰਾ, ਬਾਰਮਾਜਰਾ, ਬੇਲੀਆਂ, ਰਾਸੂਲਪੁਰਾ, ਉਧਮਪੁਰ, ਮਾਨਪੁਰ, ਖੰਤਪੁਰ, ਦੁਮਚੇਰੀ, ਸੰਗਤਪੁਰ, ਬਦਵਾਲੀ, ਚਾਹੇਰੀ, ਕੁਕਰਾਲੀ, ਸੈਦਪੁਰ, ਕਾਜਲਮਾਜਰਾ, ਤੀਵਾਰ, ਖੂਨੀਮਾਜਰਾ, ਬੜਾ ਪਿੰਡ, ਬੈਂਸਪੁਰ, ਜੰਡਵੇਰੀ ।]

P.W.D. (B&R) Divisions.

***960. Chaudhri Satya Dev** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :-

(a) the names of P.W.D. (B&R) Divisions established in each district of the State as at present ;

(b) the names of the places where the said Divisions are situated ;

(c) the mileage of roads constructed during the current year in each of the said Divisions together with their details ?

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) and (b) The requisite information as at Annexure I is laid on the Table of the House.

(c) The requisite information as at Annexure-II is laid on the Table of the House.

[(ੳ) ਤੇ (ਅ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਜੋ ਕਿ ਅਨੈਕਸਚਰ I ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ੲ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੈਕਸਚਰ II ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।]

ANNEXURE I

S.No.	Name of District	The Name of Division (P.W.D. B & R)	Place where situated
1.	Patiala	1. Patiala Provincial Division	Patiala.
		2. Patiala Electrical Division	,,
		3. Mechanical Division	,,
		4. Fatehgarh Sahib Construct-tion Division.	Fatehgarh Sahib.
2.	Bhatinda	1. Bhatinda Provincial Division	Bhatinda.
3.	Sangrur	1. Sangrur Provincial Division	Sangrur.
4.	Ropar	1. Ropar Construction Division	Ropar.
5,	Jullundur	1. Jullundur Provincial Division	Jullundur.
		2. Jullundur Construction Division	,,
6.	Ludhiana	i. Ludhiana Provincial Division	Ludhiana
7.	Hoshiarpur	1. Hoshiarpur Provincial Division	Hoshiarpur.
8.	Amritsar	1. Amritsar Provincial Division	Amritsar.
		2. Amritsar Construction Division No. 1	,,
		3. Amritsar Construction Division No. 2	,,
		4. Bridge Investigation Division	,,
		5. Electrical Division Amritsar.	,,
9.	Gurdaspur	1. Gurdaspur Provincial Division	Gurdaspur
		2. Gurdaspur Construction Division No. 1	,,

[Minister for Irrigation & Power]

		3. Gurdaspur Construction Division No. 2	Batala
10.	Ferozepur	1. Ferozepur Provincial Division	Ferozepur
		2. Muktsar Construction Division	Muktsar.
		3. Moga Construction Division	Moga.

ANNEXURE II

GURDASPUR PROVINCIAL DIVISION.

S.No.	Name of Road	Total Length in Kms.	Length mettled during 69-70
1.	Kahnuwan-Chak Sharif	2.72	0.72
2.	A. P. K. road to Satokha Bhoja.	6.44	2.70
3.	Athwal-Talwandi-Bhindran	3.22	0.40
4.	Dala-Dhandoi	4.80	1.00
5.	Gurdaspur-Hardochani	14.50	2.60
6.	Ghuman to Mand	4.80	1.35
	Total		8.77

LUDHIANA PROVINCIAL LIVISION

S.No.	Name of Road	Total Length in Kms.	Length mettled during 69-70
1.	Mullanpur-Bariach Chak Kalan	6.20	1.50
2.	Bhoda-Jagiarpur Dhola	4.80	2.40
3.	Nurpur Kamalpur road	3.48	3.00
4.	Barewal approach road	1.55	1.55
5.	Bahadurke-Kasabad	5.60	3.00
6.	Hassanpur to G. T. Road	1.00	1.00
7.	Tajpur approach road	7.20	1.60
8.	Jaspal Bangar approach road	5.60	1.40
9.	Chhapar-Latala Barundi	9.00	2.60

10.	Sihar approach road	3.20	3.20
11.	Sarinh-Rara road	9.60	3.00
12.	Raikot-Barundi	9.00	9.00
13.	Bhadewal Madnipur-Maloud	11.00	0.40
14.	Isru Bagli Kalan–Bhamadi	11.56	2.90
15.	Kheri-Sanghol	11.40	1.40
16.	Mandiani-Talwandi Swaddi	6.00	2.25
17.	Dholan-Chichrari-Rajona	13.00	4.20
	Total		44.40

HOSHIARPUR PROVINCIAL DIVISION

1.	Chahewal-Mone Kalan	21.00	2 50
2.	Gahon to Balachaur	2.00	1.00
3.	Mahalpur-Maili	7.00	1.00
4.	Saila-Maranwali	8.00	1.00
5.	Jadli-Kaulgarh-Akliana	13.00	1.00
6.	Phuglana link road	1.00	1.00
7.	Kathgarh-Rattewal	3.36	3.00
8.	Ghorewaha-Bade Ghanipur	2.00	1.00
9.	Hariana-Shamchurasi	18.00	3.00
10.	Nasrala-Nandachaur	13.00	1.00
11.	Hajipur-Jandwal	17.00	2.00
12.	Bhangala-Mathabpur	4.00	1.09
13.	Mukarian-Dhanoa	8.00	2.00
14.	Harddokhanpur-Budhalar	2.40	2.40
15.	Kothar-Shamchurasi	5.00	3.00
	Total		25.99

FEROZEPUR PROVINCIAL DIVISION

1.	Ghanianwala to Jiwan Singh Wala	4.20	1.20
2.	Kamiana-Ratti Rori	3.20	0-55
3.	Kamiana-Qila Nau	2.98	1.48

[Minister for Irrigation & Power]

1	2	3	4
4.	Chirewan to Muktsar Kotkapura	0.83	0.88
5.	Marhi Mustfa to Bagha Purana Nihalsinghwala road	3.86	3.86
6.	Nihalsinghwala to Bagha Purana Nihalsinghwala road	1.07	1.07
7.	Jalalabad-Bhinder Kalan	6 00	6.00
8.	Kot Isa Khan Randiala via Datewal	4.44	2.44
3.	Kot Isa Khan-Behramka	6.00	2.60
10.	Moga-Chirak	10.50	6.05
11.	Bode to Nihalsinghwala	6.48	2.20
	JULLUNDUR PROVINCIAL DIVISION		
1.	Kartarpur-Bhalath	6.40	02.0
2.	Sultanpur-Sherpur Sadan	6.40	0.55
3.	Hussainpur-Sujokalia	13.60	
4.	Bariana Haler vai Haripur	5.25	0.50
5.	Kartarpur-Bholath	5.20	0.40
6.	Virk approach to School	0.60	0.60
7.	Nawanshahar-Saloh-Slahbazpur	6.00	0.0
8.	Nawanshahr-Simla	5.00	0.40
9.	Khanpur-Bika Gunachur	4.80	1.60
10.	Phillaur-Tehang	4.30	1 00
11.	Thandian approach-road	1.00	1.00
12.	Hansron to Nawanshahar Approach road	3.00	1.00
13.	Mukandpur Dosanjh Kalan	10.40	1.00
14.	Lambra-Samipur	4.80	1.60
15.	Alasalpur-Adampur	6.40	1.50
16.	Kalabakra-Satowali	6.40	2.00
17.	Pachranga-Kingra Lehra	4.80	0.80
18.	Gakhal Gill	3.20	0.80
19.	Dhilwan-Kotli Thansingh	5.20	0.40

1	2	3	4
20.	Dugri Mustfapur-Shivdaspur	3.68	2.08
21.	Satowali-Shivdaspur	4.80	1.20
	Total		28.01
	JULLUNDUR CONSTRUCTION DIVISION		
1.	Dholeta Masani	8.80	6.20
2.	Dhilwan Bhandal Bet	8.00	2.50
3.	Bhandal Bet Fathudhinga	9.65	5.00
4.	Kartarpur Janda Sarai	11.25	6.00
5.	Fatehgalal to Kartarpur Kapurthala Road	4.00	1.00
	Total		20.70
12.	L. F. B. Road to Kokri Phula Singh	2.16	2.16
13.	Mehna to Kapura via Chugawan	4.00	3.00
14.	Nathuwala to Jhindiana	3 27	0.50
15.	L. F. B. Road to Matwani	1.52	1.52
16.	Moga Harike road to Khose Pandu	8.04	0.20
17.	Moga Harike road to Gurwara at Gagre	0.55	0.55
18.	Moga Badni Ramgarh Road to village Raoke	3.37	3.37
19.	Takhtupura-Lohara	3 20	0.50
	Total		93.93
	MUKTSAR CONSTRUCTION DIVISION		
1.	Mahan Badher-Bam	10.56	2.30
2.	Rampura Narainpur via Bishampura	8 80	3.00
3.	Abohar Usman Khera road to Paniwala	4.00	1.00
4.	Lambi-Fathuiwala	8.03	1.00
5.	D. H. S. road to Khudian	2.17	1.60
6.	D. H. S. road to Adhnian	4.00	2.10

AMRITSAR BRIDGE INVESTIGATION DIVISION

1	2	3	4
1.	Gago Bhua-Ram Rauni-Chak Sikander	5.60	1.40
2.	Sangna approach from A. B. K. road	1.90	0.90
	Total		2.30

AMRITSAR CONSRTUCTION DIVISION

1	2	3	4
1.	Thandey to Fatehpur	2.61	0.11
2.	Bharariwal to A. B. K. road	1.00	1.00
3.	Chatiwing to Mehma Pandori	3.70	1.00
4.	Harike Khalra road to Katcha Pacca	2.00	1.20
5.	Nagoke-Mainwind	3 60	1.00
	Total		4.31

AMRITSAR PROVINCIAL DIVISION

1	2	3	4
1.	Gumanpura to G. T. road	2.54	0.44
2.	Fatehgarh Sukarchak to A. P. K. road	3.55	0.55
3.	Sathiala to Dera Radha Swami	5.20	3.20
4.	Rampura to G. T. road	1.59	0.59
5.	Khasa to level x-ing Bhakna	4.02	2.27
6.	Bopa Ria-Ramdwala	3.24	1.62
7.	Raya to Lidder to Jalalabad	10.56	4.17
8.	Bulenangal to G. T. road	4.10	3.00
9.	Loharka to G. T. road Bye Pass	6 60	3.00
10.	Marari Kalan to A. P. K. road	3.52	1.80
11.	Majitha-Kathunangal	8.00	3.00
	Total		23.64

GURDASPUR CONSTRUCTION-II

1	2	3	4
1.	Aliwal-Naserka Khera	9.60	0.70
2.	Batala-Chuhewal Mdhok	9.60	1.70
3.	Dalamnangal-Akarpur	4.80	1.00

4. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਮੇ ਚੱਕ 100/-

5. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਮਜੇਹਰਾ 100/-

4. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਪਮੱਨ 125/-

5. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਕੁਲਿਆਨ 150/-

6. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਫਤਿਹਪੁਰ 150/-

7. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਭਗਵਾਨਪੁਰ 150/-

8. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਝਲਾ ਆਬੰਦ ਸ਼ੰਕਰਗੜ੍ਹ 125/-

9. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਮੰਗਿਆਲ 125/-

10. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਰਾਜ਼ੀਬਾਲੀ 125/-

11. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਝਲਾ ਚੱਕ 125/-

12. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਚਕਰਾਲ 125/-

13. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਮਾਨ ਨੰਗਲ 125/-

14. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਹੈਬਦ ਪਿੰਡੀ 125/-

ਬਿਨਾ ਸੂਦ ਕਰਜ਼ੇ

ਤਹਸੀਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

1. ਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਪੁਤਰ ਫੂਲੋ 450/-

2. ਕਲਾਸ਼ੋ ਪਤਨੀ ਪੁੰਨੂੰ 450/-

3. ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਤਾਰਾ ਰਾਮ 500/-

ਤਹਸੀਲ ਪਠਾਨਕੋਟ

1. ਮੁਸ਼ਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਹਰੀ ਰਾਮ 450/-

2. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਮਘਰ ਰਾਮ 500/-

3. ਉਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਤਰ ਮਘਰ ਰਾਮ 500/-

ਤਹਸੀਲ ਬਟਾਲਾ

1. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ 400/-

2. ਜਗੂ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਤੇਜੂ 400/-

3. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 400/-

[Chief Minister]

(d) On 3-1-1968, through a representation received from the Shromani Gurdwara Parbandhak Committee.

[(ੲ) ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁਜਦੀ ਸੀ ,

(ਬੀ) 29.9.1969;

(ਸੀ) ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਦਿਤੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਐਡੀਸ਼ਨ 1955 ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ ;

(ਡੀ) 3.1.1966 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀ ਰਾਹੀਂ ।]

Application for the Posts of Assistant Superintendent Jails.

*952. (CU) **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) whether any applications were invited by the Jails Department Selection Committee in February, 1969 or there about for the posts of Assistant Superintendents, Jails ; if so, when together with the number of such posts ;

(b) the total number of applications received for the said posts together with the number of candidates interviewed ;

(c) the number of candidates selected ;

(d) whether the selection of the said persons was got approved from the Chief Minister ; if so, their number ;

(e) the number of selected candidates who have actually been appointed together with the reasons for not appointing the others.

Sardar Gurnam Singh : (a) No applications for the posts of Assistant Superintendents Jails were invited by the Departmental Committee of the Jails Department in February, 1969 or there-about. But 123 applications already invited by the Subordinate Services Selection Board, Punjab to fill up 15 posts of Assistant Superintendents Jails were sent to the Inspector General of Prisons, Punjab for selection of candidates through the Departmental Committee.

(b) As mentioned at (a) above, 123 applications were received and only 88 candidates appeared for interview.

(c) A merit list of 45 non-scheduled caste and four Scheduled Caste candidates was prepared by the Departmental Committee.

(d) No Sir.

Ministerial Staff in the District Education Offices.

*981. (CU) **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state :-

(a) the number of Ministerial Staff consisting of Clerks, Assistants, Head Clerks, Assistant Superintendents and Superintendents in the District Education Offices in the State, year-wise from 1962 to-date;

(b) whether the Ministerial Staff has been increased according to the increase in schools/teaching personnel ; if not, the reasons therefor ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ :

(ੳ)	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1939
1. ਸੁਪਰਡੰਟ	10	10	10	11	11	11	11
2. ਸੀਨੀਅਰ ਹੈਡਕਲਰਕ	1	1	1	1	2	2	2
3. ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੰਟ	9	9	9	9	10	11	12
4. ਜੁਨੀਅਰ ਮੁੱਖ ਕਲਰਕ	11	11	11	10	11	10	9
5. ਸਹਾਇਕ	107	107	107	107	108	108	108
6. ਕਲਰਕ	300	301	306	306	309	313	313

ਨੋਟ :- ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ 1963 ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 1962 ਦੇ ਅਮਲੇ ਦੇ ਆਕੜੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ।

(ਅ) ਜੀ ਨਹੀਂ । ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕੌਮੀ ਬਚਤ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

Non-Payment of Loans for Minor Irrigation Works in Certain Blocks of District Bhatinda.

*990. (CU) **Comrade Babu Singh Master** : Will the Chief Minister be pleased to state whether it is a fact that the loans for minor irrigation works have not been given to the applicants in Blocks: (1) Phul (2) Rampura & (3) Nathana in district Bhatinda since December, 1968 ; if so, the details of the reasons for this delay and the date by which the loans are likely to be given to them now ?

Sardar Gurnam Singh : The position is explained in the statement laid on the Table of the House.

[ਵਿਵਰਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।]

Statement showing the Loans Advanced to Cultivators of Bhatinda District.

The amounts of loan advanced to the cultivators in the various blocks of Bhatinda District during the year 1968-69 is given below:-

[Minister for Irrigation & Power]

List of individuals on whose behalf land compensation is unpaid in respect of land owners of village Saidoke, Tehsil Moga.

S.No.	Name and Address	Amount
1.	Shri Guru Granth Sahib Dera Baharwala	1,011.31
2.	,, Atma Singh s/o Ganda Singh	274.94
3.	,, Gondhi Ram s/o Gangu Ram	276.62
4.	,, Baru Singh s/o Dya Singh Rahan, Gurdit Singh s/o Mohinder Murthian	263.56
5.	Smt. Chand Kaur d/o Natha Singh	212.77
6.	,, Kartar Kaur etc. Rahan Jaimal Singh s/o Sher Singh Murthian	373.77
7.	Shri Gujar Singh s/o Hukma	930.85 Paid on 10.11.69.
8.	,, Bikar Singh s/o Jawala Singh Rahan, Bishan Singh, Inder Singh s/o Bishan Singh Murthian	149.89
9.	Smt. Sahib Kaur etc. Rahan, Mohinder Singh, Dalip Singh s/o Geja Singh Mur	158.07 Paid on 19.11.69.
10.	Shri Mehar Singh s/o Wasakha Singh	232.67
11.	,, Sawan Singh s/o Wasawa Singh	63.37
12.	,, Nand Singh s/o Sher Singh, Jawala Singh etc. Murthian	416.91
13.	Kirpal Singh alias Chand Singh s/o Bhola Singh	80.00 Paid on 19.11.69.
14.	Smt. Bibu d/o Paul Singh	75.48
15.	,, Nand Kaur d/o Paul Singh	75.48
16.	,, Harnam Kaur w/o Paul Singh	75.48
17.	,, Sant Kaur d/o Dali Singh	67.41
18.	Shri Chet Singh s/o Nihar Singh Rahan, Kundha Singh s/o Sunder Singh Mur	143.76
19.	Shri Jeona Singh s/o Malu	143.76

20.	Shri Bhag Singh s/o Harnam Singh	885.55 Paid on 19.11.69.
21.	Shri Attru s/o Lakha	73.67
22.	,, Lakha s/o Baru Rahan, Nidhan Singh s/o Kalu Murthian	71.88
23.	Shri Naranjan Singh s/o Gajan Singh	147.02
24.	,, Thaman Singh, Nidhan Singh Rahan Badhni s/o Lakha Murthian	105.43
25.	Shri Arjan Singh etc. Rahanan Attru s/o Lakha Murthian	208.45
26.	Shri Surmukh Singh etc. Rahan Smt. Dropti etc. Murthian	199.47
27.	Smt. Jeoni w/o Mana Rahan Smt. Dropti etc. Murthian	199.47
28.	Chanan Singh, Lalu s/o Dhanna Rahanan Smt. Dropti etc. Murthian	79.79
29.	Shri Ujaggar Singh s/o Mangal Singh	86.25
30.	,, Amar Singh s/o Gian Singh	86.26
31.	,, Jangir Singh s/o Gian Singh	86 26
32.	,, Baggu, Tipla, Sheri, Mangtu, Badni, Mangal, Gajan, Arjan s/o Manna	172.50
33.	Shri Roora, Gajan s/o Jawahar Singh	86 26
34.	,, Harnam Singh s/o Ralla Rahan, Narnjan Singh s/o Mahnga Singh Murthian	567.85
35.	Shri Vidya Sagar, Jagdish Rai, Kulwant Rai s/o Sham Dass	71.89
36.	Shri Mahnga s/o Sunder	70.10
37.	,, Arjan s/o Sunder	70.10
38.	,, Bhan s/o Sunder	70.10
39.	,, Gopal Dass	210.29
40.	,, Ram Chand Rahan, Baldev Krishan Murthian, Mathra s/o Sundar Murthian IInd	189.26
41.	Shri Lal s/o Sujania	94.63
42.	,, Jhanda s/o Sujania	94.63
43.	,, Wazir s/o Kalu Rahan Nibala s/o Sahib Murthian	378.53

[Minister for Irrigation & Power]

44.	Shri Joga s/o Khema Rahan, Nihala s/o Sahib Murthian	94.64
45.	Shri Bhag Singh etc. Rahanan, Nihala s/o Sahib Murthian	94.64
46.	Shiama s/o Nathu Rahan, Nihala s/o Sahib Murthian	189.26
47.	Suchha Singh etc. Rahanan, Nihala s/o Sahib Murthian	189.27
48.	Gopal Singh Rahan, Puran Singh etc. Murthian	241.48
49.	Ram Rakha etc. Rahanan, Gajjan Singh etc. Murthian	1,171.64
50.	Sarwan Singh etc. Rahanan, Shrimati Dropti etc. Murthian	869.74
51.	Mehar Singh s/o Kalu Rahan, Karam Chand etc. Murthian	107.82
52.	Prem Singh s/o Ralla Singh Rahan, Mangu Mal Murthian	122.20
53.	Bogha Singh, Sunder Singh, Mehgga Singh, Kartar Singh s/o Bhagtu Rahnan, Shrimati Dropti etc. Murthian	531.91
54.	Gurdial Singh etc. Rahan, Kartar Singh Murthian	932.61
55.	Panchayat Deh	57.11 Paid on 19.11.69
56.	Devi Dutta son of Hira Singh	221.28
57.	Jumla Mashterka Malkan	1,384.07
	Total	15,539.42

List of Unpaid Items of Village Khai, Tehsil Moga.

S. No.	Name with Father's name	Amount
1.	Kishan Singh s/o Maluka	195.50
2.	Kishan Singh s/o Maluka, Mortgage	294.40
3.	Boota Singh s/o Bishan Singh, Mortgage, Arazi Matruka, Mortgage	119.60

[Chief Minister]

Copy to :--

1. All the Members of Parliament for the Punjab State.
2. All the Hon'ble Ministers and State Ministers of Punjab.
3. All the M. L. As. of Punjab, with the request that this matter may please be raised in Paliament and Punjab Assembly demanding appropriate enquiry into the matter.
4. Deputy Commissioner, Lndhiana fer necessary action.
5. D. I. G. Vigilance Punjab, Chandigarh for necessary action. We may kindly be associated in the enquiry.
6. The Deputy Registrar, Co-operative Societies, Ludhiana, for ordering enquiry into the affairs of the Atam Nagar Co-operative House Building Society Ltd., Ludhiana.
7. Chairman, Improvement Trust, Ludhiana, for information and necessary action.
8. All Members of the Improvement Trust, L udhiana, for infortion and necessary action.

Sd/-.........
President.

Recommendation made by Adhoc Sub-Committee of the Former United Front Cabinet.

*997. (Cn) **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Chief Minister be pleased to :--

(a) state whether on 19th March, 1969 during the reply to discussion on Governor's address be on behalf the Government, gave an assurance that all the recommendations made by the Adhoc Committee of the U. F. Cabinet (Feb., Nov., 1967) in their report would be implemented by the Government ;

(b) state whether this assurance has been fully implemented ; if not, the reasons therefor ;

(c) lay on the Table of the House a statement showing the latest position with regard to each recommendation made in the said report ?

Sardar Atma Singh : (a) Yes.

(b) & (c) A statement showing recommendations made in their report by the Adhoc Sub-Committee of the Cabinet, orders of the Government on these recommendations and action taken by far or propose to be taken on the Government's orders, is laid on the Table of the House.

[(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਬੀ) ਤੇ (ਸੀ) ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਸਬ–ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ।]

that the school buildings, wherever necessary in the border be it, should be constructed at Govt. cost. The expenditure involved was estimated to the tune of Rs. 4.10 lakhs per year, during the current plan period and the same was approved.

provided in the Budget for the year 1969-70 for the construction of the buildings of 4 High School in the border area.

(c) & (d) **Reservation of Seats in Medcal Technical Colleges :**

It was decided that 5% of the seats be reserved for the border area students in the Medical/Technical Colleges subject to the condition that they hail from towns/villages with a population of 20,000 or less in the 20 miles border belt and that they studied for at least 5 years in the institutions located in such villages or town.

This recommendation was approved.

Necessary instructions have since been issued to implement the recommendation.

4. Opening of Mobile Dispensaries :

The scheme of the Deparment was considered. It was felt not practicable to have mobile dispensaries. However, the sub-committee approved that the existing dispensaries may be augmented at an estimated cost of Rs. 36.75 lakhs has detailed below:-

1. Staff	Rs. 8,93,360/-
2. Vehicles	„ 5,75,000/-
3. Medicines and equipment	„ 2,07,000/-
4. Buildings	„ 10,00,000/-
Total	Rs. 36,75,360/-

This recommendation was accepted and the Health Department was directed to examine the full implications of the scheme and to implement the same in accordance with a phased programme which would be evolved in consultation with the C.M.

Government has decided to augment 23 existing Dispensaries in the border area, an at estimaited cost of Rs. 36.75 lakhs in a phased programme of three years, as follows :-

Year	No. of Dispensaries to be augmented.	Expenditure involved
1969-70	8	13 Lakhs
1970-71	8	13 „
1971-72	7	11 „

1	2	3	4
	It was further decided that this programme be achieved by phasing it over three years.		Civil Dispensaries at (1) Zira and (2) Makhu (Ferozepore District) (3) Dera Baba Nanak and (4) Madhupur (Gurdaspur Distt.) and (5) Vachoa (6) Patti (7) Attari and (8) Jasrur (Amritsar District) would be augmented during the current financial year.
5.	**Special consideration for the grant of loans under LIGH/MIGH Schemes.** The proposal of the Department that a sum of Rs. 25 lakhs may be allocated to the border districts for the grant of loans under LIGH and MIGH Schemes during the current year, was approved.	This recommendation was approved.	A sum of Rs. 26 Lakhs was allocated to the border districts in the year 1967-68. The entire amount was disbursed. In 1968-69 against an allocation of Rs. 25.23 lakhs, Rs. 25.15 lakhs were disbursed. Provision for the current year is expected to be made soon.
6.	**100% and 50% Permission of land revenue within belt of 10 miles and 20 miles respectively.** It was intimated by the Financial Commissioner, Revenue that in case the land revenue is remitted 100% within the belt of 10 miles and 50% within the belt of 20 miles, from the International border, financial implications involved in the proposal would be to the tune of Rs 15.11	This recommendation was accepted in principle and Government in the Revenue Department was directed to examine the full implications of the scheme and to implement the same in accordance with a	F. D. have advised to consider the preposition of grant of remission of land revenue and other allied dues permanantly to the land owners in a phased programme. Steps will now be taken by the Revenue Department to implement the said decision in a phased programme, as expeditiously as possibly,

1	2	3	4
	(iii) Controller of Stores. (iv) Executive Engineer concerned.		
	(ii) It was decided that in view of the the paucity of residential accomodation for the officers and their staff, residential quarters be also built at a cost of Rs. 5 lakhs to be constructed by the State.	These recommendations were accepted.	The matter is under the consideration of the Government in the P. W. D. (B&R).
	(iii) It was also decided that a Rest House for the touring officers staff be constructed at a cost of Rs. 35,000/-. The Chief Engineer, P. W. D., B & R was directed to prepare necessary plans and estimates.	—do—	—do—
10.	**Shifting of the headquarters of the Offices of BDOs, PEOs, SDO, (Electricity/Irrigation).**		
	The Departments were directed to shift offices within the border belt as for as possible.	This recommendation was approved.	The Department concerned have been directed to implement this recommendation as far as possible.
11.	**Special quota of ammunition for the licence holders.**		
	It was decided that the Home	This recommendation was	**Nangal made Guns** : It has been deci-

UNSTARRED QUESTIONS AND ANSWERS (LIST DATED 26TH NOVEMBER, 1969.)

Representation from Work-Charged Employees of Irrigation and Power Research Institute, Amritsar.

313. **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :

(a) whether the Government have received any representation from the work-charged employees of Irrigation and Power Research Institute, Amritsar, for making them regular; if so, a copy thereof alongwith the action taken thereon be laid on the Table of the House ;

(b) if no action has so for been taken, the time by which a decision is likely to be taken in the matter ?

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ । ਕਾਪੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

(ਅ) ਪ੍ਰਤਿ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਜੁਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

[(a) Yes. Copies placed on the Table of the House.

(b) Reply to the representation has been given.]

ਚਿੱਠੀ ਨੰ: 20, ਮਿਤੀ 9.5.69 ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ, ਸਕੱਤਰ, ਵਰਕਚਾਰਜ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. ਡੀ. (ਆਈ. ਬੀ.) ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ।

ਵਿਸ਼ਾ :— ਭੋਂ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਲੈਬੋਰਟ੍ਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਵਰਕਚਾਰਜ ਕਰਮਚਾਰੀਅ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਆਦਿਰ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਰਕਚਾਰਜ਼ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਲਗਭਗ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਰਕਚਾਰਜ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਲੈਬੋਰਟ੍ਰੀਆਂ ਵਿਚ ਟਕੈਨੀਕਲ ਆਸਾਮੀਆਂ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 18 ਸਾਲ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਸਾਡੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ :—

1. ਖੋਜ ਸਹਾਇਕ, ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ. ।
2. ਸਿਲਟੈਨਾਲਿਸਟ, ਐਫ.ਐਸ.ਸੀ. (ਜਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ।)
3. ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਅਤੇ ਲਬਾਰਟਰੀ ਅਟੈਂਡੈਂਟ, ਮੈਟ੍ਰਿਕ ।
4. ਬੇਲਦਾਰ, ਮਾਲੀ, ਸਵੀਪਰ ਆਦਿ।

Sardar Gurnam Singh :

(a)

S.No.	Names of Categories	Total No.	Educational Qualification
1.	Cunductors	285	Matric
2.	Drivers	80	5 year experience with driving licence ?
3.	Checkers	Nil	
4.	Adda Incharge	—do—	
5	Supervisors	—do—	
6.	Traffic Superintendents	—do—	

(b)

Category	No. of Scheduled Castes	Backward Class	Total	Number of candidate applied for posts
Conductors	30	14	44	56
Drivers	11	2	13	34

[(ੲ)

ਸੀ. ਨੰ :	ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਨਾਂ	ਕੁਲ ਨੰ :	ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ
1.	ਕੰਡਕਟਰ	285	ਮੈਟ੍ਰਿਕ
2.	ਡਰਾਇਵਰ	80	ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਤੇ ਹੈਵੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਐਚ.ਟੀ. ਵੀ. ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ
3.	ਚੈਕਰ	ਨਿਲ	,,
4.	ਅੱਡਾ ਇੰਚਾਰਜ	,,	,,
5.	ਸੁਪਰਵਾਇਜ਼ਰ	,,	,,
6.	ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ	,,	,,

(ਬੀ)(ਸੀ) ਨੰ:		ਆਫ਼ ਸ਼ਡੀਯੂਲ ਕਾਸਟਜ਼ ਨੰ:	ਆਫ਼ ਬੈਕਵਾਰਡ ਕਲਾਸਿਜ਼	ਕੁਲ ਨੰ:	ਕੁਲ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ
1.	ਕੰਡਕਟਰ	30	14	44	56
2.	11 ਡਰਾਇਵਰ	11	2	13	34

[Comrade Babu Singh Master]:

(c) whether Government is aware of the fact that the said persons are becoming overage ;

(d) the steps Government proposes to take to absorb such persons before they become overage and suffer for no fault of their ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਮਾਸਟਰ/ਮਿਸਟ੍ਰੈਸਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਚੋਣਾਂ ਮਹੀਨਾ ਸਤੰਬਰ, 1966 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕਰਮਵਾਰ ਮਿਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :–

1. ਟ੍ਰੇਂਡ ਗਰੇਜੂਏਟ (ਮਾਸਟਰ) 9–9–1966
2. ਟੀਚਰ–ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਆਦਿ 24–9–1966

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਐਲੋਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੈਗੂਲਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ ਦੂਜੇ ਰੈਗੂਲਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਰੈਗੂਲਰ ਆਸਾਮੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ। ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਵੇਲੇਬਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਜਿਥੇਂ ਤੱਕ ਟ੍ਰੇਂਡ ਗਰੈਜੂਏਟ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਲਗੱਭਗ ਸਾਰੇ ਐਬਜ਼ੋਰਵ ਹੋ ਚੱੁਕੇ ਹਨ।

(ਸੀ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਡੀ) ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਭੀ ਔਵਰਏਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੀ ਛੋਟ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਭੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੀ ਛੋਟ ਕਰਕੇ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਉਠਾਣੀ ਪੈਂਦੀ।

———

No. of High School etc. in the State.

345. **Comrade Babu Singh Master :** Will the Minister for Education be pleased to state the number of Government High, Higher Secondary, Middle and Primary Schools in the State, District-wise at present ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

District-wise Number of Government School, as on 15.5.1969.

Sr. No.	Name of Districts	Govt. Pry. School	Govt. Middle School	Govt. High School	Govt. Hr. Secondary School
1.	Amritsar	915	85	68	19
2.	Bhatinda	526	72	65	6
3.	Ferozepur	941	135	90	13

Financial Incentives for officials of Education Department

349. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state whether it is a fact that the Government proposes to award some financial incentives to the officials of the Education Deparment on the auspicious occasion of Guru Nanak's Quincentenary Celebrations ; if so, the full details of the scheme be laid on the Table of the House ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜੀ ।

Mid term transfers of Teachers/Masters in Bhatinda and Sangrur District.

350. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the number of mid-term transfers of Teachers/Masters of each category made in districts Bhatinda and Sangrur during the current year together with the criteria adopted by the Government in this connection ;

(b) the details of concrete scientific methods and rules, if any, proposed to be framed for the ensuing general transfers to give full justice to every one ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ਏ)

	ਟੀਚਰ	ਮਾਸਟਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	85	16
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ	104	39

ਟੀਚਰਾਂ/ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਧਕਾਲ ਬਦਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਜੀ ਔਕੜਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆ ਹਨ ।

(ਬੀ) ਪਿਛਲੀਆਂ ਜਨਰਲ ਬਦਲੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਨਰਲ ਬਦਲੀਆਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ।

ਵੱਲੋਂ

ਸਿਖਿਆ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ।

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ

ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਪੰਜਾਬ,

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ।

ਮੀਮੋ. ਨੰ : 2644–ਸਿ–2(4)–69 ਮਿਤੀ : 20/21-3-1969.

ਸਾਲਾਨਾ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਸ ਸਾਲ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਪਾਲਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਏਗੀ :–

(5) ਦੋਨੋ ਸੀ.ਈ ਓਜ਼. ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (4) ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਜਲਦੀ ਹੁਕਮ ਡੀ.ਈ.ਓ. ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣ ਤਾਂਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਕਤ ਸਿਰ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਈ.ਓਜ਼. ਆਪਣੇ ਸਰਕਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨੀਅਤ ਕਰਕੇ ਕਰ ਲੈਣ। ਡੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਏ. ਦੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਵਕਤ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਦੇਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਜਾਰੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਆਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਣ।

2. ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਉ ਦੇ ਦੇਣਗੇ।

ਸਹੀ......
ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ,
ਵਾਸਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਿਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ।

ਨੰ: 2644-ਸੀ-2(4)69 ਮਿਤੀ : 20-3-1969.

ਇਕ ਕਾਪੀ ਸਾਰੇ ਸੀ.ਈ.ਓਜ਼. ਅਤੇ ਡੀ.ਈ.ਓਜ਼. ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਹੀ......
ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ,
ਵਾਸਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਿਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ।

ਨੰ: 2644-ਸੀ-2(4)69 ਮਿਤੀ : 20-3-1969.

ਇਕ ਕਾਪੀ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾਂ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਹੀ......
ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ,
ਵਾਸਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਿਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ।

Agriculture Training Received by Teachers.

351. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the number of teachers who have so far got one year's Agriculture Training at the Agricultural University in the State since the introduction of this scheme ;

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes Sir.

(b) Yes Sir. A copy of representation of Shri Mohinder Singh, dated 26th June, 1969 is laid on the Table of the House.

(c) Necessary enquiries were held and the circumstantial evidence revealed that it might not have been a case of suicide as initial investigation by the local police had shown but of homicide. Case FIR No. 260, dated 5th May, 1969 u/s 304 IPC, Police Station Phillaur, District Jullundur was, therefore, registered in this connection and is still under investigation by the CID, Punjab. Suspects in this case are absconding and, legal action for their arrest is being taken.

[(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿਘ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਬੇਨਤੀ ਮਿਤੀ : 26.6.69 ਦੀ ਇਕ ਨਕਲ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਸੀ) ਮੁਨਾਸਬ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਹਾਲਾਤੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਆਤਮਘਾਤੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਹੋਮੀਸਾਈਡ ਦਸਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੁਕਦਮਾ ਨੰ : 260 ਮਿਤੀ : 5.5.69 ਅ:ਧ: 304 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਥਾਨਾ ਫਲੌਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਤਫਤੀਸ਼ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਭੱਜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।]

To

The Inspector General of Police,
Punjab, Chandigarh.

Sir,

The petitioner submits the followings :-

(1) That my sister namely Balbir Kaur was married to one Balbir Singh s/o Shri Chain Singh resident of village and P.O. Goraya, Tehsil Phillaur and District Jullundur, about 7 years back. Before this marriage took place, Balbir Singh and his father Chain Singh were peace living persons

(2) That fortunately the said Balbir Singh and Chain Singh became richmen and in the impression of this richness, they started to harrass my sister Balbir Kaur and used to name her that her parents did not give them, any "Jahez" etc.

(3) That besides unfortunately no issue was born to her and there was the reason with them, for their unfortunate persons.

clerks working in the Punjab Education Department were prepared on the basis of ranking position fixed by the defunct Subordinate Services Selection Board ;

(b) whether Government have issued any instructions for the preparation of seniority lists of teachers on the basis of their date of joining the service ;

(c) whether the Government proposes to prepare seniority lists of clerks on the basis of their date of joining and the time by which it is likely to be finalised ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਸੀ) ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

Provision of Latrines in Quarters of Class IV Employees.

361. **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Minister of State and Industries and Health be pleased to state the reasons why latrines have not been provided so far in the quarters of Class IV Employees attached to the T. B. Hospital, Amritsar inspite of their repeated requests ?

ਸਰਦਾਰ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ : ਟੀ. ਬੀ. ਸੈਨੀਟੋਰੀਅਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੁਆਟਰਾਂ ਵਿਚ ਟੱਟੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਨ ਵਿਭਾਗ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਨਕਸ਼ੇ ਅਤੇ ਤਖਮੀਨੇ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਿਹੇ ਹਨ ਜਦ ਹੀ ਇਹ ਤਖਮੀਨੇ ਅਤੇ ਐਸਟੀਮੇਟਸ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਪਾਸੋਂ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਕੀ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Owner's Rate Tax Imposed on Villages in Sub-Division Patti, District Amritsar.

365. **Sardar Kirpal Singh :** Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to :

(a) lay on the Table of the House, a list showing the names of villages in Sub-Divison Patti, district Amritsar where owner's rate tax has been imposed ;

(b) state the year since when the said tax has been imposed ;

(c) state the items e. g. land revenue, local rate and lambardari fees which are included in the said tax and the proportion thereof ;

(d) state the amount of the tax realised from each of the said villages under various items mentioned in part (c) above from Rabi 1955 to Kharif 1968 ;

(e) state the area covered by the said tax during Kharif 1968

1	2	3	4	5	6	7
12.	Mari Gaur Singh	2,332-27	1,166-14	116-62	323	Non-perennial
13.	Mari Samrai	548-88	274-45	27-45	105	,,
14.	Bhikhiwind	111-08	55-54	5-55	—	,,
15.	Singhpura	138-17	69-08	6-90	30	,,
16.	Sur Singh	3,346-84	1,673-45	167-32	314	,,
17.	Kazi Chak	105-39	52-70	5-28	19	,,
18.	Thathi Jaimal Singh	119-93	59-90	6-02	—	,,
19.	Kale	6-00	3-00	0-30	—	,,

Land-owners of Village Margindpura District Amristar.

366. Sardar Kirpal Singh : Will the Minister for Revenue and Rehabilitation be pleased to state :

(a) the total number of land owners of village Margindpura, Tehsil Patti, district Amritsar, owning more than 30 standard acres of land on 1.1.68 ;

(b) the total area of land of each of the said land-owners that has been declared as surplus ;

(c) the names of the tenant whom the area of the land referred to in part (b) above has been allotted together with the area given to each tenant and also the dates when the possession thereof was given to them ;

(d) whether all the tenants referred to in part (c) above are occupying their land at present, if not, the reasons therefor ?

ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ : (ਏ) 9 ਭੌਂ ਮਾਲਕ ।

(ਬੀ) ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਭੌਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵਾਫਰ ਹੋਇਆ ਰਕਬਾ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(ਸੀ) ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਡੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ । ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਰਕਬੇ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 10 ਸ: ਏਕੜ ਅਤੇ 13¾ ਯੂਨਿਟ ਰਕਬਾ ਹੀ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਕਿ ਦਾ ਰਕਬਾ ਭੌਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ।

ਭੌਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਨੰ :	ਭੌਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਂ	ਸਰਪਲਸ ਹੋਇਆ ਰਕਬਾ	
		ਸ: ਏਕੜ	ਜਮੀਨ
1.	ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	6	7
2.	ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	12	5¾
3.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	15	7½
4.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਧਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ	3	12
5.	ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	9	6½
6.	ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	7	1¼
7.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	11	5½

[ਮਾਲ ਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਮੰਤਰੀ]

8.	ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	9	7
9.	ਸ਼੍ਰੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	3	15
	ਜੋੜ	84	3½

ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਨੰ:	ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਨਾਂ	ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਰਕਬਾ ਸ: ਏਕੜ	ਯੂਨਿਟ	ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ
1.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਚਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ	2	1½	11/6/1963
2.	ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ	1	8½	12/6/1963
3.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ	1	13¾	,,
4.	ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ	1	9	22/11/1963
5.	ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	2	2¼	,,
6.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ	3	3	11/6/1963
7.	ਸ਼੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ	0	10	12/6/1963
8.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ	1	0	,,
9.	ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਲਾ ਸਿੰਘ	4	3½	,,
10.	ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਕਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਦਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ	1	1	,,
11.	ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰੂਪ ਸਿੰਘ	1	9½	,,

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤ ਪਾਲ ਡਾਂਗ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਪ੍ਰਿਵਿਲੇਜ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹਨ। ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਡੈਲੀਬਰੇਟਲੀ ਗਲਤ ਦਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਮੋਸ਼ਨਾਂ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰਖੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ ਹੈ ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਐਗਜ਼ਾਮਿਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ (I am examining it.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਹੋ ? (On what point does the hon. Member want to speak ?)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੈਸ ਕਟਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ (ਵਿਘਨ) (ਸ਼ੋਰ)

Mr. Speaker : You are discussing the ruling.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਫ਼ਿਨਾਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਕ ਮੇਰੀ ਮੋਸ਼ਨ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੂਲਿੰਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : When the wording of the Press news is with me, why should I ask the Minister ?

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਇਹ ਕਿ ਹੈ ਰੂਲਿੰਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ।

Let him deny it. Let him say that they would not issue any ordinance.

Mr. Speaker : You have misconstrued the news.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਦੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਪੈਹਰਾ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਸ਼ੋਰ)(ਵਿਘਨ) ਜਨਾਬ ਮੇਰੀ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਇਨ ਆਰਡਰ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)(ਸ਼ੋਰ)

Mr. Speaker : No discussion please.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਕ ਤੁਸੀਂ ...(ਸ਼ੋਰ)(ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਿਕ ਮੇਰਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) (My decision has already been received by the hon. Member in this connection. (Interruption).

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਿਕ ਬਿਊਰਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਤੁਹਾਡਾ ਅਡਾਪਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਮੇਰਾ ਐਡਾਪਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਆਲਰੇਡੀ ਹਾਊਸ ਦੀ ਕਨਵੈਂਨਸ਼ਨ ਹੈ। (It has not been adopted by me; rather it is the convention of this House.)

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਬਿਊਰਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : Please take your seat.

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਓਵਰ ਰੂਲ ਕਰ ਦਿਉ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : Under the Rules I am not bound to assign reasons in my ruling.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਰੂਲਜ਼ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਿਕ ਹਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਲੀਅਰਲੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮੈਟਰ ਅਰਜੈਂਟ ਨੇਚਰ ਦਾ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਇਮਪਾਰਟੈਂਸ ਦਾ ਹੋਵੇ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : Please take your seat. (Interruption)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : To which rule you are referring ? To which constitutional provision you are referring ?

Sardar Umrao Singh : It is a constitutional matter. I am quoting the precedent of the Lok Sabha. I can quote the precedent of the Lok Sabha.

Mr. Speaker : No discussion about the ruling.

Sardar Umrao Singh : Well, I am rising on a point of order. My submission is that in a particular situation an Adjournment Motion has been admitted in the Lok Sabha ; let us known whether you are prepared to admit any Adjournment Motion on any score or not ?

Mr. Speaker : Your assumptions are purely hypothetical.

Sardar Umrao Singh: These are not hypothetical.

Mr. Speaker : Please take your seat. No discussion please.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਉ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੱਧ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਇਮਪਾਰਟੈਂਟ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਅੱਛਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਅੱਲਿਕ ਜਨਾਬ ਦੀ ਰੂਲਿੰਗ ਹੈ ? (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ)

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, ऐडजर्नमैंट मोशन के लिये रूल्ज़ 66.67 और 68 हैं और उसके बारे में जो जरुरियात हैं, अगर वे कोई मैम्बर पूरी कर देता है यानि "Definite matter of public importance" पेश करता है, तो आप ने यह देखना है कि आया वह definite matter of public importance है या नहीं ? (विघ्न)

Mr. Speaker : No discussion please.

चौधरी बलबीर सिंह : रूल्ज़ के मुताबिक डिसकशन तो हो सकती है मगर आप ने इस की डिसकशन डिसऐलाऊ कर दी। तब सवाल यह उठता है कि अगर रूल्ज़ के मुताबिक आप को कोई कागज़ भेजा जाए और उस को आप ऐडमिट न करें तो मेम्बरज़ क्या करें ?

श्री अध्यक्ष : रूल्ज़ इसी हाऊस ने बनाए हैं, अगर उन के मुताबिक कोई रूलिंग आती है तो मैंबरज़ के लिये अच्छा बीहेवीयर यह है कि they should avoid discussing the Ruling. (If a ruling is given under the Rules framed by this House then proper course for the Members is that they should avoid discussing the Ruling).

चौधरी बलबीर सिंह : अगर रूल्ज़ के मुताबिक ऐडजर्नमैंट मोशन आए और वह सारी रिक्वायरमैंट्स पूरी करे तो फिर क्या रुकावट आती है...

Mr. Speaker : This is time barred. Sardar Umrao Singh's Adjournment Mot on is also time barred.

चौधरी बलबीर सिंह : अध्यक्ष महोदय, मैं ने कहा था कि आप को इस देरी को कनडोन करने का हक़ है, रूल को सस्पैंड कर सकते हैं। इस में देर एक्सीडैंट की वजह से हुई।

Mr. Speaker : Please take your seat.

चौधरी बलबीर सिंह : देर ऐक्सीडैंट होने की वजह से हुई।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਅਗਰ ਆਪ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਐਡਮਿਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਲ ਐਟਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕਨਵਰਟ ਕਰ ਦਿਉ। ਉਸ ਤੇ ਹੀ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਮੋਸ਼ਨ ਐਡਮਿਟ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਹੈ।

चौधरी बलबीर सिंह : व्यवस्था का प्रश्न। अध्यक्ष महोदय, आपने कहा है कि मेरी मोशन टाईम बार्ड है। यही मोशन सरदार कृपाल सिंह ने वक्त के अन्दर दी है उस को ही ऐडमिट कर लें। यह आइडैंटीकल मोशन्ज़ हैं और डैफीनिट मैटर आफ अरजैंट इम्पारटैंस की हैं। तीनों शर्तें पूरी हो गई हैं अगर इस पर भी आप इजाज़त न दें तो फिर मैंबरों के लिये रास्ता क्या है। आज पंजाब में एक खास हालत पैदा हुई है; आप ने कहा है कि यह टाईम बार्ड है।

श्री अध्यक्ष : हाऊस का बिज़नैस आप के बनाए हुए रूल्ज़ के मुताबिक ही चलना है। (The proceedings of the House have to be conducted according to the Rules framed by the House.)

MOTION UNDER RULE 84

चौधरी बलबीर सिंह : यही मोशन सरदार कृपाल सिंह ने इन टाइम दी है।

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਅਗਰ ਆਪ ਨੇ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਐਡਮਿਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੂਲ 84 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਮੋਸ਼ਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਐਡਮਿਟ ਕਰ ਲਉ।

Mr. Speaker : Under rule 30, on days other than Thursday, no business other than Government business can be transacted except with the consent of the Leader of the House. (Interruption)

Chief Minister : I do not agree to its being discussed.

Mr. Speaker : I have enquired from the Chief Minister and as he has just now said he does not agree to the discussion of the Motion given notice of by hon. Member, Sardar Umrao Singh.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। (ਵਿਘਨ) ਮੇਰੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਨਸੈਂਟ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਪਰ ਅਜ ਅਸੈਂਬਲੀ ਪਾਸ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਜ ਦੀ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਤੇ ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲਈ ਡਿਸਕਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ? (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਬੈਠੋ ਜੀ। (ਵਿਘਨ) (Please take your seat.) (Interruption)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮਸਲਾ ਹੈ ...

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ) (ਸ਼ੋਰ)

ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ : ਇਹ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਥਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ ...(ਵਿਘਨ) ਉਹ ਖੜੇ ਹਨ। (ਸ਼ੋਰ)

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਦੀ ਗਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹੋ..(ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ...(ਵਿਘਨ) (I am not entering into any controversy.) (Interruption)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, permit me to say that your exalted office is bound by the rules and I am within my right to raise a point of order. You are treating the hon. Members in a manner the like of which, I am not aware, is being done in any other Legislature. (Interruptions) I have not yet raised my point of order and you are asking me not to discuss your ruling. To-morrow, you will say that I do not exist. You may give a ruling that I do not exist. I am a non-person.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਗਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। (Sirdar Kapur Singh ji, you have not tried to listen to what I have said.)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, why don't you allow me to raise my point of order ? You cannot gag my mouth.

Mr. Speaker : I have cautioned the hon. Member that he should not discuss the ruling.

Sirdar Kapur Singh : I assure you that I will not discuss whatever the ruling that is bothering you. But you cannot refuse your permission to let me raise a point of order. (Interruptions) I know the rules. I do not need your repeated guidance.

Mr. Speaker : Under the rules, a ruling of the Chair cannot be discussed.

Sirdar Kapur Singh : You have no authority, you have no power to invent any rules. It is my fundamental right to rise on a point of order.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਤਾਂ ਰੂਲਜ਼ ਹਨ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। (These are the Rules. If the hon. Member is not aware of them, I cannot help it.)

Sirdar Kapur Singh : I know the rules. My only difficulty is that some others do not.

ਨਵੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਿਖਣੀ ਪਏਗੀ ਕਿ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਇਆ ਹੀ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪੀਕਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਰਣਾ ਦੇ ਚੁਕਾ ਹਾਂ।...... (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਐਡਜਰਨਮੈਂਟ ਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰੇ

[Sardar Umrao Singh]

may permit the member to do so after satisfying himself that it does not unduly interfere with the proceedings of the House.'

Mr. Speaker : I feel that you are interfering with the proceedings of the House. I am satisfied other way round.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੈਟਿਸਫਾਈ ਹੋ ਜਾਉ, ਤੁਸੀਂ ਸੈਟਿਸਫਾਈ ਤਦੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਹਾਨੂੰ ਸੈਟਿਸਫਾਈ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗੇ । ਪਰ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੈਟਿਸਫਾਈ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਰੂਲਜ਼ ਕਲੀਅਰ ਹਨ । ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਰੂਲਿੰਗ ਦੇ ਅਗੇਨ ਕਮੈਂਟਰੀ ਹੈ । (The Rules are very clear. Whatever the hon. Member has said is a commentary against the ruling.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਇਆ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰੂਲਜ਼ ਰੀਵਾਈਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਰੀਵਾਈਜ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਕਰੋਗੇ । ਅਗਰ ਆਪ ਸਾਨੂੰ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਦੇਉਗੇ ਤਾਂ ਝਗੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

Mr. Speaker : Rulings are always given after due consideration.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਏਥੇ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਇਹ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਨੋਟਿਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਪਰਸਨਲੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ । (The hon. Member should believe when I say something.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਟ ਆਈ ਹੈ ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ ਗਲ ਸਮਝਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੁਰੇਕਟ ਹੈ । ਮੈਂ ਗੁਜ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਜੇਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਮੇਰੀ ਕਾਲ ਅਟੇਨਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਜੇ ਚੀਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਥੇ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਜਿਹੜੀ ਚਿਠੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਲਿਕ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਦਸਖਤ ਹਨ । (I have got signatures in acknowledgement of the letter which you have mentioned just now.)

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬੀਸੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ।

चौधरी बलबीर सिंह : यहां पर जो कागज़ दे कर जाते हैं क्या उन पर इतनी जल्दी नोटिस लिया जा सकता है ?

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਬਗੈਰ ਕਾਲ ਅਟੇਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ । (The hon.

Member is speaking without moving any Call Attention Motion.)

चौधरी बलबीर सिंह : यहां पर बहुत से कागजात हमारे हस्ताक्षर करवा कर दिये जाते हैं। अगर उन पर आज ही बहस शुरु कर दी जाये तो यह कैसे हो सकता है। हम ने जिन कागजों को देखा ही नहीं, बगैर देखे हम उन पर कैसे बहस कर सकते हैं ?

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਟ ਆਈ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਇਨ ਟਾਈਮ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੇ ਉਠਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਕ੍ਰਮ ਨੰ: 69(2) ਬਾਰੇ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਇਕ ਨਿਰਣਾ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਗੱਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਰੂਲ 69 ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ...... (I now read Rule 69, in which it is laid down......

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਰੂਲ 69 ਦੀ ਕਲਾਜ਼ 2 ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ। Whether it is applicable to it or not. Whatever your decision is, you give it. It will come on record. We will bow before your decision.

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਰੂਲ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਜਜ ਕਰ ਲੈਣਾ। (I will read out the rule, the hon. Member may judge it for himself.)

Sirdar Kapur Singh : Mr. Speaker, if my judgment is to prevail then let me give my own judgment......(Interruptions and noise)

Mr. Speaker : I will read the relevant rule :—

"The Speaker, if he gives consent........."

I have not given my consent.

चौधरी बलबीर सिंह : व्यवस्था का प्रश्न। एक बात स्पीकर साहिब, मैं आप की 'Consent' के बारे में कहना चाहता हूं। रूल्ज़ के मुताबिक आप उसी बात पर ही कन्सैंट देंगे, जिस के मुताल्लिक आप डैफिनिट होंगे। डिस्क्रीशन कई जगह इस्तेमाल होती है, ऐग्ज़ैक्टिव अथारिटी जहां कहीं किसी जगह मुकर्रर है, उस की अनलिमिटिड पावर्ज़ हैं। इस पर सुप्रीम कोर्ट ने भी रूलिंग दिया है......

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ I have to find out facts.

CALL ATTENTION NOTICES

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਨੰ 215, ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (Call Attention Motion No. 215, stands in the name of Sardar Santokh Singh.)

(ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਢਿਲ ਕੀਤੀ)

Mr. Speaker : Call Attention Motion No. 216.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਮੋਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗੇ ਹਨ । (ਵਿਘਨ) ਤੁਸੀਂ ਘਬਰਾਉ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਦੇ 12 ਵਜੇ ਤਕ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ । (ਵਿਘਨ)

(Serial No. 215)

Sardar Santokh Singh : Sir, I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the the hunger strike started by 7 leaders of Laboratory Assistants of Government High/Higher Secondary Schools since the 17th of November, 1969 to press their demand for getting justice done in regard to the enhancement of their pay scales from Rs. 75-95 to Rs. 125-300 in view of their qualifications equivalent to J. B. T. teachers.

Mr. Speaker : It is admitted. The Minister concerned to please make a statement.

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੈਬੋਟਰੀ ਅਸਿਸਟੈਂਟਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਨਾਮਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਮਨਿਸਟਰ ਵਿਚ ਆਉਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਸਿਡਰ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਆਨ ਏ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ, ਸਰ । (ਹਾਸਾ)

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਉ । (Please resume your seat.)

ਚੌਧਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਤੇ ਇਕ ਸੈਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਪੁਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । (ਵਿਘਨ) ਇਹ ਰੂਲ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਵਿਘਨ) ਰੂਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਲੀਅਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁਛ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਹ ਸਵਾਲ ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਪੁਛ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਉਹ ਸਵਾਲ ਸਰਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਪੁਛ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ । ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਨੰ: 216 । (The question can be asked by Sardar Santokh Singh, the hon. Member concerned, and not by any other hon. Member. Now Call Attention Motion No. 216.

State, its stoppage of work is hindering the production in the State. The management is trying to enforce an agreement about their long standing demands to which 90 percent of the workers are opposed, and the management has failed to negotiate with the genuine trade union of the workers,- the Kapra Mill Mazdoor Union Regd. which has precipitated the situation.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨ। (Admitted. The Minister concerned may please make a statement.)

Mr. Speaker : Obituary references (Interruption) Chief Minister to make references.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਡੀਆਂ ਪੰਜ ਛੇ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

Mr. Speaker : These are out of order.

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਮੇਰੀ ਜਿਹੜੀ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਮੋਸ਼ਨ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਪਹਿਲਾਂ ਆਬੀਚਿਊਰੀ ਰੇਫਰੇਂਸਿਜ਼ ਹੋਣਗੀਆਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੋਸ਼ਨ। (ਵਿਘਨ) (First, we will take up obituary references. The motion will be taken thereafter.)

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ : ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੀਜ਼ਨ ਤਾਂ ਦਸੋ ਜੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਪਹਿਲਾਂ ਆਬੀਚਿਊਰੀ ਰੇਫਰੇਂਸਿਜ਼ ਆਉਣਗੀਆਂ। (First the obituary references will be taken up.)

Chief Minister : Sir, I beg to move––

That the Assembly at its rising this day shall stand adjourned...

Mr. Speaker : The obituary references are to be made.

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਦਿਉ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਝਬਾਲ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਮਿੰਟ। (Please wait for a minute.)

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਡੀਆਂ ਪੰਜ ਮੋਸ਼ਨਜ਼ ਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ, ਸਾਡੀਆਂ ਦੋ ਆਈਆਂ ਹਨ।

ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ : ਮੇਰਾ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਲ ਅਟੈਨਸ਼ਨ ਮੋਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਐਡਮਿਟਡ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕਾਪੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ 231 ਨੰਬਰ ਹੈ। (ਵਿਘਨ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰ ਆਫ਼ ਦੀ ਹਾਊਸ ਨੇ ਮਿਸਿਜ਼ ਵਾਇਲੈਟ ਅਲਵਾ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਖਿਆਲਾਤ ਦਸੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਜਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਸੀਡੀਗਿੰਜ਼ ਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਰੇਟ ਇਨਟੈਲੈਕਟ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇਖੀ। ਉਹ ਗਰੇਟ ਇਨਟੈਲੈਕਚੂਅਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇ ਉਹ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਲਾਈਫ਼ ਵਿਚ ਕੁਦੇ ਸਨ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਔਰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਉਹ ਹਿਯੂਮਨ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਉਪਰ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਨੀ ਮਹਾਨ ਇਜ਼ਤ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਵਕਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ।

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮੈਨਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੈ ਕਿ ਲੀਡਰ ਆਫ਼ ਦੀ ਹਾਊਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਡਿਪਟੀ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਛੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਹ ਹਨ ਚੌਧਰੀ ਹਰਭਜ ਰਾਮ ਜੋ ਇਸ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਲ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਹ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੇਰੀਅਨ ਸਨ ਔਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਸਨ।

Mr. Speaker : I am very sorry. This is an unfortunate omission on the part of the office.

ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਸਕਦੀ। ਅਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਖੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਿਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਡਿਫਰੈਨਸਿਜ਼ ਹੋਣ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਔਰ ਇਸ ਆਗਸਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਦੁਖ ਪਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਔਮਿਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਐਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਗ ਮਤਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਭਜ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਆਫਿਸ ਵਲੋਂ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। (ਵਿਘਨ) ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਸਨ ਔਰ ਉਹ ਡਿਪਟੀ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਰਤੂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਪਟਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਡਿਫਰੈਨਸਿਜ਼ ਸਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਕਿਤਨੇ ਵੀ ਡਿਫਰੈਨਸਿਜ਼ ਹੋਣ ਮਗਰ ਇਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ

(ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ)
ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਦਮਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ੇ । ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹਾਊਸ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵ ।

Mr. Speaker ; I fully associatemy self with the sentiments expressed by the Leader of the House the Deputy Leader of Opposition, the Leader of various parties and hon. Members. In the death of Dr. Cherian, the country has lost an able Governor and a seasoned parliamentarian. He held the office of the Chairman of Madras Council with distinction. He was equally successful, as Governor of Maharashtra.

Mr.Violet Alva held various office with distinction. With her rich educational, legal and political back-grounds, Mrs Alva became the Deputy Minister of Home Affairs in 1957. Thereafter, as Deputy Chairman of the Rajya Sabha, she conducted the proceedings of the House with great tact and ability and won the respect and admiration of all sections of the House. In her death, the country has suffered a great loss.

In the death of Chaudhri Harbhaj Ram, the State in particular and the country in general, has suffered a great loss,

I take it that this is the sense of the House that the condolance of the House should be conveyed to the bereaved families.

Now the Members will stand in silence for two minutes as a mark of respect to the memory of the departed souls.

(At this stage, the House stood in silence for two minutes.)

MOTION UNDER RULE 16

Chief Minister (Sarder Gurnam Singh) : Sir, I beg to move .

That the Assembly at its rising this day shall stand adjourned sine die.

Mr. **Speaker** :Motion moved -

That the Assembly at its rising this day shall stand adjourned sine die.

ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ (ਬੜਾ ਪਿੰਡ) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਅਗੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਕਈ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣੇ ਹਨ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਔਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰੇਕਮੈਂਡੇਸ਼ਨਜ਼ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ । ਉਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਔਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਹਾਊਸ ਇਨ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏ ਔਰ ਹਾਊਸ ਦੇ ਅਗੇ ਕੋਈ ਬਿਲ ਜਾ ਪਰਪੋਜ਼ਲ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਏ ਬਗੈਰ ਜੇ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਐਡਜਰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਊਸ ਦੇ ਰਾਈਟਸ ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪੋਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ

ਅਤੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਟੈਕਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਆਕੇ ਲਾਵੇ। ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਬੜਾ ਕਲੀਅਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਸਟੇਟ ਤੇ ਲੈਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਿਨਾਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ 2,4 ਦਿਨ ਜਾਂ 15 ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਣ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਗੁਜ਼ਾਰਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੇ ਫਿਰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਆਕੇ ਐਕਟ ਬਣਨਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਅਪਰੂਵਲ ਹੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਉਹ ਪਾਸ ਹੀ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। (ਵਿਘਨ)

ਇਸ ਲਈ, ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਹਾਈ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਦੇਵੋ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸਿਜ਼ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸਾਡੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ (ਵਿਘਨ) ਅਗਰ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਣ ਕਿ ਅਗੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧ ਕਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਆਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ ਜਾਂ ਉਹ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦੇਣ। ਸਾਡੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਟਾਈਮ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਵਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ।

ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਇਨ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫ਼ਿਨਾਂਸ ਮਨਿਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਆਨ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਟੈਕਸਿਜ਼ ਲਗਾਉਣੇ ਹਨ ਫਿਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਐਡਜਰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। (ਵਿਘਨ) ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾੜੀ ਗਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਾ ਅਪਨਾਉਣ। (ਵਿਘਨ) ਮਾੜੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ (ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਹਾਊਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗਾ, ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕੌਲ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਵਲੰਕਰ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਡਿਟੇਲਜ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੌਲ ਐਂਡ ਸ਼ਕਦਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕਲੀਅਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਟੈਕਸਿਜ਼ ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਜੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੀਸਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਮੈਂ ਪਿਛਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਵੇਖੀਆ ਹਨ। (ਵਿਘਨ)

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਸਰਦਾਰ ਉਮਰਾਓ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੌਲ ਐਂਡ ਸ਼ਕਦਰ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਮੁਤਅੱਲਕ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। (*Addressing Sardar Umrao Singh*: **You have referred to the book by Kaul and Shakdher. I would like to read out the relevant portion.**)

"The Ordinance making power of the President has been a frequent point of discussion in the Lok Sabha. But it

ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਵਕੀਲ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾਕੇ 42 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। (ਵਿਘਨ) ਉਹ ਗੱਲ ਭੁਲ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਛਾਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸਟਫ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਆਪ ਮੋਸ਼ਨ ਪੁਟ ਕਰੋ। (ਸ਼ੋਰ)

ਚੌਧਰੀ ਜਗਤ ਰਾਮ : ਆਨ ਏ ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ਼ ਆਰਡਰ, ਸਰ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਇੰਨੇ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਥਕਦੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਮਾੜੀ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸੇ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਵਿਘਨ) ਅਗਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰੋ। (ਵਿਘਨ)

Mr. Speaker : Question is—

That the Assembly at its rising this day shall stand adjourned *sine die*.

After ascertaining the votes of the Members present by voices, Mr. Speaker gave an opinion. The opinion was challenged. The bells were sounded. The questions was put again and carried by a voice vote.

The motion was declared carried.

STATEMENTS LAID ON THE TABLE OF THE HOUSE (REPLIES TO CALL ATTENTION MOTIONS)

Mr. Speaker : A Minister to lay papers on the Table of the House.

Chief Parliamentary Secretary (Sardar Gurmit Singh) : Sir, I beg to lay on the Table of the House replies to Call Attention Motions Nos. 11, 30, 34, 42, 52, 94, 101, 168, 188, 195, 197, 162, 167, 198, 201 & 205.

(Serial No. 11)

Sardar Parshotam Singh : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that crops of the villages Satike, Achanak, Rampur Mandar, Boha Sherkhan Wala, Maghania, Gami Wala, and Udatt Saide Wala, have been destroyed by the rain water in Budhlada Block District Bhatinda. The crops of all these villages are destroyed every year during the rainy season. The Government is required to make a statement whether any steps are being taken to drain out water from these villages. Secondly, whether the Govt. is considering to give any financial aid to these unfortunate residents of these villages.

ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ (ਮਾਲ ਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਮੰਤਰੀ) : ਬਰਸਾਤ ਦੀ ਰੁੱਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਕਾਰਨ ਨਿਮਨ-ਲਿਖਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵਾਰ ਵੇਰਵਾ ਨਾਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਜਾ :—

ਲੜੀ ਨੰ:	ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ	ਬਜਾਊ ਰਕਬਾ	ਮੁਤਾਸਰਾ ਰਕਬਾ (ਏਕੜਾਂ ਵਿਚ)
1.	ਗਾਮੀਵਾਲਾ	1044	201
2.	ਉਦਤ ਸੈਦੇਵਾਲਾ	821	62
3.	ਰਾਮਪੁਰਾ ਮੰਡੇਰ	1245	69
4.	ਸਾਤੀਕੇ	991	55
5,	ਅਚਾਨਕ	1195	49
6.	ਬੋਹਾ	4860	235
7.	ਮਘਾਨਿਆ	613	138
8.	ਸ਼ੇਰਖਾਨਵਾਲਾ	915	98

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਲਗੇਗਾ । ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਮਗਰੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਉਪਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ । ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਬਰਸਾਤ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰਬਾਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦਾਤੇਵਾਸ ਮਾਤੀਕੇ ਡਰੇਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੀ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਟੈਕਨੀਕਲ ਕਮੇਟੀ/ਸਟੇਟ ਫਲੱਡ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਉਪਰੋਕਤ ਰਸਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਜੋ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਅੰਤ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ ।

(Serial No. 30)

Doctor Amir Singh Kalkat : I beg to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the building of the Government College, Tanda Urmar was taken in hand in 1967-68. That the tender for the main building has been accepted and orders given for its start, but a month back the Contractor was told that the funds have been diverted to some other College in some other District.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) : ਉਪਰੋਕਤ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਊ ਮਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1967–68 ਦੇ ਪਲਾਨ ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾ ਸਕੀਮ

to i mr# feu §u feu gfe 3 ul uuu sust ufe

i# iro h ' ufusf ut fim lira m3 Ofhb* 3 § 3; £

lfof3 ^ oTU fU3T fe@‘fe §U feo? UH cSt^j grgH3TUr

U^ HUl f3MT3 TO I fuufa# ul 5fHR ST8, H»h ! 3* 3 ^

UU feu 3TUU feR afa 3R5 HfUH3 U felMT for Olnu £ fegtT

^ggT u] U33R5 ofUIH1 UT€ M3 UUt 3T?U 10.10*69 35f U33*?5

cTTO 3 4 for fUIM' I UU § 3j feu HU3 U*fi fe feu fH3l 3U

U33TO Hofws 33*3* ^ ^3 U fi?U ©3t § UoT feu

?U uut 3* §U H3 U33TH MU3 o?U U53J I

3. feR efe u) TO37& UTfeaueu* fRU3 feu'gr, urth ?> ufeM ^

ut 3 sft3* M3 feR U33T& uft feuae rusts § H^srml

feu feuue RoT3u, fRU3 feu^ tifel ht uul 9 f fro*

11msrueu, 1969, § uu aiuu £ feufMTculMT § U33th

f URT§5 T RU uu fU3* M3 f 3t § tTHB* feu TP3T ^ ufcW f

M3 feu UU UT83 3Tefo UUl fURt 3* RB^U & feut

11-10-1969 § srsu uu uto utur^ gf}3T 3t ^ ^

M3U31 Uh53T <5T^U § I

(Serial No. 42)

Comrade Kulwant Singh
Comrade Bahu Singh Master : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance namely, the failure of the Govt, in providing the genuine price of sugarcane to the growers and farmers of the State. No steps have been taken by the State Government in safeguarding the interests of the growers as well as the Mill owners ia the State on the lines of the centre i.e. 30?4 sugar is allowed to be sold through free sale in the market and similarly the Mill owners in the Punjab State be allawe 1to sell 30% Molasses so that an incentive price may be given to the growers of the sugarcane in the State.

There is great resentment and frustration among the farmers and growers of the sugarcane in the State. Hence early solution and statement of the Government is requested in this connection in order to cool down the pending crisis of struggle of the sugarcane growers in the State.

Sardar Gurnam Singh (Chief Minister) : 1. The price of sugarcane is fixed by the Government of India. The minimum price of cane fixed by the Govenment of India for all the Sugar Mills of Punjab State for the crushing season 1969-70 is Rs. 7.37 P. per quintal. The Sugar Mills could pay more than the minimum fixed by the Government of India in view of sale of 30% sugar allowed to be sold by the Mills in the open market. But in view of the fact that there has been a downward trend in the price of sugar available for free sale, the Sugar Mills in th$

[Chief Minister]

State are not in a position to pay any price over and above the minimum fixed by the Central Government.

The State Government had earlier recommended to the Government of India to fix the minimum cane price at Rs. 10/- per quintal for the year 1969-70, but the Central Government fixed the above price of Rs. 7.37 per quintal keeping in view the over all picture of the production and the availability of sugarcane with in the Indian Union. However, the matter is being considered by the State Government.

2. With regard to allowing 30% free sale of Molasses, it may be stated that in the Punjab the control over Molasses is exercised through the East Punjab Molasses (Control) Act, 1948. The basic idea of putting this material under control is to ensure its regular supply at the controlled price to the distilleries for the production of alcohol, which is needed for medical and educational institutions, industria , research, scientific and potable purposes. After the re-organisation in 1966, the Punjab has become deficient in molasses, for the major molasses producing Sugar Mills fall in Haryana. The entire production of molasses in the Punjab Suger Mills falls short of the genuine demand of the distilleries in the State. Any release of molasses in this situation is bound to affect badly the budgetary position of the State and create hardship in general to the users. Neither economically for administratively it would be appropriate to release molasses of kn wn specifications which is fit for the manufacture of alcohol and then explore possibilities of procuring molasses of uncertain and varying specifications in the open market at a higher cost. Moreover, the release of molasses will not be serving any useful purpose because after release it is mainly used for the preparation of manufactured tobacco and for illicit distillation. For the present, therefore, it will not be in the public interest to release any quantity of molasses. If however, in any year, molasses produced in the Sugar Mills of Punjab will be in excess of the gunuine requirements of the distilleries for the production of alcohol, that excess can be released for free sale.

[1. ਗੰਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨੀਯਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ ਲਈ ਸਾਲ 1969–70 ਲਈ ਕੀਮਤ 7.37 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਨੀਯਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ 30% ਖੰਡ ਖੁਲ੍ਹੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖੁਲੀ ਖੰਡ ਦੀ ਵੇਚ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਦਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨੀਯਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲ 1969–70 ਲਈ ਗੰਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 10 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਨੀਯਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੰਨੇ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਉਪਰੋਕਤ 7.37 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਗੰਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੀਯਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

2. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰੇ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ੀਰਾ (ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1948, ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੀਰੇ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਅਧੀਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਅਲਕੋਹਲ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ, ਖੋਜ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਪੀਣ ਦੇ ਮੰਤਵਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਮੁਲ ਤੇ ਬਕਾਇਦਾ ਤੌਰ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਾਲ 1966 ਵਿਚ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੀਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਖੰਡ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੰਡ ਦੇ ਕਾਰਾਖ਼ਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਿਕਦਾਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਯੋਗ ਮੰਗ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਬਜਟ ਤੇ ਅਵੱਸ਼ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦਿੱਕਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਸ਼ੀਰੇ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਲਕੋਹਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਠੀਕ ਹੈ, ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨਿਸ਼ੁਚਿਤ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ੀਰੇ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁਲ ਖਰੀਦਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਨਾ ਹੀ ਕਫਾਇਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾਇਕ ਮੰਤਵ ਹਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਸ਼ੁਦਾ ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸ਼ੀਰੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੰਡ ਦੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ੀਰਾ ਅਲਕੋਹਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਤਨੀ ਵਧ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰਾ ਖੁਲ੍ਹੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

(Serial No. 52)

Comrade Babu Singh Master : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, that the students of Government Training College, Faridkot are on strike since 13th, October 1969 demanding transfer of Miss B. Kaku Singh, Principal of the College due to her vindictive attitude/activities towards the students. The Government should intervene to avoid further precipitation of the situation. Hence this notice.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) : ਸਰਕਾਰੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਬਾਰੇ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨਕੁਆਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਟੇਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਆਪ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮਿਤੀ 22-10-1969 ਤੋਂ ਹੜਤਾਲ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬਕਾਇਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ, ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਊ ਨੋਟਿਸ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

(Serial No. 94)

Comrade Babu Singh Master : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the creation of a new post of another D. P. I. under political pressure in the present Punjab. Such appeasements will strengthen the communal forces which is a great danger to the National Solidarity.

Moreover, it will cause chaos and disorder and will hamper the smooth running of sacred Department of Education. It will also set a bad precedent for other Departments too.

So keeping in view the above facts, the House be assured with a statement by the Government.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) : ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਇਕ ਵੱਡਾ ਮਹਿਕਮਾ ਹੈ। 1968 ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਸਮੇਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਧੂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ 1800-2000 (ਹੁਣ ਦਾ ਗਰੇਡ 1800-2250) ਦੇ ਗਰੇਡ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੇ ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਆਸਾਮੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਮੰਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਲਗੇ ਹੋਏ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(Serial No. 101)

Comrade Satya Pal Dang:)
Comrade Dana Ram :)To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the dangerous condition of buildings of many Government schools in the State.

Generally, these buildings are rented buildings. The landlords refuse to carry out the repairs for one reason or other. The Government has so far failed miserably to compel the landlords to effect the necessary repairs or to carry out the repairs itself and then to recover the cost from the landlords.

The District authorities do nothing more than point out that since the buildings are rented the Govt. cannot spend any money on their repairs nor can money be spent for this purpose out of building Funds.

Neither the Govt. nor the District authorities seen to be concerned about the danger to their lives, under which people in these schools study.

There is much resentment and discontentment among public at large in general and parents in particular.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Govt. may please be asked to make a statement in the House.

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) : ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਲ ਬੌਡੀਜ਼ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤੀਕਰਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਆਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਰਾਏ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਨ । ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਲਗਭਗ 4,03,80,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਲੈਨ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਇਹ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਮਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੇਜ਼ਡ (phased) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

2. ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿਰਾਏ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਹੈ । ਪ੍ਰਾਂਤੀਕਰਣ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏਨਾਮੇ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਗੋਂ ਸਬੰਧਤ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ । ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਉਸੀ ਦਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਂਤੀਕਰਣ ਸਮੇਂ ਸੀ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾ ਦੇਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਕਮਰੇ ਬਣਵਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਰੀ-ਅਸੈਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਲਤ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੁਰਕਸ਼ਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

(Serial No. 162)

1. **Chaudhri** Satya Dev)]
2. **Vaid Gian Chand**] To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the resentment prevailing among the Hindi Lecturers working in the Colleges affiliated to the Punjabi University due to discrimination against the position of Hindi in the Curriculum prescribed for B.A. course. This has also caused

[ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ]

ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਜਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਊ ਮਹਿਮ (ਕੰਪੇਨ) ਨੂੰ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਧੱਕਾ ਲਗਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇ।

ਸਰਦਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ (ਸਿੰਜਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ) : ਬਾਸਰਕੇ ਰਾਜਬਾਹ ਦੀ ਬੁਰਜੀ ਨੰ: 17750–ਖੱਬਾ ਤੋਂ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਮਾਈਨਰ 1962 ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੈਡ ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ 23 ਕਿਊਸਕਸ ਹੈ ਅਤੇ ਟੇਲ 32680 ਆਰ. ਡੀ. ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਖਰੀਫ ਮਾਈਨਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 15 ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਹਰ ਸਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਬੁਰਜੀ 9300 ਤੇ ਸੋਹਲ ਡਰੇਨ ਤੇ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਤੋਂ ਛੁਟ ਇਹ ਮਾਈਨਰ 1964 ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਹਲ ਡਰੇਨ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਆਰਜ਼ੀ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਟੇਲ ਤੇ ਪੂਰਾ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਬੁਰਜੀ 26500 ਤਕ, ਜਿਹੜੀ ਪਿੰਡ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਸਿੰਜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਇਸ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਲਗ ਭਗ 2.50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ/ਫੰਡਜ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਫਰੰਦੀਪੁਰ ਬਲੇਅਰ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਰਕਬੇ ਤਕ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਫੰਡਜ਼ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

[Bhikhiwind Minor having 23 Cs discharge at head, off taking from RD 17750-L of Basarke disty. was constructed during the year 1962. The tail of this minor is at RD 32680. This minor is a kharif channel which runs from 15th April to 15th October every year. This minor was completed during March, 1964, except its crossing at RD 9300 over Soha drain. The approximate cost of constructing this crossing is Rs. 2.5 lacs. This crossing could not be constructed due to scarcity of funds. A temporary arrangement to pass the water over the Sohal drain, was, howevefr, made by the concerned cultivators. The temporary arrangement for crossing Sohal drain was not adequate to carry the desired quantity of water for running the channel upto tail. As such the irrigation could not be extended beyond village Bhikhiwind at RD 26500.

Consequently, the areas of villages Faraundipur Balair and Kale etc. could not be supplied water for irrigation purposes.

Funds have been allotted for this work during the current year and the work is being taken in hand.]

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਇਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। (This should not have come at this stage.)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ : ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਸੀ।

Captain Rattan Singh : Ask your Chief Parliamentary Secretary to be more vigilant.

"As soon as possible after a Bill which has been passed by the Assembly is received from the Council with a message that it has not agreed to the Bill, the Assembly may pass the Bill again and transmit it as so passed to the Council with or without any amendments ...."

ਮੇਰੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਮੈਸੇਜ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਮੈਟਰ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸੈਕਟਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ। ਕਿ ਜੋ ਮੈਸੇਜ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਰਰੈਗੂਲਰ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਪੀਕਰ : ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੈਕਟਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੌਂਸ਼ਲ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਮੈਸੇਜ ਹੀ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। (The hon. Member has probably not heard it. The Secretary has just read before the House the message received from the Punjab Vidhan Parishad.)

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ (ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਐਸ. ਸੀ.) : ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲ ਅਸੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਅਪਰ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਈਨਰ ਜਿਹੀਆਂ 4 ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਲ ਅਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਤਰਮੀਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵਖੋ ਵਖ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਤਰਮੀਮ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇ-ਰੈਕਟਰ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਪਵਾਇੰਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਮਦਾਖਲਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ)

ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿਸਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਉਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਲੱਖ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ? ਤਾਂ ਵੀ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਰਹੇਗਾ ? ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇ-ਰੈਕਟਰ ਅਪਵਾਇੰਟ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਜਾ ਇਹ ਇਖਤਿਆਰ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ 25 ਲੱਖ ਤੋਂ ਸ਼ੇਅਰ ਘੱਟ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇਗੀ ? ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਤਰਮੀਮ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ 25 ਲੱਖ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 50% ਸ਼ੇਅਰ ਉਥੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਸ਼ੇਅਰ ਇਕ ਛੋਟੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ

अपील कर सकता है। इस लिए मैं सरकार से दरख्वास्त करुंगा कि वह विधान परिषद की इन आखरी रिक्मैंडेशनज़ को मान ले और मैं तो कहूंगा कि यह इस परिषद का शाहकार है। इस लिए सरकार को यह अमैंडमैंट्स मान लेनी चाहिएं।

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੱਖਣ) : ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜੋ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਾਂ ਵਿਧਾਨ ਪਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਫਾਈਨਲ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਕਰਦੀ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਵਰ ਰਖੇ।

ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਜ਼ਾਰਾਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਇਜ਼ਾਰਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਚੂਹੇ ਦੀ ਖੁੱਡ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਈਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਚੂਹੇ ਦੀ ਖੁੱਡ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੂਹਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਹੈ, ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲ ਇਸ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਟੁਟ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਪਾਵਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਆਪ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣਗੇ ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਡਿਸਮਸ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਖ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਰਜਿਸਟਰਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹਕੂਕ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਗ ਕਰਕੇ ਬਿਊਰੋਕ੍ਰੇਸੀ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਖੂਬ-ਸੂਰਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਪਾਵਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਵਰ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲੋਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਾਂ ਹੇਠਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਮਨਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਹਕੂਕ ਆਪ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕੁਮੈਂਡੇਟਰੀ ਪਾਵਰ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗਾ, ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਤੇ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਵੇਗੀ।

[ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ]

ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸੌ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹਿਸੇ ਪਾਏ ਸੀ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ : ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ...(ਵਿਘਨ) (But the thing which the hon. Member is explaining...) (Interruption)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਸਾਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵਿਧਾਨ ਪਰੀਸ਼ਦ ਵਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੈਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। (ਸ਼ੋਰ) (ਵਿਘਨ) ਫੇਰ ਉਥੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ ਬਜਾਏ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਬਾਈ ਬੈਲਟ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਾਕੇ ਕੀਤੀਆਂ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ : ਕਿਹੜੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ ਕਮ-ਅਜ਼-ਕਮ ਇਹ ਤਾਂ ਦਸ ਦਿਉ ? (The hon. Member may please indicate as to the amendment on which he is speaking ?)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਮੁੜ ਸੈਸ਼ਨ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਹੈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤਾਂ ਦਸ ਦਿਆਂ। (ਵਿਘਨ)

ਸ੍ਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ : ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲਿਆਉ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਹਾਊਸ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਹੈ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਹੋ। (The hon. Member may refer to whatever he likes, but he should not go beyond the business of the House.)

ਡਾਕਟਰ ਸਾਧੂ ਰਾਮ : ਵਿਧਾਨ ਪਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਢਿਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਢਿਡ ਛੋਟੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਖਰਬੰਦਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੂਰਬ) : ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਪਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਮੰਨ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਿਲ ਦੇ ਮੁਤਲਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਵੀ ਰੀਜ਼ਨੇਬਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਾਰਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਪਾਵਰ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਚੀਜ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਮਿਲੇਗੀ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਖੁਦ ਇਹ ਪਾਵਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਇਹ ਪਾਵਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਗੌਰਮਿੰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਖਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਬਿਲ ਦੀ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਹੈ ਉਹ ਕਾਬਲੇ ਅਪਰੂਵਲ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਮੁਕੇਰੀਆਂ) : ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਵਿਧਾਨ ਪਰੀਸ਼ਦ ਵਲੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟਸ ਆਈਆਂ ਹਨ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਟਰੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਤਕ ਰਿਸ਼ਵਤ ਚਲਦੀ

Mr. Deputy Speaker : Question is—

Proposed section 27(2).

(i) In page 6, line 1, for the word 'Registrar' substitute the words 'Government of Punjab.'

(ii) For the word 'her' wherever it occurs substitute the word 'it'.

The motion was lost.

Mr. Deputy Speaker : Question is—

Proposed section 27(3).

In page 6, line 2, for the words 'Registrar' and 'he' substitute the words 'Government of Punjab' and 'it' respectively.

The motion was lost.

Chief Minister (Sardar Gurnam Singh) : Sir, I beg to move-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill 1969, as originally passed by the Vidhan Sabha be passed again.

Mr. Deputy Speaker : Motion moved-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, 1969 as originally passed by the Vidhan Sabha be passed again.

Mr. Deputy Speaker : Question is-

That the Punjab Co-operative Societies (Amendment) Bill, 1969, as originally passed by the Vidhan Sabha be passed again.

The motion was carried.

Mr. Deputy Speaker : The House stands adjourned *sine die.*

5.27 P.M. (*The Sabha then adjourned sine die*)

(ਈ) ਹਾਂ ਜੀ । ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬੀ.ਈ.ਓ: ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 4 ਵਾਰ ਇਨਕੁਆਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ।

1: ਪਹਿਲੀ ਇਨਕੁਆਰੀ :– ਦੋਸ਼ : ਇਹ ਬੀ.ਈ.ਓ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਦੌਰੇ ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ।

ਸਿੱਟਾ : ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿਜੀ ਮਿਸਲ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ।

2 : ਦੂਜੀ ਇਨਕੁਆਰੀ : ਦੋਸ਼ : ਦੂਜੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਇਸ ਬੀ.ਈ.ਓ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ 140 ਮਿਤੀ 24.8.63 ਨੂੰ ਦਫ਼ਾ 61/1/14 ਐਕਸਾਇਜ਼ ਪੀ. ਐਸ. ਖਰੜ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ।

ਸਿੱਟਾ : ਇਸ ਬੀ.ਈ. ਓ. ਨੂੰ ਖਰੜ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ।

3 : ਤੀਜੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ :

ਇਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤੀਜੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਫੋਰੈਸਟ ਅਫਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ । ਪਰ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ।

ਸਿੱਟਾ : ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵੀ ਫ਼ਾਈਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

4 : ਚੌਥੀ ਇਨਕੁਆਇਰੀ :

ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਂਧੀ : ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ । ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਬੀ.ਈ.ਓ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਕੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ।

ਸਿੱਟਾ : ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਫਾਈਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ।

DISBURSEMENT OF SALARIES TO PARA MEDICAL STAFF

* 44. Comrade Babu Singh Master : Will the Minister of State for Industries and Health will be pleased to state :-

(a) the reasons for which the Para Medical Staff in the State is paid their salaries during the middle of every month whereas the staff working in C.M.O's. offices is paid their salaries on the Ist of every month ;

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਂ	ਮੁਖ ਅਧਿਆਪਕ/ ਅਧਿਆਪਕਾ	ਲੈਕਚਰਾਰ	ਮਾਸਟਰ/ਮਿਸਟ੍ਰੈਸਾਂ	ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਗਿਆਨੀ/ਪ੍ਰਭਾਕਰ/ ਪੀ. ਟੀ. ਆਈ
ਲੁਧਿਆਣਾ	—	20	70	107
ਜਲੰਧਰ	—	28	104	601
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	—	49	19	316
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	4	97	81	1034
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	16	45	142	595
ਬਠਿੰਡਾ	3	30	153	358
ਕਪੂਰਥਲਾ	1	21	43	157
ਸੰਗਰੂਰ	1	17	82	299
ਪਟਿਆਲਾ	—	25	41	593
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	2	36	35	542
ਰੋਪੜ	—	4	15	55

(ਬੀ) ਐਮ. ਏ. ਬੀ. ਟੀ/ਬੀ. ਐਡ—587

ਅਨਐਡਜਸਟਿਡ ਬੀ. ਟੀ — 1113

ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਆਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤਰਕੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

PROVISION OF DRAWING, PUNJABI AND HINDI TEACHERS IN GOVT. SCHOOLS

992. CU Comrade Babu Singh Master : Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the number and names of Govt. High Schools in the State where the posts of the following categories of teachers are not provided :—

1. Drawing teachers ;
2. Punjabi teachers ;
3. Hindi teachers
4. P. T. Is ;

100 ਢਪਈ
101 ਲਖਣਗੇ ਪਡੇ
102 ਮੱਲੀ
103 ਨੂਰਪੁਰ ਲੁਬਾਣਾ

8 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ

104 ਪਵਾਤ
105 ਸ਼ੀਹਾਂ ਦੇਦ
106 ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਟ
107 ਕਾਲਖ
108 ਸਵੱਦੀ (ਗਰਲਜ਼)
109 ਜਗਰਾਉਂ (ਗਰਲਜ਼)
110 ਸੂਜਾਪੁਰ (ਗਰਲਜ਼)

9 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ

111 ਬਜਰੂੜ
112 ਤਿਉੜ
113 ਸਿਆਲਬਾ
114 ਘਨੌਲੀ
115 ਕੁਰਾਲੀ (ਗਰਲਜ਼)

ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀਚਰ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸਾਮੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੋਈ।

1 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

1 ਰਈਆਂ (ਗਰਲਜ਼)
2 ਫਤਿਆਬਾਦ (ਗਰਲਜ਼)
3 ਬਪਿਆਲਾ (ਗਰਲਜ਼)
4 ਜਲਾਲਾਬਾਦ
5 ਸਰਹਾਲੀ

2 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ

6 ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ
7 ਕੋਟ ਸੁਖੀਆ
8 ਜੋਗਾ

3 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ

9 ਚੜਿਕ (ਗਰਲਜ਼
10 ਪੰਜਕੋਸੀ (ਗਰਲਜ਼
11 ਕੋਕਰੀ ਕਲਾਂ (ਗਰਲਜ਼)
12 ਬਿਲਾਸਪੁਰ

4 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

13 ਬਧਾਨੀ
14 ਖਾਰੋਵਾਲੀ
15 ਨਰੋਟਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ
16 ਸੁਜਾਨ ਪੁਰ
17 ਤਾਰਾ ਗੜ
18 ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ
19 ਧੋਬੜਾ ਪੁਰ
20 ਧਿਆਨ ਪੁਰ

5 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

21 ਢੋਲਬਾਹਾ
22 ਬਲਾਚੌਰ (ਗਰਲਜ਼
23 ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਖੁਣਖੁਣ (ਗਰਲਜ਼)
24 ਬੁਢੀ ਪਿੰਡ
25 ਢਾਂਡਾ ਕਲਾਂ

6 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ

26 ਤਲਵੰਡੀ ਚੌਧਰੀਆਂ

7 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ

27 ਪਵਾਤ
28 ਸੀਹਾਂ ਦੌਦ
29 ਨੂਰ ਪੁਰ ਬੇਟ
30 ਮਾਣਕੇਸ (ਗਰਲਜ਼)
31 ਮਗੜ (ਗਰਲਜ)

ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜਿਥੇ ਹਿੰਦੀ ਟੀਚਰ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸਾਮੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੋਈ।

1 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

1 ਕੇਰੋ
2 ਬੁਤਾਰਾ
3 ਫਤਿਆਬਾਦ
4 ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ
5 ਟਪਿਆਲਾ
6 ਬਰੀ ਵਿੰਡ
7 ਚਾਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ
8 ਤੋੜ
9 ਰਾਜੋਕੇ

ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜਿੱਥੇ ਪੀ. ਟੀ. ਆਈ. ਦੀ ਕੋਈ ਆਸਾਮੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੋਈ

1 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
1 ਢੰਡ
2 ਰਾਜੋਕੇ
2 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ
3 ਫਰੀਦ ਕੋਟ
4 ਫੂਲ (ਗਰਲਜ਼)
5 ਗੋਨਿਆਣਾ
3 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
6 ਖੁਈ ਖੇੜਾ
7 ਜਲਾਲਾਬਾਦ (ਗਰਲਜ਼)
8 ਗੁਰੂ ਹਰ ਸਹਾਏ (ਗਰਲਜ਼)
9 ਮਲੋਟ (ਗਰਲਜ਼)
10 ਜਨੇਰ
11 ਧਰਮ ਕੋਟ (ਗਰਲਜ਼)
12 ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ (ਗਰਲਜ਼)
13 ਫੂਲੂ ਖੇੜਾ
14 ਸਰਾਵਾਂ
4 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ
15 ਲੋਹਲੀ ਕਲਾਂ (ਗਰਲਜ਼)
4 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ
16 ਸ਼ੰਕਰ
17 ਬੰਗਾ (ਗਰਲਜ਼)
18 ਜੰਡਿਆਲਾ (ਗਰਲਜ਼)
6 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ
19 ਰਮੀਦੀ
20 ਰਾਣੀ ਪੁਰ
7 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ
21 ਸਵੱਦੀ
22 ਰਾਏ ਕੋਟ (ਗਰਲਜ਼)
23 ਕੁਮਾਲ ਪੁਰਾ
24 ਸਵੱਦੀ (ਗਰਲਜ਼)
25 ਜਗਰਾਉਂ (ਗਰਲਜ਼)

CHAND BHAN BAJA DRAIN

987. (C.U.) **Camrade Babu Singh Master**: Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :—

(a) whether it is a fact that the Chand Bhan Baja Drain has been coustructed/completed ;

(b) whether the construction of bridge on the said drain near Gurdwara Loh Garh Sahib Dina situated on Zafar Nama Road in district Ferozepur has been completed; if not, the reasons therefor ;

(c) the date by which the said bridge is likely to be completed ?

Sardar Sohan Singh Bassi: (a) No.

(b) The bridge on the Zafar Nama Road near Gurdwara Loh garh Sahib Dina in district Ferozepur is on Bassian outfall drain and not on Chand Bhan arain as the Chand Bhan drain is not flowing near this Gurdwara. The bridge has not been completed so far as the contractor to whom the work was allotted backed out and left the work in complete. Efforts are being made to get the remaining completed through some other agency.

(c) By the end of September, 1970.

[(ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਭਾਗ (ਬੀ)

ਮਿਡਲ ਸਤਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਲਰਕਾਂ ਤੇ ਜਿਤਨਾ ਖਰਚ ਅਤੇ ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੋਏ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ।

		ਖਰਚ			ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਪਰਵੇਸ ਹੁਏ		
ਲੜੀ ਨੰ:	ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਨਾਂ	1966–67	1967–68	1968–69	1966–67	1967–68	1968–69
1	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	22560.00	22056.00	33396.00	20379	20964	28354
2	ਕਪੂਰਥਲਾ	7205.00	8282.00	13268.00	6414	6550	6946
3	ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ	14487·00	21692.00	28838.45	15252	11903	17371
4	ਲੁਧਿਆਣਾ	15231.00	27780.00	29382·00	18957	20514	27172
5	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	17774·00	24131·00	31061·00	16181	16825	19723
6	ਜਲੰਧਰ	16955.00	17576.00	22692.00	21842	22094	27654
7	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	15108.00	20904·00	20844.00	15010	14619	20793
8	ਰੋਪੜ	—	4447·25	6654.15	3267	5185	7335
9	ਪਟਿਆਲਾ	10304.00	10614.00	18024·00	12062	13002	17747
10	ਸੰਗਰੂਰ	86001.00	8900.00	9600,00	6928	8034	10765
11	ਬਠਿੰਡਾ	10426·00	10718·00	18300·00	6445	7409	9714

Woollen Weaving Industry

*970. (C U) **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Minister for Finance be pleased to state —

(a) whether it is a fact that the Woollen Weaving Industry in the State has in the course of time last few years become, in practice, as seasonal industry employing workers foe about 7-8 months in the year instead of throughout the year as was the case previously ;

(b) whether it is a fact that this change has been effected be the employers with a view to deprive the workmen of benefits of long service, etc.

(c) whether the Government intends to take any steps to protect the interests of the workmen by making obligator provisions for retainers allowance, etc. ?

ਸਰਦਾਰ ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ (ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ) : (ਏ) ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਵੂਲਨ ਫੈਕਟਰੀ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੀਜ਼ਨਲ ਬਣ ਗਈ ਹੋਵੇ ।

(ਬੀ) ਤੇ (ਸੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

REPRESENTATION FROM COORDINATING COMMITTEE OF PARA MEDICAL AND HEALTH EMPLOYEES

x953 (C.U.) **Comrade Staya Pal Dang :** Will the Minister of State for Industries and Health be pleased to state —

(a) whether he received any representation in October, 1969 from the Coordinating Committee of the Para Medica and Health Employees of the State in connection with the appointments of Radiographers ; if so, the nature of irregularities etc. which have been alleged ;

(b) the action taken on the said representation and with what result ?

ਸਰਦਾਰ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ : (ੳ) ਹਾਂ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ :—

(1) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਗੇ ਹੋਏ ਰੇਡੀਓ – ਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ।

(2) ਪਹਿਲਾਂ ਲਗੇ ਹੋਏ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਨਵਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(ਅ) (1) ਕਿਉਂ ਜੋ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਰੇਡੀਓ-ਗ੍ਰਾਫਰ ਜਿਹੜੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ

34	Sh. Tarsem Chand	Conductor
35	,, Shabeg Singh	do
36	,, Rakesh Kumar	do
37	,, Jagdish Raj	do
38	,, Pritam Singh	do
39	,, Asha Singh	do
40	,, Sunder Singh	do

—

INCOME OF THE PATHANKOT ROADWAYS DEPOT

*878 (C.U) **Chaudhri Ram Singh** : Will the Chief Minister be pleased to state the income accrued to the Government from the Pathankot Depot during the years from 1965—66 to 1968—69 yearwise ?

Sardar Parkash Singh Badal : Yearwise income is as under :—

1965—66	Rs. 80, 10, 112
1966—67	Rs. 93, 70, 487
1967—68	Rs. 98, 18, 516
1968—69	Rs. 1, 02, 60, 375

[ਸਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਹੈ ;

1965—66	80, 10,112 ਰੁਪੈ
1966—67	93, 70,487 ਰੁਪੈ
1967—68	98, 18,516 ਰੁਪੈ
1968—69	1, 02, 60,375 ਰੁਪੈ]

Residential Colonies for Harijans.

*940. 1. **Chaudhri Satya Dev**
2 **Sardar Gurdev Singh** : Will the Minister for Soc7 Welfrae be pleased to state :—

(a) whether the Government have set up any residential colonies for Harijans in the State during the period from 1947 todate ; if so, where and in which year together with the number of houses constructed or occupied in the said colonies as also the expenditure incurred thereon ;

(b) whether any new colony for Harijans is proposed to be set up by the Government now ; if so, the name of the place where and the time by which work in connection therewith is likely to be taken in hand and the number of houses to be constructed there ?

ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਜੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਲੋਕਨੀਆਂ ਦੀ ਸਕੀਮ 1956—57 ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) ਜੀ ਨਹੀਂ।

1	2	3	4			5
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	64-65	ਤੁੰਗ ਕਲਾਂ	7	7	7	6300
	,, ,,	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	2	1	1	1800
	,, ,,	ਤਰਨ ਤਾਰਨ	16	16	16	14400
	,, ,,	ਗੰਡੀ ਵਿੰਡ	5	5	5	4500
	,, ,,	ਨੂਰ ਗੜ੍ਹ	1	1	1	900
	,, ,,	ਵ ਲਟੋਹਾ	4	4	4	3600
	,, ,,	ਅਜਨਾਲਾ	2	2	2	1800
	,, ,,	ਭੋਏਵਾਲੀ	3	3	3	2700
	65-66	ਬਾਲੂਪੁਰ	1	1	1	900
	,, ,,	ਸ਼ਾਬਾ	1	1	1	900
	,, ,,	ਮਰਹਾਨ	1	—	—	900 ਇਹ ਅਜੇ ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ
	,, ,,	ਗੋਂਦਵਾਲ	1	1	1	900
	,, ,,	ਫਤਿਹ ਚੂੜੀਆਂ	2	2	2	1800
	,, ,,	ਫਤਿਹ ਬਾਦੂ	3	—	—	2700 ਇਹ ਅਜੇ ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ
	,, ,,	ਫਤਿਹ ਪੁਰ	2	2	2	1800
	,, ,,	ਨਾਪਾਲ	3	3	3	2700

1	2	3	4			5
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	65-66	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	10	10	10	9000
	,, ,,	ਜੰਡਿਆਲਾ	4	4	4	3600
	,, ,,	ਪੱਟੀ	8	8	8	7200
	,, ,,	ਤਰਨਤਾਰਨ	2	2	2	1800
	66-67	ਪੱਟੀ	3	2	2	2700
	,, ,,	ਤਰਨਤਾਰਨ	3	2	2	2700
	,, ,,	ਜੰਡਿਆਲਾ	2	2	2	1800
	,, ,,	ਤੁੰਗਵਾਲਾ	1	1	1	900
	,, ,,	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	4	1	1	3600
	,, ,,	ਖਾਰਾ	1	1	1	900
	,, ,,	ਉਗਰਆਲਾ	1	1	1	900
	,, ,,	ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ	1	1	1	900
	,, ,,	ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ	1	1	1	900
	,, ,,	ਸੋਹੀਆਂ ਖੁਰਦ	1	1	1	900
	67-68	ਫੀਰੂਮਾਨ	1	1	1	900
	68-69	ਮਰੜੂਲ	1	1	1	900

1	2	3	4			5
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	59–60	ਕੰਡਿਆਲ	24	22	22	18000
	60–61	ਡੀਡਾ	4	4	4	3000
	,, ,,	ਹੱਲਾ	16	16	16	12000
ਜਲੰਧਰ	56–57	ਸਾਵੀਰ ਪੁਰ	26	26	26	15600
	,, ,,	ਕਟਪਲਾ	48	48	48	28800
	,, ,,	ਕਿਗਰਾ ਚੌਵਾਲਾ	20	20	20	12000
	57–58	ਰਵੀਦਾਸ ਨਗਰ	16	16	16	9600
	,, ,,	ਸੋਂਦ	12	12	12	7200
	,, ,,	ਮੁਧ	12	12	12	7200
	,, ,,	ਜੜਿਆਲਾ	4	4	4	2400
	58–59	ਬੀਲੀਵਾਲ	20	20	20	12000
	,, ,,	ਨੂਰਮਹਿਲ	20	20	20	12000
	,, ,,	ਗਉਆਪਿੰਡ	6	6	6	3600
	,, ,,	ਬੁਤਨ	4	4	4	2400
	,, ,,	ਸੋਂਢ	6	6	6	3600
	59–60	ਮਕਸੰਢਾ	22	15	15	11250

1	2	3	4			5	
ਜਲੰਧਰ	59-60	ਬਾਲ਼ੀਵਾਲਾ	12	—	—	—	
	,, ,,	ਬਸਲਾ	4	4	4	3000	
	60-61	ਜੜਿਆਲਾ	15	15	15	11250	
	,, ,,	ਜਡਲਾ	15	—	—	—	
	,, ,,	ਬੰਗਾ	4	4	4	3000	
	,, ,,	ਕਰਤਾਰਪੁਰ	5	5	5	3750	
	,, ,,	ਸ਼ਾਹਕੋਟ	4	4	4	3000	
	61-62	ਕਰਤਾਰਪੁਰ	3	3	3	2250	
	,, ,,	ਬੰਗਾ	11	11	11	8250	
	,, ,,	ਮਲਸੀਆਂ	7	—	—	—	ਇਹ ਹਾਲੀ ਬਣੇ ਨਹੀਂ
	,, ,,	ਮਖਦੂਮਪੁਰ	10	—	—	—	
	,, ,,	ਭੂਰ ਮੰਡੀ	9	9	9	6750	
	,, ,,	ਮਸਾਨੀਆਂ	10	—	—	—	
	62-63	ਬੋਤਲੀਆਂ ਵਾਲਾ	12	12	12	9000	
	,, ,,	ਕਵਲਪੁਰ	6	6	6	4500	
	63-64	ਬੋਤਨ	3	3	4	2250	

1	2	3	4			5
ਜਾਲੰਧਰ	63–64	ਲੁਧਿਆਨਾਜੀਕਾ	10	10	10	7500/-
	,, ,,	ਨਵਾਨ ਸ਼ਾਹੋ	6	6	6	4500/-
	,, ,,	ਅਲਵਾਲ ਪੁਰ	3	3	3	2250/-
	,, ,,	ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ	3	3	3	2250/-
	,, ,,	ਨੂਰ ਮਹਿਲ	3	3	3	2250/-
	,, ,,	ਜਲੰਧਰ	19	19	19	14250/-
	64–65	ਮਿਥਾਪੁਰ	12	12	12	10800/-
	,, ,,	ਫਤਿਹ ਪੁਰ	7	7	7	6300/-
	,, ,,	ਮੋਹਾਂਤਪੁਰ	7	7	7	6300/-
	,, ,,	ਬਸਤੀ ਸ਼ੇਖ	8	8	8	7200/-
	,, ,,	ਨੂਰਮਹਿਲ	5	5	5	4500/-
	65–66	ਜਲੰਧਰ	5	5	5	4500/-
	,, ,,	ਸੰਗਲ ਸ਼ਾਹ	5	5	5	4500/-
	,, ,,	ਬਸਤੀ ਗੁਜ਼ੇ	6	6	6	5400/-
	,, ,,	ਬੋਗਾ	4	4	4	3600/-
	,, ,,	ਗੋਆ ਪਿੰਡ	7	7	7	6300/-

1	2	3	4			5
ਜਾਲੰਧਰ	67–67	ਫਿਲੌਰ	3	3	3	2700/-
	,, ,,	ਨਕੋਦਰ	3	3	3	2700/-
ਕਪੂਰਥਲਾ	54–55	ਧਰਮਕੋਟ	73	73	73	43800/-
	55–56	ਸ਼ੇਖੂ ਪੁਰਾ	90	90	90	54000/-
	56–57	ਮਨਸਰਵਾਲ ਦੂਨਾ	14	14	14	8400/-
	,, ,,	ਧੱਕ ਬਲਾਲੋ	43	43	43	25800/-
	,, ,,	ਰਾਰੋਕੀ	27	27	27	16200/-
	57–58	ਮਹਿਤਾਬਗੜ੍ਹ	6	6	6	3600/-
	,, ,,	ਭੁਲਾ ਰਾਏ	13	13	13	7800/-
	58–59	ਮਗਸੂਦ ਪੁਰ	15	15	15	9000/-
	,, ,,	ਮਹਿਤਾਲੀ ਗੜ੍ਹ	3	3	3	1800/-
	,, ,,	ਸਰ-ਏਜ਼ਤੂ	4	4	4	2400/-
	59--60	ਦਿਦਵੰਡ	6	6	6	4500/-
	,, ,,	ਕਪੂਰਥਲਾ	2	2	2	1500/-
	60-61	ਕਿਰਪਾਲ ਪੁਰ	13	13	13	9750/-
	61--62	ਖੇਰਾਨ ਦਨਾ	4	4	4	3000/-

1	2	3	4			5
ਕਪੂਰਥਲਾ	੬2—63	ਰੰਧੀਰਤ ਗੜ	3	3	3	2250/-
	,, ,,	ਮੂਹ ਸੂਰੀਆਂ	4	4	4	3000/-
	,, ,,	ਫਗਵਾੜਾ (ਸਵੀਪਰ)	5	5	5	3750/-
	64-65	ਮੋਹ ਸੂਰੀਆਂ	4	4	4	3600/-
	65–66	ਮੋਹ ਸੂਰੀਆਂ	3	3	3	2700/-
	66–67	ਮੋਹ ਰੇਖਾ	2	2	2	1800/-
	,, ,,	ਮੋਹ ਬੋਸਾਵਾਲਾ	2	2	2	1800/-
ਲੁਧਿਆਣਾ	56-57	ਧੂਲਾ	34	34	34	20400/-
	57–58	ਭੌਰਾ, ਰਾਜਗੜ, ਗਿਲ਼	99	88	88	52800/-
	58–59	ਰਾਰਾ ਜਗਰੀਅ ,	27	27	27	16200/25200/-
	,, ,,	ਲੀਲੋਂ ਭਗਵਾਤੀਆ	70	42	42	
	59–60	ਮਾਸੀਵਾਰਾ, ਹਲਵਾੜ ਸਮਰਾਤਾ ਜਗਰਾਤ	27	27	27	16200/-
	60–61	ਚੀਮਾ ਹਰੀਖੁਭਦ	27	27	27	20250/-

1	2	3	4			5
ਲੁਧਿਆਣਾ		ਜੁਗੀਆਰਾ, ਸਮਹਾਟਾ,)				
	61–62	ਮਾਨੇਵਾਲ, ਤਲਵੰਡੀ ਹਲਵਾਰਾ	26	26	26	19500/-
	62–63	ਬੁਰਜ ਹਕਮਾਨ,	17	16	16	12000/-
	63-64	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਰ ਤਸੀਲ	25	22	22	16500/-
	64-65	ਵਿਚ ਵਖ ਵਖ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ,	26	26	26	23400/-
	65-66	,, ,,	22	20	20	18000/-
	66-67	,, ,,	13	11	11	9900/-
	67-68	,, ,,	1	1	1	900/-
	68-69	,, ,,	1	1	1	900/-
ਪਟਿਆਲਾ	56-57	ਅਮਲੋਹ	14	14	14	8400/-
	57-58	ਘੱਗਾ	54	52	52	32400/-
	,, ,,	ਲਾਹਤ	28	28	28	16800/-
	,, ,,	ਲਾਹਤ	6	6	6	3600/-
	,, ,,	ਅਮਲੋਹ	7	7	7	4200/-
	58-59	ਕਲਿਆਣ	4	4	4	2400/-

1	2	3	4			5
ਪਟਿਆਲਾ	58-59	ਆਸਾ ਮਾਜਰੀ	5	5	5	300/-
	,, ,,	ਰੋਟੀਲਨਾਂ	6	6	6	3600/-
	59-60	ਬੰਡੂੰਗਰ	24	24	24	18000/-
	,, ,,	ਲੰਗਰੂਰੀ	12	12	12	9000/-
	60-61	ਘਨੌਰ	24	24	24	18000/-
	,, ,,	ਪਹਾੜਪੁਰ	12	12	12	9000/-
	61-62	ਪਡਿਆਲਾ	19	19	19	14250/-
	,, ,,	ਖੇੜੀਗੰਡਿਆਂ	8	8	8	6000/-
	62-63	ਰਾਜਪੁਰਾ	6	6	6	4500/-
	,, ,,	ਰਾਜਪੁਰਾ	4	4	4	3000/-
	,, ,,	ਨਾਭਾ	5	4	4	4500/-
	,, ,,	ਤਰੈ	1	1	1	750/-
	63-64	ਪਡਿਆਲਾ	12	12	2	9000/-
	,, ,,	ਸਮਾਣਾ	9	9	9	6750/-
	,, ,,	ਅਮਲੋਹ	3	3	3	2250/-
	64-65	ਸਮਾਣਾ	8	8	8	7200/-

1	2	3	4			5
ਪਟਿਆਲਾ	64–65	ਰੋਹਟਖੇੜੀ	5	5	5	4500/-
	,, ,,	ਝਾਂਹੇਸਲਾ	7	7	7	6300/-
	,, ,,	ਪਟਿਆਲਾ	3	3	3	2700/-
	65-66	ਸਮਾਣਾ	6	6	6	5400/-
	,, ,,	ਰਾਜਪੁਰਾ	8	8	8	7200/-
	,, ,,	ਬਹੇੜ	1	1	1	900/-
	,, ,,	ਬਾਂ ਮਣਾ	5	5	5	4500/-
	,, ,,	ਮਿਰਜਾ ਪੁਰ	2	2	2	1800/-
	,, ,,	ਪਟਿਆਲਾ	3	3	3	2700/-
	66-67	ਸਮਾਣਾ	1	1	1	900/–
	,, ,,	ਸਰਹੰਦ	2	2	2	1800/–
	,, ,,	ਰਾਜਪੁਰਾ	2	2	2	1800/-
	,, ,,	ਨਾਭਾ	1	1	1	ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਾਈ ਗਈ
	,, ,,	ਪਟਿਆਲਾ	1	1	1	900/–
	,, ,,	ਝਾਂ ਸਲਾ	1	1	1	900/–
	,, ,,	ਸਮਾਜਣਾ	1	1	1	900/-

1	2	3	4			5
ਪਟਿਆਲਾ	68-69	ਮਡਾਰੜੂ	1	1	1	900-
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	56-57	ਆਸਾਂ	27	27	27	16200/-
	,, ,,	ਰੁਕਮਨ	8	8	8	4800/-
	57-58	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪਰ	19	19	19	11400/-
	58-59	ਰੀਹਾਨਾ	20	20	20	12000/-
	59-60	ਹਰਿਆਨਾ	24	24	24	18000/-
	60-61	ਲਾਂ ਬੜਾ				
	,, ,,	ਢੱਡਾ ਕਲਾਂ	6	6	6	4500/-
	,, ,,	ਲੇਲੀ ਕਲਾਂ	7	7	7	5250/-
	63-64	ਮੁਕੇਰੀਆਂ	5	5	5	3750/-
ਰੋਪੜ	59-60	ਖੰਡ	22	22	22	16500/-
	57-58	ਦੌਨ	27	26	26	5600/-
	62-63	ਚੋਲ	3	3	3	2250/-
ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	55-56	ਕੋਟ ਕੋਹਰ ਕਲਾ	3	3	3	1800/-
	,, ,,	ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ	3	3	3	1800/-

1	2	3	4			5
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	55-56	ਬਕਾਇਨਵਾਲਾ	12	12	12	7200/-
	,, ,,	ਕਿਲਿਆਂ ਵਾਲਾ	10	10	10	6000/-
	,, ,,	ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲ,	4	4	4	2400/-
	56-57	ਬਘੀਰ	12	12	12	7200/-
	,, ,,	ਹਰਾਜ	17	17	17	10220/-
	,, ,,	ਮੰਦਰ	36	36	36	21600/-
	57-58	ਸਰਾਏ ਨਾਗਾ	32	32	32	19200/-
	58-59	ਫਲੇ ਵਾਲਾ	20	20	20	12000/-
	,, ,,	ਡਗਰੂ	11	11	11	6600/-
	,, ,,	ਵਾੜਾ ਸੈਦਾ	24	24	24	14400/-
	59-60	ਬਕਾਇਨ ਵਾਲਾ	16	16	16	17000/-
	,, ,,	ਮੰਦਰ ਕਲਾਂ	20	20	20	15000/-
	59-60	ਬਾਦਲ	6	6	6	4500/-
	60-61	ਬਾਘਾ ਖੁਰਾਣਾ	12	12	12	9000/-
	,, ,,	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	14	14	14	10500/-
	,, ,,	ਕੋਟਲੀ ਸੇਖਾਂ	14	14	14	10500/-

1	2	3	4			5
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	60-61	ਰਨੀਆਂ	7	7	7	5250/-
	61–62	ਭੁਲਰ	5	5	5	3750/-
	,, ,,	ਲੱਖੋਕੇ	6	6	6	4500/-
	,, ,,	ਮਾੜੀ ਮਸਤਦਾ	5	5	5	3750/.
	,, ,,	ਬਕਾਇਨ ਵਾਲਾ	6	6	6	4500 -
	,, ,,	ਪਿਆਰੇ ਆਨਾ	6	6	6	4500/-
	62-63	ਮੁਕਤਸਰ	20	20	20	15000/-
	,, ,,	ਗਿਦੜਬਾਹਾ	7	7	7	5250/-
	,, ,,	ਮੱਖੇ	6	6	6	4550/-
	,, ,,	ਦੀਵਾਨ ਖੜਾ	3	3	3	2250/-
	,, ,,	ਗਿਦੜਵਾਹਾ	5	5	5	3750/-
	63-64	ਮੁਤਕਸਰ	4	4	4	3000/-
	,, ,,	ਕੜਿਆਲ	14	14	14	10500/-
	,, ,,	ਧਰਮਕੋਟ	15	15	15	11250/-
	,, ,,	ਅਮੀਰਖਾਸ	3	3	3	2250/-

1	2	3	4			5
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	64-65	ਮੋਗਾ	11	11	11	9900/-
	65-66	ਅਬੋਹਰ	6	6	6	5400/.
	,, ,,	ਮਲੋਟ	5	5	5	4500/-
	66-67	ਮੁਕਤਸਰ	4	4	4	3600/-
	,, ,,	ਮੋਗਾ	3	3	3	2700/-
ਸੰਗਰੂਰ	56-57	ਸੰਗਰੂਰ	100	100	100	7200/-
	,, ,,	ਬਰਨਾਲਾ	13	13	13	9750/-
	57-58	ਕਲਸੀਆਂ	36	36	36	27000/-
	,, ,,	ਸਾਹੋਕੇ	12	12	12	9000/-
	58-59	ਲਿਦੜਾ	31	31	31	23250/-
	,, ,,	ਧੌਲਾ	15	15	15	11250/-
	59.60	ਬਰਨਾਲਾ	25	25	25	18750/-
	,, ,,	ਗੁਵਾਰਾ	7	7	7	5250/-
	,, ,,	ਖਾਨਪੁਰ	5	5	5	3750/-
	61-62	ਢੰਡੋਲੀ	12	12	12	9000/-
	60-61	ਸੁਨਾਮ	25	25	25	18150/-

1	2	3	4			5
	61-62	ਉਭਾ	10	10	10	7500/-
	,, ,,	ਖਨੌਰੀ	4	4	4	3000/-
	62-63	ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਬਸਤੀ	7	7	7	5250/-
	,, ,,	ਖਟੀਕ ਮਾਜਰੀ	9	9	9	6750/-
	,, ,,	ਮਲੇਰ ਕੋਟਲਾ	9	9	9	6750/
ਸੰਗਰੂਰ	63-64	ਉਭਾ	7	7	7	5250/-
	,, ,,	ਮੋਨਕ	5	5	5	3750/-
	,, ,,	ਦੀਵਾਨਾ	7	7	7	5250/-
	,, ,,	ਬਰਨਾਲਾ	10	10	10	7500/-
	,, ,,	ਬਰਨਾਲਾ	4	4	4	3000/-
	64—65	ਬਰਨਾਲਾ	5	5	5	4500//-
	,, ,,	ਬਰਨਾਲਾ	5	5	5	4500/-
	,, ,,	ਮਲੇਰ ਕੋਟਲਾ	5	5	5	4500/-
	,, ,,	ਧੂਰੀ	4	4	4	3600/-
	,, ,,	ਧੂਰੀ	5	5	5	4500/-
	,, ,,	ਭਦੌੜ/ਸੰਗਰੂਰ	5	5	5	4500/-

Amount of Building Fund Realised in Schools.

346. **Comrade Babu Singh Master :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the total amount of Building Fund realised in the State district-wise since the introduction of this scheme in the Schools ;

(b) the amount out of the said fund so far spent in the State district-wise ;

(c) the name and number of such schools where no amount of Building Fund has been spent together with the action, if any, proposed to be taken by the Government against the Heads of these Schools ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਲਗ 1 ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

(ਬੀ) ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਲਗ 1 ਅਨਸਾਰ ਹੈ।

(ਸੀ) ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਨੁਲਗ 2 ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਬਿਲਡਿੰਗ ਫੰਡ ਦੀ ਰਕਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਕਿਰਾਏ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਖਰਚੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਪੱਖੇ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਫੰਡ ਐਗਜ਼ੇਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ।

ਅਨੁਲਗ—1

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਵਾਈਜ਼ ਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ 31-10-1969 ਤਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਰਕਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ;-

1.	ਬਠਿੰਡਾ	8,16,970 ਰੁਪਏ
2.	ਰੋਪੜ	3,79,346 ,,
3.	ਸੰਗਰੂਰ	7,32,042 ,,
4.	ਪਟਿਆਲਾ	5,86,841 ,,
5.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	10,50,301 ,,
6.	ਜਲੰਧਰ	10,89,182 ,,
7.	ਲੁਧਿਆਣਾ	11,50,558 ,,

8.	ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	10,38,326 ਰੁਪਏ
9.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	9,92,669 ,,
10.	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	10,04,396 ,,
11.	ਕਪੂਰਥਲਾ	4,39,538 ,,

ਕੁਲ ਰਕਮ 92,80,169 ਰੁਪਏ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਵਾਈਜ਼ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ 31-10-69 ਤਕ ਖਰਚ ਹੋਈ ਰਕਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ :-

1.	ਬਠਿੰਡਾ	1,70,770 ਰੁਪਏ
2.	ਰੋਪੜ	1,09,482 ,,
3.	ਸੰਗਰੂਰ	2,24,141 ,,
4.	ਪਟਿਆਲਾ	1,03,140 ,,
5.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	3,33,841 ,,
6.	ਜਲੰਧਰ	1,98,145 ,,
7,	ਲੁਧਿਆਣਾ	2,69,791 ,,
8.	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	2,19,519 ,,
9.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	4,77,801 ,,
10	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	2,78,547 ,,
11.	ਕਪੂਰਥਲਾ	1,16,127 ,,

ਕੁਲ ਰਕਮ 25,01,304 ਰੁਪਏ

ਅਨੁਲਗ-2

ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਫੰਡ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ 31-10-69 ਤਕ ਨਹੀਂ ਖਰਚਿਆ ਸੀ :

1. ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

1. ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬੁਢਲਾਡਾ
2. ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਢਲਾਡਾ
3. ,, ,, ਚਾਉਕੇ

4. ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਜੈਠੂਕੇ
5. ,, ,, ਸੇਲ ਬਰਾਂਹ
6. ,, ,, ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ
7. ,, ,, ਜੋਗਾ
8. ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਮਾਨਸਾ
9. ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮੌੜ
10. ,, ,, ਮੂਸਾ
11. ,, ,, ਤੁੰਗਵਾਲੀ
12. ,, ,, ਔਲਖ
13 ,, ,, ਬੁਲ੍ਹੋ
14 ,, ,, ਢਿਲਵਾਂ ਕਲਾਂ
15. ,, ,, ਦੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ
16. ,, ,, ਨੰਦਗੜ
17. ,, ,, ਝੜਕੇ
18. ,, ,, ਮਾਈ ਸਰਖਾਨਾ
19. ,, ,, ਬੰਗੀਕਲਾਂ
20. ,, ,, ਉਡਤ ਸੌਦੇ ਵਾਲ
21. ,, ,, ਰੋੜੀ ਕਪੂਰਾ
22. ,, ,, ਕਲਰੀਆਂ
23. ,, ,, ਮੀਰਪੁਰ ਕਲਾਂ
24. ,, ,, ਕੁਤੀਵਾਲ ਕਲਾਂ
25. ,, ,, ਕਰਾੜਵਾਲਾ
26. ,, ,, ਮਢਾਰਕ
27. ,, ,, ਢੀਮਾਂਵਾਲੀ
28. ,, ,, ਮਚਾਕੀ ਕਲਾਂ
29. ,, ,, ਬਰਹੇ
30. ,, ,, ਕਿਲੀ ਨਿਹਾਲ ਸਿਘ ਵਾਲੀ

31. ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ. ਹੀਰੇ ਕਲਾਂ
32. ,, ,, ਰਾਮਪੁਰਾ ਪਿੰਡ
33. ,, ,, ਖੇਮੂਆਣਾ
34. ,, ,, ਪੱਖੀਕਲਾਂ
35. ,, ,, ਮਿਸਰੀ ਵਾਲਾ
36. ,, ,, ਬਹਿਬਲ ਖਰਦ
37. ,, ,, ਦਲੇਲ ਵਾਲੀ

ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਰੇ 533 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ

ਕੁਲ

2. ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ

1. ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਰੋਪੜ
2. ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਨੰਗਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ
3. ਗੌਰਮਿੰਟ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਕੂਲ ਨੰਗਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ
4. ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਹਵਾਰਾ ਕਲਾਂ
5. ,, ,, ਮਨੇਰੀ ਧਨੌਲਾ ਕਲਾਂ
6. ,, ,, ਲੋਧੀ ਮਾਜਰਾ
7. ,, ,, ਕਥੇੜਾ ਘਸੋਟੀ ਕਾਲੋਨੀ
8. ,, ,, ਨੰਗਲ ਸਿਰਮਾ
9. ,, ,, ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ
10. ,, ,, ਫੂਲ ਖੁਰਦ
11. ,, ,, ਬਾਸੋਵਾਲਾ
12. ,, ,, ਧਨੌਰੀ
13. ,, ,, ਗੀਗੇਮਾਜਰਾ
14. ,, ,, ਮੁੰਧੋ ਸੰਗਤੀਆਂ
15. ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਖੇੜੀ ਸਲਾਬਤਪੁਰ

206 ਪ੍ਰਾਈਮਿਰੀ ਸਕੂਲ

ਕੁਲ----221 ਸਕੂਲ

3. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ

1. ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਸੰਗਰੂਰ
2. ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਲਸੋਈ
3. ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਕਬਰਪੁਰਾ
4. ,, ,, ਸਾਦੀ ਹਰੀ
5. ,, ,, ਹਮੀਦੀ
6. ,, ,, ਖਨੌਰੀ
7. ,, ,, ਟੁਲੀਵਾਲ
8. ,, ,, ਬਨਭੌਰਾ
9. ,, ,, ਸੁਖਪੁਰ
10. ,, ,, ਸਹਿਣਾ
11. ,, ,, ਘਰਾਚੋਂ
12. ,, ,, ਚੰਨਣਵਾਲ
13. ,, ,, ਮੀਮਸਾ
14. ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਰਨਾਲਾ
15. ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਸਾਹੋਕੇ
16. ,, ਕੁਰੜ
17. ,, ਕਪਿਆਲ
18. ,, ਛੀਨੀ ਵਾਲ ਖੁਰਦ
19. ,, ਛਾਪਾ
20. ,, ਛਾਹੜ
21. ,, ਤਸਕਾ
22. ,, ਢਡੋਗਲ ਖੇੜੀ
23. ,, [illegible]

24. ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਬਡਰੁਖਾ
25. ,, ਬਰੜਵਾਲ
26. ,, ਕੌਰੀਵਾਲ
27. ,, ਅਨਦਾਨਾ
28. ,, ਗੁਜ਼ਰਾ
29. ,, ਚਠਾ ਨਨਹੇੜਾ
30. ,, ਦੁਗਾਂ
31. ,, ਬੇਨੜਾ
32. ,, ਬਖੋਪੀਰ
33. ,, ਭਲਵਾਨ
34. ,, ਭੁਟਾਨ ਕਲਾਂ
35. ,, ਸੇਰੌਂ
36. ,, ਕੌਟ ਦੂਨਾ
37. ,, ਕਮਾਲਪੁਰ
38. ,, ਘਾਬਦਾ
39. ,, ਘਨੌਰ ਜਟਾਂ
40. ,, ਚੀਮਾ ਜੋਧਪੁਰ
41. ,, ਛੀਨੀਵਾਲ ਕਲਾਂ
42. ,, ਜਲਾਲਦੀ ਵਾਲ
43. ,, ਧਰਮਗੜ੍ਹ
44 ,, ਪਖੋਕਲਾਂ
45. ,, ਬਾਗੜੀਆਂ
46. ,, ਮਾਨਕ ਮਾਜਰਾ
47. ,, ਰੁੜਕੇ ਕਲਾਂ
48. ,, ਬੰਗਾ
49. ,, ਭੂਲਣ

227 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ

ਕੁਲ 276 ਸਕੂਲ

4 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ

1 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਦਿਆਲਪੁਰ ਸੋਢੀਆਂ

2 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਸਰਹਿੰਦ

3 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਨਾਭਾ

4 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ

5 ,, ਘੜੂਆਂ

6 ,, ਦੱਖਰ

7 ,, ਰਾਣੀ ਮਾਜਰਾ

8 ,, ਲੋਟ

9 ,, ਮੁਸਤਫਾਬਾਦ

10 ,, ਧਨੇਠਾ

11 ,, ਦਾਦ ਮਾਜਰਾ

12 ,, ਆਲੋਵਾਲ

13 ,, ਜੋਗੀ ਪੁਰ

14 ,, ਚਰਾਸੋ

15 ,, ਭੱਲਪ

16 ,, ਤੰਦਾ

17 ,, ਦੁਗਾਲ

18 ,, ਅਲੂਣਾਂ

19 ,, ਅਗੋਲ

20 ,, ਗੱਦਾ ਪੁਰ

21 ,, ਰਣਬੀਰ ਪੁਰਾ

22 ,, ਫਤਿਹਪੁਰ

23 ,, ਸਨੌਰੀਗੇਟ, ਪਟਿਆਲਾ

24 ,, ਨਿਊਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਕਾਲੋਨੀ, ਪਟਿਆਲਾ

25 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਬੱਧਾ

ਕੁਲ 25 ਸਕੂਲ

5. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

1	ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਡੇਮ, ਗੰਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
2	ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕਲ, ਕੈਰੋਂ
3	,, ,, ਤਰਨਤਾਰਨ
4	ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਪੱਟੀ
5	,, ਭਿੰਡੀ ਸ਼ਾਇਦਾ
6	,, ਚਮਿਆਰੀ
7	,, ਜੈਨੂਵਾਲ
8	,, ਖਲਚੀਆਂ
9	,, ਖੇਮ ਕਰਨ
10	,, ਰਾਜੋਕੇ
11	,, ਪਖੋਕੇ
12	,, ਵਰਪਾਲ
13	ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਨਵਾਂ ਕੋਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
14	,, ਰਈਆ
15	ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਬਲਕਲਾਂ
16	,, ਬਮਪੁਰਾਂ
17	,, ਬਿਟਵਡ
18	,, ਚੇਗਾਵਾ ਸਾਧਪੁਰ
19	,, ਗੁਮਾਨਪੁਰਾ
20	,, ਜਵਿੰਦਕਲਾਂ
21	,, ਜਬਵਾਲ
22	,, ਜਲਾਲਾਬਾਦ
23	,, ਕਲਾ

24 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਖਾਮਾਂ
25 ,, ਮਾਲੋਵਾਲ
26 ,, ਉਠੀਆਂ
27 ,, ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ
28 ,, ਪਾਖਰ ਪੁਰਾ
29 ,, ਥੋਬਾ
30 ,, ਟਬਪਾਈ
31 ,, ਵੱਲਾ
32 ,, ਜਲੂਪੁਰ ਖੇੜਾ
33 ,, ਸਰੇ
34 ,, ਡੇਰੀਵਾਲਾ
35 ,, ਕਮਾਲਪੁਰਾ
36 ,, ਵਰਨਾਲਾ
37 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਚੋਂਕ ਪਾਸੀਆਂ
38 ,, ਜਗਦੇਵ ਕਲਾਂ
39 ,, ਖੇਮ ਕਰਨ
40 ,, ਮਤੇਵਾਲ
41 ,, ਨੌਸਹਰਾ ਪਨੂਆਂ
43 ,, ਸਰਹਾਲੀ ਕਲਾਂ
43 ,, ਸੂਰ ਸਿੰਘ

335 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ

ਕੁਲ 378 ਸਕੂਲ

6, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ

1 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਰਾਲਾ
2 ,, ਨੌਰਾ
3 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਸਕੂਲ, ਬੰਗਾ

4 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਫਰਾਲਾਂ

5 ,, ਜਮਸ਼ੇਰ

14 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ

ਕੁਲ 19 ਸਕੂਲ

7 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ

1 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਖੰਨਾ

2 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ

3 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਗਾਲਿਬ ਕਲਾਂ

4 ,, ਕਲਾਕ

5 ,, ਮਲਾਂ

6 ,, ਨਸਰਾਲੀ

7 ,, ਪੂਰੈਨ

8 ,, ਰਸੂਲਪੁਰ

9 ,, ਸਾਹਾਬਾਨਾ

10 ,, ਤਲਵੰਡੀ ਰਾਏ

11 ,, ਗੁਜਰਵਾਲਾ

12 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਲਾਂ

13 ,, ਮਾਛੀਵਾੜਾ

14 ,, ਸੂਜਾਪਰ

15 ,, ਰਾਏਕੋਟ

16 ,, ਵਸਲੀਨਾ ਡਵੀਜ਼ਨ ਚੌਕ, ਲੁਧਿਆਣਾ

17 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਅਲੂਣਾ ਪੱਲਾਹ

18 ,, ਬੋਵਾਨੀ

19 ,, ਬਿਲਾਸਪੁਰ

20 ,, ਬਿਜਾਂ

21 ,, ਭਮੰਡੀ

22 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਬੁਰਜ ਹਰੀ ਸਿੰਘ

23 ,, ਬੂੰਦਰੀ

24 ,, ਚੌਕੀਮਾਨ

25 ,, ਦੀਵਾਤਵਾਲ

26 ,, ਡਲਾਂ

27 ,, ਜਗਰਾਓਂ ਬ੍ਰਿਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ

28 ,, ਹਮਬੋਵਾਲਾ

29 ,, ਈਸੇਵਾਲ

30 ,, ਲਖੋਵਾਲ

31 ,, ਲਹਿਲ

32 ,, ਲਿਬੜਾ

33 ,, ਲਾਲ ਕਲਾਂ

34 ,, ਮਕਸੂਰਾ

35 ,, ਫਲੇਵਾਲ

36 ,, ਪਬੀਆਂ

37 ,, ਪਮਾਲ

38 ,, ਰਕਬਾ

39 ,, ਰਾਮਗੜ੍ਹ

40 ,, ਸੁਨੇਤ

41 ,, ਸਿਹਾਦੌਦ

42 ,, ਸਿਹਾਲਾ

43 ,, ਤਿਹਾਰਾ

44 ,, ਉਕਸੀ

45 ,, ਇਸਰੂ

46 ,, ਸਿਧਵਾਂ ਬੇਟ

47 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ

504 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ

ਕੁਲ 551 ਸਕੂਲ

8 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ

1 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਪੰਜਤੂਰ
2 ,, ਡਾਲਾ
3 ,, ਖਾਈ ਫੇਮੇਕੀ
4 ,, ਪਤਰੇਵਾਲਾ
5 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਜਲਾਲਾਬਾਦ (ਈਸਟ)
6 ,, ਕਿਸ਼ਨਪੁਰ ਕਲਾਂ
7 ,, ਚੰਗਾਲੀ ਜਦੀਦ
8 ,, ਦਾਰਾਪੁਰਾ
9 ,, ਜੀਵਾ ਅਰਾਈ
10 ,, ਕਾਦਰ ਵਾਲਾ
11 ,, ਮੇਘਾ ਰਾਏ
12 ,, ਮਹਲਾ ਕਲਾਂ
13 ,, ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ
14 ,, ਸੋਢੀ ਨਗਰ
15 ,, ਸਿੰਘੇ ਵਾਲਾ
16 ,, ਧਾਦੇਵਾਲਾ
17 ,, ਭਾਗੂ
18 ,, ਬਾਦਲ
19 ,, ਬਲੂਆਨਾ
20 ,, ਭਲੂਰ
21 ,, ਚੱਕ ਅਟਾਰੀ ਸਦਰ ਵਾਲਾ
22 ,, ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਝੁਗੀਆਂ
23 ,, ਗੁਰੂ ਸਰ ਜੋਧਾ
24 ,, ਹਾਕੂ ਵਾਲਾ

25	ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਇੰਦਗੜ੍ਹ	
26	,,	ਝੋਕ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ
27	,,	ਝੁਮੀਆਂ ਵਾਲੀ
28	,,	ਝਬੇਲਵਾਲੀ
29	,,	ਕਾਲੇਕੇ
30	,,	ਕਪਸੂਰੇ
31	,,	ਲੋਹਗੜ੍ਹ
32	,,	ਮਾਛੀ ਬੁਗਰਾ
33	,,	ਮੰਡੀ ਅਮੀਨ ਗੰਜ
34	,,	ਮਾਮੂ ਜੋਹੀਆਂ
35	,,	ਮਨਾਵਾਂ
36	,,	ਮਹਾਂ ਭਦਰ
37	,,	ਪਨੀਵਾਲਾ ਫੱਤਾ
38	,,	ਰਾਉਕੇ ਕਲਾਂ
39	,,	ਰਾਮਾਂ
40	,,	ਸੇਖਾ ਕਲਾਂ
41	,,	ਤਰਖਾਣ ਵਧ
42	,,	ਤਰਖਾਨ ਵਾਲਾ
43	,,	ਬਾਰਾਜ
44	,,	ਵੜਿੰਗ
45	,,	ਖੁਖਰਾਨਾ
46	,,	ਵਾਂਦਰ
47	ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਬੂਟਰ	
48	,,	ਬਧਨੀ ਕਲਾਂ
59	,,	ਬੁਰਜ ਸਿਧਵਾਂ
50	,,	ਡਾਲਾ

51 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮੁਦਕੀ

52 ,, ਰਾਜਿਆਨਾ

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ 740

ਕੁਲ 793 ਸਕੂਲ

9 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

1 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਤਲਵਾੜਾ

2 ,, ਤਲਵਾੜਾ-2

3 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਹਲਗੋਵਾਲ

4 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਟਾਂਡਾ ਉੜਮੁੜ

5 ,, ਨਵੀਂ ਅਬਾਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

6 ਗੌਰਮਿੰਟ ਜੂਨੀਅਰ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਤਲਵਾੜਾ

7 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਕਲਸੀਆਂ

8 ,, ਧਪੀਆਂ

9 ,, ਤਲਵੰਡੀ ਮਲਾਂ

10 ,, ਤਲਵਾੜਾ

11 ,, ਬੇਹਲਖਣ

12 ,, ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਟੈਰਸ

13 ,, ਸਫਦਰਪੁਰ

14 ,, ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਮਕਵਾਲ

15 ,, ਪਥਿਆਲ

16 ,, ਕੰਧਾਲਾ ਸ਼ੇਖਾਂ

ਕੁਲ 16 ਸਕੂਲ

10 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

1 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਸੰਗਤਪੁਰ

2 ,, ਤਲਵੰਡੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ

3 ,, ਸਾਹਪੁਰ ਜਾਜਨ

4 ,, ਸਾਹਪਰ ਗੋਰਾਇਆ

5 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਲੱਧਾ ਮੰਡੀ

6 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਭਾਗਵਾਲ

7 ਗੌਰਮਿੰਟ ਗਰਲਜ਼ ,, ਸੋਹਨ

219 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਕੁਲ 226 ਸਕੂਲ

11 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ

1 ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬਲੇਰਖਾਪੁਰ

2 ,, ਪਰਮਜੀਤ ਪੁਰ

3 ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਭਲਾ

4 ,, ਬੂੜੇ ਵਾਲ

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ 130

ਕੁਲ 134 ਸਕੂਲ

Surplus Custodian Land purchased from Central Government.

316. **Giani Kundan Singh Patang :** Will the Minister for Revenue and Rehabilitation be pleased to state :—

(a) whether the State Government purchased the surplus custodian land from the Central Government alongwith the rural houses built thereon in the year 1960 ; if so, the price per acre paid therefor category-wise;

(b) the acreage of land so purchased, district-wise ;

(c) the details of persons to whom the said land was auctioned ?

Sardar Atma Singh : (a) Yes, at the following rates :

(i) Cultivated land @ Rs. 445/- per S. A.

(ii) Banjar land @ Rs. 5/- per O. A.

(iii) Entire Ghairmumkin land on a token price of Rs. 100/-.

(iv) Houses and Sites @ 5% of the reserve price.

(b) Details at annexure 'A'.

(c) Surplus evacuee area and properties have been sold to thousands of persons. The time and labour involved in compiling the required information will not be commensurate with the result likely to be achieved.

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ, ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ -

(1) ਕਾਸ਼ਤਾ ਭੋਂ 445/-ਰੁ. ਪ੍ਰਤੀ ਸਟੈਂਡਰਡ ਏਕੜ ।

(2) ਬੰਜਰ ਭੋਂ 5/- ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ (ਸਾਧਾਰਣ)

(3) ਸਾਰੀ ਗੈਰਮੁਮਕਿਨ ਭੋਂ ਕੁਲ 100/-ਰੁ. ਵਿਚ ।

(4) ਮਕਾਨ ਤੇ ਤੋੜ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਦੇ 5% ਤੇ ।

(ਅ) ਹੇਠ ਰਖੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ।

(ੲ) ਵਾਫ਼ਰ ਨਿਕਾਸੀ ਪੇਂਡੂ ਭੋਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਤੇ ਮੇਹਨਤ ਇੰਨੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਉਨਾਂ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।)

ANNEXURE 'A'

Statement showing the surplus Rural Evacuee Land/Properties Enlisted upto 1-1-1970 on the Basis of 1961 Rural Package deal with Government of India.

Sr. No.	Name of District	Rural Land Cult. in S. Acres	Banjar in O.A.	G.M. in O.A.	Properties Houses	Sites	Remarks
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Jullundur	26,198	9,123		18,611	15,442	5,715
2	Hoshiarpur	3,965	14,090		28,214	5,602	4,844
3	Gurdaspur	8,447	5,840		14,882	2,360	1,189
4	Sangrur	2,949	826		232	10,708	8,238
5	Amritsar	9,672	10,890		11,672	10,721	12,045
6	Kapurthala	10,405	8,715		15,298	4,055	3,862
7	Ludhiana	7,092	9,289		14,862	6,427	4,267
8	Ferozepur	43,787	17,890		9,618	10,170	7,751
9	Bhatinda	5,283	86		51	4,891	3,775
10	Patiala	2,039	898		759	3,287	2,693
11	Rupar	1,711	1,452		5,107	313	1,574
	Total	1,21,548	79,099		1,19,306	73,976	56,003

Ministerial Staff in the District Education Offices

*981. (C. U.) **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state :—

(a) the number of ministrial staff consisting of Clerks, Assistants, Head Clerks, Assistant Suprintendents and Superintendents in the District Education Offices in the State year-wise from 1962 todate ;

(b) whether the Ministerial staff has been increased according to the increase in schools/teaching personnel ; if not, the reasons therefor ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ :

(ੳ)		1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
1.	ਸੁਪਰਡੰਟ	10	10	10	11	11	11	11
2.	ਸੀਨੀਅਰ ਹੈਡਕਲਰਕ	1	1	1	1	2	2	2
3.	ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੰਟ	9	9	9	9	10	11	12
4.	ਜੂਨੀਅਰ ਮੁਖ ਕਲਰਕ	11	11	11	10	11	10	9
5.	ਸਹਾਇਕ	107	107	107	107	108	108	108
6.	ਕਲਰਕ	300	301	306	306	309	313	313

ਨੋਟ :—ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਖਿਆ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ 1963 ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ 1962 ਦੇ ਅਮਲੇ ਦੇ ਆਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ।

(ਅ) ਜੀ ਨਹੀਂ । ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੌਮੀ ਬਚਤ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

Handing over Provincialised Schools to the Local Bodies

*979. (C. U) **Shri Gian Chand Kharbanda** : Will the Minister for Education be pleased to state whether Government have received any representations from Amritsar Municipal Committee or any other Municipal Committee in the State for handing over the control of Provincialised Schools to them in the light of the decision of the Supreme Court regarding the recognized schools ; if so, the action, if any, taken or proposed to be taken in the matter ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜੀ । ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

Expenditure in Dera Baba Nanak in connection with the 500 the Birthday of Shri Guru Nanak Dev Ji

957 (C. U.) (1) **Comrade Satya Pal Dang** (2) **Comrade Kulwant Singh** : Will the Chief Minister be pleased to state whether in connection with the celebrations of 500th birthday of Shri Guru Nanak Dev Ji, any amount is proposed to be spent by the Government in Dera Baba Nanak where the Guru lived for about 19 years ; if not, the reasons therefor ?

Sardar Tirlochan Singh Riasti, State Minister for Public Relations and Tourism : No amount is proposed to be spent by the Punjab Government in Dera Baba Nanak during the celebrations of 500th birth day of Shri Guru Nanak Dev Ji. Priority was given to the development of Sultanpur Lodhi in Kapurthala District which is associated with early life of Shri Guru Nanak Dev Ji.

Vacant post of Principal, Government Higher Secondary School, Dera Baba Nanak

*954. (C. U.) 1. **Comrade Satya Pal Dang** 2. **Comrade Kulwant Singh** : Will the Minister for Education be pleased to state :—

(a) whether it is a fact that the post of the Principal of the Government Higher Secondary School, Dera Baba Nanak, has been lying vacant for the last 2 years ; if so, the reasons therefor ;

(b) the time by which the Government proposes to fill up the said post ?

Sardar Surjit Singh : (a) and (b) No, Sir. The post of Principal, Government Higher Secondary School, Dera Baba Nanak, has remained vacant during the last two years only for the following periods for reasons noted against each period:-

From	To	Reasons
19-4-68	22-12-68	Allocation of the incumbant Shri Diwan Singh to Himachal Pradesh.
6-5-59	13-7-70	During this period S/Shri Arjan Singh, Mangal Singh and Manohar Lal Sharma were posted there but they did not join and ultimately Shri Baldev Singh Bedi was posted as Principal on 14th July, 1970 and he is workin there.

Evacuee Shamlat Land vested in Panchayats.

*888. **Sardar Partap Singh Kadian :** Will the Minister for Devalopment and Animal Husbandry be pleased to state —

(a) the total area of evacuee Shamlat Land vested in the Panchayats districtwise ;

(b) whether any decision has been taken by the Govt. to declare these lands now under the Panchayats as "Custodian Property" if so, the manner in which this land would be disposed of and the time by which it is likely to be done ?

Sardar Parkash Singh Badal : (a) The total area of evacuee Shamlat Land vested in the Panchayats districtwise is given in the attached statement ;

(b) Govt. in the Rehabilitation Department has taken a decision that Custodian Shamlat Land already allotted to displaced persons before 4-5-1961 and mutated in favour of Panchayats shall be restored to the displaced allottees after review, if no alternative land has been allotted to displaced allottees. The Rehabilitation Department is already taking action accordingly.

[(ੳ) ਇਵੈਕਿਉ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਪਾਸ ਕੁਲ ਰਕਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇਵਾਰ ਵੇਰਵਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(ਅ) ਮੁੜ ਵਸਾਉ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਲੈਂਡ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਮਿਤੀ 4—5—1961 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਜਾੜੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਨਾਂ ਬਦਲੀ ਗਈ ਸਾਨੂੰ ਉਜਾੜੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਮਗਰੋਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਸਦੇ ਬਦਲੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਮੁੜ ਵਸਾਉ ਵਿਭਾਗ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

Statement Showing Evacuee Shamlat land vested in Panchayat

Sl. No.	Name of the District.	Total Acre Kanal Marla
1.	Jullundur	Nil
2.	Amritsar	786-5-8.
3.	Gurdaspur	Nil
4,	Hoshiarpur	1073-2-3.
5.	Ferozepur	98-4-17.
6.	Ludhiana	8335-7-9.
7.	Sangrur	Nil.

8.	Kapurthala	921–0–11.
9.	Patiala	Nil
10.	Rupar	Nil
11.	Bhatinda	Nil

[ਲੜੀ ਨੰ :	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਏਕੜ ਕਨਾਲ ਮਰਲੇ]
1.	ਜਲੰਧਰ	ਨਿਲ
2.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	786-5-8
3.	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਨਿਲ
4.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	1073-2-3
5.	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	98-4-17
6.	ਲੁਧਿਆਣਾ	8335-7-9
7.	ਕਪੂਰਥਲਾ	922–0–11
8.	ਪਟਿਆਲਾ	ਨਿਲ
9.	ਸੰਗਰੂਰ	ਨਿਲ
10.	ਬਠਿੰਡਾ	ਨਿਲ
11.	ਰੋਪੜ	1604-0-0]

STARRED QUESTIONS CONVERTED INTO UNSTARRED QUESTIONS

Industrial Units

***872 (C.U.)Chaudhri Ram Singh :** Will the Minister for Industries, be pleased to state :—

(a) whether the Government is aware of any units of industries having been shifted from the Punjab State since 1-4-68; if so, their number and names ;

(b) the location of each of the units mentioned in part (a) above alongwith the reasons for their shifting ;

(c) the number of new units of industries established in the State since 1-4-68 together with their names and location ?

Shri Balram Dass Tandon : (a) Yes, of large scale units only. M/s Endee Woollen Mills Ltd., Amritsar, is the only such unit.

(b) Shifted to Faridabad because the land for the factory was released by the Director Town and Country Planning, before the re-organisation of the State.

(c) 2727 new units have been registered with the Industries Department after 1-4-68. It is a long list and its utility will not be commensurate with the time and labour involved in its preparation.

[(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ। ਕੇਵਲ ਵੱਡਿਆਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨਿਆਂ ਬਾਰੇ। ਅਜਿਹਾ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਹੀ ਕਾਰਖਾਨਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਂਡੀ ਵੂਲਨ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੈ।

(ਬੀ) ਇਹ ਕਾਰਖਾਨਾ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਸ਼ਿਫ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਟਾਊਨ ਐਂਡ ਕੰਟਰੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

(ਸੀ) 1-4–68 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਦਯੋਗ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ 2727 ਨਵੇਂ ਛੋਟੇ ਯੂਨਿਟ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਏ। ਇਹ ਇਕ ਵੱਡੀ ਲੰਮੀ ਲਿਸਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵੱਕਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਜਿਹੜੀ ਲਗੇਗੀ ਉਹ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

Staff of Dayanand and Mehar Chand Polytechnic, Jullundur City.

*924(C.U.) **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Irrigation and Power with reference to the reply to unstarred question No. 47 included in the list of question for 3-4-69 be pleased to state :—

(a) whether it is a fact that dearness pay and house rent have not yet been paid to the non-teaching staff for the period from 1-5-67 upto date and to the teaching staff for the period from 1-5-67 to 31-3-68 by the management of Dayanand and Mehar Chand Polytechnic, Jullundur City ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative, the action, if any, so far taken by the Government to ensure this payment ?

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) Yes.

(b) The management of these institutions has intimated that the payment is being effected during the current financial year.

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਅ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।]

Amount Disbursed to Harijans in Pathankot, Batala and Gurdaspur Tehsils

*928 (C.U.). **Chaudhri Ram Singh** : Will the Minister for Social Welfare be pleased to state the amount disbursed by the Government

tehsil wise in Pathankot, Batala and Gurdaspur tehsils of district Gurdaspur for the welfare of Harijans during the period from Ist February, 1969 to date ; togetherwith the names of the persons to whom the said amount was given ?

ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ : ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੂਰ ਪਾਲਣ ਦੀ ਸਕੀਮ

ਤਸੀਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਤਸੀਲ ਪਠਾਨਕੋਟ	ਤਸੀਲ ਬਟਾਲਾ
1. ਸਤਪਾਲ ਪੁਤਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ 800/-ਰੁ	—	1. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਗੁਰਦਿੱਤਾ 800/-ਰੁ
2. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ 800/-ਰੁ	—	
3. ਸੁਰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਪੁਤਰ ਚੂੜ 800/-ਰੁ		
4. ਨੰਦ ਲਾਲ ਪੁਤਰ ਜਗਤ ਰਾਮ 800/-	—	

ਭੂਮੀ ਸਕੀਮ

ਤਸੀਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਤਸੀਲ ਪਠਾਨਕੋਟ	ਤਸੀਲ ਬਟਾਲਾ
1. ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਮੰਗਤ ਰਾਮ	1. ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਨਾਥੂ ਰਾਮ	1. ਬਚਨ ਦਾਸ ਪੁਤਰ ਜੈਮਲ ਸਿਘ
ਭੂਮੀ ਲਈ, ਮਕਾਨ/ਖੂਹ/ਲਈ, ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ	ਭੂਮੀ ਲਈ, ਮਕਾਨ/ਖੂਹ, ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ	ਭੂਮੀ ਲਈ ਮਕਾਨ/ਖੂਹ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ
2000/-, 500/-, 180/-	2000/- 500/- 180/-	2000/-, 500/, 180/-
2. ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਮਾਹੀ ਰਾਮ	2. ਸੰਤ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਰੁਲੂ ਰਾਮ	2. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ
ਭੂਮੀ ਲਈ, ਮਕਾਨ ਖੂਹ, ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ	ਭੂਮੀ ਲਈ ਮਕਾਨ/ਖੂਹ, ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ	ਭੂਮੀ ਲਈ, ਮਕਾਨ/ਖਹ, ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ
2000/- 500/- 180/-	2000/- 500/- 180/-	2000/- 500/- 180/-
	3. ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਹੁਕਮ ਰਾਮ	
	ਭੂਮੀ ਲਈ, ਮਕਾਨ/ਖੂਹ, ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ	
	2000/- 500/- 180/-	

4. ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਤਰ ਤੇਜੂ ਰਾਮ

ਭੂਮੀ ਲਈ, ਮਕਾਨ/ਖੂਹ, ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਲਈ

2000/- 500/- 180/-

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ

1. ਪੁਨੂੰ ਰਾਮ ਪੁਤਰ ਫਰੰਗੀ ਰਾਮ ਤਸੀਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 155/-

ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਕੀਮ

ਤਸੀਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

1. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਬਗੋਵਾਲ 200/-
2. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਵਤਨ ਗੜ੍ਹ 100
3. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਬਕਨੋਰ 200/-
4. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੋ ਚੱਕ 100/-
5. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਮਜੇਹਰਾਂ 100/-

ਤਸੀਲ ਪਠਾਨਕੋਟ

1. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਸੁਨਾਤੀ 150/-
2. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਬਹਾਦਰ 125/-
3. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਕੀਲਪੁਰ 125/-
4. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਪਮੱਨ 125/-
5. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਕੁਲਿਆਨ 150/-
6. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਫਤਿਹਪੁਰ 150/-
7. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਭਗਵਾਨਪੁਰ 150/-
8. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਝਲਾ ਅਬੰਦ ਸ਼ੰਕਰਗੜ੍ਹ 125/-
9. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਮੰਗਿਆਲ 125/-
10. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਰਾਜ਼ੀਬਾਲੀ 125/-
11. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਝਲਾ ਚੱਕ 125/-
12. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਚਕਰਾਲ 125/-

ਤਸੀਲ ਬਟਾਲਾ

1. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਫਰੋਲ 200/-
2. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਕਥਲੌਰ 100/-

13. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ
ਪਿੰਡ ਮਾਨ ਨੰਗਲ 125/-

14. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ
ਪਿੰਡ ਹੈਬਤ ਪਿੰਡੀ125/-

ਬਿਨਾ ਸੂਦ ਕਰਜ਼ੇ

ਤਸੀਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਤਸੀਲ ਪਠਾਨਕੋਟ	ਤਸੀਲ ਬਟਾਲਾ
1. ਰਾਮ ਦਿੱਤ ਪੁਤਰ ਫੂਲੋ 450/-/-	ਮੁਸਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਹਰੀ ਰਾਮ 450/-/-	ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ 400/-/-
2. ਕਲਾਸ਼ੋ ਪਤਨੀ ਪੂਨੂੰ 450/-/-	2. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਮਘਰ ਰਾਮ 500/-/-	2. ਜਗ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਤੇਜੂ 400/-/-
3, ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਤਾਰਾ ਰਾਮ	3. ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਤਰ ਮਘਰ ਰਾਮ 500/-/-	3. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 400/-/-
4. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ 750/-/-	4. ਕਰਤਾਰ ਚੰਦ ਪੁਤਰ ਹਵੇਲੀ ਰਾਮ400/-/-	4. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 400/-/-
5. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ 500/-/-		5. ਈਧੋ ਵਿਧਵਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 300/-/-
6. ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ 500/-/-		
7. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਤਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ 380/-/-		
8. ਭਗੀਰਥੀ ਦੇਵੀ ਪਤਨੀ ਕਿਸ਼ਨ ਗੋਪਾਲ 300/-/-		

Application of Cho Act to Dhar Block of Pathankot.

*929 (C.U.) **Chaudhri Ram Singh** : Will the Minister of State for Finance and Forest be pleased to state :

(a) whether any proposal to dispense with the application of Cho Act to Dhar Block of Pathankot is under the consideration of the Government;

(b) whether any proposal is under consideration of the Government to provide facilities to the land owners under the Cho Act to enable them to cut trees from their own land for their personal use ?

ਸਰਦਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ : (ਏ) ਨਹੀਂ ।

(ਬੀ) ਨਹੀਂ । ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਰਕਬਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਦਰਖਤ ਕੱਟਣ ਦੀ ਚੋਂ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ।

Teachers Appointed in Government Primary and Middle Schools of Dhar Block (Pathankot).

*930(C.U.) **Chaudhri Ram Singh :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the number of persons belonging to Gurdaspur and Batala Tehsil who had been appointed as teachers in the Government Primary and Middle Schools of Dhar Block (Pathankot) during the period from 1st. February, 1969 to date ;

(b) the total number of trained teachers of Dhar Block who applied for such posts together with the number of those among them who were appointed against these vacancies during the period referred to in part (a) above ;

(c) the number of trained teachers who are still unemployed in that area ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ਏ) 7

(ਬੀ) (i) 23

(ii) 15

(ਸੀ) 8

Case registered against Sh. Madan Lal Azad of Shahpur Kandi.

*931 (C.U.) **Chaudhri Ram Singh :** Will the Chief Minister be pleased to state whether a case registered with the Police against Shri Madan Lal Azad of Shahpur Kandi, in July, 1969 has since been with drawn by the authorities concerned ; if so, the reasons therefor ?

Sardar Gurnam Singh : Case FIR No. 49 dated 22.6.69 u/s 354 IPC, P. S. Sadar Pathankot was registered agianst Sh. Madan Lal Azad of Shahpur Kandi. The case was found false and a cancellation report was, therefore, sent on 27.7.69. It was cancelled under orders dated 17.10 69 of a Magistrate.

[ਮੁਕਦਮਾਂ ਨੰ: 49 ਮਿਤੀ 22.6.69 ਅ: ਧ: 354 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਥਾਨਾ ਸਦਰ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਦਨ ਲਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਕੰਡੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਇਹ ਮੁਕਦਮਾ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਿਤੀ 27.7.69 ਨੂੰ ਮਨਸੂਖੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ । ਇਹ ਮੁਕਦਮਾਂ ਮਿਤੀ 17.10.69 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਮਨਸੂਖ ਹੋ ਗਿਆ ।]

Bus fare from Pathankot to Chakki Bridge etc.

*934. (C. U.) **Chaudhri Ram Singh**: Will the Chief Minister with reference to the reply to Starred Question No. 36 included in the list of Questions for 28.3.1969 be pleased to state whether the disparity in the bus fare mentioned therein has been removed; if not, the reasons therefore and the time by which it is likely to be removed ?

Sardar Gurnam Singh: The matter has been taken up with the Himachal Pradesh Authorities and it will take some more time to settle it. In the meanwhile instructions have been issued to the Regional Transport Authorities Jullundur to revise the fare table to ensure that the Punjab transporters and the Punjab Roadways do not charge fare from Pathankot to Chaki Bridge in excess to that fixed by the Punjab State Government.

[ਨਹੀਂ ਜੀ । ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲਗੇਗਾ । ਫੇਰ ਵੀ ਰਿਜਨਲ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਭਾੜਾ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਠਾਨਕੋਟ ਤੋ ਚੱਕੀ ਬਰਿਜ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਪਰੇਟਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੀਯਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੇਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਰਾਇਆ ਨਾ ਲੈਣ ।]

Notified Area Committee, Talwara

*935(C-U) **Chaudhri Kewal Krishan**: Will the Minister for Finance with reference to reply given to starred question number 311 included in the list of questions for 11.4.69 be pleased to state :

(a) the tenure of the present notified area Committee, Talwara and the time by which a new Committee will be formed ;

(b) whether the Government proposes to give any grant to the said Committee in future ?

ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ : (ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ) (ੳ) ਕੋਈ ਮਿਆਦ ਮੁਕਰੱਰ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

(ਅ) ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਤਲਵਾੜਾ ਨੂੰ ਅਨੁਦਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

Implementation Of Report Of the Chemical Wage Board in the State :

*938(C-U) **Comrade Satya Pal Dang**: Will the Minister for Finance be pleased to state :

(a) whether the recommendations contained in the unanimous report of the Chemical Wage Board, which have since been accepted by the Government of India, have been implemented in the State; if so the details of the units which have implemented ;

(b) the steps, if any, taken by the Government to ensure the implementation of the said recommendations ?

ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : (ੲ) ਨਹੀਂ ਜੀ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੇਵਲ ਦੋ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਹਨ।

(1) ਮੈਸਰਜ਼ ਨੰਗਲ ਫਰਟਿਲਾਈਜ਼ਰ, ਫੈਕਟਰੀ ਨੰਗਲ।

(2) ਮੈਸਰਜ਼ ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਐਂਡ ਸਨਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

(ਬੀ) ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਣ ਲਈ ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

Banning of the Book 'Across the Black Waters'

*949.(C-U) **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) the reasons for banning the book 'Across the Black Waters' written by Dr. Mulk Raj Anand ;

(b) the date on which this book was banned ;

(c) the year in which this book was first published in India ;

(d) the date when it first came to the notice of the Government that this book contained anything objectionable and through whom ?

Sardar Gurnam Singh : (a) The book contained matter which is deliberately and maliciously intended to outrage the religious feelings of the Sikh Community ;

(b) 29-9-1969 ;

(c) According to the printing on the book, the first Indian Edition was published in 1955 ;

(d) On 3-1-1963, through a representation received from the Shromani Gurdwara Parbandhak Committee.

[(ੲ) ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਮਗੱਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁਜਦੀ ਸੀ ;

(ਬੀ) 29-9-1969 ;

(ਸੀ) ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਦਿਤੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਐਡੀਸ਼ਨ 1955 ਵਿਚੋਂ ਛਪੀ ਸੀ ;

(ਡੀ) 3-1-1968 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੇਨਤੀ ਰਾਹੀਂ].

Application for the Posts of Assistant Superintendent Jails

*952(C-U). **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether any applications were invited by the Jails Department selection Committee in February, 1969 or there about for the posts of Assistant Superintendents, Jails ; if so, when together with the number of such posts ;

(b) the total number of applications received for the said posts together with the number of candidates interviewed ;

(c) the number of candidates selected ;

(d) whether the selection of the said persons was got approved from the Chief Minister; if so, their number ;

(e) the number of selected candidates who have actually been appointed together with the reasons for not appointing the others. ?

Sardar Gurnam Singh : (a) No applications for the posts of Assistant Superintendent Jails were invited by the Departmental Committee of the Jails Department in February, 1969 or there-about. But 123 applications already invited by the Subordinate Services Selection Board, Punjab to fill up 15 posts of Assistant Superintendents Jails were sent to the Inspector General of Prisons Punjab for selection of candidates through the Departmental Committee.

(b) As mentioned at (a) above, 123 applications were received and only 88 candidates appeared for interview.

(c) A merit list of 45 non-Scheduled Caste and four Scheduled Caste candidates was prepared by the Departmental Committee.

(d) No Sir.

(e) 13 (including two ex-Army personnel and three Scheduled Castes). Further appointments will be made as and when vacancies arise.

(ੳ) ਫਰਵਰੀ 1969 ਜਾਂ ਉਹ ਦੇ ਲਗਭਗ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੰਟਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ, ਲੇਕਿਨ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ 15 ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੰਟ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਆਸਾਮੀਆ ਲਈ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ 123 ਦਰਖ਼ਾਸਤਾਂ, ਆਈ. ਜੀ, ਬੰਦੀਘਰ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਘਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ।

(ਅ) ਜਿਹਾ ਕਿ (ੳ) ਤੇ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 123 ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਕੇਵਲ 88 ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੰਟਰਵਿਯੂ ਲਈ ਆਏ ।

(ੲ) 45 ਨਾਨ-ਸ਼ੈਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਲਿਸਟ ਬਣਾਈ ਸੀ ।

(ਸ) ਨਹੀਂ ਜੀ ।

(ਹ) 13 (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2 ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ੈਡਿਊਲਡ ਕਾਸਟ, ਉਮੀਦਰਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੋਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ।

Downgrading of Government Girls Middle School of Village Sanghwal in Dasuya Block Distt. Hoshiarpur.

*969(C-U). **Chaudhri Kewal Krishan :** Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) whether it is a fact that Govt. Girls Middle School of village Sanghwal situated in the backward hilly area of Dasuya block in Distt. Hoshiarpur had been downgraded in September, 1969, if so, the reason thereof ;

(b) whether any other school in the said area has been upgraded from Primary to Middle after down-grading the said school; if so, the name of such school and the reasons therefore ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ੲ) ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਸੰਘਵਾਲ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦੀਆਂ ਮਿਡਲ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ਿਫਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਨਜਦੀਕ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਮਿਡਲ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਸੀ ।

(ਬੀ) ਹਾਂ ਜੀ । ਗੌਰਮਿੰਟ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ, ਕਮਾਹੀ ਦੇਵੀ ਵਿਦਿਅਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ।

Murder of Line Superintendent of State Electricity Board at Lopoke, District Amritsar.

*977(C-U). **Shri Gian Chand Kharbanda :** Will the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether any action has been taken so far on the complaints filed by the State Electricity Board at 'Lopoke, Police Station, Amritsar regarding the murder of Sh. Tilak Ram Batish, Line Superintendent of the said Board posted at Lopoke on 8.9.1969 ;

(b) The nature of the medical report of the said case ;

(c) whether the challan in report of the said case has been put in a judicial court, if not, the reasons therefor ;

(d) whether the Government received any representation from the Union of P. S. E. B. employees on the above matter if so, the action taken thereon ?

Sardar Gurnam Singh : (a) Yes ; case FIR No. 351 daet 9.9 69 u/s 302 IPC, regarding murder of Tilak Ram Batish, Line Supdt. has been registered at Police Station Lopoke.

(b) According to the post mortem report Shri Tilak Ram Batish died due to shock and internal haemorrhage as a result of injuries on his head and face which were sufficie nt to cause death in the ordinary course.

(c) Not yet; the case is still under investigation by the Police.

(d) Yes; a special staff has been formed to trace out the case.

[ਹਾਂ ਜੀ। ਮੁਕਦਮਾ ਨ: 351 ਮਿਤੀ 9.9.1969 ਅ: ਧ. 302 ਭ: ਦ: ਤਿਲਕ ਰਾਮ ਬਾਤਿਸ਼, ਲਾਈਨ ਸੁਪਰਡੰਟ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਥਾਨਾ ਲੋਪੋਕੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ।

(ਬੀ) ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਪੋਟ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਲਕ ਰਾਜ ਬਾਤਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖ਼ੂਨ ਬਹਿ ਜਾਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਚੇਹਰੇ ਦੇ ਲਗੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਟਾਂ ਆਮ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ।

(ਸੀ) ਹਾਲੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਜੀ। ਕੇਸ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(ਡੀ) ਹਾਂ ਜੀ। ਇਕ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਟਾਫ਼ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜਾਉਣ ਲਈ ਬਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।]

STUDY/SURVEY CARRIED OUT BY EXPERTS OF PUNJAB AGRICULTURAL UNIVERSITY

*938(C-U) **Comrade Babu Singh Master :** Will the Chief Minister be pleased to state :—

(a) whether any study or survey was carried out by the experts of the Punjab Agricultural University regarding the cultivation of wheat (Maxican and Desi) under Dr. A. S. Kallon, Dean, College of Basic Sciences ;

(b) the cost of production and yield of wheat Maxican and Desi) paddy and American Cotton or Des Cotton, in standard acres, according to the report of the said experts ; and

(c) the full text of the report of the experts be laid on the Table of the House ?

Shri Radha Krishan (Agriculture Minister) : (a) Yes Sir.

(b) (i)

Crops	Average Cost per Quintal	Cost of Production	
		Cost per hectare.	Cost per acre
	Rs.	Rs.	Rs.
Wheat Maxican	50.02	1546.89	626.27
Wheat Desi	56.22	1166.72	472.34
Cotton Desi	137.59	1137.95	460.71
American Cotton.	95.88	1160.08	469 67
Paddy.	53.47	1088.31	440.61

(ii) Yields of crops. Yield in quintals.

Crops	*Per hectare*	*Per acre*
Wheat Mexican	29.92	12-11
Wheat Desi	18.73	7.58
Cotton Desi	8.05	3.26
Cotton American	12.17	4.93
Paddy.	20.15	8.16

These figures are based on cost of accounts of 150 farms in Ferozepur District.

(c) The report cannot be placed on the table of the House as it contains 500 typed pages and more than 80 per cent of them are hand made maps and charts.

[(ੲ) ਹਾਂ ਜੀ ।

(ਬੀ) (i)

ਫਸਲ	ਔਸਤ	ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਾਗਤ	
	ਪ੍ਰਤੀ ਕਵਿੰਟਲ ਲਾਗਤ	ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟਰ ਲਾਗਤ	ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਲਾਗਤ
	ਰੁ.	ਰੁ.	ਰੁ.
ਮੈਕਸੀਕਨ ਕਣਕ	50.02	1546.89	626.27
ਦੇਸੀ ਕਣਕ	56.22	1166.52	472.36
ਦੇਸੀ ਕਪਾਹ	137.59	1137.45	460.71
ਅਮਰੀਕਨ ਕਪਾਹ	85.88	1160.08	469.67

ਪੱਤੀ	20.15	8.16

ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ 150 ਫਾਰਮਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹਨ ।

(ਸੀ) ਇਸ ਰਪੋਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਰਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ 500 ਟਾਈਪਡ ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ 80% ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਪੰਨੇ ਚਾਰਟਾਂ ਅਤੇ ਹੱਥ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਘੇਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

Civil/Mechanical Diploma Holders Employed in the Agriculture Department

989. (C.U.) **Comrade Babu Singh Master** : Will the Chief Minister be pleased to state :-

(a) the number of Civil/Mechanical Diploma holders employed by the Agriculture Department since January, 1969 up-to-date under various schemes ;

(b) the details of each of the officials mentioned in part (a) above together with their addresses and designations ;

(c) the marks obtained by each as given in the Diploma received by them alongwith the examination passed ;

(d) the names of the members of the Selection Committee which held the interview for their selection ;

(e) the criteria applied in the selection and appointment of Sub-Inspectors ;

(g) whether it is a fact that some Sub-Inspectors who have passed their examination in 1969 have been appointed adjusted by the Department, if so, the reasons therefor ?

Shri Radha Krishan (Agriculture Minister) : (a) 41

(b) List attached.

(c) List attached.

(d) (i) Dr. Gursham Singh, Director of Agriculture, Punjab (Chairman),

(ii) Shri K.C. Shanmar, Assistant Inspector Genare Prisons, Punjab, (Member) ;

(iii) Shri Jagir Singh, Director Statistical Organisation, Punjab Member), Not present on account of other engagement).

(e) This information is not available because the persons who have passed the Agricultural Sub-Inspector class are also employed by some other Departments and States.

(f) Matric, Diploma in Agricultural Sub-Inspector Class. Any criteria taken into account by the defunct Subordinate Services Selection Board is not known.

(g) Only two persons have been appointed on six months' basis through employment exchange. No regular appointment has been made in the year 1969.

[(ੲ) 41.

(ਬੀ) ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ ।

(ਸੀ) ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ ।

(ਡੀ) (i) ਡਾ : ਗੁਰਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਪੰਜਾਬ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

(ii) ਸ੍ਰੀ ਕੇ. ਸੀ. ਸਨਮਾਰ, ਸਹਾਇਕ ਇਸੰਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜੇਲ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ (ਮੈਂਬਰ)

(iii) ਸ੍ਰੀ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਟੇਟਿਸਟਿਕਲ ਆਰਗੇ-ਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ (ਮੈਂਬਰ) (ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੁਝੇਵੇਂ ਕਾਰਨ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ) ।

(ਈ) ਸੂਚਨਾ ਉਪਲਭਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਲਾਸ ਪਾਸ ਹੋਏ ਬੰਦੇਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵੀ ਲਾਂਉਦੇ ਹਨ ।

(ਐਫ) ਮੈਟਰਿਕ, ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਲਾਸ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ;
ਕੋਈ ਕਰਟੇਰੀਆਂ ਭੰਗ ਜੋ ਹੋਏ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਖਿਆ ਹੋਵੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ।

(ਜੀ) ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਉਮੀਦਵਾਰਾ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫ਼ਤਰ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਸਾਲ 1969 ਵਿਚ ਬਕਾਇਦਾ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ।]

List of candidates (diploma holder) appointed as Sectional Officers in the department of Agriculture Punjab, since January, 1969 up-to-date.

Sr. No.	Name of candidate	Address	Examination passed	Marks Obtained
1	2	3	4	5
1.	Sarvshri Surjin Singh s/o Teja Singh (Against vacancy reserved for S.C.)	V. & P. O. Rupowal via Garhdiwala (Hoshiarpur)	Diploma (Civil Engg)	1159/1650
2.	Prithi Pal Singh Ahuja s/o Dewan Singh	H. No. 181—A/2 Lt .G. S. Ahuja Road Patiala.	Diploma (Mech. Engg.)	1081/1650
3.	Parmod Kumar s/o Bal Krishan Dwivedi	100 Chandan Nagar, Jullundur City.	Diploma (Mech. Engg.)	1242/1650
4.	Hans Raj Wasdev s/o Lokhu Ram	Shastri Nagar, Jullundur Road, Hoshiarpur	Diploma (Mech. Engg.)	1274/1650
5.	Megh Raj Nagpal s/o Roshan Lal	H. No. 4/-11 (Neetas Street (Back side Gurudwara) Bhatinda.	Diploma (Mech. Engg.)	1183/1650
6.	Chanan Singh s/o Waryam Singh (Against vacancy reserved for S. C.)	V. & P. O. Rajiana Teh. Moga, Distt. Ferozepur	Diploma (Civil Engg.)	908/1650

1	2	3	4	5
7.	Surinder Singh s/o Gurbaksh Singh	H. No. 3653 Street No. 3 Guru Ram Dass Nagar, Sultanwind Road, Amritsar.	Dipolma (Mech. Engg.)	1307 / 1650
8.	Nirbhai Singh Virk s/o Sardara Singh	V. & P. O. Daulatpura Ucha, Teh. Moga, Distt. Ferozepur	Diploma (Mech Engg.)	1216 / 1650
9.	Jasbir Singh Bagga s/o Balwant Singh	268, Onkar Nagar, Near Police Lines, Gurdaspur	Diploma (Civil Engg.)	1242 / 1650
10.	Roshan Lal s/o Chet Ram Goyal	1184, Sector 21-B, Chandigarh.	Diploma (Civil Engg.)	1160 / 1650
11.	Kulwant Singh s/o Kartar Singh (Against a vacancy reserved for S.C.)	V. & P. O. Nathowal Teh. Jagraon, Ludhiana.	Diploma (Mech. Engg.)	1077 / 1650
12.	Dilbag Singh Randhawa s/o Harkishan Singh	Mohalla Gurudwara Takhatgarh V. & P. O. Phillaur Distt. Jullundur.	Diploma (Civil Engg.)	72.6%
13.	Hardev Singh s/o Balwant Singh	C/o Malkiat Singh Lambardar, V. & P. O. Kila Raipur Patti Malla, Distt. Ludhiana.	Diploma (Civil Engg.)	1253 / 1650
14.	Surinder Kumar Jain s/o Shanti Dass	M/S Jain Iron Stores, Zira, Distt. Ferozepore	Diploma (Civil Engg.)	1270 / 1650

1	2	3	4	5
15.	Harbans Lal Mittal s/o Gopi Ram	C/o Sodan Mal Devishahai, Jaitu Mandi, Bhatinda	Diploma (Civil Engg.)	1171/1650
16.	Karam Chand s/o Garib Dass (Against a vacancy reserved for S. C.)	V. & P. O. Dhoot Kalan, Distt. Hoshiarpur	Diploma (Mech. Engg.)	1009/1650
17.	Jai Chand s/o Ram Saroop Sharma	Gadhi Mar Dharamshala, Ambala Road, Saharanpur (U. P.)	Diploma (Civil Engg) From Rurke Polytechnic	2070/2900
18.	Raj Kumar s/o Chaman Lal	House No. W/S50 Basti Sheikh Jullundur City.	Diploma (Civil Engg.)	1172/1650
19.	Ravi Dutt Sharma s/o Sadhu Ram (Ex-serviceman)	C/o Biru Ram, Master, H. No. 5/78 Rampura Phul, Bhatinda.	Diploma (Mech. Engg.)	1104/1650
20.	Manohar Lal Dogra, s/o Munshi Ram (Ex-serviceman)	H. No. B-1-38/101 Khajori Gate Batala, Distt. Gurdaspur	Diploma (Civil Engg.)	52%
21.	Kasturi Lal s/o Bant Ram (Against a vacancy reserved for S. C.)	V. & P. O. Talwandi Aryan via Shamchaurasi Distt. Hoshiarpur	Diploma (Mech. Engg.)	937/1650
22.	Ranjit Singh Chakkal s/o Jagir Singh (Ex-serviceman)	V. Chaklan P. O. Singh Bhagwantpur, Teh. & Distt. Ropar	Diploma (Mech. Engg.)	1003/1650

1	2	3	4	5
23.	Banta Singh s/o Chanda Singh (Against a vancancy reserved for Backward Class)	V. & P. O. Chukiman (Ludhiana)	Diploma (Mech Engg.)	70%
24.	Prem Singh s/o Ram Singh (Ex-serviceman)	V. & P. O. Burshan Teh. Panipat Karnal	Diploma (Mech. Engg.) Board of Technical Education, Punjab, 1962.	558 / 900
25.	Mohinder Singh Migiani s/o Arjan Singh	Anarkali Bazar Jagraon, Distt. Ludhiana,	Diploma (Mech. Engg.)	1333 / 1650
26.	Om Parkash s/o Isher Dass (Against a vacancy reserved for S. C.)	Vill ,Himatpur P. O. Dhanoa Distt. Hoshiarpur	Diploma (Mech. Engg.)	1062 / 1650
27.	Rajesh Chander Mittal s/o Moti Ram	Income Tax Practitioner, Rori Bazar, P. O. Sirsa, Distt. Hissar.	Diploma (Mech. Engg.)	1013 / 1650
28.	Bal Krishan Verma s/o Chet Ram	Main Bazar Kurali Distt. Ropar.	Diploma (Mech. Engg.)	1183 / 1650
29.	Pushpinder Singh s/o Kartar Singh	E-L-III, Panjpeer, Jullundur City.	Diploma (Mech. Engg)	1275 / 1650
30.	Rampal s/o Milkh Ram	Street No. 7 New Town, Moga.	Diploma (Mech Engg)	1316 / 1650

1	2	3	4	5
31.	Kirpal Singh s/o Niranjan Singh (Against a vacancy reserved for S. C.)	C/o S. Rajinder Singh B. A., B.T., Kallar Khalsa High School Hariana, Distt. Hoshiarpur	Diploma (Mech. Engg.)	1075 / 1650
32.	Dalbir Singh Sandhu s/o Chanan Singh	2461-Sector 20-C, Chandigarh	Diploma (Mech. Engg.)	1262 / 1650
33.	Subhash Chander s/o Gian Chand	House B-B-1695, Street No. 15 Kamalpur Distt. Hoshiarpur.	Diploma (Mech. Engg.)	1322 / 1650
34.	Manmohan Singh s/o Rattan Singh	H. No. 1730/5-11 Street Punjab Singh, Chowk Baba Sahib, Amritsar	Diploma (Civil Engg.)	1195 / 1650
35.	Banta Singh s/o Santa Singh	V. & P. O. Lohet Baddi via Raikot Distt. Sangrur.	Diploma (Civil Engg)	1169 / 1650
36.	Harbans Lal s/o Sant Ram	V. & P. O. Ladhewali Near Ram Mandi, Distt. Jullundur.	Diploma (Civil Engg.)	1105 / 1650
37.	Amarjit Singh s/o Gurmukh Singh	H. No. 918/1, Jogianwara, Ambala City.	Diploma (Civil Engg.)	1202 / 1650
38.	Shital Parshad s/o Gurcharan Singh	H. No. 9089 Ward No. 5 Mohalla Naya Bans Ambala City.	Diploma (Civil. Engg.)	1161 / 1650

1	2	3	4	5
39.	Jia Ram Goyal s/o Kasturi Lal	C/o Lohar Chand Gupta, Iron Marchants (Stall) P. O. Maurmandi Distt. Bhatinda.	Diploma (Civil Engg.)	1240 1650
40.	Amarjit Singh s/o Jagat Singh	Project S. O. Sub Divn. No. 1 P. W. D. B&R, Sangrur	Diploma (Civil Engg.) Passed from Delhi Administration.	700 1000
41.	Sucha Nand s/o Buta Ram (Against a vancancy reserved for S. C.)	Vill. Tung P. O. Dhariwal Distt. Gurdaspur	Diploma (Civil Engg.)	1139 1650

NON-PAYMENT OF LOANS FOR MINOR IRRIGATION WORKS IN CERTAIN BLOCKS OF DISTRICT BHATINDA.

* 990 (C, U.) **Comrade Babu Singh Master** : Will the Chief Minister be pleased to state whether it is a fact that the loans for minor irrigation works have not been given to the applicants in Blocks (1) Phul (2) Rampura & (3) Nathana in district Bhatinda since December, 1968; if so, the details of the reasons for this delay and the date by which the loans are likely to be given to them now ?

Sardar Gurnam Singh : The position is explained in the statement laid on the Table of the House.

[ਵਿਵਰਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ]

Amounts of lo an advanced to the cultivators in the various blccks of Bhatinda Distiict during the year 1968-69.

S. No.	Distt.	Block	Amount of loan advanced under (G. M. F.) to the cultivators.
1.	Bhatinda	Rampura	2,43,000
2.	,,	Phul	3,04,000
3.	,,	Nathana	1,87,000

During the current financial year no loans have been given to the farmers of these blocks under Minor Irrigation (G. M. F.) schemes as these blocks have been covered under the Agricultural Refinance Corporation Schemes and the loan will be given to the cultivators by the Land Mortgage Bank under A. R. C. Schemes. As the sanction of the Agricultural Refinance Corporation Bombay, for giving the loan in these blocks has not yet been received by the Land Mortgage Bank so the loan could not be given to the cultivators of these blocks under Agricultural Refinance Corporation Schemes. The sanction is expected very soon and the farmers of these blocks will be given loans under Agricultural Refinance Corporation Schemes shortly.

However, the State Land Mortgage Bank, Ltd., is already giving loan to the cultivators of these blocks from their own resources.

[ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿੱਚ 1968-69 ਨੂੰ ਜ਼ਿਮਿਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਕਜ਼ੇਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :-

ਲ: ਨੰ:	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਬਲਾਕ	"ਵਧੇਰੇ ਅੰਨ ਉਗਾਓ" ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ।
1.	ਬਠਿੰਡਾ	ਰਾਜਪੁਰਾ	2,43,000
2.	,,	ਫੂਲ	3.04,000
3.	,,	ਨਥਾਣਾ	1,87,000

ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀ ਸਿੰਚਾਈ (ਵਧੇਰੇ ਅੰਨ ਉਗਾਓ) ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਲਾਕ ਐਗਰੀਕਲ-ਚਰਲ ਰੀਫਾਈਨਾਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਂਡ ਮਾਰਗੇਜ਼ ਬੈਂਕ ਏ. ਆਰ. ਸੀ. ਸਕੀਮਾ ਅਧੀਨ, ਦੇਵੇਗਾ । ਕਿਉਂਜੁ ਅਜੇ ਤਕ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਰੀਫਾਈਨਾਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਜ਼ੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕੇ । ਇਸ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਜਲਦੀ ਆ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ । ਅਤੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਏ. ਆਰ. ਸੀ. ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ।

ਪਰੰਤੂ ਸਟੇਟ ਲੈਂਡ ਮਾਰਗੇਜ਼ ਬੈਂਕ ਲਿ: ਆਪਣਿਆਂ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਲਾਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ।]

NON-PAYMENT OF COMPENSATION IN LIEU OF LAND ACQUIRED FOR CHAND BHAN-BAJA DRAIN

*991. (C.U.) Comrade **Babu Singh Master** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :

(a) whether it is a fact that compensation has not been given to the land holders of village Khai, Saidake and Kishangarh in Tehsil Moga, district Ferozepur whose land was acquired for the Chand Bhan Baja Drain; if so the list of such persons with their addresses together with the date by which the amount of compensation is likely to be paid to them, be laid on the Table of the House ?

Sardar **Sohan Singh Bassi** : (a) Major amount of land compensation of these villages has since been paid except to persons mentioned in the list which is placed on the Table of the House. The date by which the compensation is likely to be paid cannot be given as it depends upon the presentation of claim applications duly verified by Revenue Department by the applicants.

||ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲੇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਪੱਕੀ ਤਰੀਕ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਬਕਾਇਦਾ ਤਸਦੀਕ ਸ਼ੁਦਾ ਪੁਜਣ ਤੇ ਹੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।)

List of individuals on whose behalf land compensation is unpaid in respect of land owners of village Kishangarh Tehsil Moga.

1.	Sarwan Singh, Bakhshish Singh, Gian Singh, Puran Singh s/o Bhajan Singh equal share 1/3 Garja Singh s/o Prem Singh 1/3 Kehar Singh, Mehar Singh Sher Singh s/o Kaku Singh equal shares 1/3 Rahnan Singh, Gurdial Singh s/o Rur Singh Murthian.	557.18
2.	Gurbux Singh s/o Chanan Singh Rahan Mukhtiar Singh s/o Bhajan Singh Murthian.	120.75
3.	Mukhtiar Singh, Piar Singh s/o Lal Singh Rehanan, Santa Singh s/o Kehar Singh Murthian.	6.90
4.	Bhajan Singh, Jagir Singh s/o Chattar Singh Rehanan, Mukhtiar Singh s/o Bhajan Singh Murthian.	6.90
5.	Dera Wakia Kishangarh.	39.95
6.	Smti. Harkaur (Ralan) Najar Singh etc. Murthian	1423.12
	Total :- Rs.	2153.65

List of individuals on whose behalf land compensation is unpaid in respect of land owners of Village Saidake, Tehsil Moga.

S. No.	Name and Address.	Amount
1.	Shri Guru Granth Sahib Dera Baharwala.	1011.31
2.	„ Atma Singh s/o Ganda Singh.	274.94
3.	„ Gondhi Ram s/o Gangu Ram.	276.62
4.	„ Baru Singh s/o Dya Singh Rahan. „ Gurdit Singh s/o Mohinder Murthin.	263.56
5.	Smti. Chand Kaur d/o Natha Singh.	212.77
6.	Smti. Kartar Kaur etc. Rahan Jaimal Singh s/o Sher Singh Murthian	373.77

7.	Shri Gujar Singh s/o Hukma.	930.85	Paid on 10. 11. 69
8.	Shri Bikar Singh s/o Jawala Singh Rahan Bishan Singh Inder Singh s/o Bishan Singh Murt.	149.89	
9.	Smti. Sahib Kaur etc. Rehan Mohinder-Singh Dalip Singh s/o Geja Singh Murt.	158.07	Paid on 19. 11. 69
10.	Shri Mehar Singh s/o Wasakha Singh.	232.67	
11.	Shri Sawan Singh s/o Wasawa Singh	63.37	
12.	Shri Nand Singh s/o Sher Singh Jawala Singh etc. Murtahin.	416.91	Paid on 19. 11. 69
13.	Shri Kirpal Singh alias Chand Singh s/o Bhola Singh	80.00	
14.	Smti. Bibo d/o Paul Singh	75.48	
15.	Smti. Nand Kaur d/o Paul Singh	75.48	
16.	Smti. Harnam Kaur d/o Pal Singh	75.48	
17.	Smti. Sant Kaur d/o Kali Singh	67.41	
18.	Shri Chet Singh s/o Nihar Singh Rahan, Kundha Singh s/o Sunder Singh Murt.	143.76	
19.	Shri Jeona s/o Malu	143.76	
20.	Shri Bhag Singh s/o Harnam Singh	885.55	Paid on 19. 11. 69
21'	,, Attru s/o Lakha	73.67	
22,	,, Lakhs s/o Baru Rahan Nidhan Singh s/o Kalu Murtahin.	71.88	
23.	,, Naranjan Singh s/o Gajan Singh	147.02	
24.	,, Thaman Singh Nidhan Singh Rahan Badhni s/o Lakha Murtahin.	105.47	
25.	Shri. Arjan Singh etc. Rahanan Attru s/o Lakha Murtahin.	208.45	

26.	Shri Surmukh Singh etc. Rahan Smti. Dropti etc. Murtahin,	199.47
27.	Smti. Jeani w/o Mona Rahan Smti. Dropti etc. Murtahin.	199.47
28.	Chanan Singh Lalu s/o Dhanna Rahanana Smti Dropti etc. Murtahin.	79.79
29.	Ujaggar Singh s/o Mangal Singh	86.25
30.	Shri Amar Singh s/o Gian Singh	86.26
31.	Shri Jangir Singh s/o Gian Singh	86.26
32.	Shri Baggu, Tiddi, Shri Mongtu, Badhi, Mangal, Gajan, Arjan s/o Manna.	172.50
33.	Shri Roora, Gajan s/o Jawahar Singh	86.25
34.	Shri Harnam Singh s/o Ralla Rahan Narnajan Singh s/o Mangal Singh Murtahin.	567.85
35.	Shri Vidya Sagar Jagdish Lal Kulwant Rai s/o Sham Dass	71.89
36.	Shri Mahnga s/o Sunder	70.10
37.	Shri Arjan Singh s/o Sunder	70.10
38.	Shri Bhan s/o Sunder	70.10
39.	Shri Gopal Dass	210.29
40.	Ram Chand Rahan Baldev Kishan Murthini, Mathra s/o Sunder Murthini IInd,	189.26
41.	Lal s/o Sujania.	94.63
42.	Jhanda s/o Sujania	94.63
43.	Wazir s/o Kalu Rahan Nihala s/o Sahib Murthin.	378.53
44.	Joga s/o Khema Rahan Nehala s/o Sahib Murhin.	94.64
45.	Shri Bhag Singh etc. Rahanan Nihala s/o Sahib Murtahin.	94.64

46.	Shiama s/o Nathu Rahan, Nihala s/o Sahib Murtahin.	189.26	
47.	Sucha Singh etc. Rehnana, Nihala s/o Sahib Murthin.	189.27	
48.	Gopal Singh Rahan Puran Singh etc. Murtahin.	241.48	
49.	Ram Rakha etc. Rehnan Gajjan Singh etc. Murthin.	1171.64	
50.	Sarwan Singh etc. Rehanana Smti. Daropdi etc. Murtahin.	869.74	
51.	Mehar Singh s/o Kalu Rahan, Karam Chand etc. Murtahin.	107.82	
52.	Prem Singh s/o Dulla Singh Rehan Mangu Mal Murt.	122.20	
53.	Bogha Singh Sunder Singh, Mehgga Singh Kartar Singh s/o Bhagtu Rehnan Smti. Dropti etc. Murtahin.	531.91	
54.	Gurdial Singh etc. Rehan, Kartar Singh Murthin.	932.61	
55.	Panchayat Deh	57.11	Paid on 19. 11. 69
56.	Devi Dutta s/o Hira Singh	221.28	
57.	Jumla Mashterka Malkan.	1384.07	
	Total :-	15539.42	

List of unpaid items of village Khai Tehsil Moga.

S. No.	Name with father's name	Amount
1.	Kishan Singh s/o Maluka	195.50
2.	Kishan Singh s/o Maluka Mortgage.	294.40

3.	Boota Singh s/o Bishan Singh Mortgage. Arazi Matruka Mortgage.	119.60
4.	Shamlat Patti Talwandi Hasah Rasad Raqba Khewat.	51.75
5.	Smti. Premi d/o Fateh Singh	653.20
6.	Narain Singh s/o Prem Singh	276.00
7.	Gurnam Singh Rahan Hari Singh s/o Harnam Singh	285.20
8.	Sardara Singh s/o Mal Singh	772.80
9.	Lachhman Singh s/o Pitto Mortgage & Gurmukh Singh, Jangir Singh s/o Harnam Singh Mortgage.	285.20
10.	Lachhman Singh Mortgage	55,20
11.	Sham Lat Patti Arayah	12.65
12.	Gram Panchayat	73.60
13.	Karnail Singh etc.	2.30
14.	Pal Singh etc, Mortgage and Harnam Singh Mortgage.	453.20
15.	Karnail Singh Mortgage Karam Singh s/o Jawala Singh Mortgage	460.00
16.	Gurbux Singh Mortgage and Lal Singh etc, Mortgage.	172.50
17.	Gurbux Singh Mortgage and Sajan Singh etc, Mortgage.	460.00
	Total :—	4623.10

REPRESENTATION AGAINST IMPROVEMENT TRUST. LUDHIANA.

*995. (C.U.) Comrade Satya Pal Dang : Will the Minister for Local Government be pleased to state :

(a) whether the Government received any representation in September, 1969, from the Ludhiana State Government

Employees Co-operative House Building Society Ltd., making a number of serious allegations against the Improvement Trust, Ludhiana ; if so, a copy of the same be laid on the Table of the House ;

(b) the action, if any, taken by the Government on the said representation and with what result ?

ਸ੍ਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕਾਲੀਆ : (ਏ) ਹਾਂ ਜੀ, ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਨਕਲ ਸਦਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਬੀ) ਮੁਆਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

COPY OF REPRESENTATION

From

The Ludhiana State Government Employees Cooperative House Building Society Ltd., Ludhiana.

To

Hon'ble, Chief Minister, Punjab, Chandigarh.

Subject :-Mal-practices and law of jungle prevailing in Improvement Trust, Ludhiana-Enquiry thereof.

Respected Sir,

I approach your honour on behalf of the members of t e Ludhiana State Government Employees Cooperative House Building Society Ltd, Ludhiana and beg to bring to your kind notice the mal-practices and the law of jungle prevailing in the Improvement Trust, Ludhiana and the injustice done to us by this Trust. We hope you will be kind enough to favour us with justice and redress our genuine grievances;

(i) That Ludhiana being an industrial town, the rents are so high that a low paid Government employee cannot hire even one good room to live in. To overcome this difficulty the Govt. employees of various Departments joined hands and formed a Cooperative House Building Society namely the Ludhiana State Government Employees Cooperative House Building Society Ltd., Ludhiana. This society was registered on 1- 2- 1968. Since its registration the Management of the society has been trying hard for the allotment of plots by the Improvement Trust but to no effect. Once the officers of the Improvement Trust promised to allot plots in Model Town Extension Scheme, Ludhiana in the presence of Chairman (Deputy Commissioner Ludhiana) on 20-1-69 but we have not been accommodated so far. It may be mentioned here that our society is comprised of low paid employees of

the following Departments and there is great heart-burning due to mal and step motherly treatment at the hands of Improvement Trust Authorities Ludhiana :-

(i) Cooperative	(ii) Industrial	(iii) Employment Exchange
(iv) Language	(v) Revenue	(vi) Punjab Roadways
(vii) Agriculture	(viii) Economic and Statistical.	(i) Judiciary.
(x) Public Works Department.		

(ii) As mentioned above the Improvement Trust has adopted partisan attitude in the allotment of plots. The following Cooperative Societies were registered after the registration of our society but both these societies have been allotted plots by the Improvement Trust ignoring the genuine claim of our society.

1. The Ludhiana Officers Cooperative House Building Society Ltd., Ludhiana.

2. The Ludhiana Income Tax Employees Cooperative House Building Society Ltd., Ludhiana.

(iii) That one Atam Nagar Colony is a part of the Model Town extension Scheme where sufficient plots are available for allotment. A Co-operative House Building Society namely the Atam Nagar Cooperative House Building Society Ltd., is located in this colony. This society was registered with only 28 members but the Improvement Trust has allotted 250 plots to this Society. The motive behind the allotment of plots to this society in excess of its actual membership is extraneous. As far as our information goes there is one property dealer (whose name will be disclosed at the time of enquiry) who finalises the deal with the Improvement Trust and the Atam Nagar Cooperative House Building Society Ltd. All the three parties share the bribe taken from the newly admitted members in the Atam Nagar Cooperative House Building Society Ltd. and this bribe is the only basis for allotment of plots to this Society in excess of its actual membership. We have further learnt that some more plots are being allotted to this society by the Trust. It may be pointed out that new members are enrolled and accommodated even at present.

The members of our society are low paid employees meeting their both ends with great difficulty and they cannot afford any kind of bribery or excess payment to anybody to win their favour.

The applicants, therefore, pray the mal-practices being observed in the Improvement Trust Ludhiana be immediately enquired into and that officers responsible for encouraging this trend and sharing the bribe should be properly punished. We would rather suggest that enquiry may

be entrusted to the Vigilance Department so that the entire picture may clearly come to light and your goodself may be in a position to take suitable action against the persons at fault.

In the end, we would pray that justice be done to the low paid poor members who happen to be Government employees. It is further requested that fifty plots should be allotted to our society in the Atam Nagar Colony. We are sure that our genuine request will be acceded to.

Thanking you, Sir, in anticipation.

Dated Ist September, 1969.

Yours faithfully,

Sd/-

President,

for the Ludhiana State Govt. Employees,
Cooperative House Building Society Ltd.,
Ludhiana.

Copy to :-

1. All the Members of Parliament for the Punjab State.

2. All the Hon'ble Ministers and State Ministers of Punjab.

3. All the M. L. As. of Punjab.

With the request that this matter may please be raised in Parliament and Punjab Assembly demanding appropriate enquiry into the matter.

4. Deputy Commissioner, Ludhiana for necessary action.

5. D. I. G. Vigilance Punjab, Chandigarh for necessary action. We may kindly be associated in the enquiry.

6. The Deputy Registrar, Cooperative Societies, Ludhiana for ordering enquiry into the affairs of the Atam Nagar Coop. House Building Society Ltd. Ludhiana.

7. Chairman, Improvement Trust, Ludhiana for information and necessary action.

8. All Members of the Improvement Trust, Ludhiana, for information and necessary action.

Sd/-
President

Recommendations made by Ad-Hoc Sub-Committee of the former United Front Cabinet.

*997.(c. u.) **Comrade Satya Pal Dang :** Will the Chief Minister be pleased to-

(a) state whether on 19. 3. 69 during the reply to dissuesion on Governor's address on behalf of the Government, gave an assurance that all the recommendations made by the Ad-hoc Committee of the U. F. Cabinet (Feb- Nov-1967) in their report would be implemented by the Government;

(b) state whether this assurance has been fully implemented; if not, the reasons therefor;

(c) lay on the Table of the House a statement showing the latest position with regard to each recommendation made in the said report?

Sardar Atma Singh (Revenue and Rehabilitation Minister) : (a) Yes.

(b) & (c) A statement showing recommendations made in their report by the Ad-hoc Sub-Committee of the Cabinet, orders of the Government on these recommendations and action taken so far or proposed to be taken on the Government orders, is laid on the Table of House.

[(ੲੇ) ਹਾਂ ਜੀ।

(ਬੀ) ਤੇ (ਸੀ) ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਜਿਸ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ ਤੇ ਰਖ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।]

UNSTARRED QUESTIONS AND ANSWERS.

Cost of Production of Certain Agricultural Produce.

302. **Comrade Kulwant Singh.**

Comrade Dana Ram : Will the Chief Minister be pleased to state whether the cost of production has been assessed by the Agricultural Economist or by the Agricultural University for the following Agricultural produce :-

(1) Mexican Wheat;

(2) Maize;

(3)	Bajra;
(4)	Paddy;
(5)	Sugarcane;
(6)	Ground nut; and
(7)	Potatoes;

if so, a statement showing the same be placed on the Table of the House ?

Shri Radha Krishan (Agriculture Minister) : The cost of production of Mexican wheat, Desi Maize and paddy have been assessed by the Punjab Agricultural University. A statement is laid on the Table of the House. The cost of production of Bajra, Sugarcane, Ground-nut and potatoes have not been assessed by any organisation in this State.

[ਮੈਕਸੀਕੋਨ ਕਣਕ, ਦੇਸੀ ਮਕਈ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਦੀ ਉਪਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਵੇਰਵਾ-ਪੱਤਰ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਜਰਾ, ਗੰਨਾ ਮੂੰਗਫਲੀ ਅਤੇ ਆਲੂ ਦੀ ਉਪਜ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਰਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।]

STATEMENT

Average Cost of Production

	Cost per quintal.	Cost per Hectare	Cost per acre	(Yield) per Hectare	(quintals) per Acre
1. Wheat Mexican	50. 02	1546. 89	627. 27	29. 92	12. 11
2. Paddy	53. 47	1088. 31	440. 61	20. 15	8. 16
3. Maize Desi	87. 13	1211. 81	490. 61	13. 03	5. 28

High Schools etc.

345. **Comrade Babu Singh Master**: Will the Minister for Education be pleased to state the number of Government High, Higher Secondary, and Primary Schools, in the State, District-wise at present ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

District-wise number of Government Schools, as on 15. 5. 1969.

Sr. No.	Name of District.	Govt. Pry. Schools.	Govt. Middle Schools.	Govt. High Schools.	Govt. Hr. Secondary Schools.
1.	Amritsar	915	85	68	19
2.	Bhatinda	526	72	65	6
3.	Ferozepur	941	135	90	13
4.	Gurdaspur	664	92	41	7
5.	Hoshiarpur	603	73	39	11
6.	Jullundur	762	91	49	11
7.	Kapurthala	257	30	23	6
8.	Ludhiana	657	95	76	9
9.	Patiala	731	68	47	14
10.	Ropar	419	39	24	2
11.	Sangrur.	483	70	59	7
	Total	6, 958	850	581	105

Mid term transfers of teachers/masters in Bhatinda and Sangrur Distt.

350. **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state :-

(a) the number of mid-term transfers of Teachers/Masters of each category made in districts Bhatinda and Sangrur during the current year together with the criteria adopted by the Government in this connection;

(b) the details of the concrete scientific methods and rules, if any, proposed to be framed for ensuing the general transfers to give full justice to every one ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੲ)

	ਟੀਚਰਜ਼	ਮਾਸਟਰਜ਼
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	85	16

ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ 104 39.

ਟੀਚਰਾਂ/ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਧਕਾਲ ਬਦਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਜੀ ਔਕੜਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਬੀ) ਪਿਛਲੀਆਂ ਜਨਰਲ ਬਦਲੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਨਰਲ ਬਦਲੀਆਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਨਕਲ

ਵੱਲੋਂ

ਸਿਖਿਆ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ।

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ

ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਪੰਜਾਬ,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਮੀਮੋ. ਨੰ: 2644–ਸਿ–2 (4)–69 ਮਿਤੀ 20–3–1969

21

ਸਲਾਨਾ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਸ ਸਾਲ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਪਾਲਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗੀ:–

(ੳ) ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫ਼ਰ ਕਰੋ।

(1) ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ 10 ਸਾਲ ਜਾਂ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ।

(2) ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾਨਾ (administrative) ਤੌਰ ਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਜੋੜੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ (Couple cases)।

(4) ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਜ਼ਾਤੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(ਅ) ਕਿਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(1) ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ੳ) (1), (2) ਅਤੇ (3) ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ, ਸਿਵਾਏ ਹੈਡਮਾਸਟਰਜ਼ ਦੇ, ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਜ਼ਿਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੇ ਸਰਕਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ. ਈ. ਓ. ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ।

(3) ਸ਼੍ਰੇਣੀ ੳ (4) ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੋਨਾਂ ਸੀ. ਈ. ਓ. ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗਾ । ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਮਰਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗੀ । ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (4) ਵਿਚੋਂ ਚੁਣੇਗੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪਹਿਲੀ ਚੁਣੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ 20% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।

(4) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ੳ (4) ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਰ ਸਰਕਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣਗੀਆਂ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰੇਗੀ ।

(5) ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਬਦਲੀਆਂ ਸਰਕਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੋਨੋਂ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼., ਡੀ. ਡੀ. ਐਸ. ਏ. ਅਤੇ ਡੀ. ਐਸ. ਏ. (2) ਕਰਨਗੇ । ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੀ. ਡੀ. ਐਸ. ਏ. ਹੋਵੇਗਾ ।

(6) ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (4) ਦੀ ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਸਰਕਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਤਾਂ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰੇਗੀ ।

(ਏ) ਬਦਲੀਆਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ.

(1) ਸਮਰਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਮ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦੇਣ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੀ ਬਦਲੀ ਐਸੀ ਵਜ੍ਹਾ, ਜੋ (ੳ) (3) ਤੇ (4) ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਰਕੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾ ਉਹ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਨੂੰ 31 ਮਾਰਚ ਤਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦੇਵੇ ।

(2) ਚਿੱਠੀ ਮਿਲਣ ਤੇ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਇਕ ਦਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ੳ) (1) ਤੇ (2) ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ । ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਆਉਣ ਤੇ ਉਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ੳ (3) ਤੇ (4) ਦੀਆਂ ਵੀ ਲਿਸਟਾਂ ਬਣਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (4) ਦੀ ਬਾਬਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ । ਨਾਲ ਹੀ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ੳ (1), (2)

(3) ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾ ਦਾ ਕੀ ਜੋੜ ਹੈ ਤਾਕਿ ਸੀ. ਈ. ਓ. ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਦੇਖ ਲਵੇ ਕਿ 20% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ-ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (1), (2) ਤੇ (3) ਦੀ ਲਿਸਟਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 150 ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (4) ਵਿਚੋਂ ਭਾਵੇ ਕਿਨੀਆਂ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹੋਣ 30 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ।

(3) ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਓ (4) ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵਾਸਤੇ, ਉਹ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂਕਿ ਉਹ ਅਫ਼ਸਰ ਆਪਣੀ ਚਾਰੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਤਬਦੀਲੀਆ ਕਰ ਦੇਵੇ ।

(4) ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 4 ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਉਣਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (4) ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਹ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਅਰਜ਼ੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ ਹੈ । 10 ਸਾਲਾ ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜੋ ਅਧਿਆਪਕ ਅੱਗੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਦਿਹਾਤੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਹਾਤੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਿਹਾਤੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਕੋਈ ਆਰਜ਼ੀ ਇੰਤਜਾਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦਿਹਾਤੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਨਾ ਰਹੇ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਥੇ ਪੱਕੇ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਣ । ਜੇ ਕੋਈ ਜੋੜੀ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿਹਾਤੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਸੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।

(5) ਦੋਨੋਂ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (4) ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਜਲਦੀ ਹੁਕਮ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣ ਤਾਂਕਿ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਕਤ ਸਿਰ ਹੋ ਸਕਣ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਆਪਣੇ ਸਰਕਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨੀਯਤ ਕਰਕੇ ਕਰ ਲੈਣ । ਡੀ. ਡੀ. ਐਸ. ਏ. ਦੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਵਕਤ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਦੇਣ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਛੇਤੀ ਤੋਂ

ਛੇਤੀ ਜਾਰੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੇ ਆਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਣ ।

2. ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਉ ਦੇ ਦੇਣਗੇ ।

ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ.
ਵਾਸਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਿਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ ।

ਨੰ : 2644-ਸਿ-2 (4)69 ਮਿਤੀ : 20-3-1969.

ਇਕ ਕਾਪੀ ਸਾਰੇ ਸੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਅਤੇ ਡੀ. ਈ. ਓਜ਼. ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ.
ਵਾਸਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਿਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ

ਨੰ : 2644-ਸਿ-2 (4) 69 ਮਿਤੀ : 20-3-1969.

ਇਕ ਕਾਪੀ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਖਿਆ,
ਵਾਸਤੇ ਸਿਖਿਆ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ.

Confirmation of Teachers/Teachresses, Masters/Mistresses.

354 **Comrade Babu Singh Master : Will the Minister for Education** be pleased to state :

(a) whether it is a fact that teachers/teachresses of all categories and masters/mistresses have not been confirmed so far inspite of their long service, if so, the detailed reasons therefor ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative the number of unconfirmed teachers/teachresses, masters/mistresses together with the date and year since their cases are pending for confirmation;

(c) the latest seniority list prepared by the department for each category of the said teachers/teachresses, masters/

mistresses included in part (a) be laid on the Table of the House ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : (ੲ) ਹਾਂ ਜੀ, 1.11.1966 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਡਰ ਫਿਕਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਡਰ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕਾਡਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

(ਬੀ) ਕੱਚੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ :

ਮਾਸਟਰਜ਼	ਮਾਸਟਰਾਣੀਆ	ਟੀਚਰਜ਼ (ਇਸਤਰੀਆਂ)	ਟੀਚਰਜ਼ (ਆਦਮੀ
1421	814	3983	10529

1. 11. 1966 ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਪੋਸਟ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੱਕੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਜੋ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਆਦਿ ਨਾਲ 1. 11. 1966 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :–

ਮਾਸਟਰਜ਼	ਮਾਸਟਰਾਣੀਆਂ	ਟੀਚਰਜ਼ (ਇਸਤਰੀਆਂ)	ਟੀਚਰਜ਼ (ਆਦਮੀ)
41	15	210	770

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੱਚੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੀਨੀਆਰਟੀ ਦੇ ਰੂਲ, ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਪਰੰਤ ਯੋਗ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਕੇਸ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(ਸੀ) ਸੂਚਨਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਉਤੇ ਖਰਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਦੀ ਕੋਈ ਵੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ

Purchases Made by the Director, Irrigation and Power Research Institute, Amritsar.

362 **Shri Gian Chand Kharbanda :** • Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to lay on the Table of the House a statement showing the amount spent on all kind of material Purchased by

the Director, Irrigation and Power Research Institute, Amritsar from 1-4-68 to 31-1-69 and from 1-2-69 to 31-3-69 separately ?

Sardar Sohan Singh Basi : The Director, Irrigation and Power Research Institute, Punjab spent sums of Rs. 90,053.59 paise from 1-4-68 to 31-1-69 and Rs. 58, 676.88 paise from 1-2-69 to 31-3-69, on all kinds of material.

[ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿੰਜਾਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ, ਪੰਜਾਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਰਕਮ 50,053.59 ਦਾ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਟਾਕ ਲਈ ਸਾਮਾਨ 1–4–68 ਤੋਂ 31–1–69 ਤਕ ਅਤੇ 58,676.88 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਿਤੀ 1—2—69 ਤੋਂ 31–3–69 ਤਕ ਦਾ ਖਰੀਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ।]

Station House Officers in the State.

363. **Chaudhri Satya Dev : Will the Chief Minister be pleased** to state :-

(a the number of S. H. Os. districtwise in the state at) present ;

(b) the names of places where each of the said S. H. O. is posted at present together with the date of posting in each case ;

(c) the names of the S. H. Os. who were sent to police lines, districtwise during the year 1968—69, together with their dates in each case ?

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ : (ੲ) ਸਟਿਟਮੈਂਟ ਅਨੁਲਗ "ੲ" ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਬੀ) ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਅਨੁਲਗ "ਬੀ" ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਸੀ) ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਅਨੁਲਗ "ਸੀ" ਸਭਾ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਅਨੁਲਗ "ੲ"

ਲੜੀ ਨੰ :	ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਨਾਂ	ਐਸ. ਐਚ. ਓਜ਼–ਦੀ ਸੰਖਿਆ
1.	ਪਟਿਆਲਾ	18
2.	ਸੰਗਰੂਰ	17
3.	ਬਠਿੰਡਾ	21
4.	ਰੋਪੜ	8

ਲੜੀ ਨੰ :	ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਨਾਂ	ਐਸ. ਐਚ. ਓਜ਼-ਦੀ ਸੰਖਿਆ
5.	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	24
6.	ਫਿਰੋਜਪੁਰ	26
7.	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	14
8.	ਜਲੰਧਰ	11
9.	ਕਪੂਰਥਲਾ	6
10.	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	10
11.	ਲੁਧਿਆਣਾ	20

ਅਨੁਲਗ ''ਬੀ''

ਜ਼ਿਲਾ	ਲੜੀ ਨੰ :	ਥਾਣੇ ਦਾ ਨਾਂ	ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਦਾ ਨਾਂ,	ਤੈਨਾਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ,
ਪਟਿਆਲਾ				
	1.	ਕੋਤਵਾਲੀ ਪਟਿਆਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, 758	5.5.69
	2.	ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ, ਪਟਿਆਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ 51/ਪੀ. ਆਰ	23.8.69
	3.	ਪੀ. ਐਸ. ਸਦਰ, ਪਟਿਆਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਬੰਤਾਂ ਸਿੰਘ 215/ਪੀ. ਆਰ	12.3.69
	4.	ਕੋਤਵਾਲੀ ਨਾਭਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਆਰ/9	5.5.69
	5.	ਸਦਰ ਨਾਭਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਅਪਾਰ ਸਿੰਘ 16/ਪੀ.ਆਰ	5.5.69
	6.	ਭਾਦਸੋਂ	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 29/ਪੀ. ਆਰ	22.7.69
	7.	ਸਮਾਣਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਡੂੰਗਰ ਸਿੰਘ, 622	19.9.69
	8.	ਘੱਗਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਫੂਲਾਸਿੰਗ ਪੀ. ਆਰ/39	29.2.69
	9.	ਜੁਲਕਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ 71/ਪੀ. ਆਰ	5.5.69
	10.	ਘਨੌਰ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ 165/ਪੀ. ਆਰ	5.5.69
	11.	ਰਾਜਪੁਰਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/45	23.5.68

1	2	3	4	5
ਪਟਿਆਲਾ	12.	ਬਸੀ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 164/ਪੀ.ਆਰ	20.4.68
	13.	ਸਰਹੰਦ	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ 77 ਪੀ./ਆਰ	6.5.69
	14.	ਮੂਲੇਪੁਰ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ 2188/ਐਚ	8.8.69
	15.	ਅਮਲੋਹ	ਐਸ. ਆਈ. ਮੇਵਾ ਸਿਘ 29/ਪੀ. ਆਰ	5.5.69
	16.	ਬਨੂੜ	ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਆਰ/44	27.5.69
	17.	ਲਾਲੜੂ	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/28	27.5.69
	18.	ਡੇਰਾ ਬਸੀ	ਐਸ. ਆਈ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/70	18.8.69
ਸੰਗਰੂਰ				
	1.	ਸੰਗਰੂਰ	ਐਸ. ਆਈ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/55	2.4.69
	2.	ਸੁਨਾਮ	ਐਸ. ਆਈ. ਹੁਕਮ ਚੰਦ 82/ਜੇ.	25.9.69
	3.	ਲੈਹਰਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ 133/ਪੀ. ਆਰ	4.4.69
	4.	ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ 127/ਪੀ. ਆਰ	26.5.69
	5.	ਦਿੜਬਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 2186/ਐਚ	4.4.69

1	2	3	4	5
ਸੰਗਰੂਰ	6.	ਮੂਨਕ	ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ 36/ਪੀ. ਆਰ	4.4.69
	7.	ਲੌਂਗੋਵਾਲ	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 111/ਪੀ. ਆਰ	5.9.69
	8.	ਬਰਨਾਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 53/ਪੀ. ਆਰ	23.6.69
	9.	ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 102/ਪੀ. ਆਰ	5.9.69
	10.	ਭਦੌੜ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/30	9.9.69
	11.	ਮਹਿਲਕਲਾਂ	ਐਸ. ਆਈ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ 15/ਪੀ. ਆਰ	30.5.69
	12.	ਧਨੌਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/52	23.10.69
	13.	ਸ਼ੇਰਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/95	25.10.69
	14.	ਧੂਰੀ	ਐਸ. ਆਈ. ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ 188/ਪੀ. ਆਰ	2.5.69
	15.	ਅਮਰਗੜ੍ਹ	ਐਸ. ਆਈ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ 159/ਪੀ. ਆਰ	25.10.69
	16.	ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ	ਐਸ. ਆਈ. ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/26	29.9.69
	17.	ਸੋਹਨਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਪੀ, ਆਰ/69	4.4.69
ਬਠਿੰਡਾ				
	1.	ਕੋਤਵਾਲੀ ਬਠਿੰਡਾ	ਐਸ. ਆਈ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 731/ਬਠਿੰਡਾ	8.4.69

1	2	3	4	5
	2.	ਕੋਤਵਾਲੀ ਫਰੀਦਕੋਟ	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 72/ਪੀ. ਆਰ	16.5.68
	3.	ਕੋਟਕਪੂਰਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 82/ਪੀ. ਆਰ	17.3.69
	4.	ਨਥਾਣਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਮਹਾਰਾਜ ਕਰਿਸ਼ਨ ਪੀ. ਆਰ/3	26.6.69
	5.	ਫਲ	ਐਸ. ਆਈ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ 201/ਪੀ. ਆਰ	2.7.69
	6.	ਬੇਲਿਆਂਵਾਲੀ	ਐਸ. ਆਈ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 184/ਪੀ. ਆਰ	11.7.69
	7.	ਭਿਖੀ	ਐਸ. ਆਈ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 194/ਪੀ. ਆਰ	23.8.69
	8.	ਬੋਹਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ 91/ਪੀ. ਆਰ	26.6.69
	9.	ਰਾਮਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ 129/ਪੀ. ਆਰ	28.5.69
	10.	ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ	ਐਸ. ਆਈ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/64	27.1.68
	11.	ਨਈਆਂਵਾਲਾ	ਐਸ. ਆਈ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ	27.8.69
	12.	ਦਿਆਲਪੁਰਾ	ਐਸ. ਆਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ 423/ਜੇ	35.9.69
	13.	ਸੰਗਤ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ 48/ਪੀ. ਆਰ	25 9.69
	14.	ਬਰੇਟਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	26.11.68
	15.	ਬੁਢਲਾਡਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 233/ਐਚ	17.4.68

1	2	3	4	5
	16.	ਜੈਤੋ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਚੇਤਨ ਸਿੰਘ 320/ਐਚ	26.6.69
	17.	ਕੋਟ ਫੱਤਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ 233/ਐਚ	27.8.69
	18.	ਮਾਣਸਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 64/ਪੀ. ਆਰ	14.10.59
	19.	ਸਦਰ ਫਰੀਦਕੋਟ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 833/ਐਚ	14 10.69
	20.	ਮੌੜ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ	14.10.69
	21.	ਜੋਲਦੀਆਂ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ 322/ਐਚ	25.7.69
ਰੋਪੜ				
	1.	ਰੋਪੜ	ਐਸ. ਆਈ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/16	7.5.69
	2.	ਖਰੜ	ਐਸ. ਆਈ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 174/ਪੀ. ਆਰ	10.5.68
	3.	ਮੁਰੰਡਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਚੰਦ ਸਿੰਘ 139/ਪੀ. ਆਰ	16.5.69
	4.	ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ 109/ਪੀ. ਆਰ	3.10.69
	5.	ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ. ਗੋਹਰ ਸਿੰਘ 418/ਜੇ	22.10.69
	6.	ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਰੂਪ 662/ਐਚ	3.10.69
	7.	ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ	ਐਸ. ਆਈ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 158/ਪੀ. ਆਰ	30.10.68
	8.	ਨੰਗਲ	ਐਸ. ਆਈ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ 182/ਪੀ. ਆਰ	16.5.69

1	2	3	4	5
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ				
	1.	ਏ'' ਡਵੀਜ਼ਨ	ਐਸ. ਆਈ. ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 35/ਬੀ	10.9.69
	2.	'ਬੀ' ''	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 1573/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	9.9.69
	3.	'ਸੀ' ''	'' ਜੈ ਕਰਨ ਦਾਸ 922/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	5.8.69
	4.	'ਡੀ' ''	'' ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 1332/ ''	5.8.69
	5.	'ਈ' ''	ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 102/ਏ	24.2.69
	6.	ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ	ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਮ ਪਰਕਾਸ਼ 23/ਬੀ	3,10.69
	7.	ਸਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	ਐਸ. ਆਈ. ਕਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ 158/ਬੀ	5.8.69
	8.	ਜੰਡਿਆਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ 130/ਜੇ	?.10.69
	9.	ਬਿਆਸ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ 99/ਜੇ	17.3.79
	10.	ਕਥੂਨੰਗਲ	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 69/ਜੇ	16.9.68
	11.	ਮਜੀਠਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ 219/ਬੀ	9.9.69
	12.	ਰਾਮਦਾਸ	ਐਸ. ਆਈ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ 106/ਬੀ	?.10.69
	13.	ਅਜਨਾਲਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਜੈ ਰਾਮ 466/ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	4.3.69
	14.	ਲੋਪੋਕੀ	ਐਸ. ਆਈ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 136/ਜੇ	5.8.69

1	2	3	4	5
	15.	ਘਰਿੰਡਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ 107/ਬੀ	5.8.69
	16.	ਝਬਾਲ	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 167/ਬੀ	4.11.69
	17.	ਖ਼ਿਮੀਵਿੰਡ	ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 179/ਬੀ	24.2.69
	18.	ਖਾਲੜਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 973/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	24.2.69
	19.	ਵਲਟੋਹਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 101/ਬੀ	3.10.69
	20.	ਪੱਟੀ	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 118	18.8.69
	21.	ਸਿਰਹਾਲੀ	ਐਸ. ਆਈ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/14	4.11.69
	22.	ਛੀਨੇਵਾਲ	ਐਸ. ਆਈ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ 88/ਜੇ	3.10.62
	23.	ਸਦਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 60/ਬੀ	9.6.69
	24.	ਸਿਟੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਰੌਸ਼ਨ ਲਾਲ 513/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	5.8.69
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ				
	1.	ਸਦਰ ਮੋਗਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ 6/ਬੀ	7.10.69
	2.	ਧਰਮਕੋਟ	ਐਸ. ਆਈ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 77/ਬੀ	25.9.60
	3.	ਮੈਹਨਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ 57/ਬੀ	11.6.69
	4.	ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ	ਐਸ. ਆਈ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ 216/ਬੀ	16.7.69

1	2	3	4	5
	5.	ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ	ਐਸ. ਆਈ ਬਹਾਲ ਸਿੰਘ 12/ਜੇ	3.3.69
	6.	ਸਦਰ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ	ਐਸ. ਆਈ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ 147/ਜੀ	3.11.69
	7.	ਸਦਰ ਅਬੋਹਰ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 187/ਬੀ	7.10.69
	8.	ਸਦਰ ਮਲੋਟ	ਐਸ. ਆਈ ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 143/ਜੇ	29.9.69
	9.	ਲਾਂਬੀ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 426/ਜੇ	7.4.69
	10.	ਖੂਈਆਂ ਸਰਵਰ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ 534/ਲੁਧਿਆਣਾ	23.8.69
	11.	ਮੁਕਤਸਰ	ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ 88/ਬੀ	23.6.69
	12.	ਕੋਟ ਭਾਈ	ਐਸ. ਆਈ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ 212/ਬੀ	15.11.68
	13.	ਘਾਲ ਖੁਰਦ	ਐਸ. ਆਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ 147/ਬਰੇ	25.9.69
	14.	ਜ਼ੀਰਾ	ਐਸ. ਆਈ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ 252/ਬੀ	11.6.69
	15.	ਮੱਖੂ	ਐਸ. ਆਈ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ 45/ਬੀ	11.6.69
	16.	ਸੱਤਾਂਵਾਲਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 495/ਜਲੰਧਰ	21.8.69
	17.	ਮਮਡੋਟ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਅਨੰਤ ਰਾਮ 252/ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	20.11.68
	18.	ਗੁਰੂ ਹਰ ਸਹਾਏ	ਐਸ. ਆਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 71/ਬੀ	25.9.69
	19	ਜਲਾਲਾਬਾਦ	ਐਸ. ਆਈ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/57	3.11.69

1	2	3	4	5
	20.	ਸਦਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਸ਼ਿਵ ਰਾਜ ਸਿੰਘ 246/ਬੀ	11.6.69
	21.	ਸਿਟੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 422/ਜੇ	25.8.69
	22.	ਸਿਟੀ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੀ/228	3.8.68
	23.	ਕੈਂਟ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਸਵਰਨ ਚੰਦ ਟੀ. ਪੀ/8	24.9.69
	24.	ਸਿਟੀ ਮੋਗਾ	ਐਸ. ਆਈ ਚਰਨ ਸਿੰਘ 254/ਬੀ	7.10.69
	25.	ਸਿਟੀ ਅਬੋਹਰ	ਐਸ. ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ 155/ਬੀ	30.9.69
	26.	ਸਿਟੀ ਮਲੋਟ	ਐਸ. ਆਈ ਟੇਕ ਸਿੰਘ 157/ਜੇ	7.4.69
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ				
	1.	ਸਿਟੀ ਪਠਾਨਕੋਟ	ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਬੀ/61	19.3.78
	2.	ਸਦਰ ਪਠਾਨਕੋਟ	ਐਸ. ਆਈ ਕਰਮ ਚੰਦ 168/ਬੀ	7.10.69
	3.	ਕਾਂਹਨੂੰਵਾਨ	ਐਸ. ਆਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ 176/ਬੀ	23.3.69
	4.	ਕਲਾਨੌਰ	ਐਸ. ਆਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 193/ਬੀ	30.6.69
	5.	ਐਨ. ਜੇ ਸਿੰਘ	ਐਸ. ਆਈ ਸਰੂਪ ਲਾਲ 172/ਬੀ	24.2.69

1	2	3	4	5
	6.	ਦੀਨਾ ਨਗਰ	ਐਸ. ਆਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 68/ਜੇ	29.3.69
	7.	ਸਿਟੀ ਬਟਾਲਾ	ਐਸ. ਆਈ ਸਭ ਪਾਲ 63/ਬੀ	18.7.69
	8.	ਸਿਟੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 151/ਬੀ	2.9.69
	9.	ਸਦਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਜੇ/125	21.10.69
	10.	ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ	ਐਸ. ਆਈ ਊਧਮ ਸਿੰਘ 160/ਬੀ	10.9.69
	11.	ਧਾਰੀਵਾਲ	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ 210/ਬੀ	30.8.69
	12.	ਐਸ. ਐਚ. ਜੀ ਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ 83/ਜੇ	14.11.69
	13.	ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 10/ਬੀ	20.5.68
	14.	ਸਦਰ ਬਟਾਲਾ	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 28/ਬੀ	16.5.69
ਜਲੰਧਰ				
	1.	ਸਦਰ ਜਲੰਧਰ	ਐਸ. ਆਈ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 39/ਜੇ	17.7.69
	2.	ਕਰਤਾਰਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੇ/63	29.11.68
	3.	ਆਦਮਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 28/ਜੇ	6.11.69
	4.	ਬੰਗਾ	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 156/ਜੇ	3.11.69

1	2	3	4	5
	5.	ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ	ਐਸ. ਆਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 149/ਬੀ	10.7.69
	6.	ਫਿਲੌਰ	ਐਸ. ਆਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ 104/ਜੇ	30.4..69
	7.	ਨੂਰਮਹਿਲ	ਐਸ. ਆਈ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 173/ਜੇ	26.2.69
	8.	ਨਕੋਦਰ	ਐਸ. ਆਈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ 153/ਬੀ	9.4.69
	9.	ਸ਼ਾਹ ਕੋਟ	ਐਸ. ਆਈ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੇ/142	28.5.69
	10.	ਸਿਟੀ ਜਲੰਧਰ	ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਬੱਲ ਸਿੰਘ ਜੇ/32	9.1.69
	11.	ਕੋਟ ਜਲੰਧਰ	ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਬੱਲ ਰਾਮ ਗਿਲ 115/ਬੀ	2.6.68
ਕਪੂਰਥਲਾ				
	1.	ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ 72/ਜੇ	4.8.69
	2.	ਫਗਵਾੜਾ	ਐਸ. ਆਈ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ 22/ਜੇ	5.9.69
	3.	ਕੋਤਵਾਲੀ	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ 214/ਬੀ	16.4.69
	4.	ਢਿਲਵਾਂ	ਐਸ. ਆਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 173/ਬੀ	3.10.69
	5.	ਭਲੱਥ	ਐਸ. ਆਈ ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 31/ਜੇ	26.9.69
	6.	ਸਦਰ	ਐਸ. ਆਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 11/ਬੀ	26.9.69
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ				
	1.	ਸਿਟੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ 253/ਜੇ	30.3.68

1	2	3	4	5
	2.	ਸਦਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ 64/ਜੇ	5.9.69
	3.	ਮਾਹਲਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ 54/ਬੀ	5.9.69
	4.	ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ	ਐਸ਼. ਆਈ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 154/ਬੀ	29.7.69
	5.	ਬਲਾਚੌਰ	ਐਸ. ਆਈ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ 444/ਜੇ	5.9.69
	6.	ਹਰਿਆਣਾ	ਐਸ. ਆਈ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ 34/ਜੇ	5.4.69
	7.	ਟਾਂਡਾ	ਐਸ. ਆਈ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 131/ਜੇ	5.4.69
	8.	ਦਸੂਆ	ਐਸ. ਆਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ 62/ਬੀ	5.9.69
	9.	ਮੁਕੇਰੀਆਂ	ਐਸ. ਆਈ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 109/ਬੀ	24.4.69
	10.	ਹਾਜੀਪੁਰ	ਐਸ. ਆਈ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ 62/ਜੇ	10.12.67
ਲੁਧਿਆਣਾ				
	1.	ਡਵੀਜ਼ਨ ਨੰ : 1	ਐਸ. ਆਈ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ 153/ਜੇ	30.7.69
	2.	,, 2	ਐਸ. ਆਈ ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 26/ਜੇ	30.7.69
	3.	,, 3	ਐਸ. ਆਈ ਰਾਮ ਸਰੱਨ ਦਾਸ 114/ਜੇ	16.10.69
	4.	,, 4	ਐਸ. ਆਈ ਸਾਵਨ ਮੱਲ 10/ਜੇ	18.10.69
	5.	,, 5	ਐਸ. ਆਈ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ 59/ਬੀ	16.10.69

1	2	3	4	5
	6.	ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਨੰ: 6 ਲੁਧਿਆਣਾ	ਐਸ. ਆਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ 144/ਜੇ	1.9.69
	7.	ਇਨਚਾਰਜ, ਸੀ. ਆਈ. ਏ, ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਲੁਧਿਆਣਾ	ਐਸ. ਆਈ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 48/ਜੇ	17.3.69
	8.	ਲਾਈਨ ਅਫਸਰ ਲੁਧਿਆਣਾ	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 56/ਜੇ	16.10.69
	9.	ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਐਸ. ਐਚ. ੳ ਸਦਰ	ਐਸ. ਆਈ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ 37/ਜੇ	14.11.69
	10.	ਜਗਰਾਉਂ	ਐਸ. ਆਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ 39/ਬੀ	30.7.69
	11.	ਸਿਧਵਾਂ ਬੇਟ	ਐਸ. ਆਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 170/ਜੇ	3.9.69
	12.	ਰਾਏਕੋਟ	ਐਸ. ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 124/ਜੇ	17.6.69
	13.	ਦਾਖਾ	ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਏ/114	30.6.69
	14.	ਢੇਹਲੋਂ	ਐਸ. ਆਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 142/ਜੇ	30.7.69
	15.	ਸਾਹਨੇਵਾਲ	ਐਸ. ਆਈ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ 110/ਜੇ	22.2.69

1	2	3	4	5
	16.	ਸਮਰਾਲਾ	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 70/ਬੀ	24.8.69
	17.	ਮਾਛੀਵਾੜਾ	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 579/ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	9.11.69
	18.	ਖੰਨਾ	ਐਸ. ਆਈ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ 120/ਜੇ	30.7.69
	19.	ਖਮਾਣੋਂ	ਐਸ. ਆਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 11/ਜੇ	13.5.69
	20.	ਐਸ. ਆਈ/ਐਸ	ਐਸ. ਆਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ 433/ਜੇ	3.9.69

ਅਨੁਲਗ "ਸੀ"

ਜ਼ਿਲਾ	ਲੜੀ ਨੰ:	ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਦਾ ਨਾਂ	ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਦੀ ਮਿਤੀ।
ਪਟਿਆਲਾ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ 5/ਪੀ. ਆਰ	26.12.68
	2.	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/28	26.12.68
	3.	ਐਸ. ਆਈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/30	30.8.68
ਸੰਗਰੂਰ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 60/ਪੀ. ਆਰ	2.3.69
	2.	ਐਸ. ਆਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 149/ਪੀ. ਆਰ	16.3.68
	3.	ਐਸ. ਆਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 15/ਏ	15.10.68

1	2	3	4
	4.	ਏ. ਐਸ ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 181/ਪੀ. ਆਰ	25.7.68
	5.	ਐਸ. ਆਈ ਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/44	7.9.68
	6.	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ 723/ਪਟਿਆਲਾ	6.4.68
	7.	ਐਸ. ਆਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ 183/ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	23.6.69
	8.	ਐਸ. ਆਈ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ 138/ਪੀ.ਆਰ	1.4.68
	9.	ਐਸ. ਆਈ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ 219/ਪੀ.ਆਰ	26.11.68
	10.	ਐਸ. ਆਈ ਰਤਨ ਚੰਦ 144/ਪੀ.ਆਰ	29.3.68
	11.	ਏ. ਐਸ. ਆਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 397/ਐਚ	21.1.69
	12.	ਐਸ. ਆਈ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ 43/ਪੀ.ਆਰ	22.3.69
	13.	ਐਸ. ਆਈ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 99/ਪੀ. ਆਰ	8.10.68
	14.	ਐਸ. ਆਈ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ 99/ਪੀ.ਆਰ	4.4.69
	15.	ਐਸ. ਆਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 102/ਪੀ.ਆਰ	22.3.69
ਬਠਿੰਡਾ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਆਰ/96	16.9.68
	2.	ਐਸ. ਆਈ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 72/ਪੀ.ਆਰ	26.4.69
	3.	ਐਸ. ਆਈ ਭਜਨ ਸਿੰਘ 51/ਪੀ.ਆਰ	26.11.68

1	2	3	4
	4.	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 35/ਪੀ.ਆਰ	26.9.68
	5.	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 35/ਪੀ.ਆਰ	2.7.69
	6.	ਐਸ. ਆਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 35.ਪੀ.ਆਰ	28.9.69
	7.	ਐਸ. ਆਈ ਰਾਮ ਦਾਸ ਪੀ. ਆਰ/141	14.2.69
	8.	ਐਸ. ਆਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ 159/ਪੀ. ਆਰ	14.8.69
	9.	ਐਸ. ਆਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ 91/ਪੀ. ਆਰ	17.3.69
	10.	ਐਸ. ਆਈ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 220/ਪੀ. ਆਰ	13.5.69
	11.	ਐਸ. ਆਈ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 220/ਪੀ. ਆਰ	14.10.69
	12.	ਐਸ. ਆਈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 18/ਪੀ. ਆਰ	15.5.69
	13.	ਐਸ. ਆਈ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ 143/ਬੀ	15.5.69
ਰੋਪੜ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ 59 ਪੀ. ਆਰ	8.5.69
	2	ਐਸ. ਆਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ 30/ਪੀ. ਆਰ	11.3.68
ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 167/ਬੀ	22.3.68
	2.	ਐਸ. ਆਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ 69/ਬੀ	23.8.68

1	2	3	4
	3.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ 126/ਬੀ	16.4.68
	4.	ਐਸ. ਆਈ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ 104/ਬੀ	24.2.69
	5.	ਐਸ. ਆਈ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ 190/ਬੀ	24.2.69
	6.	ਐਸ. ਆਈ. ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ 114/ਬੀ	5.8.69
	7.	ਐਸ. ਆਈ. ਛਾਦੀ ਲਾਲ 176/ਬੀ	28.4.68
	8.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 118/ਬੀ	7.8.69
	9.	ਐਸ. ਆਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 75/ਬੀ	18.8.69
	10.	ਐਸ. ਆਈ. ਤਿਲਕ ਰਾਜ 84/ਬੀ	1.1.69
	11.	ਐਸ. ਆਈ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ 2/ਬੀ	9.6.69
	12.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 118/ਬੀ	2.5.69
	13.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 137/ਬੀ	3.10.69
	14.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 187/ਬੀ	4.11.69
	15.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 167/ਬੀ	15.1.69
	16	ਐਸ. ਆਈ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੇ/10	3.10.69
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰੇਚਰਨ ਸਿੰਘ 157/ਬੀ	3.7.68

1	2	3	4
	2.	ਐਸ. ਆਈ. ਸੱਜਨ 40/ਬੀ	6.8.68
	3.	ਐਸ. ਆਈ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ 47/ਜੇ	28.9.69
	4.	ਐਸ. ਆਈ. ਸਤਪਾਲ 63/ਬੀ	18.11.68
	5.	ਐਸ. ਆਈ. ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ 45/ਬੀ	7.4.69
	6.	ਐਸ. ਆਈ ਰਾਮ ਨਾਥ 256/ਬੀ	16.10.68
	7.	ਐਸ. ਆਈ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ 216/ਬੀ	3.4.68
	8.	ਐਸ. ਆਈ. ਅਮੀਰ ਚੰਦ 218/ਬੀ	21.3.68
	9.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 73/ਬੀ	18.11.68
	10.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 422/ਜੇ	18.12.68
	11.	ਐਸ. ਆਈ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ 177/ਬੀ	30.1.68
	12.	ਐਸ. ਆਈ, ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਬੀ/38	26.9.68
	13.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 422/ਜੇ	21.8.69
	14.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ 208/ਬੀ	25.9.69
	15.	ਐਸ. ਆਈ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ 202/ਬੀ	3.4.68
	16.	ਐਸ. ਆਈ. ਬਲਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ 155/ਬੀ	23.8.68

1	2	3	4
	17.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ 80/ਬੀ	14.2.69
	18.	ਐਸ. ਆਈ. ਟੇਕ ਚੰਦ 206/ਬੀ	22.4.69
	19.	ਐਸ. ਆਈ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ 6/ਬੀ	15.9.68
	20.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ 41/ਬੀ	30.9.69
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 35/ਬੀ	23.8.69
	2.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 193/ਬੀ	13.7.68
	3.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ 82/ਬੀ	22.10.69
	4.	ਐਸ. ਆਈ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ 177/ਬੀ	29.9.68
	5.	ਐਸ. ਆਈ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 36/ਜੇ	22.3.69
	6.	ਐਸ. ਆਈ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ 176/ਬੀ	16.4.68
	7.	ਐਸ. ਆਈ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 190/ਬੀ	23.8.69
	8.	ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਜ ਮੱਲ 22/ਬੀ	3.6.68
	9.	ਐਸ. ਆਈ. ਚਮਨ ਲਾਲ 32/ਬੀ	3.6.68
	10.	ਐਸ. ਆਈ. ਸਾਵਨ ਮੱਲ 10/ਜੇ	4.7.69

1	2	3	4
ਜਲੰਧਰ	1.	ਐਸ. ਆਈ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 173/ਬੀ	4.6.68
	2.	ਐਸ. ਆਈ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 79/ਜੇ	28.5.69
ਕਪੂਰਥਲਾ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ. ਸ਼ਾਮ ਨਾਥ 142/ਜੇ	3.10.69
	2.	ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 237/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	29.8.69
	3.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ 61/ਬੀ	14.4.68
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 131/ਜੇ	29.7.68
	2.	ਐਸ. ਆਈ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 192/ਜੇ	29 7.69
	3.	ਐਸ. ਆਈ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ 141/ਜੇ	31.3.69
	4.	ਐਸ. ਆਈ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 183/ਬੀ	1.4.69
ਲੁਧਿਆਣਾ			
	1.	ਐਸ. ਆਈ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 26/ਜੇ	18.10.69
	2.	ਐਸ. ਆਈ. ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 220/ਬੀ	3.9.69
	3.	ਐਸ. ਆਈ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ 57/ਜੇ	24.8.69
	4.	ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ 37/ਜੇ	30.7.69

....

Land owners of Village Margindpura, District Amritsar.

366. **Sardar Kirpal Singh**: Will the Minister for Revenue and Rehabilitation be pleased to state :

(a) the total number of land owners of village Margindpura, Tehsil Patti, district Amritsar, owning more than 30 standard acres of land on 1.1.68;

(b) the total area of land of each of the said land owners that has been declared as surplus;

(c) the names of the tenants whom the area of the land referred to in part (b) above has been allotted together with the area given to each tenant and also the dates when the possession thereof was given to them;

(d) whether all the tenants referred to in part (c) above are occupying their land at present, if not, the reasons therefor ?

ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ : (ੲ) 9 ਭੋਂ ਮਾਲਕ ।

(ਬੀ) ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਭੋਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵਾਫਰ ਹੋਇਆ ਰਕਬਾ, ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(ਸੀ) ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(ਡੀ) ਨਹੀਂ ਜੀ । ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਰਕਬੇ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 10 ਸ: ਏਕੜ ਅਤੇ $13\frac{3}{4}$ ਯੂਨਿਟ ਰਕਬਾ ਹੀ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਦਾ ਰਕਬਾ ਭੋਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ।

ਭੋਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਨੰ:	ਭੋਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਂ	ਸਰਪਲਸ ਹੋਇਆ ਰਕਬਾ ਜ਼ਮੀਨ	
		ਸ: ਏਕੜ	ਯੂਨਿਟ
1.	ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਪੁਤਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	6	7
2.	ਸ੍ਰੀ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	12	5¾
3.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	15	7½
4.	ਸ੍ਰੀ ਸੰਧਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ	3	12
5.	ਸ੍ਰੀ ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	9	6½
6.	ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	7	1¼
7.	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	11	5½
8.	ਸ੍ਰੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ	9	7
9.	ਸ੍ਰੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਭਾਨ ਸਿੰਘ	12	15
	ਜੋੜ	84	67½

ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਨੰ:	ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਨਾਂ	ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਰਕਬਾ		ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ
		ਸ: ਏਕੜ	ਯੂਨਿਟ	
1.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਚਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ	2	$1\frac{1}{2}$	11.6.1963
2.	ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ	1	$8\frac{1}{2}$	12.6.1963
3.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ	1	$13\frac{3}{4}$	12.6.1963
4.	ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ	1	9	22.11.1963
5.	ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	2	$2\frac{1}{4}$	22.11.1963
6.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ	3	3	11.6.1963
7.	ਸ਼੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ	0	10	12.6.1963
8.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ	1	0	12.6.63
9	ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਆਲਾ ਸਿੰਘ	4	$3\frac{1}{2}$	12.6.63
10.	ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਦਸੋਂਧਾ ਸਿੰਘ	1	1	12.6.63
11.	ਸ਼੍ਰੀ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ	1	$9\frac{1}{2}$	12.6.63
12.	ਸ਼੍ਰੀ ਲਖਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਜਰਮੇਜ ਸਿੰਘ	2	1	12.6.63
13.	ਸ਼੍ਰੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ	1	12	12.6.63

1	2	3	4	5
14.	ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ	4	7½	12.6.63
15.	ਸ਼੍ਰੀ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ	4	9¼	12.6.63
16.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਤਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ	4	9½	12.6.63
17.	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ	4	9½	12.6 63
18.	ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ	4	10	12.6.63
19.	ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਤਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ	4	13	12.6.63
20.	ਸ਼੍ਰੀ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ	1	6	11.6.1963
21.	ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ	2	11	11.6.1963

CHECKING MASS SCALE COPYING IN MIDDLE STANDARD EXAMINATION.

368. **Comrade Babu Singh Master:** Will the Minister for Education be pleased to state whether there is any proposal/scheme under the active consideration of Government to check mass scale copying in the Middle Standard Examination ; if so, the details thereof ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ **ਸਿੰਘ** : ਅਜਿਹੀ **ਕੋਈ ਖਾਸ** ਸਕੀਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਅਪਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

Statements received in Reply to Call Attention Notices

(Serial No. 216)

Comrade Satya Pal Dang : To draw the attention of the House to a matter of urgent public importance, namely, the widespread discontentment amongst the people at the reported intention of the Government to impose such new taxes as will hit the average citizens more than the high classes. The new measures which are reported to be under the consideration of the Government include the following :—

1. A new tax in the form of admission fee to be charged on the promotion of a student to each class.
2. Upward revision of tuition fee in colleges and medical institutions and withdrawal of the exemption available to the children of teachers.
3. Increase in admission fee in Government Hospitals from 10 paise to 25 paise.

All these proposals if implemented will hit the poor hard and therefore, there is very strong resentment amongst the public as well as amongst the students.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

Sardar Balwant Singh: The recommendations of the Taxation Enquiry and Resources Committee contained in its interim report are under examination and no final decision has yet been taken. It may, however, be mentioned that while making its recommendations the Committee kept in view that the burden of additional taxation should fall mainly on those who are capable of bearingit.

(Serial No. 217)

Comrade Satya Pal Dang : To draw the attention of Government towards an urgent matter of public importance, namely, the dicision of the Punjab Subordinate Services Federation to stage Dharna before the Punjab Vidhan Sabha to be followed by collective Satyagrah by the employees of the State Government to protest against the refusal of the Government to accept their demands in connection with the removal of Pay Commission anomalies and revision of grades and scales of pay of class IV employees.

The employees are also protesting against the failure of the Government to abolish the present classification of the various offices resulting in arbitrary and unjustified differences and disparity in pay scales.

The growing discontentment amongst the State Government employees is causing concern in the general public.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

Shri Krishan Lal : It is not correct to say that Government have refused to accept the demands of the Punjab Subordinate Services Federation in connection with the removal of Pay Commission anomalies and revision of grades and scales of pay of class IV employees. All these demands including the demand to abolish the present classification of offices were discussed by the Cabinet Sub-Committee on pay revision anomalies (consisting of the Finance Minister, Food and Supplies Minister and Education Minister) with the representatives of the two wings of the Punjab Subordinate Services Federation on 14.8.69 and 22.9.1969. One of the Federation wings promised to furnish some material but did not do so. Accordingly the Cabinet Sub-Committee had to frame its recommendations without waiting further in the light of discussions that had already taken place. The Report of the Sub-Committee has since been considered by the Council of Ministers and orders have been issued, removing the alleged anomalies in the pay-scales of common categories of Class III and Class IV employees. As regards classification of offices, the distinction between policy making and executing offices has been maintained, as under the Centre and in every other State in the country. Previously, there used to be three categories of offices and the State Government reduced the categories to two on the recommendation of the Pay Commission, thereby benefiting a large number of employees of C-category, who have all been upgraded to B-category.

ਕ੍ਰਮ ਨੰ 219

ਸਰਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ: ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਝ

ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਭਰੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਲੈਬੋਰਿਟਰੀ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ 3 ਮੁਕਦਮੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ :-

(ੳ) ਗੁਲਨਾਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ,

(ਅ) ਹੋਟਲ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼,

(ੲ) ਡੀਲਾਈਟ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਲਨਾਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਮੁਕਦਮੇ ਅਜ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਡੀਲਾਈਟ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹੋਟਲਜ਼ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (associations) ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਉਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਜੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲੋਕ ਪਾਲਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 12-8-1969 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਿੱਠੀ ਨੰ: PH & RA/F.D./101/69, dated Amritsar ਮਿਤੀ 12-8-1969 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

> "These are petty cases having no substance whatsoever I feel these cases must be withdrawn u/s 494 Cr. P. C."

ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਮੁਤਾਲਬਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮੁਦਾਖਲਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਰੋਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪਾਲਿਸੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ guiding principles ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸਾਫ਼ ਕਰੇ।

ਚੀਫ ਮਨਿਟਸਰ : ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋਟਲ ਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲਿਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਚਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਿਉਰ ਫੂਡ ਐਕਟ, 1954 ਅਧੀਨ ਚਲਾਨ ਕੀਤਾ :-

(1) ਹੋਟਲ ਡੀਲਕਸ ਕਿਯੂਨਜ਼ ਰੋਡ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਪਿਸ਼ੋਰੀਆ)

(2) ਗੁਲਨਾਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਸਾਹਮਣੇ ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। (ਸ਼ਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਲ)

(3) ਹੋਟਲ ਏਅਰਜ਼ ਲਾਈਨਜ਼, ਕੂਪਰ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। (ਲਾ: ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਕੁਮਾਰ)

(4) ਡੀਲਾਈਟ ਰੈਫਰੇਸ਼ਰ, ਲਾਰੈਂਸ ਰੋਡ,

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ । (ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)

ਆਖਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ । ਹੋਟਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਭੂਤਪੂਰਵਕ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣ । ਭੂਤਪੂਰਵਕ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਨਗਰਪਾਲਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਭੇਜਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ "ਇਹ ਮੁਕਦਮੇ ਛੋਟੀ ਨੋਈਅਤ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ" ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 494 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਨਗਰ ਪਾਲਕਾ ਨੇ ਮੱਦ ਨੰ: 4 ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮੰਗੀ । ਹੋਟਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਡੀ. ਸੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਸਰ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ । ਹੋਟਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਾਲਵਾ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮਿਲਕ ਯੂਨੀਅਨ ਲਿਮਟਿਡ ਇੰਦੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਰਸਿਸ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਵਾਧ ਘਾਟ ਕਿਸੇ ਉਚਿਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ । ਡੀ ਸੀ. ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਿਆ । ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦੁੱਧ ਦਹੀ ਨਹੀਂ ਵੇਚਦੇ ਸਗੋਂ ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਘੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਚਦੇ ਹਨ । ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਨੋਈਅਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਗਰਪਾਲਕਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਦੇ ਮਤੇ ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ, ਮੱਦ ਨੰ: 4 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਬਾਕੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ।

....

Serial No. 231

Comrade Darshan Singh Jhabal : To draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, 151 Government teachers representing S. E. S. (A. V.) Teachers Union, Govt. Primary Association and Government Teachers Union and Government C. & V. Teachers Union, Punjab are sitting Dharna outside the Vidhan Bhavan. The teachers united front suspended its agitation in the summer vacation on the categorical assurance of the Chief Minister, Punjab regarding fulfilment of their genuine demands. He had assured to remove the anomalies in the revised grades and for framing the permanent transfer rules. The Education Minister had also assured (declared in the open conference) to concede the demands before 23, 11.-1969 but as the same has not been done hence this widespread resentment amongst the teachers. The Government is requested to state its stand regarding present position of their demands,

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਗਰੇਡਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਾ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ

ਬਦਲੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਪੱਕੇ ਨਿਯਮ 1970 ਦੀਆਂ ਜਨਰਲ ਬਦਲੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।

....

(ਕ੍ਰਮ ਨੰਬਰ 232)

ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ : ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦੇ, ਹਨ ਅਰਥਾਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੀੜਾ ਜਿਹੜਾ ਖੜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ, ਦੋ ਇੰਚ ਲੰਬਾ ਹੈ। ਇਹ ਟਿੱਡੀ ਦੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਲਕਾ ਮੋਰਿੰਡਾ ਵਿਚ ਖੜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਦਾ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬੀ. ਐਚ. ਸੀ. ਡਸਟ ਸਪਰੇ ਅਤੇ ਐਂਡਰੀਨ ਵਰਗੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਅਸਰ ਦਾ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤੁਰਤ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ : ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਆਦਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ, 1969 ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੰਬੂ ਕੁਤਰੇ ਜਤੱਲ ਸੁੰਡੀਆਂ ਨੇ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬਿਹਾਰ ਹੇਅਰੀਕੇਟਰਪਿਲਰਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਪਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੀੜੇ ਨੇ ਤੋਰੀਆ ਆਦਿ ਕਈ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਮਹਿਕਮਾ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦਵਾਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਹੇਠ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ 245 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ।

ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਕੀੜੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਪੈਮਫਲੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਨਕਲ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਸੂਚਨਾ ਪਤੱਰਕਾ ਨੰ: 69-70

ਜਤੱਲ ਸੁੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ

ਜਤੱਲ ਸੁੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਿਹਾਰ ਹੇਅਰੀ ਕੈਟਰ ਪਿਲਰ ਅਤੇ ਰੈਡ ਹੇਅਰੀ ਕੈਟਰ ਪਿਲਰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਸਾਲ ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੀੜਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾਇਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਬਿਹਾਰ ਹੇਅਰੀ ਕੈਟਰ ਪਿਲਰ ਹੈ। ਇਸ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਆਮ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਭੱਬੂ-ਕੁੱਤਾ, ਕਮਲਾ ਕੀੜਾ ਜਾਂ ਕੁਤਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੋਰੀਏ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਸਰਸੋਂ, ਬਰਸੀਮ ਕਣਕ, ਅਤੇ ਆਲੂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਰੋਕ-ਥਾਮ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

ਪਹਿਚਾਣ :– ਇਸ ਕੀੜੇ ਦਾ ਪੰਤਗਾਂ ਗੰਦਲਾ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੰਭਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕਾਲੇ ਧੱਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਦੀਨ ਪਤੰਗੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਂਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਹਲਕੇ ਜਿਹੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਪੌਦੇ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਖੁਰਾਕ ਖਾਂਦੀਆ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਜਦ ਸੁੰਡੀਆਂ ਵਡੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਪੌਦੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਪੌਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਖੇਤ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤੇ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁੰਡੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਪੀਲੇ ਤੇ ਸੰਗਤਰੇ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਵਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨੁਕਸਾਨ :— ਇਹ ਕੀੜਾ ਹਰ ਇਕ ਫਸਲ ਅਤੇ ਘਾਹ ਫੂਸ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਚੱਟ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤੋਰੀਆ, ਸਰਸੋਂ ਬਰਸੀਮ ਵਰਗੀਆਂ ਨਰਮ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਗ ਰਹੀ ਕਣਕ ਤੇ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਸਤਹਿ ਤੇ ਝੁੰਡ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੱਡੀ ਅਵਸਥਾ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਚੱਟ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਨਾੜੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੀੜਾ ਤੋਰੀਆ, ਸਰਸੋਂ ਦੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਫੀਲਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਜ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਪੈ ਵੀ ਜਾਂਣ ਤਾ ਝਾੜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਕਥਾ :— ਇਹ ਕੀੜਾ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਮੌਸਮਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਫਸਲ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਫਸਲ ਯਾ ਘਾਹ ਫੂਸ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਆਮ ਜੀਵਨ

ਚਕੱਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਰਚ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ 32 ਤੋਂ 35 ਦਿਨਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਜੀਵਨ 50 ਤੋਂ 70 ਦਿਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲਾ ਜੀਵਨ ਚਕੱਰ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕੀੜੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਨਸਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਖੁਰਾਕ ਚੰਗੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਕੀੜਾ 7ਵੀਂ ਨਸਲ ਵੀ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕੀੜਾ ਮਾਨਸੂਨ ਬਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਛਿਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਸੰਬਰ ਤਕ ਕਾਫ਼ੀ ਚੁਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸੌਣੀ ਅਤੇ ਹਾੜ੍ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੀੜਾ ਘੱਟ ਚੁਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਹੈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਡੀਆਂ ਪੀਉਪਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰੋਕ ਥਾਮ :– ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੀੜੇ ਦੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਟੋਏ ਵਿਚ ਦਬਾ ਦਿਉ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀੜੇ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੀਟ-ਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀ. ਐਚ. ਸੀ. 10 ਫ਼ੀ ਸਦੀ, ਮੈਲਾਂਥਿਆਨ 5 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਅਤੇ ਐਲਡਰੀਨ 5 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਦਾ 15 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤਿ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਧੂੜਾ ਕਰੋ ਜਾਂ ਥਾਇਓਡਾਨ 35 ਈ ਸੀ 1/2 ਲਿਟਰ, 200–250 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿ ਏਕੜ ਪੰਪ ਨਾਲ ਛਿੜਕਾ ਕਰੋ।

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬੜੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ : (1) ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕੀੜੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਛਿੜਕਾਓ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਕਿਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਲ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਚਾਰਾ ਆਦਿ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਮੈਲਾਥੀਆਨ 5 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਡੱਸਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਛਿੜਕਣ ਬਾਰੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਧੂੜਨ ਜਾਂ ਛਿੜਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 3 ਹਫ਼ਤੇ ਉਡੀਕਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਨੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਧੂੜਿਆ ਜਾਂ ਛੜਕਾਓ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਲਾਂਟ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲਓ।

UNSTARRED QUESTIONS AND ANSWERS

Enquiry Held Against the Former Joint Director of Fisheries, Punjab.

*** 999. (C. U.) Vaid Kartar Singh :** Will the Minister for Development and Animal Husbandry be pleased to state :—

(a) whether any enquiry was entrusted by the Government to the Vigilance Department against the former Joint Director of Fisheries Punjab regarding the misuse of Government truck by him for his private use;

(b) if the reply to (a) above is in the affirmative, the nature of recommendations made by Vigilance Department in the matter and the date when these recommendations were received in the Development Department;

(c) the action taken by Government on the above recommendations, and if no action has been taken, the reasons therefor;

(d) the name of the official, if any, responsible for this lapse and the action Government proposes to take against him ?

Sardar Parkash Singh Badal : (a) Yes.

(b) The Vigilance Inspector who conducted the inquiry absolved the former Joint Director Fisheries, Punjab, of the charge of misusing the Govt. truck as he had immediately deposited the hiring charges for using it for a private purpose. The Vigilance Department, however, while forwarding the inquiry report on 26th September, 1968, proposed action against the officer under rule 8 of the Punjab Punishment and Appeal Rules.

(c) On re-examination of the ease in the Development Department the charge of misusing the truck by the former Joint Director of Fisheries has been found unproved,

(d) There has been no lapse on the part of any official in this case.

(ੳ) ਹਾਂ।

(ਅ) ਚੌਕਸੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਿਸਨੇ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ

ਇਸ ਟਰੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਇਰਿੰਗ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਫੌਰਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਦਿਤੇ ਸਨ । ਪਰ ਚੌਕਸੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 26 ਸਤੰਬਰ 1968 ਨੂੰ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਸੁਝਾਵ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਫ਼ਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਦੰਡ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਰੂਲਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।

(ੲ) ਇਸ ਕੇਸ ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਵਿਰੁਧ ਸਰਕਾਰੀ ਟਰੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(ਸ) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਭਾਗ ਤੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ।]

Contract Given for the Construction of a Bridge on Dhral Boha Link Canal R D 14670, Tehsil Mansa District Bhatinda.

* 958 (C·U.) **Sardar Kirpal Singh Makhewala** : Will the Minister for Irrigation and Power be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the Government gave contract for the construction of a bridge, to one Shri Milkhi Ram Contractor, on Dhral Boha Link Canal (Makhewala Jhandoke) at R D 14670 in Tehsil Mansa District Bhatinda. ;

(b) if the reply to part (a) above be in the affirmative whether it is a fact that the bridge was not constructed by the Contractor according to the prescribed specifications ; if so, the action, if any taken against the Contractor concerned;

(c) whether Govt. is aware of the fact that the villagers of the illaqa fixed up slates on the said Bridge at their own cost with a view to make it usable by the people of the illaqa ;

(d) if the reply to part (c) above be in the affirmative, whether the Government propose to refund to the villagers, the cost of slates etc, incurred by them ?

Sardar Sohan Singh Bassi : (a) Yes. During Pepsu regime before merger of Pepsu with Punjab.

(b) (I) The Contractor did not complete the work but what work was done was according to specification.

(II) No action was taken against the Contractor.

(c) No slates were fixed by the Contractor.

(d) Question does not arise.

[(ੳ) ਹਾਂ ਜੀ, ਪੈਪਸੂ ਸਾਸ਼ਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ।

(ਅ) (i) ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਪੈਸੀਫੀਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ ।

(ii) ਠੇਕੇਦਾਰ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

(ੲ) ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸਲੇਟਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ।

(ਸ) ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।]

Financial incentives for Officials of Education Department.

349 **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state whether it is a fact that the Government proposes to award some financial incentives to the officials of the Education Department on the auspicious occasion of Guru Nanak's Quincentenary celebrations; if so, the full details of the scheme be laid on the Table of the House ?

ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜੀ ।

Selection Grades for Teachers.

*986 (c. u.) **Comrade Babu Singh Master** : Will the Minister for Education be pleased to state :

(a) the number of J. B. T. Teachers who were given selection grades between 1.4.62 and 31.3.65 together with the reasons therefor ;

(b) whether the Government have received any representation from the said teachers for the grant of selection grades, if so, the steps being taken to redress their grievances and the time by which the matter is likely to be finalised ?

Sardar Surjit Singh : (a) 662. They could not be given selection grade in time due to the pendency of the claims of provincialised teachers for similar concessions, which were decided upon in the year 1964 only and a unified scale of Rs. 60-175 introduced in place of two grades of Rs. 60-175 and Rs, 120-175.

(b) Yes. Government have since issued instructions to the Departmental authorities to adjust all the genuine claims of J. B. T, teachers for the grant of selection grade against the vacancies existing upto the 31st March, 1965. Necessary steps to do so have since been undertaken and dues will be paid to the individuals concerned after observing necessary formalities required by the rules in due course of time.

(ੳ) 662. ਪ੍ਰੋਵਿੰਸ਼ਲਾਇਜ਼ਡ ਟੀਚਰਜ਼ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਟੀਚਰਜ਼ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਗਰੇਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ । ਪ੍ਰੋਵਿਨਸ਼ਲਾਇਜ਼ਡ ਟੀਚਰਜ਼ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 1964 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 60-120 ਤੇ 120-175 ਰੁ: ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋ ਗਰੇਡਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ 60-175 ਰੁ: ਦਾ ਇੱਕ ਗਰੇਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ।

(ਅ) ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਟੀਚਰਜ਼ ਦੇ ਮਿਤੀ 31-3-1965 ਤਕ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਆਸਾਮੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਕਲੇਮ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰਕੇ ਤੁਰੰਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ । ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲੇਮਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ।]

Implementation of Interim Recommendations of Engineering Board by the Universal Screw Factory Chheharta (Amritsar).

*939. (C. U.) **Comrade Satya Pal Dang** : Will the Minister for Finance be pleased to state whether the Universal Screw Factory Chheharta (Amritsar) has implemented the interim recommendations of the Engineering Board accepted by the Government of India; if not the action taken by the Government/Labour Department in this regard ?

ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ ਜੀ । ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰੇਰਣਾਤਮਿਕ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Statements in Reply to Call Attention Notices Under Rule 73

(Serial No. 229)

1. **Comrade Satyapal Dang**
2. **Comrade Kulwant Singh**
3. **Comrade Dana Ram** : to draw the attention of the Government towards an urgent matter of public importance, namely the strike of over 3500 workers of the Jagatjit Textile Mills, Phagwara, which has been going on since the 15th of November, 1969. The strike is causing grave resentment among the entire working class of the State because the Government machinery not only failed to settle the strike but the District authorities are aiding the management by using repression against the peaceful strikers. The Mills being one of the major Industries in the State its stoppage of work is hindering the production in the State. The management is trying to enforce an agreement about their long-standing demands to which 90% of the workers are opposed, and the management has failed to negotiate with the genuine trade union of the workers, the Kapra Mill Mazdoor Union Regd. which has precipitated the situation.

In view of the obvious and urgent importance of the matter, the Government may please be asked to make a statement in the House.

ਸਰਦਾਰ ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ : ਜਗਤਜੀਤ ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਮਿਲਜ਼, ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਮਿਤੀ 15. 11.69 ਤੋਂ ਲੇਬਰ ਟਰੱਬਲ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਲ ਵਿਚ 3 ਲੇਬਰ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਹਨ ;—

(1) ਜਗਤਜੀਤ ਕਪੜਾ ਮਿਲਜ਼ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਂਗਰਸ (I.N.T.U.C)

(2) ਜਗਤਜੀਤ ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਮਿਲਜ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ (B.M.S)

(3) ਜਗਤਜੀਤ ਕਪੜਾ ਮਿਲਜ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ (A.I.T.U.C)

2. ਇਸ ਮਿਲ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ A.I.T.U.C ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਦੂਜੀਆਂ ਦੋ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

3. ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰਖੀਆਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ I.N.T.U.C ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਮਿਤੀ 24. 7. 1969 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੋਟਸ "ਸੈਕੰਡ ਵੇਜ ਬੋਰਡ ਫਾਰ ਟੈਕਸਟਾਈਲਜ਼ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼" ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਈ, 1969 ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀ।

4. ਲੇਬਰ ਕਮ-ਕਨਸਿਲੀਏਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਮਿਤੀ 9. 9. 1969 ਨੂੰ ਆਈ. ਐਨ. ਟੀ. ਯੂ. ਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 16. 9. 1969 ਨੂੰ ਬੀ. ਐਮ. ਐਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਏ. ਆਈ. ਟੀ. ਯੂ. ਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਪਰ ਦੂਜੀਆਂ ਦੋਨਾਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ।

5. ਏ. ਆਈ. ਟੀ. ਯੂ. ਸੀ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਮੰਗਾ ਸਨ :—

(ੳ) ਸਾਰੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 1. 1. 1969 ਤੋਂ 30/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ ਤਦ-ਅਰਥ ਵਾਧੂ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਅ) ਮਿਲ ਦੇ ਰਿਲਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ 90% ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ; ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਮਿਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ। ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ੲ) ਹਰ ਇਕ ਬਦਲੀ ਕਾਮੇ (ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੰਮ ਤੇ ਆਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ) ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਸ) ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੈਨਟੀਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਵੇ।

6. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾ ਦਾ ਨਰੀਖਣ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੇਫਰੇਂਸ ਯੋਗ ਨ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੰਗ ਨੰ: 1: ਇਹ ਮੰਗ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 12(3) ਅਧੀਨ ਮਿਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਜਗਤਜੀਤ ਕਪੜਾ ਮਿਲ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਂਗਰਸ, ਫਗਵਾੜਾ, ਦਰਮਿਆਨ ਮਿਤੀ 9-9-1969 ਨੂੰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਮਿਤੀ 19-9-1969 ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਕਾਟਨ ਟੈਕਸਟਾ-ਈਲਜ਼ ਮਿਲਜ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਾਜ ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਕੱਵਰ (cover) ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਝੌਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ 1-1-1969 ਤੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਜਰਤ ਵਿਚ 10/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਸਕ ਦੇ

ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਵੇਜ ਬੋਰਡ ਫਾਰ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੇ 4/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਮੰਗ ਨੰ: 2 : ਇਹ ਮੰਗ ਮਿਤੀ 17-5-1964 ਨੂੰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਹ 'ਉਦਯੋਗਕ' ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਮੰਗ ਨੰ: 3 : ਇਹ ਮੰਗ ਬਦਲੀ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਦੀ ਉਜਰਤ ਬਤੌਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ।

ਮੰਗ ਨੰ: 4 : ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਇਹ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕੰਨਟੀਨਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਮੰਗ ਫੈਕਟਰੀਜ਼ ਐਕਟ 1948 ਅਧੀਨ ਕੱਵਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਨਿਯਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪੀ ।

7 : ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 7-1-1970 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੜਤਾਲ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਟਰੀਬਿਊਨਲ, ਪੰਜਾਬ ਪਾਸ ਚਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 23(ਬੀ) ਅਤੇ 24 ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕਰ ਕਾਮੇਂ ਟਰੀਬਿਊਨਲ ਪਾਸ ਚਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

8 : ਇਸ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ। ਇਹ ਹੜਤਾਲ 9-4-1970 ਤੀਕ ਚਾਲੂ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਅਨਜ਼ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਫਿੱਕੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਝਗੜਾ ਕਦੀ ਦਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੰਮ ਬਦਸਤੂਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਲ 63,862 ਕਾਮੇਂ-ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।

(Serial No. 230)

Sardar Santokh Singh : I beg to draw the attenion of the Government towards an urgent matter of public importance, namely, the decision to appoint the I. A. S. Secretary of the Punjab State Electricity Board as a Member-cum-Secretary of the Board. This decision has caused wide spread resentment in the engineering services of the Punjab State Electricity Board because it is against the canons of justice to appoint

an officer of non-technical services in a highly technical Department The State Govt. should please make a statement about the circumstances which impelled it to take this step. While Government of India has recently decided to recall all IAS/ICS officers from public undertakings in order to replace them with experienced engineers, the Puujab Government is going against the letter and spirit of the intention of the Government of India to rid the technical department of IAS supremacy.

Sardar Sohan Singh Bassi : The Punjab Government has not as yet taken any decision to appoint the present IAS Secretary of the Punjab State Electricity Board as its Member-cum-Secretary. The matter is still under consideration of the Government. As the present IAS secretary of the Board is also an Engineering Graduate, the intention by appointing him as a part-time Member of the Board in addition to his present duties as its Secretary was to make full use of his services in the interest of the work of the Board. The State Government is not aware of any decision of the Government of India to recall IAS/ICS officers from public undertakings in order to replace them with experienced engineers. The interest of the engineers of the PSEB will be fully kept in view while taking a decision whether or not the present IAS Secretary may also be appointed as part-time Member of the Board.